

LÀM THẾ NÀO ĐỂ LÀM NGƯỜI TỐT CHÂN THẬT NHƯ PHÁP

Tập 1

1. *Tổ tiên xa xưa (4.500 năm trước) của chúng ta giáo dục con cháu của họ như thế nào?*
2. *Thực hiện giáo dục đức hạnh như thế nào?*
3. *Quy tắc nhân sinh đầu tiên - “Đệ Tử Quy”.*

Các vị đồng học, xin chào buổi chiều tốt lành. Hôm nay rất vui vì có cơ hội này, cùng các vị đồng học nghiên cứu thảo luận “làm thế nào để đời sống được hạnh phúc”. Chúng ta gọi là “Giảng Tọa Nhân Sanh Hạnh Phúc”.

Trước tiên tôi xin được tự giới thiệu, tôi họ Thái, Thái Lễ Húc. “Lễ” của lễ phép, “Húc” của húc nhật mặt trời mọc hướng đông. Khi còn nhỏ tôi có một thói quen, sau này thì mới biết thói quen này là rất tốt, đó là chỉ cần có người lớn đến nhà của chúng tôi, tôi chỉ cần nghe thấy tiếng của họ, bất luận là tôi đang ở đâu, tôi cũng nhất định gác lại công việc mình đang làm, đi đến trước mặt những người lớn đó để chào hỏi họ. Tôi nói con chào chú, con chào dì. Các vị đồng học, khi mà tôi cúi đầu xuống chào như vậy rồi ngẩng đầu lên thì vẻ mặt của người lớn liền rất vui, lại xoa xoa đầu của tôi mà nói, cháu thật là ngoan quá. Tôi cũng rất là vui, bởi vì họ đã khẳng định tôi. Chào xong thì tôi đi. Cho nên khi một đứa trẻ đang làm những việc có đức hạnh, chúng nỗ lực thực hiện giáo huấn của Thánh Hiền. Thánh Hiền giáo huấn chúng ta phải làm một con người có lễ phép. Khi chúng chân thật cúi đầu xuống, trên thực tế trong tâm của chúng cũng sẽ rất hoan hỷ, bởi vì con người chúng ta vốn có cái tâm hiếu thiện hiếu đức. Cho nên từ nhỏ tôi đã hình thành thói quen này rồi, về sau cũng nhờ thói quen này mà được những sự lợi ích rất lớn.

Có một lần đúng lúc tôi đang đi lên lầu bằng thang máy, có một người phụ nữ chắc tuổi tác cũng ngang với mẹ của tôi, tôi vào thang máy trước, sau đó vị ấy cũng vào. Tôi liền hỏi vị ấy rằng: “*Cô ơi, xin hỏi cô muốn lên lầu mấy vậy?*”. Các vị đồng học khi đi thang máy, ai hỏi như vậy xin giơ tay? Vâng, xin cảm ơn! Nếu như khi bạn đi vào trong thang máy, có một người mỉm cười nói với bạn rằng, xin hỏi anh chị lên lầu mấy vậy? Các vị bằng hữu, cảm nhận của các vị như thế nào? Rất dễ chịu, cũng có thể tâm tình cả ngày hôm đó rất tốt. Vì vậy, lễ

phép chính là khoảng cách tốt đẹp nhất giữa người với người. Việc lễ phép này không thể không dạy.

Vì thế, tôi thường thường nói với học trò của tôi và với cả phụ huynh học sinh: *“Học lễ phép quan trọng hay là làm bài thi cho đạt 98 hay 100 điểm thì quan trọng?”*. Là học lễ phép quan trọng hay học cái quan niệm thái độ đúng đắn một đời quan trọng, hay là cố gắng đạt từ 98 điểm thành 100 điểm quan trọng? Cái nào thì quan trọng? **Học lễ phép quan trọng**. Mọi người đều cảm thấy lễ phép quan trọng, vậy xin hỏi những phụ huynh hiện nay đang làm cái việc ở phía trước hay là làm cái việc ở phía sau? Phía sau. Vì sao vậy? Rõ ràng trên miệng đều cho rằng đối người xử sự là quan trọng, nhưng trên thực tế thì đến khi gặp con cái đều vẫn là chỉ ép chúng học hành, vì vậy vấn đề là ở chỗ nào? Mong con thành tài. Vậy điểm số mà tốt thì con cái đã thành tài rồi phải không? Khi điểm số đã tốt thì cuộc đời chúng đã hạnh phúc mỹ mãn rồi phải không? Cho nên rất nhiều vấn đề đều cần chúng ta phải suy nghĩ thấu đáo, đều cần chúng ta phải dùng trí tuệ để phán đoán mới có thể phán đoán chính xác. Tôi tin chắc là có rất nhiều phụ huynh đều thúc đẩy con cái về mặt điểm số. Về sau, đợi đến khi con cái tốt nghiệp đại học ra trường xong, rất có thể đến nỗi khả năng chào hỏi với người khác cũng không có, thậm chí là không cần phải đợi đến tốt nghiệp đại học, rất nhiều sinh viên đi học chưa được mấy tháng thì đã bị nhà trường cho nghỉ học. Tại vì sao lại bị trường học cho nghỉ? Năng lực chung sống đối xử với người khác quá kém cỏi, và cả năng lực tự lo liệu cuộc sống chính mình cũng quá kém. Năng lực sống chung với người và năng lực tự chăm lo cuộc sống đều sẽ ảnh hưởng cả một đời chúng, mà chín mười tám với một trăm chỉ cách nhau có hai điểm, có ảnh hưởng tới cuộc đời chúng hay không? Không có. Bởi vì tôi cũng là một học sinh được sinh ra từ cái chủ nghĩa thi cử, trong suốt quá trình hơn mười năm đèn sách ấy, rõ thật là quay đầu nhìn lại chẳng học được cái gì, không học được gì cả. Cho nên chúng tôi có sự thể hội sâu sắc này, không muốn học sinh của mình trong thời gian hơn mười năm trời uổng phí đối với những sự học tập không liên quan tới cuộc đời chúng cho lắm. Bởi vì chúng tôi có sự thấu hiểu này nên mới suy nghĩ một cách cặn kẽ là làm thế nào để một đứa học trò, để cho một đứa trẻ chân thật học được quan niệm thái độ cuộc sống chính xác. Sau đó thì khiến chúng xây nền móng cho cuộc sống thật vững chắc. Vì vậy nếu không học lễ, cuộc sống của chúng có thể sẽ tăng thêm rất nhiều trở ngại, vì một khi chúng thất lễ có thể người ta sẽ không giúp đỡ chúng, thậm chí là còn làm chướng ngại chúng. Thế nhưng một khi chúng ta có được sự

lễ phép, cuộc sống có thể sẽ tăng thêm rất nhiều sự trợ lực. Trợ lực giúp đỡ cho chúng ta. Cho nên bậc làm trưởng bối như chúng ta nên phải suy nghĩ, học hỏi những gì để có thể giúp đỡ cho một đời của bọn trẻ. Vì vậy, thái độ chào hỏi người lớn từ nhỏ này của tôi cũng là do sự dạy dỗ của cha mẹ, đã hình thành thói quen này từ nhỏ.

Sau khi tôi chào hỏi đối với người phụ nữ này xong, cô ấy cũng rất vui vẻ. Tiếp theo tôi liền tự giới thiệu về mình với cô ấy. Tôi nói chào cô, con là Thái Lễ Húc. Cô ấy nói chào con, còn ta là bà nhạc mẫu. Cô ấy nghe nhầm tôi là con rể họ Thái. Thế là cứ như vậy mà nói chuyện với cô ấy. Rất cuộc nói chuyện như vậy mà phát hiện ra con gái cô là bạn học chung khóa trung học phổ thông với tôi. Cũng từ đây mà thể hội được ngạn ngữ có câu: *“Hữu duyên thiên lý năng tương ngộ”*. Vì vậy các vị bằng hữu, tôi cũng là từ Hải Khẩu bay đến Thẩm Quyến, lại từ Thẩm Quyến bay đến Hồng Kông, nếu đem gộp lại thì cũng đã hơn nghìn dặm, cho nên chúng ta cũng là *“Hữu duyên thiên lý năng tương ngộ”*.

Vừa rồi đã nói quá trình sự việc chào hỏi với người khác ngay ở trong thang máy như vậy. Khổng Lão Phu Tử nói: *“Bất học lễ vô dĩ lập”*. Nếu bạn có lễ phép thì mới có thể có chỗ đứng được trong xã hội. Cho nên chúng ta rất vui mừng khi có người khác chào hỏi mình. Cũng như vậy, nếu như chúng ta chịu chủ động đến chào hỏi người khác, thì người khác cũng sẽ vui mừng như vậy. Hôm nay các vị bằng hữu ngồi ở đây, các vị đều đến từ những khu vực khác nhau, sau khi chương trình chúng ta hôm nay kết thúc, khi mỗi một vị đồng học trở về khu vực sinh sống của mình, mấy chục cái khu vực này cùng lúc vang lên cái âm thanh chào hỏi ân cần, có thể là sẽ cùng nói nhau: *“Xin hỏi quý vị lên lầu mấy?”*. Một khi mấy mươi khu vực đều bắt đầu trở nên như vậy, chúng tôi tin chắc mối quan hệ giữa người Hồng Kông với nhau nhất định sẽ có một sự thay đổi không hề nhỏ. Cho nên kỳ thực chúng ta hy vọng xã hội ngày càng tốt, chúng ta hy vọng giữa người với người có thể tôn trọng lẫn nhau, quan tâm lẫn nhau, nên phải bắt đầu từ chỗ nào? Tuyệt đối không phải là đi yêu cầu người khác làm trước. Tôn trọng lẫn nhau quan tâm lẫn nhau là kết quả, còn nhân phải từ việc chúng ta bắt đầu chủ động tôn trọng người khác, chủ động quan tâm người khác. Tin rằng giữa tất cả mọi người với nhau, nếp sống quan tâm tôn trọng sẽ nhanh chóng được hình thành, sẽ nhanh chóng thay đổi trở lại.

Vừa rồi chúng ta có nói có duyên mới có thể đến tương ngộ, vì thế duyên phần đến được không dễ dàng, cho nên chúng ta biết được duyên phần khó được thì nên “tri duyên”, trân tiếc duyên phần. Ngoài lợi ích cho bản thân ra còn có thể lợi ích cho người, thậm chí là lợi ích cho thật nhiều người. Cho nên có duyên phần tốt, chúng ta hiểu thêm một bước nữa là phải biết “tạo duyên”.

Hôm nay có duyên phần này, xin được thảo luận với các vị đồng học **“Làm Thế Nào Để Trở Thành Một Người Tốt Chân Thật Đúng Như Pháp?”**. Duyên này chủ yếu nhất là bởi vì tổ tiên chúng ta đã truyền thừa cái trí huệ hơn 4.000 năm, chúng ta mới có được cơ hội để mà tiếp nhận giáo huấn của họ. Vì lão tổ tông đã để lại trí huệ mới có thể kết thành cái duyên phần này. Chủ đề giảng tọa của chúng ta là: **“Nhân Sanh Hạnh Phúc”**.

Cuộc sống làm sao để hạnh phúc?

Các vị đồng học, cuộc sống làm sao để hạnh phúc? Cuộc sống nên như thế nào mới có thể hạnh phúc? Cuộc sống mà hạnh phúc nhất định phải có tư tưởng, quan niệm hạnh phúc. Bạn có tư tưởng quan niệm đúng đắn thì mới có hành vi đúng đắn. Có hành vi đúng đắn thì mới có thói quen đúng đắn. Có thói quen đúng đắn thì mới có nhân cách đúng đắn. Có được nhân cách đúng đắn thì mới có được vận mệnh tốt. Có vận mệnh tốt thì cuộc sống nhất định sẽ hạnh phúc. Vì vậy căn nguyên là ở chỗ nào? Một người có cuộc sống hạnh phúc hay không, nguồn gốc vẫn là ở tư tưởng quan niệm của người đó. Cho nên có thể khiến tư tưởng quan niệm được đúng đắn, cuộc sống của bạn đã xây được cái nền móng đúng đắn.

Các vị đồng học, **phải dựa vào tư tưởng quan niệm của ai để xây dựng cuộc sống của bạn?** Thậm chí là thay con cái bạn tạo ra cái nền móng cuộc sống đúng đắn cho chúng, phải căn cứ tư tưởng quan niệm của ai? Đây là một vấn đề vô cùng quan trọng. Một con người muốn có cuộc sống hạnh phúc, cũng chính là tư tưởng quan niệm phải đúng đắn. Tư tưởng quan niệm mà đúng đắn thì mới có thể làm một người tốt như pháp. Bạn là người tốt thì cuộc sống nhất định sẽ đạt được viên mãn. Hiện nay con người rất thích đọc sách, đặc biệt là rất nhiều người thích nghiên cứu tâm lý học.

Tôi thường thường thỉnh giáo họ mà hỏi rằng, giả như bạn xem sách của một nhà tâm lý học viết, họ bốn mươi tuổi viết ra một quyển sách, sáu mươi tuổi lại viết ra một quyển sách khác, xin hỏi bạn sẽ xem quyển nào trước tiên? Sáu mươi tuổi? Tại sao các vị lại cho rằng nên xem quyển sách sáu mươi tuổi viết trước? Tâm lý đã chính chắn hơn. Các vị bằng hữu, vừa rồi vị đồng học này của chúng ta nói, có thể là tâm lý đã thành thực, đã sáng suốt hơn. “Có thể” có phải là nhất định không? Vận mệnh của chúng ta và cả vận mệnh thế hệ sau của chúng ta có thể xây dựng ở trên từ “có thể” này hay không? Không thể được. Vậy chúng ta hãy suy nghĩ lại một lần nữa, một người hai mươi tuổi thì tương đối đơn thuần hay là người bốn mươi tuổi tương đối đơn thuần hơn? Vậy đơn thuần thì tốt hơn hay phức tạp thì tốt hơn? Đơn thuần tốt hơn! Đúng!

Chúng ta hay nói rằng, xã hội này là một cái chảo nhuộm lớn, vì vậy chưa chắc là một người sáu mươi tuổi có trí tuệ hơn một người bốn mươi tuổi. Cho nên bây giờ có nhiều người xem sách tâm lý học như vậy, đem lý luận trong sách tâm lý học để dạy dỗ con cái họ. Có một số người mới bắt đầu thì tiếp xúc lý luận của Liên Xô thì đem lý luận của Liên Xô dạy con cái. Hôm khác lại có người nói với họ, Italia cũng hay lắm, họ lại dùng lý luận của Italia để thử. Lại hôm khác có người nói Châu Âu rất hay, họ lại đem lý luận giáo dục của Châu Âu để mà dạy con. Xin hỏi con cái người đó sẽ thành ra như thế nào? Biến thành thế nào? Rất nhiều người nói biến thành vật thí nghiệm. Rất nhiều lý luận tâm lý đều đã dùng cái gì để làm thí nghiệm? Dùng động vật. Cho nên chúng ta nói bọn trẻ hiện nay giống như là con chuột bạch không khác, cung cấp cho người ta thí nghiệm, rất có thể thử nghiệm đến sau cùng thì ồ sai rồi, làm lại từ đầu. Có thể được không? Không thể được. Nên con người muốn đưa ra lựa chọn phải có lý trí.

Rốt cuộc thì tư tưởng quan niệm như thế nào mới có thể khiến một đứa trẻ có cuộc sống hạnh phúc mỹ mãn, trở thành một người tốt đúng như pháp? Việc này chúng ta phải nên suy nghĩ. Trong xã hội cũng gặp được một số người bạn rất thành công, nghe xong một tiết học của chúng tôi, họ đứng ở bên cạnh rất lâu không muốn bước đi, đợi cho đến khi tôi giao lưu xong với rất nhiều bằng hữu, họ mới đi đến. Họ nói với tôi, hôm nay họ nói câu này không khó nghe chút nào, họ nói: *“Tôi hôm nay nghe thầy Thái giảng về “Đệ Tử Quy”, tôi mười mấy năm từng trải trong xã hội, rốt cuộc cũng chỉ làm được một, hai câu trong “Đệ Tử Quy”.* Các vị đồng học, vị ấy cũng đã

bốn mươi tuổi rồi. Mười mấy năm kinh nghiệm cuộc sống lần mò ra được cũng chỉ được một hai câu giáo huấn của Thánh Hiền. Vì vậy, rất nhiều người cuộc đời đã đi được bốn mươi hay năm mươi năm rồi, rốt cuộc phát hiện nếu như cuộc đời để cho ta trở lại lần nữa, tôi nhất định sẽ ít phạm lỗi lầm hơn rất nhiều. Chúng ta luôn có sự nuối tiếc như vậy.

Xin hỏi lão tổ tông của chúng ta có sự nuối tiếc như vậy hay không? Có. Vì vậy lão tổ tông rất từ bi, rất biết suy nghĩ thay cho con cháu đời sau. Các vị có cảm nhận được hay không? Tôi đã từng nghe một vị trưởng giả đã hỏi một câu, tôi từ trước tới giờ chưa nghĩ qua cái vấn đề này, khiến bản thân tôi rất chấn động. Vị trưởng giả này hỏi: *“Trong bốn nền văn minh cổ đại chỉ còn lại Trung Quốc. Tại sao trong lịch sử của toàn thế giới, mấy nghìn năm lịch sử chỉ còn lại duy nhất một nền văn minh cổ đại này? Nguyên nhân là ở đâu?”*. Việc này đáng để cho chúng ta phải suy nghĩ. Có phải là lão tổ tông của bốn nền văn minh này đứng trước mặt thần linh mà nói: *“Nào ta rút thăm được người nào thì dân tộc người đó không bị diệt vong không?”*. Không thể nào. Có phải cái thăm này đã may mắn được tổ tiên người Trung Quốc chúng ta rút được cho nên văn hóa của chúng ta không bị mất? Tuyệt đối không phải như vậy. Thế tại sao văn minh cổ xưa của Trung Quốc có thể truyền được mấy nghìn năm? Tôi tin rằng Ai Cập cũng tốt, Tây Á cũng tốt. Lúc mới đầu tại sao tổ tông của họ phát minh ra văn tự, đã đem những thứ này thông qua văn tự, đem viết ra những kinh nghiệm của họ. Tại vì sao phải viết? Nếu như họ mỗi ngày chỉ nghĩ đến việc ăn mặc ngủ nghỉ của bản thân tốt là được rồi, thì họ có vẽ những bức tranh này, những văn tự này lên trên đá hay không? Không thể nào. Cho nên lão tổ tông của họ cũng đã có cái tâm này, hy vọng truyền thừa trí huệ, kinh nghiệm quan trọng trong cuộc sống lại cho đời sau. Nhưng mà họ đã truyền thừa không thành công, chỉ có lão tổ tông Trung Quốc truyền thừa thành công. Vì vậy, duyên này là duyên phần hiếm có trên cả thế giới. Chúng ta nên tìm cho ra nguyên nhân, bạn mới có thể “tri duyên”, mới có thể trân quý duyên phần này của chúng ta, là “tích duyên”.

Tại vì sao văn hóa chúng ta có thể truyền thừa mấy nghìn năm? Nguyên nhân ở lão tổ tông của chúng ta đã thấy được tiếng nói và chữ viết nhất định phải tách ra mới có thể kéo dài văn hóa mấy nghìn năm không gián đoạn, vì sao vậy? Vì nếu như văn chương và ngôn ngữ không được tách ra, nếu như ngôn ngữ liên tục thay đổi, thay đổi đến 200 năm sau đó, người của 200 năm sau nghe hiểu được tiếng của

200 năm trước hay không? Sẽ nghe không hiểu. Một khi nghe không hiểu thì văn chương cũng đọc không hiểu. Chúng tôi có một người bạn đã rời xa quê hương hai mươi năm. Sau hai mươi năm anh ấy trở về quê hương ngồi lại nói chuyện với rất nhiều thân hữu, có những lúc một số lời nói cần phải nghe giải thích thì mới hiểu được. Vì vậy ngôn ngữ hai mươi năm đã có một sự thay đổi nhỏ, 200 năm thì sẽ thay đổi lớn, vậy 2.000 năm sau thì hoàn toàn không biết được văn chương họ viết cái gì. Lão tổ tông đã phát hiện việc này, cho nên nói chuyện thì dùng ngôn ngữ khi đó, mà viết văn chương thì dùng dùng phương pháp đã thống nhất mấy nghìn năm nay, đó là **“Văn Ngôn Văn”**. Bởi vì lão tổ tông đã tạo ra phép màu văn ngôn văn này, cho nên mới có thể truyền thừa cái trí tuệ mấy nghìn năm không gián đoạn, không bị đoạn mất. Cho nên chúng ta hy vọng cuộc đời của chính mình không phải tìm kiếm mấy mươi năm thì mới biết được đã sai chỗ nào, vậy thì sẽ không còn kịp nữa. Cũng không cần con cháu chúng ta phải tìm kiếm mấy mươi năm sau mới biết được đúng và sai, phải và trái, nhất định không để xảy ra sự việc đáng tiếc như vậy nữa.

Bản thân tôi cũng là cho tới khi hai mươi lăm - hai mươi sáu tuổi mới có cơ hội gặp được học vấn của Thánh Hiền này, gặp được giáo huấn của lão tổ tông, cho nên tự tôi cũng cảm thấy rất đáng tiếc. Khi tôi biết được, tôi đã rất quý trọng cái duyên phần này, đúng lúc đó tôi cũng bước sang làm công tác giáo dục, dạy tiểu học. Tôi có một người anh kết nghĩa. Anh ấy có hai đứa con gái, một đứa học lớp hai tiểu học, một đứa học lớp bốn tiểu học. Tôi bèn đem hai quyển sách “Đệ Tử Quy” và đã lái xe đi hết ba tiếng đồng hồ mới tìm được người anh kết nghĩa này. Ghé vào quán ăn cơm vừa ngồi xuống, cơm còn chưa ăn thì tôi không còn kìm chế được nữa, bắt đầu giảng giải từng điều từng điều cho anh nghe, nói với anh rằng, mỗi một câu này đối với cuộc đời của bọn trẻ đều có ảnh hưởng sâu xa. Cứ như thế mà giảng giải một hồi, thế là khi chỉ mới nói đến được có một nửa, đột nhiên rất xúc động, nước mắt của tôi cứ tuôn trào ra. Ngồi lặng ở chỗ đó khoảng ba phút. Sau khi nỗi niềm của tôi đã ổn định trở lại, anh liền nói với tôi, anh nghe giáo sư đại học giảng bài cũng không có giảng ra được cái kiểu giống như tôi. Tôi đã giải thích với anh ấy một hồi. Tôi nói khi tôi vừa mới đọc được có một nửa thì đột nhiên cảm thấy, nếu như khi tôi còn nhỏ mà có vị thầy nào đó đem những đạo lý này giảng cho tôi rõ, cuộc đời tôi có thể đã ít đi biết bao nhiêu sự oan uổng, ít đi bao nhiêu những đường vòng. Đi phải đường vòng cũng không nghiêm trọng, mà trong quá trình đi con đường vòng đó cũng không biết đã làm tổn thương bao nhiêu người, cũng không biết đã làm cho bao nhiêu

người phải đau khổ. Cho nên đột nhiên cảm thấy rất bi thương, cũng rất hối tiếc. Có một sự cảm nhận sâu sắc như vậy thì sẽ không muốn những học trò của mình, thậm chí là con cháu đời sau của chúng ta lại bị sự nuối tiếc giống như vậy. Vì vậy khi tôi có cơ hội, nhất định sẽ đem “Đệ Tử Quy” bỏ vào trong giỏ để đem tặng cho người khác. Ở trên chiếc xe của tôi cũng thường thường để những loại sách của Thánh Hiền, bất cứ lúc nào đủ duyên thì có thể tặng cho người khác.

Chúng tôi có một người bằng hữu, anh ấy có một đứa con đã mười tám tuổi, một đứa đã hai mươi tuổi. Đúng lúc chúng tôi quen nhau vào năm ngoái, tôi đã đem những giáo huấn của Thánh Hiền, có cả “Đệ Tử Quy” giới thiệu với anh. Anh rất là xúc động, anh nói con cái của anh đều đã lớn đến như vậy rồi, không kịp nữa rồi. Các vị bằng hữu, có bị trễ hay không? Mất trâu mới làm chuồng cũng không là quá trễ. Tôi liền nói với anh, lòng thành tất linh. Anh vẫn là cần phải có tâm chân thành, tâm nhẫn nại để xoay chuyển tư tưởng quan niệm của con cái. Đương nhiên cái công trình này cũng khá là lớn. Bởi vì anh có sự nuối tiếc sâu sắc đến như vậy, nên anh lúc nào cũng có mấy quyển “Đệ Tử Quy” để trong giỏ xách. Có một hôm đi hút tóc, trong tiệm tóc vừa hút tóc, để không lãng phí thời gian, cũng đem những giáo huấn trong “Đệ Tử Quy” này giới thiệu cho thợ hút tóc. Người thợ hút tóc ấy đúng lúc cũng đang mang thai, chưa sinh em bé. Sau khi vừa giới thiệu cho cô ấy xong, lại đem đĩa VCD đọc “Đệ Tử Quy” tặng cho cô ấy. Sau đó người thợ hút tóc này trở về, thường mở đĩa “Đệ Tử Quy” lên nghe. Sau này cô sinh được một đứa con trai. Vị bằng hữu này của chúng tôi lại đi hút tóc nữa, cô ấy nói với anh: *“Chỉ cần đứa con của tôi quấy khóc thì tôi sẽ đi mở đĩa “Đệ Tử Quy” lên, bé liền lập tức không khóc nữa”*. Bởi vì bản thân có sự hối tiếc sâu sắc, anh không muốn người khác lại đi vào vết xe đổ mà anh đã đi qua, cho nên vị bằng hữu này đã có cái tâm như vậy. Tin rằng anh sẽ tích được phúc phần to lớn. Cái phúc phần này có thể sẽ bao trùm cho tới đời sau. Chúng ta cũng tin rằng con cái của anh nhất định sẽ từ từ nhìn thấy được tám gương này của người cha, tiếp đến cải thiện hành vi của chính mình.

Thánh Hiền đã giáo huấn chúng ta những gì?

Chúng ta đã biết được lão tổ tông có trí tuệ cao độ đến như vậy, đã truyền thừa văn hóa được mấy nghìn năm. Tiếp theo đây chúng ta hãy thâm nhập lý giải cho được **rốt cuộc Thánh Hiền đã giáo huấn chúng ta những gì?**

Tôi thường thường hay hỏi bằng hữu một câu này, tôi hỏi bạn là người Trung Quốc phải không? Sao không có phản ứng gì vậy? Các vị còn đang suy nghĩ rất lâu, vấn đề này có cần phải suy nghĩ lâu như vậy không? Bạn là người Trung Quốc phải không? Phải. Tiếng trả lời cũng không được lớn lắm. Tại sao lại phải hỏi vấn đề này? Những lúc tôi thường hỏi như vậy, mới bắt đầu thì âm thanh đều rất nhỏ, sau đó hỏi lại lần thứ hai thì họ liền lớn tiếng mà nói “phải”. Tôi nói âm thanh mà lớn thì có nhất định là phải hay không? Chúng ta phải trọng bản chất, trọng thực chất, không phải em bé cứ khóc to thì được bú sữa. Tôi thường hay hỏi họ một vấn đề, nếu như có một người từ khi sinh ra đến lớn lên ở nước Mỹ, nhưng cha mẹ của họ đều là người Trung Quốc, chúng ta có dám đảm bảo máu của họ là dòng máu chính thống của người Trung Quốc hay không? Nhưng mà tư tưởng của họ thì sao? Tư tưởng của ai? Tư tưởng của người Tây Phương. Xin hỏi là dòng máu thì quan trọng hơn hay tư tưởng thì tương đối quan trọng hơn? Dòng máu của họ sẽ ảnh hưởng đến cả đời họ phải không? Tư tưởng quan niệm sẽ ảnh hưởng đến cái tâm của cả cuộc đời họ và thái độ qua lại với người, cho nên tư tưởng là thứ quan trọng hơn tất cả. Mặc dù chúng ta tuy là chảy trong mình dòng máu người Trung Quốc, các vị bằng hữu, tư tưởng chúng ta có phải là tư tưởng của người Trung Quốc hay không? Dựa vào điều này đáng để chúng ta suy nghĩ kỹ càng.

Giáo huấn Thánh Hiền Trung Quốc chúng ta thẳng thắn mà nói đã gián đoạn hai - ba đời rồi. Cho nên bây giờ chúng ta còn lớn tiếng nói “phải”, nhưng mà phải chân thật hiểu được tư tưởng quan niệm của bản thân hiện giờ rốt cuộc là quan niệm tư tưởng của người Phương Đông hay là quan niệm tư tưởng của người Phương Tây. Hiện nay, cả thế giới quốc gia văn minh (chữ “văn minh” này phải để trong dấu ngoặc) là văn minh vật chất chứ không phải văn minh tinh thần. Đây là quốc gia có văn minh vật chất phát triển, quan niệm tư tưởng của họ đều thiên về tư tưởng của Phương Tây. Chúng ta hãy quan sát một chút, bản thân mình có phải là thiên về tư tưởng Phương Tây không?

Người Phương Tây suy nghĩ thì lấy mình làm trung tâm, bản thân lại được đề cao, mối quan hệ giữa người với người sẽ hình thành trạng thái “cạnh tranh”. Cạnh tranh đến một mức độ nào đó lại sẽ nâng lên một cảnh giới nữa là bắt đầu công kích lẫn nhau, “chiến tranh”. Chiến tranh mà nâng lên sẽ biến thành “ngày tàn của thế giới”.

Tôi thường hay nhìn thấy ngoài đường, trên mấy cây cột điện có dán bốn chữ: “Ngày tàn đã đến”. Các vị bằng hữu, ngày tàn đã đến hay chưa? Rất nhiều người sẽ nghĩ rằng, ngày tận thế chính là ngày bom nguyên tử phát nổ. Bom nguyên tử mà nổ thì trái đất sẽ bị hư hại. Không phải như vậy, ngày tận thế là gì? Khi mà tư tưởng của con người không còn giống con người nữa thì những ngày tháng sống sẽ rất khó chịu. Khi mà luân lý đạo đức đều bị tiêu vong hết thì cuộc sống con người sẽ không khác gì với cầm thú.

Một lần chúng tôi đến Thành phố Sán Đầu diễn giảng. Ở Sán Đầu họ đã triển khai đọc tụng Kinh điển được hơn một tháng, dạy bảo con cái làm người đối việc, cũng là bắt đầu dạy từ quyển “Đệ Tử Quy”. Sau hơn một tháng, thầy giáo đã tổ chức một buổi hoạt động nho nhỏ, là mời mỗi một bạn nhỏ chia sẻ một chút về tâm đắc của chúng trong hơn một tháng học tập vừa qua. Có một đứa trẻ khoảng bảy tuổi đi lên trên giảng đài nói, sau khi con đã học “Đệ Tử Quy” mới biết được là làm người thì phải hiếu thảo.

Câu nói này rất thú vị. Sau khi nó học rồi mới biết được làm người thì phải hiếu thuận. Cho nên bây giờ rất nhiều người lớn ở trước mặt những đứa trẻ này cũng có, thanh thiếu niên cũng có, đều rất là giận dữ: Các em không biết là phải hiếu thuận hay sao? Chúng nó có biết hay không? Người không học thì không biết, “nhân bất học bất tri lý”, bạn có thể trách những đứa trẻ này không? Bởi vì người lớn đã không hiểu được căn bản làm người nằm ở đâu, cho nên đã không truyền nói lại. Căn nguyên vẫn là ở tại người lớn chúng ta, những hành vi thiên lệch này của trẻ con hiện nay không thể nào đổ hết tất cả trách nhiệm cho chúng, vậy thì không công bằng một chút nào.

Đứa trẻ này tiếp sau đó đã nói rằng, con trước khi được học “Đệ Tử Quy”, mỗi ngày đều suy nghĩ làm sao để mưu hại cha mẹ. Mẹ cậu trăn người nói không ra lời, vẻ mặt tỏ ra vô cùng kinh ngạc. Đứa con của cô mới bảy tuổi. Tôi tin tưởng cả cuộc đời này của cô, trước giờ chưa hề nghĩ qua con của mình đã nghĩ như vậy, vừa nghe thì không thể cảm được nước mắt, cứ chảy hoài, tại sao vậy? Đứa con nói, mỗi ngày đều ép con học cái này học cái kia. Hai vợ chồng cực kỳ bận rộn, bận rộn tới ngày, con cái có thể cảm nhận được là bạn thương nó không? Không cảm nhận được, vì cha con không gần gũi. Không gần gũi quá nhiều, bạn còn ép nó đi học bao nhiêu là thứ đó. Vậy xin hỏi bạn ép nó đi học bao nhiêu là thứ ấy thì mục đích là gì? Nói cho dễ nghe một chút thì là mong con thành rồng, muốn con thành phượng.

Còn nói khó nghe một chút thì chính là sợ con cái học không được nhiều thứ, họ sẽ không giữ được thể diện.

Khi thầy giáo chúng tôi giảng đến trường hợp ví dụ này thì một vị giáo viên khác cũng lập tức bước lên bục giảng chia sẻ với chúng tôi. Thầy ấy nói, hôm nay thầy ấy cũng vừa mới hỏi một đứa trẻ bảy tuổi rằng, con thương ba nhiều hơn thương mẹ hay là thương mẹ nhiều hơn thương ba? Đương nhiên hỏi vấn đề này có được hay không? Hỏi không hay chút nào! Hỏi vấn đề này rõ ràng đã khiến cho đứa trẻ sanh ra sự phân biệt, sanh yêu ghét, đã hại đứa trẻ. Lòng dạ của đứa trẻ nhất định rất rộng lớn, đều đã bị những tư tưởng sai lầm của người lớn chúng ta chỉ bảo sai lầm cho chúng. Phải dạy bảo chúng nên hiếu thảo quan tâm cha mẹ nhiều một chút, đừng hỏi nó thương ai. Thế là đứa trẻ này cũng không cần suy nghĩ chút nào, nó nói cả hai người con đều không thương, con ghét hết cả hai. Vị thầy này vừa mới hỏi liền rất kinh ngạc. Tại sao lại kinh ngạc vậy? Bởi vì cha mẹ của nó khi ở trước mặt vị thầy này nhắc đến con của họ thì họ rất là đắc ý. Anh xem, đứa con của tôi học đàn piano giỏi như vậy, anh biết không, đứa con của tôi đại diện trường của nó đi thi cuộc thi nào thì đều đứng đầu danh sách. Cho nên họ rất lấy làm vinh dự. Nhưng mà chẳng bao lâu sau, họ lại không hề nghĩ qua đứa con của họ đang suy nghĩ những gì, đứa con của họ cảm nhận được những gì? Cho nên không phải người lớn thì chân thật thông hiểu được cảm nhận của trẻ con. Người lớn chỉ là dùng cái cách mà họ nghĩ là tốt mà áp đặt đối với trẻ con. Đứa trẻ mà bị ép bức như vậy, cuộc sống của nó sẽ thấy hạnh phúc hay không? Cuộc sống của nó đã sinh bệnh rồi, tư tưởng của nó đã sinh bệnh rồi, dù cho nó có được tốt nghiệp ở bất kỳ một ngôi trường tốt đến thế nào thì cuộc đời nó sẽ hạnh phúc hay không? Cho nên đáng để chúng ta suy nghĩ, rốt cuộc thế hệ ngay sau đời này bọn trẻ đang suy nghĩ điều gì?

Có một đứa trẻ học lớp chín, tự mình nấu cơm cho cha mẹ nó ăn. Kết quả là cha của nó đã chết sau khi ăn cơm, ngã ra nền nhà co giật mà chết. Qua một thời gian không lâu sau đó, người mẹ của nó cũng như vậy, sau khi ăn cơm xong cũng chết. Khi nó cúng bái mẹ của nó vừa xong, lập tức không giữ được bình tĩnh, đã đem những thức ăn vừa mới cúng bái đó đổ xuống dưới cống nước. Người Thím của nó nhìn thấy được chuyện này, trong lòng kinh ngạc, đứa trẻ này đối với cha mẹ một chút lòng cung kính cũng không có. Đột nhiên đứa trẻ này đã đi đến trước người Thím của nó và nói: *“Thím à, ba và mẹ của con đã*

mua bảo hiểm rồi có phải không?”. Vừa nói ra cái câu này, người Thím của nó đột nhiên cảm thấy toàn thân nổi hết da gà, có gì đó bất thường, liền báo công an điều tra. Sau khi điều tra mới phát hiện đều là do chính nó hạ độc. Là một đứa trẻ mới mười ba tuổi ở Tỉnh Tứ Xuyên. Các vị đồng học, các vị biết tại vì sao mà nó giết cha mẹ hay không? Tiền bảo hiểm chỉ có hơn 10.000 Nhân Dân Tệ. Động cơ mới càng khiến chúng ta phải giật mình. Động cơ là vì nó muốn mua một chiếc điện thoại.

Chúng tôi nghe được câu chuyện này, cảm thấy đây thực sự là ngày tận thế đã đến. Một đứa trẻ chỉ vì muốn mua một chiếc điện thoại mà đã giết hại cả cha mẹ ruột của mình. Trong lòng của nó đã không còn cái ân nghĩa, không còn cái đạo nghĩa, chỉ có dục vọng mà thôi. Chúng ta hãy quay đầu lại mà ngẫm nghĩ một chút, trẻ nhỏ đối với vật chất có ham muốn mãnh liệt đến như vậy hay không? Đã bắt đầu từ khi nào vậy? Từ nhỏ đã dạy nó dục vọng. Là ai đã dạy? Là cha mẹ.

Cho nên bậc làm cha mẹ ở thời đại này không bình tĩnh mà suy nghĩ lại. Tuyệt đại bộ phận cha mẹ khi đã đến được tuổi trung niên, họ sẽ cảm thấy cuộc đời thật khổ, bận rộn hơn nửa đời người, lại nuôi dạy ra những đứa con làm họ ngày ngày ăn ngủ không yên. Vì thế, người không hiểu đạo lý, cuộc đời trải qua bao nhiêu việc chỉ khiến cho họ thấy vô cùng cảm thán, vô cùng chán nản đối với những cái kết cục này. Chúng ta nhìn lại một chút, chúng ta đang dùng phương pháp gì để tương tác với bọn trẻ vậy? Đều là vật chất. Kỳ thi tháng này nếu như con thi được tốt thì dắt con đi ăn một cây kem thật to. Đây là lúc còn tiểu học. Khi lên cấp hai, nếu như con thi được tốt thì sẽ mua cho con một chiếc xe đạp. Động lực để trẻ con dốc sức mà theo đuổi là gì? Không phải là muốn thành tựu cuộc đời của mình để sau này còn có thể phụng dưỡng cha mẹ, mà là vì muốn đạt được mục đích của nó. Khi học cấp ba thì thi được tốt, tại vì sao? Vì có thể lấy được một cái máy ảnh kỹ thuật số. Tất cả động lực trong cuộc sống đều là vật chất.

Có một học sinh cấp hai vừa thi lên cấp ba, khi thi xong thì nó nói với mẹ nó: *“Mẹ ơi, mẹ phải mua cho con mấy bộ quần áo hàng hiệu giá trên một nghìn tệ”*. Mẹ của nó hỏi tại vì sao? Đứa trẻ này trả lời, con thi lên được cấp ba đã giúp cha tiết kiệm mấy chục ngàn tệ. Nếu như con không thi lên được cấp ba, cha sẽ phải tốn một đồng tiền để mà chạy điếm cho con, mua cho con một chỗ học cấp ba. Các vị xem, đứa trẻ ở trong đầu nó đang chứa những gì? Đều là dục vọng, đều là

dùng tiền để đo lường bất kỳ giá trị nào. Vì vậy, làm con cháu ở đời sau, nếu cả thầy đều lấy dục vọng để theo đuổi thì sẽ tạo tác ra biết bao nhiêu sự việc thương thiên hại lý. Vì thế chúng tôi nói không phải bom nguyên tử nổ mới là ngày tận thế, mà là khi quan niệm tư tưởng của tất cả mọi người đều không phải là quan niệm tư tưởng của con người nữa thì khi đó chính là ngày tận thế đã đến thật sự rồi.

Cho nên, khi tôi diễn giảng đối với một số thầy cô, tôi sẽ hỏi họ một câu, các vị nhất định phải dạy cho tốt học trò của các vị, vì sao vậy? Nếu như chúng ta không dạy dỗ học trò của mình cho được tốt, đất nước và xã hội này trong tương lai sẽ phải giao lại tay ai? Đều sẽ phải giao lại vào tay của chúng. Nếu như tính tình của chúng đặc biệt lớn, nếu như chúng đến cả lòng quan tâm người khác cũng không có, đều là tự tư tự lợi, đợi đến khi chúng nó trở thành trụ cột của đất nước rồi, tuổi già của chúng ta sẽ rất thê thảm. Giả như chúng nó đều chưa nghe qua giáo huấn của Khổng Lão Phu Tử, phải “lão ngô lão dĩ cập nhân chi lão”, phải nên chăm lo cha mẹ của chính mình, chăm lo cho những ông bà cha mẹ của chính mình cũng nên đồng thời chăm lo cho ông bà cha mẹ của người, chúng đều không có tư tưởng quan niệm này. Ngày ngày ở trong đầu chỉ nghĩ đến chính mình. Khi mà chúng ta già yếu thì chúng nó sẽ nói, già cả hết rồi, hãy để cho họ tự sinh tự diệt đi. Đến lúc đó thì chúng ta sẽ rất thê thảm. Cho nên chúng ta là trưởng bối của người, là thầy của người, thậm chí bạn là cấp trên của người khác, đều nên phải đem đời sau, đem con cháu bạn, cấp dưới của bạn mà tận tâm tận lực dạy bảo. Xã hội là một thể cộng đồng mật thiết không thể tách rời.

Sau khi chúng ta có tính cảnh giác như vậy, nhất định phải nắm được nòng cốt của giáo dục, tuyệt đối không thể từ tự ngã mà bắt đầu. Tôi xin nói lại rõ hơn một chút nữa, chính là thái độ tự tư tự lợi đã sinh ra. Thay vì chúng ta ở đó sợ xã hội trong tương lai sẽ rất loạn, không bằng hiện nay từ bản thân mà làm, không bằng bây giờ bắt đầu làm từ chính mình, bắt đầu làm từ trong gia đình mình. Không cần phải đi con đường này, con đường này là tử lộ.

Chúng tôi trong ngành giáo dục thường thường được nghe thấy một câu nói: *“Giáo dục nhất định phải cải cách. Con đường này chúng ta nhất định kiên trì đi đến cùng, tuyệt đối không quay đầu, nhất định phải tiếp tục mà thay đổi, cứ tiếp tục đổi”*. Tôi nói khi con đường này đi đến bên bờ vực núi thì có cần đi tiếp nữa không? Sau khi tiếp tục đi thì sẽ thế nào? Sẽ rớt xuống. Giáo dục của chúng ta vẫn luôn cải

cách, một mạch cải cách, xin hỏi những đứa trẻ được dạy dỗ có ngày một ưu tú hơn hay không, hay là càng ngày càng tệ hơn? Cho nên người làm việc phải lý trí mà suy nghĩ sâu sắc, không thể làm việc theo cảm tính. Không thể cứ nói tôi là Bộ trưởng giáo dục, tôi là Cục trưởng giáo dục, tôi đã mở miệng nói là phải cải cách thì không thể làm ngược lại được, nếu không tôi sẽ mất mặt lắm. Đem tư tưởng giáo dục của cả đất nước, cả xã hội đánh cược vào cách làm việc theo cảm tính cá nhân, vậy thì quá nguy hiểm. Phương hướng cải cách nhất định phải chính xác mới được.

Bản chất của giáo dục.

Trung Quốc đối với bản chất của sự giáo dục thì nắm rất rõ ràng. Thế nào là “giáo”? Ông Hứa Thận đời Đông Hán Trung Quốc đã viết quyển sách “Thuyết văn giải tự”, đã đem nghĩa lý của mỗi một chữ trình bày khai mở rất là thấu triệt, vả lại chỉ dùng một câu nói để khai thông. Vì thế, tôi thường xem sách của người xưa mà bội phục Thánh Hiền nhân từ tận đáy lòng. “*Giáo giả thượng sở thí hạ sở hiệu*”. Cho nên bản chất quan trọng nhất của giáo dục đó là lấy mình làm gương. “Dục” nghĩa là gì? Là “*giáo tử sự tác thiện dã*”, dạy con sao cho chúng có thể thành người thiện. Cho nên bên trong chữ “Dục” này máu chốt quan trọng nhất là chữ “Thiện”, mà “thiện” cũng phải có tiêu chuẩn, con cái mới hiểu được chuẩn mực của việc làm người.

Tôi thường hay nói, ngày trước người đọc sách là chí tại Thánh Hiền, bây giờ người đọc sách thì chí tại kiếm tiền. Thánh Hiền cùng kiếm tiền khác rất nhiều. Kiếm tiền là đều vì cái tự tư tự lợi. Cho nên nuôi dạy ra một đứa con như vậy không có cách nào để trở thành một người thiện cả. Phương hướng để nuôi dạy như vậy là thiên lệch, là sai lầm. Một khi phương hướng đã không còn chính xác thì phải nhanh chóng sửa chữa lỗi lầm, phải kéo trở lại, cho nên hành động kéo quay trở lại này không thể chậm trễ.

Chính sách giáo dục của Trung Quốc đã kéo dài mấy nghìn năm chưa hề phải cải cách, thậm chí ngay từ khi triều Nguyên, triều Thanh sáp nhập vào Trung Quốc cũng không thay đổi. Tại vì sao mà triều Nguyên, triều Thanh đều đã nhập vào Trung Quốc mà họ cũng không hề thay đổi chính sách giáo dục? Vì họ sâu sắc thể hội được sự bác đại tinh thâm trong văn hóa Trung Quốc, đối với một con người, với một xã hội, một quốc gia có ảnh hưởng sâu xa, cho nên họ không thay đổi, họ biết nó tốt. Chúng ta hãy xem thời gian triều nhà Thanh thịnh vượng, Khang Hy, Ung Chính, Càn Long đều là những vị Hoàng

để yêu thích văn hóa Trung Quốc nhất. Bởi vì họ đã thâm nhập nghiên cứu giáo huấn của Thánh Hiền Trung Quốc, biết được chính sách giáo dục như vậy có thể làm cho gia đình hòa thuận, xã hội an định phồn vinh, cho nên họ mới không thay đổi. Thế mà giáo dục hiện nay của chúng ta thì ra sức cải cách, nói cho trắng ra, cải cách của họ có biết rốt cuộc phải cải cách đến đâu hay không? Có thể là có lý luận mới ra, họ lại đem về tham khảo một chút. Những lý luận này đều bắt nguồn từ tư tưởng Phương Tây, mà quan niệm tư tưởng Phương Tây đã làm chủ đạo thế giới này trong thời gian mới một - hai trăm năm. Chúng ta không phải không chịu để người khác đứng trước mình để họ dẫn dắt mình, mà chúng ta hãy bình tĩnh trở lại, rốt cuộc thì dẫn dắt chúng ta con đường này đi về đâu?

Các vị bằng hữu, chúng ta hãy xem tình trạng của cả xã hội và của cả thế giới hiện giờ, có phải chính là con đường này hay không? Đích thực là phải. Chúng ta hãy xem một chút, bọn trẻ bây giờ rất giỏi việc cạnh tranh. Sau khi cạnh tranh thì tâm lượng sẽ rất nhỏ hẹp. Con người một khi tâm lượng hẹp hòi, ngày tháng sau này sẽ rất khổ. Mỗi ngày đều phải so đo tính toán, cạnh tranh đến cuối cùng đối với người sẽ có tính công kích, rồi thành chiến tranh. Vì vậy mỗi ngày chúng ta mở tin tức, thế nào cũng có tin tức về chiến tranh. Nếu như chiến tranh chân thật có thể giải quyết vấn đề, thì chúng ta cũng có thể chấp nhận, quan trọng là chiến tranh không giải quyết được vấn đề, thậm chí còn làm cho vấn đề nghiêm trọng hơn. Chúng ta hãy xem nước Mỹ hiện nay đang dấy động chiến tranh, kết quả có được tốt hay không? Kết quả không hề tốt. Những chiến sự mà nước Mỹ từng đảm nhiệm qua, không có cái nào có kết cục tốt cả. Đương nhiên chúng ta cũng không thể oán trách đối với người Mỹ, bởi vì họ không giống như lão tổ tông của chúng ta, không có sự truyền thừa mấy nghìn năm của Thánh Hiền, thậm chí không được học qua “Đệ Tử Quy”.

Trong “Đệ Tử Quy” có một câu nói, nếu họ nghe hiểu được, học được rồi thì họ sẽ không dùng phương thức chiến tranh để giải quyết vấn đề. Là câu gì? *“Thế phục người, người không phục. Lý phục người, tâm mới phục”*. Bạn dùng quyền thế võ lực để áp bức người khác, tâm người ta sẽ “không phục”. Tuyệt đối một khi có cơ hội sẽ lập tức nổi dậy báo thù bạn. “Lý phục người”, bạn dùng đạo lý chân thật làm người để đối đãi họ, để thay họ suy nghĩ, để quan tâm họ thì họ mới có thể phục bạn từ tận đáy lòng, để rồi sống chung hòa thuận với bạn.

Các vị xem, một câu nói quan trọng đến như vậy đã ở trong sự giáo dục của Thánh Hiền Trung Quốc chúng ta. Ngay trong quyển sách vỡ lòng này thì đã dạy việc đó rồi. Vì thế nước Mỹ hiện nay đã dấy động rất nhiều chiến sự, cả thế giới đều đã bị cuốn vào trong cái bóng tối của chiến tranh. Nước Mỹ đã cư xử như vậy thì ảnh hưởng gì đến thế hệ sau của họ? Là tốt hay không tốt? Sẽ ảnh hưởng không tốt. Cho nên vừa mới nói là “*giáo giả thượng sở thí hạ sở hiệu*”. Thế nên nếu như ở trên làm được tốt thì chúng sẽ học tốt, ở trên dạy xấu thì chúng sẽ học xấu. Vì vậy, vấn đề giáo dục thanh thiếu niên của nước Mỹ bây giờ rất nghiêm trọng. Nước Mỹ năm 2002 đã đem 250 triệu Đô La dự tính ban đầu để giáo dục phẩm cách nâng lên thành 750 triệu, nháy mắt đã tăng gấp ba, có hiệu quả không? Các vị phụ huynh, con người hiện nay có một phương thức tư duy sai lầm, đó là họ nghĩ rằng dùng tiền có thể giải quyết vấn đề. Giáo huấn của người xưa chúng ta thì tiền được xét đến sau cùng. Nhưng con người hiện nay thì ngược lại, đã đưa tiền lên để cân nhắc trước tiên, vì thế người bây giờ đích thực tư tưởng đã bị đảo ngược. Người Mỹ đều là dùng tiền để giải quyết mọi vấn đề.

Chúng ta một chút nữa sẽ xem thử phân tích tâm lý thực tại của một thanh thiếu niên người Mỹ, rốt cuộc sau khi nó đã dùng tiền thì có được kết quả tốt hay không. Được rồi! Bây giờ chúng ta chỉ tạm nói đến đây thôi. Cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 2

Khi tiến hành phỏng vấn hơn 8.000 người, thì 71% học sinh đã từng quay cóp, 68% học sinh đã từng đánh nhau với người khác, 35% học sinh đã từng ăn cắp một món đồ gì đó ở chợ. Câu hỏi sau cùng của bài phỏng vấn tâm lý này là bạn cảm thấy tư tưởng của mình cao quý hay không? Đạo đức cao quý hay không? Tất cả câu trả lời của hơn 8.000 học sinh được hỏi, có đến 96% học sinh nói rằng chúng là người có đạo đức cao thượng. Không biết các vị bằng hữu có nghe rõ ràng hay không? 71% học sinh từng gian lận thi cử, 68% học sinh từng đánh nhau, 35% học sinh từng lấy cắp đồ đạc, ngược lại có đến 96% học sinh nghĩ rằng phẩm đức của chúng cao quý. Các vị bằng hữu, chúng dựa vào tiêu chuẩn của ai vậy? Của bản thân chúng.

Tổng thống Bush người Mỹ cảm thấy ai không đúng thì họ đánh người đó. Cho nên thế hệ sau của họ cũng cảm thấy như thế này, tôi

cảm thấy bạn không đúng thì cũng có thể đánh. 68% học sinh đều đã từng đánh nhau vẫn nghĩ rằng phẩm đức của mình rất cao thượng. Vì vậy, chúng ta thường nói giáo dục đời sau quan trọng nhất chính là lấy mình ra làm gương. Bạn có dùng nhiều tiền hơn thì có thể dạy cho thế hệ sau được tốt hay không? Đây là chuyện không thể nào.

Vì thế chúng ta hãy suy nghĩ một chút, nếu như quan niệm tư tưởng của con cái chúng ta cứ tiếp tục đi theo con đường đó thì chúng sẽ cạnh tranh, sẽ chiến tranh. Xin hỏi ai sẽ bị tai ương đầu tiên? Tin rằng nắm đấm của nó nhất định sẽ dành cho người thân nhất của nó. Ai thân nhất? Cha mẹ ! Ô, sao các vị biết cả vậy?

Cho nên phải suy đi nghĩ, người muốn lựa chọn một con đường thì nhất định phải có sức phán đoán trước. Người Tây Phương hiện nay có cảm thấy được rằng họ đã đi đến một ngõ cụt hay không? Họ đều biết cả nhưng mà không dám thừa nhận, đều âm thầm mà giải quyết. Vì thế, năm 1988 có bảy mươi lăm người nhận giải thưởng Nobel đến dự một hội nghị chung tại Paris đã phát biểu một tuyên ngôn chung. **Trong tuyên ngôn đó nói là con người của thế kỷ 21 muốn được sinh tồn thì phải tiếp thu trở lại trí huệ của Khổng Lão Phu Tử vào hơn 2.000 năm trước.**

Chư vị bằng hữu, người nhận giải thưởng Nobel đều là người có thân phận như thế nào? Đều là người xuất sắc nhất trong từng lãnh vực thì họ mới có thể nhận được giải thưởng Nobel, thế mà trái lại họ đều trăm miệng một lời mà nói ra, hy vọng con người của thế kỷ 21 muốn có ngày tháng tốt đẹp phải nhanh chóng thật sự tiếp nhận trí huệ của Thánh Hiền. Những năm bảy mươi, có một nhà triết học, nhà lịch sử học đã ảnh hưởng toàn thế giới là giáo sư Thang Ân Tỉ (Toynbee). Đây là một người Anh Quốc, một nhà đại sử học của Anh Quốc. Ông cũng đã nhắc đến việc phải giải quyết vấn đề của thế kỷ 21 là **chỉ có hai thứ tư tưởng có thể giải quyết, đó là “Học thuyết Khổng Mạnh” và “Phật pháp Đại Thừa”**.

Các vị bằng hữu, chúng ta hãy suy nghĩ một chút: **“Cốt lõi của học thuyết Khổng Mạnh ở tại đâu?”**. Ở tại Nhân Từ. Tư tưởng của Khổng Phu Tử lấy “Nhân” làm trung tâm. **“Cốt lõi của Phật pháp Đại Thừa là gì vậy?”**. Từ Bi. Điều mà được nói ra ở đây kỳ thực hiện triết của Phương Tây có cùng một lúc đem những trọng điểm này nói ra hay không? Có. Giêsu, Kitô của Phương Tây, Kitô giáo cũng vậy,

Thiên Chúa giáo cũng vậy, đã nhấn mạnh điều gì? “Bác ái”. Cho nên triết Tây Phương cũng điếm ra được điều giống nhau. Vì vậy, tất cả những Thánh Hiền nhân lập giáo để giáo huấn cho chúng ta quan trọng nhất là những gì? Nhân Từ Bác Ái. Đây là cốt lõi học thuyết của Thánh nhân. Chỉ có từ điếm xuất phát này để xây dựng tư tưởng con người mới có thể khiến con người với nhau có những ngày tháng tốt đẹp.

Vậy chúng ta hãy xem một chút, nhân từ cũng được, từ bi cũng được, bác ái cũng vậy, phải bắt đầu từ căn bản gì? “*Quân tử vụ bản bản lập nhi đạo sinh*”. Bạn phải xây nền móng cho tốt thì mới có thể xây được cái nhà. Nền móng không làm tốt cho dù hô hào khẩu hiệu tốt đến đâu, ngôi nhà có xây cho cao, ngày nào đó động đất thì làm sao? Đổ hết. **Nền móng ở đâu? Khổng Phu Tử nói căn bản của lòng nhân từ là ở đâu? Căn bản của đức hạnh nằm ở đâu? “Hiếu đạo”.**

Việc này đã được tư duy văn hóa Trung Quốc Đông Phương giảng giải rất rõ ràng, còn trong văn hóa Phương Tây thì hiếu đạo không được xây dựng. Cho dù họ có tôn giáo tốt đến đâu, nhưng vì nội dung bên trong của văn hóa không đủ nên vật chất - chúng ta vừa nói đến chủ nghĩa vị lợi, thì giáo huấn của Thánh Hiền không còn gốc, trong phút chốc đã vụt qua, nếp sống của cả xã hội trong mấy mươi năm qua liền bỗng chốc đã biến thành xấu đi. Các vị bằng hữu, chúng ta nhất định có thể sâu sắc thể hội cả xã hội chuyển thành xấu, chuyển xấu rất nhanh chỉ trong vòng khoảng ba mươi, bốn mươi năm nay mà thôi. Cho nên nhất định phải từ căn bản bắt đầu hạ thủ mới có khả năng xoay chuyển xã hội này trở lại.

Khổng Phu Tử nói “Hiếu Đễ” là căn bản của người nhân từ, cho nên người Trung Quốc đã tìm được căn bản. Người Trung Quốc tìm thấy được căn bản không thể chỉ có bản thân thọ dụng mà phải thấy có sứ mạng đem trí tuệ của lão tổ tông truyền ra khắp thế giới, khiến bản thân thành người có thái độ và sứ mệnh mà con người thế giới cần có.

Tư tưởng của Trung Quốc lấy “nhân” làm nòng cốt. “Nhân” chính là “*điều mình không muốn đừng làm với người*”. Bạn không muốn mình bị người ta đánh thì bạn có thể đi đánh người ta hay không? Là không thể. Cho nên chính trị của Trung Quốc nhấn mạnh điều gì? “Vương thiên hạ”. Chữ “Vương” này nghĩa là tấm gương cho tất cả

thần dân, cho cả đất nước, là lấy thái độ này để điều hành đất nước của họ, trị vì thiên hạ của họ, vì vậy trước giờ chưa có chủ động chiến tranh với bất kỳ một quốc gia nào. Cho nên văn hóa sai khác lớn hay không? Rất lớn.

Những đất nước lân cận với Trung Quốc rất muốn đi đến Trung Quốc để triều cống, tại vì sao vậy? Tại vì nếu họ mang đến 10 loại lễ vật thì vị Hoàng đế này rất vui, lập tức lại cho gói 20 món lễ vật để tặng lại họ. Chúng ta thấy người Trung Quốc rất hiếu khách nên họ rất thích đi đến để triều cống. Không chỉ là vì như vậy, họ ngoài việc triều cống ra còn có một nhiệm vụ khác còn quan trọng hơn, đó là tiếp thu tinh hoa của văn hóa Trung Quốc. Có không vậy? Có. Thời nhà Hán cũng có, thời nhà Đường cũng có, đều có rất nhiều đất nước ồ ạt đến để học tập văn hóa Trung Quốc. Sau khi họ tiếp thu văn hóa của Trung Quốc đều rất hoan hỷ, đều y giáo phụng hành. Cho nên chúng ta hãy xem, bây giờ bạn muốn xem kiến trúc thời nhà Đường có thể đi đến đâu xem? Có thể đến Nhật Bản. Người Nhật Bản lưu giữ còn tốt hơn cả chúng ta. Bạn đến Hàn Quốc xem cũng có thể nhìn thấy được rất nhiều những kiểu kiến trúc Trung Quốc đã hơn nghìn năm được lưu giữ cho đến tận ngày nay. Nếu như không tốt thì họ có chịu làm như vậy không? Không thể. Quan niệm tư tưởng của người Trung Quốc cùng thái độ làm người bây giờ được thể hiện một cách rõ ràng nhất, rõ nét nhất là ở quốc gia nào vậy? Nhật Bản!

Ồ, các vị lại trả lời nhanh đến vậy à, sao mà không suy nghĩ đến Trung Quốc vậy? Chúng ta là người Trung Quốc chân thật phải phản tỉnh cho thật kỹ, quốc gia hiển bày văn hóa Trung Quốc tốt nhất lại không phải là Trung Quốc. Chúng ta hãy xem tuồng kịch “Thương Đạo” của Hàn Quốc. Các vị xem, giữa người với người khi gặp nhau họ đều chào như thế nào? Đều hết sức cung kính cúi đầu chào một cái. Dù họ là đối thủ ở trên thương trường làm ăn nhưng họ vẫn không mất đi sự tôn trọng giữa người và người với nhau. Ví dụ như người trong tuồng kịch khi muốn bước vào nhà, họ đều làm gì trước tiên? Ví dụ như chào hỏi một chút với người ở trong nhà: “*Xin chào các vị, tôi là Thương Ốc*”, rất là lễ phép. Còn các vị thấy bọn trẻ hiện nay thì sao? Cửa cũng không gõ, liền xông thẳng vào. Nếu như thấy cửa đang bị khóa liền gõ, “*mở cửa, mở cửa, mở cửa mau lên*”, lễ phép này đều đã không được truyền trở lại. Cho nên văn hóa Trung Quốc tốt xác xác thực thực không phải người Trung Quốc nói tốt mà rất nhiều quốc gia đã tiếp xúc qua văn hóa Trung Quốc đều vô cùng

tán thán, thậm chí là đều được truyền thừa về sau. Bản chất của văn hóa Trung Quốc rất có tính dung nạp chứ không phải tính công kích, cho nên bất kỳ một văn hóa nào khác, văn minh nào khác, hễ gặp được văn hóa Trung Quốc thì sẽ được văn hóa Trung Quốc dung nạp hết vào bên trong, hợp thành một thể. Vì vậy chúng ta có nhiều dân tộc đến như vậy, đều hòa hợp thành một đại văn hóa Trung Quốc. Hán, Mãn, Mông, Hồi, Tạng, Miêu, Dao, bây giờ có còn phân biệt hay không? Không còn nữa. Không chỉ dân tộc Trung Quốc có thể dung nạp vào, đến cả Phật pháp Đại Thừa của Ấn Độ vừa đi vào văn hóa Trung Quốc, không những không có bài trừ, ngược lại còn dung nạp vào rất nhanh chóng. Văn hóa Trung Quốc không phải đi ép bức người khác tiếp thu mà là tự mình làm tốt chính mình. Có được đức hạnh đó tự nhiên sẽ khiến người khác rất hoan hỷ đến tiếp nhận văn hóa của bạn. Cho nên người Trung Quốc không phát động chiến tranh với bên ngoài. Tự bản thân chúng ta phải nắm cho thật rõ chủ tâm này của người Trung Quốc, bạn mới có thể hiểu được nền văn hóa Trung Quốc, mới có thể biết nguyên nhân bắt nguồn sâu xa là nằm ở đâu.

Bởi vì văn hóa Trung Quốc lấy “Nhân” làm trung tâm: Nhân ái.

Nhân ái này căn bản nằm ở đâu? Ở hiếu đạo. Mở rộng ra, biết giúp đỡ nhau, biết thương yêu nhau mới có thể tiến bước mạnh mẽ đến mục tiêu thế giới hòa bình, thế giới đại đồng. Con đường này chúng ta vừa nhìn thấy rất hoan hỷ, có muốn đi hay không? Rất muốn đi. Từ ai bắt đầu đi? Từ khi bản thân chúng ta hiểu được thương yêu giúp đỡ lẫn nhau mà bắt đầu làm. Mỗi một người tuân theo giáo huấn của Thánh Hiền đều sẽ sản sinh ra sức ảnh hưởng to lớn.

Chúng ta lấy ví dụ bà Hứa Triết ở Singapore. Bà cũng là một người phụ nữ bình thường, nhưng tâm của bà là thời thời khắc khắc nghĩ đến người khác. Bà nói tất cả mọi người đều là anh chị em của tôi, vì vậy bà biết giúp đỡ người, biết yêu thương người. Cho nên khi bà tiếp xúc với những người này họ đều có thể cảm nhận được lòng từ ái của bà, cảm nhận được tâm sức này của bà. Vì vậy những người này khi ở cùng với bà cảm thấy xã hội tràn đầy ấm áp, tràn đầy ôn hòa, không khác gì một cái thế giới đại đồng. Mỗi một người tiếp nhận giáo huấn của Thánh Hiền đều có thể dùng cái tâm này để đối với người, sẽ phát sinh ra sức ảnh hưởng rất lớn và một lực lượng thiện lành.

Chúng ta lấy ví dụ Phạm Trọng Yên. Tiền lương của Phạm Trọng Yên nuôi được bao nhiêu người? Mấy trăm hộ gia đình. Bởi vì ông có

tâm lòng lo trước cái lo của thiên hạ và vui sau cái vui của thiên hạ, thường suy nghĩ cho người mọi lúc mọi nơi, suy nghĩ cho đất nước, cho nên đã được rất nhiều người tôn kính đối với ông. Và lại sức ảnh hưởng của ông không chỉ có triều nhà Tống, thậm chí còn kéo dài đến rất nhiều triều đại, đều lấy khí phách của ông làm tấm gương cho cuộc đời mình.

Vì vậy, một người chân thật y theo giáo huấn của Thánh Hiền nhất định có thể tạo lập ra một gia đình rất khác, khác với tình trạng hiện tại của xã hội đoàn thể. Cho nên chúng ta rất có lòng tin đối với giáo huấn của Thánh Hiền. Rất nhiều người nhìn thấy phương hướng này liền cảm thấy việc này như là lý luận nằm ở trên mây, với không tới. Có cái suy nghĩ như vậy hay không? Quả thực tại vì sao không có cách nào đi theo phương hướng này? Vì chúng ta không thật sự suy nghĩ cho người khác từ đáy lòng mình, thay người làm tấm gương tốt.

Chúng tôi có lần đi trên đường, có sáu đứa bé đang xếp thành một hàng một, đang lúc chúng tôi phải đi tới một lớp học. Vừa đi thì chúng cũng vừa nhặt rác, cứ như vậy một đường lượm ngang qua. Cũng đúng lúc có lớp học sinh cấp hai vừa tan học, trên tay cầm miếng xúc xích, còn cầm ly trà sữa Trân Châu, vẫn đang ở đó vừa đi vừa ăn như vậy. Nhìn thấy một số bạn nhỏ khoảng chừng sáu, bảy tuổi đang ở bên đường tranh nhau lượm rác, lượm rất là sạch sẽ, đột nhiên những học sinh cấp hai này nhìn thấy rất cảm động, liền nói với các bạn học: *“Mấy em nhỏ đều đang lượm rác kìa, chúng ta đừng có vứt rác nữa”*. Các vị xem, đứa trẻ sáu tuổi còn âm thầm ảnh hưởng thay đổi được xã hội này. Quan trọng nhất là chúng đã chân thật làm ra được thì sẽ khiến người khác cảm động. Người học sinh cấp hai này nói bằng tiếng Quảng Đông. Trong các em nhỏ, chỉ có duy nhất một em nghe hiểu được tiếng Quảng Đông. Sau khi sáu người bạn nhỏ này đã đi khỏi, khi vừa bước vào trong lớp học thì người bạn nhỏ này liền bắt đầu phiên dịch lại cho các bạn học khác nghe. Em nói, các anh ấy nhìn thấy chúng ta đi lượm rác, cho nên mấy anh ấy thấy rất ngại, nói là sau này sẽ không có vứt rác nữa. Vì thế khi mỗi một đứa trẻ có thể biết suy nghĩ vì người khác, biết suy nghĩ vì xã hội, khi đó sẽ đều có tâm này. Mục tiêu thế giới đại đồng tuyệt đối không phải là một ước vọng mà là ở trong tầm tay. Bởi vì hiện nay người chân thật tuân theo giáo huấn của Thánh Hiền quá ít, cho nên sức ảnh hưởng này mới không phát ra nổi.

Chúng tôi tham gia thúc đẩy nền văn hóa Trung Quốc tính cho đến bây giờ thời gian mới được hơn một năm, một tháng. Người đến nghe buổi giảng của chúng tôi đã vượt hơn 10.000 người. Sách chúng tôi đã phát ra cũng đã vượt hơn 50.000 quyển. Trên xe buýt ở thành phố Hải Khẩu (là do bạn của chúng tôi đã nói với tôi) còn nghe được các bạn nhỏ đang đọc “Đệ Tử Quy”. Cho nên chân thực chỉ cần chúng ta chịu đi làm, chu trình tốt đẹp này của xã hội sẽ nhanh chóng được khởi động.

Rất nhiều người nói, văn hóa Trung Quốc nếu tốt vậy sao cổ văn là “văn ngôn văn” lại bị phế bỏ đi? Rất nhiều người sẽ chất vấn những vấn đề này. Thậm chí nói, văn hóa Trung Quốc nếu như tốt, tại vì sao Trung Quốc trong 100 năm trở lại đây lại yếu đuối đến vậy? Những việc không tốt này đổ lỗi cho ai? Đều đổ cho văn hóa Trung Quốc không tốt. Việc này chính là chiều sâu suy nghĩ chưa đủ, sự phán đoán chưa được tốt. Tại vì sao Trung Quốc trong 100 năm trở lại đây bị cường quốc xâm phạm, khiến chúng ta phải chịu khổ nhiều như vậy, nguyên nhân do đâu? Mạnh Phu Tử có nói một đoạn khiến tôi cảm thấy chấn động. **Mạnh Phu Tử nói: “Mỗi một người nhất định đã tự si nhục chính mình thì người khác mới đến si nhục họ; Một gia đình nhất định đã tự phá hoại rồi người khác mới thừa cơ xông vào; Một quốc gia nhất định là tự nội bộ phân tranh, tranh quyền đoạt lợi, người ta mới lợi dụng sơ hở mà đến đánh ta”**. Cho nên yếu kém của Trung Quốc không thể đẩy trách nhiệm cho người ngoài, đổ cho cường quốc, phải phản tỉnh một chút. Bản thân chúng ta tại vì sao lại trở nên hỗn loạn nội bộ như vậy? Tại vì sao người Trung Quốc không đoàn kết? Phải tìm cho ra nguyên nhân.

Triều nhà Thanh đã từng là cường quốc thế giới, sau đó cũng đã bị đánh bại. Triều Thanh tại vì sao lại thịnh? Thời gian họ coi trọng văn hóa Trung Quốc nhất thì quốc gia thịnh vượng nhất, đến khi họ không xem trọng văn hóa Trung Quốc nữa thì đất nước mới dần thất thế. Bởi vì triều Thanh khi sắp đến thời kỳ tận diệt đã xuất hiện Từ Hy Thái hậu. Ban đầu, lúc triều Thanh hưng thịnh, mỗi ngày đều giảng văn hóa Trung Quốc, giảng Kinh điển, cho nên quan niệm tư tưởng cả hoàng tộc và các đại thần đều rất chính xác, đất nước rất hưng thịnh. Sau này có thể là do Từ Hy Thái hậu nắm quyền, những lúc ngồi nghe giảng giải cảm thấy toàn thân không được thoải mái, bởi vì mỗi một câu đều giống như đang mắng bà, cho nên bà rất không hài lòng, nói “được rồi, ngày mai không cần giảng nữa”. Ngừng giảng như vậy

xong thì tư tưởng quan niệm con người bắt đầu hỗn loạn, đến sau cùng đất nước cũng vậy, nhân dân cũng vậy, đều không còn cách nào đoàn kết tư tưởng. Sau khi tư tưởng tự tự lợi thì đất nước yếu thế, nước mạnh mới thừa cơ hội đó mà vào tiến đánh. Cho nên, cơ bản vẫn là tại mình. Cũng giống như văn hóa Trung Quốc lối cổ văn đã bị phế bỏ, vấn đề thật sự không phải do ông Hồ Thích, cũng không phải bởi những người tham gia phế bỏ lối cổ văn này. Đó không phải căn bản của vấn đề, mà căn bản của vấn đề ở đâu? Vạn pháp nhân duyên sanh mới có thể chiêu cảm được kết quả. Đạo lý nhân duyên quả này có tác dụng với tất cả vạn vật.

Các vị bằng hữu, một người cũng vậy, một gia đình cũng vậy, một đất nước cũng vậy, bạn đều có thể dùng đạo lý này để quán chiếu mà chân thật tìm ra được nguyên nhân. Nguyên nhân sở dĩ văn ngôn văn bị xóa bỏ là ở người đọc sách lời nói không đi đôi với việc làm. Khi người đọc sách nói một đằng làm một nẻo, người bất mãn thì tâm tình bắt đầu từ từ sục sôi. Các vị là những người đọc sách, giáo huấn của Thánh Hiền học cho đến sau cùng đều là cổ hủ, đều là nói một đằng làm một nẻo, tâm tình bất mãn liền bắt đầu thai nghén. Nếu như lại gặp được duyên phần, “vận động ngũ tứ”; hoạt động này khi mới triển khai là muốn trừ bỏ cái cũ, nhưng muốn trừ bỏ cái không tốt chứ không phải là một mực đem phủ định hết tất cả những cái cũ. Cho nên tâm tình hóa này nguyên nhân căn bản nằm ở đâu? Người đọc sách nói làm không như nhau. Cho nên văn hóa Trung Quốc thất bại ngay nơi người đọc sách Thánh Hiền như chúng ta, không ở nơi người khác. Đáng xấu hổ chính là bản thân chúng ta. Cho nên chúng ta có thể đem nguyên nhân thật sự tìm ra được mới có thể sửa chữa lỗi lầm. Bắt đầu nói sao làm vậy, khiến cho càng nhiều người sản sinh lòng tin đối với giáo huấn của Thánh Hiền. Điểm này vô cùng quan trọng.

Cho nên về sau, tư tưởng quan niệm chúng ta nên lựa chọn cho chính xác, phát triển tư tưởng quan niệm theo hướng này.

Giáo huấn của Thánh Hiền nhất định phải bắt đầu dạy từ hiểu thảo, từ tâm nhân ái mà bắt đầu thực hiện. Khi bạn có thể hiểu được rõ ràng sự phát triển của tư tưởng Đông Phương và Tây Phương, bạn mới biết được mà lựa chọn. Lựa chọn nhất định phải có một tiền đề, phải có khả năng phán đoán chính xác. Sức phán đoán cần phải có lý trí chính xác, có trí tuệ như vậy mới được.

Trí huệ học từ đâu?

Xin hỏi các vị bằng hữu, trí tuệ học từ đâu? Chúng ta đều muốn có được trí tuệ, vậy trí tuệ phải học từ đâu? Như lúc mới bắt đầu có hỏi, nên hay không nên xem quyển sách tâm lý học người sáu mươi tuổi viết? Bạn đem tư tưởng quan niệm của bạn đặt vào suy nghĩ của một người, ván bài cược này quá nguy hiểm. Không chỉ có thể đem bản thân ra cược, cả con cháu đời sau cũng bị đem ra đánh cược. Lý trí chân thật, trí tuệ chân thật, tuyệt đối không phải một ai đó nói thì là được, nhất định phải được ấn chứng trong lịch sử suốt mấy nghìn năm. Những đạo lý này quả thực là chân thật bất hư. Cái này mới là lý trí chân thật, trí tuệ chân thật. Chân lý thật sự thì sẽ siêu vượt không gian và thời gian.

Chúng ta hãy xem hiểu đạo của chúng ta có siêu vượt thời gian hay không? Có. Ba ngàn năm trước phải hiểu, ba ngàn năm sau cũng phải hiểu. Không chỉ siêu vượt thời gian mà còn siêu vượt không gian. Tại Trung Quốc người ta cảm thấy làm người phải như vậy mới đúng. Thời gian chúng tôi tổ chức lớp học tại Úc Châu, có rất nhiều người Úc đã ngồi luôn dưới đất để nghe “Đệ Tử Quy”. Nghe đến câu chuyện của Mẫn Tử Khiên, tôi ngồi ở phía sau nhìn thấy họ nghe một cách say sưa, gật đầu liên tục. Chúng tôi dùng tiếng Anh để giảng cho họ nghe. Kết quả sau khi giảng bài xong, thầy giáo đứng lớp cùng họ ngồi lại với nhau để chia sẻ những cảm nhận sau khi nghe giảng xong. Người nước Úc nói làm người nên như thế thì mới được. Họ cũng cảm thấy được làm người như thế thì rất là thú vị, chỉ là bên trong văn hóa của họ không có tình tiết này mà thôi. Cho nên hiểu đạo bạn đến bất cứ đâu trên thế giới để quảng bá, không có ai mà không thích. Chân lý thật sự tuyệt đối sẽ siêu vượt không gian. Chúng ta muốn học tập, nhất định chân lý và trí tuệ không hề khác với ngày xưa, đây mới là đáng để cho bạn học tập. Bạn có nhận biết như vậy bạn mới có thể lựa chọn được tư tưởng nào đối với bản thân và đời sau mới là phúc phần chân thật, bạn mới có thể nhìn thấy thấu suốt.

Chúng ta phải lựa chọn cuộc sống như thế nào mới đi đến hạnh phúc?

Tiếp theo chúng ta hãy suy nghĩ một vấn đề, chúng ta phải lựa chọn cuộc sống như thế nào mới đi đến hạnh phúc? Chúng ta phải lựa chọn cuộc sống như thế nào mới có thể khiến con cháu đời sau của chúng ta cũng có thể đạt được viên mãn? Cách hoạch định cuộc đời của người Tây Phương và người Đông Phương không giống nhau. Tuổi thơ của người Tây Phương là thiên đường. Trung niên là cái gì?

Họ chủ trương cạnh tranh, cho nên tuổi trung niên là chiến trường. Tuổi già của họ là gì? Là nắm mồ. Vì họ không có hiếu đạo cho nên người sau khi về hưu, ngày ngày ở trong viện dưỡng lão ngồi ăn mà chờ chết. Rất nhiều người tuổi già không muốn đi đến viện dưỡng lão. Họ nói tôi không muốn biến thành số hai mươi bảy, số ba mươi lăm, số sáu mươi tám. Người ta có tên có họ, đến viện dưỡng lão thì biến thành cái chỗ nằm. Sau đó, đến khi tất cả những người bạn này trò chuyện nói rằng, số ba mươi lăm đi rồi, số bốn mươi hai cũng đi luôn rồi, mỗi ngày đều nghĩ chừng nào thì đến mình. Cho nên họ đến khi cuối đời không có thiên luân chi lạc. Khi không có sự hiếu đạo, những năm cuối đời của họ nội tâm hiu quạnh rất trống rỗng.

Chúng ta hãy xem, người Phương Tây nghĩ rằng con trẻ nên để chúng chơi cho đã, muốn cái gì thì cho chúng cái đó. Khi phương pháp này được vận dụng, đời sau tuyệt đối sẽ rất thích xài tiền. Xài tiền mà không biết được sự vất vả của việc kiếm tiền, có đạo lý hay không? Một khi thế hệ sau thật sự hình thành thói quen ưa thích xài tiền, có dễ thay đổi hay không? Không dễ thay đổi. Để dành thì khó, xài thì dễ, từ xa xỉ muốn đi đến tiết kiệm thì rất khó khăn. Việc này họ đều không hề suy nghĩ đến, cho nên nghĩ rằng con trẻ muốn cái gì thì sẽ cho chúng cái đó. Hiện tại có rất nhiều thanh niên hơn mười tuổi, vẫn chưa ra xã hội, nhưng thẻ tín dụng không biết nó đã làm hỏng hết mấy cái. Khi quẹt thẻ, thí dụ cái thẻ này có thể thanh toán nhiều nhất là 10.000, nó lại quẹt vượt quá, sau đó lại đi làm một thẻ khác. Còn chưa biết kiếm tiền đã tốn tiền như vậy, còn chưa ra ngoài xã hội, tín dụng xã hội của nó không biết sẽ bị làm hư hỏng nghiêm trọng tới mức nào nữa. Tại sao nó rõ ràng biết sự tín dụng ngoài xã hội của mình sẽ bị làm hỏng mà nó vẫn cứ muốn dùng? Dục vọng của nó đã mở ra, không chế không được. Vì thế Thánh Hiền nhân chúng ta rất thấu hiểu, dục vọng nhất định phải tiết chế, nên nói "*Dục vọng là vực thẳm*".

Dục vọng rất trừu tượng. Người Trung Quốc rất hay sử dụng, lấy vực thẳm để làm thí dụ, ý nói một bước sa chân xuống vực, lúc nào cũng có thể tan xương nát thịt. Cho nên đời sau của chúng ta đã tiêu xài quá nghiêm trọng rồi. Khi chúng tiêu xài nghiêm trọng đến như vậy, vừa ra xã hội có thể sẽ mắc nợ ngay lập tức. Cho nên rất nhiều người Mỹ, người Tây Phương cả đời đều là mắc nợ người khác. Vì mắc nợ người ta, nếu như tháng sau trả không nổi thì nhà của họ sẽ bị tịch thu, xe cộ cũng bị tịch thu, cho nên họ dốc sức kiếm tiền, không dám

nghỉ một ngày nào, cho nên là chiến trường. Bởi vì họ phải kiếm tiền, phải cạnh tranh với người khác, phải đánh bại người khác, cho nên cuộc sống có dễ dàng hay không? Rất khó chịu. Người xưa có câu: *“Người không có nợ thì thân tâm nhẹ nhàng”*. Mỗi ngày đều nghĩ đến phải trả nợ, ngày tháng như vậy cho dù mỗi ngày ngồi trên chiếc ghế sofa hay chiếc giường thật cao cấp, tôi thấy cũng chẳng có gì thú vị. Nhưng vì thói quen hưởng thụ của họ đã hình thành, cho nên bây giờ những phúc lợi xã hội của họ những năm cuối đời rất phong phú. Sau khi người già rồi có nhà nước chăm lo mà. Chúng ta nhìn thấy rất ngưỡng mộ. Tốt thật! Bạn xem nhà nước đều lo cả. Xin hỏi tiền ở đâu mà ra vậy? Rất nhiều vấn đề. Chúng ta hãy thử suy nghĩ xem, tiền là từ đâu mà có? Người nộp thuế. Không chỉ từ người nộp thuế, còn từ ở đâu nữa? Chúng ta có rất nhiều phúc lợi xã hội đã dùng tiền của con cháu đời sau.

Các vị bằng hữu, lão tổ tông của chúng ta có làm qua việc này không? Tuyệt đối không có. Lão tổ tông của chúng ta luôn luôn suy nghĩ những gì? Là truyền lại cái gì cho con cháu. Bởi vì có hiếu đạo thì đời trước và đời sau không thể tách rời. Phương Tây vì đã hưởng thụ phúc lợi xã hội cho nên tiền của đời con cháu thứ hai, thứ ba đều bị phát hành công trái, bắt đầu sử dụng rồi. Cho nên chúng ta không thể ngưỡng mộ như vậy. Vậy tại vì sao rõ ràng đã dùng đến tiền của con cháu đời sau, mà người nắm quyền hành không đem chế độ thay đổi lại một chút? Bởi vì đó là lựa chọn của họ. Chỉ cần họ sửa đổi thì họ sẽ không được chọn lựa nữa, cho nên họ cũng không muốn thay đổi. Không ai dám động đến, vì thế đã tiêu tiền của con cháu đời sau, càng tiêu càng nhiều. Cho nên trách móc con cháu đời sau thì trách ai là thâm trầm nhất? Nên trách đời trước. Rất nhiều vấn đề đáng để chúng ta suy nghĩ cho thấu đáo, không thể chỉ nhìn bề ngoài. Trong các chế độ phúc lợi, chế độ của Singapore được tính toán rất tốt. Trong khi họ còn là thanh niên, trong số tiền lương được lãnh thì sẽ lấy một số tiền ra dự phòng cho việc dưỡng lão để dùng khi về già, chứ không phải dùng đến tiền của con cháu đời sau. Cách hoạch định cuộc sống như vậy, cuộc sống sẽ trải qua không được hạnh phúc, không được tự tại.

Phương pháp hoạch định cuộc sống của người Trung Quốc thì như thế nào? Tuổi thơ của người Trung Quốc là dùng để tích phước. Đến khi họ trưởng thành thì hiểu được mà tạo phước, để già hưởng phước. Phước của con người lúc nào hưởng thụ thì mới là chân thật?

Lúc về già. Tục ngữ nói: *“Thiếu niên đắc chí đại bất hạnh”*. Tại vì sao lại thiếu niên đắc chí đại bất hạnh vậy? Bởi vì lúc còn trẻ tuổi như vậy đã được hưởng quá nhiều phúc phần. Phước mà đến thì liền hưởng phước. Hưởng phước con người dễ bị đọa lạc. Các vị cứ xem, rất nhiều thanh niên vừa được phước thì chúng cảm thấy phước phần này là mình đáng có được, ngược lại đều tự tôn xem người không ra gì. Dẫn chứng cho việc này rất nhiều. Cho nên Lão Tử nói *“họa phước tương ỷ”*, khi phước mà đến thì họa cũng đến rồi, nhưng khi họa đến thì phước cũng theo sau. Cho nên một người thời gian lúc còn trẻ phải biết chịu khổ nhiều, trả giá nhiều, xem thấy là họa nhưng trên thực tế phước cũng đã từ từ đến gần. Cho nên họ khi trung niên về già thì phước báu liền hiện tiền. Cuộc sống con người phải được tổ chức như vậy mới đúng.

Làm thế nào để con cái tích bồi phước báu từ nhỏ?

Chúng ta cùng xem thử, làm thế nào để con cái tích bồi phước báu từ nhỏ? Phước bồi từ đâu? Tích phước từ nơi nào? Tục ngữ chúng ta nói: *“Ruộng phước nhờ có tâm cây”*. Khi một đứa trẻ ngay từ nhỏ đã được bồi dưỡng là những điều thiện nguyện thiện niệm, nó thời thời khởi tâm động niệm đều là tăng trưởng phước phần cho cuộc đời nó. Có rất nhiều người nói, một con người có cống hiến đối với xã hội cũng phải là khoảng 20 tuổi cho đến lúc người đó về hưu, trong mấy mươi năm này mới chân thật là cống hiến cho xã hội. Thực tế không phải. Một đứa trẻ nếu như chân thật tiếp thu giáo huấn của Thánh Hiền, chúng từ nhỏ cũng có thể làm được lợi ích cho xã hội.

Ví dụ một đứa trẻ ở Hải Khẩu đến lớp học, học xong được một tiết học về *“Đệ Tử Quy”*, trở về nhà. Cha mẹ của bé đã hỏi, hôm nay con đã học được những gì? Đứa trẻ không cần suy nghĩ liền trả lời ngay: *“Hiếu thuận cha mẹ”*. Bốn chữ vang lên rất có lực, cha mẹ bé nghe xong cũng rất vui mừng. Đứa trẻ hai tuổi mà đã nói ra được như vậy. Ngày thứ hai trở về, không hề sai bảo, bé đã lập tức đi rót ly nước nóng đem đến cho cha mẹ uống. Đó là những thứ mà bé học được từ tiết học thứ hai. Cho nên một đứa trẻ tiếp nhận giáo huấn của Thánh Hiền, từ nhỏ đã biết phục vụ gia đình, từ nhỏ đã làm lợi ích xã hội.

Các vị bằng hữu, nếu như bé không làm ra được những việc như vậy, bây giờ tôi có thể kể ra được hay không? Nhưng mà những ví dụ như thế nếu như được kể ra, đối với nếp sống xã hội, đối với rất nhiều trẻ nhỏ là tấm gương. Vì vậy, khi ngay từ nhỏ đứa trẻ đã có cái tâm như

vậy, bé đã làm ra kiểu mẫu rất lớn cho gia đình, cho xã hội, cũng là đang tích phúc phần cho mình. Vì thế cuộc sống của bé ngay từ nhỏ đã bắt đầu sản sinh giá trị. Khi bé có thái độ làm người xử thế như vậy, bước ra xã hội không chỉ là nghĩ cho chính mình, mà còn vì xã hội ra sức cố gắng. Đây là bổn phận của bé. Lượng lớn phúc sẽ lớn, cho nên có tâm lượng như vậy phúc nhất định lớn. Đợi khi cống hiến đối với xã hội rồi, đến khi về già thì phước sẽ tự nhiên mà tới.

Rất nhiều người lại nói, cuộc sống của người sau khi về hưu sẽ không có cống hiến gì cho xã hội, cho nên chỉ tính cuộc đời là từ giữa 20 cho đến 60 tuổi. Thực tế một đứa trẻ có trí tuệ tiếp nhận giáo huấn của Thánh Hiền, không chỉ từ nhỏ đã có thể có cống hiến cho xã hội mà còn càng sống càng có giá trị. Vì sao vậy? Vì họ có tâm niệm này, cuộc đời của họ trí tuệ sẽ mỗi năm một tăng lên, không có gián đoạn.

Các vị bằng hữu, Đại lão sư Thích Tịnh Không đã bảy mươi tám tuổi, đi đến một địa phương nào, tất cả nhân dân đối với Ngài đều vô cùng kính yêu, vả lại đều cần đến trí huệ của Ngài để dẫn dắt cho cuộc sống của họ. Cho nên khi con cái chúng ta từ nhỏ mà có thể trông xuống được cái gốc của Thánh Hiền, cuộc đời của chúng nhất định là càng sống càng giá trị. Đến khi về già, rất nhiều thanh thiếu niên sẽ tự mình tìm đến. Cứ vài ba ngày thì lại có người mang thức ăn, mang trái cây đến thăm, hy vọng được họ chỉ dạy cho. Vì thế, một người tiếp nhận giáo huấn Thánh Hiền, giá trị của cuộc đời họ từ nhỏ cho đến lúc già chết đều là có giá trị, thậm chí là sau khi đã qua đời, giá trị ấy cũng không bị mất đi.

Các vị bằng hữu, Phạm Trọng Yên chết rồi phải không? Khổng Lão Phu Tử chết rồi phải không? Tôi có một lần vì phải đi đến Hải Khẩu. Hải Khẩu có một nhân vật rất nổi tiếng là Hải Thụy. Chúng ta đều nghe qua “Hải Thụy từ quan”. Hải Thụy vô cùng thanh liêm. Lúc cuối đời nhà Minh hoạn quan nắm quyền, khi đó xã hội rất loạn, nhưng nơi nào Hải Thụy đi đến, nhân dân đều xếp hàng để nghênh đón ông. Bởi vì họ biết chỉ cần Hải Thụy đến thì tất cả tham quan ô lại đều bỏ chạy hết. Hải Thụy còn chưa đến, bọn chúng tự mình đều cuốn gói nhanh chân bỏ đi hết. Cho nên có vị quan tốt, có tâm niệm vì nhân dân như vậy xuất hiện, nên có thể cảm động biết bao nhiêu lão bá tánh này. Khi Hải Thụy qua đời ở tại Nam Kinh, đem linh cữu của ông mang về lại Hải Khẩu. Nam Kinh muôn người đổ xô, tất cả nhân dân đều tự mình mặc áo tang để tiễn đưa quan tài Hải Thụy đi.

Cho nên người đọc sách chỉ cần chân chánh làm ra được những gì Thánh Hiền giáo huấn, tuyệt đối sẽ khiến người cảm động, thậm chí còn có thể đánh thức tâm hiếu thiện hiếu đức của người khác. Cần phải có càng nhiều đứa trẻ tiếp thu giáo huấn Thánh Hiền, biểu diễn cho càng nhiều người xem, xã hội chúng ta liền có thể xoay chuyển trở lại.

Khi tôi bước vào đền thờ Hải Thụy để tham quan mộ ông Hải Thụy, chợt có một bức tranh vẽ tả một cảnh tượng trong gia đình Hải Thụy. Khi vừa bước vào cửa thì nhìn thấy hai hàng chữ, là lời dạy của Phạm Trọng Yêm: *“Cư miếu đường chi cao tắc ưu kỳ dân xứ giang hồ chi viễn, tắc ưu kì quân”*. Ý nghĩa nói Phạm Trọng Yêm chỉ cần khi còn làm quan cho triều đình, niệm niệm đều nghĩ làm sao để khiến cuộc sống nhân dân được tốt hơn, làm sao để phúc lợi cho người dân được nhiều hơn. Nếu như ông bị giáng xuống một nơi xa xôi nào đó, không phải là lúc được ở trong triều đình, ông cũng niệm niệm nhớ nghĩ đến hoàng thượng, nhớ nghĩ nhân dân, làm thế nào để lợi ích đối với triều đình, đối với nhân dân. Lòng thành này của Phạm Trọng Yêm đã làm cảm động Hải Thụy triều nhà Minh của mấy trăm năm sau. Vì thế khi một người chân chánh có đức hạnh, sinh mệnh của họ sẽ tiếp diễn vô hạn.

Phạm Trọng Yêm cũng ở trong người tôi, giáo huấn của ông cũng đã kéo dài tới cuộc đời của tôi. Thời gian tôi còn học cấp ba, bởi vì dồn hết vào thi cử, cái gì cũng đều không nhớ nổi, chỉ nhớ được hai câu nói. Một câu nói là của ông Phạm Trọng Yêm: *“Lo trước cái lo của thiên hạ, vui sau cái vui của thiên hạ”*. Cuộc sống quả thật rất kỳ diệu. Khi đó tôi đang học “Nhạc Dương Lầu Ký”. Bởi vì tôi vừa nhìn thấy cổ văn thì nhức đầu, trong quá trình học thì đã mất hết hứng thú, đột nhiên đọc đến câu đó, “lo trước cái lo của thiên hạ, vui sau cái vui của thiên hạ”, đột nhiên giống như là có ánh sáng chiếu trước mặt, bỗng nhiên cảm thấy rất xúc động. Sự cảm động không tên, kéo dài như vậy mười giây. Sau mười giây đó thì thấy tối trở lại. Cứ sáng rồi tối như vậy. Để sáng lại như vậy lần nữa thì phải mất bao lâu sau? Mười năm. Chưa vị bằng hữu, ánh sáng này sau mười năm mới có cơ hội sáng trở lại, tôi cũng sáng trở lại. Các vị bằng hữu, đời người có mấy lần mười năm đáng tiếc đến như vậy? Tuyệt đối không để cho xảy ra một lần nữa với học trò của tôi. Cho nên tôi vừa nhận lớp thì bắt đầu để bọn trẻ của mình tiếp nhận giáo huấn của Thánh Hiền, mới bắt đầu cũng là từ “Đệ Tử Quy” mà học.

Khi chúng ta chân chánh hiểu được tư tưởng của người Trung Quốc và trí tuệ của Thánh Hiền nhân mới có thể thật sự giải quyết được vấn đề của xã hội của thế giới. Vậy thì chúng ta nhất định phải có học vấn chân thật mới có thể thật sự tạo ra hạnh phúc mỹ mãn cho gia đình, xã hội và thế giới. Cho nên bản thân chúng ta đã hiểu được những cái tốt của văn hóa Trung Quốc, tự mình phải nhanh chóng thâm nhập văn hóa này. Trước khi muốn thâm nhập nhất định phải lấy được pháp bảo, là pháp bảo gì? Vừa rồi mới nói, pháp bảo truyền thừa mấy nghìn năm trí tuệ là cổ văn. Tôi tin rằng rất nhiều người nhìn thấy cổ văn, không chỉ có tôi nhúc đầu, hình như rất nhiều người cũng sẽ nhúc đầu phải không?

Lúc tôi mới hai mươi lăm tuổi, giáo sư Thích Tịnh Không đã nói một đoạn, đó là nói đến bốn nền văn minh cổ chỉ còn lại một. Bạn có biết tại vì sao chỉ còn lại Trung Quốc hay không? Câu nói như thế đã khiến cho tôi chấn động rất lớn. Sau này chúng tôi mới thật sự đã hiểu được, chính là phát minh ra lối văn ngôn văn này mới thật sự truyền được trí tuệ đến mấy nghìn năm. Lão tổ tông nghìn năm trước đã nhớ nghĩ đến con cháu của nghìn năm sau. Ân huệ này sâu biết bao, dày biết bao. Chúng ta là ngồi ở dưới bóng cây mà hưởng mát, kết quả hiện nay được hưởng bóng mát của lão tổ tông mà lại lấy cây búa chặt bỏ bóng cây đó đi. Một người bị giảm phước không thể so với bất hiếu cha mẹ, đó là hành vi chối bỏ trí tuệ lão tổ tông của mình, đây là sự việc giảm phước hơn hết. Vì thế khổ nạn của người Trung Quốc đã đến rồi, đời sau không còn hiếu thảo nữa.

Được rồi, buổi giảng này tạm nói đến đây thôi. Cảm ơn mọi người.

A Di Đà Phật!

Tập 3

Chư vị bằng hữu, chào buổi tối tốt lành! Chúng ta tiếp tục buổi học lúc chiều. Muốn có thể thâm nhập trí tuệ của Thánh Hiền Trung Quốc mấy nghìn năm qua, nhất định phải có pháp bảo bạn mới có thể trực tiếp đi thẳng vào giáo huấn của Thánh Hiền. Là pháp bảo gì vậy? Là cổ văn. Nhất định phải có chìa khóa này. Khi nhắc đến cổ văn, rất nhiều người cảm thấy sợ, thậm chí phát run. Kỳ thực, lúc tôi còn đang học cấp hai, học cổ văn cũng rất kém. Tôi còn nhớ thời gian lúc còn học cấp hai, thầy giáo ngữ văn của tôi có một hôm chợt nhìn thấy ở trên bàn có một bài văn mẫu được viết rất hay, sau đó được chỉnh lý

thành bài văn hoàn chỉnh. Đúng lúc chúng tôi cũng học đến văn mẫu, trên bài văn mẫu đó có viết tên người tác giả là “Thái Dung Thanh”. Họ của người ấy cũng giống với họ của tôi, thế là thầy giáo chúng tôi sau khi xem xong liền nói một câu thế này: *“Cùng là con cái được sinh ra trong một gia đình, tại sao năng lực về ngữ văn lại kém xa đến vậy”*. Thái Dung Thanh là chị ba của tôi, chị học lớp 9, tôi lớp 7. Các vị bằng hữu, sau khi nghe câu nói này, tâm hồn yếu đuối của tôi đã bị một sự đả kích rất lớn. Cho nên chúng ta làm thầy người khác, những lời nói tổn hại lòng tin của trẻ có thể nói ra hay không? Không thể nói. Khi chúng ta làm thầy của người mà nói quá nhiều lời làm tổn thương, rất có thể khiến cho trẻ nhỏ mất lòng tin, thậm chí còn khiến học sinh sinh ra tâm hối hận. Việc này phải cẩn thận. Đương nhiên tôi không có sanh tâm hối hận, tôi chỉ cảm thấy bản thân thật xấu hổ vì luôn học không được giỏi.

Tôi còn nhớ, một lần đi thi làm bài thi dạng đề lựa chọn. Đề bài là “Lão khí ...”

1/ hoành xuân...

2/ hoành hạ ...

3/ hoành thu...

4/ hoành đông....

Các vị bằng hữu, nên chọn cái nào? Lão khí ... gì?
“Lão khí hoành thu”.

Các vị sao mà trả lời được nhanh vậy? Tôi lúc đó suy nghĩ cả buổi, còn hát một bài nữa. Hễ hát ra một tiếng thì chấm vào một chữ, chấm cho đến hết, xem thử chữ cuối cùng chấm được là ở phần nào thì chọn phần đó. Thế là tôi cũng đã chọn sai. Cho nên bản thân học ngữ văn vốn chẳng có chút lòng tin nào. Cho đến lúc học cấp ba, tôi còn nhớ lúc học “Nhạc Dương Lầu Ký”, vì đều là văn cổ thể văn ngôn văn nên trong lòng tôi cũng rất sợ, đến lớp học được một nửa thì thầy giáo đã gọi tôi đứng dậy. Thầy nói: *“Thái Lễ Húc, em hãy đứng lên cho thầy. Nếu như em học môn ngữ văn của thầy mà còn ngủ gục, thầy sẽ ghi là em vắng mặt”*. Vì thế, môn ngữ văn của tôi vẫn luôn rất kém cỏi, vẫn không có chuyện hết bỉ cực thì thái lai, cho nên lòng tin của tôi vốn chưa hề được xây dựng. Thậm chí đến khi lên đại học cũng như thế, cảm thấy bản thân mình quá kém cỏi.

Cho đến khi tôi được hai mươi lăm tuổi, nghe được giáo sư Tịnh Không nhắc đến *“cổ văn Trung Quốc là ơn trạch lớn nhất mà lão tổ tông để lại cho con cháu đời sau”*. Sau khi chúng tôi nghe và hiểu rõ

vấn đề này, trong lòng thật sự cảm thấy rất hổ thẹn. Bình thường có một người rót cho bạn một ly nước một cách rất chân thành, bạn sẽ cảm thấy như thế nào? Sẽ hết sức cảm kích. Thế mà tổ tiên từ mấy nghìn năm trước niệm niệm đều là vì cuộc sống của con cháu đời sau có thể có được sự khai thị thật lớn, thậm chí là truyền lại trí huệ của họ. Từ mấy nghìn năm trước tổ tiên đã dụng tâm vì muốn thành tựu cho chúng ta, ơn huệ như thế có lớn hay không? Lớn. Tôi không những không cảm ơn, mà còn đem những sự giáo huấn này ném vào trong thùng rác, trong lòng cảm thấy vô cùng hổ thẹn, đến nỗi rót cả nước mắt. Hơn hết là cảm thấy dễ chịu sau khi khóc hết những giọt nước mắt này, cảm thấy tôi đã làm sai.

Không Phu Tử dạy bảo chúng ta: *“Người không phải Thánh, ai chẳng lỗi lầm, lỗi mà biết sửa còn gì tốt hơn”*. Lúc trước không biết trân quý những giáo huấn của tổ tiên, bây giờ đạo lý đã hiểu rõ rồi, mau mau cải tà quy chánh. Cho nên sau khi tâm niệm này được đề khởi, tôi liền bắt đầu học những Kinh điển của Thánh Hiền. Hơn nữa, đã xảy ra một sự việc rất kỳ lạ, khi tôi lật những quyển cổ văn ra để đọc lại lần nữa, đột nhiên lại cảm thấy thân thiết lạ thường. Vì sao vậy? Chúng tôi ấn chứng một câu giáo huấn của Thánh Hiền: *“Nhất thiết pháp tùng tâm tưởng sanh”*. “Hết thầy pháp là từ tâm mà sanh”, từ tâm tưởng mà sanh ra. Cho nên tại vì sao ngữ văn của tôi lại học không giỏi? Tại vì trong nội tâm của mình có sợ hãi, bản thân đã dụng sẵn rất nhiều chướng ngại, cho nên vẫn luôn không thể học được. Khi ý niệm này chuyển trở lại; chuyển lại để hiểu mà trân quý, rồi tiếp nhận giáo huấn của lão tổ tông, chướng ngại sẽ bị tiêu mất. Cho nên chúng ta phải từ trong tâm lý chân thật thể hội được ơn trạch của lão tổ tông thì chúng ta mới có thể học tập được giáo huấn của Thánh Hiền.

Rất nhiều người đều nói, họ bây giờ học cổ văn có thể sẽ không học thuộc nổi. Các vị bằng hữu, khả năng nhớ của tôi, thời kỳ ghi nhớ tốt nhất vẫn còn giữ được cho đến bây giờ. Sau hai mươi sáu tuổi, tôi đã tham gia rất nhiều lần thi cử. Bởi vì sau khi học cổ văn, sức nhớ càng ngày càng tốt nên thi cử cũng rất là thuận lợi. Vì vậy, đích thực là chúng ta bị chính mình làm cho chướng ngại. Có rất nhiều lý luận đều nói rằng khả năng ghi nhớ tỉ lệ nghịch với tuổi tác, tuổi tác càng lớn sức ghi nhớ càng giảm sút, có đạo lý hay không? Xem ra rất có đạo lý, nhưng đó là một kết quả. Tuổi tác càng cao sức trí nhớ càng kém là kết quả, xin hỏi nguyên nhân nằm ở đâu? Chúng ta phải tìm cho ra nguyên nhân thì mới có thể tùy bệnh cho thuốc. Tuổi tác lớn tại vì sao sức trí nhớ lại giảm sút? Đã nghĩ rất nhiều việc: Già rồi, không được

rồi, vô dụng rồi. Không được nghĩ như vậy, việc này tâm tưởng thì sẽ như thế nào? Sự thành. Sự này trái lại không phải là việc tốt. Chúng ta hãy phân tích một chút, người ta tại vì sao tuổi tác càng cao, sức ghi nhớ càng kém? Bởi vì theo tuổi tác ngày một tăng, lại không hiểu đạo lý, cho nên cuộc sống sẽ tăng thêm rất nhiều sự phiền não. Phiền não mà nhiều, sức trí nhớ càng sụt, năng lực suy nghĩ cũng vì thế mà giảm theo. Thường phải nghĩ những sự việc gì liền cảm thấy “ôi đau đầu muốn chết”, nghĩ không ra nổi. Cho nên nguyên nhân nằm ở việc sau khi con người tuổi tác đã cao, đích thực phiền não chướng của họ càng ngày càng nghiêm trọng, cho nên tự nhiên như thế mà sức trí nhớ đã giảm xuống. Khi con người đối với đạo lý nhân sinh, chân tướng làm người xử sự càng rõ ràng minh bạch, lý đắc thì tâm sẽ an, sẽ thanh tịnh, vì thế sức trí nhớ sẽ có thể tiếp tục duy trì trở lại.

Thầy giáo Lý Bình Nam sống đến chín mươi bảy tuổi mà khi giảng bài có giở sách ra hay không? Không hề giở sách. Trích dẫn Kinh điển Thầy luôn luôn không hề xem sách, vì vậy sức trí nhớ của Ngài không hề theo tuổi mà giảm sút. Cho nên rất nhiều chân tướng phải nhờ bản thân chúng ta ấn chứng, không nên nói sao nghe vậy mà tự hù dọa chính mình.

“Tam Tự Kinh” cũng nói, Tô Lão Tuyên hai mươi bảy tuổi đã cố gắng học Kinh sách. Người cha này của Tô Thức bao nhiêu tuổi bắt đầu học? Hai mươi bảy tuổi. Bởi vì hai người con trai đều giỏi hơn ông, bị kích động nên cảm thấy bản thân rất mất mặt. Kỳ thực cảm thấy rất mất mặt là việc tốt hay là việc xấu? Việc tốt. Cho nên Khổng Phu Tử nói: “*Tri sĩ cận hồ dĩng*”, người mà biết nhục thì mới có thể có dũng khí phấn đấu vươn lên. Vì vậy, Tô Lão Tuyên cũng là hai mươi bảy tuổi mới bắt đầu thâm nhập giáo huấn Thánh Hiền. Sau này ông cũng trở thành học giả thứ tám đời Đường Tống, là một trong tám văn nhân có học vấn đời Đường và đời Tống, thành tựu tương đối cao.

Các vị bằng hữu, chỉ cần có bắt đầu thì sẽ không quá muộn, cho nên chúng ta phải có lòng tin mà học tập. Học văn ngôn văn phải hạ thủ từ chỗ nào? Văn từ chỗ thuộc lòng mà hạ thủ. Các vị có thể thuộc năm mươi bài văn ngôn văn thì các vị có thể học văn ngôn văn. Các vị có thể thuộc 100 bài văn ngôn văn, các vị có thể viết văn ngôn văn. Nhất định là khi học thuộc bài đầu tiên sẽ rất lâu, dần dần rất nhiều năng lực của bạn sẽ bắt đầu hồi phục trở lại.

Chúng tôi có một vị giáo viên, hai mươi bảy tuổi. Anh lần gần đây nhất tham gia thi nói sức trí nhớ của anh chưa bao giờ tốt đến như vậy. Bởi vì trong một năm trở lại anh đều học những Kinh điển của Thánh Hiền Trung Quốc, cho nên anh cũng phát hiện trạng thái của mình luôn trong quá trình đang được tăng lên.

Vậy chúng ta học thuộc những cổ văn nào? Các vị bằng hữu, các vị đọc “Đệ Tử Quy”. “Đệ Tử Quy” có thể tương đương với sáu bài thể văn ngôn văn. “Nhập tắc hiếu” một bài, “xuất tắc đê”, “cẩn”, “tín”, “ái chúng”, “thân nhân”. “Thân nhân” tương đối ngắn và “dư lực học văn” tính thành một đoạn, là bảy bài rồi. Từ từ rồi sẽ đến bài thứ năm mươi. Nếu học cả “Liễu Phàm Tứ Huấn”, tương đương với bốn bài thể văn ngôn văn. Tiếp đến các vị đem “Đại Học”, “Trung Dung”, và cả “Luận Ngữ” học thuộc hết (những bài này đều là cương lĩnh của giáo huấn Thánh Hiền). Các vị đem học thuộc hết, các vị sẽ nắm được hết những tinh túy có trong giáo huấn của Thánh Hiền. Bạn có nền tảng này, lại giờ xem đến những Kinh sách khác thì sẽ cảm thấy có thể khế nhập vào trong những tư tưởng quan niệm này rất dễ dàng, đọc ra cũng cảm thấy thoải mái hơn nhiều. Cho nên mục tiêu này nhất định phải xác lập.

Năm mươi bài thể văn ngôn văn này phải quy định một khoảng thời gian để đọc cho thuộc lòng. Nếu không, năm mươi bài văn ngôn văn này sẽ học hết năm mươi năm, vậy hiệu quả sẽ không tốt. Căn bản học tập của ngày nay là gì? Học quý ở lập chí, phải lập định chí hướng mới được. Chúng ta học về văn ngôn văn phải lập chí gì? Các vị bằng hữu, mục tiêu của việc học văn ngôn văn ở đâu? Các vị hôm nay học giáo huấn Thánh Hiền mục tiêu là ở đâu?

“Là để làm thầy”.

Nào vỗ tay đi chứ! Là vị bằng hữu nào có chí hướng như vậy? Làm thầy cũng được, làm thầy cũng tốt, làm thầy cả cuộc đời dạy mấy trăm học sinh. Cuộc đời của mấy trăm học sinh này sẽ vì việc bạn dạy bảo chúng những giáo huấn Thánh Hiền mà cuộc đời chúng sẽ có sự thay đổi rất lớn, có thể biết được thị phi thiện ác, có thể làm cho cuộc sống được hạnh phúc mỹ mãn. Vả lại, các vị không chỉ là dạy những học sinh này, mặt ảnh hưởng của các vị không ngừng ở đó. Mỗi một học sinh về sau này còn làm cha làm mẹ, còn có thể đem điều bạn dạy về những đạo lý nhân sanh chính xác cho chúng truyền về sau nữa, cho nên công tác giáo dục là nguồn xa chảy rộng. Cái gì là công đức vô lượng? Giáo dục công đức vô lượng không có ngần mé. Nếu như trong những học sinh mà các vị dạy có em lại làm thầy cô giáo,

cuộc đời em lại dạy ra mấy trăm học sinh. Cho nên, công việc dạy học này rất có giá trị. Có thể lập chí nguyện như vậy, tin rằng việc học tập của các vị nhất định sẽ tiến bộ vượt bậc.

Phạm Trọng Yên đời nhà Tống từ nhỏ đã biết được lập chí. Có một lần lúc ông đi xem tướng số, đi đến một địa phương nọ thì tìm được một vị xem tướng số. Theo bản tính ông bèn hỏi vị tiên sinh tướng số đó rằng: “*Ông giúp con xem thử xem con có thể làm tể tướng được không?*”. Vị tiên sinh xem tướng số này có thể cả cuộc đời ông cũng chưa hề xem qua một đứa trẻ còn nhỏ lại có thể mở miệng nói muốn làm Tể tướng. Ông giật mình nói với Phạm Trọng Yên rằng, tuổi còn nhỏ mà sao khẩu khí lại lớn như vậy? Sau đó Phạm Trọng Yên cảm thấy có chút xấu hổ, rồi lại nói với ông ấy: “*Không thì thôi, ông có thể xem con có thể làm thầy thuốc không?*”. Tiên sinh xem tướng ấy có chút bối rối, sao mà chí nguyện lại cách xa đến vậy, bèn hỏi lại cậu tại sao lại chọn hai cái chí nguyện này chứ? Phạm Trọng Yên liền trả lời, bởi vì chỉ có quan tốt và lương y là có thể cứu người. Vị thầy xem tướng sau khi nghe xong rất cảm động, một đứa trẻ con mà niệm niệm đã nghĩ đến cứu người. Cho nên vị thầy tướng số liền nói với Phạm Trọng Yên rằng, cậu có cái tâm này chính là cái tâm của một tể tướng chân thật, vì thế cậu sau này nhất định có thể làm tể tướng. Các vị bằng hữu, các vị có tin Phạm Trọng Yên có thể làm tể tướng hay không? Tôi tuyệt đối tin rằng ông có thể làm tể tướng, tại vì sao vậy? Tại vì ông từ khi nào đã làm ra sự chuẩn bị? Từ nhỏ chí hướng của ông đã rất kiên định, dững mãi tiến tới. Một mục tiêu thì giống như là ngọn hải đăng nằm trên biển, tàu thuyền có thể căn cứ phương hướng vào ngọn hải đăng này mà đi, thì có thể nhanh chóng đến được bến. Nếu như ngọn hải đăng này tìm không thấy, mỗi ngày cứ chạy lên đông rồi lại về tây, rất nhiều thời gian đã bị tiêu hao đi mãi mãi. Cho nên người có chí hướng, việc học tập của họ nhất định sẽ rất vững vàng.

Các vị bằng hữu, Phạm Trọng Yên xem “*Tứ Thư Ngũ Kinh*” có giống với những người khác cũng xem “*Tứ Thư Ngũ Kinh*” hay không? Cái ý vị ông nhìn thấy được có khác biệt rất xa. Bởi vì ý niệm trong lúc Phạm Trọng Yên đọc “*Tứ Thư Ngũ Kinh*”, niệm niệm nghĩ rằng ta phải làm thế nào sau khi học thông những Kinh điển này, đem chỉ dạy trong Kinh điển mà tạo phúc cho dân. Vì thế ông đọc sách, về độ sâu và độ rộng nhất định là nhiều hơn những người đọc sách khác rất nhiều. Cứ tích lũy như vậy trong mấy mươi năm rồi đi thi cử, chên

lệch tuyệt đối sẽ rất lớn. Thế là Phạm Trọng Yên đích thực đã làm Tể tướng.

Tôi đối với rất nhiều thầy cô giáo ở Hải Khẩu chúng ta, lúc lần đầu tiên được lên đứng lớp giảng, tôi cũng đã nói với họ, học tập văn hóa truyền thống chính yếu là lập chí. Chúng ta lập chí gì? **“Vì tiếp nối tuyệt học của Thánh Hiền, vì khai mở thái bình cho vạn thế”**, vì những Thánh Hiền nhân quá vắng mà kế thừa học vấn của họ. Chữ “Kế” này rất quan trọng. Chúng ta phải kế tục cái trước mới khai mở cái sau. Nếu như không có kế thừa thì sẽ không thể tiếp tục truyền lại. Cho nên chúng ta học tập trọng điểm là phải có thể học cho thông, tiếp đến mà truyền gửi lại cho con cháu ở đời sau. *“Vì khai mở thái bình cho vạn thế”*, hy vọng xã hội của chúng ta sau này, con cháu đời sau này có thể được sống những năm tháng thái bình. Kỳ thực hai câu nói này là nhân quả của nhau. Có thể tiếp nối được việc học của Thánh Hiền là nhân. Nhất định phải trọng cái nhân này mới có thể mở ra an định phồn vinh cho xã hội, cho nên khai thái bình là kết quả. Một xã hội mà thái bình có nghĩa là tư tưởng quan niệm con người phải chính xác. Tư tưởng quan niệm muốn chính xác nhất thiết phải thông qua giáo huấn của Thánh Hiền mới có thể làm được. Cho nên tôi đã nói với thầy cô giáo ở Trung tâm Hải Khẩu, văn hóa Trung Quốc mấy nghìn năm truyền thừa trở lại, việc đầu tiên gặp phải có thể cái gì sẽ đoạn mất? Hai lực lượng quan trọng nhất của văn hóa Trung Quốc, một cái là hiếu đạo, một cái là sư đạo.

Các vị bằng hữu, các vị hiện nay nhìn thấy được hiếu đạo không? Hình như không còn nghe được nữa, không còn nghe có hiếu tử. Hiện nay thầy cô có còn tìm được học trò tốt hay không? Rất khó tìm. Hiếu đạo và sư đạo có thể truyền thừa văn hóa Trung Quốc, nhưng hiện nay thì hai lực lượng này càng ngày càng mỏng yếu đi. Cho nên nếu như văn hóa Trung Quốc bị đoạn trong tay của chúng ta thì chúng ta đã có lỗi với lão tổ tông mấy nghìn năm, càng có lỗi đối với con cháu đời sau nữa. Khi tôi nói ra những lời này không phải là muốn hù dọa, chúng ta phải xem rõ hiện trạng mới có thể đề khởi được sứ mệnh của chúng ta.

Chí hướng chính là **“vì tiếp nối tuyệt học của Thánh Hiền, vì khai mở thái bình cho vạn thế”**. Vậy chúng ta bắt tay từ chỗ nào? Chúng ta nói là phải định vị trước. Định vị là từng giờ từng phút **“Học vi nhân sự, hành vi thế phạm”**.

Hải Khẩu chúng ta có mấy vị giáo viên, trong thời gian cả trường của họ triển khai ra thì chỉ có họ là đang triển khai, mà sau khi triển khai được vài tháng, biểu hiện của học sinh đã rất tốt. Rất nhiều đồng nghiệp trong lúc đi ngang qua lớp của họ đều cảm thấy học sinh rất có lễ phép, và những vị phụ huynh của các lớp này đều gọi điện đến trường học nói bọn trẻ đã trưởng thành rất nhiều, đặc biệt là về mặt hiếu thuận đã có tiến bộ rất lớn. Do phụ huynh phản hồi, do vì rất nhiều thầy cô phản ứng giống nhau, thầy hiệu trưởng của ngôi trường đó lại mời chúng tôi đến để diễn giảng với các thầy cô trong trường. Trong đó có một ngôi trường học tên là Trường Thực Nghiệm Quốc Khoa Viên. Ban đầu đề nghị với chúng tôi chuẩn bị chín mươi bảy quyển sách, sau đó vì lớp học của vị giáo viên nọ biểu hiện quá tốt, mà mời chúng tôi đến diễn giảng cho giáo viên cả trường, lúc đem tặng đã phải bổ sung thêm hơn 500 quyển. Duyên phần này được thúc đẩy như thế nào? Chính là vị giáo viên này “Học vi nhân sư”, họ học là vì để làm thầy những học sinh này, cho nên học sinh tiến bộ rất lớn. Họ học vì làm gương cho các đồng nghiệp, cho nên “Hành vi thể phạm”, tự nhiên thành sức ảnh hưởng thúc đẩy mọi việc triển khai. Vì thế, các vị bằng hữu, khi lập chí cũng không nên lập quá cao, nên từ ngay trong gia đình của mình, trong công việc mà “Học vi nhân sư, hành vi thể phạm”, sức ảnh hưởng này tự nhiên sẽ lan rộng ra.

Có một vị là thầy giáo Vương, làm giáo viên cho Trường tiểu học trực thuộc Viện Sư Phạm Đài Nam. Lúc anh mới vừa bắt đầu phổ biến, mỗi ngày buổi sáng anh đều là người đến trường sớm nhất. Sau khi vừa đến lớp học lập tức giờ “Đệ Tử Quy” ra, giờ “Hiếu Kinh” ra, bắt đầu đọc. Xác thực là lấy mình làm gương. Cho nên học sinh của anh khi bước vào trong lớp có còn lề mề dầy dụa hay không? Chúng có còn ngồi đó để ăn bữa sáng hay không? Không có. Vừa bước vào lớp liền cảm nhận được thái độ hiếu học của thầy, âm thanh đọc sách của vị thầy này lập tức khiến tâm của chúng định trở lại, rồi cũng cùng nhau đọc với thầy giáo. Cho nên lớp của anh tiến bộ rất nhanh. Bọn trẻ sau khi tiếp nhận giáo huấn của Thánh Hiền, tâm của chúng cũng rất lương thiện.

Vào ngày quốc tế 8/3 năm nay, học sinh đã đến nói với vị giáo viên họ Vương: *“Thưa thầy, chúng em quyết định mỗi một người mua hai đóa hoa”*. Thầy giáo liền hỏi tại vì sao phải mua hai đóa hoa? Chúng đã nói với thầy giáo: *“Thưa thầy, một bông để tặng cho mẹ em, một bông để tặng cho các cô giáo trong trường”*. Thầy giáo của chúng nghe

xong rất vui mừng, bản thân chưa hề nghĩ đến mà học sinh đã nghĩ đến rồi. Quả thực bọn trẻ đang thực hành giáo huấn của “Đệ Tử Quy”, hiểu đạo, “Nhập tắc hiếu”: “*Cha mẹ thích, dốc lòng làm*”, và còn niệm niệm nhớ nghĩ đến vất vả của mẹ, cũng có thể nghĩ đến thầy cô đã vất vả chỉ dạy cho chúng. Cho nên ngày hôm đó học sinh trong lớp của họ đã đem hoa đi tặng khắp nơi trong trường. Trong lúc đem đi tặng, hiệu trưởng của họ là một vị nữ hiệu trưởng, sau khi thấy vậy rất cảm động, còn đích thân đi đến lớp ấy để công nhận những việc làm của các học sinh. Trong quá trình nói chuyện, vì quá xúc động, vị nữ giáo viên này đã chảy cả nước mắt. Học sinh chân thật tự mình thể nghiệm mà cảm ân cha mẹ, cảm ân thầy cô, trong quá trình đó nội tâm của bản thân chúng sẽ cảm thấy rất mỹ mãn, cảm thấy rất thiết thực, bởi vì chúng đang làm việc mà chúng nên làm.

Có một đứa trẻ nọ, là một học sinh nam, cầm hoa đi tặng cho một vị giáo viên nữ. Sau khi trở về rất thích thú, liền chạy đến nói với thầy giáo của chúng: “*Thầy ơi, lúc mà em đem tặng nhìn thấy được vẻ tươi cười của cô trong lòng em thấy vô cùng vui sướng*”. Tiếp theo vị thầy giáo này hỏi, trong lúc này em đã thể hội được điều gì? Đứa trẻ này nói: “*Em cảm thấy cho đi có phúc hơn là được nhận*”. Cho nên niềm vui sướng vì giúp cho người khác, niềm vui của việc quan tâm người khác tuyệt đối không phải là ở trong sách giáo khoa có dạy, mà sau khi đích thân đi làm thể hội được. Chúng ta là thầy cũng được, phụ huynh cũng được, phải khiến trẻ nhỏ hiểu được để đánh đổi, hiểu được để quan tâm, chúng mới biết cảm nhận được niềm vui của việc ra sức và quan tâm người khác ở đâu. Cho nên những vị làm giáo viên này đều có một định vị. Muốn có thể “*Học vi nhân sự, hành vi thế phạm*”, họ cũng chỉ là từ gia đình của mình, trong công việc mà tận tâm tận lực, nhưng sức ảnh hưởng của duyên phận này tự nhiên như thế đã khai mở rộng ra. Cho nên học kỳ này, môn đức dục của toàn trường họ sẽ mời giáo viên họ Vương này đứng lớp. Vị giáo viên họ Vương còn mở thêm cho họ một môn học, gọi là “Đệ Tử Quy”.

Thánh Hiền nhân giáo huấn chúng ta tu thân mới có thể tề gia, tề gia mới có thể trị quốc, trị quốc thì có thể bình thiên hạ. Đây không phải là bốn sự việc mà là một sự việc. Từ đâu mà bắt đầu? Từ tu thân mà bắt đầu. Sau khi chúng ta tu thân, con cái rồi người nhà sẽ khâm phục, tự nhiên như thế có thể tề gia. Chúng ta đi làm việc, trong một đoàn thể làm việc cũng giống như một đất nước nhỏ, khi bạn làm tốt công việc của mình, tu dưỡng tốt rồi, tự nhiên như thế sẽ có thể cảm động người khác, là có thể trị quốc. Những vị giáo viên này vì chăm chỉ học

tập, chăm chỉ dạy học, cho nên đã tích lũy được rất nhiều kinh nghiệm. Những giáo viên này cũng cùng chúng tôi đi đến Thẩm Quyển, đến Hải Khẩu, thậm chí còn giảng học văn hóa Trung Quốc ở Bắc Kinh, dấu chân của họ cũng đã đi qua rất nhiều tỉnh thành, cho nên cũng đang bình thiên hạ. **Căn bản nhất định phải từ công phu tu thân của chính mình mà bắt đầu làm.** “Quân tử vụ bản”, nhất định phải bắt đầu từ căn bản. “Bổn lập nhi đạo sinh”, cho nên phải lập chí lớn, cũng phải làm đâu chắc đấy, từng bước từng bước mà đi lên.

Hải Khẩu chúng ta hiện nay mỗi một tuần đều có giáo viên đến giảng, đều có lớp bồi dưỡng cho phụ huynh, có khóa trình dạy giáo dục cho các em nhỏ, không tuần lễ nào gián đoạn cả. Năng lực của các giáo viên này vì có chí hướng này lại thêm sự rèn luyện, cho nên nâng cao rất nhanh.

Chúng ta học phải quý ở lập chí. Trong thời gian trẻ nhỏ đang học học vấn Thánh Hiền, chúng ta phải dẫn dắt chúng lập chí như thế nào. Nếu như chúng nói chúng muốn làm thủ tướng, vậy mục tiêu này đối với cuộc sống của chúng hiện giờ hơi xa một chút, chúng ta sẽ dẫn dắt bọn trẻ lập chí như thế nào? Từ việc lập chí làm một đứa con hiếu thảo trong gia đình, lập chí làm một học sinh tốt ở trường, ngoài xã hội lập chí làm một người công dân tốt. Từ những chỗ này mà bắt đầu. Cho nên chúng sẽ cảm thấy mình bây giờ học học vấn Thánh Hiền, giúp rót cho mẹ một ly trà, giúp mẹ rửa chân, đều đang nỗ lực thực hiện giáo huấn của Thánh Hiền, đều đang làm một đứa con có hiếu.

Rất nhiều đứa trẻ sẽ nói, mẹ ơi sau này lớn lên con nhất định mua một căn nhà lớn cho mẹ ở, mua một chiếc xe lớn cho mẹ lái. Rất nhiều người mẹ sau khi nghe xong thì vui không thể tả xiết, nhưng mà bọn trẻ mỗi ngày đều cãi nhau với họ, chúng mỗi ngày còn mơ mộng là sau này mua căn nhà lớn cho họ ở. Lòng hiếu thuận của trẻ nhỏ không nên kỳ vọng sau mấy chục tuổi rồi thì mới bắt đầu có hiếu. Một đứa trẻ có tâm hiếu chân thật thì sẽ bắt đầu làm ngay lập tức. Vì thế chúng ta dùng “Đệ Tử Quy” dẫn dắt bọn trẻ. Em nói chuyện với cha mẹ một cách ôn hòa, mỗi ngày có thể giúp mẹ san sẻ vất vả, làm những việc nhà, mỗi ngày có thể lo học hành cho tốt để cha mẹ yên tâm. Những việc này đều thật sự là làm công việc của một người con hiếu, cho nên sẽ không khiến cho chí hướng của chúng và cuộc sống của chúng bị tách rời ra. Vì thế trong quá trình trẻ nhỏ đang thực hiện sẽ rất vui thích, rất vững lòng. Ở trường học làm một học sinh ngoan.

Chúng tôi có mấy học sinh đều được đánh giá là “học sinh ba tốt”, mà quan trọng nhất là những giáo viên này tại sao sau khi xem xong một số hồ sơ của chúng đều chỉ định nhất định phải chọn chúng làm “học sinh ba tốt”? Bởi vì hiếu hành của những đứa trẻ này đều khiến cho họ vô cùng cảm động.

Có một đứa trẻ trong một tuần lễ đã làm được bốn mươi ba việc hiếu hạnh. Rất nhiều thầy cô vừa xem đến, đã cảm động đến tận đáy lòng. Ở trường học có thể làm một học sinh ngoan, ở ngoài xã hội làm một công dân tốt. Rất nhiều trẻ nhỏ nhìn thấy người lớn, một số người già bước lên xe thì chúng lập tức biết nhường chỗ ngồi. Vừa nhường chỗ như thế thì những người lớn khác cũng vậy. Những bạn nhỏ cũng vậy, nhìn thấy rất cảm động. Các vị xem, đứa trẻ nhỏ như vậy còn biết nhường chỗ ngồi, vậy chúng ta phải càng thêm thấy xấu hổ. Cho nên những đứa trẻ này đều rất biết việc nhường chỗ ngồi, khiến cho xã hội thêm hiếu được mà ra sức giúp người.

Chúng tôi cũng thường hướng dẫn bọn trẻ, hết thầy việc mà chúng ta làm không chỉ ảnh hưởng trong một gia đình, những gì chúng ta đã làm thậm chí còn đại biểu cho một nước.

Đã từng có mấy trang báo trên mạng đưa tin, trong đó có nhắc đến ba sự việc.

Sự việc thứ nhất, tại nhà thờ Đức Bà ở Pháp. Nhà thờ Đức Bà ở Pháp là một nơi vô cùng tôn nghiêm trang trọng, thế nhưng bên trong đó viết một hàng chữ tiếng Trung Quốc: *“Xin đừng nói chuyện ồn ào”*. Chúng tôi mới nói như vậy thì hỏi các bạn nhỏ, tại vì sao phải dùng chữ Trung Quốc để viết hàng chữ đó? Chúng nói bởi vì người Trung Quốc rất vĩ đại. Tôi nói không phải, đó là viết để cho người Trung Quốc xem, nhắc nhở người Trung Quốc khi vào những nơi tôn nghiêm trang trọng như vậy không thể ồn ào lớn tiếng được. Đây là việc không biết suy nghĩ cho người khác, cho nên những người Trung Quốc này đã làm cho người Trung Quốc mất mặt trên khắp thế giới. Cho nên ngôn ngữ hành vi của chúng ta đều đại biểu cho thể diện của một đất nước, phải thay đất nước chúng ta để lại hình tượng tốt, đây là chúng ta tận hết bổn phận cho đất nước chúng ta. Từ đây nhắc nhở hành vi của chúng từng li từng tí, tuyệt đối không thể tùy tiện được, không thể suồng sã.

Tôi cũng nhắc nhở bọn trẻ, đi đến sân bay có thể nói chuyện ồn ào được hay không? Có thể chạy nhảy lung tung hay không? Nhiều người ngoại quốc ở sân bay nhìn thấy sẽ nói: “*Người Trung Quốc các bạn đã dạy dỗ ra một thế hệ đáng vẻ như thế đấy à*”. Cho nên trẻ con có thể dạy được. Sau khi bạn nhắc nhở chúng thì chúng sẽ tự đề khởi lên thái độ đúng đắn của chúng.

Một sự việc nữa là ở Trân Châu Cảng của Mỹ, phía trên thùng rác cũng là dùng tiếng Trung Quốc viết: “*Vui lòng bỏ rác vào đây*”. Tại sao lại phải viết bằng một hàng chữ Trung Quốc? Bởi vì người Trung Quốc chúng ta vứt rác lung tung. Phải chú ý, xin hỏi là thế hệ người Trung Quốc thời đại nào vậy? Chúng ta không thể nào đem lão tổ tông kiệt xuất mấy nghìn năm kéo xuống nước, việc này không dám làm. Trung Quốc mấy nghìn năm lại đây vốn là đất nước nổi tiếng về lễ nghĩa, người của đất nước lễ nghĩa, đi đến nhà người ta có vứt rác bừa bãi hay không? Không thể nào. Vì vậy ai đã sai? Chúng ta những người làm cha mẹ, làm thầy cô đã sai, bởi vì không dạy cho tốt. Nên cảnh giác bọn trẻ tuyệt đối không thể đánh mất thể diện người Trung Quốc, không thể vứt rác lung tung.

Bản tin thứ ba là tại cung điện ở Thái Lan, trong nhà vệ sinh cũng viết một hàng chữ: “*Đi vệ sinh xong nhớ dội cầu*”. Ý nói người Trung Quốc chúng ta có thói quen như thế nào? Không sạch sẽ, không có vệ sinh. Người Trung Quốc như vậy chỉ có trong mấy trăm năm, mấy chục năm nay, tuyệt đối không phải là mấy nghìn năm trước. Cho nên bọn trẻ sau khi nghe xong, chúng sẽ cảm thấy không thể để mặt mặt như vậy, từ ngay trong cuộc sống bản thân chúng bắt đầu sửa đổi những khuyết điểm này.

Chúng ta hãy thử suy nghĩ một vấn đề. Các vị bằng hữu, các vị đi Paris của Pháp chưa? Các vị đi đến Trân Châu Cảng ở Mỹ chưa? Các vị đi qua cung điện ở Thái Lan chưa? Người có thể đi đến những nơi này là những người nào? Người có tiền, có địa vị xã hội, thậm chí rất nhiều những học sinh đến du học, ở trong xã hội đều được xem thuộc tầng lớp tương đối cao. Thế mà ở tầng lớp cao, thậm chí nhận được sự giáo dục cao độ mà cái quy củ căn bản của cuộc sống này cũng không trang bị tốt. Vì thế, thứ lớp của việc học không thể điên đảo. Thứ tự đảo lộn, sau khi học ra quả thật là ngả nghiêng xiêu vẹo. Cho nên học tập nhất định phải chú trọng thứ tự. Giáo dục hiện nay tương đối chú trọng đến việc truyền đạt tri thức và kỹ năng, cho nên những người có quá trình học cao có tri thức hay không? Có. Có kỹ

thuật kỹ năng hay không? Có. Nhưng cái gốc đức hạnh của họ như thế nào? Chưa trông được tốt, chưa trông được chắc chắn.

Tôi có một đứa cháu mới hơn hai tuổi đã bắt đầu học Anh văn. Dì của nó dạy cho nó học Anh văn. Kết quả sau khi học một thời gian, bà ngoại của nó dắt nó đi đến nhà của chúng tôi chơi, sau đó bắt đầu biểu diễn. Các vị bằng hữu, các vị có làm qua việc kiểu như vậy chưa? *“Với người lớn chớ khoe tài”*. Đứa trẻ này từ nhỏ đã đứng trước mặt rất nhiều người lớn tỏ ra là không ai bằng mình, tỏ vẻ giống như là rất có năng lực. Từ nhỏ nó đã hình thành cái gì? Ngạo mạn. Ngạo mạn là một trong những kẻ thù lớn nhất của việc cầu học vấn. Tâm ngạo mạn mà sinh thì không coi ai ra gì.

Lúc nó đi đến nhà chúng tôi chơi, bà ngoại của nó đã bắt đầu nói với nó: *“Nào! Chúng ta đọc tiếng Anh cho mọi người nghe đi”*. Lúc mới đầu hỏi: *“Quả táo nói thế nào?”*. Đứa trẻ nói: *“Apple”*. *“Cái dù nói thế nào?”*. *“Umbrella”*. Nói rất nhiều từ mà không sai chút nào. Có giỏi hay không? Có thể các vị nghe thì *“Wa! giỏi quá”* và sẽ còn vỗ tay cho nó. Đột nhiên đứa trẻ này hỏi lại bà nội của nó một câu hỏi: *“Bà ngoại, quyển sách nói thế nào?”*. Bà ngoại của nó vừa nghe liền nói: *“Bà làm sao mà biết?”*. Đứa bé đó nói: *“Bà ngoại, sao mà bà ngoại ngốc thế”*. Có tri thức rồi, có kỹ năng rồi, vẫn chưa hiểu được thái độ đối đãi với người lớn. Tri thức càng cao càng ngạo mạn, cho nên thứ tự của việc học tuyệt đối không thể đảo lộn, không được đảo lộn.

Mười Điều Vô Ích

Lâm Tắc Từ dùng sự từng trải cả đời mình đem viết thành mười sự việc mấu chốt của đời người, được gọi là “Thập vô ích”. Trong đó có hai điểm nhằm vào thái độ học tập mà nêu ra.

Thứ nhất, “Hành vi bất đoan đọc sách vô ích”.

Một đứa trẻ mà cuộc sống thiếu quy củ, đối với người lớn cũng không có lễ phép, học chữ có giúp được gì không? Ngôn ngữ hành vi của nó với giáo huấn của Thánh Hiền hoàn toàn trái ngược, chỉ cần là tình huống này, học càng nhiều có thể sau này sẽ gieo hại càng lớn. Có thể nó được bảy hay tám tuổi thì có thể lấy những lời trong sách “Luận Ngữ” mắng cha mẹ của nó. Vì thế, các vị bằng hữu, những người hại nước hại dân trong lịch sử có được học hành không? Hơn cả có, còn học rất nhiều nữa, nhưng mà tại vì sao cuối cùng lại hại nước hại dân? Bởi vì họ học tập mục đích là vì công danh lợi lộc của

họ, bởi vì từ nhỏ họ học tập chưa trồng được gốc rễ đức hạnh cho tốt. Một người mà gốc đức hạnh trồng tốt rồi, nhất định sẽ muốn hiếu thuận cha mẹ, muốn lợi ích nhân dân, không thể nào lại làm ra những sự việc như thế. Cho nên nhất định phải khiến chúng thực hành giáo huấn của Thánh Hiền cùng với phẩm hạnh cuộc sống phải tương ứng mới được. Việc này rất quan trọng. Việc học cũng phải coi trọng công phu nỗ lực thực hiện.

Điểm thứ hai, “Tâm cao khí ngạo học rộng vô ích”.

Một người cầu học vấn đã trưởng dưỡng tâm ngạo mạn của họ trước tiên, học tập có nhiều nữa, có thể cũng đem học vấn này để đi đo lường lỗi của người khác mà không nhìn thấy lỗi làm chính mình.

Chúng ta thấy xã hội bây giờ tỉ lệ ly hôn rất cao, xin hỏi tỉ lệ ly hôn cao nhất là thuộc người ở tầng lớp nào? Đều là người có học thức cao. Bởi vì họ nghĩ rằng họ là người học cao hơn người khác nhiều, thế là tự cao tự đại, không biết kiểm điểm chính mình. Vì thế đây đều là những đại kỵ của việc học, không thể phạm phải. Thánh Hiền nhân Trung Quốc đã dạy chúng ta thứ tự của việc học tập, trong “Tam Tự Kinh” đã có chỉ dạy qua. Trong Kinh văn có nêu rằng: “*Vi học giả tất hữu sơ*”. Người học sách nhất định phải có thứ tự trước sau của họ.

Quyển sách quan trọng nhất để bắt đầu là quyển nào? “*Tiểu Học Chung Chí Tứ Thư*”. Cho nên trong quá trình học, quyển giáo trình thứ nhất là quyển Đồng Mông Dưỡng Chánh do ông Chu Hy Chu Phu Tử đời nhà Tống viết. Quyển “Tiểu Học” này quan trọng nhất chính là dạy cách xử sự đối người: Hiếu thuận cha mẹ thế nào? Tôn kính người lớn ra sao? Quét dọn nhà cửa như thế nào? Những căn bản của làm người làm việc đều nằm trong quyển “Tiểu Học” này. Sau khi trồng gốc này lại học “Tứ Thư Ngũ Kinh”, như thế thì đứa trẻ sẽ không biết ngạo mạn, đứa trẻ sẽ biết học vấn Thánh Hiền quan trọng nhất là nhất định phải thực hành ở trong cuộc sống. Cho nên chúng ta hiện nay muốn thâm nhập học vấn Thánh Hiền, nhất định cũng phải đi con đường cũ. “***Không nghe lời người xưa, thiệt thòi ngay trước mắt***”. Vì thế rất nhiều người đã học rất nhiều năm nhưng vẫn luôn cảm thấy học vấn không vững chắc, nguyên nhân là vì nền móng chưa được xây tốt. Cho nên chúng ta bắt đầu thì giảng dạy từ “Đệ Tử Quy”, từ lão tổ tông 4.500 năm trước đã giáo huấn chúng ta mà bắt đầu thâm nhập. Bài đầu tiên mà chúng ta học, đó là tổ tiên xa xưa của chúng ta đã dạy dỗ con cháu của họ như thế nào. Cương lĩnh này với “Đệ Tử

Quy” là cùng một thứ. Nội dung của “Đệ Tử Quy” là đem những giáo huấn này áp dụng từng li từng tí trở lại vào trong cuộc sống. Cho nên chúng ta khi bắt đầu nghiên cứu thảo luận sẽ đem cả hai thứ này gộp vào nhau mà giảng.

Quyển “Tiểu Học” này là Chu Phu Tử đời nhà Tống biên soạn, cách thời đại của chúng ta bây giờ cũng gần nghìn năm, cho nên rất nhiều những giáo huấn cùng với tình trạng cuộc sống bây giờ có một ít khác biệt. Vì thế, học giả Lý Dục Tú đời nhà Thanh đã căn cứ giáo huấn trong quyển “Tiểu Học”, lại thêm của Khổng Phu Tử, một đoạn khai thị bên trong quyển “Luận Ngữ - Học Nhi Biến”: *“Đệ tử nhập tắc hiếu, xuất tắc đê, cẩn nhi tín, phiếm ái chúng, nhi thân nhân, hành hữu dư lực, tắc dĩ học văn”*, từ trong câu nói này khuyên bảo cho chúng ta bầy cương lĩnh của học vấn Thánh Hiền. Lý Dục Tú Phu Tử đã đem bầy cương lĩnh để biên soạn thành một quyển “Đệ Tử Quy”, cho nên “Đệ Tử Quy” chính là y cứ nhập tắc hiếu, xuất tắc đê, cẩn, tín, ái chúng, thân nhân, dư lực học văn mà đem viết ra. Vì thế chỉ cần chúng ta học sẽ rất dễ nắm được tất cả cương lĩnh vốn có của Thánh Hiền.

Chúng ta học tập phải *“nhất môn thâm nhập, trường kỳ huân tu”*. Nhất môn nào? Nhất môn ở đây là nắm được tất cả cương lĩnh của giáo huấn Thánh Hiền trong quyển Kinh sách này, các vị phải nắm một môn này. Khi các vị đem một môn này thật sự thực hành, thật sự làm được rồi, thì tất cả giáo huấn của Thánh Hiền vừa tiếp xúc thì có thể hiểu biết, có chỗ ngộ.

Vậy thâm nhập thế nào? Thâm nhập nhất định phải giải hành tương ứng. Giải là hiểu rõ. Sau khi hiểu rõ thì phải làm. Càng làm thì càng có thể hiểu được sâu. Hiểu được càng sâu thì làm được càng thấu triệt. Nhưng các vị nếu như chỉ hiểu mà không làm, vậy thì sẽ tăng trưởng ngạo mạn. Cho nên “Đệ Tử Quy” nói: *“Không gắng làm, chỉ học văn, chỉ bề ngoài, thành người nào?”*. Nhưng nếu chỉ có làm mà không hiểu, cũng không đi tìm hiểu Thánh Hiền chỉ dạy thế nào, toàn là bản thân muốn sao làm vậy. Được rồi, hiểu thuận thì hãy thuận theo phương pháp của tôi mà hiểu. Nhưng *“gắng làm mà không học”* thì sẽ *“theo ý mình, mù lẽ phải”*. Nếu chỉ biết dùng phương pháp của chính mình, rất có thể sẽ làm sai nhiều thứ, cho nên nhất định phải giải và hành tương ứng mới có thể thâm nhập.

Còn phải huân tu trường kỳ. “Trường kỳ” này là chỉ mỗi giờ mỗi phút không thể gián đoạn. Học tập chỉ cần gián đoạn thì hiệu quả sẽ khác

xa. Cho nên vào lúc đó Khổng Phu Tử đã nói: *“Ba ngày không đọc sách cảm thấy khí chất đã bị sa sút trở lại”*.

Được rồi, tiết học này chúng ta chỉ nói đến đây thôi. Xin cảm ơn.

A Di Đà Phật!

Tập 4

Các vị bằng hữu, chúng ta tiếp tục chương trình buổi học lần trước.

Chúng ta đã nói việc thâm nhập giáo huấn của Thánh Hiền có tám chữ rất quan trọng, đó là **“Nhất môn thâm nhập, trường kỳ huân tu”**. Chữ “thâm nhập” này cũng đã nói rồi, nhất định sau khi đã chân thật hiểu được thì nỗ lực thực hiện, mới có thể giải hành tương ứng. Vào thời đại nhà Đường, Tiên sinh Bạch Cư Dị rất ưa thích việc học Phật. Một lần ông đi lên núi để thỉnh giáo một vị cao tăng là Thiền sư Điều Khoa. Sau khi ông lên đến nơi, nói với vị Thiền sư: *“Thiền sư! Học Phật như thế nào?”*. Thiền sư đã nói với ông tám chữ: *“Chư ác mạc tác, chúng thiện phụng hành”* (*“Đoạn hết thấy ác, làm hết thấy lành”*). Sau khi nghe tám chữ này, Bạch Cư Dị liền cười ha ha.... Ông nói: *“Con nít ba tuổi cũng biết”*. Thiền sư đáp lại ông một câu: *“Ông lão tám mươi làm không nổi”*. Đạo lý đến con nít ba tuổi cũng đều biết mà rất nhiều người sống đến tám mươi tuổi vẫn chưa làm được. Cho nên câu chuyện này đã nói với chúng ta, **học vấn thật sự quan trọng nhất là có thể nỗ lực thực hiện, có thể áp dụng**. Vì vậy, học được ngàn vạn câu không bằng làm một câu.

Chữ “thâm nhập” này đích thực còn phải có công phu nỗ lực thực hiện mới có thể thâm nhập. Chúng ta dẫn dắt trẻ nhỏ cầu học vấn, điểm này nhất định từ lúc mới bắt đầu phải thiết lập cho tốt. Nếu như mới bắt đầu bạn không chú trọng giải hành tương ứng, đưa trẻ học càng nhiều Kinh điển sẽ càng cho mình là đúng, cho nên phạm việc gì cũng phải thận trọng lúc bắt đầu. Khi bắt đầu mà đúng thì toàn bộ việc học của nó sẽ đúng, lúc mới bắt đầu mà sai thì muốn kéo trở lại cũng không dễ.

Có thời gian tôi đã từng đi đến Thẩm Quyến, đứng lớp dạy một buổi cho các em lớn trong trường mẫu giáo. Tôi vừa bước vào, liền nói với các bạn nhỏ: *“Này các em, hôm nay thầy sẽ dạy “Đệ Tử Quy”*”. Các

em nhỏ lập tức đồng thanh nói rằng: *“Thầy ơi, cái đó chúng em đã học qua rồi, chúng em đều học thuộc rồi”*. Mới sáu tuổi! Tiếp theo tôi liền nói với các em: *“Chúng ta học Kinh điển quan trọng nhất chính là phải làm một người có đạo đức, học làm một người có học vấn”*. Tiếp đến tôi liền viết ra chữ “Đạo”. Lục thư Trung Quốc tạo chữ đều đem trí tuệ triết học cuộc sống hàm chứa vào trong, đây là chữ được lập từ kiểu chữ hội ý. Chúng ta hãy xem, gồm chữ “thủ” và chữ “tẩu” nằm bên cạnh, vì thế **học vấn quan trọng là gì? Là phải thực tiễn**. Cho nên người có đạo đức chính là người trước tiên có thể nỗ lực thực hiện, có thể thực hành, mới là người có đạo đức. *“Các vị tiểu bằng hữu, điều nào các bạn đã làm được rồi?”*. Vốn là ngẩng đầu rất cao, vừa nghĩ đến câu nói nào đã làm được rồi thì lập tức đã cúi đầu xuống. Ngay câu đầu tiên mà thế nào rồi? Đều làm không được. *“Cha mẹ gọi, trả lời ngay”*. Các vị xem trẻ nhỏ bây giờ, lần ấy tôi nói: *“Bảy - tám tuổi đã giỏi tranh luận với cha mẹ rồi”*. Người bạn của tôi nói: *“Cần gì đến bảy - tám tuổi, bốn - năm tuổi đã rất lợi hại, đâu đến bảy - tám tuổi”*. Cho nên bạn xem, câu đầu tiên chúng làm chưa được, vì thế thái độ cầu học vấn của chúng lúc bắt đầu đã không có nỗ lực thực hành. Kỳ thực trẻ nhỏ đều rất dễ dạy, chỉ cần bạn nói khiến chúng có thể tin phục, chúng sẽ có thể tiếp nhận. Cho nên hôm đó, trong số ấy có một đứa trẻ đã viết vào nhật ký, thầy Thái hôm nay đã dạy chúng tôi **“Đệ Tử Quy” là học để làm theo chứ không phải để học thuộc lòng**”. Em đã viết lại điều đó.

Ngoài ra còn có một đứa trẻ nữa, bởi vì tôi đã dạy em một tiết về “Đệ Tử Quy”, trong đó có một câu: *“Sáng phải thăm, tối phải viếng”*. Nghĩa là buổi sáng hay buổi tối đều phải thăm hỏi cha mẹ, khiến cha mẹ yên lòng và hoan hỷ. Thế là cách mấy hôm sau, bé gái đã đứng trước cửa phòng của cha mẹ, cha mẹ vừa bước ra liền cúi chào và nói: *“Ba mẹ, xin chào buổi sáng, tối hôm qua ngủ có ngon không ạ?”*. Cha mẹ em liền lập tức gọi điện thoại cho trường mẫu giáo nói: *“Ngày hôm qua đã xảy ra chuyện gì vậy?”*. Cha mẹ rất có sự cảnh giác, rất có sự nhạy cảm, biết được đứa con có thay đổi nhất định là do nhà trường dạy, lập tức tìm hiểu mới có thể phối hợp chặt chẽ với thầy cô giáo. Gia đình và nhà trường hợp tác thì dạy đứa trẻ sẽ rất tốt, cho nên chúng ta dẫn dắt trẻ nhỏ cầu học vấn nhất định phải đặt vị trí cho thật chính xác ngay lúc bắt đầu.

Cho nên “Nhất môn thâm nhập” dựa vào việc phải “gắng làm” và thêm “học vấn”, tiếp đến “trường kỳ huân tu”.

Chúng ta vừa nói đến “trường kỳ”, không phải làm một ngày rồi nghỉ một ngày, như vậy không được. Khổng Phu Tử nói Ngài ba ngày không đọc sách, khí chất đều lui sụt. Khổng Phu Tử còn bị lui sụt, vậy chúng ta ba ngày không đọc sách sẽ như thế nào? Chúng ta không cần nói ba ngày không đọc sách, có thể tự mình lúc vẫn còn đang ngồi đó đọc “Đệ Tử Quy”, nhìn thấy con cái có một số hành vi không tốt, bạn thẹn quá hóa giận liền lớn tiếng la mắng rồi. Trong lúc vẫn còn đang đọc Kinh thư mà tính khí không tiết chế được, bắt đầu nổi cơn thịnh nộ, xong đột nhiên quay đầu trở lại, mình mới rồi đang đọc “Đệ Tử Quy” mà. Cho nên chúng ta hiện nay nên móng đều khá kém. “*Nhân quý tự tri*”, bản thân có mấy tính hai mặt phải tự mình biết. Vì vậy chúng ta bây giờ mà bỏ Kinh thư xuống thì mặt mũi liền trông đáng ghét. Đã biết được căn bản của chúng ta không tốt phải nên nỗ lực tinh tấn nhiều hơn. Kinh điển của Thánh Hiền ngày ngày đều không thể ngừng xem, đều phải huân tu.

Vì vậy, tôi đã bốc cho rất nhiều thầy cô giáo một thang thuốc đông y trị đến tận gốc, và còn trị đến phần ngọn nữa. Là thang thuốc gì vậy? Đó là sớm, tối đọc tụng một lần “Đệ Tử Quy”. Sớm tối đọc tụng một lần đảm bảo ba tháng sẽ thấy hiệu quả, tuyệt đối sẽ khiến bạn cảm thấy đạo đức học vấn nâng cao rất nhanh. Phải kiên trì trong ba tháng. Các vị bằng hữu nào có thể làm được mười giờ tay? Ít như vậy sao. Cũng có rất nhiều bằng hữu mười giờ tay. Sau khi mười giờ tay phải cố gắng làm. “Đệ Tử Quy” nói: “*Phàm nói ra tín trước tiên*”, nói được phải làm được.

Kỳ thực chư vị bằng hữu, không phải tôi muốn gây áp lực cho các vị. Đạo đức học vấn của một con người có thể thành tựu hay không nhất định không phải dựa vào người khác ép các vị, mà đều phải nhờ vào bản thân mình chủ động nỗ lực siêng năng, nhất định phải như vậy mới có thể thành tựu.

Vậy tại vì sao phải sớm, tối đọc một lần? Đọc vào thời gian buổi sáng là nói với mình tất cả hành vi việc làm hôm nay nhất định phải làm theo những giáo huấn trong “Đệ Tử Quy”. Buổi tối tan ca, tan học trở về lại đọc một lần, quán chiếu một chút, phản tỉnh một chút, hành vi việc làm hôm nay có làm được như trong “Đệ Tử Quy” không. Nếu như có chỗ nào còn chưa làm được thì nhanh chóng thay đổi, nhanh chóng sửa sai. Đã làm được rồi thì duy trì cho được. Cho nên buổi sáng nhắc nhở bản thân một lần, buổi tối phản tỉnh bản thân một lần.

Chúng tôi tại Hải Khẩu có một vị giáo viên đã chân thật làm được rồi. Ngày hôm đó, lần đầu tiên ông lên lớp, tôi còn nhớ rất rõ là ngày Tết Nguyên Tiêu. Bởi vì hôm đó có vị giáo viên gọi điện đến nói: *“Thầy Thái à, hôm nay là tết Nguyên Tiêu, có nên nghỉ học một ngày không?”*. Có nên hay không? Cầu học vẫn không thể thường xuyên nghỉ học. Tôi liền nói với anh: *“Anh làm cha có thể nào nói với đứa con hôm nay ta không là cha nữa, ta nghỉ phép một ngày được không?”*. Bạn làm một người cha, đạo đức học vẫn mỗi ngày một tăng trưởng mới có thể giúp ích mọi mặt cho con cái của bạn. Là một người làm thầy, đạo đức học vẫn mỗi ngày một tăng trưởng thì mới có thể thật sự thành tựu học sinh, bạn ngưng một ngày thì chúng sẽ xao nhãng một ngày. Cho nên học tập không thể gián đoạn. Vì thế, ngày hôm đó có hiện tượng rất tốt, Tết Nguyên Tiêu cũng ngồi đầy cả.

Trong buổi học đó có một cô họ Hứa, cô làm việc tại một ga hàng không ở Hải Khẩu. Cô không phải là giáo viên tuyển đầu. Hôm đó lúc cô nghe giảng xong, tôi cảm thấy rất nghiêm túc, mắt không nhìn quanh, chăm chú lắng nghe. Tôi thường giảng một số câu chuyện về các Thánh Hiền nhân, cô lập tức cầm bút lật sổ nhanh chóng ghi chép lại, vả lại còn sớm tối nhất định đều đọc qua một lần. Ba tháng sau đó, cô bước đến trước mặt nói với tôi: *“Thầy Thái à, học vấn Thánh Hiền tốt đến như vậy, không thể chỉ có tôi và con cái của tôi được lợi ích, tôi muốn trở về quê hương để triển khai “Đệ Tử Quy”, thúc đẩy giáo dục đức hạnh”*. Chỉ ba tháng cô đã đề khởi dũng khí trở về quê dạy học, bởi vì cô quả thực rất lão thật, nói làm sao thì cô làm như vậy. Cô thường nói, mỗi lần cô sắp phạm sai lầm, trong quyển Kinh văn “Đệ Tử Quy”: *“Lời nhường nhịn, tức giận mất”*, đột nhiên muốn cãi nhau với người khác liền thấy Kinh văn xuất hiện. Những khi tương tác với cha mẹ, *“cha mẹ gọi, trả lời ngay”*, khi khẩu khí này sắp có khả năng không còn ổn nữa thì lập tức Kinh văn sẽ giống như một mũi tên được bắn đến, cho nên tính cảnh giác rất cao. Cô ấy tiến bộ cũng rất nhanh, vì thế mới có thể chỉ sau có ba tháng ngắn ngủi đã trở về quê của mình để dạy học. Cho nên cô đã làm đến sự lập định chí hướng, làm đến việc học tập trọng thực hành, học tập phải lão thật.

Khi cô phát ra nguyện này, muốn trở về quê hương để dạy học, rất nhiều thầy cô giáo đều rất sẵn lòng đem một số kinh nghiệm quý báu vô tư nói với cô. Trung tâm chúng tôi cũng đem rất nhiều loại sách, rất nhiều câu chuyện Thánh Hiền tặng cho cô ấy. Cho nên, *“người có thiện nguyện thì trời cũng giúp”*. Khi bạn chân thật phát tâm chân

thành muốn làm một việc tốt, bạn không cần lo lắng, rất nhiều sự trợ giúp sẽ đi đến. Cho nên vị giáo viên này đích đích thực thực đã làm được đến “trường kỳ huân tu”.

“Huân” là giống như bạn cầm gỗ đàn hương chà lên quần áo thì quần áo này sẽ rất thơm. Nếu như mỗi ngày bạn đều huân thì mùi hương sẽ càng ngày càng thơm đậm. “Tu” là chỉ tu chính. Tu chính ở chỗ nào? Tu chính trong mỗi một vấn đề nhỏ nhất của cuộc sống. Tu chính trong những vấn đề nhỏ nhất nào của cuộc sống? Bắt đầu tu chính từ trong cách nghĩ, cách nhìn, cách nói và cách làm của chúng ta.

Ví dụ trong “Đệ Tử Quy” nói: *“Người có lỗi chớ vạch trần”*. Khi người ta có khuyết điểm, có sai lầm, không nên thường đem những sai lầm đó đi khắp nơi nói với người khác. Nếu như việc này có liên quan tới danh tiết của họ thì sẽ khiến người ta rất đau khổ. *“Việc riêng người không nên nói”*. Đây chính là cách nói của chúng ta phải nên có thể lợi ích cho người khác, chứ không phải tổn hại cho người khác. Chúng tôi có người bạn nói, mấy tháng nay tu học sâu sắc nhất chính là câu nói: *“Người có lỗi chớ vạch trần, việc riêng người không nên nói”*. Bởi vì hồi trước nói chuyện thị phi của người khác đã quen rồi, cho nên trong chốc lát vẫn còn thấy thật khó sửa, thường thường những lời này họ còn chưa nói ra thì câu nói *“Người có lỗi chớ vạch trần”* này liền xuất hiện. Vì vậy, kỳ thực chúng ta tu chính lỗi lầm của bản thân thì tu từ đâu? Tu từ những việc nhỏ nhất trong cuộc sống, đây được gọi là *“trải sự luyện tâm”*. Khi thật sự gặp phải một sự việc, xem lại chính mình có phải đã y giáo phụng hành, có phải có thể đề khởi được tư duy chính xác thì gọi là *“trải sự luyện tâm”*.

Trên đây là chúng ta nói đến *“nhất môn thâm nhập, trường kỳ huân tu”*.

Vậy chúng ta đã xác lập được thái độ học tập chính xác, bao gồm phải lập chí, phải cố gắng làm, và cả thứ lớp của việc học nhất định phải nắm cho được chính xác.

Tiếp theo chúng ta hãy mở quyển sách giáo khoa ra trang thứ nhất. Chúng ta chính thức đi vào sự giáo huấn của lão tổ tông, cùng nhau nghiên cứu thảo luận, cùng nhau thâm nhập. Những giáo huấn này là từ thời đại Nghiêu Thuấn truyền thừa một mạch cho đến thời đại chúng ta, cho nên vô cùng thấu đáo. Chúng ta trước tiên hãy đọc qua đoạn văn này một lần.

PHẦN CHÁNH VĂN

Nguyên văn: “Trung Quốc có lịch sử lâu đời đến 5.000 năm, dân tộc Trung Hoa có thể duy trì mấy nghìn năm mà không bị thế giới đào thải, chắc chắn là do giáo dục văn hóa truyền thống đã sản sinh ra một sức mạnh to lớn. Người xưa từ sớm đã có những kiến giải thấu đáo trong “Lễ Ký”: “Kiến quốc quân dân giáo học vi tiên””.

Câu sau cùng trong đoạn văn này là trong “Lễ Ký - Học Ký” của chúng ta đề ra. Kiến lập một quốc gia, thống trị nhân dân, sự việc nào là quan trọng nhất? Giáo dục quan trọng nhất. Dạy học quan trọng nhất, giáo dục tư tưởng Thánh Hiền hết sức quan trọng.

Vào tháng bảy, trên cả nước đã chín lần chúng tôi mở lớp giáo viên dạy và học về Kinh điển cho thiếu nhi. Mỗi một kỳ thời hạn là năm ngày. Kỳ đầu tiên được tổ chức tại Hải Khẩu, tôi còn nhớ là ngày 13 tháng 07. Đúng vào lúc ngày 11 tháng 07, trên bầu trời Hải Khẩu đã xuất hiện tám ngôi sao. Tám ngôi sao này nhìn giống như là đang trên tòa nhà cao tầng của các bạn, cảm thấy rất gần. Thế là ngày hôm sau trên báo đã đưa tin. Tôi bình thường không có xem báo, bởi vì lúc bình thường giảng bài đã rất bận rộn. Có một vị giáo viên đã cầm tờ báo này đem đến cho tôi xem, anh nói tôi hãy xem tám ngôi sao này, tất cả học giả thiên văn đều tìm không ra. Kết quả mấy giờ sau không còn thấy nữa. Tôi vừa nhìn thấy tám ngôi sao này lập tức nghĩ ngay đến Bát Đức ở trong giáo dục đạo đức của Thánh Hiền chúng ta. Cho nên tôi lập tức nói: “**Hiếu-Đễ-Trung-Tín-Lễ- Nghĩa-Liêm-Sĩ**”, vừa đúng tám ngôi sao.

Các vị bằng hữu, chúng ta suy nghĩ một chút vấn đề của tất cả xã hội hiện nay, chỉ cần đem tám đạo lý này dạy cho tốt, áp dụng tốt, thì không có việc gì là không thể giải quyết. Chúng ta cứ suy nghĩ tỉ mỉ, đều do không dạy tốt tám chữ này. Tám chữ này mà dạy tốt thì xã hội thái bình, quốc gia an định, cho nên xác thực là “giáo học vi tiên”. Quan trọng nhất chính là phải dạy trẻ nhỏ làm một con người có đạo đức.

Chúng ta xem đoạn kế tiếp.

Nguyên văn: “Đáng tiếc là trong mấy trăm năm trở lại đây, do nhiều nguyên nhân, giáo dục văn hóa truyền thống Trung Quốc gặp phải sự phá hoại chưa từng có, cần chúng ta phục hồi, cứu vãn gấp tại mọi nơi ở Trung Hoa. Bởi vì trải qua thực tiễn xã hội

trong mấy nghìn năm, đã chứng minh sự ưu tú của giáo dục văn hóa truyền thống đích thực là một lực lượng hùng mạnh để duy trì xã hội an định hòa bình, là cơ sở cho sự phồn vinh hưng thịnh của đất nước”.

Quả thực văn hóa truyền thừa mấy nghìn năm qua cũng đã khai phá ra rất nhiều thời kỳ hoàng kim của văn hóa Trung Quốc. Mỗi lần thịnh thế đều do đã chú trọng giáo huấn của Thánh Hiền, đất nước mới hưng thịnh an định như vậy. Cho nên giáo huấn của Thánh Hiền chúng ta đã trải qua sự ấn chứng suốt mấy nghìn năm, chứng thực, xác thực với gia đình, với xã hội, với quốc gia đều là sự chỉ đạo vô cùng chính xác mới có thể kéo dài mấy nghìn năm không mất”.

Trong buổi học chúng ta cũng vừa mới nhắc đến, nhà Thanh vì tuân theo giáo huấn Thánh Hiền cho nên Khang Hy, Ung Chính, Càn Long, Khang Càn đều thịnh thế. Cũng là do trong và sau những thời kỳ đó không còn chú trọng giáo huấn Thánh Hiền, cho nên đất nước liền từ từ suy yếu đi. Các vị bằng hữu, gia đình chúng ta cũng được, công ty chúng ta cũng vậy, muốn có thể phát triển cho thật tốt, gia đạo có thể truyền lại, đoàn thể có thể hưng vượng, cũng nhất định phải từ đạo đức mà làm, từ học tập giáo huấn của Thánh Hiền mà làm. Việc này rất quan trọng.

Chúng tôi tại Hải Khẩu, tại Thẩm Quyến đã tiếp xúc rất nhiều doanh nghiệp, họ hiện giờ cũng đều từ “Đệ Tử Quy” bắt đầu học tập. Có một vị hiệu trưởng trường mẫu giáo nói, lúc trước vào dịp ngày của mẹ không hề nhận được hoa, thế mà vào dịp ngày của mẹ năm nay, trong văn phòng của bà chắt một đồng hoa, đều là các giáo viên trong trường mẫu giáo tặng cho bà. Cho nên giáo viên có sự tiếp nhận giáo huấn Thánh Hiền liền hiểu được mà cảm ơn sự quan tâm và sự vun vén của người lãnh đạo, hiểu được phải hồi báo, phải báo ân, cho nên hiệu quả đều rất rõ rệt. Bởi vì con người quả thực cần được nhắc nhở, mỗi một con người đều có đức tính thiện lành này, chỉ cần chúng ta chịu dạy, họ đều nhất định có thể chăm chỉ học.

Chúng ta xem đoạn tiếp theo.

Nguyên văn: “Trong văn minh vật chất ngày nay, những điều dạy của người xưa cũng không hề bị lỗi thời, bởi vì chân lý trí tuệ là vĩnh hằng, tuy cũ mà luôn mới. Cũng như mặt trời, tuy là xưa cũ nhưng mỗi ngày thường mới. Nó không những mang sự sống cho nhân loại, mà còn mang đến ánh sáng và hy vọng. Giáo huấn

của cổ Thánh tiên Hiền giống như ánh sáng ấm áp chiếu khắp mọi nơi, đem đến cho nhân loại hạnh phúc mỹ mãn”.

Ở đây đã nói giáo huấn của Thánh Hiền cũng giống như là mặt trời vậy, tuy cũ mà luôn mới, cho nên giáo huấn của Thánh Hiền tuyệt đối không thể vì thời đại đã khác mà không thích hợp. Bởi vì chân lý bản thân nó là trường tồn, cho nên giáo huấn Thánh Hiền làm một sự so sánh thì giống như cây cổ thụ 5.000 năm. Phần thân của nó đã đứng thẳng 5.000 năm, đứng giữa đất trời mà không ngã, cứ mỗi một năm lại đều mọc ra thêm những cành cây mới. Cành nhánh mới của mỗi năm đều thích ứng với thời tiết của khoảng thời gian đó, với ánh sáng không khí và nước trong khoảng thời gian đó mà mọc ra thêm những mầm non mới không đồng đều. Vì thế văn hóa Trung Quốc là thân cây này không có thay đổi, nhưng ở tại mỗi thời đại đều có thể thích ứng được với cuộc sống của thời đại đó, và mọc ra từng lớp từng lớp lá tươi mới rục rỡ. Chúng ta học tập văn hóa truyền thống phải nắm được cái thân và nhánh này, cũng chính là việc nắm được bản chất của văn hóa, chứ không phải chỉ là học nghi thức bên ngoài mà thôi. Nhất định phải nắm được bản chất, bạn mới có thể kế nhập giáo huấn của Thánh Hiền.

Ví dụ, ngày xưa khi nhìn thấy Hoàng Thượng thì phải hành lễ tam quỳ cửu khấu. Lễ tam quỳ cửu khấu này là một lễ nghi, bản chất của nó là gì? Chúng ta phải từ trong này để lý giải, để suy nghĩ. “Lễ” là nghi thức, “kính” là bản chất của nó, cho nên nói “lễ kính”. Phải lễ kính với Hoàng Thượng, bởi vì Ngài mỗi ngày phải lo liệu cho đất nước, mỗi ngày đã vì phúc lợi của nhân dân mà nỗ lực, cho nên tấm lòng này đáng để cho chúng ta cung kính, tôn kính. Ngày xưa lấy tam quỳ cửu khấu để bày tỏ tấm lòng cung kính đối với Hoàng Thượng, bây giờ còn có thể dùng cách này nữa không? Ví dụ bạn gặp được Thủ tướng ở sân bay, lập tức quỳ xuống trước mặt ông, ông sẽ hỏi việc này là từ ngôi trường nào dạy vậy, sao lại dạy như thế này chứ? Xã hội không thể tiếp nhận được rồi. Vì vậy bây giờ lễ tôn kính nhất là gì? Là cúi chào. Ba lần cúi chào đã là quá kính lễ. Cho nên chúng ta học phải nắm cho chặt bản chất, phải trọng bản chất, không nên chỉ trọng hình thức. Nếu không, bạn đi tuân thủ phép tắc của thời nhà Thanh thì đầu tóc phải như thế nào? Thất lại thành một bím tóc, vậy thì không hợp thời.

Nhưng mà bây giờ đều không còn lễ, vì thế mỗi một người bản thân đều có cách riêng của họ. Xã hội này có vẻ rất loạn, bây giờ cả tang lễ cũng không biết được phải làm thế nào mới là chính quy. Có số người

theo cách Châu Âu, có số người dùng cách của Mỹ, có số người theo cách Trung Quốc, thậm chí là thời nhà Minh, nhà Thanh, chẳng qua chỉ cần có tâm thương tiếc cung kính, bản chất này vẫn coi như chưa bị lệch hướng.

Thời gian tôi đang dạy về “Đệ Tử Quy”, có một vị giáo viên đã gọi điện thoại cho tôi nói: *“Giáo huấn Thánh Hiền cũng có dư thừa, hiện giờ rất nhiều người cầu học vấn, chương ngại là ở chỗ này, đều chưa thâm nhập học vấn Thánh Hiền đã phê phán Thánh Hiền nhân trước rồi, như vậy có cách nào để học được điều gì đó hay không?”*. Không có. Anh vừa không lão thật vừa không tin tưởng vừa phê phán. Phê phán là khi chúng ta hiểu biết hơn họ mới có thể phê phán họ. Chúng ta phê phán Thánh Hiền nghĩa là học vấn chúng ta còn cao hơn cả Thánh Hiền. Bây giờ còn có *“phê phán tôn giáo học”*. Tôn giáo học là giáo huấn của Thánh Hiền nhân Đông Tây Phương, chúng ta là người phạm mà còn đi phê phán, vì vậy ngạo mạn không thể không sanh trưởng. Hễ ngạo mạn thì đã ngăn cách một lớp màng với học vấn Thánh Hiền, không thể xuyên qua được.

Đương nhiên chúng ta cũng không thể vì vậy mà nói “anh không thể nào phê bình”, như thế họ có thể tiếp nhận hay không? Họ không thể tiếp nhận. Cho nên tôi liền nói, xin thỉnh giáo một chút, câu nào là dư thừa? Chúng ta vẫn là phải có lễ phép. Câu nào là dư thừa? Vị giáo viên này lập tức nói: *“Sáng phải thăm, tối phải viếng là dư thừa”*, sớm tối thăm hỏi là dư thừa. Tôi tiếp đến liền thỉnh giáo anh ta: *“Tại vì sao anh cảm thấy câu nói này là dư thừa?”*. Vị giáo viên này nói: *“Buổi sáng hỏi một lần, buổi tối lại phải hỏi một lần, một ngày phải hỏi hai lần thật quá phiền phức”*. Có đạo lý hay không? Bây giờ mỗi một người đều có lý lẽ như anh, tôi không nói thẳng với anh ta là *“anh sai rồi”*, nói như vậy anh ta cũng không thể nào chấp nhận. Tôi đã khai thông cho anh một quan niệm.

Tôi nói: Cha mẹ thời thời khắc khắc đều nghĩ tới con cái. Tục ngữ nói: *“Nước mắt đưa con xa quê ngàn dặm không bằng chút lòng cha mẹ nhớ con”*. Đích thực vẫn có những đứa con hiếu nơi quê xa ngàn dặm còn biết tưởng nhớ tới cha mẹ, còn biết rơi nước mắt. *“Bất cập cao đường”*, nghĩa là không bằng một chút lòng thương nhớ con cái của cha mẹ ở quê nhà, luôn luôn liên tục. Chúng ta làm con cái nhớ đến cha mẹ, trong tiếng của Đài Loan có câu: *“Phụ mẫu đông tử trường lưu thủy”*, nghĩa là cha mẹ nhớ con giống như là nước vậy,

dòng nhỏ nhưng chảy dài không có đứt đoạn. Nhưng “*tử tưởng phụ mẫu thụ vĩ phong*”, con cái nhớ cha mẹ giống như một cơn gió, thổi ào qua một cái thì hết, lâu lâu lại thổi qua một cái rồi lại thôi. Cho nên, chúng ta so sánh sự quan tâm của cha mẹ đối với chúng ta thì thật không có cách nào so sánh.

Tiếp đến tôi liền nói với vị giáo viên này, cha mẹ tưởng nhớ thời thời khắc khắc như vậy. Có một số người mẹ vào lúc giữa mùa thu và mùa đông (vì nhiệt độ có sự biến đổi rất lớn, nhiều khi có thể lúc ngủ và nửa đêm chênh lệch lên tới ba – bốn độ C), sợ đứa con đạp mền ra, có thể đến nửa đêm sẽ bị lạnh, cho nên người mẹ đắp mền thật là mỏng. Tại sao vậy? Để lúc nửa đêm trời lạnh quá làm mẹ tỉnh dậy, sau đó sẽ nhanh chóng mà đắp mền lại cho con. Khi tôi nói đến đoạn này, rất nhiều người mẹ đã gật đầu mà nói, họ cũng làm như vậy, không phải chỉ có một người mẹ làm như vậy. Cho nên người mẹ đến cả lúc ngủ cũng là đang nghĩ đến con cái. Cho nên buổi sáng chúng ta thức dậy đi vấn an đối với cha mẹ: “*Chào buổi sáng cha mẹ, tối hôm qua ngủ có ngon không ạ?*”, cha mẹ vừa nhìn thấy cái trán của con đã sáng lên, nghĩa là ngủ được đủ giấc, hôm qua đã ngủ ngon, họ nhìn thấy rất yên tâm. Hơn nữa mới sáng sớm mà bạn biết đi vấn an họ, tâm tình của họ rất vui vẻ. “*Người mà vui thì tinh thần sáng khoái*”, còn có chuyện gì khiến cha mẹ được vui hơn là một người con có hiếu? Cho nên bạn vừa hỏi thăm cha mẹ thì cha mẹ biết được bạn ngủ rất ngon, không cần bạn tâm về bạn nữa. Buổi tối trở về nhà lại nhanh chóng đến hỏi thăm cha mẹ, cha mẹ nhìn thấy hôm nay tinh thần cũng tốt lắm, nghĩa là ở trường học hành có sự chăm chỉ, ở trường cũng không có xảy ra mâu thuẫn với bạn bè, cho nên nhìn thấy thì họ cũng rất yên tâm. Chúng ta chỉ cần sớm tối hỏi thăm có thể khiến cha mẹ giảm thiểu rất nhiều sự lo lắng. Chúng ta thân phận làm con, về mặt kinh tế, về nhiều mặt trong cuộc sống, còn chưa có đủ năng lực để giúp cha mẹ, cho nên thân làm con ít nhất phải làm giảm bớt sự lo nghĩ cho cha mẹ.

Sau khi tôi chỉ dẫn như vậy xong, vị giáo viên này liền nói: “*Thầy Thái à, văn hóa Trung Quốc thầy học cũng không tệ*”. Anh liền không còn tiếp tục phê bình câu này là dư thừa nữa. Anh ấy vừa nói như vậy, tôi lập tức liền nói: “*Không có, không có, anh quá khen rồi*”, đương nhiên là tôi cũng không có phồng cái mũi lên. Người ta vừa khen tặng cũng không thể quên ngay. Kết quả vị giáo viên này rất lợi hại, lập tức đáp trả tôi như bắn súng đại liên, hỏi tôi dồn dập, anh nói: “*Thầy Thái, bản thân thầy cũng còn chưa làm được “sáng phải thăm, tối phải viếng”*”.

Bởi vì anh biết được tôi đã rời xa quê nhà đến Hải Khẩu thúc đẩy văn hóa Trung Quốc. Người đọc sách chúng ta sợ nhất người khác bảo chúng ta nói một đằng làm một nẻo, sợ nhất là cái này. Anh vừa hỏi như vậy, quả thực tôi cũng không lúng túng, tiếp theo tôi nói rõ với anh ta. Tôi nói, nếu như bây giờ tôi buổi sáng hỏi một lần, buổi tối hỏi một lần, mẹ của tôi sẽ mắng tôi: *“Con không biết điện thoại đường dài đắt lắm sao?”*. Cho nên chúng ta cầu học vấn không thể khô khan được, mà phải thật linh hoạt. Chúng ta vấn an sớm tối quan trọng nhất là khiến cha mẹ yên lòng. Bạn vấn an sớm tối mà khiến cha mẹ lại lo lắng bạn tốn nhiều tiền, vậy là đã đi ngược lại bản chất. Cho nên chúng ta là người lớn, điều thật sự có thể khiến cha mẹ yên lòng tuyệt đối không phải một ngày bạn gọi điện thoại ba lần hay năm lần, mà khiến cha mẹ yên lòng nhất là gì vậy? Là đạo đức học vấn của bạn, đối người xử thế tiếp vật có thể thật sự khiến họ tin tưởng, đó mới thật sự là khiến cho cha mẹ không bận tâm. Cho nên phải trọng bản chất, không thể chết cứng trong hình thức. Đương nhiên từ nhỏ hiểu được vấn an sớm tối thì đây là một thói quen vô cùng tốt. Cho nên bản chất là như nhau, là quan tâm đối với cha mẹ, là khiến cha mẹ không lo lắng, nhưng mà trong cách làm thì có thể mỗi người mỗi khác.

Tôi thì cố định mỗi một tuần gọi điện thoại về nhà một lần. Mẹ của tôi vào những thời gian đó nghe được tiếng điện thoại reo thì cảm ứng được mà nói là con trai của tôi gọi đấy. Mỗi một tuần đều gọi. Có những khoảng thời gian nhớ mẹ quá, ba ngày đã gọi về cho mẹ thì mẹ sẽ ngạc nhiên vui mừng lắm, mẹ nói: *“Mới ba ngày thì con đã gọi về rồi”*. Vì thế đây chính là nói chúng ta nắm cho được bản chất của nó để vận dụng sự giáo huấn của Thánh Hiền mới có thể ở mỗi một thời đại, trong mỗi một trạng thái cuộc sống mà vận dụng cho được thật linh hoạt, đem nó phát huy để khiến cha mẹ vui lòng, khiến cho tất cả những thân hữu này của chúng ta tiếp nhận, đều có thể cảm nhận được bề dày của nền văn hóa Trung Quốc.

Được rồi, chúng ta xem tiếp đoạn tiếp theo. Các vị bằng hữu, hãy đọc một lần.

Nguyên văn: “**Giáo dục Thánh Hiền trong truyền thống chúng ta có thể ngược dòng về 4.500 năm trước, đời đời tương truyền, từ thời đại Hán Vũ Đế, thậm chí đã lấy học thuyết Nho giáo để xác lập chính sách giáo dục. Chính sách giáo dục này liên tục được giữ gìn duy trì cho đến hơn nửa thế kỷ 20 mà không thay đổi. Cho đến những năm 70 mới dần dần bị đem ra**

phế bỏ, một mạch đứng ở địa vị chủ đạo và lãnh đạo giáo dục truyền thống”.

Rốt cuộc đã dạy chúng ta những gì? Truyền thừa hơn 4.000 năm mà không bị mất nhất định có đạo lý của nó. Bây giờ chúng ta cùng nhau tìm hiểu đạo lý này. Chúng ta lật đến trang thứ hai, có hai hàng chữ đã bao hàm trọng điểm của giáo huấn Thánh Hiền chính là “Đạo” và “Đức”, **“Đạo Đức”**.

Thế nào là “Đạo”? Chúng ta cùng đọc hàng chữ này qua một lần:
Nguyên văn: “Nhận biết quy luật vận hành siêu vượt thời không của đại tự nhiên”

Là con đường, quy luật vận hành đại tự nhiên. Chỉ cần vạn vật ở trong đại tự nhiên này đều có việc để tuân theo chính đạo của nó. Con người cũng là vạn vật mà thành, tự nhiên cũng có việc tuân theo chánh đạo. Chúng ta nhìn thấy những tinh cầu ở trong vũ trụ, quỹ đạo và cách xoay quanh của nó có cố định hay không? Có. Cho nên ngôi sao có quỹ đạo xoay quanh của nó. Nếu như trong chín hành tinh lớn, hôm nay đột nhiên Hải Vương Tinh nói: *“Tôi không muốn xoay chuyển như thế này nữa, tôi không làm nữa, tôi muốn đổi 90°”*, được hay không? Nếu như nó đổi 90°, có thể một ngày nào đó báo sẽ đưa tin hai hành tinh lớn đã tông vào nhau. Cho nên tinh cầu có chính đạo của nó, người và người với nhau cũng có chính đạo này, gọi là **“luân thường đại đạo”**. “Đạo” của người chúng ta là ở học vấn đối xử giữa người với nhau, gọi là “luân thường đại đạo”, ngũ luân đạo.

Ngũ luân là gì? Vua tôi - cha con - vợ chồng - anh em - bằng hữu, đây là ngũ luân của luân thường đại đạo. Một khi ngũ luân này có thể vận hành được một cách bình thường, đều có thể tuân theo quy luật tự nhiên sẽ không có xung đột, ngũ luân hòa thuận với nhau. Khi ngũ luân này không còn tuân theo quy luật tự nhiên nữa, không còn tuân theo giáo huấn Thánh Hiền thì quan hệ của ngũ luân này sẽ va chạm xung đột nhau. Hiện giờ quan hệ ngũ luân của chúng ta là vận hành rất hòa thuận vui vẻ, hay là thường hay va chạm, thường hay xung đột?

Hiện tượng của xã hội ngày nay là như thế nào? Thường thường đều có xung đột. Chúng ta thấy mỗi quan hệ vợ chồng đã xung đột rồi, quan hệ cha con đã xung đột rồi. Mà không phải xung đột nhỏ, bây giờ cha giết con, con giết cha thường thường đều có nghe thấy. Lại đến quan hệ vua tôi thì như thế nào? Hiện nay cũng hết sức nguy

kịch. Rất nhiều nơi thường thường đều có chuyện tất cả công nhân bao vây công ty lại. Xin hỏi bao vây lại rồi họ sẽ có được lợi ích gì hay không? Hiện tại con người làm việc không có lý trí, bản thân muốn làm thế nào thì làm thế ấy, đến sau cùng thì cả hai bên đều bị thiệt thòi. Cho nên con người đích thực là không đủ lý trí, không đủ sự giáo dục Thánh Hiền. Chúng ta xem một chút, anh em đối xử nhau có tốt hay không? Rất nhiều người cha mẹ lúc qua đời còn chưa được chôn cất xong thì anh em đã bắt đầu cãi vã tranh giành tài sản. Bận bịu bây giờ cũng không đủ đạo nghĩa. Hiện nay giữa người và người thật sự là không đủ tín nhiệm, cho nên nội tâm của người hiện giờ có được an hay không? Tâm không an. Vì thế quan hệ ngũ luân này hiện giờ quả thực đã lệch khỏi quỹ đạo đúng đắn của nó, lệch khỏi chính đạo rồi, cho nên phải nhanh chóng kéo nó trở về con đường chính. Nếu không thì lệch càng lâu, đến sau cùng có thể sẽ không trở lại được nữa. Một khi không trở lại được thì như chúng ta đã nói, chuyện gì sẽ đến? Ngày tận thế sẽ đến.

Các vị bằng hữu, chúng ta tiếp tục xem, quan hệ ngũ luân thì cái luân nào quan trọng nhất? Vị bằng hữu này nói cha con, còn gì nữa không? “*Vợ chồng*”. Sao các vị lại hay như vậy? “*Là Lão Pháp Sư nói*”. Thì ra là Sư Xuất Danh Môn, quả nhiên có lai lịch. Quan hệ vợ chồng.

Một gia đình giống như một tế bào, một xã hội giống như một bộ phận, cho nên mỗi một gia đình đều khỏe mạnh, bộ phận này khỏe mạnh. Hạt nhân chính trong gia đình chính là mối quan hệ vợ chồng.

Rất nhiều người nói là quan hệ cha con, tôi nói không có vợ chồng lấy đâu ra cha con, không kết hôn thì có sinh con được không? Cho nên thứ tự này là trước có vợ chồng sau mới có quan hệ cha con. Khi một đôi vợ chồng chung sống hạnh phúc thì bầu không khí của cả gia đình sẽ rất tốt. Con cái lớn lên ở trong một gia đình tràn đầy hạnh phúc như vậy, nhân cách rất vẹn toàn, sẽ kiện toàn. Ngược lại, nếu như từ nhỏ ở trong một gia đình cha mẹ thường thường cãi vã đánh nhau, mắng qua mắng lại, con cái sống trong một môi trường như vậy nội tâm sẽ tràn đầy nỗi sợ hãi, còn thường cảm thấy không được yêu thương. Tâm tình này hễ khởi dậy thì trong lòng sẽ cảm thấy thiếu thốn, trống trải, thế là thường không có cảm giác an toàn, cho nên nắm được điều gì liền muốn không chế, muốn chiếm hữu. Một khi tâm thái như vậy hình thành, cả cuộc đời của đứa trẻ sẽ thường cảm thấy đau khổ, không cảm thấy an toàn. Vì thế rất nhiều những đứa trẻ lớn

lên từ gia đình thường hay cãi vã lộn xộn, có lúc muốn được sớm ngày rời khỏi gia đình liền đi tìm một người đàn ông để kết hôn. Lấy chồng rồi có giải quyết được vấn đề không? Có thể còn khổ hơn bởi vì họ không có đủ năng lực phán đoán đối tượng tốt, chỉ nghĩ đến việc nhanh chóng rời khỏi nhà thì tôi có thể hạnh phúc. Kết quả vừa rời khỏi, từ nhà này lại đi vào một nhà khác, mà họ cũng không biết phải làm người vợ tốt như thế nào, làm mẹ ra sao, tư cách và những kinh nghiệm để làm người con dâu tốt cũng không biết, vì thế rất có khả năng giai đoạn kế tiếp sẽ còn gian khổ hơn nữa. Cho nên quan hệ vợ chồng tốt đối với sự trưởng thành nhân cách một đời của con cái rất quan trọng.

Nhưng tình huống hiện thực bây giờ chúng ta phải hiểu, tỉ lệ ly hôn hiện nay rất cao, cho nên có rất nhiều gia đình, trước mắt đã từng trải qua trạng thái không vững vàng. Trạng thái này có thể dạy con cái tốt hay không? Ví dụ mẹ đơn thân nuôi con có thể dạy cho con được tốt không? Việc này đáng để chúng ta phải đối diện với tình cảnh này trong cuộc sống.

Tôi thường hay nói, cuộc đời không phải bạn sinh ra thì hết thấy đều là ván cờ tốt để cho bạn chơi, vậy không thấy được công phu của bạn. Cuộc đời phải nên là một ván cờ rất khó đi đối với bạn, nhưng mà mỗi một bước của bạn đều có thể đi được vô cùng sống động, đây mới chứng tỏ công phu của bạn. Vì vậy đời người không nên sợ vấp ngã, chỉ cần bạn chịu đứng dậy, con cái bạn sẽ nhìn thấy lòng thành của bạn, sẽ nhìn thấy dũng khí của bạn, sẽ từ tận đáy lòng đối với người cha như bạn, đối với người mẹ như bạn mà sanh lòng tôn kính.

Tôi có mấy người bạn học rất là xuất sắc. Người cha và người mẹ của họ đã ly hôn từ khi họ còn rất nhỏ, họ đều là do người mẹ nuôi lớn. Người mẹ không chỉ làm việc để lo cho mọi nhu cầu cuộc sống của họ mà còn theo sát họ trưởng thành từ những điều nhỏ nhặt nhất, cho nên họ từ nhỏ đã tràn đầy lòng biết ơn đối với mẹ. Vì vậy những người bạn học này của tôi sau khi công việc ổn định liền nói người mẹ của họ: *"Mẹ hãy nghỉ hưu đi, chúng con sẽ phụng dưỡng cho mẹ"*. Vì vậy cuộc sống không sợ vấp ngã, quan trọng nhất là phải dũng cảm đứng dậy mà bước lên phía trước, nhất định có thể đem tình cảnh xấu của cuộc sống chuyển thành con đường viên mãn cho cuộc sống. Cho nên chúng ta sau khi nhận biết sự quan trọng của mỗi quan hệ

vợ chồng, có thể hiểu được con cái cùng cha mẹ ở trong bầu không khí như vậy mà trưởng thành thì quan hệ sẽ rất tốt.

Tôi còn nhớ khoảng thời gian tôi còn sống chung với cha tôi, đều có rất nhiều những hồi ức tốt đẹp. Cha của tôi là người rất nghiêm, nhưng từ việc ra sức của ông đối với chúng tôi từ những việc nhỏ nhặt, chúng tôi có thể cảm nhận được tình thương của cha đối với chúng tôi. Cho nên tình thương của cha mẹ đối với con cái tuyệt đối không phải ôm một cái, sau đó nói với nó: *“Mẹ thương con lắm, mẹ thương con lắm!”*, không phải như vậy. Cha mẹ người Phương Đông đều là quan tâm đến những điều nhỏ nhặt nhất trong cuộc sống mà giúp đỡ. Tôi còn nhớ cha của tôi có những lúc buổi tối ông thường gọi tôi đến, ông nói: *“Chúng ta cùng đi dạo ra tiệm bách hóa một chút nhé!”*. Cha của tôi liền cưỡi chiếc xe máy, tôi ngồi ở phía sau ôm lấy cha tôi, lúc đó tôi cảm thấy mình là người rất hạnh phúc. Tôi có thể cảm thấy hơi ấm ở bụng của ông và hơi ấm đó cũng đã khiến lòng tôi rất ấm áp. Tuy cha tôi rất nghiêm, nhưng cũng thường khiến cho tôi cảm nhận được ông cũng rất quan tâm con cái.

Tôi thường kiến nghị với rất nhiều những bằng hữu nam giới chúng ta, tôi nói: *“Bạn cùng với con cái mỗi ngày mười phút cũng được”*. Không phải bảo bạn mỗi ngày phải cùng ở với chúng một hay hai tiếng đồng hồ, bởi vì rất nhiều công việc không cho phép có nhiều thời gian như vậy, nhưng mà chỉ cần bạn có lòng, mỗi ngày mười phút cũng được. Mười phút đồng hồ có khó không? Không khó. Tôi nói bạn mỗi ngày dành mười phút để kể cho con bạn nghe những câu chuyện về bát đức, mỗi ngày mời ra mấy trăm vị Thánh nhân để dạy dỗ chúng, chúng mỗi ngày sẽ rất hào hứng để học. Vả lại đầu sẽ nâng rất cao, đi đường cũng rất oai, kể với bạn học: *“Ba của tôi hôm qua lại kể tôi nghe hai câu chuyện về đức dục, các bạn có muốn nghe hay không?”*. Bạn học còn tùm quanh lại để nghe chúng kể chuyện. Nếu như bạn mỗi ngày không gián đoạn kể chuyện cho nó nghe, bầu bạn với nó, nó có thể cảm nhận trực tiếp được tình thương yêu của cha mẹ đối với nó. Cho nên quan trọng nhất vẫn là phải có tâm muốn làm, con cái của bạn nhất định có thể cảm nhận được, cho nên cha con phải thân. Khi cha con thân rồi nó đối với cha mẹ sẽ có tâm cảm ơn, cho nên sau khi nó bước ra xã hội, chỉ cần gặp được những người chịu đê bạt cho nó, nó đối với tấm lòng cảm ân của người ta liền nảy sinh tự nhiên. Cho nên ngày xưa có câu danh ngôn nói: *“Trung thân xuất thân từ người con hiếu thảo”*, đây là có đạo lý của nó.

Sau vợ chồng hòa thuận, anh chị em chăm sóc lẫn nhau. Cho nên thời gian tôi muốn bước ra thúc đẩy văn hóa truyền thống, chị thứ hai đã nói với tôi: “*Mỗi tháng chị sẽ cho em 2.000 Nhân Dân Tệ, em cứ yên tâm mà làm*”, cho nên tình cảm giữa anh chị em tôi vô cùng tốt. Anh chị em biết chăm sóc lẫn nhau, giúp đỡ lẫn nhau, bước ra kết giao bạn bè sẽ tự nhiên như thế mà biết quan tâm đến người khác, sẽ không có vấn đề gì.

Được rồi, buổi học hôm nay chúng ta chỉ học đến đây. Cảm ơn mọi người.

A Di Đà Phật!

Tập 5

Chào các vị bằng hữu, buổi chiều tốt lành!

Buổi giảng của chúng tôi ngày hôm qua đã nêu đến mối quan hệ ngũ luân, gọi là “luân thường đại đạo”. Khóa trình của chúng ta ngày hôm nay là thâm nhập để liễu giải luân thường đại đạo. Trong các mối quan hệ của ngũ luân này, chúng ta nên chung sống hòa thuận vui vẻ với nhau như thế nào? Ngày hôm qua đã nhắc đến mối quan hệ của ngũ luân là “Đạo”, vậy cái gì là “đức”? Trong lúc chúng tôi giảng nghĩa đã giải thích đối với chữ “đức”.

Giáo dục nhân loại làm thế nào để thuận theo phép tắc của đại tự nhiên, không vượt quá mà làm người, đây chính là “đức”. Khi chúng ta tuân theo mối quan hệ cha con, cũng không ngoài việc tận hết thiên chức của người làm cha, tận hết sức của bản thân người làm con, bổn phận của con cái, người như vậy chính là có “đức hạnh”. Cho nên ở trong “phụ tử tử hiếu” thì chữ “tử” chính là đức của cha, “hiếu” chính là đức hạnh của con.

NGŨ LUÂN

Luân thứ nhất, “Phụ tử tử hiếu”

Chúng ta xem luân thứ nhất trong ngũ luân: “*Phụ tử tử hiếu*”. Các vị bằng hữu, mối quan hệ cha con có phải là do một ai đó quy định ra hay không? Không phải, mà nó là trật tự của tự nhiên. Một người làm cha, khi đưa trẻ sinh ra đời, có ai quy định rằng bạn phải từ ái đối với

đứa con này hay không? Không có. Khi người làm cha vừa nhìn thấy được đứa bé mới sinh ra này thì sẽ không tự chủ được việc sinh ra lòng từ ái và quan tâm đối với đứa bé một cách vô hạn. Có người cha nào nhìn thấy đứa trẻ mới sinh ra mà trong tâm lại suy nghĩ rằng đứa trẻ này phải mua cho ta một căn nhà lớn, mua cho ta một chiếc xe hơi đắt tiền, có ai lại nghĩ như vậy hay không? Đều không có, chỉ suy nghĩ rằng làm thế nào để đứa trẻ này có thể được lớn lên một cách khỏe mạnh. Đây là một loại quan tâm và từ ái mà bậc làm cha làm mẹ nào cũng sanh khởi ra một cách tự nhiên. Đứa trẻ từ nhỏ đối với cha mẹ cũng vô cùng quyến luyến, lòng yêu thương đối với cha mẹ đó cũng là thiên tánh. Chúng ta nhớ lại một chút, rất nhiều đứa trẻ một - hai tuổi, khi cha mẹ phạt chúng, càng đánh chúng thì chúng càng lao vào lòng của cha mẹ, bạn đánh càng mạnh thì chúng ôm càng chặt. Sự lưu luyến đó đối với cha mẹ cũng là thiên tánh. Cho nên chúng ta xem thấy trẻ nhỏ hễ mở miệng nói đều là *“ba tôi nói, mẹ tôi nói”*. Cho nên *“phụ từ tử hiếu”* giữa cha con với nhau, mẹ con với nhau, loại tình thân này là tự nhiên.

Chúng ta hãy xem thử, hiện nay cha con có tình thân hay không? Vì sao từ tự nhiên lại trở thành ra như vậy? Chúng ta nhất định phải tìm ra nguyên nhân. Phụ từ thì từ ái như thế nào với con? Việc này rất quan trọng. Giả như từ ái dùng phương pháp sai, có thể chúng ta cảm thấy rằng như vậy tốt cho con cái, nhưng khi dạy ra thì có thể sẽ không giống như sự tưởng tượng của chúng ta. Cho nên việc làm cha mẹ có cần phải học hay không? Cho nên không chỉ là “học vi nhân sư”, mà còn phải “học vi nhân phụ, học vi nhân mẫu”.

Trong “Tam Tự Kinh” nói: **“Nuôi không dạy, lỗi của cha”**. Phương pháp bạn giáo dục chúng sai thì cũng là lỗi của người làm cha làm mẹ như chúng ta. Rất nhiều người mẹ nói *“lỗi của cha”*, vậy thì không có liên can gì đến chúng tôi. Chữ *“lỗi của cha”* này đã bao hàm ở trong đó cả cha lẫn mẹ rồi.

Tôi cũng thường hay hỏi bạn bè: *“Các vị là người làm cha làm mẹ người khác như vậy thì có biết giáo dục là gì hay không?”*. Giáo dục là gì? Rất nhiều phụ huynh sau khi bị tôi hỏi như vậy xong, đột nhiên

cũng sống người ra, dường như là chưa từng suy nghĩ qua vấn đề như vậy. Dường như đứa trẻ vừa sanh ra thì bận rộn chăm lo nó rồi, thoáng cái cũng đã năm – bảy năm trôi qua, trước giờ cũng chưa nghĩ qua giáo dục là gì? Có vị nào nói thử xem, bạn cảm thấy cái gì là giáo dục?

Ví dụ hôm nay bạn đi trên một con đường ở dưới quê, đúng lúc nhìn thấy một người nông dân đang cày ruộng, đang lúc cắt lúa thu hoạch (tuần trước tôi đến Khánh Môn diễn giảng, ruộng lúa đúng lúc đang gặt), bạn hỏi các vị nông dân đó cách trồng lúa như thế nào? Họ sẽ nói với bạn: *“Anh hãy cho tôi thời gian khoảng một giờ, tôi suy nghĩ rõ ràng rồi sẽ báo với anh”*, họ sẽ làm như vậy hay không vậy? Sẽ không. Họ sẽ không cần làm bản thảo, vì sao vậy? Bởi vì đó đều là công việc mà họ làm thường ngày, là công việc mà họ quen thuộc nhất, cho nên họ rất là rõ ràng.

Các vị bằng hữu, chúng ta là người làm cha làm mẹ thì mỗi ngày đang làm là những gì? Là dạy dỗ con cái của chúng ta. Chúng ta đều đã làm được bảy - tám năm rồi, thậm chí có người cũng làm được mười mấy năm rồi, người ta vừa hỏi *“giáo dục là gì”* thì chúng ta có thể trả lời được hay không? Công việc làm hàng ngày mà không thể trả lời được, vậy thì một mẫu ruộng tâm của trẻ này trong bảy - tám năm qua chúng ta đã trồng những gì rồi? Những thứ trồng đó là loại tốt hay là loại xấu? Kỳ thực bảy - tám năm trở lại đây, những hạt giống này đã bắt đầu nảy mầm hay chưa? Đã bắt đầu kết quả hay chưa? Có đấy! Chúng ta không biết là đã trồng xuống bao nhiêu hạt giống tốt hay hạt giống xấu, nhưng mà nó có mọc lên, nó vẫn kết thành quả như thường. Cho nên hiện tại có rất nhiều phụ huynh, con cái của họ mười mấy tuổi rồi, mà tôi nhìn thấy chúng trên mặt cũng đều có chữ ai oán, buồn tủi. Thật sự vậy, hành vi của trẻ đã trở nên rất khó khống chế, khó thay đổi. Cho nên, biết trước có ngày hôm nay thì từ trước đã không làm như vậy. Chúng ta ngày nay nhất định phải học tập cho tốt. Thế nào là giáo dục? Làm sao để có thể dạy dỗ trẻ cho tốt? Mau chóng trồng ngay cho chúng những hạt giống tốt quan trọng nhất trong đời này, thì mới có thể thành tựu được cho chúng thái độ làm người xử sự chính xác.

Hiện tại vấn đề nghiêm trọng trong việc giáo dục của cha mẹ chỉ có một chữ, xin hỏi các vị bằng hữu là chữ gì vậy? **“Nuông chiều”**. Tờ báo của đặc khu Thẩm Quyến số ngày 19 tháng 10, có một cặp vợ chồng tự tìm đến tòa soạn báo, sau đó đem những hành vi bất hiếu của con họ đối với họ mà báo cáo với tờ báo. Vì sao họ lại muốn báo cáo việc này? Vì họ muốn để lại một sự cảnh giác đối với những người làm cha làm mẹ sau này. Họ trình bày, bởi vì vợ chồng họ có con rất muộn, cho nên họ đối với đứa con này chiều chuộng trăm bề. Ngay cả thầy cô ở trường mẫu giáo và trường tiểu học đều phản ứng những hành vi con của họ đã trở nên quá thiên lệch rồi, rất là vô lễ, vậy mà họ còn biện minh cho nó, nói rằng *“mai mốt nó sẽ tốt thôi!”*. Rất nhiều phụ huynh đều cảm thấy con cái về sau chắc cũng sẽ tốt hơn, thậm chí là còn nghe lời thầy đoán mạng con họ đến năm mười lăm tuổi sẽ trở nên tốt, vì vậy trước năm mười lăm tuổi đều không tốt. Có vở kịch nào mà lại diễn như vậy không? Không thể nào. Làm gì lại có chuyện đứa con của bạn đột nhiên tỉnh giấc trở lại chứ? Từ không hiểu chuyện nháy mắt lại trở nên hiểu chuyện, đó chỉ có thể là sự việc xảy ra khi nằm mơ mà thôi, trong tình cảnh hiện thực thì không thể nào xảy ra được. Bởi vì đứa con được nuông chiều mà hư hỏng. Hiện tại đứa con muốn lấy vợ, muốn đuổi vợ chồng họ ra khỏi nhà. Cho nên đứa con được nuông chiều thì nó nhất định sẽ bất hiếu.

Ở Sơn Đầu có một đôi vợ chồng sanh ra được sáu đứa con. Sau khi chúng lớn lên, cha mẹ mua cho sáu đứa con sáu căn nhà, cưới cho sáu đứa con mỗi đứa một cô vợ. Sau đó, vợ chồng họ cũng không còn nơi để ở, vì sao vậy? Vì sáu đứa con đều không cho họ ở. Cặp vợ chồng như vậy cả đời có vất vả hay không? Quá vất vả. Phải lăn xả làm việc ngày đêm kiếm tiền mua sáu ngôi nhà, cuối cùng nhận được kết quả là gì vậy? Đến chỗ ở cũng không có nữa. Cuối cùng đứa con cả mới cất một căn chòi bên cạnh chuồng heo để cho vợ chồng họ ở. Những người hàng xóm xung quanh nhìn thấy mà không thể chịu được, liền nói với vợ chồng họ: *“Các vị hãy đi kiện sáu đứa con của các vị đi”*. Các vị bằng hữu, có cần phải đi kiện hay không? Phải đi kiện hay sao? **“Người một nhà không tranh tụng”**. Đây là “Chư Tử Trị Gia Cách Ngôn” đã nói trong gia đình điều kiêng kỵ nhất

chính là kiện nhau ra tòa. *“Tụng tặc chung hung”*, vừa kiện ra tòa thì gia phong trong gia đình nhất định sẽ bại hoại, sẽ không thể có được kết quả tốt. Chúng ta suy nghĩ một chút, nếu thật sự kiện tụng rồi, tòa án phán quyết sáu đứa con này phải phụng dưỡng đôi vợ chồng này, mỗi một đứa con thay phiên nhau nuôi hai tháng. Họ ở nhà đứa con cả vừa ngồi xuống thì đứa con dâu nói: *“Cầm lấy mà ăn, ăn nhanh đi, con sắp dọn dẹp rồi”*, họ mỗi ngày đều lo sợ không yên. Vốn dĩ họ có thể sống được mười năm, sau cùng vì mỗi ngày áp lực quá lớn, tế bào thay đổi có thể trong ba năm thì bị bệnh ung thư rồi. Trong tâm áp lực quá lớn thì rất dễ bị bệnh ung thư, cho nên ngày tháng như vậy thật không dễ sống. Đích thực khi con người đi đến chỗ kết cục thì sẽ có rất nhiều điều không biết làm sao.

Cho nên, **dạy dỗ trẻ nhỏ phải thận trọng mà bắt đầu**. Từ nhỏ nhất định phải dạy cho đúng. Tất cả mọi việc bạn đều ôm lấy hết, hết thấy làm thay cho bọn trẻ, lâu dần rồi thì trẻ nhỏ trong tâm sẽ cảm thấy cha mẹ làm thay chúng đều là việc nên làm. Mua nhà cho ta, lấy vợ cho ta, đều là nên làm, có phải vậy không? Cho nên, có làm đến chết đi nữa thì vẫn là không có chút công lao nào. Vì vậy hiện tại có rất nhiều trẻ nhỏ, bảy - tám tuổi khi nói ra đều là tài sản đó của ba tôi, đều là của tôi cả, có đáng sợ hay không ạ?

Tôi có một người trưởng bối họ Lư, là chú Lư. Ông nói với con của ông: *“Tất cả tiền của cha đều lấy từ xã hội, cho nên về sau cha cũng phải dùng cho xã hội, hiến tặng lại cho quảng đại quần chúng. Cha sẽ thành lập một quỹ công ích. Cho nên, một đồng tiền ta cũng sẽ không để lại cho con. Nhưng nếu như con cố gắng học tập, chăm chỉ học hành, con muốn học đến đâu thì cha sẽ lo đến đó”*. Vì vậy đã khiến cho đứa trẻ từ nhỏ đã cảm nhận được tấm lòng của cha mẹ là vô cùng rộng rãi và vô tư. Con cái của người đó đã bội phục tận đáy lòng đối với cha mẹ của mình. Con của vị đó sau này đi đến Mỹ du học, tuy rằng kinh tế của ông rất tốt, nhưng những kinh phí cho đứa con này cũng kiếm chế rất gắt gao. Bởi vì biết được người xưa có câu: *“Giàu có không quá ba đời”*. Hiện tại thì câu nói này không còn linh nữa, một đời thôi còn chịu không nổi. Bởi vì ngày xưa còn có nền tảng của Thánh Hiền, cả gia đình, cả xã hội đều vẫn còn có những mỹ đức tốt

đẹp để cho trẻ nhìn thấy từ nhỏ. Hiện tại các em từ nhỏ mắt đã nhìn thấy đều là xa hoa phung phí, từ nhỏ đã biết tiêu tiền rồi. Cho nên đối với con của ông, ông nắm vấn đề kinh tế rất chặt. Khi muốn đi ra nước ngoài du học, ông nói với con của mình: *“Tiền mà ta dành cho con đều đã tính xong rồi, nếu con dùng không đúng thì tự mình giải quyết lấy. Sau này nếu như con đưa một cô người da đen hay là một người da trắng về nhà thì cha con chúng ta xem như cắt đứt”*. Những lời xấu xí này phải nói ngay từ đầu, bởi vì con cái từ nhỏ là do cha mẹ nuôi lớn lên, nên biết được cha mình hề nói là làm, vì thế cũng không dám khinh suất. Đúng lúc đưa con này sau khi du học xong chuẩn bị trở về nước, gọi một cuộc điện thoại cho mẹ của nó, nói với mẹ nó: *“Mẹ ơi, con không còn đủ tiền nên không có cách nào để đi máy bay về nhà được”*. Người mẹ vừa nghe xong, sáng sớm ngày hôm sau lập tức liền đem tiền đi chuyển khoản. Kết quả người chú này đã lập tức nói với vợ của mình: *“Đợi đã”*, sau đó đã gọi vợ của mình quay lại. Ông nói: *“Con cái có vấn đề mà em cũng không phân biệt được là đúng hay là sai, tâm lập tức cuống cuồng cả lên. Một câu nói của nó đã khiến cho em tâm tình thấp thỏm rồi”*. Ông bảo vợ của mình ngồi xuống, nào để anh tính cho em xem. Chúng ta cho nó tiền vừa đủ để nó có thể mua vé máy bay trở về, con cái vì sao lại xin tiền em vậy? Bởi vì nó biết khi nó trở về thì anh sẽ không cho nó tiền, cuộc sống của nó sẽ rất là thiếu thốn, cho nên nó hy vọng có thể chuẩn bị trước một bước để về xoay trở dễ dàng hơn, nếu không sẽ thờ không nổi nữa. Cuối cùng ông nói với vợ ông là không được chuyển tiền. Cuối cùng đưa con gọi điện thêm hai - ba lần nữa mà cũng không nhận được tiền, sau đó thì cũng đành ngoan ngoãn mà bay trở về. Kết quả người cha đã nói với nó: *“Con đã lớn rồi, nhà này con không thể ở thêm nữa, bản thân trước tiên nên tự lực cánh sinh đi”*.

Các vị bằng hữu, nếu như các vị làm người cha như vậy có làm nổi hay không? Việc này có phải là từ ái hay không? Tiếp theo chúng ta xem, đưa con này bởi vì từ nhỏ đã được người cha rèn luyện rồi, tự mình đi tìm công việc. Chủ tịch Hội đồng Quản trị đích thân phỏng vấn, với lại còn là một mắc xích trong cơ cấu giáo dục. Kết quả vốn dĩ buổi chiều hôm đó còn có năm - sáu người phải phỏng vấn, khi phỏng vấn đến cậu con trai này thì những người phía sau đó không được

phỏng vấn nữa. Ngài chủ tịch đã nói chuyện với cậu suốt hai - ba tiếng đồng hồ. Trong quá trình nói chuyện đã nói với cậu: *“Không thể nào mà một người hai mươi lăm – hai mươi sáu tuổi như cậu lại có thể viết ra được một kế hoạch kinh doanh như thế được”*. Từ nhỏ đã được người cha rèn luyện. Kết quả là từ trong nội dung của kế hoạch kinh doanh lấy từng câu từng câu một mà hỏi cậu ta, cậu đối đáp trôi chảy. Sau đó Chủ tịch đã nói với cậu một câu: *“Cậu muốn được hưởng lương bao nhiêu thì cậu cứ việc nói”*. Các vị bằng hữu, các vị có mong muốn con cái của mình về sau đi làm việc mà ông chủ nói muốn được lương bao nhiêu thì cứ nói đi không? Họ trân trọng tài hoa của bạn. Cho nên khi đứa trẻ có được năng lực và đức hạnh đó thì chúng sẽ đứng vững, bất bại rồi.

Trong vấn đề kinh tế thì Chú Lư này không hề giúp đỡ con của mình, nhưng mà ông có sự bàn giao con của mình đối với những trưởng bối của con mình. Những người anh người chị này đều đã từng được cha của cậu dẫn dắt trong công ty, bởi vì công việc của Chú Lư là Tổng giám đốc chuyên nghiệp. Chú giúp công ty chỉnh đốn xong (ví dụ như hai - ba năm sau), thì giao lại cho Chủ tịch Hội đồng Quản trị, bản thân Chú liền rời khỏi công ty đó. Nhưng mà những viên chức trong các công ty này cũng đều tiếp tục học tập với người Chú họ Lư này. Người Chú này cũng rất sẵn lòng dẫn dắt những người đi sau, vì vậy mỗi chủ nhật hàng tuần đều đưa những người viên chức trẻ tuổi mà Chú từng dìu dắt qua cùng nhau đi leo núi. Trong cuộc sống, trong công việc chỉ cần họ có vấn đề gì thì Chú sẽ cho họ sự chỉ dẫn. Cho nên, những người anh chị này đều rất quen thuộc với cậu. Vì thế Chú Lư đã giao phó lại cho họ, ông nói: *“Nếu như con tôi chịu đựng không nổi mà đi mượn tiền của các bạn, các bạn có thể cho nó mượn, nhưng mà không thể được vượt quá 2.000 đồng”*. Các vị xem, Chú cũng đã tính đến luôn rồi. Tháng đầu tiên con trai Chú quả thực là không vượt qua nổi, bởi vì tiền nhà rất đắt, thế là hai vị trong số các trưởng bối đó (một người anh và một người chị), mỗi người cho mượn 2.000 đồng. Chú Lư dặn dò rằng: *“Nó nói khi nào thì trả lại cho các bạn thì các bạn nhất định phải gọi điện đi đòi nó”*. Thế là sau đó thật sự đến ngày hẹn thì cậu đều trả hết cho hai vị đó. Sau khi trả

xong thì từ đó về sau không còn mượn tiền thêm nữa. Cho nên con trai của Chú đã vượt qua được, năng lực đã được rèn luyện hơn.

Đưa trẻ được nuông chiều thì sẽ tạo thành bất hiếu, nhưng nếu bạn biết cách huấn luyện nó, thì đây là kinh nghiệm cho bản lĩnh của cả đời nó. Cho nên thế nào mới chân thật là từ ái, chúng ta phải thật sự suy nghĩ cho thật kỹ. Có lúc việc bạn yêu thương đó lại là một việc hại nó, mà tình yêu thương này là phải có lý trí, không phải là cảm tình. Dùng cảm tình thì sẽ biến thành ra nuông chiều, biến thành cưng chiều.

Các vị bằng hữu, con cái không thể nuông chiều thì còn có ai có thể nuông chiều? Ai cũng không được nuông chiều, nuông chiều hư hỏng thì không được.

Chồng có thể nuông chiều hay không? Nếu chiều chồng đến hư rồi, đến lúc đó bạn ở nhà ăn ngủ không yên, khóc than một mình. Anh ta sẽ lưu luyến ở bên ngoài quên cả lối về, không biết đường về nhà. Cho nên chồng cũng không thể nuông chiều. Trong quá trình vợ chồng sống với nhau, những lời cần tuyên bố với chồng thì chúng ta phải tuyên bố nói rõ, phải nhắc nhở, không thể để cho anh ta không biết kiêng nể ai để rồi làm ra một số sự việc không tốt. Đương nhiên giữa vợ chồng phải thấu hiểu nhau cho tốt, cũng cần phải xây dựng trong sự tín nhiệm lẫn nhau. Ví dụ làm người vợ, bình thường chúng ta tự mình phải làm tốt các công việc trong nhà, làm cho tốt bổn phận của mình. Trong tâm trí của người chồng sẽ rất cảm ơn đối với bạn, rất tín nhiệm bạn. Vào lúc này mà bạn cho họ lời khuyên thì họ sẽ rất dễ tiếp nhận, họ sẽ không dễ dàng thiên lệch. Cho nên chúng tôi nói phụ nữ phải giúp chồng dạy dỗ con cái. Giúp chồng chính là nên đưa ra ý kiến với người chồng, khi cần nên khuyên bảo thì nhất định phải khuyên bảo. Cho nên, chồng cũng không được nuông chiều.

Vậy làm vợ có thể được chiều chuộng hay không? Tiếng Mân Nam có câu: “*Kẻ được cưng hay gây chuyện*”, chính là người vợ mà sau khi được nuông chiều, dù có chuyện hay không thì cũng một là khóc lóc, hai là la lối, ba là đòi chết. Bạn đến công ty làm việc thì ngồi

có được yên hay không? Mỗi ngày đều suy nghĩ hôm nay không biết là lại diễn ra cái vở kịch gì nữa đây, vì thế trong lòng liền cảm thấy không yên. Cho nên nếu như trong gia đình mà bất an thì sự nghiệp nhất định sẽ không dựng nổi. Cho nên vợ cũng không thể nuông chiều. Đương nhiên đã lấy vợ thì phải lấy cho tốt, nếu không sau khi bạn kết hôn đau đầu nhức óc thì bạn sẽ rất phiền phức. Cho nên lấy vợ phải căn cứ vào điều gì? Phải lấy cái “hiền đức” của cô ấy. Cho nên mới hay gọi là hiền thê. Phải lấy vợ “hiền”.

Một trong những Kinh điển quan trọng nhất của chúng ta là “Thi Kinh”. Một quyển Kinh điển quan trọng như vậy mà chương mở đầu là gì vậy? Trong đó ghi: *“Quan quan thư cư, tại hà chi châu, yếu diệu thực nữ, quân tử hảo cầu”*. Quyển “Thi Kinh” là một quyển Kinh điển rất quan trọng, nhưng mà vì sao mới mở đầu thì nó đã lấy đoạn “quan thư” này vậy? “Tứ Thư Ngũ Kinh” đều là nói đến đại đạo lý của nhân sanh, vậy vì sao lại mở đầu là “quan thư” vậy? Cùng với việc mà chúng ta thảo luận ngày hôm qua là như nhau. Trong mối quan hệ của ngũ luân thì đâu là máu chốt nhất? Là vợ chồng. Cho nên “quan thư” nói đến chính là nguyên tắc để tìm một đối tượng.

Khi tôi diễn giảng ở một trường trung học, tôi đã hỏi thế nào là “yếu diệu thực nữ”? Có một bạn nữ giơ tay lên nói: *“Đó là một người phụ nữ có vóc dáng và dung mạo vô cùng xinh đẹp”*. Như vậy ý nghĩa của Thánh nhân truyền cho đến hiện nay thì đã bị thay đổi hết rồi. Cho nên chúng ta có trách nhiệm vì vãng Thánh mà tiếp nối tuyệt học. Tiếp nối từ đâu? Phải bắt đầu dạy cho chính xác ngay từ trong gia đình của mình. Cho nên nếu bây giờ bạn có con cái thì phải nói với chúng, **lấy vợ thì phải lấy người thế nào? Hiền đức.**

Vì sao lại lấy loài chim “quan thư” này để mô tả? Trong đó có hàm ý rất sâu xa. Bởi vì loài chim “quan thư” này sau khi đã tìm được bạn đời của mình rồi, cả đời không đổi, vô cùng thủy tiết. Giữa nam và nữ đều là có đạo nghĩa, có ân nghĩa. Lý do vì sao dùng quan thư để thuật lại đạo nghĩa giữa vợ chồng với nhau? Bởi vì chúng ta đều biết điều đáng quý nhất, quan trọng nhất của người trưởng thành là gì vậy? Là mặt mũi của họ. Cho nên bạn mà trực tiếp nói với họ: “Sao

anh lại đối xử với vợ của mình tệ như thế?”, “Sao chị lại đối xử với chồng mình tệ như thế?”, họ nhất định sẽ thẹn quá hóa giận: “Bạn làm gì lại quản việc của tôi như vậy?”. Cho nên trong quyển “Thi Kinh” đã lợi dụng phương pháp ẩn dụ để mà nhắc nhở bạn, để điểm tỉnh cho bạn, nói cho bạn biết ngay cả loài chim mà còn biết hết lòng với bạn đời của nó, vậy chúng ta làm người thì càng phải hết lòng vì bạn đời của mình. Cho nên ý nghĩa là muốn nói với bạn, con người chúng ta không thể lại không bằng loài chim, con người lại không bằng loài chim được sao? Thật sự hiểu được rồi thì vừa nghe xong liền cảm thấy hổ thẹn, chúng ta có thể còn không bằng loài chim. Nhưng mà người không chịu tiếp nhận thì nếu dùng phương pháp như vậy nhắc nhở họ cũng sẽ không kết oán thù với họ. Cho nên hiểu được thì đã hiểu, thì có thể tự phản tỉnh.

Phía sau “quan thư” có hai câu nói: *“Sâm si Hạnh thái, tả hữu thể chi, sâm si Hạnh thái, tả hữu mạo chi”*. “Hạnh thái” là một loại thực vật. Loại rau này khi bái tế tổ tiên thì phải hái nó về để dâng cúng. Các vị bằng hữu, rau “Hạnh thái” này đều là do ai hái vậy? Bạn nghĩ thử xem, ai đi hái vậy? Người vợ. Đúng vậy, là người vợ, đều là con dâu đi hái. Nàng dâu đi hái về để cúng bái tổ tiên, ý nghĩa này vô cùng sâu xa. Cho nên ở Sán Đầu có một câu nói: *“Con trai hiếu không bằng con dâu hiếu”*. Bởi vì nàng dâu này rất có hiền đức, khi cô đi hái rau Hạnh về tế bái tổ tông gia tộc nhà mình, tổ tông ở trên trời nếu linh thiêng nhìn thấy người con gái này có hiền đức, vậy thì gia tộc của chúng ta có thể hưng vượng mấy đời? Ít nhất cũng hưng vượng được ba đời. Ngược lại, nếu như người con dâu này không có hiền đức, hái loại rau Hạnh này về thì tổ tông linh thiêng trên trời đều chảy nước mắt. Cho nên nói lấy được nàng dâu tốt thịnh vượng ba đời, lấy phải nàng dâu không tốt thì suy bại ba đời. Cho nên lấy vợ phải chú trọng ở “hiền đức”.

Sau cùng nói đến con gái cũng không được chiều chuộng. Con gái của bạn được chiều chuộng hư hỏng rồi, khi gả nó vào nhà người ta thì sẽ như thế nào? Sẽ khiến cho nhà người ta chó gà cũng không yên. Ngày nào cũng giận dỗi rồi nói: *“Tôi muốn về nhà cha mẹ tôi”*. Kết quả là cô chạy về nhà mẹ mình. Người cha vợ lúc này còn bênh

vực cho cô ấy như thế nào? Được rồi về đi, về đi rồi cha sẽ lo cho con. Như vậy đối với đứa con gái có tốt hay không vậy? Thật sự thì đã hại cả đời của nó rồi. Một cô con gái được gả vào trong một gia đình thì quan trọng nhất là nhất định phải có khoảng thời gian thích ứng, bởi vì đến từ một ngôi nhà khác. Cho nên vào lúc này công phu cần rèn luyện là gì? Là “nhẫn”. Công phu này mà không luyện cho tốt thì cuộc sống sẽ rất khó khăn.

Văn tự tiếng Hoa rất có trí tuệ. Các vị bằng hữu, hãy xem chữ “hội ý” này, gồm một chữ “tâm” và một “con dao”, cho nên nhẫn thì phải nhẫn đến cảnh giới như thế nào? Con dao mắc vào trong tim của bạn, mà bạn thì vẫn cứ “*như như bất động*”, đều có thể nhẫn chịu được. Đây không phải là nói lấy con dao từ trong tim của bạn, mà chính là nói nếu như chồng của bạn khi dùng những ngôn từ gay gắt nhất mà công kích bạn, thì bạn cũng có thể nhẫn chịu được trước tiên. Vì sao phải nhẫn? Nhẫn được thì biển rộng trời cao. Đúng vậy, xin cho vị bằng hữu này một tràng pháo tay!

Trước đây, lúc tôi diễn giảng, có một người mẹ nói: “*Văn hóa truyền thống thì rất hay, chẳng qua là chữ nhẫn này rốt cuộc là phải nhẫn đến khi nào đây?*”. Khi cô nói những câu này thì đôi chân mày của cô đã chau lại. Tôi liền nói với cô: “*Cách nhẫn này của cô bảo đảm nhẫn đến núi lửa cũng phát nổ, vả lại sau khi phát nổ thì tất cả những công phu nhẫn của trước đây đổ sông đổ biển hết*”. Cho nên nhẫn không phải là dồn nén lại, loại nhẫn này vấn đề ở thời gian sớm hay muộn mà thôi. Nhẫn là mang sự minh bạch, mang sự khoan dung rộng lượng. Ví dụ như nói những thói quen cuộc sống của người chồng có phải là chỉ một - hai ngày đã tập thành hay không? Không phải. Các cô xem thấy cũng rất rõ ràng, đó là những thói quen đã tạo thành trong quá trình trưởng thành, khi các cô khơi thông với họ, thì cũng phải từ từ để cho họ chuyển đổi những thói quen này, làm gì có thể nào trong chốc lát mà khiến cho chúng mất sạch hết được. Cho nên bạn phải mang sự minh bạch, mang theo một loại khoan dung tha thứ, vậy thì giữa vợ chồng với nhau mới nhẫn nhường, khiêm nhường lẫn nhau được. Cho nên việc này phải nhẫn được một cách minh bạch, phải biết khoan dung.

Tiếp theo là phải nhấn là vì suy nghĩ cho đại cục. Đại cục là gì? Gia đình hòa ái là đại cục, nhân cách của con cái trưởng thành là đại cục. Vì thế vợ chồng cãi vã nhau trước mặt con cái có ảnh hưởng tới con cái hay không? Ảnh hưởng rất lớn. Khi vợ chồng thường xuyên cãi nhau thì nội tâm của đứa trẻ sẽ không thể nào an định được, đều cảm thấy rất là khủng hoảng. Cho nên rất nhiều vợ chồng khi vừa cãi nhau thì con cái lập tức khóc rất to.

Có một cặp vợ chồng vừa mới bắt đầu cãi nhau thì đứa trẻ chỉ mới hơn một tuổi đang ở bên cạnh liền khóc lên rất lớn. Vợ chồng họ khi nghe đứa trẻ khóc to lên như vậy liền ngưng lại không tranh cãi nữa, liền đi chăm sóc đứa bé, kết quả là đứa trẻ đó đôi tay như ra hiệu là bảo họ lại gần nhau. Kết quả khi hai vợ chồng đầu chạm đầu với nhau thì đứa trẻ liền không khóc nữa. Các vị xem, một đứa trẻ mới hơn một tuổi đã cảm nhận được cãi nhau là không tốt, phải tương thân tương ái thì mới tốt được. Cho nên chúng ta phải vì đại cục con cái trưởng thành mà suy nghĩ.

Vì thế, khi dạy con gái không nên nuông chiều, phải nói với chúng, khi đến một hoàn cảnh mới hoặc là được gả vào nhà chồng nhất định là phải **“xem nhiều, nghe nhiều mà nói ít”**. Đi đến một hoàn cảnh mới bắt đầu mà nói chỗ này chưa tốt, chỗ kia chưa được, người ta sẽ cảm thấy thế nào? Sẽ cảm thấy rất khó tiếp nhận, còn chưa hòa nhập vào thì có thể đã bị gạt bỏ trở ra. Mà những đạo lý này không chỉ là dành cho những người làm dâu phải biết, bản thân của chúng ta đi đến một công ty mới nào, đi đến một đoàn thể mới nào đó thì cũng phải ghi nhớ **“xem nhiều, nghe nhiều, nói ít”**. Còn một điểm nữa là **“làm nhiều, ra sức nhiều”**. Bạn làm nhiều, ra sức phục vụ nhiều mà bạn lại xem nhiều, nghe nhiều cho nên sẽ không làm hỏng việc. Bởi vì bạn ra sức đều là vì sự cần thiết của ngôi nhà này hay đoàn thể này, dần dần họ đối với bạn sẽ càng ngày càng tín nhiệm. Đến sau cùng lời mà bạn nói họ đều có thể tiếp nhận hết.

Tôi chưa hề làm dâu, vậy những đạo lý này làm sao mà tôi có thể hiểu được vậy? Những đạo lý này là từ mẹ mà tôi phát hiện ra được. Các vị bằng hữu, hãy đoán thử xem mẹ tôi nói chuyện phải nhấn bao

lâu mới mở miệng? Theo quan sát của tôi cũng gần hai mươi lăm năm, đợ cha chồng mẹ chồng không còn lời nào để nói với mẹ nữa. Bởi vì các chú và các cô của tôi khi nhỏ đi học mẹ tôi còn phải dùng tiền lương cung cấp kinh phí cho họ. Cho nên một người con dâu tâm lượng càng lớn thì những năm cuối đời phước càng lớn. Cho nên mẹ của tôi còn rất trẻ tuổi đã nghỉ hưu rồi. Cha mẹ chồng đối với mẹ đều rất tốt, con cái vì nhờ có mẹ làm gương nên cũng không đến nổi tệ. Các cô các chú thường hay nhớ lại chuyện khi xưa thời còn học cấp ba vẫn là nhờ có chị dâu giúp đỡ về tiền bạc, thậm chí là khi thi liên kết cấp ba vẫn là mẹ của tôi đưa họ đi thi. Vì thế tâm lượng lớn thì phước lớn. Mẹ nhắn suốt hơn hai mươi năm. Tất cả mọi người trong gia đình dòng tộc đều đủ tín nhiệm với mẹ tôi, lúc này thì lời nói ra liền có sức nặng. Cho nên công phu nhắn đối với một đời chúng ta, đối với một người làm vợ rất là quan trọng.

Khi còn nhỏ tôi cũng đã từng thấy qua một chuyện về đạo làm dâu. Khi nhỏ thì tôi thấy mà không hiểu là chuyện gì. Bà ngoại của tôi đến nhà chúng tôi có thể đếm được trên mười đầu ngón tay, rất ít khi đến. Nhưng mỗi một lần bà ngoại của tôi đến nhà chúng tôi, lúc vào nhà còn chưa ngồi xuống thì bà đã nắm lấy tay của bà nội tôi mà nói: *“Chị ơi, đưa con gái này của tôi tay chân chặm chạp lắm, đưa con gái của tôi miệng mồm cũng không biết ngọt ngào, không biết nói lời nào cho dễ nghe”*, liền một mạch như vậy mà kể ra những khuyết điểm của mẹ tôi, cứ như vậy mà nói một hơi. Kết quả là sau khi nói như vậy xong thì ngồi xuống, liền tới phiên bà nội của tôi nói: *“Ôi chao, đưa con dâu này tốt lắm”*. Tốt ở chỗ nào vậy? *“Làm việc rất là chăm chỉ”*, liền bắt đầu khen mẹ của tôi. Vào lúc đó tôi mới bảy - tám tuổi, xem mà rối cả lên không hiểu gì cả. Bây giờ bản thân đi làm giáo dục đột nhiên mới cảm thấy đây là cuộc sống nhân sanh có trí huệ rất cao, có công phu hiểu đời hiểu người. *“Điều khuyết điểm phải tự mình nói ra, để cái tốt cho người khác nói”*. Cho nên con gái của mình hư chỗ nào phải tự nói ra, để những ưu điểm cho người mẹ chồng tự khen ngợi. Vì vậy, đích thực là học vấn triết học giữa con người với nhau phải dựa vào việc chúng ta tử mĩ mà thể hội.

Cho nên, “nuông chiều” là một điều kiêng kỵ rất lớn trong việc dạy dỗ con cái.

Những đứa trẻ hiện nay do vì được nuông chiều đã sản sinh ra những vấn đề gì?

Chúng ta lại xem tiếp, **những đứa trẻ hiện nay do vì được nuông chiều đã sản sinh ra những vấn đề gì?** Việc này chúng ta nhất định phải làm cho rõ ràng. Ở Trung Quốc có một quyển sách triết học giáo dục nổi tiếng nhất, gọi là “Lễ Ký - Học Ký Thiên”. Quyển sách triết học giáo dục này đã được lưu truyền mấy nghìn năm, nhưng mà rất nhiều người chưa có đọc qua. Lý luận nhắc đến trong quyển triết học giáo dục này trong mấy nghìn năm qua lại là những điều mà người Tây Phương nêu ra trong thời cận đại này, trong khi đó đã được lão tổ tông truyền lại mấy nghìn năm rồi. Sau đó người Phương Tây lại đem những lý luận này ra đóng dấu lên đó, nói: *“Đây là do tôi phát hiện ra, tất cả bản quyền là của tôi, những lý luận này là do tôi phát minh ra”*. Có thể trách họ được không? Cũng không thể nào trách họ được, bởi vì họ không có xem qua quyển “Lễ Ký- Học Ký” này của chúng ta. Tin rằng sau khi họ nhìn thấy thì sẽ cảm thấy như thế nào? Có thể họ sẽ cảm thấy đỏ mặt, sẽ cảm thấy hổ thẹn.

Vì sao mà lão tổ tông truyền thừa những thứ trí tuệ cao như vậy ngược lại trước giờ lại không có khoe khoang ra? Đây là một mỹ đức rất tốt của chúng ta, là khiêm tốn. Trong số những Thánh nhân lão tổ tông của chúng ta, quan trọng nhất là Khổng Phu Tử đã làm ra tấm gương tốt cho những người đọc sách ở đời sau. Ngài nói cả đời của Ngài là: *“Thuật nhi bất tác”*. Phu Tử nói cả đời Ngài đều là trình bày lại những giáo huấn của cổ Thánh tiên Hiền, tuyệt đối không có chuyện Ngài sáng tạo ra điều gì. Cho nên Phu Tử nói “thuật nhi bất tác”, làm tấm gương này, truyền thừa đã mấy nghìn năm rồi. Cho nên “giữ bản quyền tất cả” không phải là thái độ của một người đọc sách chúng ta. Những người đọc sách được lưu danh sử xanh đều là người dùng trí tuệ tích lũy được cả đời của mình viết ra thành văn chương, hy vọng đời sau được lợi ích, hy vọng có thể khiến con cháu trong đời sau không cần phải đi con đường vòng. Đây là cái tâm của họ khi viết ra

văn chương. Cho nên khi chúng ta đối diện với những giáo huấn này của cổ Thánh tiên Hiền thì bạn nhất định sẽ vô cùng cung kính mà đọc tụng. Những loại văn chương đó đều là trí huệ của cả một đời họ. Trong “Lễ Ký - Học Ký” đối với việc giáo dục có một câu khai thị vô cùng quan trọng, “*giáo dã giả*”, giáo dục là gì vậy? “**Trường thiện nhi cứu thất**”. Giáo dục là “trường thiện”, lại thêm vào “cứu thất”, câu nói này đã nắm lấy được hai cái trục chính quan trọng nhất của giáo dục.

Chúng ta vừa mới nhắc đến, đứa trẻ được nuông chiều hư rồi, sau khi cứng chiều mà hư thì chúng sẽ hình thành rất nhiều lỗi lầm và thói quen xấu, gọi là “thất”. Thói quen xấu và lỗi lầm thì phải làm sao đây? Các vị bằng hữu, phải làm sao đây? Phải nhanh chóng cứu, không thể đợi được. Học như bơi thuyền ngược nước, không tiến thì ắt phải lùi.

Rất nhiều phụ huynh nói con tôi không có học xấu, mà cũng không có học tốt, có chuyện như vậy hay không? Tuyệt đối là không có. Việc học vấn của con người như bơi thuyền ngược nước, khi mà bạn không làm gì hết thì sẽ lùi về phía sau. Chúng tôi có một vị thầy có một thể hội rất là sâu sắc, thầy nói thầy cảm thấy một ngày mà không dạy tốt con cái của mình thì con cái của ông liền khiến ông cảm thấy một ngày đó bị thối lùi. Cho nên thầy có một sự thể hội, thầy nói con cái của thầy ngay cả nghỉ hè nghỉ đông thầy tuyệt đối cũng không cho nghỉ, nhất định là mỗi ngày đều dạy chúng. Đây là một phụ huynh rất rõ ràng, một người thầy rất rõ ràng, vì sao vậy? Vì ông đã nhìn thấy được xã hội này là một cái chảo nhuộm rất lớn, nếu không nhanh chóng tạo dựng cho con trẻ năng lực phán đoán thì cái chảo nhuộm này chỉ cần nhuộm qua một cái đã bị nhuộm hết rồi. Cho nên ông có tâm cảnh giác này, đây là sự khẩn cảm trong việc giáo dục con cái của ông. Vì thế trường dưỡng điều thiện của trẻ, cứu lấy lỗi lầm của chúng là một việc cấp bách không được chậm trễ.

Trẻ con hiện tại gặp những vấn đề gì?

Vậy chúng ta hãy xem trẻ con hiện tại có những phương diện nào mà chúng ta cần phải nhanh chóng cứu lấy lỗi lầm của chúng? Những

thói xấu nào cần phải được sửa chữa? Đạo đức học vấn của một người phải bắt đầu từ việc sửa lỗi trước tiên.

Có vị bằng hữu nào nói thử xem, **trẻ con hiện tại có những vấn đề gì? Kiêu ngạo.** Đúng. Còn gì nữa không? TỰ ĐẠY, TỰ NGÃ. TỰ NGÃ thì nói rất dễ nghe. Rất nhiều danh từ đều là học từ Phương Tây, để bạn nhìn thấy được có lúc cũng không có nắm được trọng điểm, kỳ thực nói cho trắng ra thì chính là **TỰ TƯ**. Còn có gì nữa không? **Không có lễ phép, rất tham.** Tâm tham, chúng việc gì cũng nghĩ đến chính mình, có chỗ nào mà không tham chú. Còn gì nữa không? **Bất hiểu.** Còn nữa gì nữa không? Các vị không nên khách khí, cứ nói hết. **Lười biếng.** Được rồi! Tôi cũng thường tiếp xúc một số phụ huynh, bởi vì chúng tôi có một Trung Tâm Quốc Học Võ Lòng tại Hải Khẩu, đều là đặc biệt vì dạy dỗ trẻ nhỏ mà đã làm ra những khóa trình này. Rất nhiều phụ huynh, con cái cũng có một số tình trạng, họ đến trung tâm để cùng thảo luận với chúng tôi. Mỗi khi họ đến, khi còn chưa bước vào trong văn phòng, chưa vào ngồi ghế, vừa từ cổng bước vào thì liền đưa họ vào trong trung tâm, trên đường đi họ liền bắt đầu nói: *“Con tôi lại tự tư, con của tôi tính tình không tốt”*, cứ như vậy mà nói cả năm phút đồng hồ. Sau khi nói xong tôi sợ họ khát nước, tôi liền rót một ly nước mời họ uống: *“Hãy uống một ly nước đi rồi ngồi xuống nói chuyện nhé”*.

Nguyên nhân là gì?

Sau khi để cho họ nói xong những vấn đề của con cái họ, tiếp đến tôi liền bắt đầu hỏi. Tôi nói: *“Con của anh hiện tại rất tự tư là kết quả, nguyên nhân ở chỗ nào?”*. Con của anh hiện tại tính khí rất xấu là kết quả, nguyên nhân ở chỗ nào? Tôi xem thấy biểu cảm của họ như là tôi sống tới từng tuổi này dường như chưa có ai hỏi qua tôi vấn đề như vậy. Đột nhiên quá nên chưa tiếp nhận được, gương mặt cứ sững lại, rất kinh ngạc, *“tôi làm sao lại chưa nghĩ qua”*. Sau đó lại hỏi anh: *“Trẻ nhỏ không có lễ phép là kết quả, nguyên nhân là ở đâu vậy?”*. Con trẻ bất hiểu, lười nhác là kết quả, nguyên nhân là ở đâu? Bạn biết được nguyên nhân thì mới có thể tùy bệnh mà cho thuốc được.

Thế gian này có hai loại thầy thuốc. Một loại là thầy thuốc trị bệnh thân thể của con người, một loại thầy thuốc là trị bệnh tư tưởng quan niệm của con người. Vậy thầy cô và những bậc cha mẹ chính là người thầy thuốc trị tư tưởng quan niệm cho trẻ nhỏ, mà bạn thì cũng không biết tư tưởng quan niệm của bọn trẻ nguồn gốc sai lầm ở chỗ nào? Bạn mỗi ngày chỉ là ở đó để nhìn thấy kết quả mà thôi, mỗi ngày cứ ở đó mà lo lắng mà phiền não. Cho nên nhất định phải đem nhổ bỏ đi hết những hạt giống sai lầm đã trồng, sau đó trồng lại những hạt giống tốt. Lại trải qua hai - ba năm nữa, thì những hạt giống tốt này mới nảy mầm kết quả. Cho nên **giáo dục con trẻ không thể vội, phải dùng lý trí để mà tìm cho ra nguyên nhân.**

Cho nên tôi liền nói với vị phụ huynh, **trẻ con rất tự ngã, đây là một vấn đề trung tâm.** Khi một đứa trẻ rất tự tự thì sẽ trở nên vô lễ, sẽ ngạo mạn, chỉ cần là thứ tôi muốn thì sẽ không cho ai, sẽ lười nhác, sẽ bất hiếu, vậy thì chúng đều sẽ nghĩ đến bản thân mình có đâu nghĩ đến cha mẹ nữa. Vì thế căn nguyên vẫn là ở chỗ này. Thái độ căn bản của nhân sanh là tự tự hay là suy nghĩ cho người khác.

Lúc này tôi nói với vị phụ huynh đó, tôi nói chúng ta hãy trở lại lúc đứa trẻ còn nhỏ, khi nó được một - hai tuổi gì đó, vào những lúc ngồi ăn cơm chung với hai vợ chồng anh và các ông bà, xin hỏi anh khi gấp miếng thức ăn đầu tiên là cho ai vậy? Có tìm ra được nguồn gốc của vấn đề hay không? Mỗi lần mà tôi nói như vậy thì những người mẹ ngồi phía dưới đều cười lên một hồi, tôi cũng không biết họ cười điều gì.

Trong quyển “Đại Học” có một câu nói: *“Tri sở tiên hậu, tắc cận đạo hỷ”*. Thứ tự trước sau của sự việc mà bạn làm sai rồi thì đạo làm con của bạn cũng đã sai, đạo làm cha mẹ của bạn cũng sai luôn. Cho nên việc gấp thức ăn mà sai thì hiếu đạo của con cái cũng không thể xây dựng nổi, cho nên thứ tự trước sau vô cùng quan trọng. Mà con người muốn hiểu được thứ tự trước sau cái nào quan trọng, cái nào thứ yếu thì phải có trí tuệ mới được. Cho nên phải học. *“Chỉ thực hành, không học văn”*, bạn không học văn chương của Thánh Hiền thì sẽ *“theo ý mình”*, thì sẽ tùy theo mình nghĩ thế nào liền làm thế ấy, sẽ *“mù lè phải”*, đã làm sai rồi. Cho nên thức ăn sau khi gấp lên, *“Tiểu*

Minh à, mẹ đặc biệt vì con mà xào đĩa rau này, mau mau ăn nhiều một chút". Ông bà nội thì cũng rất thương cháu, cũng không chịu thua kém, "*cháu ngoan à, hai món này cũng rất ngon đó*", thế là gấp đầy cho nó. Thức ăn của ai đầy nhất vậy? Chén của đứa trẻ sẽ nhiều đồ ăn nhất. Tất cả mọi người trong nhà đều thi nhau phục vụ cho ai? Phục vụ cho đứa trẻ. Cho nên sẽ sản sinh ra điều gì? Sinh ra những tiểu hoàng đế, cũng sinh ra tiểu công chúa.

Tục ngữ có câu: "*Làm bạn với vua như làm bạn với hổ*", hầu hạ hoàng đế thì cũng giống như hầu hạ một con hổ, không biết lúc nào nó gầm lên. Vì thế các tiểu hoàng đế này tính khí sẽ đặc biệt không tốt. Hiện nay trong mười đứa trẻ thì có mấy đứa tính khí không tốt? Nói không chừng đến bảy - tám đứa rồi. Cho nên chúng ta đã tìm ra được nguyên nhân hay chưa? Khi thức ăn này bạn gấp cho cha mẹ bạn ăn, đứa con bên cạnh nhìn thấy hành động hiếu đó, thấy bạn hiếu thuận cha mẹ như vậy thì đứa trẻ sẽ sanh ra sự hoan hỷ từ trong nội tâm, vì mỗi con người có tâm hiếu thiện hiếu đức, đó là thiên tánh.

Tôi còn nhớ lúc còn nhỏ, tủ lạnh vừa mở ra, cha mẹ tôi lấy trái cây ra đưa cho ai ăn trước tiên vậy? Nếu như đưa cho tôi ăn trước tiên thì hiện tại tôi không thể nào đứng đây mà chia sẻ với các vị được, tôi nhất định sẽ trở thành đứa con phá sản rồi. Thật sự vậy, tôi là người rất dễ trở thành đứa con phá sản, bởi vì tôi là con trai trưởng, lại là cháu đích tôn, lại là cháu cố trưởng nữa.

Tôi còn nhớ lúc nhỏ ba - bốn tuổi đi tảo mộ, tôi quỳ ở trước mộ của bà cố, nhìn thấy ở trên bia mộ tên đầu tiên khắc là tên của tôi, tôi đột nhiên vô cùng kính cẩn. Cho nên đối với gia tộc bản thân tôi có một sự mạng cảm. Tôi là cháu trưởng nên ai ai cũng cưng chiều một mình tôi. Nếu như cha mẹ tôi dùng sai phương pháp để dạy tôi thì đảm bảo bây giờ tôi không thể nào đứng nơi đây được, vì thế đã chọn đúng phương pháp rồi. Khi tôi nhìn thấy cha mẹ hiếu kính ông bà nội của mình thì trong tâm rất hoan hỷ, cho nên khi tôi lớn, có đủ sức để mở chiếc tủ lạnh thì khi lấy đồ ra đem đi mời ông bà trước tiên. Khi tôi đem đến cho ông bà thì thấy ông bà đều vô cùng hoan hỷ, xoa xoa đầu của tôi. Tôi thấy cũng rất vui, ông bà thấy rất hoan hỷ, việc này

khiến mọi người đều hoan hỷ. Cho nên dùng hiếu để trị gia thì tuyệt đối sẽ khiến gia đình hòa thuận vui vẻ.

Chúng ta từ trên nguồn gốc mà tìm ra, khi chúng ta từ nhỏ dạy trẻ con hiếu thuận người lớn, có thái độ lễ kính đối với người lớn, từng giờ từng phút phải suy nghĩ cho người lớn, thì chúng sẽ không thể tự tự được, chúng cũng sẽ không tham nữa.

Một lần chúng tôi gồm bảy vị giáo viên ngồi lại với nhau thảo luận, có hai đứa trẻ ngồi trong phòng đó nô đùa. Đúng lúc đó lấy ra một hộp bánh, trong đó có mười miếng. Sau khi phát ra hết chín miếng, còn dư lại một miếng. Bởi vì loại bánh đó rất ngon, cho nên bạn đứa trẻ sau khi ăn xong thì chạy lại, nó nói: *“Bánh này ăn rất ngon, cho con hỏi còn nữa không ạ?”*. Tôi cầm đưa cho nó xem cũng không nói gì, bánh chỉ còn một cái. Đứa trẻ này sau khi cầm lấy bánh, nó liền nói: *“Cái bánh này phải đem mời thầy Thái ăn”*. Nó không những không nghĩ đến chính mình mà lại nghĩ đến trong những vị thầy cô ở đây nên đưa cho người nào ăn nữa, vậy thì các vị xem nó có tự tự hay không? Không có.

Được rồi, chúng ta chỉ nói đến đây. Xin cảm ơn!

A Di Đà Phật!

Tập 6

Chào các vị bằng hữu!

Chúng ta đã nhắc đến hai cái trục chính của việc giáo dục là **“trường thiện”** và **“cứu thất”**. Làm cha mẹ người khác, làm thầy người khác, nhất định phải thật sự thấu hiểu “trường thiện” và “cứu thất”. Vừa mới nhắc đến “cứu thất”, trong vấn đề này, chúng ta hiểu được khi đứa trẻ còn rất nhỏ, nếu như mọi thứ chúng ta đều là suy nghĩ thay cho nó (chính là đáp ứng hết tất cả những yêu cầu của nó), thì nó chỉ biết nghĩ đến bản thân mình mà không biết nghĩ đến người khác, thế là tự nhiên chúng sẽ tự cho mình là trung tâm, tương đối là tự tự. Chỉ

tương đối tự tư thì chúng sẽ không biết hiểu thuận, không biết suy nghĩ cho người khác. Cho nên, chúng ta phải tìm cho ra nguyên nhân căn bản thì mới có thể từ từ giải quyết được vấn đề.

Ví dụ: Đứa trẻ hiện tại đã bảy - tám tuổi rồi, có còn kịp nữa không? Thậm chí đã được mười mấy tuổi rồi thì còn kịp nữa hay không? Việc này đích thực chúng ta phải tin rằng: *“Nhân chi sơ tánh bản thiện”*. Khi chúng tôi diễn giảng ở tại Hàng Châu, có một vị khoảng bảy mươi tuổi, chúng tôi lên lớp đến ngày thứ ba thì vị lão tiên sinh này đi đến trước mặt tôi nói: *“Thầy Thái à, tôi bảy mươi tuổi rồi, giờ mới học bài học về hiếu đạo này”*. Bản thân ông nghe giảng cũng rất hoan hỷ, nhưng rất làm tiếc vì bảy mươi tuổi mới được nghe.

Có một cô bé học cấp ba, sau khi nghe xong bài giảng, mỗi ngày trở về nhà đều có sự thay đổi rất lớn. Sau khi buổi học ngày thứ năm kết thúc, dì của cô bé cảm thấy cô bé thay đổi hẳn, vì thế lập tức ngồi xe đi thẳng đến nơi chúng tôi đang tổ chức lớp giảng. Nhưng chúng tôi thì đã rời khỏi đó rồi. Người dì đó cũng không cam tâm, đi tìm hỏi số điện thoại nơi chúng tôi ở. Cô gọi điện thoại đến nói: *“Văn hóa truyền thống lại có thể thay đổi được một đứa học sinh cấp ba chỉ vồn vẹn trong năm ngày”*. Cô cảm thấy sức mạnh này thật sự là không thể nghĩ bàn, cho nên cô có một đứa con muốn đưa đến cho chúng tôi dạy (là con của người dì này). Chúng tôi nói: *“Các giáo viên chúng tôi đều đến từ Hải Khẩu và Thẩm Quyến”*. Cô nói: *“Không sao, cô sẽ đưa nó đến Thẩm Quyến”*. Cô làm theo cách người xưa, *“muốn nghìn dặm tâm sư”*. Nhưng quan trọng hơn hết, ảnh hưởng con cái lớn nhất vẫn là cha mẹ. Cho nên không phải là trẻ con phải nhanh chóng học, mà là cha mẹ phải nhanh chóng học. Cho nên dạy con cái trước phải dạy mình. *“Quân tử vụ bản”*, căn bản bạn phải tìm cho được thì mới có thể *“bản lập nhi đạo sanh”*. Đạo làm cha người khác của bạn, gia đạo của bạn mới có thể chống đỡ lại được, cho nên nhất định phải từ

chính mình tu thân mà bắt đầu làm, cũng là làm tấm gương tốt cho con trẻ.

Chúng ta cũng vừa mới nói đến lỗi lầm của con cái, còn có lỗi lầm gì nữa không? “**Ngạo**”, “**ngạo mạn**”! Sự ngạo mạn của con cái học được từ đâu vậy? Còn có phụ huynh khi dạy dỗ con cái nói: “*Trên thế giới này ba của con là thông minh nhất*”. Thật sự là có người như vậy. Nói như vậy thì con cái học được những gì? Ngạo mạn!

Lúc trước, chúng tôi cũng ví dụ một trường hợp, như là cho đứa trẻ học Anh văn nhưng lại không dạy nó làm người. Đưa đến trước mặt trường bố thì bắt đầu nói: “*Chao ôi, đứa cháu này của tôi rất giỏi, đọc tiếng Anh cho các vị nghe*”. Kết quả là đứa cháu sau khi trả lời được vài câu thì đột nhiên hỏi bà của nó: “*Quyển sách tiếng Anh gọi là gì?*”. Bà nội nói: “*Bà làm sao mà biết được?*”. Bà không trả lời được thì đứa cháu gái liền nói: “*Bà nội, sao mà bà ngốc thế?*”. Bạn xem, đứa trẻ học tri thức, học kỹ năng mà không có học đức hạnh, tri thức càng cao thì càng xem thường cha mẹ, xem thường người lớn. Cho nên các vị xem, các em học trò lớp ba, lớp bốn, đi học trở về hỏi mẹ nó một hơi, có một số khoa học thường thức nhưng người mẹ không biết thì chúng sẽ nói với mẹ của chúng: “*Mẹ à, ngay cả cái này mà mẹ cũng không biết nữa*”. Cho nên đức hạnh làm người là gốc, phải trồng trước tiên trẻ mới không ngạo mạn. Vì thế, người làm cha mẹ chúng ta phải cảnh giác cao độ, không thể nuôi thành đứa trẻ ngạo mạn trong vô hình chung cho chính mình. Cho nên, có rất nhiều người đều nói con trẻ thì cần phải được khen. Có rất nhiều lời nói không thể nói sai, cũng không thể nghe sai.

Khen cũng phải có tiêu chuẩn của nó, khen cái gì vậy? Đứa trẻ có thể nói được tiếng Anh thì bạn liền nói: “*Con giỏi quá*”, nó vẫn cứ nghĩ rằng bản thân nó thật sự là rất giỏi. Vì vậy, sự khen ngợi này có thể thành tựu được một đứa trẻ mà cũng có thể hại một đứa trẻ. Cũng

giống như một con dao, bạn dùng đúng thì nó có thể giúp bạn cắt được rất nhiều thứ, dùng sai thì sẽ làm bị thương chính mình, làm người khác bị thương. Khi một đứa trẻ có tâm ngạo mạn thì có tổn thương người khác hay không? Chỗ nào cũng khiến cho người ta không chốn dung thân. Cho nên sự ngạo mạn, điểm này thì tôi đặc biệt cẩn thận. Bởi vì tôi đã từng có thời gian cầu học tại Úc Châu, gặp được một thanh niên khoảng chừng hai mươi bốn - hai mươi lăm tuổi, còn trẻ tuổi như vậy mà đã biết học tập học vấn của Thánh Hiền. Tôi nhìn thấy người đó thì rất vui vẻ, *“hậu sinh khả úy”*, liền đi đến và nói: *“Ồ, cậu còn trẻ vậy mà không đơn giản, đã biết đến đây học tập, rất tốt!”*. Chúng tôi đã quen biết người này chưa? Chưa quen biết. Chỉ là không giấu được sự vui mừng, đã tán thán người đó một hồi. Kết quả là qua một tuần sau, bởi vì chúng tôi ở cùng với nhau, tôi nhìn thấy người đó có một số hành vi cần phải sửa đổi, vì tôi đã học qua *“Đệ Tử Quy”*, cho nên khi tôi khuyên cậu ấy thì cũng là *“mặt ta vui lời ta dịu”*, thái độ cũng rất tốt. Bởi vì tôi lớn hơn cậu rất nhiều tuổi nên tôi trao đổi với cậu về vấn đề này. Kết quả là tôi vừa mới nói thì gương mặt của cậu liền biến sắc, rất khó coi. Tôi liền lập tức thu lời trở lại, mới khuyên được một nửa thì đã mau mau phanh trở lại, nếu không có thể mối quan hệ giữa đôi bên chưa hình thành thì đã bị tổn hại mất rồi. Bởi vì cậu này ở trong trường học thuộc về thế hệ sau, mỗi một đàn anh đàn chị gặp cậu đều nói *“cậu thật là giỏi, trẻ vậy mà đã biết học tập rồi”*. Khen cho đến sau cùng thì thế nào? Lời dễ nghe nghe nhiều rồi, nên khi nghe lời phê bình thì không chấp nhận nổi. Cho nên người tán thán phải căn cứ vào đức hạnh để tán thán thì mới không có tác dụng phụ. **Tiêu chuẩn đức hạnh ở đâu? Tiêu chuẩn đơn giản nhất, cương lĩnh đơn giản nhất chính là “Đệ Tử Quy”.**

Khi trẻ tận tâm, tận lực đối với cha mẹ của chúng, bạn có thể nói với trẻ: *“Con hiếu thuận như vậy, biết báo ơn cha mẹ như vậy”*, bởi vì việc này tương ứng với tánh đức, cho nên chúng sẽ càng cảm thấy bản thân phải hiếu thuận hơn. Khi bạn đi vào trong nhà của con trẻ, tất cả

những đồ vật đều được sắp xếp rất tốt, đây là việc lễ kính đối với đồ vật, tâm cung kính, bạn có thể nói với nó: *“Con sắp đặt như vậy, chúng tôi nhìn thấy tâm tình đều sẵn khoái, tin rằng con trong cuộc sống bình thường nhất định là rất gọn gàng ngăn nắp”*. Bạn căn cứ vào đức hạnh của chúng mà khen ngợi, bản thân trẻ sẽ tự yêu cầu chính mình tự đề cao. Cho nên việc khen ngợi cũng là một học vấn, phải căn cứ theo đức hạnh mà khen ngợi thì mới không có tác dụng phụ to lớn.

Vừa mới đề cập đến vấn đề lễ phép của trẻ nhỏ, có một đứa trẻ mẫu giáo không biết chào hỏi với người lớn, nhìn thấy người lớn trước giờ không có chào hỏi qua, thế nhưng Kinh sách thì em lại học rất thuộc. Bởi vì chúng tôi cũng có khóa trình làm việc thảo luận với các phụ huynh, trong đó tôi nói với các phụ huynh: *“Cả đời của trẻ có thể gặp được quý nhân hay không, hiện tại tôi có thể nhìn ra được”*. Tôi thường hay nói như vậy đối với các phụ huynh học sinh. Các phụ huynh học sinh vừa nghe xong thì họ như thế nào? Mở mắt rất to, chăm chú lắng nghe. Người hiện tại rất hiện thực, chỉ cần nói điều gì có lợi thì họ lập tức chăm chú ngay. Tôi nói: *“Trẻ con có thể gặp được quý nhân hay không tuyệt đối không phải khi nó tốt nghiệp đại học thì bạn mới chạy đến trước tượng Quan Thế Âm Bồ Tát rồi nói Bồ Tát ơi, con của con nó sắp tốt nghiệp đại học rồi, xin Ngài hãy giúp nó tìm được một công việc tốt, giúp cho nó tìm được một cấp trên tốt”*. Mỗi ngày đều đi cầu khẩn như vậy có tác dụng gì không? Giả sử như cầu như vậy mà được thì không phải là Quan Thế Âm Bồ Tát đã bị bạn hối lộ rồi sao? Vậy Ngài có còn là Thánh nhân nữa sao? Cho nên làm như vậy là không như pháp.

Làm thế nào mới là mấu chốt để con cái cả đời có thể gặp được quý nhân? Bạn phải tìm cho ra. **Chính là sự lễ phép của con cái, lễ phép đối với người lớn, cung kính đối với người lớn.** Khi chúng có thái độ như vậy, người khác khi nhìn thấy sẽ cảm thấy đứa trẻ này

thật sự có khác biệt. Bởi vì chúng có sự cung kính thì sẽ có thái độ tiếp nhận chỉ dạy. Trường bối nói với chúng những gì chúng đều lập tức mỉm cười cúi đầu: *“Cảm ơn các vị hôm nay đã nói với tôi điều này, việc này giúp ích rất lớn đối với công việc của tôi”*. Chúng càng cung kính, những người có trí huệ, những người có kinh nghiệm này sẽ sẵn lòng đề bạt chúng. Cho nên việc lễ phép của đứa trẻ là một mấu chốt để cuộc đời này có thể gặp được danh sư hay không, gặp được quý nhân hay không.

Bản thân tôi cũng chính là đạt được lợi ích từ việc lễ phép này. Bởi vì cha mẹ đã dạy chỗ lợi ích của việc lễ phép thì quá nhiều. Về sau tôi lấy ra rất nhiều ví dụ đều là có mối liên hệ trực tiếp với việc lễ phép. Sau khi tôi nói như vậy xong thì vị phụ huynh học sinh này trở về, tôi cũng không biết đã xảy ra chuyện gì. Sau đó một ngày, đứa trẻ này đã đến trường mẫu giáo, còn cách giáo viên khoảng ba mét đã nói: *“Con chào cô Thiệu ạ”*. Vị giáo viên này vẫn còn chưa hiểu ra chuyện gì, đứa trẻ này rõ ràng là vừa mới chào mình, vẫn còn chưa hiểu ra chuyện gì, đột nhiên trong đầu nghĩ đến, đứa trẻ này tối hôm qua chắc là không có tập đàn Piano, nhất định là cũng không có luyện Anh văn, vậy tối qua nó luyện cái gì? Luyện cúi đầu, luyện lễ phép. Cho nên rất nhiều hành vi của đứa trẻ đều không phải là vấn đề của chúng, vậy là vấn đề của ai? Là cha mẹ có coi trọng những vấn đề dạy bảo này hay không? Kỳ thực trẻ con còn nhỏ rất dễ dạy, bởi vì cha mẹ đã biết được lợi hại, biết được lễ phép rất quan trọng nên lập tức liền thay đổi. Cho nên rất nhiều phụ huynh đều nói: *“Con của họ từ nhỏ thì đã không biết hỏi người lớn”*, đó là bởi vì họ vẫn chưa cảnh giác đến tầm quan trọng của lễ phép đối với cuộc đời của đứa trẻ. Có khi chúng ta tiếp xúc một số người bạn có con nhỏ, chúng ta cũng có thể dùng những quan điểm này để kiến nghị chia sẻ với họ, rất có thể sẽ thay đổi được thái độ giáo dục con cái của họ.

Chúng ta vừa mới nói đến vấn đề của trẻ nhỏ hiện nay là những gì? Lười biếng. Có trẻ một - hai tuổi nào mà chúng ta cảm thấy là nó lười biếng hay không? Có hay không vậy? Nó cứ chạy nhảy tung tăng. Tôi còn nhớ đứa cháu của tôi khi chỉ hơn hai tuổi, đúng lúc có một ngày mẹ nó đang lau bàn nhưng chỉ mới lau được một nửa thì mẹ của nó đã đi làm việc khác, lúc đó đứa trẻ đi đến và nó bắt đầu lau. Bởi vì năng lực mạnh nhất của trẻ là bắt chước, bạn mà cần cù, trẻ sẽ bắt chước bạn. Nhưng mà cha mẹ cần cù không chắc sẽ có thể dạy ra được con cái cần cù, vẫn là phải có phương pháp dạy đúng. Thế là khi đứa trẻ này chạy đến, kỳ thực nó có biết lau hay không vậy? Nó không biết lau, làm gì mà giỏi vậy chứ? Nó ở đó bắt chước chơi một hồi như vậy, sau đó chị của tôi quay trở lại, chị nói: *“Tiểu Vĩ à, còn nhỏ như vậy mà đã biết giúp mẹ rồi, thật là hiếu thảo quá, con thật là ngoan”*. Nó vừa nghe hiếu thảo, thật tốt quá! Tiếp đến lại nói với đứa trẻ: *“Tiểu Vĩ à, con lần sau có lau bàn thì phải nhớ là bốn góc bàn con phải lau cho sạch. Nếu như bốn góc bàn mà cũng lau cho được sạch vậy thì việc con lau bàn đã làm rất tốt, được 100 điểm”*. Đứa trẻ này nhớ được những gì? Ghi nhớ được phương pháp làm việc, đồng thời cũng khẳng định được tâm hiếu của nó. Cho nên cùng lúc đứa trẻ học được hiếu mà cũng học được cách làm việc. Vì vậy trong bất kỳ tình huống nào cũng đều có thể là cơ hội để cho bạn dạy dỗ trẻ nhỏ.

Giả sử lúc đó người mẹ chạy đến nói: *“Ôi trời, con còn nhỏ đừng có quậy nữa, tránh ra để cho mẹ lau”*. Bạn cứ dùng tay rồi đẩy nó như vậy hai lần rồi ba lần, sau này nó có còn như vậy nữa không? Sẽ không đến giúp đỡ nữa. Thậm chí còn có phụ huynh nói: *“Con chỉ cần học hành cho tốt là được rồi, tất cả những việc khác không cần phải lo”*. Câu nói *“việc khác không cần phải lo”* này đã đẩy đứa trẻ đi đến đâu vậy?

Cho nên các vị xem, hiện tại có rất nhiều người vợ không hài lòng đối với chồng của mình, thường hay nói: *“Thói quen cuộc sống của người chồng rất tệ”*. Tôi thường nói về chuyện này với các cô vợ, tôi nói: *“Các vị đừng trách chồng, bởi vì những thói quen này từ nhỏ họ đã không tự mình xử lý. Một số công việc gia đình họ đều không tự mình xử lý qua bao giờ, bởi vậy mới có việc họ cởi cái quần ra là vứt lung tung, các vị cũng đừng nên trách họ. Cũng như việc giúp chồng dạy con, phải từ từ mà dạy”*. Cho nên chúng ta là bậc làm cha làm mẹ thì nhất định phải dạy con cái cần cù, nếu không sẽ truyền thói quen lười biếng của bạn cho con bạn. Về sau, thói quen lười biếng này của nó sẽ hại đến người khác, cho nên việc đó thì không thể nào làm được.

Có rất nhiều người phụ nữ đặc biệt chăm sóc con cái, không để cho con cái làm một việc gì cả, người đó lại thường hay trách móc: *“Chồng của mình rất lười”*, nhưng bản thân người vợ này lại đang tạo ra một người con mà sau này sẽ làm cho vợ của nó cũng đau khổ giống như cô. Vì thế con người chúng ta phải biết nghĩ sâu, phải biết nghĩ xa, việc này vô cùng quan trọng. Vì thế, để cho con cái từ nhỏ biết lao động, làm việc nhà thì chúng mới không lười biếng.

Chúng ta vừa mới nêu ra một số tình trạng của trẻ nhỏ hiện nay. Từ trên nguyên do sai lầm mà nhanh chóng đoạn trừ nó đi thì hành vi của con trẻ sẽ càng ngày càng tốt hơn. Ngoài việc “cứu thất” ra vẫn còn một thứ rất quan trọng, nhất định phải trượng dưỡng bản tính thiện lương cho chúng, là “trượng thiện”.

TRƯỞNG THIỆN

Việc thiện quan trọng nhất là “Hiếu”.

Các vị bằng hữu, các vị cảm thấy con trẻ việc thiện nào là quan trọng nhất trong cuộc đời của chúng, nhất định phải nhanh chóng dẫn dắt cho chúng ngay từ nhỏ? Vị bằng hữu này nói là “**Hiếu**”. Người xưa có câu: “*Bách thiện hiếu vi tiên*”, trăm thiện hiếu đứng đầu. Câu nói này có hai tầng ý nghĩa. Tầng ý nghĩa thứ nhất nghĩa là hiếu đứng đầu trong trăm điều thiện, ý nghĩa thứ hai là hiếu đã khai mở rồi thì trăm thiện cũng khai mở. “Hiếu” là căn bản của đức, cho nên Khổng Phu Tử mới nói là “*Phu hiếu đức chi bản dã*”, căn bản của đạo đức, “*Giáo chi sở do sanh dã*”, giáo dục nhất định phải từ hiếu mà bắt đầu dạy. Cho nên tìm được căn bản rồi thì đức hạnh mới tăng trưởng lên. Vậy thì chúng ta hãy suy nghĩ một chút, khi một đứa trẻ có tâm hiếu thuận thì rất nhiều hành vi của chúng đều có sự thay đổi rất lớn. Ví dụ như “*Đệ Tử Quy*” của chúng ta nói: “*Cha mẹ gọi, trả lời ngay*”, đứa trẻ mà có lòng hiếu thảo thì nói chuyện có thể nào có sự xung đột với cha mẹ chúng hay không? Không thể nào, nói chuyện với cha mẹ đều phải biết cung kính. Thái độ này của chúng thay đổi được thì sau này chúng đối với những người lớn khác cũng sẽ nói chuyện cung kính. “*Đệ Tử Quy*” nói: “*Đông phải ẩm, hạ phải mát*”, đứa trẻ mà biết hiếu thảo thì chúng sẽ biết quan tâm chăm sóc cha mẹ. Vào lúc này tấm lòng biết quan tâm chăm sóc cha mẹ của chúng dần dần chuyển đổi, về sau lại có thể đối đãi như vậy đối với những người lớn khác, thậm chí là đối với tất cả người thân của chúng. Vì thế, tấm lòng quan tâm của trẻ, sự cẩn thận chu đáo của trẻ là bắt đầu từ đâu? Là từ lòng hiếu thảo với cha mẹ mà bắt đầu. Sau đó chúng sẽ biết yêu thương đối với bản thân của mình. Bởi vì chúng hiếu thảo nên sợ cha mẹ lo lắng, “*thân bị thương, cha mẹ lo*”.

Chúng tôi có một đứa trẻ bị cảm, nó bèn viết ở trên nhật ký: “*Hôm nay tôi bị cảm, tôi rất buồn, không phải bởi vì tôi bị bệnh mà khó chịu, mà vì tôi bị cảm là bất hiếu. Bởi vì: Thân bị thương, cha mẹ lo*”. Vì thế, khi đứa trẻ có tâm hiếu thì có thể nào tập thành những thói quen làm tổn

hại chính bản thân mình hay không? Không thể nào. Nó sẽ biết yêu thương bản thân, biết quý trọng bản thân.

Tiếp theo: *“Đức tổn thương, cha mẹ xấu”*. Bởi vì chúng có tấm lòng hiếu thuận này nên mọi lúc mọi nơi chúng đều chú ý đến ngôn hành cử chỉ của mình, tuyệt đối sẽ không để cha mẹ phải xấu hổ. Các vị bằng hữu, ngày còn nhỏ thì chúng ta sợ nhất là câu nói gì vậy? Sợ nhất là nghe người khác mắng chúng ta: *“Thật là không có gia giáo”*. Dường như đột nhiên nghe thấy câu nói này thì việc xấu gì cũng không dám làm, vì sợ làm mất mặt cha mẹ. Vì thế, tâm mà hiếu thảo thì thiện hạnh cũng sẽ bắt đầu. Cho nên dạy hiếu đặc biệt quan trọng, hiếu không thể không dạy. Tôi thường nói hiếu thảo có rất nhiều tác dụng, không chỉ là căn bản của đức hạnh, mà sự hiếu thảo này đồng thời có thể giúp bạn phán đoán một con người có tốt hay không.

Trong cuộc sống của chúng ta, khi nào thì cần phải phán đoán người khác? Bạn phải phán đoán bạn bè, bạn phải phán đoán những người cùng hợp tác với mình, thậm chí là quan trọng hơn hết bạn phải phán đoán người bạn đời. Người phối ngẫu rất quan trọng, cho nên người xưa có câu: *“Trai sợ làm nhầm nghề, gái sợ lấy nhầm chồng”*. Kỳ thực đàn ông sợ làm sai nghề, cũng là phải xem cho đúng người, bạn đi theo đúng người thì sự nghiệp mới có phát triển tốt. Người phụ nữ phải tìm cho đúng đối tượng thì mới có thể đảm bảo được cuộc đời, nếu không cả đời sẽ rất vất vả. **Vậy phải dùng tiêu chuẩn như thế nào để tìm cho đúng đối tượng? Kỳ thực hiếu đạo có thể giúp đỡ bạn tìm được đối tượng tốt.**

Xin hỏi ở đây có vị nữ đồng học nào chưa kết hôn hay không ạ? Ồ, đã kết hôn hết cả rồi! Tôi cũng thường gặp mặt rất nhiều giáo viên nữ, họ đều là người chưa kết hôn, thế là tôi liền thỉnh giáo với họ, tôi nói: *“Giả sử hiện tại có một người nam, người đó theo đuổi bạn được ba năm (ba năm như một ngày), bạn có yêu cầu gì người đó đều đáp*

ứng, trước giờ chưa hề nói tiếng không với bạn. Ví dụ như nửa đêm bạn rất đói bụng, đói bụng thức dậy bạn chỉ cần gọi một cuộc điện thoại cho người đó, chỉ cần nghe thấy bạn đang đói, chưa kịp nói tiếng thứ hai thì đã nhanh chóng chạy xe đến trước cửa nhà bạn rồi, đem một ly trà hạnh nhân còn nóng hổi hay một phần chè mè đen đến trước mặt bạn. Và lại, bạn thử đến bao nhiêu lần cũng như vậy, như vậy đối với bạn có tốt hay không vậy?”. Rất tốt đúng không! Đúng lúc người đó cầu hôn bạn thì người lớn trong gia đình bạn biết được tình hình ở trong nhà của người đó, liền nói với bạn: “Người đó bất hiếu với cha mẹ, cho nên con hãy tự suy nghĩ kỹ đi”. Tôi thường hỏi các vị giáo viên này, có muốn lấy người đó hay không? Rất nhiều cô đã bắt đầu suy nghĩ, suy nghĩ một hồi lâu. Tôi nói bây giờ phải suy nghĩ một chút, đến lúc đó thành người trong cuộc không rõ biết được gì, đến lúc đó bạn không thể tự mình rút lui, hiện giờ bạn phải xác lập cho tốt cái lý trí chính xác thì mới được.

Hôm đó cũng có một vị nữ giáo viên, cô rất thích xem những loại sách xưa, đặc biệt là xem nhiều lần quyển “Nhị thập ngũ sử”, cho nên sau khi tôi hỏi thì cô liền nói: “Sẽ không lấy”. Tôi nói: “Tại vì sao mà bạn lại nói quả quyết như thế?”. Cô nói: “Người với cha mẹ mà cũng không đối xử tốt thì đối tốt với người khác làm gì tốt được chứ”. Đây là có lý trí, có sức phán đoán. Bởi vì người mà không có tâm hiếu hạnh thì cả đời họ có một thái độ nhân sinh quan không thể tăng trưởng, nghĩa là có một thái độ thiếu tình nghĩa, thiếu ân nghĩa. Thiếu tình nghĩa, thiếu ân nghĩa thì điều tốt không thể tăng trưởng mà sẽ tăng trưởng điều gì? Có ai nói là không tăng tốt mà cũng không tăng xấu hay không? Làm gì mà có chuyện đó chứ. Điều tốt mà không học được thì nhất định là đã học điều xấu rồi, vì thế cuộc đời người đó mà có thái độ không biết tình nghĩa hay ân nghĩa thì sanh khởi ra điều gì? Lợi và hại.

Các vị bằng hữu, bây giờ chúng ta suy nghĩ một chút, hiện tại **thế hệ sau, giá trị quan là cái gì? “Lợi hại”**. Khi xuất hiện một người nào đó cản trở điều lợi cho họ thì họ sẽ như thế nào? Bất luận đó là vợ hay là cha mẹ thì cũng rất đáng sợ. Vậy vì sao lại có thể bền gan vững chí ba năm vẫn như một ngày để theo đuổi bạn? Bởi vì người đó nhìn thấy bạn trẻ tuổi xinh đẹp, vả lại công việc cũng rất ổn định. Sau khi xem xét tất cả điều kiện, ồ cũng không tệ, có cái lợi để giành lấy, người đó liền ra sức toàn lực. Cho nên tôi nói nhìn người phải biết nhìn cho sâu một chút. Bạn xem thấy một người nam rất cần cù, bạn liền nói: “Ồ thật tốt!”. Cần cù nhất định là tốt hay không? Bạn phải xét rõ họ cần cù vì cái phương hướng nào? Rất nhiều người phương hướng cần cù không phải là vì phụng dưỡng cha mẹ mà là vì danh của họ, vì lợi của họ.

Một vị bằng hữu, chồng của cô phải sống ở một nơi khác để làm việc, vừa trở về nhà không phải đi thăm cha mẹ trước tiên, mà đi đâu trước tiên vậy? Vẫn là đi thăm đối tác làm ăn trước tiên, đều là vì lợi vì danh. **Người trọng danh lợi thì sẽ xem thường đạo nghĩa**. Vì thế, cô là người làm vợ thì cô cũng thấy rất rõ, cô cũng rất hiểu rõ chồng của mình, điều đầu tiên không phải là vì cha mẹ, cũng không phải là vì vợ con, mà là vì việc làm ăn. Như thế thì người vợ có cảm thấy vui lòng hay không? Cho nên còn phải xem động cơ của họ, phải xem cho rõ ràng. Động cơ của họ giả sử chỉ là vì lợi thì cái lợi đó không đáng tin. Khi bạn đã thật sự lấy người đó rồi, sau ba năm bạn sinh cho người đó một đứa con, thế là mang thai cũng vậy, nuôi con thì cũng thế, người vất vả nhất vẫn là người nữ. Vì vất vả mà mặt mày cũng nhăn nheo hơn, thế là trong công việc lại họ gặp được một cô nào đó xinh đẹp hơn bạn, bạn từ lợi lại biến thành hại, mà hại thì phải làm sao? Hại thì trừ tận gốc, phải diệt trừ. Việc này thật sự là quá tàn nhẫn.

Các vị bằng hữu, chúng ta từ lúc bắt đầu đến bây giờ có người nào đã làm việc thương thiên hại lý đến như vậy không? Có! Mỗi ngày số người ly hôn không biết bao nhiêu mà kể, danh lợi làm mờ mắt. Khi một người nam dục vọng đã đầy khởi thì trí huệ không còn nữa, liền quên đi tình nghĩa ân tình của người vợ đối với họ, họ sẽ làm ra những việc mà cả cuộc đời không có cách nào cứu vãn nổi. Nhưng mà chúng ta phải tỉ mỉ mà suy nghĩ, họ vì sao mà đối diện với những sự việc này đều không có sức phán đoán nào, đều làm ra những việc đi ngược lại với lương tâm của con người vậy? Bởi vì không có ai dạy họ hiểu đạo, cả đời họ không có tình nghĩa. Cho nên nguồn gốc là ở chỗ nào? Là dạy hiểu đạo.

Nếu như bạn muốn cho con của mình cả đời hiểu được căn bản của việc làm người thì nhất định phải dạy hiểu đạo. Bạn không dạy chúng hiểu thảo thì không chỉ hại chính bản thân đứa trẻ sau này, mà chúng làm cha làm mẹ người ta thì lại hại đến người khác nữa, thậm chí còn hại đến tư tưởng quan niệm của đời sau nữa. Vì vậy, tư tưởng quan niệm của chúng ta có thể ảnh hưởng đến đời sau, sẽ kéo dài trở đi. Cho nên việc làm cha mẹ của người khác thì không thể không học, không thể không biết.

Một xã hội khi có tỷ lệ ly hôn càng ngày càng cao thì sẽ kéo theo một hiện tượng xã hội khác, chính là tỉ lệ phạm tội. Bởi vì mối quan hệ vợ chồng là máu chốt quan trọng nhất trong một gia đình, là căn bản của một gia đình. Một khi tỉ lệ ly hôn gia đình càng ngày càng cao sẽ kéo theo một hiện tượng xã hội khác, đó chính là tỉ lệ phạm tội. Việc này tôi đã đi làm một chứng thực. Chúng tôi có đi thỉnh giáo với vị trưởng giám ngục là những thanh niên bị nhốt vào trong lao ngục đều là có hoàn cảnh gia đình như thế nào? Ông nói tám - chín phần mười đều là từ những gia đình không đầm ấm. Bởi vì trong gia đình đã xảy ra vấn đề thì càng không thể nào cho chúng được sự giáo dục tốt, vì thế

căn bản làm người và làm việc của đấng trẻ đều rất kém cỏi. Xã hội này lại rất dễ nhiễm bẩn, vừa bước ra thì rất có thể bị môi trường này dẫn dắt đi vào con đường lầm lạc, cho nên tỉ lệ ly hôn sẽ kéo theo tỉ lệ phạm tội. Tỉ lệ phạm tội càng cao thì cả xã hội này con người sẽ không có cảm giác an toàn. Vì vậy, hiện tại những người có tiền có quyền có cảm giác an toàn hay không vậy? Không có.

Khi tôi ở Hải Khẩu, đeo túi xách phải đeo như thế nào? Nhất định phải đeo quai qua đầu rồi giữ chặt lấy, và lại túi xách cũng phải luôn để ở trước bụng. Sau đó đi đường phải đi như thế nào? Đi đường thì phải đi như thế này, nếu không sẽ có lúc một chiếc xe lao đến giật mất cái túi của bạn. Cho nên hiện tại người hay bị giật túi xách nhất là các cô thư ký, hay là phu nhân của thị trưởng, đều có khả năng bị cướp giật cả. Cho nên tỉ lệ phạm tội sẽ khiến cho cả xã hội đều cảm thấy không an định.

Muốn tỉ lệ phạm tội thấp thì cần phải dạy những gì? Dạy đức hạnh cho trẻ, dạy trẻ biết hiếu đạo, có thể khiến cho tỉ lệ ly hôn giảm thấp, có thể giảm bớt tỉ lệ ly hôn. Cũng cần phải dạy trẻ cái gì? **Hiếu đạo và đức hạnh.** Đây mới là căn bản để giải quyết vấn đề. Vì vậy, hiện tại rất nhiều đất nước Phương Tây nhìn thấy tỉ lệ ly hôn càng ngày càng cao như vậy liền bỏ ra những khoản tiền rất lớn để cho những người sắp kết hôn này được trải qua một khóa trình học tập. Sau khi trải qua khóa trình mấy ngày như vậy thì có thể được đi kết hôn. Chỉ mấy ngày như vậy có thể có được hiệu quả to lớn hay không? Không dễ! Tuy rằng họ thật sự có tâm, nhưng nếu một người mà có ân nghĩa, có đạo nghĩa thì họ có tìm được căn bản hay không? **Căn bản của đức hạnh ở đâu? Ở hiếu.** Vì thế, tôi cũng thường hay nói với các đồng nghiệp của chúng tôi: *“Việc thúc đẩy văn hóa truyền thống tuyệt đối không phải chỉ vì người của đất nước chúng ta, mà phải vì người ở trên toàn thế giới mà công hiến những trí*

tuệ và văn hóa tốt đẹp này, như vậy mới có thể thật sự hóa giải những vấn đề giáo dục cho thế hệ sau, mới có thể chân thật hóa giải được sự xung đột giữa con người với nhau". Cho nên chúng ta phải có cái sứ mạng này. Đương nhiên nếu muốn dạy người khác thì trước tiên phải như thế nào? Trước tiên bản thân phải học cho tốt. Bạn học tốt rồi thì mọi người sẽ tự nhiên tìm đến chỗ của bạn để học tập.

Chúng ta xem thấy thời nhà Hán và thời nhà Đường, biết bao nhiêu quốc gia đến học tập, có phải là chúng ta đem bằng hiệu đi đến Hàn Quốc để chiêu sinh hay không? Có hay không? Đương nhiên không có làm cái việc như vậy, đều là vì gia đình và xã hội rất tốt đẹp, người nước ngoài tự tìm đến học tập. Cho nên chúng ta có trách nhiệm, trước tiên từ chính mình mà bắt đầu làm, tiến thêm bước nữa có thể ảnh hưởng đến nhân tâm và đức hạnh của con người trên toàn thế giới. Vì vậy, dạy hiếu là một công việc quan trọng nhất trong tất cả những điều thiện.

Vậy chúng ta bây giờ hãy suy nghĩ một chút, phải dạy hiếu như thế nào? Biết được hiếu là tốt, phải bắt đầu áp dụng mà dạy cho con cái.

“Hiếu” phải dạy như thế nào?

Thứ nhất, “Thân giáo”.

Các vị bằng hữu, các vị thấy như thế nào? **Trong việc giáo dục, phương pháp đơn giản nhất là gì? Là thân giáo.** Đúng! Lấy mình làm gương. Có một vị giáo viên, sau khi cô học xong “Đệ Tử Quy”, sâu sắc thể hội được đã học rồi thì phải nên làm cho được. Sau khi học phần “Nhập Tác Hiếu” xong, cũng cảm thấy hiếu đạo của bản thân vẫn còn có một sự chênh lệch rất lớn, thế là cô tự nhủ bản thân nhất định phải bắt đầu nỗ lực thực hiện. Đúng lúc dịp nghỉ lễ ngày 01/05, cô trở về lại gia đình của mình, cũng là dịp sinh nhật của cô.

Sinh nhật thì chúng ta thường lợi dụng cơ hội này để dạy cho con cái tận lực một phần tâm hiếu đạo, cô cũng dùng cái tâm như vậy. Sau khi trở về liền bày ra ba cái ghế, bởi vì lúc đó có thêm bà ngoại của cô nữa. Cô liền mời bà ngoại ngồi xuống, mời ba ngồi xuống, mời mẹ ngồi xuống, sau đó cô liền nói với cha mẹ của cô: *“Con đã ba mươi lăm tuổi rồi. Ba mươi lăm năm nay đã khiến cho cha mẹ lo lắng bận tâm bao nhiêu là chuyện, cũng đã làm sai một số việc. Hiện tại con đã học được giáo huấn của Thánh Hiền, về sau con nhất định sẽ tận tâm tận lực để mà làm một đứa con gái hiếu thảo. Hôm nay là sinh nhật của con, cũng chính là ngày mà mẹ gặp nạn năm đó, cho nên con muốn hành lễ ba quỳ chín lạy đối với mẹ”*. Sau khi nói xong cô liền lạy xuống. Khi vừa lạy một lạy đầu tiên xuống thì mẹ của cô đã rơi nước mắt, đến khi lạy xuống lần thứ hai, con của cô đứng bên cạnh nhìn thấy, bất giác không tự chủ cũng đi đến bên cạnh cha của mình và bắt đầu đấm bóp cho cha. Các vị xem, chúng ta có nói một câu nào đối với đứa trẻ này hay không? Điều không nói gì cả, đứa trẻ chỉ nhìn thấy mẹ của mình lạy mẹ của mẹ, đang hành hiếu đạo, sức mạnh của loại đức hạnh đó trong vô hình chung đã tạo ra xúc cảm rất lớn. Vì thế nó không thể tự chủ, liền cảm thấy tự mình giống như nếu không làm gì đó thì có vẻ không được bình thường cho lắm, cho nên liền đi giúp cha đấm bóp. Kết quả sau đó trở về nhà của mình, vừa vào nhà, đứa trẻ này liền nói với cha mẹ của nó: *“Ngày mai sinh nhật của con, con cũng sẽ lạy ba và mẹ”*. Cho nên, việc đặc lực nhất là gì? **“Lấy thân làm gương”**.

Chúng ta ở trong gia đình thì phải tận tâm tận lực mà phụng dưỡng cha mẹ của chính mình, làm một tấm gương tốt cho con cái xem. Trái cây lấy trong tủ ra đưa cho ai trước? Nhất định là phải đưa cho cha mẹ ăn trước, thứ tự này không thể nào để cho sai lệch được. Hễ sai thì lại sai, việc này thì khó rồi. Hiện tại có rất nhiều người cha người mẹ mua những loại trái cây rất đắt, mua về nhà mà còn len lén đem giấu đi, đợi cha chồng mẹ chồng đi ngủ hết rồi mới lấy đem ra

nói: “Con à, lại đây nhanh nào, đây là mẹ đặc biệt mua về cho con đó, ăn nhanh đi, coi chừng nghẹn đó”. Con của bạn sẽ ăn rất thích thú, đều là để dành cho mình, như vậy có được hay không? Đảm bảo đứa trẻ này sẽ học được rất triệt để, sau này nó mua trái cây để cho ai ăn? Cũng sẽ đem cho con cái của chúng ăn. Cho nên tục ngữ nói: “*Người tính không bằng trời tính*”. Cái người tính này nghĩa là con người cho rằng mình thông minh, tùy thuận theo sự yêu ghét mà làm việc, không có thuận theo thiên lý thiên đạo, không thuận theo hiếu đạo mà làm việc, vì thế con cái của họ sẽ học sai. Cho nên sau khi chúng ta chân thật lấy thân làm gương thì con cái sẽ hiểu được phải hiếu thuận cha mẹ như thế nào. Mấu chốt đầu tiên nhất định phải lấy thân làm gương.

Thứ hai, “Thân sự hợp tác”.

Phương pháp dạy hiếu thứ hai nhất định phải: “*Thân sự hợp tác*”, nghĩa là cha mẹ và thầy cô phải phối hợp mật thiết. Trong “*Đệ Tử Quy*” có nói: “*Sáng phải thăm, tối phải viếng*”. Vì thế, trẻ con ở mẫu giáo sau khi học xong, hôm sau liền nói với cha mẹ: “*Chào ba mẹ buổi sáng, hôm qua ba mẹ ngủ có ngon không ạ?*”. Giả sử người cha người mẹ này sau khi nghe xong rồi sờ đầu đứa con mà nói: “*Hôm nay con bị làm sao vậy?*”. Vậy thì sẽ như thế nào? Hiện nay có rất nhiều cha mẹ rất thích nói đùa, việc nói đùa này cũng không thể nào tùy tiện được. Khi một đứa trẻ ra vẻ trang nghiêm như vậy, cung kính như vậy để vấn an bạn thì bạn phải như thế nào? Bạn phải thành toàn tâm hiếu cho nó: “*Con thật là ngoan, ngoan quá*”. Một đứa trẻ ngoan, bạn không thể nào lại đi sờ trán của nó rồi hỏi: “*Con có bị bệnh không vậy?*”. Cho nên nhất định phải phối hợp với thầy cô để mà dạy, như vậy đứa trẻ sẽ tiếp tục làm mà rất hoan hỷ, từ từ rồi trở thành thói quen một cách tự nhiên.

Rất nhiều đứa trẻ đến lớp học của chúng tôi, những đứa trẻ thường xuyên đến lớp thì chúng tôi sẽ hỏi chúng trong tuần này các em đã

làm được những việc tốt gì, làm được hiếu hạnh gì? Các em sẽ nói: *“Con giúp mẹ rửa chén”, “con biết mang nước cho mẹ rửa chân”, ...* nêu ra rất nhiều những ví dụ mà các em đã nỗ lực thực hành hiếu đạo. Lúc đó có một bé chừng hai - ba tuổi, sau khi đi học ở lớp xong trở về, chạy vào nhà tắm. Mẹ của đứa bé có thể cảm nhận được con mình muốn tìm gì, biết nó nhất định là đi tìm một cái thau để đựng nước rửa chân, thế là đi đến trước mặt đứa trẻ đem những thứ đó giấu đi. Bạn đoán xem trong lòng người mẹ này suy nghĩ điều gì? Trong lòng cô nhất định nghĩ là đợi chút nữa thì sẽ bị con làm hỏng mắt, như vậy thì mệt lắm, cho nên đem cất trước. Sau đó tôi mới nói với cô: *“Cô làm như vậy là không đúng, bởi vì cô không có thành toàn tâm hiếu cho con của mình”*. Nếu nó đi lấy nước để rửa chân, khi bạn rửa chân thì bạn thấy rất hoan hỷ. Sau đó bạn ghi nhận và khích lệ nó, như vậy tâm hiếu của nó có thể tăng trưởng. Bây giờ bạn lại không cho nó đi lấy nước cho bạn rửa, vậy thì tâm hiếu của nó sẽ không tăng trưởng.

Tâm thiện của con người cũng giống như một cọng cỏ nhỏ, bạn mỗi ngày đều tưới tắm thì nó sẽ từ từ mà đâm chồi. Người mẹ lại nói: *“Cứ để như vậy nếu nó làm hỏng đồ thì làm sao?”*. Tôi nói: *“Nếu hỏng thì càng tốt”*. Cô ngăn người ra: *“Làm sao lại hư hỏng đồ đạc mà lại càng tốt?”*. Tôi nói sau khi nó làm hư hỏng đồ đạc thì cô hãy nói với nó: *“Tiểu Minh à, mẹ cảm nhận được tấm lòng hiếu thảo của con, nhưng mà việc lấy nước cũng phải có phương pháp. Con có biết hôm nay vì sao mà con lại làm đổ nước hay không? Đó là hai tay của con khi bưng nước không có thẳng bằng, cho nên lần sau khi bưng nước thì phải chú ý những việc nào”,* bạn liền có thể dạy cho nó đồng thời học cách làm người, đồng thời cũng học được cách làm việc. Rất nhiều người mẹ sợ con làm hỏng việc, kỳ thực khi chúng làm hỏng việc rồi thì phải luôn luôn nắm lấy cơ hội này để dạy chúng phương pháp làm việc, hướng dẫn chúng làm người làm việc cho chính xác.

Vì vậy thái độ giáo dục và độ nhạy cảm của người mẹ rất là quan trọng.

Có một người mẹ rất có trí tuệ. Con của cô mang nước cho cô rửa chân, cô đều rất hoan hỷ. Cô nói, cô đã điều chỉnh máy nước nóng xuống nhiệt độ thấp nhất, sau đó để cho đứa trẻ mang nước trong một tuần, sau đó lại từ từ điều chỉnh nhiệt độ trở lại. Vì thế cô nói cô đã phải ngâm chân trong nước lạnh suốt một tuần. Người mẹ này rất có trí tuệ. Đợi được một tuần, đứa con của cô đã hình thành được khả năng đi lấy nước rồi thì cô mới dần dần điều chỉnh cho trở lại bình thường. Nhất định phải phối hợp với giáo viên mà dạy dỗ để thành tựu thành toàn hiếu hạnh cho con trẻ. Cho nên chúng tôi yêu cầu khi đến lớp học, phụ huynh nên cùng đến ngồi học với con. Các em ngồi phía trước, còn phụ huynh thì ngồi ở phía sau, để xem hôm nay con mình học được những việc hiếu hạnh gì, khi trở về chúng có thực tiến hay không? Cứ phối hợp như vậy thì hành vi của các em sẽ hình thành rất nhanh.

Có một vị giáo viên, anh nói có một vị phụ huynh gọi điện thoại cho anh đúng vào lúc đang nghỉ hè. Mở đầu liền nói với vị giáo viên này: *“Thầy Trương à, cảm ơn thầy”*. Vì sao lại cảm ơn thầy vậy? Bởi vì: *“Con gái của tôi trong thời gian nghỉ hè có tiến bộ rất lớn”*. Câu nói này có huyền cơ trong đó. Thông thường các em bị thối lui nhiều nhất là vào lúc nào vậy? Nghỉ hè vừa được hơn một tháng. Chúng tôi những người làm giáo viên đều cảm thấy sau khi nghỉ hè xong thì cũng giống như việc kéo một con ngựa hoang không có dây cương trở lại, thật sự là rất vất vả, vẫn là phải mất một khoảng thời gian để chỉnh đốn lại. Thế mà vị phụ huynh này lại nói là tiến bộ rất nhiều.

Vị phụ huynh sau đó đã nêu ra ví dụ. Cô nói có một hôm cô đang ngủ, bởi vì quá mệt nên nằm lên giường, chưa đắp mền thì đã ngủ mất,

sau khi tỉnh lại thì mền đã được đắp trên người rồi. Ai đã đắp cho cô vậy? Đứa con đã đắp lên cho cô. Sau đó vừa đi ra khỏi phòng thì lại ngửi được mùi thơm của mì, người mẹ liền phản ứng mà nói: *“Ba của con đã về rồi à?”*, nghĩ rằng chắc là do ba của nó mang về. Thế nhưng đứa trẻ nói: *“Dạ ba vẫn chưa về”*. Người mẹ lại hỏi tiếp: *“Vậy làm sao lại có mì vậy?”*. Đứa con liền nói: *“Là con nấu mà”*. Người mẹ rất kinh ngạc nói: *“Con xưa nay chưa nấu mì lần nào, sao hôm nay con lại biết nấu chứ?”*. Đứa con nói: *“Con thường hay xem mẹ nấu, bên này lấy một chút, bên kia lấy một chút, cho nên hôm nay con cũng nấu thử xem sao”*. Đứa trẻ tận một phần tâm hiếu.

Các vị bằng hữu, tô mì đó ăn có ngon hay không vậy? Rất ngon! Các vị làm sao mà ăn được vậy? Tô mì này là từ tâm hiếu thảo mà làm ra, nhất định là ngon một cách đặc biệt rồi, nhưng người mẹ nói thật sự là nấu rất ngon, bởi vì **con người chỉ cần có tâm thì việc gì cũng nhất định sẽ làm tốt.**

Các vị bằng hữu, cô con gái này đã hình thành một thái độ làm người, làm việc quan trọng nào vậy? Chúng ta hãy suy nghĩ thử xem nào? Là tâm hiếu. Một khi có hiếu thì tất cả mọi hành vi sẽ đều có sự thay đổi. Tiếp đến còn có gì nữa? Chăm lo tỉ mỉ, đều có thể chăm lo đến tình trạng và sự cần thiết của cha mẹ, vì thế mà biết đắp mền, còn lo mẹ thức dậy không có cơm ăn. Biết đi nấu đồ ăn là quan tâm, và còn thái độ làm việc thường thức. Khi cô bé thường xuyên làm những việc này giúp đỡ cho cha mẹ thì năng lực làm việc của cô bé sẽ không ngừng nâng lên cao. Vì thế, tâm hiếu của đứa trẻ vừa mở ra thì rất nhiều hành vi liền có thể phát triển rất tốt. Cho nên thầy cô dạy hiếu thì phụ huynh nhất định phải phối hợp mật thiết. Mà tất cả những giáo viên đang thúc đẩy việc đọc “Hiếu Kinh” chúng tôi đều có một sự thể hội rất sâu sắc. Trước khi họ chưa làm việc thúc đẩy này thì không có thể hội gì, họ đều nói những đứa trẻ có phẩm đức thì việc học tập của chúng nhất định tốt, vả lại việc học tập này tuyệt đối không phải là cha

mẹ cầm cây roi đứng ở bên cạnh mà đánh, mà đều rất chủ động. Các vị bằng hữu, các vị có tin vào câu nói này không?

Có một vị giáo viên, lớp học của vị ấy vốn là xếp cuối cùng. Dạy được một khoảng thời gian nửa năm đến một năm thì đều là xếp đầu danh sách, thế là hiệu trưởng cảm thấy rất kinh ngạc, liền mời đi đến các lớp trong toàn trường diễn giảng. Cho nên chúng ta phải có lòng tin. Căn bản của phẩm đức chính là ở hiếu đạo, nhất định phải phối hợp tốt với giáo viên để dạy con cái có hiếu.

Thứ ba, vợ chồng phải phối hợp để dạy.

Bởi vì có rất nhiều phụ huynh nói: *“Vậy thầy cô của các em không dạy thì phải làm sao?”*. Không cần phải đợi đâu, đều là từ đâu mà bắt đầu? Phải từ gia đình, từ chính mình mà bắt đầu. Đương nhiên có rất nhiều phụ huynh nếu như có nhận thức được chính xác, biết được đức hạnh rất quan trọng đối với cuộc đời của con cái, phụ huynh chỉ cần phản ánh với hiệu trưởng nhà trường, rất nhiều trường học sẽ bắt đầu xem trọng. Vợ chồng lại có thể phối hợp với nhau thì con cái sẽ rất dễ tăng trưởng tâm hiếu. Ví dụ như người chồng nói với đứa con: *“Con à! Con có thể không cần phải hiếu thuận với ta, nhưng mà con không thể không hiếu thuận với mẹ của con”*. Khi nói những câu này thì phải thật đúng điểm yếu. Giả sử người làm cha mà nói chuyện lại còn rơi nước mắt nữa, vậy thì con cái của bạn cũng sẽ thấy cảm động. Bạn phải nói với con cái: *“Mẹ của con khi mang thai con đã ói rất nhiều, cơm cũng không thể nào ăn được. Khi có thai phải mang cái bụng nặng nề như vậy, con xem con nặng bao nhiêu ký, mẹ của con ngày ngày không oán không hờn ai, vẫn cứ đi làm. Sau đó việc sinh con ra cũng vất vả biết bao nhiêu, chăm sóc cho con từng ly từng tí. Lần nào mà con bị bệnh thì dường như mẹ con cũng hai - ba ngày không ngủ”*, đem những tình trạng thật sự để kể lại cho chúng nghe. Bởi vì con người đều hay mau quên, bạn nhắc nhở lại với chúng thì

cái tâm biết ơn đó liền khởi lên. Biết ân thì có thể báo ân, vì thế con cái mới có thể lãnh hội được cái ân đức của người mẹ.

Ngoài ra, giả sử người vợ cũng nói với con cái: *“Con có thể không cần phải có hiếu với mẹ cũng được, nhưng mà con không thể không có hiếu với cha của con”*, liền bắt đầu đem hết những việc mà người cha đã làm đối với đứa con này từ nhỏ đến giờ kể cho nó nghe thì đứa trẻ mới có thể lãnh hội được cái ân đức của người cha. Vì vậy vợ chồng phối hợp nhau cũng rất quan trọng.

Hiện tại có rất nhiều người mẹ, không những không đem những ân đức của cha để kể cho con nghe mà lại còn ở trước mặt con chê bai trách móc cha của nó: *“Con xem, ba của con như thế này như thế kia”*. Nói như vậy xong thì đứa trẻ đối với cha của mình sẽ rất khó lòng sinh khởi được cái tâm cung kính. Một người chồng, là một người làm cha mà ngay cả con cái cũng xem thường thì người đó sẽ dễ dàng tự mình sa ngã, *“ngay cả con cái cũng không coi tôi ra gì, được rồi, tôi sẽ không ra gì cho các người xem”*. Cho nên người làm vợ, làm mẹ thì phải nên thận trọng, lời nói phải thật sự hết sức cẩn trọng. Vì vậy, một khi chúng ta có thể không đem những lỗi lầm tật xấu của người chồng vạch trần ra, ngược lại khen ngợi những ưu điểm của người chồng, khen ngợi sự chăm sóc đối với con cái của người chồng, người chồng sẽ thấy rất cảm động, vả lại họ còn cảm thấy con cái sẽ tin tưởng họ, họ sẽ còn tốt hơn nữa, vậy thì họ sẽ tận tâm tận lực mà đi theo cái hướng này. Họ có được sự tôn nghiêm khi ở trước mắt con cái, mà sự tôn nghiêm này sẽ thúc đẩy sự trưởng thành cho họ trong cả cuộc đời, không thể nào làm đoạn mất đi sự tôn nghiêm sau cùng của họ. Cho nên vợ chồng cũng phải phối hợp cho tốt để giáo dục con cái nỗ lực thực hành hiếu đạo.

Tiết học hôm nay chỉ đến đây thôi, xin cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 7

Chào các vị bằng hữu!

Nội dung chúng ta vừa mới nhắc đến là quan hệ cha con. Trong quan hệ cha con, điều quan trọng nhất chính là đạo hiếu. Chữ “Hiếu” này là chữ hội ý, gồm một chữ “lão” cùng với một chữ “tử” hợp chung với nhau thành chữ “hiếu”. Lão là chỉ cho thế hệ trước, tử là chỉ cho thế hệ sau. Thế hệ trước cùng thế hệ sau hòa hợp thành một thể gọi là hiếu, cho nên thế hệ trước với thế hệ sau quan hệ mật thiết không thể tách rời. Chúng ta thấy chữ này giống như một người con cũng một người cha. Cho nên thế hệ trước niệm niệm luôn nghĩ đến làm thế nào bồi dưỡng tốt thế hệ sau, mới có thể tròn trách nhiệm đối với tổ tiên của họ, cha mẹ của họ, thậm chí là dạy ra một người con tốt cho xã hội cũng là làm tròn trách nhiệm với xã hội. Và con niệm niệm cũng cha cũng chính là nói niệm niệm đem trách nhiệm phụng dưỡng cha mẹ đặt trên vai, luôn luôn nghĩ đến cha mẹ, làm sao để cha mẹ vui sướng hơn, đời sống viên mãn hơn. Cho nên người con hiếu thời cổ đại thật sự chủ tâm của họ đều có thể từng giây từng phút nghĩ đến cha mẹ.

Cổ đại có một người con hiếu rất nổi tiếng là Tăng Tử (Tăng Sâm). Một lần ông lên núi đốn củi, ngay lúc đó bạn của ông đến tìm ông. Thời xưa khi bạn đến tìm có thể đều là đi hai ba ngày đường rất dài mới đến được. Mẹ của ông là người rất trung hậu, nghĩ là bạn đã tìm đến như vậy, xa như vậy mà đến, nếu như không gặp được Tăng Sâm thì thật không nỡ lòng nào với bạn, lập tức bà liền chích kim vào trong tay của mình. Cây kim này chích vào thì Tăng Sâm lập tức cảm thấy đau tim, cảm thấy nhất định là mẹ đã xảy ra chuyện gì rồi, liền nhanh chóng đi nhanh về nhà. Cuối cùng khi về đến nhà, nhìn thấy mẹ ông vẫn chưa nói gì, lập tức quỳ xuống và nói: *“Mẹ ơi, rốt cuộc có chuyện gì mà sao tim của con đau một trận vậy?”*. Cuối cùng mẹ ông mới giải thích cho ông: *“Bởi vì có bạn đến thăm, mẹ muốn nhanh chóng gọi con về, cho nên mẹ mới làm như vậy”*. Cho nên phận con cái thời xưa thật sự là niệm niệm luôn nghĩ đến cha mẹ. Vậy hiện nay

chúng ta suy nghĩ xem, bản thân chúng ta đối với cha mẹ có còn thái độ như vậy hay không? Vì sao không có vậy?

Chúng ta hồi tưởng một chút, lúc nhỏ có người nào dạy chúng ta phải hiếu thuận hay không? Không có người dạy. Mỗi ngày trong đầu nghĩ điều gì vậy? Có lẽ niệm niệm là nghĩ đến bản thân. Chúng tôi thường thường hay hỏi các em nhỏ: *“Con ơi, mẹ con thích ăn món gì?”*. Chúng đều nói: *“Không biết”*. Cuối cùng tôi bèn hỏi các em: *“Mẹ con có biết các con thích ăn món gì không?”*. Các em nói: *“Đương nhiên biết, nào là món này, nào là món kia”*, đã nói rất nhiều món. Tôi nói: *“Con thấy mẹ luôn luôn nghĩ đến con, đều biết con muốn ăn món gì, mẹ quan tâm con như vậy, con là làm thế nào để báo đáp lại mẹ?”*. Rõ ràng ngay cả mẹ muốn ăn món gì các con cũng không biết.

“Cha mẹ thích, dốc lòng làm”. Những món cha mẹ ưa thích chúng ta tận tâm tận lực đáp ứng cho cha mẹ, phụng dưỡng cha mẹ. Cho nên chúng tôi liền nói với các em nhỏ: *“Sau này khi mua đồ, trước tiên mua món gì? Trước tiên mua món gì mà mẹ thích ăn”*. Nhờ sự so sánh này khiến các em cảm nhận được mẹ yêu thương chúng ta như vậy, chúng ta lại ngay cả cái cơ bản đến như vậy cũng không biết. Cho nên người xưa có tâm hiếu như vậy cũng là quyết định bởi cha mẹ của họ có làm ra tấm gương tốt, cộng thêm ở trong giáo dục lấy đạo hiếu làm căn bản, từ nhỏ đã dạy họ hiếu. Thậm chí giữa hàng xóm láng giềng với nhau, nhìn thấy người con hiếu đều vô cùng khâm phục tôn kính, thậm chí noi theo. Cho nên phong khí xã hội vào thời xưa cũng rất tốt. Hiện nay, thật sự ở trong xã hội muốn nghe thấy người con hiếu có dễ hay không? Không dễ. Cho nên chúng ta hiện nay đã bị gián đoạn hai - ba đời rồi, cần phải bắt đầu lại từ đầu.

Làm sao hướng dẫn con trẻ tận hiếu đạo?

Trong giáo dục của chúng ta thường sẽ từ toàn bộ quá trình mang thai đến sinh ra. Tiếp sau đó là dưỡng dục của người mẹ, khiến con trẻ thể hội được ân đức của cha mẹ. Cái gọi là *“biết ơn mới có thể báo ơn”*. Cho nên chúng tôi vừa mở đầu liền nói với các em nhỏ: *“Một lần Đức Phật đi qua một nơi nọ, nhìn thấy trên đất có một đống xương trắng, Đức Phật trước tiên bèn đánh lễ những xương trắng này. Sau*

khi đánh lễ xong, học trò bèn hỏi: “Bạch Phật, tại sao Ngài lại đánh lễ với đống xương trắng này?”. Phật bèn nói: “Những xương trắng này có thể đều là tổ tiên trước đây của chúng ta, chúng ta cần phải lễ kính đối với tổ tiên”. Sau khi Ngài lễ đống xương trắng này xong, liền bảo học trò phân chia đống xương này, xương nào tương đối đen để qua một bên, xương tương đối trắng để qua một bên. Học trò liền hỏi: “Tại sao hai đống xương này một bên lại tương đối đen, một bên tương đối trắng vậy?”. Đức Phật liền nói tiếp: “Đống xương đen này là xương của người mẹ. Bởi vì người mẹ trong quá trình mang thai, toàn bộ dinh dưỡng của người mẹ phải nuôi thai nhi cho nên chất can-xi mất đi rất nhiều. Sau đó trong quá trình dưỡng dục vô cùng vất vả, cho nên thân thể người mẹ sẽ ngày dần tiêu tụy đi. Hơn nữa, trong toàn bộ quá trình mang thai là thời gian gần mười tháng, nặng mấy chục cân, vô cùng cực nhọc”.

Chúng tôi đã làm một thử nghiệm, đem phát một trứng gà cho mỗi em, để các em giữ gìn quả trứng gà này trong một ngày. Các vị bằng hữu, kết quả như thế nào vậy? Kết quả trứng gà toàn bộ gần như hồng sạch. Chúng tôi giữ cái trứng gà này khoảng chừng ba phút lại quên mất, dần dần đều bị rơi lăn lóc ra cả. Trứng gà vừa rơi lăn lóc ra lập tức bị vỡ hết. Chúng tôi nhờ vào sự thể hội này nói với học trò: *“Các con thấy, gìn giữ một quả trứng gà rất nhỏ mà một ngày còn không giữ nổi, còn người mẹ gìn giữ các con lớn như vậy, gìn giữ bao lâu vậy? Mười tháng. Cho nên vô cùng khó nhọc. Mang thai đến lúc hậu kỳ, nằm cũng nằm không thoải mái, ngủ cũng ngủ không yên. Sau mười tháng phải sinh con, lúc đó càng rất vất vả, cũng rất đau khổ hơn. Cái đau khi sinh còn đau hơn cả bị ung thư”.*

Ở trong phòng sản có những chiếc giường dùng cho sản phụ, ở trên giường có hai thanh trụ sắt rất thô. Các vị bằng hữu, tại vì sao có hai thanh trụ sắt vậy? Khi đau có thể níu một chút, có thể nắm lấy một chút, đem cái đau này dịch chuyển vào trong cái sức níu này, cho nên rất là vất vả. Chúng tôi nói với các em nhỏ: *“Hai thanh trụ sắt đó đã đều bị cong hết rồi!”*. Sức mạnh nào khiến cho thanh trụ sắt bị cong hết vậy? Là nỗi đau khi sinh con của người mẹ, khiến ngay cả trụ sắt

còn bị kéo cong. Cho nên hai thanh trụ sắt này đã chứng kiến sự vất vả, khó nhọc sinh con của người mẹ.

Chúng tôi bèn nói tiếp với các em nhỏ: *“Sau khi người mẹ sinh xong có nói là đau chết tôi rồi không? Hay là sau khi con của họ lớn khôn, họ bèn nói với con, lúc mẹ sinh con đau chết đi được. Có nói như vậy hay không?”*. Đều không có. Mặc dù họ đã trải qua đau khổ như vậy, nhưng sau khi sinh con xong, ý nghĩ đầu tiên là gì vậy? Ý nghĩ là nghĩ đến con mình có khỏe không, con hiện nay như thế nào. Cho nên sự quan tâm của người mẹ đối với con ngay cả đau khổ, đau như vậy họ đều có thể buông xả, đây là ân đức sinh thành của người mẹ. Đợi sinh con ra xong rồi càng vất vả hơn. Cho nên chúng tôi có một phụ huynh nói: *“Mang thai trước khi còn chưa sinh ra, cảm thấy hy vọng mau mau sinh con ra. Sau khi sinh xong cảm thấy rất muốn đem con đưa vào lại, đừng sinh nữa”*. Tại vì sao vậy? Bởi vì sau khi sinh ra càng vất vả hơn, thậm chí ngay cả ngủ cũng ngủ không yên.

Tôi còn nhớ cháu trai gọi tôi bằng cậu, trước một tuổi rất nhiều thời gian cháu đều ở nhờ nhà chúng tôi. Tối một hôm cháu tôi không ngủ, cứ khóc. Người trong nhà cứ thay nhau chịu trận, người này đổi người kia, bởi vì bế đổi tay rất nhanh. Tôi cũng trở thành một người trong đội ngũ này, nhưng khoảng chừng nửa giờ là tôi đổi tay khác rồi. Cho nên quả thật người mẹ nuôi dạy con thật sự là rất vất vả, rất khó nhọc. Sinh con ra người mẹ còn phải cho con bú, phải mau mau ăn thật nhiều thức ăn có dinh dưỡng để cung cấp cho con. Trong thời kỳ mang thai rất nhiều người mẹ vì cơ thể phản ứng nên cũng thường hay bị nôn ói, nhưng những người mẹ này vẫn cứ cố ép mình phải nuốt thức ăn vào, vì sao vậy? Bởi vì nghĩ những chất dinh dưỡng này nếu ăn vào mới có thể khiến cho thai nhi khỏe mạnh hơn. Vì vậy, toàn bộ công việc dưỡng dục sau khi sinh cũng khiến cho người mẹ vô cùng mệt nhọc.

Tôi nghe ông nội tôi kể, mẹ tôi sinh ra ba anh em tôi đều phải nuôi bằng sữa mẹ. Buổi sáng mẹ vẫn phải đi làm, cho nên vào lớp dạy đến tiết thứ hai phải lập tức lợi dụng thời gian ra chơi chạy nhanh về nhà để cho ba anh em nhỏ chúng tôi bú. Sau khi cho bú xong, lập tức lại

chạy trở về trường dạy học tiếp. Mẹ tôi nói, nuôi dạy chúng tôi lúc nhỏ thường thời gian tan học thì quá mệt, chuông báo giờ vừa reo thì liền nằm lăn ra bàn, ngủ ngay trên bàn giảng. Mẹ nói không biết có bao nhiêu tiết học đều là học trò của mẹ gọi mẹ dậy, “*cô ơi đến giờ học rồi*”. Vừa phải làm việc, vừa phải làm mẹ, vừa phải sắp xếp tốt mọi việc trong nhà, quả thật rất vất vả. Cho nên chúng tôi trong quá trình hướng dẫn, khiến người con hiểu được toàn bộ sự trưởng thành của họ đều là người mẹ vô cùng vất vả, khiến chúng có thể cảm nhận ân đức của mẹ đối với họ. Rất nhiều người con trong quá trình nghe cũng rất cảm động, thậm chí có một số người con còn rơi lệ.

Chúng ta tiến thêm một bước nữa hướng dẫn các em biết ân đức của mẹ thì cần phải biết báo ơn, làm một người con hiếu thảo. Làm thế nào làm một người con hiếu thảo vậy? Có phải là sau khi lớn lên kiếm nhiều tiền cho mẹ tiêu xài, mua nhà lớn cho mẹ ở hay không? Việc này quá xa vời. Cho nên chúng tôi hướng dẫn các em, khiến các em có thể bắt đầu áp dụng vào trong đời sống. Hướng dẫn các em cầm một đôi dép cũng là một việc giúp đỡ cho mẹ, thậm chí là giúp mẹ lau nhà, giúp mẹ chia sẻ nỗi sầu lo, đây đều là trọn một phần tâm hiếu. Chúng ta thực tiễn đạo hiếu thì “*Đệ Tử Quy*” chính là giáo trình tốt nhất. Cho nên chỉ cần các em làm được một điều “*Nhập tắc hiếu*” trong “*Đệ Tử Quy*” chính là đã trọn một phần tâm hiếu. Bắt đầu từ đâu vậy? “*Đệ Tử Quy*” câu đầu tiên nói đến: “*Cha mẹ gọi, trả lời ngay; cha mẹ bảo, chớ làm biếng*”. Bắt đầu thâm nhập, bắt đầu làm từ thái độ cung kính đối với dạy bảo của cha mẹ.

Như trong “*Đệ Tử Quy*” có câu: “*Đông phải ấm, hạ phải mát*”. Điển tích “*Đông ấm, hạ mát*” này là thời Đông Hán có một người học trò tên là Hoàng Hương, mẹ của cậu qua đời rất sớm cho nên cậu sống một mình cùng với cha của mình. Bởi vì sức khỏe của cha cậu không được tốt cho nên cậu rất thấu hiểu tình trạng của cha. Mùa đông, vì thời tiết rất lạnh cho nên trước tiên cậu bèn cuộn người vào trong chăn để làm chăn ấm lên; mùa hè tương đối nóng trước tiên cậu cũng dùng quạt để quạt mát giường, sau đó mời cha lên nằm ngủ. Từng li từng tí đều đang quan sát nhu cầu của cha mẹ là gì.

Chúng tôi lại tiến thêm một bước hướng dẫn các em. Hoàng Hương nhìn thấy cha mẹ sẽ lạnh, sẽ nóng, cho nên cậu biết đi làm những công việc này. Các em nhỏ, ở trong đời sống cha mẹ chúng ta còn có những nhu cầu nào nữa mà chúng ta cần phải tận tâm tận lực làm cho tốt? Chúng tôi lại tiến thêm một bước hướng dẫn các em, các em liền biết suy nghĩ. Có khi ở trong quá trình dạy các em, thường xuyên dùng một số vấn đề để khiến chúng cảm nhận. Có một số em sẽ nói: *“Lúc mẹ có thể bị đói, có thể bị khát, chúng em lập tức biết rót ly nước, mang một số đồ ăn cho mẹ ăn. Thậm chí là sau khi cha mẹ đi làm về cảm thấy rất mệt, lúc này chúng ta có thể học tập làm sao biết xoa bóp, phục vụ cho cha mẹ một chút”*. Tin rằng mặc dù kỹ thuật của chúng ta chưa phải thật tốt, chúng ta có cái tâm hiếu này thì cha mẹ nhất định sẽ cảm thấy rất thoải mái, rất an ủi. Cho nên từ nhu cầu ở trong đời sống mà hướng dẫn các em.

Trong “Đệ Tử Quy” lại nói đến: *“Đi phải thưa, về phải trình”*. Chúng ta bổn phận làm con ở đâu cũng không được để cha mẹ lo lắng, cho nên đi đến nơi nào nhất định phải nói cho cha mẹ biết. Tất cả mọi hành động của chúng ta đều có thể khiến cha mẹ yên tâm, đây chính là đang trọn phận hiếu đạo. “Đệ Tử Quy” lại nói: *“Việc tuy nhỏ, chớ tự làm”*. Chúng tôi thường hay hỏi các em: *“Những việc nào không được tự ý làm?”* Sau khi làm sẽ khiến cha mẹ bị xấu hổ, hoặc giả khiến cha mẹ lo lắng. Các em thực ra phản ứng đều rất tốt. Chúng tôi cũng thường hay nhắc đến những việc không lẽ phép thì không được làm, những việc sẽ khiến cho mình nguy hiểm thì không được làm. Cho nên thông qua chúng tôi hướng dẫn như vậy thì hạnh hiếu của các em liền sẽ từng li từng tí thực tiễn vào trong gia đình các em, thực tiễn vào trong đời sống của các em, đây mới là đem đức hạnh áp dụng vào trong đời thực. Cho nên dạy hiếu cho các em tuyệt đối không phải là công phu của một ngày, hai ngày, mà cần phải trải qua sự hướng dẫn và nhắc nhở từng li từng tí trong đời sống của các em. Cho nên có rất nhiều thầy cô chúng tôi dạy “Đệ Tử Quy”, dạy hiếu đều là kiên trì nửa năm trở lên, khiến toàn bộ hành vi của các em đều đi vào quỹ đạo, đem phần tâm hiếu này nội hóa hoàn toàn thành chủ tâm của các em.

Trong dạy hiếu, chúng tôi vừa nhắc đến một điểm rất quan trọng, chính là bậc làm cha mẹ nhất định phải tự mình làm gương. Phận làm con trong hiếu thuận cha mẹ, chúng ta có thể từ các góc độ mà suy nghĩ, mà dụng tâm. Từ những góc độ nào vậy? Từ phụng dưỡng thân của cha mẹ, dưỡng tâm của cha mẹ, dưỡng chí của cha mẹ và dưỡng trí huệ của cha mẹ.

Chúng ta nói dưỡng thân của cha mẹ, đại biểu sức khỏe thân thể của cha mẹ, chúng ta phải luôn luôn biết quan tâm.

Trong sách cổ có ghi chép, hầu như người già sáu mươi tuổi trở lên thì chúng ta phải quan tâm, chăm sóc họ giống như trẻ con vậy. Người già lúc tuổi về chiều rất dễ cảm thấy hiu quạnh, cô đơn, và sức khỏe cũng tương đối suy yếu xuống dần, cho nên chúng ta cần phải thường xuyên cảm thông tình trạng sức khỏe của cha mẹ. Sau đó chúng ta trọn phận tâm hiếu, làm tấm gương tốt cho con cái của chúng ta.

Giống như lúc thời tiết xuân thu hiện nay, nhiệt độ biến đổi rất nhanh. Vào lúc này, nếu như chúng ta không có cách gì trở về nhà thì cần phải gọi một cuộc điện thoại hỏi xem cha mẹ có quần áo ấm hay không, chăn mền có đủ hay không. Vừa gọi điện thoại thì con của bạn ở bên cạnh cũng có thể cảm nhận được bạn luôn luôn quan tâm sức khỏe của cha mẹ. Chúng ta có thể cảm nhận được phận làm con có tâm hiếu của cha mẹ, sau đó chúng ta cũng luôn luôn có thể chú ý đến sức khỏe của cha mẹ.

Quan tâm sức khỏe của cha mẹ phải có tri thức đúng đắn. Chúng ta hãy suy nghĩ xem, nếu như cha mẹ bị bệnh thì làm thế nào? Đi bác sĩ khám. Phản ứng trực giác đều là đi bác sĩ khám. Khám gì vậy? Thực ra người Trung Quốc việc xem trọng nhất đối với sức khỏe là trị lúc chưa bị bệnh, vẫn chưa sinh bệnh, chứ không phải trị khi đã bị bệnh. Cho nên người Trung Quốc đặc biệt chú trọng là phương pháp dưỡng sinh, tuyệt đối không phải đợi đến bị bệnh rồi mới đi dự phòng, thế thì rất vất vả. Chúng ta suy nghĩ một chút, có người nào bị cao huyết áp đưa đến bệnh viện, sau đó khỏi cao huyết áp hay không? Có người nào bị bệnh tiểu đường đến tây y để khám, sau đó khám đến cuối

cùng bệnh tiểu đường khởi hay không? Có người nào bị bệnh ung thư, đến tây y khám sau đó về nói ung thư khởi rồi hay không? Tây y khám đều là trừ bỏ hết triệu chứng của bạn. Ví dụ cao huyết áp. Cao huyết áp bởi vì mạch máu tắc nghẽn, rất không thoải mái, cho nên vừa uống thuốc đó vào thì mạch máu của bạn lập tức như thế nào vậy? Mở rộng. Mở rộng thì máu lưu thông qua được, cho nên bạn liền hết mệt. Giống như sắp tiêu rồi, giống như tắc nghẽn rồi, mạch máu liền mở rộng ra. Cho nên chúng ta thường hay nhìn thấy người bị bệnh tim đều như thế nào vậy? Mau mau đem thuốc đến đây! Thuốc đó uống vào là triệu chứng mất hết. Nhưng mà mạch máu của họ mỗi ngày mỗi ngày bị giãn ra, đến cuối cùng mạch máu bị hư hết, cho nên chỉ là điều trị hết triệu chứng mà thôi.

Đến cuối cùng, chúng ta hãy suy nghĩ xem, nếu như bạn là người bốn mươi – năm mươi tuổi đã bắt đầu theo uống thuốc tây, phải uống thuốc bao lâu vậy? Phải uống thuốc cả đời. Cho nên chúng ta xem thấy rất nhiều người già khi đi du lịch, ở trong mỗi bao đựng rất nhiều thứ gì vậy? Bao này, bao kia đều là thuốc tây. Khi cha mẹ chúng ta tuổi về chiều đều đi cùng với những thứ thuốc này trong cuộc đời thì cuộc sống có dễ chịu hay không? Không dễ chịu.

Cho nên chúng ta cần phải nghiên cứu càng nhiều đạo dưỡng sinh đúng đắn hơn để khiến sức khỏe của cha mẹ thật sự không cần thiết phải dựa vào những thứ thuốc tây này, như vậy mới là phương hướng đúng đắn. Bình thường phải dặn đi dặn lại cha mẹ nhiều lần không nên ăn quá mặn, không nên ăn quá béo, nhắc họ nhớ họ nhiều về phương diện này. Sau đó ở trong ăn uống khiến họ hiểu cần ăn nhiều rau quả. Bởi vì cơ thể khỏe mạnh là trạng thái có tính kiềm yếu. Các loại thịt đều là có tính axit, cho nên lâu ngày dài tháng thể chất bị axit hóa, có câu: *“Thể chất có tính axit là nguồn gốc của mọi bệnh”*. Cho nên chúng ta cần phải hướng dẫn cha mẹ đạo dưỡng sinh, khiến cơ thể dần dần nghiên về tính kiềm yếu thì tình trạng sức khỏe mới có thể tốt được. Nếu không như thế, chúng ta suy nghĩ xem, tất cả nội tạng của bạn đem nó ngâm vào trong chất chứa axit sẽ như thế nào vậy? Những nội tạng này sẽ nhanh chóng bị thoái hóa hết. Chúng ta đều không thể nghe thấy nội tạng đang kêu gào, đều không nghe thấy

chúng nó nói *“tôi sắp bị tắt thở rồi khi đem tôi ngâm vào trong dung dịch axit như vậy”*. Cho nên những quan niệm dưỡng thân đúng đắn này của cha mẹ cũng cần thông qua sự hướng dẫn từng li từng tí của chúng ta cho họ, tích lũy cho họ, họ mới biết dưỡng thân như thế nào. Về phương diện đi bác sĩ khám, cá nhân tôi tương đối tán thành khám Đông y. Đông y là trị gốc không phải chỉ trị ngọn. Sở dĩ người thời đại hiện nay đều thích nghe lừa gạt chứ không nghe khuyên, nhận giả không nhận thật. Dùng y học để nói, đi thăm khám một vị Đông y, sau khi họ xem mạch cho bạn xong, nói *“băng dày ba thước”*, không phải một sớm một chiều mà ra. Nói với bạn bệnh này cần phải điều dưỡng nửa năm mới có thể điều chỉnh cơ thể khỏe được. Rất nhiều người vừa nghe nửa năm thì như thế nào? Sợ chết khiếp. Tôi đâu có nhiều thời gian như vậy để điều dưỡng. Cuối cùng Tây y nói với họ vừa tiêm vào một cái lập tức thấy dễ chịu ngay. Họ rất vui mừng, lập tức liền tiêm ngay. Nhưng từ nay về sau họ cần phải dựa vào tiêm, dựa vào thuốc để sống, vả lại tác dụng phụ phía sau đặc biệt lớn. Cho nên bản thân chúng ta cần thật sự có tri thức đúng đắn mới có thể khiến mình khỏe mạnh, mới có thể khiến cha mẹ có được cơ thể khỏe mạnh.

Tiếp đến là dưỡng tâm của cha mẹ, chính là bạn luôn luôn có thể chú ý đến tâm trạng của cha mẹ. Ví dụ nói mẹ gọi điện thoại cho bạn, sau đó nói chuyện đông chuyện tây, cuối cùng bạn cũng nghe ra được là mẹ đang nhớ chúng ta. Vào lúc này không đợi mẹ mở miệng, cần phải chủ động về để thăm nom. Có một số người già, không chỉ nhớ đến con cái của mình mà thôi, còn nhớ đến con cháu. Vào lúc này chúng ta có thể thấu hiểu được cái tâm này của cha mẹ, nhanh chóng về nhà để thăm.

Chúng tôi có một cô giáo, vào Tết nguyên tiêu năm nay đến nghe bài giảng văn hóa Trung Quốc. Sau khi nghe xong cô vô cùng hoan hỷ. Tôi mỗi khi nhìn thấy cô vào nghe giảng đều vô cùng chuyên chú. Chỉ cần nghe giảng đến những câu chuyện của Thánh Hiền, cô lập tức cầm bút viết tốc ký, ghi nó lại. Trong ba tháng nghe giảng, cô hoàn toàn không nói với tôi lời nào. Sau ba tháng cô mới đi lên phía bục giảng, đã thỉnh giáo với tôi một vấn đề. Tôi liền hỏi cô trước: *“Cô nghe giảng ba tháng rồi, sao hoàn toàn không có nói với em lời nào vậy”*

ạ?”. Cô nói: *“Thầy Thái, tôi thấy thầy quá bận, quá vất vả rồi, tôi không muốn quấy rầy thầy”*. Chúng tôi nghe xong rất cảm động. Tâm của cô luôn luôn cảm thông người khác. Cô nói: *“Tôi nghe được ba tháng, cảm thấy mình vẫn còn rất có ích cho gia đình, không chỉ có ích cho người trong gia đình của mình, tôi hy vọng có thể đóng góp cho quê cũ để dạy một số em nhỏ tương đối thất học, có thể đem những lời giáo huấn đức hạnh, trí tuệ của Thánh Hiền này có thể cũng khiến chúng có cơ hội học tập”*. Chúng tôi khi nghe vậy thấy rất vui mừng, cũng rất tùy hỷ phần phát tâm này của cô. Cho nên tôi lập tức đã đem rất nhiều tài liệu giảng dạy, hơn 700 câu chuyện giáo dục đạo đức lập tức tặng cho cô. Sau đó rất nhiều thầy cô hiểu được ý định này của cô, liền đem kinh nghiệm dạy học quý báu chia sẻ với cô, cho nên cô nhanh chóng dạy rất trôi chảy, đến nay cũng đã dạy được tám tháng. Cuối cùng có một lần cha của cô Từ điện thoại cho cô, nói với cô: *“Con à, con đã tìm được giá trị của cuộc sống, cha rất vui mừng. Hành vi của con cha cảm thấy rất vinh dự”*. Một người cha nói ra lời như vậy, đại biểu cha đối với cái hành vi đóng góp cho quê nhà này của cô ở trong tâm rất tán thành. Hơn nữa, chúng tôi tin cha của cô cũng có cái chí hướng muốn lợi ích xã hội này. Và sau khi con gái ông làm được rồi, ông cảm thấy rất hoan hỷ, cũng rất an ủi. Đây cũng là chúng ta tiếp nối chí hướng của cha mẹ để đóng góp cho xã hội.

Có một lần, cô Từ này đang dạy các em nhỏ “Đệ Tử Quy” có câu: *“Việc chú bác như việc cha, việc anh họ như anh ruột”*. Lúc đang dạy câu Kinh văn này, cô vô cùng có dụng ý. Trước tiên cô mua một bao trái vải lớn, sau đó mang về quê cũ của cô. Sau khi trở về rồi, cô liền bắt đầu hướng dẫn câu giáo huấn này. Cô hướng dẫn các em, chúng ta học xong “Nhập tắc hiếu”, hiểu rõ được sự vất vả của cha mẹ, cho nên chúng ta từng giây từng phút phải phụng dưỡng cha mẹ. Vì cha mẹ của người khác cũng rất vất vả giống như vậy, cũng có công hiến cho gia đình như vậy, đối với xã hội cũng có đóng góp, cho nên bất kỳ cha mẹ của người nào cũng đều đáng để chúng ta tôn kính, hiếu kính. Sau khi giảng xong, cô Từ này liền nói: *“Chúng ta sau khi học xong phải lập tức có thể làm được”*. Cho nên cô bèn bảo những em nhỏ này mỗi người cầm trái vải đến tặng cho những người lớn, những bậc trưởng bối ở trong toàn bộ quê của cô. Cứ nhìn đám

trẻ con chạy khắp ở trong làng quê của cô, thật vui sao là vui! Mỗi vị trưởng bối nhận được trái cây từ những em nhỏ này tặng cho họ, trong lòng họ vô cùng hoan hỷ. Cho nên ngày hôm đó trong khắp làng quê, loại phong khí kính lão tôn hiền này đã đạt đến đỉnh điểm. Kết quả ngày hôm sau, cha của cô lại gọi một cuộc điện thoại cho cô nói với cô, rất nhiều bậc trưởng bối trong làng gọi điện thoại đến nhà, những bậc trưởng bối này đã nói: *“Ở trong làng chúng ta xưa nay chưa có một người con gái nào gả đi rồi mà quan tâm đến quê nhà của mình như vậy”*. Khi cha của cô đang nói câu nói này, tâm trạng của ông vô cùng vui mừng hoan hỷ. Con gái nghe cha nói như vậy trong lòng cũng rất an ủi.

Các vị bằng hữu, cái hoan hỷ này của cha cô có giống với mua một bộ y phục mới cho ông hay không? Không như nhau. Mua một bộ đồ mới vui một chút, nhưng hành vi của con gái khiến ông đáng được vinh dự, cảm thấy thanh thản yên lòng, có thể thích thú thanh thản yên lòng cả đời. Cho nên ở trong “Hiếu Kinh” nói “Lập thân hành đạo”, dùng đức hạnh của mình để đóng góp cho xã hội này, sau đó nổi danh nơi hậu thế, chính là khiến đức hạnh của mình có thể hiển dương cho xã hội, khiến toàn bộ nhân sĩ trong xã hội cảm nhận được cha mẹ của người đó nuôi dạy ra người con tốt như vậy mới khiến người con này có thể có thành tựu đóng góp cho xã hội như vậy. Cho nên gọi là: *“Dương danh nơi hậu thế”*, có thể làm vinh hiển cha mẹ.

Khi chúng ta có thể dùng đức hạnh của mình khiến cho cha mẹ cảm nhận được vinh dự, đó chính là một loại biểu hiện đại hiếu làm vinh hiển cha mẹ. Cho nên dưỡng tâm của cha mẹ, dưỡng chí của cha mẹ, chỉ cần bạn làm được đại hiếu. Có thể từ thành tựu của bản thân bạn để khiến nhân sĩ xã hội khẳng định sự chỉ dạy của cha mẹ bạn đối với bạn, đây chính là dưỡng tâm của cha mẹ, cũng là dưỡng chí của cha mẹ.

Và cuối cùng điều chúng tôi nhắc đến là dưỡng trí tuệ của cha mẹ. Một người đến lúc tuổi về chiều cho dù có tiền cũng chưa chắc vui sướng. Chúng ta thường hay nhìn thấy rất nhiều người già rất có tiền nhưng mà mỗi ngày ở đó nghĩ chỉ có mươi triệu, lại muốn có hai

mười triệu. Có mười triệu nhìn thấy người khác có mười hai triệu, bản thân họ lại rất không thoải mái, thường xuyên sống ở trong phiền não lo được lo mất. Cho nên Khổng Phu Tử đã từng nhắc đến đời người có ba giới, ở trong quá trình của đời người có ba việc phải đặc biệt cẩn thận.

Ba việc phải cẩn thận:

Thứ nhất, “thiếu giả”. Người trẻ tuổi, điều kiêng kỵ nhất là “Giới chi tại sắc”. “Đệ Tử Quy” nói: *“Không phải sách Thánh Hiền thì không xem”*. Kết quả hiện nay rất nhiều phương tiện truyền thông đều là truyền bá bạo lực và gợi dục. Trẻ con sau khi ô nhiễm rồi thì tâm tính rất khó trong sáng. Việc này phải vô cùng cẩn thận. Chúng ta bậc làm cha mẹ phải biết thay con trẻ phòng ngừa những thứ ô nhiễm này. Cho nên truyền hình cũng phải thay các em tuyển chọn, không được để chúng tiếp xúc quá nhiều loại phim ảnh bạo lực và gợi dục này.

Thứ hai, “tráng giả giới chi tại đấu”. Tuổi trẻ họ ra ngoài xã hội sức khỏe dồi dào, rất có thể ở trong công việc dễ dàng cạnh tranh gây xung đột với người ta. Cho nên vào lúc này phải tránh ở trong công việc, thậm chí là ở trên thân thể sinh ra một loại tình trạng đối địch với người ta, đây là việc phải cẩn thận. Đương nhiên từ nhỏ nếu như chúng ta hướng dẫn các em biết luôn luôn nghĩ đến người khác, biết mở rộng tâm lượng của mình thì chúng sẽ không dễ dàng phạm những lỗi lầm này.

Thứ ba, “lão giả giới chi tại đắc”. Người già rồi điều kiêng kỵ nhất chính là thường hay lo được lo mất. Thực ra chữ “đắc” này dịch tương đối rõ ràng một chút chính là tham, tâm tham. Tham cái này, tham cái kia, con cháu người ta lại được như thế, chúng ta lại không có, thường hay ở trong loại tâm trạng này rất khó vui, rất khó biết đủ. Vào lúc này chúng ta có thể thông qua một số cơ hội, nhân lúc cha mẹ tâm trạng tương đối tốt, bắt đầu hướng dẫn họ phải biết buông xả những chấp trước này xuống. Nói với cha mẹ số tiền này đủ dùng là tốt rồi. Gia tài đồ sộ mỗi ngày ăn bao nhiêu chứ? Vẫn chỉ ăn ba bữa. Mặc dù bạn có rất nhiều nhà cửa, sau khi nằm xuống ngủ thì chiếm bao nhiêu? Vẫn chỉ là nằm sáu thước mà thôi. Cho nên đời người

những thứ này phải *“biết đủ thường vui”*, khiến những tâm tham này của cha mẹ có thể dần dần buông xuống. Điều quan trọng hơn nữa là hướng dẫn cha mẹ tiếp nhận giáo huấn Thánh Hiền, tiếp nhận một số giáo huấn của tôn giáo, khiến tâm của họ có thể an trụ vào trong lời hướng dẫn của những bậc Thánh này, tuổi xế chiều của họ sẽ càng ngày càng thanh tịnh, càng ngày càng tự tại. Khi tuổi về chiều của cha mẹ có thể được như vậy thì đạo hiếu của chúng ta sẽ càng được viên mãn hơn.

Tốt! Đây là chúng ta bốn phận làm con có thể trước tiên tự mình nêu gương làm cho được, sau đó có thể khiến các em lấy đó làm gương. Lịch sử mấy ngàn năm của Trung Quốc, một chuyện đáng tiếc nhất trong đạo hiếu không có gì bằng: *“Cây muốn lặng mà gió chẳng dừng, con muốn phụng dưỡng cha mẹ mà cha mẹ không còn”*. Chính là khi bạn thật sự muốn phụng dưỡng cha mẹ mà cha mẹ đã không còn nữa, đây chính là điều đáng tiếc rất lớn.

Khổng Tử có một học trò tên là Tử Lộ. Tử Lộ rất hiếu thảo, thường hay đi ra ngoài xa trăm dặm gánh gạo về để cho cha mẹ của ông ăn, vả lại thường xuyên làm như vậy. Sau này ông đã làm quan lớn, mỗi ngày ăn cơm vô cùng phong phú, đều rất nhiều món ăn. Kết quả trái lại Tử Lộ ăn không được. Người ta hỏi ông: *“Sơn hào hải vị như vậy vì sao ông không ăn?”*. Tử Lộ nói với mọi người: *“Những thức ăn này không thơm bằng gạo trắng mà tôi giúp cha mẹ gánh từ xa ngoài trăm dặm về. Hơn nữa, cha mẹ tôi hiện nay cũng không có cơ hội để ăn những món ăn thịnh soạn đến như vậy”*. Ông có thể thay cha mẹ chia buồn, ông có thể phụng dưỡng cha mẹ, loại đời sống này ông cảm thấy vô cùng an vui, vô cùng vui thích. Cho nên hành hiếu nhất định phải làm ngay. Đời sống ở trong báo ơn, hành hiếu, thì nội tâm của bạn sẽ rất dạt dào, rất an vui.

Tôi có một người anh kết nghĩa, anh lớn hơn tôi đúng một con giáp. Tôi đã từng chia sẻ với anh về điểm này: *“Hành hiếu là việc hạnh phúc nhất”*. Anh nghe xong liền nói anh cũng thấy như vậy. Mẹ của anh gần như trong khoảng hơn mười năm trở lại đây sức khỏe luôn không tốt, cho nên từ khi anh làm công việc trong xã hội đã từ chối hết rất nhiều xã giao, chỉ cần có thời gian rảnh liền nhanh chóng chạy về nhà giúp

đỡ cha mẹ, phụng dưỡng cha mẹ. Anh nói anh đã làm như vậy hơn mười năm, trong lòng rất vui thích. Mẹ của anh năm trước vắng sanh rồi. Sau khi mẹ của anh vắng sanh, anh có một sự thể hội sâu sắc. Anh nói, sự lựa chọn hơn mười năm nay của anh là chính xác. Nếu như hơn mười năm nay anh đem rất nhiều thời gian giúp đỡ mẹ để đem vào việc xã giao, như thế anh nhất định sẽ cảm thấy rất hối tiếc. Rất nhiều bạn sẽ nói: *“Người trong giang hồ thân chẳng phải do mình quyết định”*, thực ra đó là viện cớ. Bất kỳ việc gì chỉ cần chúng ta có tâm đều có thể làm rất tốt. Giữa người với người có một bài học nhất định phải học tốt, **chính là học biết từ chối**. Những xã giao không cần thiết phải biết từ chối, đem số thời gian này để làm những việc quan trọng nhất của đời người, làm việc có giá trị nhất.

Trong từ chối, có hai con át chủ bài dùng rất tốt. Hai con chủ bài nào vậy? **Thứ nhất, chính là cha mẹ của chúng ta**. Khi bạn của bạn muốn tìm bạn để uống rượu, tìm bạn đi ăn tối, khi ăn lại phải mất mấy tiếng đồng hồ, như thế đối với sức khỏe của bạn cũng không tốt, đối với sức khỏe của bạn bè có tốt hay không? Cũng không tốt. Vào lúc này chúng ta chỉ cần nói với họ: *“Tôi đã nhận lời mẹ tôi phải đi về ăn cơm với mẹ rồi, hôm nay thành thật xin lỗi, tôi không thể đi được”*. Khi bạn nói như vậy, biết đâu họ suy nghĩ, *“à, mình cũng đã nửa năm rồi chưa có về nhà ăn cơm cùng cha mẹ mình rồi”*. Bạn vừa nhắc nhở họ như vậy cũng có thể đánh thức tâm hiếu của họ dậy. Đây là con át chủ bài thứ nhất. Cho nên khi bạn nói bạn phải về thăm cha mẹ thì trên cơ bản sẽ không có người nào ép buộc bạn nữa.

Thứ hai, chính là vợ con của mình. Nếu như bạn bè muốn tìm bạn để rượu chè, bạn nói với họ: *“Tôi đã nhận lời con tôi, hôm nay về phải kể cho nó nghe hai câu chuyện về đức dục. Chúng ta đối với trẻ con nói ra thì phải giữ lời, không được phép nói dối với trẻ con, cho nên thật ngại quá, tôi phải về rồi”*. Họ cũng sẽ không tiếp tục ép buộc bạn nữa.

Cho dù thật sự bạn đem hai con át chủ bài này đều đánh ra rồi, người bạn này vẫn cứ muốn ép buộc bạn thì làm thế nào? Người bạn như

vậy quả thật là không thấu tình đạt lý. **Cho nên chúng ta đối với bạn bè cần phải biết lấy bỏ.**

Cổ nhân nói: *“Tình giao hảo của người quân tử nhạt như nước”*. Tại sao nhạt vậy? Ở trong cái nhạt này có vị chân thật. Tương giao giữa bạn bè với nhau đều xây dựng trên đạo nghĩa và tình nghĩa. Họ nhất định sẽ thể hội được bạn có rất nhiều bổn phận phải làm cho tròn, cho nên họ tuyệt đối sẽ không mỗi ngày ràng buộc nhau với bạn, dính dáng nhau với bạn, họ sẽ không làm việc này. Có thể lúc bảy - tám giờ, họ sẽ nhắc nhở bạn mau mau về nhà ăn cơm, như vậy mới có không khí gia đình; mau mau về trông nom cha mẹ của mình, làm trọn thêm một ít tâm hiếu. Cho nên trong nhạt có vị chân thật. Họ sẽ luôn luôn khuyên bảo bạn cần phải làm tròn những bổn phận này của đời người.

“Giao hảo của kẻ tiểu nhân thì ngọt như mật”. Ngọt như mật chính là giống như dính vào với nhau, không thể tách rời ra được. Tại vì sao lại thân mật như vậy? Bởi vì họ có mục đích của họ. Họ có thể nhìn thấy tiền ở trong túi của bạn, hoặc giả nhìn thấy những mối quan hệ xã hội nào đó của bạn, khi giao tiếp được với bạn họ sẽ có những lợi ích này. Cho nên trước khi bạn vẫn chưa đồng ý, họ mỗi ngày cứ luôn ở bên bạn, thậm chí là ở bên bạn đến canh ba nửa đêm họ cũng quyết không từ nan. Đợi đến ngày nào bạn đồng ý rồi, tiền đem đưa cho họ rồi, ký tên vào làm bảo lãnh cho họ rồi, họ lập tức liền lộ nguyên hình ra ngay. Cho nên chúng ta lựa chọn bạn bè cũng phải vô cùng cẩn thận.

Hành hiếu nhất định phải biết quý trọng thời gian.

Khi anh bạn kết nghĩa này của tôi làm như vậy cũng đã tạo ra một tấm gương vô cùng tốt cho thế hệ sau của anh. Anh nói anh thường xuyên về giúp đỡ mẹ, các anh em chị em của anh cũng đều có thái độ như nhau. Cho nên thường hay trở về nhà đều vô cùng vui vẻ, tình cảm giữa anh em chị em cũng vô cùng tốt. Ngày đám tang mẹ của anh tôi cũng đến hành lễ thắp nhang. Trước linh cữu của bà, tôi phát hiện một chuyện khác vô cùng hay. Bởi vì đúng vào ngày hôm đó con của các anh em chị em anh đều về cả, tôi nhìn thấy khí chất, tố chất thể

hệ sau của họ vô cùng vô cùng tốt. Toàn bộ đều học rất giỏi, hơn nữa thái độ đối với mọi người đều rất lễ độ, rất khiêm cung, cho nên tôi cũng phát hiện ra một chuyện từ trong thế hệ sau của họ. **Gia truyền tốt nhất là giáo huấn gì vậy? Là hiếu thuận với đễ**, chính là “*anh nhường em kính*”. Tâm hiếu của họ đối với mẹ thế hệ sau đều nhìn thấy cả, sự hòa thuận vui vẻ giữa anh em chị em của họ thế hệ sau cũng học được. Cho nên quả thật phận làm cha mẹ biết tự mình nêu gương thì thế hệ sau của họ sẽ học được tấm gương rất tốt.

Chúng tôi vừa mới nhắc đến con cái làm thế nào hiếu thuận cha mẹ. “*Phụ từ tử hiếu*”, cha mẹ phải biết làm thế nào dùng từ ái, dùng trí tuệ để hướng dẫn thế hệ sau của họ, và con cái cũng phải biết thường xuyên quan tâm, chăm sóc nhu cầu của cha mẹ để trọn đạo hiếu, như vậy có thể khiến cái nhân luân cha con này có thể phát triển vô cùng hài hòa, vô cùng viên mãn.

Việc làm người trong đời này của một con người có thể quang minh lỗi lạc, có thể hoàn thiện nhân cách, ngoài cha mẹ chỉ dạy ra còn phải có một nhân vật rất quan trọng trong cuộc sống đến chỉ dạy, chính là thầy của họ. **Cho nên văn hóa Trung Quốc xem trọng nhất chính là hiếu đạo và sư đạo.**

Người xưa, khi cha mẹ qua đời phải thủ tang ba năm, còn thầy qua đời phải tâm tang ba năm, cho nên đều là phải giữ tang ba năm. Chúng ta từ trong cái tang lễ này cũng có thể thể hội được thái độ của người xưa đối với thầy vô cùng cung kính. Cái gọi là “*Một ngày làm thầy, cả đời làm cha*”. Cha mẹ sinh ra, nuôi dạy chúng ta, đã cho chúng ta mạng sống. Thầy dùng trí tuệ cả đời của họ hướng dẫn chúng ta, đã cho chúng ta huệ mạng, mạng sống trí tuệ. Cho nên ân đức của cha mẹ và thầy cô chúng ta suốt đời đều cần phải ghi nhớ, đều cần phải hiếu kính đối với họ, phụng dưỡng đối với họ.

Tốt rồi, tiết học này chúng ta chỉ học đến đây. Cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Chào các vị bằng hữu!

Quan hệ thầy trò

Chúng ta tiếp theo bài giảng vừa rồi là quan hệ thầy trò. Quan hệ thầy trò hoàn toàn không có trong quan hệ ngũ luân, nhưng quan hệ ngũ luân nếu không có quan hệ thầy trò thì không thể chung sống thật hòa hợp. Bởi vì đạo lớn ngũ luân này đều cần phải thông qua sự chỉ dạy của thầy mới có thể khiến tất cả mọi người hiểu được đạo lớn luân thường, biết làm tròn bổn phận đời người của mình. Cho nên từ xưa đến nay, tất cả người có học thức đối với thầy của mình đều vô cùng tôn kính. Chúng ta hãy cảm nhận một chút người cổ đại dùng thái độ, tâm cảnh như thế nào để đối xử bậc thầy của họ?

Vào thời triều Minh, có một vị danh thần tên Sử Khả Pháp. Sử Khả Pháp lúc còn trẻ tuổi đi học vô cùng khắc khổ, vô cùng chăm chỉ. Người cổ đại thường nói: *“Thập niên song hàn vô nhân vấn, nhất cử thành danh thiên hạ tri”*. Rất nhiều người có học thức đều khắc khổ, đèn sách hơn mười năm, sau đó vào kinh ứng thí, hy vọng có thể đạt được công danh để vì nhân dân phục vụ. Đương thời có một vị đại thần tên là Tả Trung Nghị Công, ông đảm nhiệm chức quan chủ khảo của lần thi này. Tả Trung Nghị Công luôn luôn nghĩ phải giúp nước chọn ra những nhân tài ưu tú, ngõ hầu tạo phúc cho dân, cho nên ông liền thay hết quan phục, cải trang đi tuần vào trong những ngôi tự miếu vùng phụ cận kinh thành để thử xem tố chất của người học trò đi thi lần này như thế nào. Bởi vì học trò đều không có tiền nên đều ở tự viện. Lúc Sử Khả Pháp viết xong một bài văn, mệt quá ngủ thiếp đi, đúng lúc Tả Trung Nghị Công đến ngôi tự viện. Tả Trung Nghị Công nhanh chóng xem qua bài văn của học trò này, trong lòng vô cùng cảm động, cảm nhận ra được loại khí tiết đền ơn nước, và còn có tấm lòng lợi ích nhân dân của người học trò này. Ông ngoài cảm động ra, liền lấy áo khoác ngoài xuống khoác lên mình của Sử Khả Pháp. Sau đó chính thức thi. Khi Tả Trung Nghị Công sửa đến bài văn của Sử Khả Pháp, lập tức phê cho ông làm trạng nguyên, đứng đầu bảng thi. Các vị bằng hữu, tại sao Tả Công sau khi xem bài văn xong liền biết là bài văn của Sử Khả Pháp vậy? Có phải là gian dối hay không?

Không phải. Bài văn bày tỏ nội tâm của một con người, tỏ rõ khí tiết của một con người. Bởi vì, Tả Công đã từng xem qua bài văn của Sử Khả Pháp, biết cái thái độ đối với nước, đối với dân của người trẻ tuổi này, cho nên vừa nhìn liền biết nhất định là bài văn của ông ấy. Sau khi Sử Khả Pháp thi đỗ rồi, có một quy định chính là phải bái quan chủ khảo ngay lúc đó làm thầy. Cho nên khi Sử Khả Pháp vào trong nhà của Tả Công, Tả Công lập tức nói với vợ của ông: *“Về sau người kế thừa chí nghiệp của tôi không phải là con ruột của tôi mà là cậu học trò này”*.

Chúng ta từ chỗ này có thể cảm nhận được, bậc Thánh Hiền cổ đại không sợ trong nhà không có con nối dõi, điều họ đáng sợ hơn là học vấn Thánh Hiền bị đứt từ chỗ của họ, điều họ sợ là không giúp quốc gia tìm ra trụ cột đích thực để lợi ích nhân dân, lợi ích quốc gia. Điều này còn căng thẳng hơn việc bản thân họ không có con cái. Cho nên thật sự lòng dạ của người có học thức đều là vì nước, vì dân, đều là chí công vô tư.

Sau đó vào cuối năm triều Minh, lúc đó hoạn quan nắm quyền, Tả Công vì tính tình thanh liêm đã đắc tội với một số tiểu nhân cho nên đã bị hãm hại, bị giam vào trong nhà tù.

Thưa các bạn, sau khi vào trong nhà tù sẽ như thế nào vậy? Nhất định sẽ bị nghiêm hình bức cung. Con mắt của Tả Công đã bị miếng sắt thiêu, cho nên khiến da đầu dính liền lại với nhau, chân bị cắt cụt đến đầu gối. Sử Khả Pháp vô cùng sốt ruột, vô cùng lo lắng cho người thầy của ông ở trong nhà tù, nghĩ đủ mọi cách, hy vọng có thể vào trong nhà tù để thăm thầy của mình. Binh sĩ ở trong nhà tù bị ông cảm động, kiến nghị cho ông nguyện trang thành người lao công vào trong nhà tù quét dọn. Cho nên ông đã hóa trang thành hình dạng này, bí mật vào trong nhà tù. Kết quả khi Sử Khả Pháp từ từ tiếp cận thầy của ông ở trong nhà tù đó, bỗng nhiên nhìn thấy toàn bộ tình trạng cơ thể của thầy, tâm trạng vô cùng xúc động, dòng lệ tuôn trào. Sau đó, khi nhà tù mở cửa, Sử Khả Pháp liền phủ phục bên chân thầy, bắt đầu khóc nức nở. Tả Công vừa nghe thấy tiếng của học trò của mình cũng vô cùng kinh ngạc, lập tức dùng đôi tay vạch mắt của

mình ra, ánh mắt vô cùng nghiêm túc nhìn vào Sử Khả Pháp nói: *“Con hiện nay là thân phận gì? Con là rường cột nước nhà, sao có thể để mình rơi vào tình cảnh nguy hiểm như thế này? Thà bây giờ ta sẽ đánh chết con, chứ không để những loạn thần này hại chết con”*. Vừa dứt lời, Tả Công liền nhặt cục đá dưới đất lên, ném thẳng vào Sử Khả Pháp. Sử Khả Pháp khi nhìn thấy thầy giận dữ như vậy cũng nhanh chóng rời đi. Các vị bằng hữu, tại sao Tả Công đối với Sử Khả Pháp giận dữ như vậy? Ông là vì cái gì? Là vì quốc gia, là để bảo vệ học trò của ông.

Sau đó, Tả Công bị hãm hại qua đời. Sử Khả Pháp thường hay được quốc gia phái đến những nơi rất trọng yếu để bảo vệ, vì nơi có ông bảo vệ thì quân địch không dám đến xâm chiếm. Ông mỗi tối đều không ngủ, dặn dò binh sĩ chia thành ba ca, đều đấu lưng dựa vào nhau. Binh sĩ của ông sau khi nhìn thấy rất khó chịu, nói với Sử Khả Pháp: *“Đại nhân, Ngài như vậy cơ thể tuyệt đối sẽ chịu không nổi, Ngài cứ nghỉ ngơi một chút đi!”*. Sử Khả Pháp nói với binh sĩ của ông: *“Nếu như ta ngủ rồi, vào lúc ta ngủ quên mà quân địch đến xâm phạm thì ta sẽ có lỗi với quốc gia, ta cũng có lỗi với thầy của ta”*. Cho nên trong mỗi niệm của ông luôn vì nước, và vì những lời giáo huấn của thầy, phải y giáo phụng hành, không dám ngủ.

Sử Khả Pháp mỗi lần trở về quê nhà của ông, mối quan tâm chăm sóc đầu tiên là nhà của ai vậy? Chính là gia đình của Tả Công, chính là sư mẫu của ông và con cháu của thầy, ông đều tận tâm tận lực chăm sóc. Cho nên Sử Khả Pháp quả thật sự đã làm được câu: *“Một ngày làm thầy, cả đời làm cha”*. Chúng ta cũng thể hội được Sử Khả Pháp đối với lời dạy của thầy từng giây từng phút không dám quên. **Cho nên chúng ta nói, thật sự báo đáp thầy, điều quan trọng nhất là không phải mỗi ngày tặng thức ăn, tặng đồ mặc cho thầy, việc quan trọng hơn là phải biết y giáo phụng hành. Lời giáo huấn của bậc Thánh Hiền chẳng qua là muốn chúng ta tu thân, muốn chúng ta tề gia, muốn chúng ta vì xã hội, vì quốc gia mà tận tâm tận lực dốc sức.** Từ câu chuyện này, chúng ta có thể thể hội được tình thầy trò của người xưa.

Ở trong bài học phía trước, tôi cũng nói với các vị, tôi đời này vì lúc còn nhỏ đã hình thành thái độ lễ phép cho nên có được rất nhiều lợi ích trong đời sống. Chúng ta hãy suy nghĩ một chút, một đứa trẻ nếu như từ nhỏ vô cùng có lễ phép thì cuộc đời của nó sẽ có được rất nhiều sự trợ giúp, sức mạnh giúp đỡ. Một đứa trẻ nếu như từ nhỏ vô lễ thì cuộc đời của nó không chỉ không có tăng thêm sự trợ giúp, mà còn tăng thêm rất nhiều trở lực, chướng ngại. Bởi vì lúc nhỏ thường hay thất lễ, và đối tượng mà đứa trẻ thất lễ này nếu như không có tu dưỡng thì sẽ luôn luôn nghĩ cách muốn kiếm chuyện với nó, muốn chướng ngại nó. Cho nên có lễ phép sẽ giúp ích rất lớn đối với đời sống.

Đúng như lời giáo huấn trong “Đệ Tử Quy”: *“Việc chú bác như việc cha, việc anh họ như anh ruột”*. Khi chúng ta đọc đến câu Kinh văn này, chúng ta cũng cảm nhận được sâu sắc, cha mẹ của người khác đối với gia đình, đối với xã hội đều rất gian lao, đều rất vất vả. Cho nên sau khi giảng xong tiết học đó, đúng lúc tám - chín nam chúng ở cùng với nhau, và tôi vừa về đến phòng ngủ, tôi liền bắt đầu thỉnh giáo một số bậc trưởng bối. Tôi gặp được một bậc trưởng bối, chú họ Đàm, tôi liền thỉnh giáo chú: *“Xin hỏi năm sinh của chú là năm nào?”*. Kết quả hỏi mới biết tuổi chú còn lớn hơn cha của tôi. Tôi lập tức nói với chú: *“Con chào bác Đàm!”*, cúi chào bác một cái. Xin thưa các bạn, cái cúi chào xuống này có biến đổi gì vậy? Cuộc đời luôn luôn là ở trong một vài động tác thật chân thành của bạn, liền tạo ra thay đổi ngay. Cho nên cái cúi chào xuống này của tôi, ngẩng đầu lên thì bác Đàm này mỉm cười ra tới mang tai, trong miệng còn hét lên: *“Ngồi máy bay mấy vạn dặm mới quen được một đứa cháu trai”*, và rất vui mừng. Bên cạnh lại có một bậc trưởng bối khác, tôi hỏi và biết chú họ Trần. Tôi nói: *“Con chào chú Trần!”*. Chú nhỏ tuổi hơn cha tôi. Sau khi xong hai cái cúi chào này của tôi thì có một vị trưởng bối khác đi đến nói: *“Tôi cũng muốn làm chú”*. Người chú cuối cùng này họ Lư. Tôi nói: *“Con xin chào chú Lư!”*. Thực ra sau đó tôi nghĩ lại, vị trưởng bối này vô cùng nhân từ, cũng rất có trí tuệ. Ông muốn giúp đỡ tôi, tự mình tạo ra cơ hội cho tôi, chạy qua nói: *“Tôi cũng muốn”*. Ông sợ chúng ta *“không biết mặt mũi thật của Lô Sơn”*. Tại sao tôi nói như vậy? Bởi vì vị trưởng lão này từ ngày đầu tiên vào học đã ngồi bên

cạnh tôi, vẫn không còn chỗ trống, là ngồi sát bên cạnh tôi. Bởi vì tính tình chú rất khiêm nhường, khi nhìn thấy chú là giống như nhà sát vách vậy, bản thân cũng không cảm thấy rất đặc biệt. Sau khi tôi cúi chào xuống, ngày hôm sau vị trưởng lão này (chú Lư) liền gọi tôi đến phòng khách, bắt đầu đem rất nhiều kinh nghiệm và trí tuệ trong cuộc sống của chú rủ rủ nói ra cho tôi nghe. Tôi bắt đầu nghe cảm thấy rất kinh ngạc, vì vị trưởng bối này năm hai mươi chín tuổi đã làm Tổng giám đốc. Chức Tổng giám đốc này của chú tuyệt đối không phải chú tự mình phong cho mình. Nghe nói hiện nay, bằng hiệu rơi xuống sẽ tóe ra đến mấy cái Tổng giám đốc, quá nhiều rồi! Chú không phải loại Tổng giám đốc này, mà là chú ngồi giữa hai hàng cổ đông, sau đó mỗi người chất vấn vấn đề với chú. Chú nói nhân sự phát sinh biến đổi như thế nào, phải ứng đối ra làm sao? Tài vụ xảy ra nguy cơ gì bạn phải xử lý như thế nào? Cứ như vậy từng người nêu vấn đề với chú, chú phải như vậy đối đáp trôi chảy. Sau khi đáp xong, cổ đông mở hội nghị có cần mời người này làm Tổng giám đốc hay không. Sau khi được mời, chú chỉ một mình đến trấn giữ công ty này, thời xưa gọi là làm nguyên soái nhảy dù. Công việc như vậy có dễ làm hay không vậy? Không dễ làm. Một công ty lớn như vậy, bên trong rất nhiều đoàn thể nhỏ, khi bạn bước vào đều là tứ cố vô thân. Vào lúc này làm thế nào? Chỗ dựa này chính là trí tuệ và đức hạnh của bạn.

Chú Lư kể, có một lần chú đến một nhà hàng lớn để làm Tổng giám đốc. Sau khi chú đến đó, lập tức xắn tay áo lên, vào trong nhà bếp phụ họ rửa chén, rửa đĩa. Cho nên những công nhân này cảm thấy chú rất thân thiết, vả lại ấn tượng sâu hơn nữa là Tổng giám đốc rửa chén còn sạch hơn họ, khiến họ rất khâm phục. Khi tôi nghe được những trải nghiệm này của chú Lư, bỗng nhiên trong lòng cảm thấy rất hổ thẹn. Vị trưởng bối này rõ ràng là ngồi ở bên cạnh tôi, mà tôi lại còn không thể nhìn ra được. Tục ngữ nói: *“Không biết mặt mũi thật của Lô Sơn”*, cho nên tự mình cảm thấy năng lực nhìn người của mình quá kém cỏi. Nhưng mà tôi cũng đồng thời phát hiện một đạo lý rất quan trọng: *“Người càng có năng lực thì càng khiêm hạ”*, giống như cây lúa được mùa đều là cúi xuống vậy.

Cho nên hiện nay rất nhiều người trẻ tuổi vừa ra xã hội làm việc, gặp phải một số chủ quản ở trong công ty, lập tức liền nói năng lực của họ có cỡ nào, lập tức lại nói quan hệ của họ với ai đó đặc biệt tốt. Người như vậy có thể tin được hay không? Không thể tin. Nhưng có rất nhiều người trẻ tuổi khi nghe thấy những người này nói ba hoa thiên địa, liền bị họ dắt mũi đi. Cho nên năng lực nhìn người của một người đặc biệt quan trọng. Đương nhiên làm thế nào nhìn người cũng phải thâm nhập giáo huấn Thánh Hiền Trung Quốc mới có thể làm tốt được. **Tiêu chuẩn nhìn người thấp nhất, tiêu chuẩn đơn giản nhất chính là “Đệ Tử Quy”.** Nếu như một người làm được “Đệ Tử Quy” rồi thì bạn có thể đảm bảo họ là người có đức hạnh, là người đáng được tín nhiệm. Cho nên chúng tôi nói **“Đệ Tử Quy” là kính hiển Thánh, có thể hiển hiện một người có phải thật sự có đức hạnh hay không? “Đệ Tử Quy” đồng thời cũng là kính chiếu yêu.** Bạn đối chiếu thử xem người này làm được những phần nào trong “Đệ Tử Quy”, nếu như đều chưa có làm được, cho dù họ nói có dáng vẻ đường hoàng, ba hoa thiên địa, bạn tuyệt đối không nên tin. Cho nên **nhìn người rất quan trọng.**

Khi chú Lư đem những kinh nghiệm cuộc sống này của chú rử rử nói với tôi, nội tâm của tôi rất cảm động. Chú nói đúng hơn hai giờ đồng hồ. Sau hai giờ đồng hồ, trong lòng của tôi chỉ muốn làm một động tác. Anh bạn này nói cúi đầu 90 độ! Cúi đầu thì không thể biểu đạt loại cảm tạ trong lòng của tôi. Ngay lúc đó tôi chỉ có một ý nghĩ, chính là quỳ xuống. Lúc đó tôi thể hội, tại sao người Trung Quốc coi trọng sư đạo đến như vậy? Bởi vì sự gợi mở của thầy đối với cuộc đời của một con người là không có cách gì thay thế được. Cho nên tôi ngay đó liền quỳ hai gối xuống như vậy. Bởi vì chú Lư khi còn trẻ có học qua nhu đạo, tay chân đặc biệt khỏe, kết quả tôi còn chưa kịp quỳ xuống, chú lập tức nắm kéo tôi đứng lên. Chú nói: *“Không được làm vậy!”*, lập tức nắm một cái liền kéo tôi đứng lên. **Cho nên, người càng có đức hạnh thì càng khiêm tốn.**

Sau hơn hai giờ đồng hồ nói xong, về sau mỗi ngày chỉ cần chúng tôi học xong, ăn cơm xong, chú Lư liền tìm tôi nói: *“Nào chúng ta đi dạo đi”*. Chú hỏi tôi: *“Cậu hôm nay nghe giảng có gì tâm đắc không?”*. Tôi liền đem tâm đắc của tôi báo cáo với chú. Sau khi tôi nói xong, chú

nói với tôi: “*Cậu nhìn sự việc chưa đủ độ sâu, chưa đủ độ rộng*”. Chú còn bắt đầu phân tích cho tôi từng li từng tí, chỉ dạy cho tôi. Cho nên trong thời gian hơn hai tháng đó, kiến thức và kinh nghiệm cuộc sống của tôi nâng cao lên đặc biệt nhanh. Sau khi rời khỏi Úc Châu, chỉ cần có thời gian rảnh rỗi chú đều đến thăm tôi. Chỉ cần tôi có đến làm việc gần nhà chú thì tôi nhất định đến viếng thăm chú Lư trước tiên, tiếp tục cố gắng học hỏi nơi chú. Thậm chí ở Hải Khẩu, ở trên khắp đại lục Trung Quốc, khi có vấn đề tôi điện thoại cho chú, chú đều vô cùng chu đáo, vô cùng quan tâm hồi đáp mọi vấn đề của tôi. Bởi vì có cơ hội nhận được sự chỉ dạy của chú Lư thì tôi càng phải tận tâm tận lực đem lời chỉ dạy của chú để lợi ích cho càng nhiều người hơn. Cho nên mỗi một lần tôi báo cáo với chú Lư những công tác này ở Trung Quốc đại lục, chú cũng đều vô cùng vui mừng. “*Kinh sư dị đắc, nhân sư nan cầu*”. Người thầy thật sự toàn tâm toàn ý có thể dạy chúng ta làm người, làm việc quả thật sự là rất hiếm có, rất quý báu, và tôi thật may mắn đã gặp được rất nhiều vị thầy tốt.

Tôi còn nhớ lúc tôi học tiểu học, gặp được thầy Diêu của tôi. Thầy dạy tôi lớp năm, lớp sáu. Vào lúc đó, thành tích của tôi rất kém. Quý vị có thể nhìn ra không vậy? Không thể nhìn ra. Các bạn quá nhân từ, không làm cho tôi khó xử! Tôi trước năm lớp bốn, thành tích đều không phải rất tốt, đều là học lực trung bình, gần như xếp hạng thứ mười mấy, hai mươi mấy. Vào lúc đó, mẹ của tôi dạy cùng trường của tôi học. Thầy Diêu của tôi hỏi mẹ của tôi: “*Cháu này dạy như thế nào đây?*”. Mẹ của tôi suy nghĩ một lát nói: “*Thằng nhỏ này không thích học, nhưng mà rất sĩ diện*”. Thầy của chúng tôi vừa nghe xong nói: “*Được rồi, vậy tôi biết rồi!*”. Kết quả đúng vào lúc chúng tôi vừa bắt đầu đang xếp lớp (tức là đọc đến tên của bạn liền chạy lên trước mặt thầy giáo). Tôi còn nhớ lúc đó tôi thuộc tổ bảy, lớp năm. Sau đó khi đọc đến tên của các bạn tôi, tổ bảy, tổ tám,... cứ như vậy chạy qua. Tôi được xếp vào trong đội ngũ của tổ bảy. Kết quả khi ngừng đầu lên, thấy bạn quen biết khoảng chừng hai - ba người mà thôi, còn lại đều không quen biết. Cuối cùng, khi bước vào lớp học, thầy của tôi liền nói: “*Thái Lễ Húc, dắt hai bạn đi lãnh chổi vệ sinh*”. Học trò nhỏ thích nhất là lao động, được thầy gọi đều rất vui mừng, lập tức đi lãnh chổi. Sau khi trở về, thầy lại nói: “*Nào Thái Lễ Húc, đi lãnh sách giáo*

khoa”. Chúng tôi lại dẫn một nhóm bạn đi nhận sách giáo khoa. Sau khi những việc này đều xử lý xong, thầy của tôi nói: “*Các em ơi, chúng ta hôm nay hãy bầu lớp trưởng. Vâng, thầy đề cử em Thái Lễ Húc, còn lại các em đề cử*”. Bạn xem công bằng biết bao, liền để mọi người tuyển cử.

Thưa các bạn, ai được bầu chọn vậy? Thái Lễ Húc! Sao các bạn đều biết vậy, có trí tuệ như vậy! Nhất định tôi được chọn rồi. Giữa học trò với nhau hoàn toàn là không quen biết, khi nghe cái tên đó đến mấy lần, cho nên tôi tức khắc được bầu trúng. Vừa được bầu như vậy thì thành tích của tôi từ đó về sau không còn rơi ra ngoài hạng ba nữa, vì sao vậy? Vì sĩ diện. Bởi vì lớp trưởng xem như là hạnh kiểm và học lực đều tốt, thành tích tốt. Cho nên thầy của tôi chẳng mất chút sức lực nào, đã đem thành tích của tôi kéo lên. Vị thầy tiểu học này của tôi quả thật là biết dạy theo tư chất, cho nên tôi rất cảm niệm sự bồi dưỡng của thầy đối với tôi.

Cho nên năm đầu tiên khi chính thức làm thầy giáo, tôi đã gọi điện thoại cho thầy Diêu của tôi, tôi mời thầy cùng đến dùng cơm với tôi. Ngay trên bàn cơm, tôi còn thỉnh giáo thầy rất nhiều kinh nghiệm dạy học. Một người thầy truyền cho học trò của ông kinh nghiệm dạy học, khi dùng bữa cơm đó đặc biệt có ý nghĩa. Khi tôi nhắc đến sự việc này, nhắc đến câu chuyện mà thầy đề tôi làm lớp trưởng. Thầy của tôi liền nói: “*Cậu không chỉ cảm ơn tôi, cậu cần phải cảm ơn mẹ cậu hơn, là từ câu nói đó của mẹ cậu mới khiến tôi có cái linh cảm này*”. Cho nên sau khi dùng xong bữa cơm đó, đúng lúc mấy năm tôi tiếp xúc được giáo huấn cổ Thánh tiên Hiền của chúng ta, rất được lợi ích, tôi liền đem một số sách tặng cho thầy của tôi, chia sẻ cùng thầy một số trường thành trong cuộc sống của tôi. Kết quả sau khi thầy của tôi nhận được những cuốn sách này, thầy của tôi mỉm cười nói với tôi: “*Từ nay về sau tôi có phải gọi cậu là học trưởng hay không?*”. Tôi rất nghiêm túc nói: “*Thầy, không được! Một ngày làm thầy, cả đời làm cha. Thầy chính là thầy*”.

Tôi đang phổ biến văn hóa của chúng ta, sau khi trải qua một năm, tôi đã gọi điện thoại cho thầy Diêu này của tôi, báo cáo với thầy những

việc mà tôi đã làm trong một năm nay. Thầy ở đầu dây kia vô cùng vui thích. Trước khi kết thúc điện thoại, thầy tôi nói: *“Có người học trò như cậu đây tôi vô cùng vui thích, vô cùng vinh dự”*. Cho nên chúng ta đền đáp thầy, thật sự phải tận tâm tận lực tuân thủ chỉ dạy của thầy, cống hiến cho xã hội này.

Cuộc đời của một con người, người không đổ kệ với tài hoa của chúng ta nhất chính là cha mẹ chúng ta và thầy của chúng ta. Khi chúng ta thật sự có hiến dâng gì đó, có thành tựu gì đó, thì niềm vui của cha mẹ và thầy cô có thể còn nhiều hơn chúng ta.

Bởi vì có nhiều thầy tốt như vậy bồi dưỡng cho tôi, cho nên chúng tôi niệm niệm cũng hy vọng có thể lợi ích cho càng nhiều học trò hơn. Chúng tôi cảm nhận được sâu sắc một vị thầy tốt ảnh hưởng đối với cuộc đời của một con người lớn như vậy, cho nên chúng tôi cũng hy vọng mình có thể *“học vi nhân sư”*.

Trong mấy năm dạy học này của tôi, tôi cũng là tận tâm tận lực đang làm. Đúng lúc tôi có một người học trò, vào lúc đó tôi dạy khoa tự nhiên. Một tháng kiểm tra chỉ có ba em học trò không đạt yêu cầu. Kết quả làm tôi rất kinh ngạc, mới tiểu học thôi, sao mà không đạt yêu cầu? Tôi gọi riêng ba em này ra để thi lại. Sau khi thi kiểm tra lại xong, chúng tôi mới phát hiện có một số em không phải không biết cái đề này, mà là ngay cả chữ chúng còn không thể hiểu được. Tôi cũng từ chỗ này phát hiện năng lực ngữ văn của một đứa trẻ là cơ sở cho tất cả các môn khoa học của nó. Cho nên thầy ngữ văn đặc biệt rất quan trọng. Chúng tôi liền đọc từng đề từng đề cho các em nghe, chúng đều biết cách trả lời. Sau khi hướng dẫn xong, ba em đi thi lại đều đạt yêu cầu, coi như thông qua.

Một hôm, có một em (một em trong ba em thi lại đó) chạy lên trước bục giảng (vì tôi với ba em đó thi lại xong rồi, tình cảm của ba em đó với tôi đặc biệt gần gũi), bỗng nhiên em quỳ xuống một chân, tay vẫn giống thế này, là quỳ xuống như thế này. Em nói: *“Tham kiến sư phụ!”*. Thừa các bạn, bạn không được cười, tại sao vậy? Bởi vì em rất nghiêm túc. Vào lúc này nếu bạn cười em liền mất hứng ngay. Bỗng

nhiên động tác đó của em thể hiện ra rất nghiêm túc, thái độ đó sẽ cảm hóa bạn. Bỗng nhiên tôi rất nghiêm túc, tôi liền một tay đỡ em đứng lên. Tôi nói: *“Bái sư là việc rất nghiêm túc, em cần phải suy nghĩ rõ ràng”*. Vừa nói như vậy thì em đó dường như suy nghĩ việc gì, suy nghĩ một lát, khoảng chừng gần năm giây, quỳ xuống trở lại lần nữa và nói: *“Tham kiến sư phụ!”*. Cho nên em nhỏ này đặc biệt thân với tôi. Lần thi tháng thứ hai, em đã thi chín mươi mấy điểm, tiến bộ ba mươi mấy điểm. Bởi vì trẻ em có biểu hiện tốt lớn như vậy thì chúng ta cần phải kịp thời khuyến khích em. Tôi quan sát em những môn học khác đều không được xem là thật tốt, cho nên trao thưởng tuyệt đối không có phần của em. Chúng tôi lập tức đi mua quà, và lại không thể chỉ mua thêm một phần, như vậy là không công bằng. Cho nên đã mua rất nhiều phần, những em thành tích tốt chúng tôi đều tặng. Tặng đến cuối cùng, tôi liền giữ lại một tặng phẩm cuối cùng, gọi là thưởng cho người có tiến bộ tốt nhất. Tôi nói: *“Nào, một phần thưởng cuối cùng tặng cho người tiến bộ nhiều nhất của cả lớp”*. Tôi liền hỏi học trò: *“Các em thử đoán xem người tiến bộ nhiều nhất là mấy điểm?”*. Các em liền bắt đầu đoán 16 điểm, 18 điểm, 20 mấy điểm, đoán cả buổi cũng không thể đoán ra được. Tôi nói: *“Đều không đúng! Đã tiến bộ hơn 30 điểm”*. Học trò cả lớp liền ò cả lên! Cuối cùng lập tức vừa gọi tên em học trò này lên, cả lớp không thể tự chủ, vang lên một tràng pháo tay. Cho nên anh bạn nhỏ này lúc bước lên, dáng vẻ hùng dũng oai phong, rất tự tin bước lên bục. Anh bạn nhỏ này từ sau lần thi tháng đó thì môn học tự nhiên đều là chín mươi mấy điểm. Cho nên, quả thật khi một em học trò **có tâm cung kính đối với thầy, có tâm tôn kính đối với thầy, thì em sẽ đôn đốc mình cố gắng học tập, cố gắng nỗ lực**. Quả thật tấm lòng vi nhân sư của chúng ta học trò đều có thể cảm nhận được.

Cho nên **một người trong đời có thể có duyên gặp được một số thầy cô tốt sẽ tạo nên sự biến đổi rất lớn đối với cuộc đời của họ**. Cũng bởi vì có phần minh bạch này, cho nên ở trong quá trình làm nghề giáo của tôi, liền tự nói với mình, một khi tôi dừng lại ở trường này thì tôi sẽ không đi. Vì sao vậy? Bởi vì dạy các em không phải dạy vài năm là nhân cách của các em liền tốt ngay, toàn bộ quan niệm, tư tưởng của các em liền thành tựu ngay là không thể. Hai năm này chỉ

là khiến các em vô cùng tín nhiệm chúng ta, thậm chí là có một loại cảm nhận rất mãnh liệt, chính là *“Thầy của ta nhất định là luôn luôn nghĩ vì chúng ta”*. Khi các em có cái cảm nhận này, chỉ cần trong cuộc đời của các em gặp phải một số vấn đề, các em sẽ lập tức trở lại tìm thầy.

Tôi thường nói nội tâm của một con người chỉ cần có thể cảm nhận được vẫn có người toàn tâm toàn ý yêu thương mình, thì người này tuyệt đối sẽ không đi vào đường cùng, bởi vì nội tâm của họ vẫn còn có một dòng sức mạnh. Thế học trò muốn tìm chúng ta, chúng ta phải để các em tìm cho được. Cho nên chỉ cần dạy trường kỳ ở trong một ngôi trường, bạn dạy mười năm, thì học trò trong mười năm của bạn đều sẽ quay trở lại lần nữa để thỉnh giáo bạn, và chúng ta có thể giúp đỡ kịp thời cho chúng. Nhưng mà người tính không bằng trời tính.

Sau khi tôi đi dạy một năm, thể hội sâu sắc thấy bản thân tôi học vẫn không đủ, cơ sở văn hóa Trung Quốc quá kém, cho nên hy vọng nhân lúc còn trẻ có thể thâm nhập, hấp thu giáo huấn Thánh Hiền, liền từ bỏ công việc. Sau khi từ bỏ công việc, trong lòng tôi có hai ý nghĩ. Hy vọng có thể tìm được vị thầy giỏi văn hóa truyền thống. Ngoài ra có thể tìm được một vị trưởng bối, ở trong đời sống từng li từng tí cho tôi những lời nhắc nhở, cho tôi những lời giáo huấn.

Cuối cùng tôi đến Úc châu, đi học nửa năm. Trong sách *“Trung Dung”* dạy rằng: *“Chí thành như thần”, “Thành giả, vật chi chung thủy”*. Một người khi thật sự có thành tâm thì nhất định sẽ có được rất nhiều người có trí tuệ, người có đức hạnh giúp đỡ. Cho nên ở trong nửa năm đó, mỗi lần thầy Dương giảng giải *“Câu Chuyện Đức Dục”* đều khiến trong tâm tôi chấn động đặc biệt.

Tôi còn nhớ khi đang nghe giờ giảng bài của thầy Dương, tôi đều là nước mắt nước mũi đầm đìa. Có một anh bạn người Hồng Kông bên cạnh, dáng người của anh rất lớn, nét mặt nghiêm nghị, rất nghiêm túc, thấy tôi khóc như vậy, len lén đem giấy vệ sinh đẩy qua cho tôi, cũng không dám nhìn tôi. Tôi liền cầm lên lau. Tại sao lại cảm động như vậy? Bởi vì trong quá trình thầy Dương giảng giải *“Câu Chuyện Đức Dục”* này khiến cho nội tâm của tôi cảm nhận sâu sắc, làm người

cần phải như vậy mới có ý nghĩa. Làm người phải “Hiếu - đễ - trung – tín - lễ - nghĩa – liêm – sĩ”, đây mới là hương vị căn bản của làm người, như vậy mới có thể kinh doanh cuộc đời thật vui sướng. Giáo huấn của nửa năm này khiến tôi thể hội sâu sắc chủ tâm của bậc Thánh Hiền là như thế nào.

Cho nên, khi chúng ta thể hội được tấm lòng của bậc Thánh Hiền luôn luôn vì cha mẹ, luôn luôn vì bạn bè, luôn luôn vì xã hội đại chúng này, cảm nhận được sâu sắc rồi, sau đó khi chúng ta mở Kinh điển của Thánh Hiền ra liền cảm thấy vô cùng thân thiết.

Trong quá trình tôi phổ biến văn hóa truyền thống Trung Quốc, có khi một ngày phải giảng hai buổi, đến ba buổi. Trong rèn luyện như vậy, bỗng nhiên lời giáo huấn của Mạnh Phu Tử đã chạy vào trong đầu của tôi. Mạnh Phu Tử nhắc đến: *“Thiên tương giáng đại nhiệm ư tư nhân dã. Tất tiên khổ kỳ tâm chí, lao kỳ cân cốt, ngạ kỳ thể phu. Không phiếm kỳ thân, hành phát loạn kỳ sở vi. Sở dĩ động tâm nhân tánh, tăng ích kỳ sở bất năng”*. Tức là phải tăng thêm chỗ chưa đủ của họ. Khi tôi bỗng nhiên hồi tưởng đến đoạn Kinh văn này, cảm nhận hoàn toàn khác với thời học cao trung của tôi. Thời học cao trung khi đọc đến: *“Thiên tương giáng đại nhiệm ư tư nhân dã”*, thì bỗng nhiên cảm thấy đôi vai nặng trĩu khiếp. Sau đó nói với bản thân, ta không nên làm bậc Thánh Hiền, nhất định rất khổ. Bởi vì thầy cũng không có nêu rõ ra tấm gương làm người xử sự của Thánh Hiền, chỉ là nói với chúng ta hãy học thuộc lòng, đến thi lại thi, cho nên chúng tôi cũng không có cách nào tiếp nhận lời giáo huấn này của Mạnh Phu Tử. Sau khi chúng tôi có sự khảo nghiệm này, có loại trải nghiệm như vậy thì bỗng nhiên cảm thấy khi đọc lên bài văn này đặc biệt có ý nghĩa. Tôi đã thêm một câu chú giải ở trong bài văn này, tôi nói: *“Ngọt như đường”*. Tôi luyện như vậy thấy hương vị rất ngọt ngào.

Tại vì sao thời học Cao Trung cảm thấy ta không nên làm Thánh nhân, nhưng mà cảm nhận hiện nay lại rất hoan hỷ tiếp nhận cuộc thách thức này vậy? Bởi vì ở trong quá trình phổ biến, chúng tôi thể hội sâu sắc mỗi một cá nhân cũng tốt, mỗi một gia đình cũng tốt, đều cấp bách cần đến giáo huấn Thánh Hiền. Khi những người bạn này

có một loại tôn kính từ trong tâm đối với chúng tôi, có ánh mắt khẳng định đối với chúng tôi, khiến chúng tôi luôn luôn khắc ghi trong tim, rất sợ không thể lợi ích cho gia đình của họ. Cho nên sự hối tiếc lớn nhất của đời người là khi chúng ta cảm thấy sự việc này phải nên làm, cần phải làm, nhưng mà chúng ta lại không có năng lực làm, vào lúc này mới là nỗi khổ thật sự của đời người. Và chúng ta đã biết, công việc phổ biến giáo huấn Thánh Hiền này là công việc không thể chậm trễ của xã hội hiện nay. Nội tâm chúng tôi chỉ sợ năng lực của mình không làm nổi, cho nên khi có cơ hội rèn luyện đến thì rất hoan hỷ, nhanh chóng được nâng cao.

Khi năng lực nâng cao, mới thật sự xứng đáng với những người bạn đã giúp đỡ bạn này, mới thật sự xứng đáng với thầy cô đã dạy dỗ ta. Sau khi chúng ta có loại rèn luyện này, mới có thể thật sự càng thể hội được những giáo huấn của Thánh Hiền này hơn. Cho nên khi trong cuộc sống chúng ta có thầy tốt xuất hiện, tuyệt đối phải hết lòng trân trọng, phải thật ngoan ngoãn nghe thầy chỉ dạy. Sau đó đem lời chỉ dạy của thầy áp dụng vào trong cuộc sống, áp dụng vào trong công việc, áp dụng vào trong đối nhân xử thế tiếp vật.

Ngoài một số thầy lành bạn tốt bên cạnh chúng ta đây, thực ra làm người Trung Quốc là hạnh phúc nhất, bởi vì văn hóa Trung Quốc đã truyền thừa bốn - năm ngàn năm nay. Ở trong bốn - năm ngàn năm nay không biết đã xuất hiện bao nhiêu bậc Thánh Hiền, và những bậc Thánh Hiền này đều dùng cả đời của họ để biểu diễn ra hình mẫu của bậc Thánh Hiền, cũng đã lưu lại rất nhiều áng văn chương vô cùng sâu sắc. Chỉ cần chúng ta có cái tâm cung kính này thì những Thánh Hiền này đều sẽ trở thành thầy lành, bạn tốt trong cuộc đời chúng ta.

Mạnh Phu Tử có cái tâm cung kính học tập theo Khổng Phu Tử. Mạnh Phu Tử cách Khổng Lão Phu Tử đến mấy trăm năm lịch sử, nhưng cái tâm cung kính này của Mạnh Phu Tử đối với thầy đã vượt qua không gian và thời gian, cho nên Mạnh Phu Tử học giáo huấn của Khổng Phu Tử học đặc biệt tốt. Mạnh Phu Tử được chúng ta xưng là Á Thánh, chỉ đứng sau Chí Thánh Tiên Sư Khổng Tử. Có cái tâm cung kính này là có thể cùng với cổ Thánh tiên Hiền nghiên cứu thảo luận học vấn, lấy họ làm thầy.

Rất nhiều bạn cũng đã hỏi tôi một vấn đề. Họ nói: *“Thầy Thái, bản thân thầy một mình ở Hải Khẩu phổ biến văn hóa truyền thống như vậy, thầy có cảm thấy rất cô đơn hay không?”*. Mỗi lần khi có bạn hỏi tôi như vậy, tôi đều cười lớn. Tiếp theo đó tôi nói với họ: *“Tôi chẳng cô đơn chút nào, bởi vì Thánh hiền bốn - năm ngàn năm luôn luôn bầu bạn với tôi”*.

Văn Thiên Tường có một bài thơ, bên trong có nhắc đến mấy câu giáo huấn này, rất quan trọng. Văn Thiên Tường nhắc đến: *“Triết nhân nhật dĩ viễn, điển hình tại túc tích, phong diêm triển thư độc, cổ đạo chiếu nhan sắc”*. Tuy những bậc Thánh Hiền này thời gian cách chúng ta rất xa nhưng mà mẫu mực đối nhân xử thế của họ là luôn luôn. *“Túc tích”* chính là sáng tối bầu bạn với chúng ta. *“Phong diêm triển thư độc”*, *“Phong diêm”* là một cái góc ở dưới mái hiên nhà, là ở dưới cái góc hiên nhà này mở giáo huấn của Thánh Hiền ra để xem, nội tâm sẽ cảm nhận được những khí phách tốt đẹp này của cổ nhân, là giống như ánh mặt trời vậy, chiếu rọi lên mặt bạn, *“cổ đạo chiếu nhan sắc”*.

Chúng ta thường thường có thể nghĩ đến lời giáo huấn của vua Nghiêu với chúng ta, nghĩ đến lời giáo huấn của Chu Công với chúng ta, nghĩ đến tấm gương của đại Thuấn cho chúng ta, nghĩ đến khí phách của Phạm Trọng Yêm, chúng ta sẽ đốc thúc mình càng tiến lên phía trước hơn, càng nâng cao phẩm đức của mình thêm nữa, tiến tới có thể lợi ích cho gia đình mình, lợi ích cho toàn xã hội quốc gia. Cho nên quả thật bậc Thánh Hiền luôn luôn bầu bạn với chúng ta, khiến nội tâm của chúng ta đều cảm nhận thấy đặc biệt an vui, cho nên tuyệt đối sẽ không cảm thấy rất cô đơn.

Tốt rồi, bài giảng hôm nay của chúng ta chỉ giảng đến đây. Cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Xin chào các vị bằng hữu!

Hôm qua nội dung chúng ta thảo luận là quan hệ thầy trò. Một vị thầy tốt sẽ ảnh hưởng rất lớn đối với tư tưởng, quan niệm, cuộc đời của một con người. Một con người có tuân theo giáo huấn Thánh Hiền hay không thì sự hướng dẫn của thầy là một máu chốt rất quan trọng. Cho nên hôm qua chúng ta đã nêu ra quan hệ thầy trò của người xưa, cảm nhận được sâu sắc thái độ của người xưa đối với thầy, quả thật là: *“Một ngày làm thầy, cả đời làm cha”*. Điều quan trọng hơn là phải đem lời giáo huấn của thầy y giáo phụng hành, suốt đời không quên. Khi chúng ta có loại thái độ này để đứng trước thầy, đứng trước lời giáo huấn của cổ Thánh tiên Hiền thì đạo nghiệp, học nghiệp của chúng ta nhất định có thể thành tựu.

Ngoài thầy tốt ra, sự thật là một người khiêm tốn, một người được giáo dục, khi đứng trước người sự vật mà họ đối diện đều có thể nhận được sự học tập rất tốt. Ví dụ đối diện người, khi họ đứng trước người thiện, họ có thể gợi nhớ đến lời giáo huấn trong *“Đệ Tử Quy”*: *“Thấy người thiện, nhớ học theo”*. Người có đức hạnh, lương thiện mà chúng ta mỗi ngày tiếp xúc nhiều như vậy, chúng ta đều có thể sinh khởi cái tâm học tập, tâm noi theo thì người thiện cũng là thầy của chúng ta. Thế thì người ác họ có thể là thầy của chúng ta hay không vậy? *“Thấy người ác, liền phản tỉnh”*. Nhìn thấy người khác làm việc sai, chúng ta phải biết phản tỉnh lại chính mình có phạm sai lầm như vậy hay không? *“Có thì sửa, không cảnh giác”*. Có thì phải mau mau sửa, nếu không có thì tự hứa với bản thân không được phạm sai lầm giống như vậy.

Rất nhiều người sẽ nói, họ nhìn thấy người khác phạm phải lỗi lầm, trong lòng họ thấy rất khó chịu. Mỗi ngày đều cứ nhìn chằm chằm vào khuyết điểm của người khác, trong lòng đùng đùng nổi giận, cho nên trong xã hội này rất nhiều người là hận đời. Mỗi ngày lúc trà dư tửu hậu, họ thường trách mắng khuyết điểm của người khác. Trong khi chúng ta đang phê phán khuyết điểm của người khác, trên thực tế nội tâm của chúng ta có bình tĩnh hay không vậy? Không bình tĩnh. Nội tâm tức giận bất bình là đi ngược lại với học vấn rồi. Cái gọi là: *“Khi*

học vấn thâm sâu, thì tính khí bình”. Một người học vấn càng thâm sâu thì tính tình phải bình tĩnh, điềm đạm.

Có bạn sẽ nói, tôi thật sự không có cách nào không nhìn khuyết điểm của người khác. Vậy chúng tôi sẽ cho họ một kiến nghị. Nếu như nhìn thấy khuyết điểm của người trong gia đình, bạn hãy xem như là khuyết điểm của mình. Họ vừa nghe liền cảm thấy rất khó hiểu, tại sao xem khuyết điểm của người trong gia đình chính là lỗi lầm của mình? Chúng tôi sẽ tiến thêm một bước nữa hướng dẫn họ, chính là bởi vì đức hạnh của chúng ta không đủ cho nên con cái của chúng ta không bị chúng ta cảm động, mới tiếp tục học xấu. Cho nên, do đức hạnh của chúng ta không đủ nên không có cảm hóa được chúng. Nếu như nhìn thấy đồng nghiệp của chúng ta chưa có làm tốt thì chúng ta cũng phải xem như là lỗi lầm của mình, bởi do chúng ta chưa có làm nên tấm gương thật tốt, khiến họ sinh ra tâm hổ thẹn mà noi theo, cho nên đây cũng là lỗi lầm của chúng ta. Chúng ta cũng phải bắt đầu làm từ việc tu thân của chính mình. Khi chúng ta dùng tâm cảnh như vậy để đối diện với người xung quanh, chúng ta từng giây từng phút sẽ thúc giục mình không ngừng tăng trưởng học vấn, chứ không phí thời gian vào trong việc quở trách khuyết điểm của người khác. Cho nên **người thiện và người ác đều là thầy.**

Không chỉ là người, mà sự vật cũng có thể là thầy.

Ví dụ cây trúc.

Ví dụ khi bạn nhìn thấy cây trúc, bạn có thể học ở nó điều gì? Bậc Thánh Hiền của chúng ta rất khéo về việc học tập với trời đất vạn vật. Thế thì, chúng ta hãy cảm nhận một chút, bạn nhìn thấy cây trúc cảm thấy có thể học được những đạo lý đối nhân xử thế gì từ trên thân cây trúc hay không?

Chúng ta quán tưởng một chút về cây trúc. Từng đốt từng đốt rất có chí khí, rất có nguyên tắc của nó, rất hay! Cây trúc có thể cúi xuống, khi càng cao nó sẽ hơi cúi xuống, khiêm tốn (khiêm). Khiêm cộng thêm hư. Cây trúc là tâm rộng, thường xuyên có thể lắng lòng tiếp nhận sự phê bình của người khác, cho nên cây trúc cũng là biểu thị cho đặc tính của người quân tử. Còn gì nữa không? Cây trúc cũng có

thể khiến chúng ta thể hội được đạo lý gì của đời người? Ví dụ tâm chúng ta thường xuyên rất thanh tịnh, bạn sẽ có rất nhiều gợi ý từ trong vạn vật, tánh ngộ của bạn sẽ khai. Chúng ta thử xem, cây trúc này là từng đốt từng đốt không ngừng hướng lên trên. Thực ra đời người là phải không ngừng đột phá đi lên, từng đốt từng đốt mà đột phá. Hơn nữa, trên mỗi đốt của nó có mắt rất cứng, cho nên đời người có rất nhiều giai đoạn, bạn đều phải dũng mãnh tiến lên, đột phá qua nó để đi lên.

Chúng ta suy nghĩ tiếp còn gì nữa không? Cây trúc rất chánh trực, đứng thẳng hiên ngang bất khuất, không khuất phục, lại có thể lắng lòng tiếp nhận lời khuyên chính đáng của người khác. Cho nên, chúng ta nên học tính chính trực của cây trúc. Cái chánh trực này là đại biểu cho một khí phách bên trong. Chúng ta thường nói: “*Đời người phải ngoài mềm trong cứng*”. Cái cứng này là đại biểu khí phách rất chánh trực của một con người. Đối ngoại, chung sống với mọi người phải mềm dẻo, tức là phải viên dung một chút.

Hiện nay rất nhiều người nói tôi rất chánh trực, cho nên thường thường mở miệng hay nói thẳng không kiêng dè, không có xem tình hình, không xem thời cơ, khiến bạn bè nghe xong thấy rất không thoải mái nên không chỉ không cảm ơn lời khuyên của họ, mà có thể còn quay mặt lại với họ. Cho nên ngoài mềm là vẫn phải viên dung một chút, biết quan sát thời cơ, sau đó hãy khuyên ngăn.

Chúng ta nhìn cây trúc, bạn có bao giờ thấy một cây trúc tự mình ở nơi đó lớn lên không? Không có. Cây trúc đều là cả khóm, cả khóm cùng nhau lớn lên. Cho nên cây trúc cũng đại biểu cho việc nó rất biết lựa chọn bạn bè tốt, cùng nhau tạo ra môi trường ảnh hưởng.

Chúng ta nói thân giáo, ngôn giáo, còn có sự ảnh hưởng biến đổi thâm lặng của môi trường đối với một con người, gọi là cảnh giáo. Bên cạnh chúng ta đều là một nhóm bạn bè có đức hạnh, chánh trực thì chúng ta cũng có thể “*đức ngày một tăng, lỗi ngày một giảm*”. Ở trong bầu không khí này, đạo đức của chúng ta cũng sẽ tăng thêm. Cho nên Tuân Tử đã từng nói: “*Bồng sinh ma trung*”. Loại cỏ bồng này

tương đối nghèo nàn, nhưng bạn đem nó trồng vào trong đám mè (bởi vì mè đều đứng rất thẳng), thì tự nhiên cỏ bông này cũng sẽ đứng thẳng lên, không đổ mà thẳng. Cho nên **môi trường đặc biệt quan trọng đối với một con người, nhất là ở trẻ con**. Trước khi định tánh của trẻ nhận biết, tri kiến của trẻ con vẫn còn chưa có xác lập thì môi trường đặc biệt quan trọng.

Thời xưa, câu chuyện “Mẹ Mạnh Tử ba lần dời nhà” là để tìm cho con mình một môi trường tốt. Lần thứ nhất, dời đến đúng bên cạnh khu mồ mả. Thường xuyên thấy rất nhiều việc tang lễ nên Mạnh Tử liền học tập làm việc tang lễ. Người mẹ nhìn thấy không thích hợp nên nhanh chóng dời nhà. Lần thứ hai, dời đến vùng phụ cận chợ buôn bán. Mạnh Tử học tập việc bán đồ, bán thịt heo ở nơi đó. Mẹ Mạnh Tử lại cảm thấy không thích hợp, nhanh chóng dời đi tiếp. Cuối cùng dời đến gần trường học. Mạnh Tử mỗi ngày liền vào trong trường, cùng đi học, đến lúc này mẹ Mạnh Tử mới cảm thấy tương đối an tâm. Nếu như mẹ Mạnh Tử không có đi lựa chọn một môi trường tốt cho Mạnh Tử thì có thể Mạnh Tử của chúng ta sẽ không thể xuất hiện trên đời này. Cho nên **một người học vấn đạo đức có thành tựu, quả thật có quan hệ trực tiếp với cha mẹ, với thầy của họ**.

Một cây trúc có thể khiến chúng ta tiếp nhận được rất nhiều đạo lý đối nhân xử thế. Tôi thường hay hỏi học trò một số vấn đề, câu trả lời của họ có khi cũng có thể nằm ngoài dự đoán của chúng tôi, cho nên trẻ con thật ra rất có tánh ngộ. Tôi hỏi bọn trẻ: “*Con có thể học được gì từ trên thân cây trúc?*”. Bọn trẻ trả lời: “*Tinh thần của cây trúc chính là ở đâu cũng vì nhân dân phục vụ*”. Tôi hỏi: “*Vì sao vậy?*”. Chúng nói: “*Thầy thấy măng cây trúc có thể ăn được, cây trúc có thể xây nhà, lá trúc có thể gói bánh. Cho nên toàn thân của nó không có chỗ nào không dùng được*”. Chúng tôi nghe đến chỗ này đều cảm thấy rất hổ thẹn. Bạn xem, cây trúc quả thật sự là cúc cung tận tụy, đến chết mới thôi. Nó đem toàn bộ thân mình đều hiến dâng, hơn nữa khi hiến dâng ra hoàn toàn không có đòi chúng ta một xu nào. Còn chúng ta mới làm một chút việc thì đã mặc cả với cha mẹ, liền mặc cả với bạn bè thân thích. Tôi đối với anh tốt như vậy, anh nhất định phải như thế nào đối với tôi. Cho nên, người chúng ta thật sự là cảm thấy mình còn

thua so với cây trúc. Vì vậy, từ cây trúc chúng ta có thể thể hội sâu sắc, có thể học được một số đạo lý đối nhân xử thế.

Ví dụ nước.

Ở trong Kinh điển của chúng ta rất thường dùng nước để dụ cho đức hạnh. Trong sách “Lão Tử” nhắc đến: “*Thượng thiện nhược thủy*”. Các vị bằng hữu, bạn nhìn thấy nước có thể khiến bạn thể hội được đạo lý nhân sinh gì vậy? Nếu như trong lúc bạn đang nhìn nước mà trong đầu vẫn nghĩ: “*Hôm nay cổ phiếu có xuống hay không?*”, thế thì không thể ngộ ra được đạo lý; “*Vẫn đang phiền não con trai của tôi sao vẫn chưa cưới vợ*”, thế thì bạn không thể ngộ ra được đạo lý. Khi đứng trước vạn vật, chúng ta có thể tĩnh tâm trở lại, thì chúng ta có thể thể hội được rất nhiều đạo lý đối nhân xử thế từ trong đó. Bạn nghĩ đến nước, có nghĩ ra được gì hay không? Nước này có thể co, có thể duỗi. Biết co, biết duỗi mới có thể làm việc lớn. Cho nên, nước đổ vào trong bất kỳ đồ đựng nào, nó cũng đều có thể vào được, sau đó biến thành cái đồ đựng nó mà không tạo ra xung đột với nó.

Ở trong “*Lễ Ký- Học Ký*” nói: “*Quân tử bất khí*”. Một người quân tử, cái gọi là: “*Đại đức bất quan*”. Người có đức hạnh, bạn đem họ đặt ở bất kỳ vị trí nào, họ cũng có thể đem công việc làm rất tốt. Họ có thể hòa nhập vào trong tình cảnh mà họ gặp phải bất cứ lúc nào, dùng đức hạnh của họ để biến đổi cái đoàn thể này.

“*Thượng thiện nhược thủy*”. Bạn xem, nước lợi ích cho tất cả vạn vật. Bất kỳ một sinh vật nào muốn sinh tồn đều phải cần sự tưới nhuần của nước. Nước lợi ích cho vạn vật nhưng không cần thù lao với người, với vạn vật, cho nên thật sự nước rất có đức hạnh. Nó tưới nhuần vạn vật, đem lại sự sống cho muôn nơi, đây là đức hạnh của nó.

Ở trong Kinh điển rất nhiều chỗ đều có nhắc đến nước. Ví dụ ở trong “*Luận Ngữ*” nói: “*Thệ giả như tư phù, bất xả trú dạ*”. Chính là nói dòng nước này chảy có giây phút nào dừng lại hay không? Không có, dòng nước cứ chảy mãi không ngừng. Lúc này bạn phải nghĩ đến, ngày

tháng, một giây cũng không dừng lại. Cho nên đại biểu **chúng ta phải biết quý trọng thời gian, một đi không trở lại.**

Chúng ta đời này làm bất kỳ việc gì, có khi cũng là làm một chút rồi nghỉ, rất ít có bền chí làm từ đầu đến cuối. **Chỉ có một sự việc bạn xưa nay chưa hề dừng lại bao giờ. Sự việc vì vậy? Chính là chúng ta từ lúc sinh ra đã luôn luôn vô cùng nỗ lực đi về cõi chết, một giây cũng không dừng lại.** Cho nên quý trọng thời gian, đời này không thể luống qua, để không có lỗi với bản thân, để không phụ lòng công ơn dưỡng dục của cha mẹ, để không phụ lòng công ơn bồi dưỡng của thầy cô, để không phụ lòng bao nhiêu người đã từng khích lệ chúng ta, giúp đỡ chúng ta, đề bạt chúng ta trong quá trình đời sống này. Chúng ta không được để họ thất vọng, không được để họ buồn lòng.

Văn Thiên Tường có một câu nói: *“Nhân sinh tự cổ thù vô tử, lưu thủ đan tâm chiếu hãn thanh”*. Đời người không có người nào có thể thoát khỏi cái chết. Nhưng mà đời này làm thế nào kinh doanh, làm thế nào để đời này sống thật có giá trị, thật có ý nghĩa thì phải dùng *“đan tâm”* của chúng ta. Chữ *“đan”* này là màu đỏ, ý nghĩa là chỉ lòng thành của chúng ta, tâm chân thành. *“Chiếu hãn thanh”*, *“Hãn thanh”* là chỉ cho lịch sử, sử sách. Chúng tôi thời học lên Cao Trung, thuộc đến chỗ này. *“Hãn thanh”* kiểm tra thì bạn sẽ viết là sử sách. Tốt, được hai điểm.

Chúng ta đời này dùng tâm chân thành chiếu quyền lịch sử nào vậy? Các vị bằng hữu, chiếu quyền lịch sử nào? Cuộc đời của bạn nên dùng tâm chân thành của bạn, dùng chân tâm của bạn chiếu lịch sử của ai? Đời người trước tiên phải không phụ lòng chính mình, là chiếu quyền lịch sử này của chính mình, khiến cuộc đời của bạn sau khi mỗi năm qua đi, nhìn lại quãng đời đã qua cảm thấy trong lòng rất an ủi, không có phí thời gian vô ích. Có tận tâm tận lực làm trọn bổn phận của mình, làm trọn chức trách của mình, thì quyền lịch sử này của bạn khi đọc lên bạn mới không hối tiếc.

Chúng ta hồi tưởng một chút, đời người mấy chục năm đi qua, bạn có cảm thấy không hối tiếc hay không? Cảm thấy rất trọn vẹn không?

Thực ra ta ở trong toàn bộ quá trình ba mươi năm cuộc đời này thường hay cảm thấy rất vô vị, không biết đang làm gì.

Ví dụ nói, chúng ta đi học đã học mười năm. Đang học Sơ Trung, Cao Trung, thậm chí khi đang học Đại học, đặc biệt cảm thấy nội tâm rất vô vị, giống như không có mục tiêu của cuộc sống. Khi học Sơ Trung chỉ có một mục tiêu, là gì vậy? Thi lên Cao Trung, bạn cứ dốc sức vào nơi đó. Kết quả vào được rồi, đó có phải là mục tiêu của đời sống hay không? Không phải. Sau khi vào được rồi, nó lại biến thành một cái mục tiêu khác, là thi vào Đại học. Sau đó vào được Đại học rồi, có một công việc tốt.

Ở trong quá trình này tại vì sao không có người nào nói cho ta biết mục tiêu lớn nhất của cả đời bạn chính là phải làm một người con hiếu thảo? Mục tiêu lớn nhất trong đời này của bạn chính là phải làm một người có thể biết luôn luôn yêu thương người khác, là giống như Phạm Trọng Yêm vậy. Nếu như Sơ Trung tiểu học của ta có người nói cho ta biết cuộc sống phải có mục tiêu như vậy, từ nhỏ làm người con hiếu thảo, thì nội tâm tuyệt đối sẽ không vô vị, tuyệt đối sẽ không cảm thấy trống rỗng. Bởi vì khi chúng ta chỉ có một mục tiêu, trên thực tế mục tiêu đó đều là vì tự tư tự lợi của bản thân, đều không có vì người trong nhà của mình, vì bạn bè của mình mà bỏ công sức ra, thậm chí là vì xã hội làm một chút việc. **Đời sống chỉ cần ở trong bỏ công sức ra thì nội tâm của bạn mới thường luôn cảm thấy rất dạt dào, rất sung sướng, gọi là: “Bố thí có phúc hơn thọ nhận”.**

Cho nên hơn một năm nay, chúng tôi diễn giảng hơn 300 buổi, thường thường đều là đi sớm về khuya, hơn tám giờ đã ra khỏi nhà rồi, rất sớm. Bởi vì rất nhiều khóa trình là giảng cho phụ huynh, cho nên đều là trong khoảng thời gian bảy giờ rưỡi đến chín giờ rưỡi. Sau chín giờ rưỡi có thể vẫn còn một số phụ huynh sẽ hỏi một số vấn đề, cho nên thường xuyên trở về đến nhà cũng hơn mười giờ, mười một giờ vì có khi tôi đi xe đạp. Sau đó nghỉ ngơi, vui đùa một chút, lúc lên giường cũng khoảng mười hai giờ. Mỗi ngày mệt gần chết, nằm xuống là ngủ như chết vậy. Rất nhiều người nói: “Thầy Thái, thầy vất vả như vậy!”. Tôi nói: “Tôi cảm thấy tôi không có vất vả chút nào

cả. Cuộc đời không sợ thân mệt, chỉ sợ tâm mệt. Chỉ sợ bản thân cảm thấy không có một chút cống hiến gì đối với gia đình, đối với xã hội này". Cho nên hơn một năm trở lại đây, tôi đã giảng hơn 300 buổi diễn giảng, thân thể rất mệt, vừa nằm xuống hôm sau lại là một vị anh hùng. Nhưng mà trong tâm lý đời này, tôi xưa nay không có loại cảm giác an vui này.

Cho nên khi lần đầu tiên tôi trở về nhà, báo cáo với cha tôi về ba - bốn tháng nay của tôi, vào lúc đó vừa đúng vào dịp tết. Trở về nhà báo cáo với cha tôi từng ly từng tí những việc đã làm hơn ba tháng nay ở Hải Khẩu. Quá trình lắng nghe của cha tôi hơn hai giờ đồng hồ, nghe thấy đều rơi nước mắt. Tôi có thể cảm nhận được cha tôi, bởi vì nghe thấy nhiều gia đình có thể biết cách giáo dục con cái như thế nào, nhiều người con bắt đầu hiểu được trọn đạo hiếu là bổn phận của họ như vậy, cho nên cha tôi nghe xong rất cảm động. Khiến cha của tôi có thể cảm động, khiến cha của tôi cảm thấy con trai mình làm những việc này là việc làm có ý nghĩa, trong nội tâm của chúng tôi cũng cảm thấy tương đối có trách nhiệm đối với cha. Khi tôi gọi điện thoại về, cha của tôi còn nói: *"Con không cần lo lắng việc trong nhà, yên tâm đi làm là tốt rồi"*. Cha tôi còn an ủi tôi, bảo tôi đừng lo lắng lung tung, cho nên biến thành người trong cả gia đình đều rất ủng hộ công việc của tôi. Bởi vì quả thật mỗi một người đều hy vọng có thể làm điều gì đó nhiều hơn cho người khác, làm điều gì đó nhiều hơn cho xã hội, chỉ là có khi không biết bắt đầu làm từ đâu.

Thực ra, chỉ cần bắt đầu làm từ bản thân, bắt đầu làm từ việc tu thân của mình thì tự nhiên ảnh hưởng của chúng ta đối với xã hội cũng sẽ mở ra được, tự nhiên thành công.

Trước mắt chúng ta nhắc đến rất nhiều vị thầy, họ ở trong trường cũng là một con người, nhưng bởi vì họ tận tâm tận lực làm tốt bổn phận của mình, cho nên ở trường, học trò trong lớp của họ cũng có biểu hiện rất tốt. Biểu hiện rất tốt, người khác nhìn thấy sẽ cảm thấy rất hoan hỷ, cũng hy vọng làm giống như họ vậy. Họ chỉ làm tốt bổn phận của mình liền kéo theo toàn trường, thậm chí là lại đem kinh nghiệm của họ viết thành bài văn gửi lên trang mạng Đại Phương Quảng của chúng ta, để càng có nhiều người có thể học tập hơn. Họ

cũng đi đến các tỉnh để diễn giảng, đem kinh nghiệm hiển dương cho mọi người.

Cho nên một người muốn lợi ích xã hội hoàn toàn không phải là việc rất phức tạp, **cơ sở quan trọng nhất ở chỗ nào vậy? Cơ sở trước tiên là mình làm tốt, làm tròn bổn phận của mình**, cái gọi là “*Đôn luân tận phận*”. Trong đôn luân tận phận, năng lực của họ sẽ dần dần nâng cao, lúc này sẽ tự nhiên thành tựu.

Trong “Đại học” có một câu nhắc nhở vô cùng quan trọng đối với đời sống chúng ta, chính là “*Tự thiên tử dĩ chí ư thứ nhân*”. Từ thiên tử đến người dân bình thường, tầng lớp thấp hèn, đời sống của họ phải bắt đầu từ đâu vậy? “*Nhất thị giai dĩ tu thân vi căn bản*”. **Tu dưỡng đạo đức của mình là nền tảng, cơ sở quan trọng nhất có thể tạo dựng sự nghiệp ở trong gia đình, ở ngoài xã hội của cả đời một con người là ở tu thân.**

Các vị bằng hữu, **khi một người không tu thân, không có đức hạnh thì sự nghiệp trong đời này của họ nhất định sớm muộn gì cũng sẽ bị sụp đổ.** Cho nên rất nhiều người khi thấy người này không có đức hạnh, mỗi tháng vẫn cứ kiếm được nhiều tiền như vậy, bản thân nhìn thấy thật bất bình. Nhìn sự việc không nên chỉ nhìn bề ngoài, phải nhìn đầu đuôi ngọn ngành. Ngọn ngành là đại biểu họ sau này sẽ phát triển thành ra kiểu gì? Đầu đuôi là tại sao họ không có đức hạnh mà hiện nay có tiền? Tại vì sao không có đức hạnh mà hiện nay có sự nghiệp? Đầu đuôi, khi bạn nhìn, “*ồ, hóa ra ông của họ, cha của họ có tiền*”. Nhưng mà bạn nhìn thấy công nhân của họ có thể giữ lại được hay không? Có đức hạnh mới có thể lay động được tâm của công nhân. Bạn chỉ có tiền, đối xử công nhân không tôn kính, không tôn trọng, không quan tâm, công nhân có thể giữ lại được không? Là không thể. Cho nên họ không có đức hạnh thì họ sẽ không hiểu nghĩa quân thần, không thể dẫn dắt tốt công nhân của công ty, dần dần họ sẽ bị thất bại. Cho nên Lão Tử nói “*Họa phúc tương y*”, họa phúc là đồng thời tồn tại.

Tại sao giàu không quá ba đời vậy? Bởi vì không có đức hạnh, chỉ cần có tiền nguy cơ liền xuất hiện ngay. Chúng ta thấy bậc Thánh Hiền Trung Quốc sáng tạo ra chữ rất có trí tuệ. Chữ “tiền” này viết như thế nào vậy? Bên cạnh chữ “kim” kết hợp thêm hai cây qua, chính là dao. Cho nên, tiền càng nhiều sẽ càng có xung đột. Hai cây dao này, nước xung đột với nước, thậm chí là ở trong gia đình huynh đệ đánh nhau cũng là vì tiền bạc.

Hiện nay bởi vì không có Thánh Hiền chỉ dạy, cho nên ở trong đời sống thường ngày chúng ta thường thường cũng hay nhìn thấy huynh đệ tranh tài sản. **Thực ra trong khi huynh đệ đang tranh tài sản thì họ đời này đã lộ ra hình tướng thất bại, cuộc đời của họ không thể kinh doanh tốt được.** Bởi vì động tác của họ hiện nay đã tạo ra tấm gương xấu xa nhất cho thế hệ sau của họ. Hình ảnh họ làm mẫu cho con cái họ là chỉ cần vì tiền huynh đệ cũng có thể trở mặt thành thù. Cho nên người không lo xa (nhìn không xa) đều thể hiện ra tính cách nhất thời, đã tạo ra một số việc khiến cuộc đời hối tiếc. Cho nên **tu thân quan trọng, đức hạnh quan trọng.** Chúng ta cần dùng tâm chân thành viết lịch sử của mình để không phụ lòng bản thân.

Các vị bằng hữu, còn phải viết lịch sử của ai vậy? Dùng chân tâm của bạn ở trong lịch sử viết cho ai viết lên một bài thơ bi hùng ca nào vậy? **Cho tổ tiên của bạn.** Nào, xin một tràng pháo tay khích lệ cho anh bạn này! Cho tổ tiên, quá hay! Bạn nói câu nói này thì tổ tiên của chúng ta sẽ cảm động đến rơi lệ. Hiện nay bạn đi hỏi sinh viên: *“Điều quan trọng nhất của đời người là gì?”*. Họ có nói với bạn là muốn viết lịch sử cho người Trung Quốc hay không? Có thể nói ra được không? Nếu như bạn hỏi sinh viên: *“Căn bản của làm người là gì?”*. Họ sẽ nói: *“Sao anh lại hỏi cái vấn đề nhàm chán như vậy? Tại sao anh không hỏi tôi hiện nay ca khúc nào thịnh hành, ca khúc nào phổ biến nhất?”*. Ở trong đầu là nghĩ những thứ này, suy nghĩ ở trong đầu không phải làm người cần phải tròn trách nhiệm gì.

Làm người cần phải tròn bổn phận hiếu đạo. Chữ hiếu này không chỉ là đối với cha mẹ, mà còn đối với tổ tiên nhiều đời của chúng ta, chúng ta cũng cần phải làm tròn bổn phận hiếu đạo này.

Chúng ta nhận được nhiều trí tuệ ơn trạch của tổ tiên như vậy, chúng ta lấy gì để báo đáp? Đương nhiên phải lập thân hành đạo, đem lời giáo huấn của tổ tiên thực tiễn vào trong gia đình, thực tiễn vào trong công việc, để cho gia đạo của gia đình có thể truyền thừa, để những tư tưởng của cổ Thánh tiên Hiền này có thể phổ biến truyền rộng ra trong xã hội, điều này rất quan trọng.

Xin hỏi các vị bằng hữu, bạn đã viết lên bài thơ bi hùng ca ở trong lịch sử cuộc đời của cha mẹ bạn chưa? Bạn có thể khiến cha mẹ bạn mỗi một lần nghĩ đến, tôi sinh ra đứa con này thật là không có uổng công, tôi sinh ra đứa con này thật là vô cùng an ủi. Nếu như ở trong quyển lịch sử đó của cha mẹ bạn, khi mở ra lúc nào cũng đều thỏa mãn như vậy, thế thì bạn đời này đã viết lịch sử ở trong cha mẹ vô cùng có giá trị.

Tiếp đó còn phải ở trong lịch sử của ai mà cố gắng dụng tâm để viết lên bài này? **Cho con cháu đời sau.** Ồ, hay quá! Xin một tràng pháo tay để khích lệ cho anh bạn này.

Chúng ta hiện nay đi hỏi một số nam nữ trẻ tuổi, người kết hôn, bạn hãy hỏi họ một vấn đề: *“Gia đạo, gia phong của bạn sẽ truyền được bao nhiêu đời?”*. Khi bạn hỏi họ như vậy, họ bỗng nhiên sững sờ ngay, tại sao vậy? Chưa bao giờ nghĩ đến. Cho nên thái độ làm cha mẹ người ta hiện nay của chúng ta so với người làm cha mẹ người ta thời xưa thì chúng ta thật sự kém họ quá xa rồi. Người có ăn học thời xưa cũng tốt, tổ tiên chúng ta cũng tốt, trong suy nghĩ đều là con cháu đời đời kiếp kiếp. Cho nên Tư Mã Quang đã từng nói qua đoạn văn này. Ông nói: *“Di kim ư tử tôn, di thư ư tử tôn”*. **Bạn để lại vàng bạc cho con cháu, con cháu chưa chắc có thể giữ được; bạn để lại một số sách cho con cháu, con cháu chưa chắc có thể đọc được, không bằng tích âm đức, trong chỗ âm thầm sâu kín để làm kế lâu dài cho con cháu.** Cho nên bạn thấy, điều mà người làm cha mẹ người ta thời xưa nghĩ là gì vậy? Tích phúc dày, tích âm đức, che chở đời sau, tuyệt đối không phải chỉ để hưởng lạc cho đời mình mà thôi. Cho nên họ có loại đức hạnh này, họ mới có thể che chở đời sau. Không chỉ che chở cho đời sau, bởi vì họ ở trong âm

thầm đều đang tích âm đức, tất cả lời nói hành vi của họ đều đã tạo nên hình mẫu tốt đẹp nhất cho con cháu đời sau của họ học tập. Cho nên cha mẹ có loại nhận thức này thì gia đạo của họ đều có thể kéo dài mấy ngàn năm, mấy trăm năm không đứt.

Các vị bằng hữu, gia phong của bạn muốn truyền bao lâu? Xem chính mình. Nếu có lập chí, chúng ta nói "*Học quý ở lập chí*", nếu như bạn có chí hướng muốn truyền 1.000 năm, thì bạn từ hôm nay trở đi tuyệt đối không được ở chỗ đó đánh mặt chược, phí thời gian của mình, vừa tạo hình ảnh không tốt cho đời sau. Từ nay về sau, bạn đọc sách thật chăm chỉ, làm việc thật chăm chỉ, đối xử cha mẹ rất hiếu thảo. Con cháu đời sau của Khổng Lão Phu Tử đã truyền được hơn 2.500 năm (đến hiện nay truyền được tám - chín mươi đời), con cháu đều vô cùng ưu tú, vì sao vậy? Bởi vì sự ảnh hưởng của Phu Tử đối với toàn bộ Trung Quốc, thậm chí là toàn bộ nhân loại đều mang tính lâu dài, cho nên âm đức đặc biệt dày. Và mọi người vừa ra đời đã biết họ là con cháu của Khổng Lão Phu Tử thì lập tức cảm thấy rất vinh dự, cảm thấy mình không thể làm mất mặt Khổng Phu Tử, cho nên lời nói hành vi đặc biệt cẩn thận, rất sợ mình làm nhục tổ tiên.

Khi chúng ta đã tạo nên hình ảnh như vậy cho con cháu của bạn. Khi họ biết họ chính là con cháu của người nào đó thì lập tức trạng thái của toàn thân họ cũng khác. Cho nên ngày nay nếu như có người đến nói với bạn, đã xác nhận bạn chính là con cháu đời thứ mấy của Khổng Lão Phu Tử, bạn lập tức bước đi liền khác ngay.

Con cháu của Phạm Trọng Yên truyền đến hiện nay đã gần sắp 1.000 năm rồi. Tôi trong quá trình phổ biến học Kinh còn tiếp xúc được hai vị hậu duệ của Phạm Trọng Yên, trong đó một vị hiện nay vẫn đang làm thầy giáo ngữ văn của một trường Cao Trung rất nổi tiếng ở Hải Khẩu, hơn nữa là một vị danh sư dạy vô cùng giỏi. Con gái của ông hiện nay vẫn đang học khoa Trung Văn tại Đại học Bắc Kinh. Cho nên bạn xem, cái gia phong đó đã liên tục kéo dài mấy ngàn năm, 1.000 năm cũng không mất đi.

Đúng một lần tôi vừa diễn giảng xong ở Chu Hải, trong nhà của một người bạn. Hàng xóm đối diện của người bạn đó có một vị thầy đang ở đó, ông cũng đi nghe giảng. Ngày hôm sau ông qua nói, hy vọng nói

chuyện với tôi một chút. Sau đó vừa ngồi xuống, tôi thấy gương mặt ông rất lớn, tai - trái tai cũng rất lớn, vừa thấy thì biết là rất có phước tướng. Kết quả, ông câu đầu tiên nói: *“Tôi là hậu duệ của Phạm Trọng Yên”*. Cho nên điều này quả thật chúng ta tích phước dày thì thật sự có thể khiến con cháu của chúng ta được sự che chở rất tốt, cũng khiến con cháu chúng ta có rất nhiều hình mẫu có thể noi theo. Cho nên các vị bằng hữu, cuộc sống của bạn nên ở trong quyền lịch sử này của con cháu hãy cố gắng chăm chỉ dụng tâm mà bỏ sức, mà kinh doanh.

Ngoài chuyện ở trong lịch sử của cha mẹ, tổ tiên, con cháu phải cố gắng bỏ mồ hôi nước mắt, cố gắng dốc sức ra, còn phải dụng tâm kinh doanh vào trong lịch sử của ai vậy? Sao các bạn đều không có nghĩ đến chồng của bạn, vợ của bạn vậy?

Chúng ta nói: *“Tu chung mười năm mới đi cùng thuyền, tu trăm năm mới ngủ chung gối”*. Trước đây người xưa chúng ta, vợ chồng là một thể. Tục ngữ nói: *“Đồng vợ đồng chồng tát biển đông cũng cạn”*. Trước đây chúng ta nói: *“Phu xướng phụ tùy”*. Khi chồng của bạn thường hay nghĩ đến cuộc đời của anh ta chính là vì cưới được người vợ này mới khiến sự nghiệp của anh ta, mới khiến gia đình của anh ta có thể có sự phát triển tốt như vậy. Khi ở trong quyền lịch sử cuộc đời của chồng bạn đó được ghi chép như vậy thì người vợ này của bạn cũng cảm thấy không bị hổ thẹn với người chồng này. Khi vợ của bạn thường hay nghĩ đến, chính vì tôi đã được gả cho người chồng này, cho nên cuộc đời của tôi mới có thể được hạnh phúc như vậy, mỹ mãn như vậy.

Tôi đã từng gặp được mấy cặp vợ chồng chung sống với nhau rất tốt, trong đó có một cặp, chính là chú Lư với vợ của chú. Vợ chú ấy khi gặp tôi đều luôn khen ngợi đức hạnh của chồng và cách đối nhân xử thế của chồng cô. Khi tôi nghe thấy một người vợ khen ngợi chồng, chúng tôi cũng đều cảm thấy rất ngạc nhiên, bởi vì quá ít nghe thấy. Cho nên vừa nghe liền cảm nhận đặc biệt sâu. Vợ chú ấy nói: *“Cô có rất nhiều việc vất vả, chồng của cô đều biết chủ động giúp cô làm”*. Tại sao vợ của chú Lư lại tôn kính chú đến như vậy? Tuyệt đối không

phải ngẫu nhiên. Chúng ta nói: *“Lâu ngày thấy lòng người”*, nhất định đều là từng ly từng tí bỏ công sức ra. Chú Lư nói với tôi một câu: *“Người chúng ta kết hôn, ta không có tư cách để yêu cầu vợ phải đối xử tốt với cha mẹ mình, không có tư cách yêu cầu”*. Bạn phải đối xử tốt với vợ bạn đến mức cô ấy cảm nhận được chính là bởi vì có cha mẹ tốt như vậy mới sinh được một người con tốt như vậy để cùng ta yêu thương nhau, cho nên ta phải cố gắng yêu cha mẹ của anh ấy. Bạn thấy, làm đến mức như vậy khiến người ta cảm động. Cho nên trong quyển lịch sử cuộc đời của vợ chồng chú ấy đã vẽ lên bức tranh tình cảm chân thành.

Cho nên chúng ta đứng trước tất cả bạn bè thân thích, thậm chí là đứng trước tổ tiên chúng ta, bậc Thánh Hiền của chúng ta, chúng ta đều phải tận tâm tận lực, nghĩa là không hổ thẹn với tổ tiên, không hổ thẹn với tất cả bạn bè thân thích. Vào lúc này bạn thường xuyên sẽ cảm thấy nội tâm vô cùng dạt dào, vô cùng an vui, cảm thấy cuộc sống đời này không có uổng công. Nếu như bạn thường hay có loại cảm giác dạt dào này, nhất định sẽ nghĩ đến câu nói này của Văn Thiên Tường. Chúng ta hãy đọc nó một lần. Sau khi chúng ta nghe xong những lời chia sẻ này, đọc lên ý vị của câu nói này sẽ hoàn toàn khác nhau: **“Nhân sinh tự cổ thù vô tử, lưu thủ đan tâm chiếu hãn thanh”**.

Chúng ta vừa mới nhắc đến đức hạnh của nước xong. Từ *“Thệ giả như tư phù, bất xả trú dạ”*. Tức là nước không có một giây dừng nghỉ, thời gian cũng không có một giây ngừng nghỉ. Bởi vì thời gian không một giây ngừng nghỉ thì chúng ta phải biết quý trọng thời gian, cố gắng tròn trách nhiệm của mình, cố gắng thành tựu cho tất cả bạn bè thân thích của mình. Cho nên: *“Lưu thủ đan tâm chiếu hãn thanh”*.

Vậy nước còn có thể gợi ý cho chúng ta điều gì nữa?

Chúng ta ở trong rất nhiều giáo huấn của Thánh Hiền có một câu nói liên quan đến việc học tập: *“Học như đi thuyền ngược nước, không tiến ắt lùi”*. Bởi vì học như đi thuyền ngược nước, từng giây từng phút phải nhắc nhở mình có đang tinh tấn hay không. Bạn chỉ cần lười biếng lập tức liền bị lùi lại phía sau ngay.

Quả thật hiện nay xã hội này là một cái thùng nhuộm rất lớn, chỉ cần bạn hơi không cố gắng thì phong độ của bạn lập tức liền đi xuống. Cho nên nếu ở trong thời đại này hiện nay, muốn có thể thành tựu được học vấn của mình thì nhất định phải tinh tấn bền bỉ, không được phép ngừng nghỉ.

Vậy nước còn có thể khiến bạn nghĩ đến điều gì nữa?

“Hải nạp bách xuyên, hữu dung nãi đại”. **Tất cả trăm sông đều tập trung về biển lớn, nó đều có thể bao dung, có thể dung nạp.** Cho nên đời người phải luôn luôn mở rộng tâm lượng của mình, dùng cái tâm khoan dung để đối xử với mọi người. Khi chúng ta cảm thấy phiền não rất nhiều, nhìn ai cũng chướng mắt, nhìn ai cũng thấy rất khó chịu, vấn đề tuyệt đối không phải ở người khác mà vấn đề là tại mình. Cho nên bạn chỉ cần tâm lượng vừa mở ra thì chướng ngại liền loại trừ.

Thực ra chúng ta nói đều là do người đó khiến tôi tức giận, đều do người đó có lỗi với tôi, cho nên thường thường sẽ hay tức giận, là không thể bao dung. Tôi sẽ hỏi các vị bằng hữu một vấn đề: *“Theo logic mà nói, không có người nào có thể bước vào nội tâm của bạn được, lời nói này có đúng không?”*. Theo logic mà nói, không có người nào có thể bước vào nội tâm của bạn được, vậy người thật sự làm tổn thương bạn là ai? Là chính mình. Các bạn sao thông minh như vậy chứ! Rất có tánh ngộ rồi. Bài của chúng tôi vẫn chưa giảng xong, tánh ngộ của các bạn đã khai rồi. Câu nói này rất có ý nghĩa. Ai đang làm tổn hại chúng ta vậy? Cho nên tôi cũng làm một ví dụ cho họ nghe.

Tôi nói, hôm nay bạn từ trong phòng làm việc bước ra, vừa bước ra, ngay đó gặp một người đánh bạn một bạt tai ngã xuống. Bạn vẫn chưa định thần lại được, họ đã giận dùng dùng bỏ đi rồi. Trong tâm bạn nghĩ: *“Hôm nay thật xui xẻo, có thể họ nhận nhầm người rồi”*. Bạn lập tức liền bỏ qua, không trách anh ta, bị một bạt tai không trách anh ta. Vừa lúc hôm nay về đến nhà, chồng bạn uống rượu, trạng thái thật không tốt, đánh bạn một bạt tai. Cùng một bạt tai giống nhau, bạn lập tức nói: *“Suốt đời này tôi sẽ không thể tha thứ cho anh, tôi sẽ không bao giờ bỏ qua cho anh”*. Cùng một bạt tai giống nhau mà hiệu quả

khác nhau nhiều như vậy, xin hỏi ai tạo thành hiệu quả khác nhau nhiều như vậy? Chính mình. Đúng vậy! Cho nên ai khiến chúng ta giận vậy? Ai khiến chúng ta đau khổ? Đều do mình cưỡng cầu, đều do mình chấp trước. Cho nên không phải do người khác gây khó dễ cho chúng ta, mà do tự mình gây khó dễ cho chính mình. Khi chúng ta hiểu rõ cái chân tướng này, bạn mới dần dần hiểu được cái gì cần phải buông xả.

Cho nên chúng ta thường thường đều hay nói: *“Họ cần phải như thế nào, họ phải biết, sao họ ngay cả điều này cũng không biết”*, kiểu nói này chúng ta thường hay nghe thấy. Tôi liền nói lại với họ, họ vốn dĩ là không biết. Bởi vì thời đại này, giáo huấn Thánh Hiền đã bị mất đi hai - ba đời rồi, cho nên con người căn bản của làm người cũng không rõ ràng. Thực ra chúng ta nhìn thấy người như vậy đều cảm thấy họ rất đáng thương, đâu còn thời gian để giận dữ với họ. Cho nên chúng ta nói: *“Người trước bất thiện, không biết đạo đức, do không được dạy, chớ quở trách họ”*, không nên quở trách họ nữa, bạn càng nên thương họ hơn. Họ ở chỗ đó tự cam lòng sa đọa, tự đào mồ chôn mình, bạn lại không kéo họ lên thì sau này họ sẽ rất thâm. Cho nên vào lúc này không nên nổi giận với họ, trái lại cần phải sinh khởi lòng bao dung, sinh khởi tâm từ mẫn với họ. Phải giống như biển lớn vậy, có bao dung mới lớn.

Chúng ta hãy thử xem sông Trường Giang, sông Hoàng Hà của chúng ta, dòng nước lớn này liên tục chảy về đâu vậy? Đều chảy về phía Đông. Tuy nó có muôn trùng gập ghềnh, nhưng mục tiêu của nó có thay đổi hay không? Không có, mà lại trước sau tuôn chảy về phía Đông, đại biểu một người rất có chí hướng, chí hướng không đổi. Nhưng mà có thể chạy thẳng ngang qua được hay không? Không được. Đòi người đâu có thể thuận lợi như vậy được, *“đời người chuyện bất như ý thường chiếm đa số”*. Vào lúc này, núi không chuyển thì đường chuyển, đường không chuyển thì người tự mình chuyển, cho nên có khi phải cong. Chúng ta nói phải biết co biết duỗi, có lúc cần phải biến thông thì phải biết biến thông, phải biến thuận theo thời thế mà làm. Nhưng mà luôn luôn biết rất rõ mục tiêu ở đâu? Ở phía Đông.

Mục tiêu ở thành tựu con trẻ, mục tiêu ở thành tựu người có duyên quanh mình này không thay đổi. Nhưng mà làm sao làm được? Tùy lúc, tùy nơi cần xem xét tình thế. Cho nên sông Trường Giang, sông Hoàng Hà, rất nhiều sông lớn của chúng ta đều là rất có chí hướng, trôi chảy về phía Đông.

Khi bạn nhìn thấy một hồ nước trong suốt, có thể nhìn thấy đáy như vậy... Trong cửa Phật lúc cúng tế (chúng ta mỗi ngày lễ Phật xong đều có rót một ly nước trong), ly nước trong này có phải để Phật uống hay không? Không phải. Cái ly nước này, điều quan trọng nhất là phải nhớ kỹ lời chỉ dạy của Phật Bồ Tát với chúng ta, luôn luôn nhắc nhở tâm của chúng ta có trong suốt giống như nước không, hay là bị ô nhiễm. Khi bị ô nhiễm rồi phải làm thế nào? Phải mau mau loại bỏ ô nhiễm đi. Khi tâm còn chưa bị ô nhiễm phải phòng ngừa ô nhiễm.

Lúc chúng ta bước vào sơn môn có phải thấy có Tứ Đại Thiên Vương không? Bắc Phương Đa Văn Thiên Vương tay cầm là gì vậy? Dù che mưa. Có phải Ngài thích cầm dù che mưa hay là Ngài thích thu thập dù che mưa không? Không phải. Đa Văn Thiên Vương là đại biểu phải biết phòng ngừa những tư tưởng quan niệm sai lầm khiến bạn bị ô nhiễm trong cái xã hội hiện đại bùng nổ tri thức này.

Cho nên một người không phải trước tiên cần xem thật nhiều sách, mà trước tiên cần có khả năng phán đoán của lý trí, họ mới đi hấp thu rộng rãi tri thức. Muốn xác lập lý trí và khả năng phán đoán của một con người cần dùng phương pháp gì vậy? **Cần học tập Kinh điển Thánh Hiền mới có khả năng tạo ra khả năng phán đoán như vậy.** Cho nên cái ly nước này nói với chúng ta không được bị ô nhiễm, cần phải phòng ngừa ô nhiễm. Sau đó phải xem xem tâm của mình có thanh tịnh hay không.

Tâm của một người chỉ cần thanh tịnh rồi thì trí tuệ của họ liền khai. Chúng ta thường hay lấy nước để rửa sạch rất nhiều đồ dơ bẩn, cho nên nước cũng đại biểu cho giáo dục, giáo hóa, đem những tư tưởng quan niệm sai lầm của chúng ta tẩy rửa sạch sẽ. Quả thật khi chúng ta có tánh ngộ thì có thể thể hội được từ trong nước rất nhiều đạo lý làm người xử thế.

Vừa mới nói đến người thiện người ác đều là thầy, thậm chí trời đất vạn vật là thầy, những sự việc mà bạn gặp phải (cảnh giới) cũng là thầy. Cảnh giới mà chúng ta gặp phải không ngoài hai loại: Thuận cảnh và nghịch cảnh. Đạo đức học vấn của một người có phải trốn vào trong núi mà thành tựu không? Tuyệt đối không phải. **Đạo đức học vấn của mọi người đều là từ trong đối nhân xử thế không ngừng rèn luyện, không ngừng nâng cao, gọi là “trải sự luyện tâm”.**

“Đệ Tử Quy” nói: *“Phàm là người, đều yêu thương”*. Thói quen vốn dĩ nhìn thấy loại tình huống này thì lập tức nóng giận nổi lên, bỗng nhiên nghĩ đến: *“Phàm là người, đều yêu thương”*, thì liền nén giận xuống, đây chính là trải qua sự để luyện tâm. Cho nên, một người khi tiến bộ nhanh nhất là gặp thuận cảnh hay là nghịch cảnh vậy? Khi gặp nghịch cảnh. Cho nên phải cảm ơn nghịch cảnh, cảm ơn khó khăn, cảm ơn tôi luyện. Nếu không như thế thì tiềm năng của chúng ta, trí tuệ của chúng ta không thể rèn luyện để khai mở ra. Trong khi chúng ta có loại thái độ này thì sẽ không sợ khó khăn, biết tôi luyện bản thân, biết nâng cao cảnh giới của mình.

“Ngọc không mài giũa không thành đồ hữu dụng, người không học không biết nghĩa”. Sau này đứng trước nghịch cảnh cũng là thầy, thuận cảnh sẽ khiến người ta dễ dàng mất phương hướng nhất. Tất cả việc sai lầm có lẽ đều tạo ra ở trong lúc thuận cảnh, cho nên đứng trước thuận cảnh phải biết luôn luôn nhắc nhở mình không được phép buông thả, không được phép tự đại. Phải luôn luôn nhắc nhở mình, ta có được thuận cảnh như vậy là do bao nhiêu người vun đắp cho ta, phải thường mang lòng cảm ơn. Như vậy thuận cảnh, nghịch cảnh đều là thầy.

Tốt rồi! Hôm nay chúng ta chỉ học đến đây. Cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Chào các vị bằng hữu!

Chúng ta tiếp tục mối quan hệ tiếp theo ở trong ngũ luân. Chúng ta đã nói về mối quan hệ cha con và mối quan hệ thầy trò, bây giờ tiếp theo là **quan hệ vua tôi**, cái gọi là: **“Quân nhân thần trung”**.

“Quân thần”.

Vào thời xưa, “quân” là chỉ quân vương, “thần” là chỉ thần dân, quan hệ vua tôi - quân thần. Bây giờ có còn mối quan hệ quân thần này nữa không? Rất nhiều người nói hiện nay không có Hoàng đế, vậy thì không có mối quan hệ quân thần. Giải nghĩa như vậy thì giải nghĩa theo cách rất hẹp nghĩa. Quan hệ quân thần là chỉ mối quan hệ giữa người lãnh đạo và người bị lãnh đạo, đây đều bao hàm vào trong mối quan hệ. Chúng ta hãy xem những vị quan tốt ngày xưa, họ đảm nhận chức Thái thú hay đảm nhận chức Tuần phủ, dưới họ cũng có rất nhiều những thuộc hạ, những viên chức đều rất trung thành với họ, đây cũng là thuộc về mối quan hệ quân thần.

Các vị bằng hữu, trong xã hội này, còn có những đoàn thể nào cũng thuộc về mối quan hệ quân thần này vậy? Chúng ta hãy suy nghĩ thử xem, ở trong cuộc sống của chúng ta, trong xã hội hiện nay, những cái nào cũng thuộc về quan hệ quân thần? Là thương nghiệp. Chúng ta nói ở trong xí nghiệp có mối quan hệ lãnh đạo và người bị lãnh đạo. Còn gì nữa không? Trong nhà trường thì có hiệu trưởng và giáo viên, thậm chí là giữa những vị viên chức của Cục Giáo dục và giáo viên của trường học, đây cũng thuộc về lãnh đạo và bị lãnh đạo. Trong nhà trường, trong doanh nghiệp và cả trong quân đội cũng có mối quan hệ lãnh đạo và người bị lãnh đạo. Còn nữa hay không? Cơ quan nhà nước của chúng ta. Xí nghiệp cơ quan nào cũng có mối quan hệ lãnh đạo và người bị lãnh đạo.

“Quân nhân”

Trong những mối quan hệ này, xử lý như thế nào cho tốt rất là quan trọng. Vì vậy cần phải có **“quân nhân”**. Người lãnh đạo thì cần phải nhân từ. Chữ “nhân” này là chữ hội ý, gồm bên trái là chữ “nhân”, bên phải là chữ “nhị”, là hai người nào vậy? Là mình và người khác. Nghĩ

đến chính mình thì phải nghĩ đến người khác, vì vậy mọi chỗ đều phải nghĩ thay cho người khác. Vì thế, “quân nhân” thì chữ “nhân” này ý nghĩa chỗ chỗ đều là thay cho cấp dưới mà suy nghĩ. Thậm chí không phải chỉ có nghĩ thay cho cấp dưới mà còn nghĩ cho gia đình của họ, nghĩ cho người nhà của họ. Làm một người lãnh đạo có cái tấm lòng nhân hậu như vậy thì cấp dưới nhất định sẽ rất biết ơn họ, nhất định sẽ thành tâm cống hiến sức lực.

Còn chữ “*thần trung*”; “*trung*” là trung với người lãnh đạo, trung với bổn phận, trung với chức trách của chính họ, trung với đoàn thể của chính họ. Cho nên “nhân” và “trung” chính là đức hạnh. Mọi quan hệ “quân thần” là đạo, “nhân” và “trung” chính là đức, “*quân nhân thần trung*”.

Ở trong rất nhiều đoàn thể như vậy đều có mối quan hệ quân thần, mà sự thật ở Trung Quốc thời xưa, ngay cả trong gia đình cũng có mối quan hệ “quân thần”. Ngày trước, mỗi gia đình đều là đại gia tộc, có gia đình có một - hai trăm người cùng chung sống. Bởi vì có đến một - hai trăm người thì có rất nhiều trường bối đức cao vọng trọng, và họ chính là “quân” (người lãnh đạo). Quyết sách của cả gia tộc đều phải thông qua quyết định của họ. Hiện tại thì còn những gia tộc như vậy nữa hay không? Rất ít. Có lẽ là vẫn còn.

Vào thời nhà Minh, có một người đọc sách tên là Trịnh Liêm. Nhà của ông tổng cộng có hơn 1.000 người, cả gia tộc bảy đời cùng sống chung. Hiện nay thấy được bốn đời thôi thì cũng khó rồi. Bảy đời sống chung vậy mà gia đình hòa thuận. Hiện nay chỉ có hai vợ chồng với đứa con mà còn không hòa thuận nổi, ba người mà cũng còn không xong. Không cần phải nói ba người, hiện tại ngay cả có hai vợ chồng thôi cũng còn không xong, cũng thường cãi vã lẫn nhau. Cũng có khả năng ngay cả sống có một mình mà cũng không xong, vẫn thường không tự vượt qua nổi chính mình, cũng nổi giận linh đình, giận chính mình làm sao lại làm sự việc ra nông nổi như vậy. Rõ ràng biết không nên nổi giận mà vẫn cứ nổi giận, biết không nên lười nhác mà vẫn cứ lười nhác, thế là ngay cả bản thân mình đối với chính mình vẫn còn xử lý chưa xong. Cho nên gia đình hơn 1.000 người mà xử lý được

tốt, đây thật là một đại học vấn. Vì thế, Minh Thái Tổ vô cùng bội phục Trịnh Liêm, liền thỉnh giáo ông: “*Ông vì sao lại có thể quản lý được cả 1.000 người tốt đến như vậy? Là dùng phương pháp gì?*”. Trịnh Liêm trả lời ông: “*Không nên nghe lời của phụ nữ*”.

Không nên sau khi nghe câu nói này mà rất nhiều phụ nữ hôm sau đều không thèm đến nghe nữa, rồi nói thầy Thái lại có thể mắng phụ nữ. Cho nên chúng ta nghe thì phải nghe cho ra cái ý nghĩa thật sự của nó là nằm ở chỗ nào, không nên chỉ nhìn vào ý nghĩa bên ngoài của văn chữ. Vì sao mà Trịnh Liêm lại nói, muốn giữ gìn gia đình 1.000 người thì phải không nghe lời của phụ nữ? Bởi vì một gia đình, một đoàn thể sợ nhất là điều gì? Gièm pha nói xấu, sợ nhất là có những lời gièm pha xích mích gây chia rẽ. Vừa sinh ra thị phi xích mích thì người lãnh đạo nghe được những lời này liền sanh bất bình, liền sẽ ảnh hưởng đến lời nói và những hành động họ làm, cho nên ra tay làm thì người của cả gia tộc liền cảm thấy không công bằng, mà không công bằng thì người của cả gia đình sẽ bắt đầu dao động nhân tâm, bắt đầu ai nhìn thấy ai cũng không vừa ý. Vì thế, **một người lãnh đạo thì không thể tin nghe những lời gièm pha, phải có thể đại công vô tư mà làm việc.**

Vậy vì sao mà ông nói không nên nghe lời của phụ nữ? Bởi vì người phụ nữ vào thời xưa tương đối ít có được cơ hội tiếp nhận giáo dục. Đã không được tiếp nhận giáo dục thì đối với giáo huấn của cổ Thánh tiên Hiền, đối với đạo lý làm người sẽ không hiểu. Mà đã không hiểu đạo lý làm người thì tầm nhìn sẽ rất ngắn, tâm lượng sẽ rất nhỏ hẹp. Tâm lượng mà nhỏ hẹp thì sẽ đổ ky, bên này tính toán bên kia. Khi tính toán so bì thì làm cho nhân tâm bắt đầu bất bình, bắt đầu có rất nhiều phân tranh, bắt đầu sanh ra những lời gièm pha bịa đặt. Vì thế mà ông nói không thể nào được tin nghe những lời gièm pha thị phi. Nếu đã là một người lãnh đạo, họ phải có năng lực xét đoán những lời nào thì không thể nghe. Việc này vẫn là cần phải có trí huệ. Nhưng mà con người cũng lạ, hễ nghe thấy những lời gièm pha thì bắt đầu căng tai ra mà nghe, sau đó liền nói “*ai nói vậy, ai nói vậy?*”. Chỉ cần nghe nói ai đó thấy bạn không vừa mắt, ai đó nói xấu bạn thì lập tức liền căng tai ra nghe.

Tôi đã từng nghe Giáo sư Thích Tịnh Không giảng đến điểm này. Ngài nói chỉ cần có người nói xấu người nào đó thì Ngài liền ngăn người đó lại, Ngài nói: *“Anh đừng nói nữa, hình tượng của người đó ở trong lòng tôi rất tốt, nên anh đừng có hủy báng người ta”*, khiến cho mỗi một người ở trong lòng Ngài đều giữ được hình tượng rất tốt đẹp. Đây là rất có trí huệ. Không nghe lời gièm pha, không nghe những lời thị phi gây chia rẽ.

Bởi vì ngày xưa phụ nữ ít được tiếp nhận giáo dục cho nên tương đối không hiểu được những đạo lý này, vì thế nói không nên nghe lời phụ nữ.

Ngày xưa quả thực là có rất nhiều người phụ nữ vô cùng vĩ đại, đã dạy ra được những người con người cháu rất ưu tú. Họ kỳ thực đều nhận được giáo dục. Họ nhận được giáo dục gì vậy? Là giáo dục gia phong của gia đình. Cho nên người như vậy thật sự được giáo dục. Bạn nói xem họ có đi học qua hay không?

Các vị bằng hữu, **đi học có thể xem là được giáo dục hay không?** Hai việc này không như nhau. **Được giáo dục nghĩa là hiểu được cách làm người, làm việc, chứ không phải chỉ đọc sách mà thôi.** Hiện tại, rất nhiều sinh viên đại học đã đi học mười mấy năm, tốt nghiệp rồi nhưng có biết làm người như thế nào hay không? Không biết. Đó vẫn chưa được gọi là giáo dục, chỉ nên gọi là truyền thụ kỹ năng tri thức, chưa có thật sự tiếp nhận được giáo dục về xử sự làm người. Cho nên, không chỉ lời của phụ nữ hiện nay nói ra mà những người nam chưa tiếp nhận giáo dục xử sự làm người cũng thường hay tính toán với người này người kia, tâm lượng rất nhỏ hẹp. Lời nói của những người như vậy thì có thể nghe hay không? Không thể nghe. Cho nên chúng ta phải có trí huệ để nhìn cho rõ: Không nghe gièm pha.

“Người nói chuyện thị phi cũng là người thị phi”. Những người dấy động chuyện thị phi có thể họ mới chân thật là người thị phi. Vấn đề là ở chính nơi họ. Vì sao mà họ lại đến chỗ của bạn để khiêu khích gièm pha? Động cơ của họ là muốn khống chế bạn, khiến cho đoàn thể của

bạn bất hòa, khiến cho gia đình bạn bất hòa. Cho nên bạn phải có năng lực phán đoán, không nên nghe những lời này. Vì thế, khi mỗi một người phụ nữ trong chúng ta đều được nhận qua sự giáo dục tốt đẹp thì lòng dạ, tầm nhìn sẽ rất rộng rãi. Câu nói này tuyệt đối không phải nói các vị, khi người đàn ông lòng dạ hẹp hòi thì câu này là đang nói người đó. Vì thế, làm người xử sự phải biết mở rộng tâm lượng.

Sau đó, Hoàng Thượng đã ban tặng cho Trịnh Liêm hai quả lê rất tốt, cũng là làm một bài kiểm tra xem ông chia hai quả lê này cho 1.000 người ở nhà như thế nào. Tặng lê cho ông, sau đó phái hai vị Cầm Y Vệ bám theo sau đến nhà của ông. Kết quả họ nhìn thấy Trịnh Liêm thông thả ung dung đi lấy hai cái lu nước, sau đó đổ đầy nước hai lu, mỗi bên một trái lê dầm nát ra. Sau khi dầm nát ra thì nước của quả lê hòa vào trong lu nước này. Sau đó nói: *“Nào đến đây, không phân lớn nhỏ, mỗi người uống một chén”*. Trì gia như vậy sẽ được công bằng, mà công bằng thì lòng người sẽ bình. Sau khi bình thì sẽ hòa, là hòa bình. Sau khi bình rồi thì sẽ an, là bình an. Sau khi an thì lòng người sẽ vui, gọi là an lạc. Vì vậy, **công bằng chính là một nguyên tắc quan trọng nhất trong việc trị gia.**

Giả như không công bằng, đối xử đặc biệt tốt với một đứa con nào đó, vậy sẽ rất phiền phức. Đối với đứa con này rất là tốt, xin hỏi có giúp ích gì được cho nó hay không? Những đứa trẻ được cưng chiều ngày xưa thì có ai được kết quả tốt hay không? Đối xử đặc biệt tốt với nó thì nó sẽ được nuông chiều mà làm tới, nó sẽ chơi bời lêu lổng. Như vậy đứa con phá sản có phải là đứa con từ nhỏ đã bị cha mẹ nghiêm khắc hay không? Điều không phải. Những đứa phá sản đều là những đứa từ nhỏ được cha mẹ nuông chiều. Cho nên, cha mẹ mà không có lý trí chân thật thì con cái sẽ không thể dạy tốt. Vì thế, đối với thế hệ sau, đối với hàng con cháu phải công bằng. Khi bạn nuông chiều chúng thì chúng được nước làm tới. Vả lại những đứa bạn không chú ý, bị bạn thương yêu ít hơn thì những đứa trẻ đó trong tâm sẽ bất bình, thậm chí là chúng còn cảm thấy thật không có tự tin, cảm thấy mình thật vô dụng, bởi vì bạn đã xem nhẹ chúng, bạn đã lơ là với chúng, vì thế những đứa trẻ như vậy từ nhỏ cũng đã mất cân bằng tâm lý, không được khỏe mạnh. Đợi đến khi lớn một chút có thể sẽ

tạo ra việc anh em phân tranh, cảm thấy cái gì ba mẹ cũng tốt với anh chị em, sau cùng anh chị em có thể sẽ bắt đầu xung đột. Những ví dụ như vậy vào thời xưa nhiều không kể xiết. Cho nên **chúng ta duy trì gia đình, duy trì một gia tộc thì nhất định phải vô tư, phải bình đẳng, như vậy mới là cách làm tốt nhất đối với con cháu đời sau của bạn, là tấm gương tốt nhất**. Vì thế, ở trong gia tộc cũng có mối quan hệ quân thân.

Tiếp đến, ở trong công ty xí nghiệp có mối quan hệ quân thân, ở trong rất nhiều đoàn thể cũng có mối quan hệ quân thân. Vậy xin hỏi, ở trong đoàn thể thì có cần bình đẳng hay không? Rất cần thiết.

Giả như bạn đối với nhân viên này đặc biệt tốt, thường thường tăng lương cho người này, lại cho người này một số phần thưởng, thì những nhân viên khác sẽ như thế nào? Sẽ không phục. Những bực dọc đó tích lũy dần dần, đến một lúc nào đó sẽ bộc phát. Cho nên không những trong gia đình phải bình đẳng đối đãi mà đoàn thể cũng phải bình đẳng đối đãi. Vì thế, hiện nay trong doanh nghiệp cần phải có chế độ, những biểu hiện như thế nào thì chúng ta mới cho phần khen thưởng tương xứng. Việc này cũng là phải được xây dựng trên nền tảng công bằng bình đẳng.

Chúng ta xem thử thời xưa, người làm quân vương thì họ làm quân vương như thế nào, họ làm người lãnh đạo như thế nào? Người lãnh đạo quan trọng nhất là chính mình phải lấy thân làm gương. Việc này rất là quan trọng, *“lấy thân làm gương”*.

Chúng tôi có một vị giáo viên, anh ấy sau khi xem được “Đệ Tử Quy” rất vui mừng, muốn có thể đem quyển sách này để dạy dỗ tốt các học sinh của mình. Vì thế, sau khi trở về anh rất phấn khởi, qua hôm sau thì bắt đầu mỗi ngày đều quan sát rất kỹ: Đây không được chạy, *“chớ làm vội, vội sai nhiều”*, bàn học của em vì sao lại để lộn xộn như vậy, *“Nón quần áo, để cố định. Chớ để bừa, tránh dơ bẩn”*, thường giống như một cảnh sát đang làm nhiệm vụ canh gác, nhìn thấy học sinh có chỗ nào sai sót thì lập tức phê bình chúng. Kết quả sau khi làm được hơn một tháng thì anh cảm thấy rất vất vả, mệt bỏ hơi tai.

Đúng lúc đó có được cơ hội cùng nhau ngồi ăn cơm với chúng tôi (tôi xem thấy anh rất là mệt mỏi), anh nói: *“Đệ Tử Quy” thật sự là hay, nhưng khi đem triển khai thì tôi lại thật sự rất mệt*. Tôi liền làm rõ với anh, tôi nói: *“Một người lãnh đạo, một người thầy giáo việc quan trọng nhất không phải là ra lệnh cho học trò phải làm cho được, mà là chính mình trước tiên phải làm cho được, phải lấy thân làm gương”*. Tâm niệm của anh vừa chuyển thì sau khi trở về liền thay đổi cách làm, đều là yêu cầu bản thân mình phải làm được trước tiên. Có một hôm anh tự mình đang ở đó để sắp xếp, dọn dẹp bàn làm việc, đang lau bàn, đột nhiên ngẩng đầu lên nhìn thấy có hai - ba đứa trẻ cũng đang lau bàn theo anh. Kết quả những đứa trẻ học lớp ba tiểu học này hẳn nhìn thấy người khác làm thì cũng làm theo, giống như một tổ ong vậy, cả lớp đều bắt đầu lau bàn học. Anh nói vào lúc đó thì trong lòng anh rất cảm động, mới thấy việc lấy thân làm gương có sức mạnh rất to lớn. Đúng lúc vào tuần lễ đó họ cũng đưa học sinh ra một công viên để học quan sát thực tế, và lúc ở trong công viên, anh tự nhiên khom xuống nhặt lên miếng giấy vụn. Nhặt khoảng hai - ba mảnh như vậy, đột nhiên quay đầu nhìn lại thì phát hiện ra mấy mươi học sinh cũng đều đang nhặt rác. Anh nói, vào lúc đó nhìn thấy như vậy anh cũng rơi cả nước mắt. Đương nhiên là anh đã phát hiện ra được một chân lý, làm cha mẹ người khác, làm thầy cô của người khác, làm lãnh đạo người khác quan trọng nhất là phải lấy thân làm gương. Sức mạnh của việc giáo dục này, sức mạnh của việc giáo hóa, sức mạnh của việc cảm hóa là đặc biệt lớn. Sau cùng học sinh còn đi đến lấy cả rác đang cầm trên tay anh. Chúng nói: *“Thầy ơi, thầy là người lớn, những việc này để chúng em làm là được rồi”*. Vì thế, đích thực là người lãnh đạo nhất định phải lấy thân mình làm gương.

Bởi vì sao Khổng Lão Phu Tử lại tôn sùng các cổ Thánh tiên Vương? Cũng đều là những cổ Thánh tiên Vương này chính bản thân mình chân thật đã làm đến được. Tôi xem trong các sử sách, xem qua các ghi chép có câu chuyện của vua Nghiêu. Một lần vua Nghiêu đi tuần sát ở một vùng quê, đúng lúc nhìn thấy có hai tội phạm bị áp giải đem đi nhốt. Vua Nghiêu nhìn thấy trong lòng hoang mang liền đi đến hỏi cho rõ ràng. Hai người các anh vì sao lại phạm tội vậy? Phạm phải tội gì? Hai người dân này liền nói: *“Đã lâu trời hạn hán không mưa,*

chúng tôi cũng đã không còn gì để ăn, ngay cả cha mẹ ở nhà cũng không có gì để ăn, vì thế tôi đành phải đi trộm đồ của người khác". Kết quả sau khi vua Nghiêu nghe xong, ông lập tức liền nói với các binh sĩ: *"Các vị hãy thả hai người này ra, hãy bắt ta đi"*. Mấy vị binh sĩ này nghe thấy đều ngẩn người ra: *"Làm sao lại có thể bắt nhốt một vị quân vương kia chứ?"*. Thế là vua Nghiêu liền nói: *"Ta đã phạm phải hai tội lớn, hai người này vô tội. Thứ nhất, ta không có dạy dỗ tốt thần dân của ta, cho nên để xảy ra việc họ đi trộm đồ của người khác. Thứ hai, bởi vì ta không có đức hạnh cho nên ông trời mới hạn hán không mưa. Vì vậy, hai sự việc này đều là do lỗi của ta"*. Vua Nghiêu đã phát khởi ra một sự phản tỉnh chí thành từ trong nội tâm, lập tức cảm động cả trời cao, ngay lúc đó liền có mưa rơi xuống.

Các vị bằng hữu, một quốc gia mà phong điều vũ thuận, quốc thái dân an, quyết định ở lòng người. Làm một người lãnh đạo có được một tấm lòng khí phách như vậy, có được thái độ kiểm điểm chính mình như vậy, họ chính là tấm gương cho tất cả nhân dân. Thái độ và hành động của họ vừa phát xuất ra thì lập tức nhân dân cả nước sẽ lập tức làm theo, cả đất nước của vua Nghiêu vận thế liền thay đổi. Đây cũng là có đạo lý tất nhiên. **Một người lãnh đạo phải biết chí thành phản tỉnh, một người lãnh đạo phải luôn có thể suy nghĩ cho nhân dân, đất nước này nhất định sẽ hưng vượng.**

Ở trong TỰ THUẬT THƯƠNG THANG có một bài viết nói vua Thang cũng là một vị vua Thánh nhân. Vua Thang nói: *"Vạn phương hữu tội, tội tại trẫm cung"*. *"Vạn phương"* là chỉ tất cả mọi sự việc. Tất cả những sự việc lỗi lầm là lỗi của ai? *"Trẫm"* nghĩa là vua tự xưng mình, đều là lỗi của tôi, đều là do tôi chưa làm tốt. Tất cả các vị vua đều có thái độ tự mình phản tỉnh như vậy thì nhất định có thể khiến cho thần dân của họ vô cùng cảm động.

Những vị vua Thánh nhân này dùng tâm thành của họ để cảm động trời đất, vậy chúng ta có dùng tâm thành để cảm động gia đình của mình hay không? Cho nên từ trên câu chuyện này, chúng ta không phải đi yêu cầu người trong nhà chúng ta phải làm được những gì, mà là tự mình phản tỉnh trước là mình không làm tròn được những bổn

phận gì. Khi chúng ta có loại tâm thành này, có cái thái độ phản tỉnh này, ngay cả đất nước cũng có thể thay đổi, huống gì là một gia đình. Rất nhiều người nói: *“Ngày xưa những sự việc như lập tức có mưa như vậy có phải là thần thoại hay không?”*. Kỳ thực không phải. Vì sao có nhiều người cũng làm ra cảm động như vậy, nhiều kỳ tích như vậy mà người hiện tại chúng ta đều không thấy ai được vậy? Vấn đề ở đâu? Bởi vì chúng ta so với các Thánh vương, so với cổ Thánh tiên Hiền thì chúng ta còn kém họ quá xa.

“Tứ Khố Toàn Thư” có ghi chép, trong các đời vua thời nhà Thanh thì Hoàng đế Khang Hy là một trong những vị Hoàng đế vô cùng có đức hạnh. Khi đất nước gặp phải thiên tai, hạn hán thì Hoàng đế Khang Hy sẽ có một khoảng thời gian ngắn tắt gọi chay tịnh, sau đó mới đến Thiên Đàn để cầu mưa. Khi Hoàng đế Khang Hy đi lên Thiên Đàn thì bầu trời trên cao không có một dấu hiệu gì cho thấy sắp mưa. Khi Hoàng đế Khang Hy đi lên Thiên Đàn, bắt đầu dùng tâm chí thành của người để đọc tụng văn tế. Trong lúc Hoàng đế khẩn đọc văn tế thì mây đen bắt đầu kéo đến. Đợi cho đến khi văn tế được đọc xong thì mưa bắt đầu rơi xuống. Đây đều là có ghi chép trên lịch sử. Cho nên chúng ta đích thực có thể biết được một chân tướng, **tất cả những cảnh giới tốt đẹp là nhờ chân tâm của con người mà cảm ứng**. Vì thế, đời người có thể cảm ứng được bao nhiêu hạnh phúc mỹ mãn, bao nhiêu kỳ tích của cuộc sống cũng phải nhờ vào cái chân tâm này của chúng ta. Vì những vị vua Thánh nhân ngày xưa này thường hay nghĩ đến lỗi lầm của chính mình, đức hạnh của họ đều trở thành mẫu mực của cả đất nước.

Cũng như Chu Văn Vương, Chu Vũ Vương triều nhà Chu. Trong lịch đại lịch sử của Trung Quốc, triều nhà Chu là triều đại trị vì lâu dài nhất. Các vị bằng hữu, các vị cảm thấy họ vì sao có thể trị vì đến 800 năm? Có phải họ có ba đầu sáu tay hay không? Không phải. Kỳ thực, những người vĩ đại đều là người đã đem những điều căn bản nhất của việc làm người làm cho được tốt nhất, sau đó thì cảm động nhân dân của cả nước. Chu Văn Vương vô cùng hiếu thuận đối với phụ thân của mình là Vương Quý, chân thật đã làm được điều *“Sáng phải thăm, tối phải viếng”*. Vì thế các vị bằng hữu, chỉ cần làm cho được

“Đệ Tử Quy” thì gia đình nhất định sẽ hưng vượng, đất nước của bạn nhất định sẽ hưng vượng.

Ông mỗi ngày ba lần đi vấn an phụ thân (buổi sáng, buổi chiều và buổi tối). Nhìn thấy sức khỏe của phụ thân rất tốt thì trong tâm ông rất hoan hỷ, nhìn thấy sức khỏe phụ thân không ổn thì liền cảm thấy rất lo buồn. Vả lại, thức ăn ba bữa ăn ông đều đích thân đi xem xét, xem độ nóng nguội của thức ăn. Sợ nóng quá sẽ phỏng, nguội quá thì ăn không nổi. Mỗi ngày ba lần ông đều vấn an phụ thân. Khi một người là quân vương làm như vậy thì người dân của cả nước sẽ như thế nào? Bởi vì hiếu là tánh đức của mỗi một con người, chỉ cần vua làm ra gương hiếu đạo, nhân dân cả nước sẽ dấy khởi lên được một phần bổn thiện của tâm mình, thế là cả nước liền làm theo.

Con của ông là Chu Vũ Vương cũng kế thừa được đức hạnh và chí hướng của phụ thân. Khi Văn Vương bị bệnh thì Chu Vũ Vương mỗi ngày đều ở bên cạnh, ngay cả long mào trên đầu cũng không cởi xuống, cứ phụng dưỡng như vậy trong suốt thời gian phụ thân bệnh. Nếu như phụ thân bữa cơm nào không ăn thì bữa đó ông cũng không ăn, nếu như hôm nay phụ thân ăn được một bữa thì ông cùng phụ thân ăn một bữa, vì thế đích thực niệm niệm đều là vì phụ thân. Ông đã chăm sóc cho phụ thân như vậy được mười hai ngày thì bệnh của phụ thân liền dần hồi phục. Tôi tin rằng ngoài việc thuốc thang tốt, càng quan trọng hơn là tấm lòng hiếu thảo của Chu Vũ Vương khiến cho phụ thân ông thấy vô cùng an ổn. Một gia tộc mà hiếu được như vậy thì sẽ khởi lên hiếu đạo của cả một đất nước.

Trong quyển “Đại Học” có nói đến “*Nhất gia nhân*”. Gia phong trong một gia đình đều là nhân đức, “*nhất gia nhân*”, một đất nước sẽ hưng khởi lên nếp sống xã hội nhân đức. “*Nhất gia nhân, nhất quốc hưng nhân*”. Vì vậy, **lãnh đạo một đất nước, lãnh đạo một đoàn thể thì không có phức tạp như đã tưởng tượng, nhất định từ tự mình tu thân, bắt đầu làm từ tề gia sẽ tự nhiên trị quốc bình thiên hạ.**

Bạn xem, triều Chu cũng là từ bản thân họ tu thân, từ việc gia đình làm ra tấm gương tốt cho cả nước. Cho nên “*nhất gia nhân, nhất*

quốc hưng nhân”. “*Nhất gia nhượng*”, người một nhà biết được lễ phép, hiểu được lễ phép thì nhân dân cả nước sẽ hưng nhượng.

Triều Chu khi mới bắt đầu Thái Vương tại vị. Thái Vương là phụ thân của Vương Quý. Con trai của Vương Quý là Văn Vương. Lúc đầu Thái Vương nhìn thấy Văn Vương (cháu của ông), cảm thấy đứa cháu này phẩm chất thiên phú rất tốt, tương lai có thể là một vị vua Thánh nhân, nhưng Vương Quý là con trai thứ ba (ông vẫn còn một người anh cả là Thái Bá và một người anh kế là Trung Dung). Hai vị huynh trưởng này của Vương Quý nhìn thấy phụ thân của mình yêu thương đứa cháu đến như vậy, hiểu được đứa trẻ này về sau nhất định sẽ là vị vua Thánh nhân (chính là cháu của họ sẽ là vị vua Thánh nhân một đời), họ vì không muốn để cho phụ vương của mình khó xử, vì thế hai người này nhân nói muốn giúp cha đi hái một ít thuốc, hai người đi lên núi từ đó về sau không xuống núi nữa. Họ sợ khi phụ thân truyền ngôi cho Vương Quý sẽ khiến cho phụ thân cảm thấy rất khó xử đối với hai người họ, cho nên vì để cho phụ thân dễ dàng hơn mà họ có thể buông bỏ quyền vị. Vì thế, sự lễ nhượng của gia đình này đã khiến cho rất nhiều người cảm động. Khi nhượng như vậy thì đã thành tựu được tâm hiếu, anh em sẽ không vì quyền vì lợi mà tranh đoạt lẫn nhau, cho nên đích thực là đã làm được Hiếu - Đễ. Đối với cha thì làm được hiếu, đối với huynh đệ là hữu ái, là đễ. Tiếp đến đối với nhân dân thì làm được trung, trung với nhân dân, để cho nhân dân có thể có được một vị vua Thánh nhân. Vừa nhượng như vậy thì Khổng Tử nói hai người này là “chí đức”. Người không có đức hạnh chân thật thì sẽ không thể làm ra được những sự việc như vậy, vì vậy mà họ “*nhất gia nhượng, nhất quốc hưng nhượng*”. Nhà Chu vì sao lại cường thịnh? Chính là đã làm ra được tám gương vô cùng tốt. Người xưa có thể lưu danh sử xanh, những khí phách này đều không phải là hư vọng.

Vị quân vương ngày xưa có thể làm được như vậy, thế thì con người chúng ta hiện tại có thể làm được hay không?

Có một doanh nghiệp lớn đã từng gặp phải một sự thất bại to lớn, bị lỗ vốn gần 700 - 800 triệu. Một người giả sử doanh nghiệp của bạn bị

lỗ vốn 700 - 800 triệu thì bạn sẽ làm thế nào? Có lẽ là sẽ ngủ vùi mà không dám thức dậy. Con người chân thật đối diện với sự thất bại chính là đang khảo nghiệm tính nhẫn chịu của bạn. Người xưa có câu: “*Đại nạn không chết*”. Chữ “chết” này không phải có nghĩa là bị người ta giết chết. Giải thích nghĩa rộng cho chữ tử này chính là khi bạn thật sự gặp phải một thách thức rất lớn, bạn vẫn có thể cắn chặt răng, sừng sững hiên ngang mà xông qua thì phước về sau sẽ vô cùng vô tận. Bởi vậy, sự thất bại đó ngược lại không có khiến cho doanh nghiệp này nản lòng, họ vẫn không ngừng kiên trì nỗ lực. Về sau đã vực dậy được sự nghiệp, vả lại còn làm ăn rất tốt. Về sau, chúng tôi có đi tìm hiểu thì doanh nghiệp này họ đã huấn luyện công nhân điều gì? Họ đã dùng “*Đệ Tử Quy*”, dùng “*Tam Tự Kinh*” để huấn luyện công nhân viên. Chúng tôi đã đi tìm hiểu họ vì sao lại phải dùng “*Đệ Tử Quy*” để giáo dục công nhân của họ? Họ vì sao không nói với mọi người là các bạn chỉ cần đem hàng của chúng ta bán cho tốt là được rồi, các bạn chỉ cần bán hết được hàng cho công ty thì được rồi, họ cần gì phải dùng đến “*Đệ Tử Quy*” để dạy công nhân viên của họ? Là vì họ đã đem sự trưởng thành, đem con người của công nhân viên đặt ở trong tâm. Bởi vì họ đã biết được những công nhân viên hiện tại không hiểu được cách làm người. **Một người không hiểu được cách làm người thì cuộc đời sẽ lắm sự gai góc, nhất định là sẽ vô cùng lận đận.** Bởi vì họ có cái tâm yêu thương công nhân viên này, tự nhiên sẽ được sự yêu quý lại của công nhân viên. Vì vậy “*nhất gia nhân*”, họ có cái tâm nhân từ yêu thương người cấp dưới. Doanh nghiệp này mỗi năm vào những dịp lễ tết quan trọng, ví dụ như là Tiết Thanh Minh, Tết Nguyên Đán, những dịp lễ quan trọng như vậy thì tất cả con cháu đều phải lạy cha mẹ của mình. Cho nên đây là cả gia đình đều là lấy hiếu để trị gia. Khi người lãnh đạo có được cái tâm hiếu này thì những người cấp dưới sẽ rất cảm động, tiếp đến sẽ noi theo. Khi những công nhân này biết dùng hiếu đạo trị gia thì gia đình của những công nhân này cũng có thể hòa thuận vui vẻ. Mà gia đình của những công nhân viên đã hòa thuận vui vẻ thì tâm thái của họ, nội tâm của họ mới có thể thật bình an, công việc cũng sẽ làm được rất tốt. Vì vậy, họ dùng “*Đệ Tử Quy*” để dạy công nhân viên của họ làm người, công nhân của họ mới hiểu được tu thân và tề gia. Họ lại cũng hành hiếu đạo để làm tấm gương cho công nhân viên, công

nhân viên cũng hiểu được lấy hiếu để mà đôn đốc chính mình, để quản lý gia đình. Vì thế những người lãnh đạo chúng ta không thể chỉ biết nghĩ đến túi tiền của chính mình, vẫn là phải có thể nghĩ đến sự trưởng thành của công nhân viên, gia đình của công nhân viên. Chỉ cần người lãnh đạo có được cái tấm lòng và khí phách đó thì nhất định sẽ có thể dẫn dắt doanh nghiệp rất tốt. Cho nên, **một người lãnh đạo thì ngôn ngữ, hành vi, thái độ xử sự đều sẽ trực tiếp ảnh hưởng đến cấp dưới của bạn.**

Vua Thương Trụ là Hoàng đế cuối cùng vào triều nhà Thương. Khi ông ăn cơm, cầm lên một đôi đĩa ngà voi. Kỳ thực, bên cạnh vua Thương Trụ có những vị đại thần tốt nhiều hay không? Có vị quan tốt có trí huệ hay không? Có, có rất nhiều. Vậy thì tại vì sao triều nhà Thương vẫn bị bại vong? Bởi vì người lãnh đạo không có thái độ tiếp nhận sự can gián của thần dân và không có tâm độ lượng, thế là tạo thành hậu quả sau cùng là những vị đại thần tốt đều rời bỏ ông mà đi, một số còn bị vua Trụ giết chết. Trong đó có một vị đại thần rất có trí huệ, khi nhìn thấy vua Trụ cầm lấy đôi đĩa ngà voi lên thì trong tâm ông nghĩ phiền phức to rồi, đất nước sẽ gặp đại nạn.

Ngày xưa, người đọc sách nhìn thấy một đôi đĩa thì có thể biết đất nước sẽ có đại nạn, vì sao vậy? Người chúng ta hiện tại thì có được hay không? Không được. Cho nên thật sự người xưa đọc sách rất có trí huệ. Ông đã nghĩ đến, khi vua Trụ cầm lấy đôi đĩa ngà voi lên thì vua Trụ muốn dùng ly trà như thế nào? Phải dùng chiếc ly làm từ sừng của tê giác. Khi dùng đĩa ngà voi và ly làm từ sừng tê giác thì phải dùng cái bàn làm từ gì? Phải dùng bàn làm từ vàng. Nếu dùng bàn ăn bằng vàng thì xin hỏi thức ăn phải như thế nào? Bạn không thể nào trên cái bàn bằng vàng như vậy lại để vài miếng đậu hũ được, mà đều là sơn hào hải vị. Khi bạn ăn sơn hào hải vị thì cũng không thể nào ăn mặc sơ sài được, mà phải mặc lĩnh, lụa, đủ hàng tơ lụa (lụa là gấm vóc). Bạn mặc lụa là gấm vóc thì cũng không thể ở trong ngôi nhà ván được, vậy thì phải cất như thế nào? Tất cả những kiến trúc hoàng cung xa hoa lộng lẫy đều xuất hiện. Vậy phải tốn bao nhiêu tiền? Phải tốn cả núi tiền. Xin hỏi phải lấy tiền từ đâu? Thì phải đi vơ vét tất cả tiền mồ hôi nước mắt của lão bá tánh, tiền nuôi dưỡng

cha mẹ vợ con của lão bá tánh đều bị họ cướp lấy. Đến sau cùng thì như thế nào? Khởi nghĩa thảo phạt vị vua này. Cho nên *“nhất nhân tham lệ, nhất quốc tác loạn”*.

Trong quyển “Đại Học” nói: *“Nhất gia nhân, nhất quốc hưng nhân, nhất gia nhượng nhất quốc hưng nhượng; nhất nhân tham lệ, nhất quốc tác loạn”*. Họ tham như vậy, bạo lực như vậy thì cả nước sẽ khởi dậy chống lại.

Chúng ta vừa mới nhắc đến nước đã cho chúng ta một sự khai thị, trong đó có một câu liên quan với nước, gọi là nước có thể đẩy thuyền cũng có thể lật thuyền. Bậc quân vương, nhân dân có thể bảo hộ để cho đất nước được hưng thịnh, nhưng một khi bạn bạo lực vô đạo thì như nước sẽ có thể nhấn chìm bạn. Cho nên vua Thương Trụ không hiểu được phải được lòng dân, không thể tranh lợi với dân. Vì thế, quân vương chỉ cần tranh lợi với dân, đến sau cùng thì nhất định sẽ bị người thân xa lánh, cô lập hoàn toàn. Cho nên sự hợp tác giúp đỡ của công nhân viên, của cấp dưới đối với chúng ta cũng đều quyết định ở thái độ của chúng ta, cách làm của chúng ta.

Cho nên Mạnh Tử đối với mỗi quan hệ quân thần có một đoạn giáo huấn rất sâu sắc đối với chúng ta, tôi xin viết ra cho mọi người xem. Mạnh Tử nói: *“Quân chi thị thần như thủ túc, tắc thần thị quân như phúc tâm, quân chi thị thần như khuyến mã, tắc thần thị quân như quốc dân; quân chi thị thần như thổ giới, tắc thần thị quân như khấu thù”*. Chúng ta hãy xem một chút về Mạnh Tử, một sự giáo huấn quan trọng đối với mỗi quan hệ quân thần. Người lãnh đạo giả sử đối với đại thần, đối với cấp dưới xem như thủ túc, xem như huynh đệ, vậy cấp dưới sẽ đối lại với họ như thế nào? Sẽ xem họ như những người thân tín. *“Quân chi thị thần như khuyến mã”*, nếu bạn xem cấp dưới của bạn giống như trâu ngựa đang làm việc cho bạn, cũng không tôn trọng họ thì họ cũng sẽ xem bạn như những người xa lạ thông thường, cũng giống như người ở cùng một nước mà thôi, có tôn trọng với bạn hay không? Cũng không tôn trọng. *“Quân chi thị thần như thổ giới”*, bạn đối với cấp dưới của mình nghĩ rằng tôi đã bỏ tiền ra thuê thì anh phải chăm chỉ lao thật mà làm, anh phải làm việc

ngày đêm cho tôi, không xem người ta như con người, xem như cỏ rác, vậy thì họ xem bạn giống như cái gì? Xem bạn như kẻ cướp, xem bạn như kẻ thù.

Từ chỗ này chúng ta có thể thể hội được **thái độ của cấp dưới đối với người lãnh đạo được quyết định bởi thái độ của người lãnh đạo**. Cho nên lãnh đạo không tốt một đoàn thể, lãnh đạo không tốt một doanh nghiệp thì ai là người chịu trách nhiệm lớn nhất? Là người lãnh đạo. Vì thế, khi không dẫn dắt tốt tổ chức của mình, không dẫn dắt tốt doanh nghiệp của mình thì không thể trách những người cấp dưới và công nhân, phải phản tỉnh chính mình trước. Phải nghĩ đến câu nói của vua Thang: “*Vạn phương hữu tội*”, tội ở ai? Tội ở chính mình, “*tội tại trẫm cung*”. Đây là thái độ của người lãnh đạo đối với cấp dưới, “*quân nhân*”.

“Thần trung”

Chúng ta vừa mới nói thì trung với cái gì? Trung với bản phận, trung với chức trách của mình. Các vị bằng hữu, các vị hãy nhìn tôi, không nên nhìn bên đó, chúng ta phải tập trung một chút. Định công của một người lúc nào cũng đều phải luyện.

Thần thì phải trung với bản phận của họ, trung với người lãnh đạo của họ, trung với công việc của họ. Vậy thần thì có một công việc rất quan trọng đó nhất định phải tận tâm tận lực, nghĩa là khi người lãnh đạo có lỗi lầm thì phải biết khuyên can người lãnh đạo.

Trong “Hiếu Kinh” có một giáo huấn rất quan trọng: “*Thiên tử hữu tranh thần thất nhân*”. Đấng Thiên tử vào khi đó chỉ cần có bảy vị đại thần chịu khuyên can họ, cho dù là Thiên tử không có đạo đức học vấn tốt thì “*tuy vô đạo, bất thất kỳ thiên hạ*”, thiên hạ của Thiên tử vẫn có thể duy trì. “*Chư hầu hữu tranh thần ngũ nhân*”. “Chư hầu” là một đất nước. Ví dụ như nói nước Lỗ, nước Tề, có một đất nước tuy là vô đạo, nhưng mà họ có “*tranh thần ngũ nhân*”, tuy vô đạo, bất thất kỳ quốc, “*Đại phu hữu tranh thần tam nhân*” (Đại phu được xem như là một chức quan rất lớn vào ngày xưa), chỉ cần ở bên cạnh họ có ba người chịu khuyên can, tuy rằng bản thân đạo đức học vấn chưa tốt

nhưng cũng không mất nhà, không đến nỗi khiến cho gia tộc tiêu tán. Vì thế, bên cạnh chỉ cần có cấp dưới can gián, đối với sự thành bại trong cuộc đời họ có tầm quan trọng rất lớn. Vì thế, ngày xưa có rất nhiều lương thần, trung thần đều rất biết giữ bổn phận, chỉ cần là quân vương có lỗi lầm, họ lập tức khuyên can.

Một người rất nổi tiếng là Ngụy Chủ vào thời nhà Đường. Vậy việc khuyên người khác thì có thể ăn nói thẳng thắn ra hay không? Cũng phải quan sát sắc mặt, xem xét thời thế. Vì vậy mà Ngụy Chủ cũng rất có trí huệ. Vào lúc đó ông phụng sự cho Đường Thái Tông, đã nói với Đường Thái Tông: *“Thần muốn làm một lương thần, tuyệt đối không làm một trung thần”*. Các vị xem, Ngụy Chủ rất lợi hại, có thể thông qua một số vấn đề mà dẫn dắt Đường Thái Tông phải suy nghĩ, nói rằng *“thần muốn làm một lương thần, tuyệt đối không làm trung thần”*. Đường Thái Tông rất hiếu kỳ: *“Vì sao mà khanh muốn làm lương thần chứ không làm trung thần?”*. Ngụy Chủ nói với Đường Thái Tông: *“Trung thần đều phải bị chém đầu, có người còn bị moi tim ra nữa, cho nên thần không làm một trung thần, thần muốn làm lương thần”*. Vừa nói như vậy xong thì Đường Thái Tông liền cười to, nhưng mà trong lúc cười như vậy Đường Thái Tông cũng suy nghĩ (bởi vì những vị vua này ngày xưa đều là đọc rất nhiều sách, đặc biệt là lịch sử thì đều thuộc lầu lầu), liền nghĩ đến câu *“bạo quân mới dạy ra được trung thần”* (bởi vì khi khuyên can những vị quân vương này đều bị họ chém đầu). Vua nghĩ, nếu như ta đem trung thần giết chết thì ta trở thành bạo quân. Cho nên Ngụy Chủ nói như vậy xong, về sau ông không cần phải lo lắng cho sinh mạng của mình nữa, bởi vì Đường Thái Tông sẽ nghĩ rằng ông tuyệt đối không làm bạo quân. Ngôn ngữ và trí huệ của Ngụy Chủ tương đối cao, vì vậy mà việc nói chuyện cũng phải không ngừng mà đề cao cảnh giới.

Về sau, có một lần Ngụy Chủ khuyên Đường Thái Tông, quả thực là đã khuyên rất kịch liệt. Đường Thái Tông nhất thời chưa thể tiếp nhận được liền nổi trận lôi đình, đi một mạch trở về tẩm cung, vừa đi vừa nói: *“Thật là tức chết, thật là tức chết, ta nhất định phải chém đầu Ngụy Chủ mới được”*. Đúng lúc đó, ông gặp được Hoàng Hậu. Hoàng Hậu nhìn thấy Hoàng Thượng giận như vậy trong tâm nghĩ

đến nhất định là do Ngụy Chủ đã khuyên can quá kịch liệt rồi nên Hoàng Thượng mới tức giận như vậy. Thế nhưng Hoàng Hậu cũng không hỏi Hoàng Thượng là đang giận cái gì, mà lập tức nói: *“Chúc mừng Hoàng Thượng, chúc mừng Hoàng Thượng!”*. Đường Thái Tông nghe thấy rất lấy làm khó hiểu: *“Ta đang giận đây, Hoàng Hậu còn chúc mừng ta cái gì chứ?”*. Ông nghĩ không ra. Hoàng Hậu nói: *“Bẩm Hoàng Thượng, nhất định là đã có đại thần Thánh nhân xuất hiện rồi!”*. Đường Thái Tông nghe xong vốn là giận lắm, nhưng đột nhiên lại hoan hỷ. Vì thế, các vị xem vị Hoàng Hậu này có lời nói và trí tuệ rất cao. Cho nên chúng ta có thể từ trong câu chuyện này mà thể hội được, một vị Hoàng đế cũng vậy, một người nào đó cũng vậy, muốn cuộc đời có thể thành công lập nghiệp thì không thể thiếu cái gì? Bên cạnh người đó có được người thật sự có thể khuyên can. Đường Thái Tông không có Ngụy Chủ, không có Hoàng Hậu thì công lao sự nghiệp có thể làm nên không? Rất khó.

Cho nên các vị bằng hữu, bên cạnh bạn có được thân hữu chịu khuyên can bạn thì bạn phải xem như là gì? Xem như là bảo vật vậy. Vì thế ở trong “Hiếu Kinh” nói: *“Sĩ hữu tranh hữu”*. Một người đọc sách phải có một người bằng hữu chịu khuyên bảo họ thì cuộc đời này của người đó mới không bị thân bại danh liệt. Một người cha nếu có thể khuyên bảo con cái của mình thì chúng mới không làm ra sự việc phạm pháp. *“Tắc thân bất hạm ư bất nghĩa”*. Vì thế hiện tại mà bạn đang có những người bạn như vậy thì bạn phải biết quý trọng.

Chúng ta hãy xem thử, con người dễ nghe thấy người khác khuyên bảo thì thường phát cáu lên, gọi là *“lời thật thì khó nghe”*, nhưng mà *“lợi ích hiện tiền”*. Cho nên một người mà có được tâm lượng có thể tiếp nhận lời khuyên của người khác, nhưng phải bắt đầu xây dựng từ khi nào vậy? Bạn đợi đến khi họ đã quen nghe những lời nịnh nọt xuôi tai, lại nói một con người phải biết tiếp nhận lời khuyên của người khác thì có thể làm được hay không? Làm không được.

Cho nên một thầy giáo họ Lý của chúng tôi ở Thẩm Quyển, thầy dạy bọn trẻ đã dạy đến câu ở trong “Đệ Tử Quy” là: *“Nghe khen sợ, nghe lỗi vui”*. Nghe thấy người khác khen chúng ta, chúng ta được sủng ái mà lo sợ, phải tự mình cảnh giác ta vẫn còn làm chưa được tốt đến

như vậy. Nghe lỗi thì vui. Nghe được người khác chỉ ra khuyết điểm của chúng ta thì chúng ta phải hoan hỷ tiếp nhận và còn phải cảm tạ người khác nữa. “*Người hiền lương dân gần gũi*”, tất cả những người bạn chịu nói với bạn liền sẽ đến bên cạnh bạn. Đúng lúc thầy Lý dạy đến đoạn này, cũng đúng lúc này tôi cùng thầy Thiệu và một số thầy khác đang giảng ở Hàn Châu. Sau khi trở về Thẩm Quyến, lúc ăn cơm, vị thầy họ Thiệu này liền chỉ ra một hành vi của một học trò (chỉ ra rằng hành vi đó không được tốt cho lắm, cần phải sửa đổi trở lại). Những lời này vừa mới dứt thì cô bé này liền lập tức cúi đầu 90 độ nói: “*Cảm ơn thầy Thiệu đã chỉ dạy khuyết điểm cho em!*”. Vị thầy họ Thiệu này cảm thấy vô cùng kinh ngạc. Bạn xem, vừa dạy như vậy thì bọn trẻ đã có thể hoan hỷ tiếp nhận. Cho nên từ đó về sau, chúng tôi chỉ ra những khuyết điểm cho bọn trẻ thì chúng không những không có giận mà còn cảm ơn, còn cúi đầu rất sâu đối với chúng tôi. Cho nên, trẻ từ nhỏ đã tạo thành tâm độ lượng, rộng rãi để tiếp nhận lời khuyên bảo của người khác thì sự lợi ích đối với cuộc đời chúng thật sự là không có cách nào tính đếm được.

Tốt rồi, tiết học hôm nay chúng ta chỉ học đến đây thôi. Cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 11

Chào các vị bằng hữu, buổi tối an lành!

Bài của chúng ta đã nói đến “thần” đối với “quân”, nghĩa là cấp dưới có trách nhiệm khuyên can những sai lầm của người lãnh đạo. Cho nên không chỉ là cấp dưới phải khuyên can người lãnh đạo, kỳ thực lúc ở trong gia đình, chúng ta phận làm con cái, khi cha mẹ có lỗi lầm thì chúng ta cũng phải nên khuyên can. Gọi là: “*Cha mẹ lỗi khuyên thay đổi, mặt ta vui lòng ta dịu*”. Cho nên, thái độ để khuyên can người khác cũng phải chính xác, nếu không có thể sẽ hoàn toàn ngược lại. Vả lại, chúng ta phải hiểu, sự hình thành quan niệm tư tưởng của một người trưởng thành đều không phải trong một sớm một chiều, cho nên khi khuyên bảo mà không nghe thì phải làm sao? Phải “vui can

tiếp”. “Vui” này là vui của vui thích, nghĩa là bạn phải nắm chắc thời cơ. Khi nhìn thấy cha mẹ tương đối vui vẻ, hoặc là khi nhìn thấy người lãnh đạo tâm tình tương đối thì hãy khuyên. Không nên khuyên bảo vào những lúc cha mẹ đang không được vui vẻ, rất có thể sẽ bị mắng một trận té tát. Vì thế, phải biết xem xét tình hình.

“Dùng khóc khuyên, đánh không giận”. Dù cho cha mẹ không thể tiếp nhận thì chúng ta cũng không có một lời oán trách, bởi vì chúng ta đang làm những việc mà chúng ta phải nên làm, tự hỏi mình không thẹn với lương tâm. Cho nên khuyên cha mẹ không phải là nói họ không nghe thì thôi, về sau không khuyên họ nữa. Thái độ như vậy thì chúng ta đã quên đi bổn phận của người làm con rồi. Người khác đúng hay không đúng không quan trọng, chúng ta từng giờ từng phút phải nhắc nhở chính mình *“ta có làm đúng hay không, có tận hết bổn phận hay không?”*. Vì vậy, cấp dưới khuyên bảo người lãnh đạo, khuyên bảo cấp trên cũng phải biết quan sát thời cơ. Và lại, phải ở trong một cái tiền đề là có được sự tín nhiệm của người lãnh đạo đối với chúng ta, nhất định là phải đủ mức thì mới có thể khuyên.

Chúng ta có thể nào mới vào công ty làm được ba ngày, sau đó lại có thể trực tiếp ăn nói thẳng thắn với ông chủ hay không. Việc đó thì không thể nào. **Vì thế, cơ sở để khuyên can người khác là ở tín nhiệm.**

Trong tiết trước chúng ta đã nói đến ông Ngụy Chủ, một vị đại thần rất nổi tiếng trong lịch sử đời nhà Đường. Ông đã biết nắm bắt thời cơ để khuyên can Đường Thái Tông. Khi Ngụy Chủ qua đời, Đường Thái Tông vô cùng đau lòng, cũng đã khóc một khoảng thời gian. Đường Thái Tông đã nói: *“Lấy gương tự soi, dĩ sử vi kính, khả dĩ tri hưng thế, dĩ nhân vi kính, khả dĩ minh đắc thất”*. Lấy gương đồng soi rọi gương mặt mình, nhìn vào có thể thấy quần áo chưa chỉnh tề ở chỗ nào, tóc tai đã gọn gàng chưa, có thể chỉnh sửa lại áo mũ. *“Dĩ sử vi kính”*, nghĩa là lấy lịch sử để làm thành tấm gương rọi chiếu chính mình. *“Khả dĩ tri hưng thế”*, có thể biết cách làm thế nào để trị vì một đất nước, khiến cho đất nước hưng thịnh. Làm thế nào để đất nước có thể thịnh vượng thì trong lịch sử có thể học hỏi được một số kinh

nghiệm. *“Dĩ nhân vi kính, khả dĩ minh đặc thất”*. Giả sử có thần dân chịu khuyên can họ, họ có thể biết được mỗi một chính sách của mình đối với xã hội và đất nước là tốt hay xấu. Họ có thể từ trong những khuyên can của thần dân mà biết được vấn đề được và mất. Vì thế, Đường Thái Tông nói ông có ba cái gương đã bị bể hết một tấm, chính là Ngụy Chủ đã qua đời rồi. Đường Thái Tông có thái độ như vậy thảo nào nhà Đường lại có nhiều hiền thần xuất hiện đến như vậy. Ông cũng có thể sáng tạo ra “trình quán chi trị” vào thời nhà Đường. Vì thế, Ngụy Chủ là một tấm gương rất tốt về việc làm một thần dân của người khác.

Rất nhiều người làm thân phận cấp dưới đều rất sợ việc khuyên can cấp trên. Có hiện tượng này hay không? Rất sợ phải khuyên can, vì sao lại sợ khuyên? Có người nói vì có tâm được mất, sợ sau khi khuyên rồi thì mất luôn chiếc ghế. Cho nên con người một khi có cái tâm được mất, khi chỉ biết lo được lo mất thì sẽ không thể nào tuân theo lý trí, không thể tuân theo chính khí để làm việc. Vì thế, người xưa đã nói: *“Vô dục tắc cương”*. Chữ “dục” này có ý nghĩa là gì vậy? Chữ “dục” này chính là tự tư tự lợi. Con người mà có tự tư tự lợi thì tâm của họ sẽ không ngay thẳng, sẽ làm những chuyện gì? Lo lắng chuyện đông chuyện tây, suy nghĩ chuyện này suy nghĩ chuyện kia. Cho nên hiện tại có rất nhiều viên chức của các cơ quan xí nghiệp mỗi ngày đều phiền não. Phiền não ở việc nên theo một vị quan trên nào. Nếu như theo sai người (chúng ta hay nói là thay đổi triều đại), thì công lao đổ sông đổ biển, gọi là: *“Vua nào thì triều thần nấy”*. Lấy tâm thái như vậy đối với cấp trên mà nói thì cuộc đời có cảm giác vững vàng hay không? Không thể nào. Dùng cái tâm cảnh như vậy thì mỗi ngày không phải là chăm chỉ làm việc mà đang làm gì? Đang phỏng đoán tâm thái của cấp trên. Cấp trên ưa thích chúng ta nói những gì thì chúng ta nói những lời nịnh hót đó, ưa thích chúng ta làm những việc gì chúng ta liền đi làm những việc đó. Sống những ngày tháng như vậy rất mệt mỏi. Phương thức làm việc như vậy thì họ có thể nào liên tục làm việc trong hai mươi - ba mươi năm một cách suôn sẻ hay không? Rất khó. Vì sao vậy? Khi họ a dua nịnh hót như vậy thì cấp trên mới trọng dụng. Mà vị cấp trên đó có thể làm được lâu hay không? Cho nên suy nghĩ thì phải suy nghĩ cho sâu, phải suy nghĩ cho

xa. Chân thật một người cấp trên mà bạn a dua nịnh hót mới ưa thích bạn thì bảo đảm sẽ làm không bao lâu, đến lúc đó thì bạn đúng là công lao đổ sông đổ biển.

Ngược lại, có một số người tương đối chính trực ngay thẳng, họ mỗi ngày đều suy nghĩ ta làm những việc này cho cơ quan là chịu trách nhiệm đối với nhân dân, chịu trách nhiệm với đất nước, cho nên bất luận là ai làm cấp trên, ta cũng nhất định tận hết sức của mình để làm tốt công việc. Cũng bởi vì họ có được thái độ như vậy mà năng lực làm việc của họ cũng mỗi ngày một nâng lên. Bởi vì họ chăm chỉ làm việc, năng lực lại một mạch nâng cao, đợi đến khi có người cấp trên tốt đến thì họ nhất định sẽ phải dùng người nào có thể xử lý công việc được thỏa đáng, làm viên mãn chức trách, lúc này thì cơ hội không mời cũng tự đến. Vì thế, chỉ cần chúng ta “vô dục”, không phải vì tự tư tự lợi, tận bản phận để làm việc, tin là trong suốt quá trình sự nghiệp cuộc đời chúng ta nhất định sẽ có sự phát triển rất tốt. Trong suốt các quá trình làm việc thì tin cũng có rất nhiều cấp trên, rất nhiều quan trên sẽ có sự chiếu cố đặc biệt, đề bạt. Vì thế, trong quá trình công việc ta gặp được cấp trên tốt, không chỉ là chỉ đạo bạn trên vấn đề năng lực mà thậm chí sẽ rất quan tâm đến cuộc sống gia đình của bạn. Cho nên một người ở trong cả quá trình làm việc, chúng ta phải thời thời có thể niệm nhớ những người đã từng chiếu cố mình, những ông chủ hay cấp trên đã từng đề bạt chúng ta. Cái ơn này không thể quên.

Trong xã hội hiện nay, có một số sự việc khiến chúng ta xem thấy rất đau lòng. Ví dụ có một công ty mở ra được hai mươi - ba mươi năm, khi xảy ra việc khủng hoảng doanh nghiệp, vào lúc này thì như thế nào? Rất nhiều công nhân viên chức bắt đầu bao vây công ty lại. Vào lúc này thì ai được lợi ích? Không có ai được lợi ích. Họ có thể bởi vì hai hoặc ba tháng công ty chưa phát lương mà rất nhiều công nhân viên liền bao vây nhà máy lại. Con người hiện tại làm việc thường làm theo cảm tính nhất thời, đều không biết suy nghĩ lâu xa một chút. Bởi vì một khi bao vây công ty lại thì tình hình kinh doanh của công ty sẽ đi xuống. Kinh doanh đi xuống thì ông chủ cũng không có cách nào để làm tiếp được nữa, công nhân cũng mất luôn công việc. Cho nên nếu thường làm việc theo cảm tính thì sẽ làm ra một số việc đáng ân hận,

mà khiến cho bất kỳ ai cũng không được lợi ích gì. Khi tôi nhìn thấy những sự việc này thì tôi suy nghĩ, ông chủ này trong hai mươi - ba mươi năm nay đã chống đỡ biết bao nhiêu khó khăn, phải gánh vác bao nhiêu trách nhiệm, cấp dưới có từng nghĩ qua chưa. Công nhân chỉ biết nghĩ ta mỗi tháng có lương để lãnh là được rồi.

Ba của tôi là người làm việc cho ngành ngân hàng, ông nói không nên nhìn thấy ông chủ có nhà cửa dường như rất lớn, có xe hơi lái cũng rất tốt, kỳ thực người vất vả chăm lo cho ngân hàng nhất là ai? Chính là ông chủ. Trong khi doanh nghiệp phát sinh những vấn đề nguy cơ về kinh tế thì những ông chủ này mỗi ngày đều vì chuyện tiền bạc mà đánh giá, tính toán tình hình. Cho nên có thể trong khi tất cả công nhân viên đang ngon giấc thì ông chủ vẫn đang suy nghĩ tìm tòi, vẫn đang phiền não. Vì vậy, tất cả công nhân viên trong hai mươi - ba mươi năm nay có thể có được cuộc sống gia đình ổn định như vậy thì có một phần công lao nhất định phải tính cho ông chủ. Mà công lao trong hai mươi - ba mươi năm nay ngược lại vì chưa kịp trả hai - ba tháng lương đã đổi mặt thành thù với ông chủ. Cho nên con người không thể nào làm ra sự việc thất đức này, không thể làm ra những việc vong ơn bội nghĩa này. Có một câu nói: *“Đừng vì việc hiềm nghi nhỏ mà xa lánh tình thân, đừng vì oán giận mới mà quên đi ân tình cũ”*. Một người không nên vì thù ghét nhỏ, vì một xung đột nhỏ nhỏ mà lánh xa người thân, việc này không được. Hiện tại người làm việc này có nhiều hay không? Tính khí nổi lên không áp chế được tức giận, ngay cả cha mẹ cũng mặc kệ, cả anh em cũng bất kể, việc này rất thiếu đạo đức. *“Đừng vì oán mới mà quên ơn cũ”*, không nên bởi vì những oán giận nhỏ mới phát sinh mà đã có thể quên đi ân đức của mấy mươi năm. Cuộc đời của ông chủ cũng phải có lúc lên lúc xuống, khi họ đang lúc đi xuống, bạn ngược lại cầm dao đâm họ một cái, việc như vậy thật là không có nhân đạo. Cứ làm như vậy thì nhất định sẽ dẫn đến đôi bên cùng thiệt hại.

Tôi cũng đã từng xem thấy một tin tức, người Hàn Quốc vào mười mấy năm về trước đã xảy ra sụp đổ tài chính. Vào lúc đó, nền kinh tế rất nhiều nước Đông Nam Á cũng theo đó mà sụp đổ. Rất nhiều viên chức Hàn Quốc đem tiền trong nhà của mình đi tìm các ông chủ, họ

nói: “Ông chủ, ông không thể đóng cửa được, ông đóng cửa thì sẽ có hàng trăm gia đình gặp khó khăn, tiền của chúng tôi đây ông có thể đem đi xoay sở”. Như vậy công ty nhất định sẽ có thể tiếp tục kinh doanh, đều có thái độ như cùng chung một chiếc thuyền vậy. Các vị bằng hữu, người Hàn Quốc có thái độ đối với cấp trên, với người lãnh đạo như vậy là học được từ ai? Là học được từ Thánh Hiền Trung Quốc. Những sự việc như vậy có thể nhìn thấy được ở xã hội Trung Quốc hay không? Không có. Vậy người Trung Quốc lại đi học ai vậy? Đi học tự tư tự lợi của người Tây Phương, chỉ biết nghĩ đến chính mình. Cho nên cứ như vậy thì đất nước có thể đoàn kết hay không? Doanh nghiệp không thể đoàn kết, gia đình cũng không thể đoàn kết. Cho nên chúng ta thân phận cấp dưới cũng phải có lý trí, phải có thể đôi bên đoàn kết giúp đỡ lẫn nhau. Người Nhật Bản đối với chính sách của công ty, ví dụ như bất mãn, thì họ tuyệt đối không đi bao vây công ty mà họ đeo một miếng vải trắng lên đầu, trên đó viết một chữ “kháng nghị”, sau đó vẫn tiếp tục làm công việc của mình. Tiếp tục làm việc, công ty kinh doanh được bình thường, nhưng khi ông chủ đi vào, nhìn thấy mỗi người đều đeo băng kháng nghị thì lập tức triệu tập các chủ quản để bắt đầu họp xem rốt cuộc là chính sách nào không thỏa đáng để cùng nhau ngồi lại với nhau kiểm thảo. Một khi ngồi lại với nhau kiểm thảo thì sẽ điều chỉnh lại một số cách làm. Họ vừa điều chỉnh thì những người công nhân sẽ cảm thấy cấp trên, cảm thấy ông chủ cũng có phần thành ý để suy nghĩ cho họ, và như vậy thì xung đột đã được hóa giải một cách tự nhiên. Người Nhật Bản làm như vậy, người Hàn Quốc làm như vậy đều học được từ người Trung Quốc. Cho nên, các vị bằng hữu, chúng ta học thì nhất định phải học cái tốt, không thể học những thứ không tốt. Kết quả những thứ tốt nhất này tất nhiên là sẽ dành cho gia đình của chính mình. Việc này chúng ta cảm thấy rất xấu hổ. Phải biết trân trọng văn hóa truyền thống của chúng ta, hãy làm cho viên mãn hơn mối quan hệ quân thần này.

Ở đây chúng ta đã nói đến điều thứ hai là “quân thần hữu nghĩa”, tiếp đến thứ ba là “phu phụ hữu biệt”.

Thứ ba, “phu phụ hữu biệt”

Trước khi nói đến vấn đề vợ chồng, chúng ta hãy suy nghĩ một chút về mối quan hệ vợ chồng được phát triển lên như thế nào? Ngày xưa, đương nhiên mối quan hệ vợ chồng đã phát triển lên một cách trực tiếp. Ngày xưa là thời “ông mai bà mối”, cha mẹ đặt đâu con ngồi đó. Như vậy có tốt hay không? Rất nhiều người đều nói những thứ xưa cũ đều không tốt. Kỳ thực nói những lời này đều không có thâm nhập lý giải được đạo lý. Giả sử nói tự do yêu đương rất tốt, cha mẹ gả ép kiểu ngày xưa là không tốt, vậy xin hỏi vợ chồng ngày nay sống với nhau có tốt hơn vợ chồng ngày xưa không? Cỡ nào thì cũng không tốt bằng ngày xưa, thật sự lộn xộn hết cả lên.

Chúng tôi cũng đã từng nhìn thấy một người bạn, mẹ của bạn ấy đã kết hôn ba lần, cha của bạn thì kết hôn bốn lần. Vậy gia đình này của họ thực tại rất đông, cũng rất loạn, có thể khi giới thiệu với người khác thì đầu óc cũng lẫn lộn cả lên. Cho nên mối quan hệ vợ chồng hiện nay so với ngày xưa thật sự kém quá xa. Vì sao lại như vậy? Bởi vì ngày xưa do cha mẹ làm chủ, cho nên ai là người giúp chúng ta tìm đối tượng? Là cha mẹ. Cha mẹ lớn hơn con cái mấy mươi tuổi, kinh nghiệm cuộc sống sẽ rất nhiều. Việc tìm đối tượng cho con của mình là vì mục đích hạnh phúc cả đời chúng, đó không phải là việc nhỏ, cho nên họ nhất định sẽ cẩn thận tìm đến những gia đình có gia thế tốt, tìm những người môn đăng hộ đối để kết thông gia, kết nhân duyên này. Vì thế sẽ tìm một cách rất cẩn thận, cho nên tỷ lệ ly hôn sẽ cực kỳ thấp. Và lại, người hỏi trước rất biết cam chịu số phận, gọi là “*phu phụ hữu biệt*”, họ sẽ toàn tâm toàn lực làm tốt chức trách của mình.

Thế hệ trẻ chúng ta hiện nay không chỉ không hiểu được bổn phận của chính mình phải làm những gì, lại thích việc đòi nợ trả nợ này, vì thế khi vợ chồng phân công công việc thì có thể sẽ cãi vã nhau. Mỗi ngày đều so đo tính toán những công việc vụn vặt nhỏ nhặt như “*em giặt đồ ba ngày còn anh giặt đồ hai ngày*”, thậm chí tiền bạc mỗi người đều có cất giữ riêng, đều có khoản tiền để riêng. Tâm của hai vợ chồng đều không thể có cách nào dung hợp lại thành một, hôn nhân sớm muộn gì cũng có vấn đề. Thật cũng không có cách nào!

Thời đại đã thay đổi rồi, cũng không có chuyện mai mối cưới gả cha mẹ sắp đặt nữa. Hiện tại đang chú trọng việc gì? Là tự do yêu đương. Tự do yêu đương đó đã đi đến kết quả như thế nào? Việc tự do yêu đương đến sau cùng không còn một chuẩn mực nào để nói, gia đình đại loạn. **Gia đình lại là một tế bào của đất nước của xã hội, tế bào hỏng rồi thì cơ quan cũng hỏng. Gia đình đã hỏng rồi thì đất nước xã hội sẽ động loạn bất an.** Vì vậy, việc dạy con cái tìm cho được đối tượng tốt có quan trọng hay không? Quan trọng. Xin hỏi khi nào thì có thể dạy chúng? Đợi chúng tốt nghiệp đại học rồi dạy phải không? Phải dạy chúng biết nhìn người, biết giao thiệp với người. Cái năng lực này đặc biệt quan trọng. Cho nên trong tình trạng tự do yêu đương phải cẩn thận ghi nhớ ba chữ: **“Thận ư thủy”**. Đối với việc bắt đầu phải hết sức cẩn thận. Cho nên khi tìm đối tượng thì phải như thế nào? Mắt phải tinh tường, nhất định phải tinh tường. Vì vậy, phải dạy chúng biết nhìn người như thế nào. Người trẻ tuổi hiện nay không có khái niệm này. Không có khái niệm này thì rất nguy hiểm. Vì vậy, chúng ta hiện nay xem thấy những nam nữ thanh niên này yêu nhau đều là việc nguy hiểm cận kề. Có cảm giác này hay không? Đều là toát mồ hôi lạnh dùm chúng.

Tôi có rất nhiều học trò nữ có dáng vẻ xinh đẹp, cho nên khi tôi dạy học, nhìn thấy mà rất lo lắng. Hiện nay vẻ đẹp bề ngoài có thể hại chết chính người đó. Vì sao vậy? Bởi vì người nam hiện tại chỉ chú trọng sắc mà không chú trọng hiền ngoan, mà từ nhỏ đến lớn lên, mọi người đều nói với chúng: *“Wao! Con sao mà xinh đẹp đến như vậy!”*. Từ khi mới ba - năm tuổi đã nói: *“Con sao mà xinh xắn quá!”*. Thế là mỗi ngày chúng đều cầm cái gương để mà làm gì? Để soi gương mặt của mình. Chúng dùng hầu hết thời gian của mình vào việc làm đẹp khuôn mặt, vào việc quần áo ăn mặc, không dành thời gian cho việc học tập kiến thức, không dành thời gian cho việc học hành. Bởi vì những cô bé này từ nhỏ đã quen nghe những lời khen tặng này, cho nên chúng sẽ rất xem trọng gương mặt của mình. Giả như sau khi lên trung học, lại được những cậu thanh niên khen tặng: *“Em thật sự là người xinh đẹp nhất mà anh từng gặp”*, vừa nghe những lời như vậy thì thế nào? Như rót mật vào tai. Cô bé sẽ mê muội với những lời như vậy thì rất nguy hiểm. Cho nên học trò của tôi lớp năm, lớp sáu, thì tôi

nhất định dạy cho chúng cách nhìn người như thế nào. Nếu không, đến lúc nghe được những lời đường mật thì sẽ phiền phức. Cho nên: “*Con gái sợ giả nhâm chồng*”. Vì vậy, năng lực này cần phải được bồi dưỡng ngay từ nhỏ.

Tôi thường hay nói với học trò, con người giao tiếp qua lại với nhau nhất định có quỹ đạo phát triển tự nhiên của nó. Cho nên con người bắt đầu từ khi quen biết với nhau, sau khi quen biết thì dần dần mới thân thiết, thấu hiểu lẫn nhau, bắt đầu tình trạng thấu hiểu nhau. Sự thân thiết thấu hiểu này hiện tại thì rất khó. Chúng ta có câu: “*Vì không hiểu nhau nên mới lấy nhau*”. Bởi vì hiểu nhau, biết rõ nhau, hiểu rõ nhau thì là chia tay. Việc này thật sự vô lý, đều là chưa hiểu rõ nhau mà đã kết hợp.

Bạn xem, con người hiện nay đem cả cuộc đời của mình ra để làm trò đùa. Đem cuộc đời của chính mình ra làm trò đùa không nghiêm trọng, ai mới là người lo lắng, ai mới là người đau lòng? Cha mẹ bạn còn đau lòng hơn cả bạn, người yêu thương bạn sẽ buồn lòng hơn chính bạn.

Tôi có một người bạn rất thân. Tôi và cô ấy đã quen biết nhau rất lâu. Cô yêu một thanh niên không phải là người tốt cho lắm, nhưng chúng tôi thật sự rất khó mở lời, gọi là “*người trong cuộc thì tối, người ngoài cuộc thì sáng*”. Trong suốt một quá trình như vậy, chúng tôi cũng đều lo lắng thay cho cô ấy, về sau rốt cuộc cô cũng đã bừng tỉnh cơn mộng. Sau khi cô đã tỉnh ngộ được vấn đề, tôi liền lập tức chạy xe đến chỗ của cô, để làm gì? Để hộ giá cho cô. Sau khi tỉnh ngộ cũng có thể có lúc vấn vương tơ lòng, cho nên chúng tôi liền nhanh chóng đến để giúp đỡ cho cô, để cho cô không quay trở lại nữa, để cho cô không nên suy nghĩ lại. Khi đi hộ giá thì đi đến nhà của cô, tôi vừa nhìn thấy mẹ của cô (bởi vì mẹ cô và tôi cũng quen biết nhau), mẹ của cô khi kể về cô đến chỗ này thì mắt mũi đỏ hoe. Vì vậy, chúng ta nói con cái báo ơn cha mẹ đều không thể nào báo đáp cho hết được, vì chúng ta vẫn còn làm ra những sự việc khiến cha mẹ lo lắng buồn phiền đến như vậy. Xin hỏi mẹ của cô bạn này có ngủ ngon được không? Con gái của mình yêu một người mà không được hạnh phúc,

bạn xem lúc nào mẹ của cô cũng lo lắng thấp thòm. Đích thực cuộc sống chúng ta phải có lý trí, bởi vì có rất nhiều người đang quan tâm lo lắng cho cuộc sống của chúng ta. Cho nên việc quen với ai cũng nhất định phải tìm hiểu rõ trước rồi mới tiến tới phát triển tình cảm. Cách tìm hiểu như thế nào? Nhất định là phải tìm hiểu ở trong một tình trạng rất tự nhiên. Gọi là tình trạng tự nhiên chính là cũng giống như bạn học vậy, giống như là đồng nghiệp vậy, mọi người đều có cơ hội tiếp xúc với nhau. Vào lúc này thì bạn hãy quan sát xem họ làm việc có chăm chỉ nghiêm túc hay không, có trách nhiệm hay không? Bạn có thể quan sát người đó có biết quan tâm tới người khác hay không, có tâm bao dung hay không? Đây mới có thể xem thấy được người đó có biết đối đãi với người khác, có biết chăm lo người khác hay không.

Có rất nhiều cô gái nói tôi cần gì phải để ý nhiều như vậy, chỉ cần anh ấy chăm lo cho tôi là được rồi. Vậy tâm yêu thương của một người chỉ thể hiện đối với một người nào đó, còn lại đối với người khác đều không có, vậy xin hỏi tâm yêu thương đó là thật hay là giả? Là giả. Đúng vậy.

Chúng ta nói có một công cụ tốt nhất để tìm đối tượng là gì? Tiêu chuẩn tốt nhất cho việc này chính là hiếu đạo.

Các tiết giảng trước đã nhắc đến, ngay cả cha mẹ họ cũng không biết quan tâm chăm sóc, không có hiếu thuận, thì việc họ tốt với bạn chỉ là giả. Đó chỉ là họ đang thấy được có lợi ích để mà tranh lấy, đợi đến khi cái lợi đó biến thành hại thì họ sẽ ruồng bỏ bạn, sẽ bỏ mặc bạn. Vì thế, khi bạn nhìn thấy họ biết quan tâm chăm sóc đối với người khác, chứng tỏ người này rất có tấm lòng yêu thương. Bạn phải quan sát người khác như thế thì mới chuẩn xác được. Nhưng thanh niên hiện nay thì đều không biết, đều ngay lập tức như thế nào? Hôm nay biết nhau thì ngày mai hai người đã chính thức yêu nhau, hai người đã bắt đầu hẹn hò với nhau. Lúc này bạn nhìn người có được chuẩn hay không? Tuyệt đối không. Họ tuyệt đối sẽ đem những điều tốt nhất của mình, không chỉ là tốt nhất, có thể là cố giả bộ làm ra để cho bạn xem thấy, các bạn nhìn thấy thì rất cảm động. Điều không tốt của họ thì

sao? Họ sẽ giấu nhem hết. Cho nên việc nhìn người cần phải khách quan mà nhìn, phải xem trong lúc họ xử sự đối người tiếp vật hàng ngày, thì bạn mới có thể tìm hiểu được một con người nào đó. Kỳ thực vì sao những thanh niên nam nữ ngày nay đều chưa nhìn thấy được rõ con người lẫn nhau, chỉ thoáng cái là họ đã yêu nhau rồi? Vì bị truyền hình làm ảnh hưởng, bị những phim điện ảnh làm ảnh hưởng. Bạn xem, những bộ phim nước ngoài xong thì như thế nào? Buổi sáng vừa gặp đã yêu, buổi chiều thì đã có thể kết hôn rồi, có phải không? Nhưng mà họ đều không biết Phương Tây cũng có rất nhiều người buổi sáng kết hôn, buổi chiều đã ly hôn. Thật hoang đường, như trò trẻ con! Kết hôn lý nào lại có thể như trò trẻ con được chứ? **Kết hôn là việc chịu trách nhiệm đối với người đối phương, phải chịu trách nhiệm đối với con cái, chịu trách nhiệm đối với xã hội.**

Giả như bạn sau khi kết hôn xong lại không thể dạy dỗ con cái cho tốt, để cho đứa con này phạm phải tội ác tày trời, khiến cho quốc gia phải điều động hàng trăm cảnh sát để truy bắt nó, bạn xem đã lãng phí bao nhiêu tài nguyên của quốc gia. Cho nên con cái sinh ra trong gia đình chúng ta, thì chúng ta phải chịu trách nhiệm với xã hội.

Thường khi tôi nói đến mối quan hệ nam nữ thì tôi đều bảo học trò đứng dậy, bảo học trò nào vậy? Bảo những học trò thường xuyên không chăm chỉ học tập, về sau sẽ không biết chăm chỉ làm việc. Chúng tôi đều gọi tên chúng, đều là gọi học sinh nam. Tôi nói: *“Em sau này đừng có cưới vợ”*. Chúng ngẩn người ra cũng không biết tôi nói vậy là có ý gì. Tôi nói: *“Em ngay cả bản thân mình còn lo chưa xong thì sẽ không thể nào là người biết tự chịu trách nhiệm. Là người không có trách nhiệm, vậy thì em sau này đừng có kết hôn. Nếu kết hôn thì sẽ hại người đối phương, không những hại đối phương mà còn hại luôn con cái chính mình. Không những hại con cái mà còn có lỗi với xã hội”*. Nghe như vậy xong thì chúng ghi nhớ sâu sắc. Tôi tin rằng chúng sẽ ghi nhớ cả đời. Tiếp đến, ngoài việc chúng ghi nhớ thì còn ai cũng ghi nhớ nữa? Là những bạn học nữ khác cũng biết được là tìm đối tượng thì phải tìm như thế nào. Không phải tìm người biết nói lời ngon tiếng ngọt mà là tìm người biết gánh vác trách nhiệm. Còn các bạn nam khác nghe xong thì cũng biết bản thân mình không thể không có trách nhiệm. Cho nên nhắc nhở như vậy khiến cho

chúng hình thành được quan niệm này. Bởi vì thanh niên hiện tại bị ảnh hưởng bởi phim ảnh quá nhiều, cho nên chúng đối với sự phát triển bình thường của mối quan hệ hai giới không có được nhận thức chính xác. Đã vậy, chúng còn nghe rất nhiều những bài tình ca, dường như chúng cảm thấy nếu không yêu đến cố sống cố chết thì không thể gọi là tình yêu. Có hay không? Dường như phải khổ đến không thể chịu nổi, như là bị dao cắt vào tim, thì chúng mới cảm thấy tuổi trẻ của mình quả là không uổng phí. *“Người không lông bông thì uổng cả tuổi xuân”*, việc này quả thực là hồ đồ với nhau một thể. Cho nên mối quan hệ cha mẹ phải giáo dục, mối quan hệ quân thần cần phải giáo dục, mối quan hệ vợ chồng, quan hệ giữa nam và nữ phải giáo dục. Con người mà không học thì không biết, không hiểu đạo lý. Vì vậy, sau khi quen phải hiểu biết lẫn nhau phải có thể biết quan sát ở trong hoàn cảnh cuộc sống tương đối bình thường.

Chữ “biết” này tương đối khách quan. Đôi bên sau khi quen biết tìm hiểu nhau rồi thì sinh ra điều gì? Quý trọng cái thái độ đối người của đối phương, quý trọng sự quan tâm chăm sóc của đối phương đối với chúng ta. Tiếp đến mới bước vào giai đoạn cảm mến nhau. Trong giai đoạn cảm mến lại thông qua một quá trình qua lại với nhau, cùng chung nhận thức những giá trị nhân sinh quan. Tiếp đến mới bước vào giai đoạn yêu thương nhau. Sau khi đã yêu nhau, lúc thời cơ đã thành thực, cha mẹ hai bên cũng đã tán thành. Trong quá trình tìm hiểu lẫn nhau này không chỉ hai người các bạn tìm hiểu nhau, mà phải làm cho cả quá trình như vậy đều có thể khiến cha mẹ cũng tiếp nhận, có thể hiểu rõ.

Có rất nhiều cha mẹ không chấp nhận cuộc hôn nhân thì tỷ lệ thất bại cũng rất cao, vì sao vậy? Bởi vì cha mẹ không tán thành thì nhất định cũng có cái lý của họ. Giả sử giữa nam nữ với nhau cảm thấy cũng rất hợp, bạn cũng không nên quá vội vàng tiến tới hôn nhân. Giả như bạn thật sự cảm thấy giữa hai bên thật sự thẳng thắn, thành khẩn, chân thành muốn tìm hiểu nhau, cứ thông thả một chút, bạn cứ tiếp tục để cho cha mẹ hai bên có thể tán thành hơn nữa, hoan hỷ hơn nữa, khi đó hãy đi tới hôn nhân. Thậm chí người nam cần phải biểu hiện tốt hơn, vượt trội hơn, để khiến cho cha mẹ của đối phương

được yên tâm hơn thì hãy tiến tới hôn nhân. Hôn nhân mà có được sự chúc phúc của cha mẹ thì mới có thể lâu dài. Vì vậy, sau khi đã yêu nhau mà muốn kết hôn, kết hôn có phải là kết thúc rồi hay không? Không phải. Có câu: *“Kết hôn chính là nắm mồ của tình yêu”*, có phải thế thâm như vậy hay không?

Mối quan hệ vợ chồng là phải xem ăn ở như thế nào. Thậm chí dù mối quan hệ vợ chồng tốt thì còn mặn nồng hơn so với lúc còn yêu nhau, càng phải thương yêu quý mến nhau. Tôi thường nói tình yêu của một người có thành tâm thành ý hay không, khi còn trẻ thì nhìn không ra, đến khi nào thì mới chuẩn được? Thường vào ngày mười lăm, mừng một hằng tháng, trên truyền hình có một quảng cáo, đó là một ông lão dắt một bà lão đi dạo bộ. Lúc đi trên đường, bà lão nói với ông lão: *“Ngày mai nhớ ăn chay đó”*. Mừng một, mười lăm thì phải ăn chay, bà lão nhắc nhở ông lão ngày mai phải nhớ ăn chay. Bạn xem, một đôi vợ chồng già, hai bên quan tâm giúp đỡ nhau đến lúc cuối đời, tình yêu đó mới chân thật là lâu dài. Vì vậy, loại tình cảm này mới là chân tình. Vì sao mà vợ chồng đến khi già như vậy mà tình cảm vẫn còn tốt như vậy? Tuyệt đối phải trải qua sự quan tâm chăm sóc lẫn nhau, dụng tâm cho nhau, cũng chính là phải chăm lo cho cuộc sống. Điểm này rất quan trọng.

Khi tôi nói đến đoạn này, học trò của tôi đều rất chăm chú lắng nghe. Đúng lúc tôi cũng đã dạy xong một lớp, khi tiễn chúng ra khỏi cổng, đột nhiên khi tôi đi vào lại trong lớp học, thì nhìn thấy một quyển sổ tay. Tôi cũng không biết là của em học sinh nào bỏ quên lại. Tôi cảm thấy việc đó như ông trời đã sắp xếp, đúng lúc em nào đó đã quên mang về. Kết quả tôi vừa mở quyển sổ đó ra, em học sinh này đã đem những nội dung tôi giảng ngoài khóa trình học ra, từng câu từng chữ đều ghi chép lại. Tôi thấy vừa mừng mà cũng vừa lo. Mừng vì học sinh tiếp nhận sự dạy dỗ. Bạn nói cho chúng nghe những đạo lý làm người này, chúng nghe xong rất vui mừng.

Các vị bằng hữu, vì sao giảng về đạo lý làm người xử sự thì chúng lại nghe rất thích thú? Bởi vì chúng cảm thấy chúng có thể lập tức có được lợi ích ngay trong cuộc sống. Cho nên khi tôi nhìn thấy học trò

ghi chép lại nào là “biết nhau”, “quen nhau”, “tìm hiểu nhau”, “yêu nhau”, “kết hôn với nhau”, sau cùng còn đánh một cái dấu ngoặc “ăn ở”, vì vậy tôi rất vui mừng. Cũng còn nhìn thấy được những câu khác nữa, như là: *“Lo trước cái lo của thiên hạ, vui sau cái vui của thiên hạ”*, và *“Một lòng tận tụy, đến chết mới thôi”*. Rất nhiều nội dung tôi giảng bổ sung em này đều đã ghi chép lại hết, cho nên rất vui mừng khi những quan niệm này có thể khiến cho học trò được lợi ích. Vậy lo là cái gì? Lo là không biết mình có nói gì sai hay không, đến lúc làm mất đi cơ hội của chúng thì không thể gánh nổi. Cho nên chúng ta đối với học trò cũng vậy, đối với con em của chính mình cũng vậy, những quan niệm về làm người xử thế này phải nhanh chóng chỉ dẫn, nhanh chóng dạy bảo. Những quan niệm này mà để chúng lên tới trung học rồi mới dạy thì còn kịp hay không? Thì sẽ không dễ dạy nữa, rất dễ bị hoàn cảnh xã hội và những người cùng trang lứa làm ảnh hưởng. Vì thế, khả năng phán đoán này cần được sớm hình thành.

Tiếp đến, chúng ta sẽ nói với học sinh làm thế nào để phán đoán.

Cái gì gọi là “ái”? “Ái” là một chữ hội ý, gồm một chữ “tâm” thêm vào trong một chữ “thụ”. Thế nào gọi là “tâm thụ”? Chính là dùng tâm để cảm thụ điều cần thiết của đối phương, điều cần thiết của người khác, như vậy mới gọi là “ái”, là “yêu thương”. Vì vậy, khi có một người luôn suy nghĩ cho bạn, luôn luôn muốn thành tựu cho bạn, thì cảm thụ của bạn là gì? Vô cùng hoan hỷ, vô cùng ấm áp. Cho nên cảm giác của “yêu thương” là gì? Là ấm áp.

“Cảm giác của yêu thương là ấm áp”. Các vị bằng hữu, hiện tại các vị có cảm thấy ấm áp hay không? Giả sử, bạn đối với vị bằng hữu này cũng được, người thân của bạn cũng được, trong quá trình qua lại với nhau mà cảm thấy rất ấm áp thì đó nhất định là đối phương rất biết cách suy nghĩ cho bạn, biết suy nghĩ cho bạn về mọi thứ. Chúng ta vừa nói xong một quá trình hoàn chỉnh. Những thanh niên hiện nay họ lại không biết cách làm như vậy, cho nên bổng chốc thì hai người đã yêu nhau. Khi yêu nhau mới phát hiện không thích hợp với nhau, muốn chia tay. Nhưng do khi bắt đầu không có cẩn thận, cho nên đến lúc lấy phải anh chồng không ra gì thì họ có để cho bạn chia tay được

hay không? Có thể là không được. Đến lúc đó thì rất phiền phức. Cho nên hiện tại có rất nhiều nam nữ yêu nhau đến cuối cùng thì hai bên xung đột, tổn thương lẫn nhau, thậm chí còn xảy ra những sự việc rất bi thảm đau lòng, đều vì sự sai lầm trong tình cảm nam nữ, cũng chính là vì khi bắt đầu không cẩn thận khi tìm đối tượng.

Tôi thường thường nghe có rất nhiều người trẻ tuổi nói: *“Hiện tại nếu không đang yêu đương với một ai đó thì cảm thấy bản thân mình rất mất mặt”*, cho nên để theo kịp với phong trào nên phải đi tìm đối tượng để yêu. Có loại tâm thái như vậy thì sẽ khiến cho bản thân mình rơi vào tình cảnh vô cùng nguy hiểm. Vì sao người trẻ tuổi lại có loại tâm thái như vậy, nguyên nhân do đâu? Từ nhỏ đã tiếp nhận những loại như tình ca, cho nên nghe nói hiện tại ở mầm non cũng đã nghe chúng thích nhau rồi. Đứa nào với đứa nào đó là một đôi, ai đó với ai đó là một cặp. Chúng ta không thể cười! Nghe thì rất buồn cười, nhưng suy nghĩ tỉ mỉ thì rất đáng sợ. Những thứ ô nhiễm này sẽ có ảnh hưởng rất lớn đến nội tâm của trẻ. Vì vậy đã có một học sinh tiểu học có thai, không biết cha của đứa bé là ai, suy nghĩ không ra, không xác định được là người nào. Sau đó, khi phỏng vấn em học sinh tiểu học này, em nói: *“Hiện tại không có bạn trai thật sự là một sự việc rất mất mặt”*. Đây là từ một học sinh tiểu học nói. **Cho nên chúng ta đối với con cái của mình, đối với học trò của mình phải dạy cho tốt, phải khiến cho con em tránh khỏi sự ô nhiễm của truyền thông đa phương tiện. Cho nên, cho con cái xem truyền hình cũng phải có sự lựa chọn. Những thứ sắc tình bạo lực, những phim kịch ái hận tình thù thì không nên để chúng xem. Sau đó thêm một bước dạy bảo chúng cách phán đoán như thế nào mới là chân thật yêu thương quan tâm người khác.** Cho nên, khi chúng ta biết yêu thương người khác, nhất định đem đến cho người khác một cảm giác rất ấm áp, cảm giác rất hoan hỷ. Giả sử hôm nay bạn chơi với người bạn này, hay tìm hiểu với một đối tượng, làm cho bạn mỗi ngày áp lực đều rất lớn, rất đau khổ, vào lúc này bạn phải nhanh chóng đưa ra lựa chọn. Sự việc càng kéo dài thì càng phức tạp. Cho nên vào lúc này hiểu được đối phương có thể sẽ đem tình cảm để uy hiếp bạn, họ nói sẽ rất yêu bạn cho nên bạn phải nên làm cho họ điều gì đó; họ nói họ rất yêu bạn, cho nên hôm nay bạn chỉ có thể ở bên họ

chứ không thể ở bên cha hay mẹ, sẽ đem chuyện tình cảm ra để uy hiếp đối phương, để yêu cầu người khác. Vì thế, hiện tại nam nữ yêu nhau có được thoải mái hay không? Rất nhiều người phải đau khổ.

Bởi vì con người không biết được cách yêu thương người khác như thế nào, suy nghĩ cho người khác như thế nào, vì thế yêu thương đích thực là việc cần phải học. Trong “Đệ Tử Quy” dạy chúng ta cách yêu thương người khác như thế nào, trong đó một chương “Phiếm Ái Chúng”: *“Phàm là người đều yêu thương”*. Nội dung phía sau bao hàm việc đối nhân xử thế ở ngôn ngữ, hành vi, áp dụng vào trong tình yêu thương đối với người khác.

“Cảm giác của yêu thương là sự ấm áp”, ở điểm này phải chú ý. Tuyệt đối không phải như mấy bản tình ca, yêu đến chết đi sống lại. Cái đó không gọi là tình yêu. Đó gọi là gì? Đó gọi là “dục”. Lúc nào cũng muốn khống chế đối phương, muốn chiếm hữu đối phương, khiến cho đôi bên đều bị áp lực rất lớn. Đó là “dục” chứ không phải yêu. Cho nên cái “dục” này mặc quần áo rất đẹp lại hóa trang thành tình yêu. Bạn không nhìn cho rõ ràng thì sẽ bị lừa.

Góc độ thứ hai có thể phán đoán có phải thật sự là tình yêu hay không thì “ngôn ngữ là chính trực”. Các vị bằng hữu, tiêu chuẩn này của tôi tuyệt đối không phải chỉ tiêu chuẩn cho mỗi quan hệ nam nữ, mà để xem tất cả thân hữu của bạn có phải thật sự yêu thương bạn hay không đều có thể dùng tiêu chuẩn này để đo lường. Cho nên, ngôn ngữ của tình yêu là chính trực, chân thật nghĩ cho bạn, chứ không phải hoa ngôn xảo ngữ. Vì thế, khi tôi giảng bài giảng này, sau khi đem “biết nhau”, “quen nhau”, “tìm hiểu nhau”, “yêu nhau”, “kết hôn” phân tích cho học sinh nghe xong, tôi đều sẽ hỏi: Giả như nếu có một người con trai nói với em khi mới gặp là *“mình rất yêu bạn”* thì em có tin hay không? Người con trai từ “biết nhau” nhảy liền sang “yêu nhau”, đây rõ ràng không phải là một hiện tượng tự nhiên, nhất định là giả, là một sự sai lầm.

Còn có người mới quen nhau ba ngày đã nói: *“Anh nhất định sẽ cưới em”*. Từ biết nhau mà chuyển ngay sang kết hôn. Tôi nói với các em đó tuyệt đối là lừa gạt người, đều là hoa ngôn xảo ngữ, ngôn ngữ đều

không chánh trực. Ngôn ngữ không chánh trực thì có nghĩa nhất định là có ý đồ và mục đích. Đến khi họ đã đạt được mục đích rồi thì sẽ như thế nào? Ruồng bỏ bạn. Vì vậy, phải biết cách phán đoán ngôn ngữ của đối phương. Lời hoa ngôn xảo ngữ thì không thể nghe. Nhưng mà nói thì nói vậy, con gái thì sợ nhất là gì? Cho nên nếu không có khả năng tương đối nào đó thì không được.

Có một người bạn rất thú vị. Lần đầu tiên khi cô gặp người chồng của mình, chồng của cô liền nói với cô: *“Răng của em không tốt cho lắm”*. Đó là lần đầu tiên gặp, chồng cô đã nói với cô là răng của cô không được tốt. Người như vậy có tốt hay không, có chánh trực hay không? Bạn xem, rất là chánh trực. Lần đầu gặp đã nói răng của cô không tốt. Sau đó chồng của cô (lúc đó vừa mới biết nhau) lại nói với cô: *“Nếu răng của em không tốt vậy thì đường ruột của em cũng không tốt”*. Rất có khả năng suy đoán! Răng mà không tốt thì nhai sẽ không tốt, tiêu hóa liền không tốt, như vậy sẽ tăng thêm gánh nặng cho đường ruột, lâu dài thì đường ruột cũng sẽ không tốt. Anh ấy nói như vậy có phải là lời thật hay không? Là lời thật. Cho nên cô chính là vì người chồng mới lần đầu gặp mà đã có thể trực tiếp nói răng của cô không tốt. Cô nói con người này rất là chánh trực, tuyệt đối sẽ không nói lời giả dối, cho nên cuối cùng cô đã lấy anh. Hiện tại, vợ chồng họ đang sống rất hạnh phúc. Cho nên chúng ta phải biết phán đoán, ngôn ngữ phải chánh trực chứ không phải hoa ngôn xảo ngữ. Thậm chí rất nhiều bạn bè, rất nhiều người a dua theo bạn, thì những lời đó đều không phải là thật. Chúng ta phải biết phán đoán, biết phân biệt.

Tiếp đến, “tâm địa là vô tư”.

Khi một người có tâm yêu thương thì có chuyện chỉ có tâm yêu thương với một người mà thôi hay không? Tuyệt đối không, người đó sẽ có tâm yêu thương, quan tâm đối với rất nhiều người, như vậy mới đúng. Có rất nhiều cô gái sẽ nói, chồng của họ xếp thứ nhất là cha mẹ, thứ hai là anh em, thứ ba là con cái, họ là vợ xếp ở sau cùng. Kỳ thực, khi họ nói như vậy thì trong tâm của họ cũng đã có chút an ủi, bởi vì người chồng mà biết hiếu thuận cha mẹ, yêu thương anh em, thì tâm yêu thương quan tâm của người đó với người khác mới là thật. Vậy bạn sống với người đó mấy mươi năm sau thì tình nghĩa

của họ đối với bạn càng ngày càng sâu. Cho nên cái tâm địa này nhất định phải vô tư thì mới là thật.

Sau cùng, “hành vi là thành toàn”.

Khi bạn có rất nhiều cách nghĩ tốt và muốn đi hoàn thành, họ tuyệt đối sẽ tùy hỷ công đức, họ tuyệt đối sẽ tán thành để bạn đi làm. Đặc biệt khi bạn muốn hiếu thuận với cha mẹ, khi bạn có rất nhiều lòng yêu thương, khi bạn muốn thực tiễn những giáo huấn của Thánh Hiền, thì họ nhất định sẽ tán thán bạn tận đáy lòng, thậm chí còn đẩy thêm cho bạn. Như vậy mới chân thật là tình yêu.

Hiện tại có rất nhiều thanh niên khi tìm hiểu nhau thì lại không dám đưa người yêu về nhà mình ra mắt. Thậm chí nói: *“Em muốn về nhà để thăm cha mẹ”*, họ sẽ nói: *“Anh rất khó mới được nghỉ, cho nên hôm nay em ở chơi với anh, không đi đâu cả”*. Người nam mà như vậy thì có nên yêu hay không? Nguy hiểm, không thể yêu. Bởi vì nếu như bạn muốn về báo hiếu cha mẹ thì họ nhất định phải hoan hỷ, nói *“em mau về đi”*, thậm chí là còn nói *“để anh đưa em về”*. Vậy vì sao mà những người trẻ tuổi này lại không dám theo cùng đối phương về nhà của cô, nguyên nhân do đâu? Nguyên nhân vì cha mẹ của người đối phương đều có những kinh nghiệm từng trải, đến lúc đó thì khi nhìn thấy họ sẽ giống như kính chiếu yêu, chiếu ra thì sẽ lộ hết chân tướng. Vì thế mà thanh niên hiện tại đều rất sợ đi gặp cha mẹ của người yêu, bởi vì đức hạnh trong nội tâm chưa đủ. Cho nên khi đối phương có những cách nghĩ hay này thì chúng ta phải tùy hỷ với họ, như vậy thì tình cảm đôi bên, sự tán thành của đôi bên cho nhau sẽ càng ngày càng cao.

Tôi có một người bạn. Em gái của người bạn này làm việc ở Hawaii, nhưng đúng lúc này thân thể không được khỏe, cho nên vấn đề kinh tế liền giảm sút. Người bạn này của tôi là anh trai của cô. Anh bạn này liền đem số tiền tích cóp được trong hai năm đem chuyển hết cho em gái. Tin rằng hành động này sau khi thực hiện thì ai là người vui nhất? Là cha mẹ, cha mẹ của họ hoan hỷ nhất. *“Huynh đệ hữu ái”*, đó là việc

khiến cha mẹ yên lòng nhất. Khi làm những công việc này, anh còn ủy thác cho người vợ mà nói: “*Em hãy giúp anh đưa món tiền này cho em gái*”. Giả sử như bạn là người vợ đó thì bạn sẽ nói gì? Tiền này không phải chỉ có một mình chồng kiếm ra được, mà là vợ chồng cùng kiếm. Kết quả vợ của anh rất hoan hỷ chuyển số tiền ấy để thành tựu người chồng, thành tựu đức hạnh của việc yêu thương em gái và sự tương thân tương ái, còn trước mặt chồng nói cô rất khâm phục anh ấy khi làm như vậy. Mọi lúc cô đều chỉ nhìn vào ưu điểm của chồng mình, vì thế mà vợ chồng họ sống với nhau rất hòa thuận vui vẻ. Cho nên khi người bạn đời của chúng ta làm được những việc rất tốt như vậy thì chúng ta nhất định phải toàn tâm toàn ý mà giúp đỡ. Cho nên, “*hành vi là thành toàn*”. Quan hệ vợ với chồng nếu thuận theo đạo nghĩa thì phước phần về sau của gia đình này nhất định sẽ rất lớn.

Được rồi, tiết học của chúng ta hôm nay chỉ đến đây! Cảm ơn mọi người.

A Di Đà Phật!

Tập 12

Xin chào các vị bằng hữu, chào mọi người!

Chúng ta đã bàn đến việc từ bốn góc độ có thể đưa ra phán đoán rất cuộc có phải là tình yêu thương chân thật hay không, có phải là sự quan tâm chân thật hay không? Chúng ta ôn tập lại. Thứ nhất, “**cảm giác của tình yêu thương là ấm áp**”. Thứ hai, “**ngôn ngữ của yêu thương là chánh trực**”. Thứ ba, “**tâm địa của yêu thương là vô tư**”. Thứ tư, “**hành vi của yêu thương là thành toàn**”.

Khi tôi giảng ở Hàng Châu có một vị nói: “*Thầy Thái à, chỗ này cần phải thêm một điều nữa*”. Tôi rất hoan hỷ vì anh đã đóng góp ý kiến cho tôi. Anh nói phải nên thêm vào một điều nữa là “**Hiếu học sách thiện, hiếu học sách Thánh Hiền**”. Điều này rất quan trọng, bởi vì nếu không học sách Thánh Hiền thì những thái độ như vậy có thể học

được hay không? Có thể học được cách đem lại sự ấm áp cho người khác hay không? Có thể học được tâm địa rộng rãi vô tư hay không? Sẽ học không được. Cho nên, những thái độ này vẫn cần phải thông qua giáo huấn của Thánh Hiền thì mới có thể tròng xuống được cái gốc.

Chúng ta xem đến những điểm này có thể tự mình suy nghĩ, bản thân có dùng phương pháp như vậy, có dùng thái độ như vậy để đối đãi với người hay không? Các vị bằng hữu, đây là vấn đề rất đáng để suy nghĩ. Tiếp đến, bên cạnh chúng ta có những người bạn như vậy hay không, có người thân như vậy hay không? Giả sử là “đều không có”, vậy thì ta thật là đáng thương. Nhưng mà “đều không có” là kết quả, nguyên nhân là ở đâu? Nguyên nhân vẫn là phải xem lại chính mình. Thánh Hiền nhân nói: *“Yêu thương người thường được người yêu thương lại, kính trọng người thường được người kính trọng lại”*, cho nên khi bạn thật sự biết yêu thương người thì có thể khiến cho người quan tâm lại bạn, thì mới có thể khơi dậy sự tuần hoàn tốt đẹp giữa con người với con người. Vì thế, muốn yêu cầu người thân bạn bè yêu thương nhau, trước tiên yêu cầu chúng ta phải biết thương yêu người khác. Cho nên, sau khi hôm nay chúng ta học xong thì chúng ta phải dùng thái độ đúng đắn như vậy để yêu thương, quan tâm người khác. Tin rằng không quá ba đến sáu tháng thì cả gia đình của các vị hoặc là các mối quan hệ giao tế đều sẽ có biến đổi rất lớn. Cho nên, rất nhiều kịch hay của cuộc đời tuyệt đối không phải chỉ có ở trên phim ảnh, phải đem những tình tiết cảm động lòng người trên phim đem vào trong gia đình của mình, đem vào trong đời sống của chính mình, để tạo ra những màn kịch hay cho cuộc đời. Vì vậy, chúng ta phải chủ động đi quan tâm người khác, khiến cho người quan tâm lẫn nhau, con người tuần hoàn điều tốt đẹp với nhau.

Sau khi đã biết “phán đoán”, cũng đã “biết nhau”, “quen nhau”, “tìm hiểu nhau”, “yêu nhau” rồi, sau đó tiến tới hôn nhân. Đó lại là một vấn đề khác. Khi bước vào con đường hôn nhân thì có một điểm rất quan trọng, đó là phải xây dựng được nhận thức chung của gia đình. Rồi cuộc tạo thành một gia đình mới thì công việc quan trọng nhất là gì? Nam nữ hai bên nhất định phải có cách nhìn như thế nào?

Các vị bằng hữu, các vị cảm thấy trong gia đình thì việc nào là việc quan trọng nhất? Rất nhiều người nói: “*Đó là kiếm tiền, vì không có tiền thì làm gì cũng không được*”. Rất nhiều gia đình rất có tiền nhưng mà trong gia đình lại xào xáo không yên, có hay không? Có. Chúng tôi đã tiếp xúc qua rất nhiều doanh nghiệp. Có một số doanh nghiệp thì họ cũng rất có thiện căn, rất lương thiện, doanh nghiệp của họ cũng làm được rất tốt. Chúng tôi thường thường có cơ hội ngồi lại trò chuyện với nhau, họ nói những doanh nghiệp đó của chúng tôi nghèo đến nỗi chỉ còn lại có tiền mà thôi. Cho nên, đích thực là nhân tâm không biết cách đối đãi với người ra sao, đến sau cùng thì nội tâm sẽ rất trống rỗng, thậm chí ngay cả con cái của mình mà cũng không thể thương lượng được. Đây chính là cách tổ chức cuộc sống rất đỗi sai lầm. Cho nên, một gia đình thì nhận thức chung quan trọng nhất chính là dạy dỗ tốt cho con cháu. Có câu: “*Có gì quan trọng bằng việc dạy con*”. Đời người quan trọng nhất là giáo dục tốt cho con cái, để cho con cháu đời sau có thể kế thừa gia phong, có thể làm rạng rỡ Tổ tông, kế tục sự nghiệp, để cho con cháu đời sau của bạn đều có thể hưng thịnh. Vì vậy, việc dạy dỗ cho thế hệ sau của bạn là một việc lớn.

Không những việc quan trọng nhất của một gia đình là giáo dục tốt cho con cái, mà ngay cả một đất nước thì việc quan trọng nhất cũng chính là giáo dục tốt cho thế hệ tương lai. Ai cũng đều không muốn đất nước của mình khi truyền đến thế hệ kế tiếp thì tiêu vong. Giả như truyền đến họ mà tiêu vong thì họ có lỗi với ai? Có lỗi với liệt tổ liệt tông, có lỗi với con cháu đời sau. Họ đều không muốn Tổ tông quở trách, càng không muốn con cháu đời sau mắng họ. Vì thế, ngày xưa Hoàng đế vừa đăng cơ thì làm việc gì trước tiên? Là lập Thái tử.

Có thể thấy, một đất nước, một triều đại đối với việc có người kế thừa là một sự việc được xếp lên hàng đầu. Cho nên, Hoàng đế ngày trước đều là mời về những người học trò có học vấn tốt nhất trong cả nước để dạy cho con cháu của họ. Bạn không nên ngưỡng mộ người làm Hoàng tử Hoàng tôn thì nhất định sẽ có cuộc sống rất sung túc, kỳ thực không phải. Họ đều phải thức dậy để đọc sách khi trời còn chưa

sáng. Bởi vì phải kế thừa một triều đại thì họ phải có học thức thật là phong phú mới được. Vì thế, một đất nước đều biết xem trọng sự giáo dục cho thế hệ con cháu đời sau thì đương nhiên một gia đình cũng phải xem trọng giáo dục. **Một con người thật sự có được số mạng trung niên và cuối đời tốt hay không thì mấu chốt xem ở đâu? Mấu chốt ở chỗ bạn có dạy dỗ con cái tốt hay không.**

Giả như hai vợ chồng đều có địa vị trong xã hội, cuộc sống trong gia đình cũng rất sung túc, nhưng con cái bởi vì thất học, ở bên ngoài ăn chơi lêu lổng, thậm chí cha mẹ ở trong nhà cũng không biết được ngày hôm nay rốt cuộc chúng lại làm ra sự việc gì, những người cha mẹ như vậy thì những năm tháng cuối đời này sống có dễ dàng hay không? Điều đó là không thể. Nhưng có rất nhiều người đến khi trung niên thì mới phát hiện là ta đã tổ chức trọng điểm cuộc sống gia đình bị sai về việc sắp xếp cái quan trọng và cái thứ yếu, không có đem việc giáo dục con cái xếp lên hàng đầu. Nhưng vào lúc này mà hối hận thì đã không còn kịp. Cho nên hối hận đều là về sau thì mới hối hận.

Có một đứa trẻ được cha mẹ nuông chiều từ bé, đưa tay xin tiền liền cho, không nhiều thì ít. Vì thế bạn xem, tiền có giải quyết được vấn đề hay không? Tiền không giải quyết được vấn đề. Bởi vì vợ chồng rất có tiền, con cái chỉ cần xin bao nhiêu đều đưa. Sau cùng, sau khi cho như vậy xong thì trong một tháng đã chi xài hơn ba mươi lăm triệu (chỉ là đứa trẻ còn đi học), vì vậy vợ chồng họ đã cảm thấy không được bình thường. Thế là họ nói, từ nay về sau không cho con tiền nữa, cho nó đi lính. Đi đến Tây Tạng nhập ngũ được hai năm, sau đó quay trở lại nhà. Bởi vì một số tập khí quá sâu dày nên không sửa trở lại được, vẫn tiếp tục xin tiền của cha mẹ. Nhưng cha mẹ quyết tâm sẽ không cho nó tiền. Kết quả, đứa con này đã thuê sát thủ để giết hại cha mẹ nó. Khi đứa con này cùng với sát thủ đứng đợi ở phía trước nhà, nó nói với tên sát thủ: *“Chút nữa sẽ có một người từ trong đó bước ra”*, đối với toàn bộ tình hình chi tiết đều miêu tả hết sức rõ ràng. Tên sát thủ mới hỏi nó: *“Làm sao mà biết rõ đến như vậy? Đây rốt cuộc là nơi nào?”*. Nó nói: *“Đây chính là nhà của tôi”*. Tên sát thủ hỏi: *“Vậy người cần phải giết kia là ai vậy?”*. Nó nói: *“Là cha của tôi”*.

Cuối cùng người cha của nó cũng bước ra. Bi kịch vẫn chưa dừng lại ở đó. Khi chúng ta không dạy dỗ con cái cho tốt thì có thể những sự việc tương tự như vậy sẽ diễn ra ngay trước mắt chúng ta. Nó không những giết chết cha của mình, bởi vì chìa khóa tử bảo hiểm nằm trong tay mẹ của nó, cho nên mẹ của nó cũng bị nó sát hại. Tin tức này đã được báo đăng rất nhiều.

Bạn xem, việc không dạy tốt con cái, cưng chiều đến hư hỏng rồi, thì dù có nhiều tiền hơn đi nữa cũng không thể giải quyết được vấn đề. Vì vậy, hiện tại những người cha người mẹ này phải đau đầu rất nhiều. Nhưng những bậc cha mẹ thật sự đem việc giáo dục con cái xếp ở vị trí hàng đầu thì lại không nhiều. Cho nên, có một số đạo lý bạn không nói rõ với chúng, thật sự chúng rất khó buông bỏ sự theo đuổi danh lợi của chúng. Kỳ thực, theo đuổi danh lợi có vui hay không? Theo đuổi danh lợi đối với cuộc sống gia đình có thiết thực hay không? Không thiết thực. Cho nên hiện tại đang đề xướng việc *“Người cha trở về ăn cơm tối”*. Nếu không thì bầu không khí gia đình sẽ không còn nữa. Cho nên, không thể khiến cho cuộc đời trở thành ba chữ **“mang mang mang”**.

“Mang mang mang” là chữ Hán, rất có trí tuệ. Chữ “mang” đầu tiên là chữ hội ý, nghĩa là bận rộn. Một người khi bận rộn thì tâm người đó như thế nào? Chết rồi, không còn mẫn cảm nữa, không thể nào quan sát được người khác cần gì. Cho nên con người một khi bận rộn thì đầu óc cũng không tỉnh táo, thậm chí có lúc bận đến nỗi đột nhiên định thần lại thì *“Ồ! Đã một tháng rồi sao. Ồ! Con tôi đã mấy tuổi rồi”*, bận đến hỏng cả việc!

Có một người tiểu phu mỗi ngày đều đi đốn củi, lên núi đốn củi, xuống núi bán củi, cứ lên núi đốn rồi xuống núi bán như vậy trải qua rất nhiều năm. Ngày tháng của anh cứ như vậy. Một ngày, anh đi đến một cây to, ngồi dưới gốc cây để nghỉ ngơi và bỏ bó củi của anh xuống. Người bạn đi cùng anh liền nói với anh: *“Đi thôi đi thôi, mau mau lên đường thôi!”*. Người bạn đó của anh hỏi thúc anh mà nói đi thôi, lên đường thôi. Anh nói với người bạn của mình: *“Đợi một chút, tôi còn phải đợi hồn của tôi theo kịp tôi”*.

Các vị bằng hữu, chúng ta sống trong một cuộc đời bận bịu như vậy, xin hỏi linh hồn có còn theo kịp chúng ta hay không? Chúng ta có nhận thức được rõ ràng mỗi ngày chúng ta đang làm những gì hay không? Vì thế, bận rộn đến sau cùng thì cuộc đời thật sự lại cảm thấy đã sống không còn thiết thực nữa. Nghe kể, Thành Long một lần rất hớn hờ muốn đi đón con đi học về, chạy đến trước cửa trường học đợi cả buổi mà không thấy con đâu. Sau đó, đúng lúc gặp được một vị giáo viên cũ của con anh, vị giáo viên ấy nói với anh: *“Con của anh đã lên trung học rồi, anh còn đến trường tiểu học để đón sao”*. Cho nên bạn xem, bận rộn đến sau cùng cũng mù mờ luôn, mờ mắt, bận đến sau cùng sẽ không còn thấy được người thân đang cần gì, không còn nhìn thấy được cảm nhận của người thân. Cho nên, có rất nhiều người khi đến tuổi trung niên, mối quan hệ vợ chồng lại xảy ra vấn đề, con cái cũng không thể hiểu được họ, họ cũng không biết rõ được tình hình. Bởi vì quá bận rộn rồi, tất cả những điều mắt thấy tai nghe đều bị che mờ cả. Khi cuộc đời của họ tiếp tục trôi đi như vậy, dốc hết sức lực suốt mấy mươi năm, kết quả là gia đình cũng không được êm ấm, thân thể cũng không còn khỏe mạnh, thế là họ liền cảm thấy cả đời mình dốc sức cố gắng đến như vậy mà sao lại thành ra như vậy, thật sự là trong tâm cảm thấy rất bế tắc, rốt cuộc thì cuộc đời phải sống như thế nào mới được. Vì vậy, cuộc đời không thể đi theo kiểu “bận rộn mù mờ bế tắc” như thế này được, phải sống sao cho thông suốt minh bạch, đi mỗi bước cuộc đời sao cho thiết thực. Cho nên, muốn cho gia đình có thể hạnh phúc mỹ mãn thì tuyệt đối không phải là chuyện ngẫu nhiên. **Vì thế, hôm nay nếu bạn dạy dỗ con cái được tốt, tuyệt đối không phải là nhờ vào tiền, mà là nhờ vào sự dẫn dắt của bạn, sự dụng tâm của bạn.**

Tôi đã từng phân tích với rất nhiều phụ huynh, tôi nói: *“Các vị đều cảm thấy có tiền thì có thể thành toàn được việc học của con cái, kỳ thực không phải”*. Tôi liền phân tích với họ. Tôi quan sát thấy được trong lớp có những em được học thêm, ví dụ như có mười em, trong đó có năm em được học thêm, còn lại năm em không được học thêm, bạn xem, thành tích của ai thì tương đối tốt? Chúng ta phân tích tỉ mỉ. Những em được học thêm vừa nhìn thấy những gì hôm nay học, liền nói *“mình học cái này ở lớp học thêm rồi”*, chúng còn khêu những bạn

bên cạnh mà nói “*mình nghe qua rồi, mình nghe hết rồi*”, bản thân chúng cảm thấy như thế nào? Rất kiêu ngạo. Cho nên, khi lên lớp học chúng dần dần sẽ thiếu đi sự chuyên tâm. Một đứa trẻ từ nhỏ đã không chuyên tâm thì về sau cầu học vấn sẽ có sự sai sót rất lớn. Giả như hôm nay đến lớp học bài mà chúng chưa được học qua thì chúng sẽ nghĩ như thế nào? Chúng sẽ nghĩ, dù gì ở lớp học thêm thầy cũng sẽ dạy, để đến lớp học thêm rồi nghe cũng được. Vì thế, độ chuyên chú của chúng sẽ bắt đầu giảm xuống. Con người chỉ cần không chuyên tâm nghe bài giảng thì tình trạng học tập sẽ trượt dài. Những em này khi đến kỳ thi cử, tôi cũng quan sát thấy trước lúc thi một - hai tuần lễ thì thấy các em cứ ôm lấy một xấp giấy. Là giấy gì vậy? Là các trọng điểm lớp học thêm đã giúp soạn ra. Đó là một điển hình của việc “*nước đến chân mới nhảy*”, chỉ lo học những gì thầy dạy thêm đã soạn sẵn. Sau khi đã thi xong, tôi nghĩ rằng có thể không tới một ngày thì chúng đã trả hết lại cho thầy rồi. Những em khác không có học thêm thì khi lên lớp học đều rất chuyên chú. Sau đó, tất cả những bài khóa phải ôn thi chúng tự mình sẽ ghi chú đánh dấu lại, tự mình soạn. Bởi vì tự mình soạn, cho nên tất cả những phương pháp kỹ xảo sẽ dần dần được tích lũy trở lại. Cho nên, phụ huynh tốn tiền lại khiến cho con cái không chuyên chú, khiến con cái phải dựa dẫm vào thầy cô dạy thêm mà lại không rèn luyện được năng lực học tập cho con mình. Còn những người không đi học thêm thì ngược lại học hành rất tập trung, vả lại còn biết cách học tập như thế nào. Những đứa trẻ như thế chỉ cần từ Tiểu học lên Trung học cơ sở thì thành tích sẽ có khác biệt rất lớn. Đây cũng là một kinh nghiệm của bản thân tôi, bởi vì khi tôi học Tiểu học cũng không có học thêm, kết quả khi lên Trung học cơ sở thì thành tích của các bạn liền kém xa tôi.

Vì vậy, việc giáo dục con cái vẫn cần phải bản thân bạn kèm cặp chúng học tập. Cha mẹ hiện nay không những không chăm sóc cho con cái, mà đem trách nhiệm chăm sóc con cái đẩy lại cho những người thay thế cha mẹ.

Chúng tôi vừa mới nhắc đến, ai là người thay thế cha mẹ?

Thứ nhất, “lớp học thêm”. Lớp học thêm thì rất khó rèn luyện năng lực và thái độ học tập cho trẻ, cho nên tốn tiền nhưng chưa chắc hữu dụng.

Thứ hai, “bảo mẫu”. Giao cho người “bảo mẫu” làm mẹ. Bảo mẫu thì có người tiếng Phổ Thông nói còn chưa rành. Rất nhiều người mời những cô người Indonesia, mời cô người Thái Lan, hoặc là bảo mẫu người Indo, bảo mẫu người Thái Lan, như vậy con cái sẽ trở nên như thế nào? Bởi vậy, hiện tại năng lực ngôn ngữ của thế hệ sau càng ngày càng thấp, đó là do cha mẹ không dạy mà lại giao lại cho bảo mẫu. Bảo mẫu có biết dùng thái độ của một người mẹ để dạy dỗ con cái hay không? Không. Vậy họ dùng thái độ như thế nào? Họ dùng thái độ của một người giúp việc. Vì thế, họ sẽ nghe theo trẻ mọi việc. Cho nên trẻ con sẽ ỷ được cưng chiều mà kiêu ngạo. Rất nhiều trẻ nhỏ được bảo mẫu chăm sóc khi muốn ra khỏi nhà thì ngồi trên ghế, tay chân duỗi ra, để làm gì vậy? Giúp tôi mặc quần áo, giúp tôi mang vớ, mang giày. Những đứa trẻ này ngay cả năng lực cơ bản của cuộc sống cũng không đủ. Đi đến trường học, thầy cô giao công việc quét lớp cho chúng làm, chúng sẽ nói với thầy cô: *“Thầy ơi, em đưa cho thầy tiền, thầy làm giúp em!”*, hoàn toàn không có thái độ cần cù lao động. Cho nên, bảo mẫu không thể dạy dỗ tốt con trẻ.

Tiếp đến chúng ta lại xem, còn có một người thay mặt cha mẹ nữa đó chính là truyền hình, máy vi tính. Con cái vừa tan học đã được giao lại cho ai? Giao lại cho truyền hình. Rất nhiều trẻ con mỗi ngày xem truyền hình, xem suốt mấy tiếng đồng hồ. Dạy dỗ như vậy thì sẽ trở thành như thế nào? Trong truyền hình, máy vi tính rất nhiều nội dung bạo lực và sắc tình, cho nên trẻ con hiện nay tính khí có tốt hay không? Rất nhiều đều có xu hướng bạo lực. Theo quan sát của tôi thì không chỉ con trai mới có xu hướng bạo lực, hiện tại cũng có rất nhiều con gái cũng có xu hướng bạo lực, đều là xem những bộ phim hoạt hình, xem truyền hình.

Khi chúng ta đang bận rộn kiếm tiền thì rốt cuộc con cái chúng ta sẽ trưởng thành ra làm sao? Phải cân nhắc suy nghĩ cho thật kỹ. **Cho**

nên chăm lo cho con cái vô cùng quan trọng, vì thế mà nhân mạnh “phu phụ hữu biệt”, là vợ chồng có khác biệt.

Các vị bằng hữu, khác biệt ở chỗ nào? Khác biệt ở chức trách, bổn phận trách nhiệm của mỗi người không như nhau. Chúng ta thường nói: *“Nam chủ ngoại, nữ chủ nội”*. Bởi vì, một gia đình thì có hai công việc quan trọng nhất. Một việc là vấn đề kinh tế (phải có kinh tế để duy trì một gia đình), một việc là về mặt tinh thần (dạy dỗ con cái), đây là hai công việc trọng điểm. Cho nên người nam xưa phụ trách về mặt kinh tế, người nữ thì phụ trách về mặt tinh thần, phụ trách về việc dạy dỗ con cái, đã phân chia, phân biệt rõ ràng. Vợ chồng đôi bên tận tâm tận lực và biết ơn lẫn nhau. Bởi vì có người chồng bên ngoài nỗ lực làm việc thì gia đình mới có thể không lo lắng, bởi vì có người vợ ở nhà giúp chồng dạy con mới có thể khiến cho người chồng không có nỗi lo về sau, mới có thể khiến cho gia tộc có người kế tục. Bởi vậy, người xưa đã phân chia rất rõ ràng.

Hiện nay có rất nhiều người nói: *“Giả như vợ chồng không cùng nhau đi kiếm tiền thì sợ không đảm bảo được về mặt kinh tế”*. Các vị bằng hữu, các vị cảm thấy câu nói này có đạo lý hay không? Hiện tại thời đại này rất nhiều lời nói nghe có vẻ như rất có đạo lý, sự thực bạn suy nghĩ cho tỉ mỉ thì chưa chắc có đạo lý. Bạn kiếm được nhiều tiền hơn đi nữa cũng không mang theo được, mà việc giáo dục cho con cái thì ảnh hưởng đến cả một đời chúng. Vậy chúng ta suy nghĩ một chút, cha mẹ chúng ta ngày trước có phải có rất nhiều tiền hay không? Không có, nhưng lại dạy ra được rất nhiều người con hiếu thảo, dạy ra được rất nhiều người con chịu thương chịu khó. Còn hiện nay có nhiều tiền đến như vậy mà cuối cùng như thế nào? Đã nuôi dạy ra rất nhiều những đứa con “siêng ăn nhác làm”, thậm chí còn không biết tri ơn một ai. Cho nên rốt cuộc là có tiền thì tốt hay không có tiền thì tốt? Do vì trong gia đình cuộc sống có thiếu thốn một chút, trái lại đã khiến cho con cái cảm thấy cha mẹ cũng vô cùng vất vả để nuôi dạy chúng. Người cha rất vất vả kiếm tiền, cho nên chúng niệm niệm đều biết ơn đối với cha. Vì vậy, đời trước của chúng ta vì sao học hành chăm chỉ đến như vậy, vì sao mà làm việc siêng năng đến như vậy? Vì niệm niệm đều nghĩ đến cha mẹ vất vả đến như vậy, ta phải báo đáp công

ơn của cha mẹ. Cho nên họ từ nhỏ đã có cái chí hướng này, không để người khác phải bận tâm việc học hành, công việc cũng làm tích cực chăm chỉ. Cho nên, trong họa có phước.

Người hiện nay tiền rất nhiều thì lại trong phước có họa. Trẻ nhỏ ngược lại từ nhỏ đã xài tiền phung phí. Bởi vì bạn không có thời gian để ở cùng với chúng, cảm thấy có lỗi với chúng, nên chúng cần cái gì thì bạn liền mua cho chúng cái đó, mà cái dục vọng này hễ mở ra thì không có cách nào lấp đầy được. Bạn ngày ngày làm việc gì cũng dùng tiền để giải quyết, vậy chúng có cảm thấy bậc làm cha mẹ vất vả hay không?

Tôi còn nhớ khi tôi còn nhỏ, mỗi lần thức dậy thì mẹ đang ở dưới bếp nấu bữa sáng, pha sữa cho chúng tôi rồi. Đi ngủ trễ hơn chúng tôi, thức dậy sớm hơn chúng tôi, cho nên mỗi ngày đều nhìn thấy mẹ tốn công sức như vậy chúng tôi trong lòng đều rất biết ơn, rất cảm động. Hiện tại tôi hỏi học sinh: *“Mẹ của các em có nấu bữa sáng hay không?”*. Hơn một nửa đều nói, buổi sáng mẹ vẫn còn ngủ. Buổi sáng của chúng là gì? Chính là ba đồng, chính là năm đồng, lại vẫn là tiền. Xin hỏi, năm đồng này có trở thành bữa sáng hay không vậy? Rất khó nói. Vậy có biến thành đồ chơi hay không? Có trở thành mấy món đồ chơi điện tử hay không? Việc này phải xem lại. Vì thế, khi tôi dạy học thường hay nhìn thấy học sinh học đến chín giờ thì đỏ xanh cả mặt, bởi vì lấy tiền ăn sáng mua thứ khác hết rồi, không mua đồ ăn. Cho nên chúng ta phải quan tâm cả những điều nhỏ nhặt trong cuộc sống của trẻ, nếu không thì sức khỏe của chúng có vấn đề mà chính bạn cũng không biết, nếu không thì chúng học được những gì bạn cũng không rõ được nữa.

Lúc trước đã nêu với các vị về thầy Lý Truyền Quân. Thầy là nhà thư pháp. Thầy nói thầy đã dạy ra được những học trò rất ưu tú, viết thư pháp vô cùng đẹp, đều không phải là gia đình có nhiều tiền, đều là do cha mẹ biết bầu bạn, học tập với con cái. Những học sinh như vậy thì học tập rất tốt. Cho nên rất nhiều trẻ con năng lực tài hoa của chúng đều là nhờ cha mẹ quan tâm, chăm sóc mà ra. Điểm này rất quan trọng.

Có một cô học trò học viết thư pháp. Cha của cô theo chỉ bảo cho cô. Một lần đúng lúc cha của cô quá mệt, ngồi ở trên ghế ngủ luôn. Vị thầy họ Lý này cũng nắm lấy cơ hội giáo dục này, liền nói với học trò: *“Em nhìn xem ba của em đã ngủ rồi”*. Đứa học trò này sau khi nhìn thấy xong, ngừng lại một chút thì rưng rưng nước mắt. Cô bé nói với thầy Lý: *“Ba của em toàn tâm toàn ý dẫn dắt bồi dưỡng cho em, cho nên em cảm nhận được sự quan tâm chăm sóc đến như vậy của cha mẹ đối với em, cảm thấy tự mình nhất định phải học tốt mọi thứ thì mới có thể báo đáp công ơn của cha”*. Vì thế, thành tích của cô bé ở trường rất tốt, thư pháp cũng viết rất giỏi. Sự trưởng thành của con cái, rất nhiều năng lực của con vẫn là cần phải thông qua sự quan tâm chăm sóc của cha mẹ thì mới có thể dạy được tốt.

Chúng ta vừa mới bàn qua, không có tiền tài, không có nhiều tiền bạc thì cũng chưa chắc là không thể dạy con cho tốt được, vậy tiền bạc có phải thật sự là kiếm ra được hay không? Đây lại là một vấn đề đáng để cho chúng ta suy nghĩ.

Rất nhiều cặp vợ chồng bận rộn suốt cả cuộc đời mà có tiền để dành hay không? Không có. Có rất nhiều người làm việc rất chăm chỉ, nhìn thấy người khác kiếm được nhiều tiền, kết quả bản thân lại không kiếm được tiền, trong tâm thấy bất bình. Đến khi tuổi trung niên thì lúc này sẽ rất khó tiếp nhận được cái sự thật này của cuộc sống. Kỳ thực, tài phú bạn phải như lý như pháp mà cầu thì mới cầu được. Tiền bạc rốt cuộc phải cầu như thế nào? Chúng ta phải làm cho rõ ràng mới được.

Tiền bạc là vạn pháp nhân duyên sanh. Lời của Thánh Hiền nhân nói ra vô cùng có trí huệ, bạn có thể áp dụng được cho mọi việc đều chuẩn xác. Bất kỳ một tình huống nào trong cuộc sống cũng đều không rời ba chữ “nhân - duyên - quả”.

Chúng ta lấy một hiện tượng của tự nhiên. Hôm nay bạn trồng một cây đa, trồng như thế nào? Vì sao chúng tôi lại nói đến cây đa vậy? Đúng lúc chúng tôi vừa mới đi dạo một vòng đến công viên Cửu Long, thấy được rễ của cây đa thật không đơn giản chút nào. Bạn nhìn thấy

chỉ là phần nằm trên mặt đất, nhưng bên dưới gốc thì như thế nào? Có thể là phạm vi của nó còn lớn hơn. Ông Trần cũng đã nói với chúng tôi: “*Tán lá cây đều không thể nào lớn bằng diện tích bám rễ của cây*”. Vì vậy, nếu rễ bám mà lớn như vậy thì nói với chúng ta điều gì? Cây muốn đủ cao lớn, tán cây muốn đủ lớn thì trọng điểm là ở chỗ nào? Ở chỗ rễ cây phải bám cho đủ chắc chắn. Cho nên, từ cây mà bạn có thể nhìn thấy được cuộc đời của chúng ta. Cuộc đời của con người quan trọng nhất là phải đem gốc rễ của đức hạnh trồng xuống cho tốt thì bạn mới “đầu đội trời chân đạp đất”, thậm chí mới có thể che mát cho cả đời sau. Cho nên nếu bạn muốn trồng một cây đa, nhân ở đâu? Nhất định phải có hạt giống. Duyên ở đâu? Là ba nguyên tố của sự sống. Bạn phải tưới nước, phải có bầu không khí tốt, phải có ánh mặt trời, còn phải có đất tốt. Bạn mà đem hạt giống trồng ở sa mạc thì có mọc lên được hay không? Đây là duyên thì mới có thể mọc lên thành một cây đại thụ được (là một cây đa lớn). Không có hạt giống, dù có nước, ánh sáng và không khí tốt nhất trên thế giới thì có tác dụng gì không, có mọc lên được hay không? Không mọc lên được. Vậy nếu bạn trồng hạt giống xuống rồi mà không có nước thì có được hay không? Cũng không mọc lên. Cho nên có nhân lại thêm duyên tốt thì mới có thể kết được quả tốt. Ngược lại, nhân xấu gặp duyên xấu thì kết thành quả ác. Cho nên tất cả đạo lý đều không rời khỏi điều này: “Nhân - duyên - quả”.

Chúng ta hãy xem trở lại, nhân của tiền tài là ở đâu? Nhân thật sự nằm ở bố thí tiền tài. Đúng vậy! Bạn phải trồng hạt giống gì thì về sau nó sẽ lớn lên thành tiền tài? Nhân thật sự của tiền tài là bố thí tài. Nếu biết bố thí nhiều thì ruộng phước của chúng ta sẽ càng ngày càng rộng ra.

Vậy duyên ở đâu? Một người nào đó được đoán số mạng là đời này bạn rất giàu có, ngày ngày cứ ở nhà ngồi chơi rung đùi chờ tiền bạc kéo đến, tiền có thể kéo đến hay không? Không thể nào. Cho nên duyên ở chỗ nào? Duyên ở chỗ bạn phải nỗ lực, bạn phải có cơ hội tốt, có quý nhân trợ giúp. Sau khi chúng ta đã có đủ những duyên này thì bạn liền có thể có kết quả là tiền tài.

Chúng tôi cũng nhìn thấy rất nhiều người bạn, họ làm người cũng rất rộng rãi, thường hay bố thí. Công việc đỏi tới đỏi lui cũng không ít, nhưng mà trước giờ tiền bạc không hề thiếu thốn, bởi vì họ chỉ cần chăm chỉ làm việc thì tiền liền tới. Thần tài thờ trong nhà chúng ta các vị có biết là ai không? Là Phạm Lãi, Đào Chu Công. Ban đầu ông là người phò tá Việt Vương Câu Tiễn phục quốc. Câu Tiễn bởi vì đã bị Ngô Vương Sái đánh bại, thế là Việt Quốc bị diệt vong, cho nên ông muốn phục quốc. Vào lúc đó có hai vị đại thần là Văn Chủng và Phạm Lãi phò tá Việt Vương Câu Tiễn, sau đó đã đánh bại được Ngô Vương Phu Sái. Vị Phạm Lãi này rất có trí huệ, nói với Văn Chủng: *“Câu Tiễn là người chúng ta có thể cùng hoạn nạn chứ không thể cùng vinh hoa phú quý được. Hiện tại ông đã có được thiên hạ rồi, năng lực của ông cao hơn Câu Tiễn, Câu Tiễn sẽ đổ kỵ với ông, cho nên chúng ta mau mau rời khỏi đây thôi”*. Văn Chủng nói: *“Vinh hoa phú quý đã tới tay rồi, sao lại có thể bỏ đi như vậy”*, cho nên ông không chịu đi. Phạm Lãi liền dắt Tây Thi đến Giang Nam làm ăn kinh doanh. Văn Chủng ở lại không được bao lâu thì đã bị Câu Tiễn ban cho cái chết, bảo ông phải tự mình tự sát. Cho nên, việc nhìn người rất quan trọng. Phạm Lãi dắt theo Tây Thi đến vùng Giang Nam và bắt đầu làm ăn buôn bán. Bắt đầu từ việc làm ăn nhỏ, không bao lâu thì giàu lên rất nhanh, liền đem tiền bạc bố thí hết cho những người bần cùng nghèo khổ. Sau khi đem bố thí hết như vậy thì lại bắt đầu bằng việc làm ăn nhỏ trở lại. Sau đó không lâu lại trở nên phát tài giàu có, ông lại đem tiền bạc đi bố thí tiếp. Trong sử sách có ghi chép ông *“ba lần tụ tài, ba lần tán tài”*. Đây thật sự là một vị Thánh Hiền nhân hiền được cái nhân thật sự của tài phú. Cho nên khi ông vừa đem cho hết, do ông đã trồng cái nhân bố thí, chỉ cần ông tiếp tục nỗ lực thì lập tức tiền tài lại đến.

Các vị bằng hữu, tiền đem cho đi rồi có phải là không còn thấy tiền nữa hay không? Khi bạn thật lòng thật dạ đem tiền bạc này bố thí cho xã hội, bố thí cho người cần đến nó, những người tiếp nhận này sẽ cảm nhận được lòng chân thành của bạn, lại giải quyết được vấn đề cuộc sống của họ, họ niệm niệm đều muốn báo đáp ân tình của bạn. Ví dụ như bạn bán bánh mìn thầu ở nơi này, họ dù ở rất xa nhưng như thế nào? Dù đi bao xa thì cũng đến nơi này để mua bánh của bạn. Bạn bố thí ơn huệ, những ơn huệ này người ta niệm niệm đều

muốn báo đáp, cho nên chỉ cần bạn có cơ hội làm việc, người ta đều sẽ đến để giúp đỡ bạn, cũng sẽ có rất nhiều người toàn tâm toàn ý, những cán bộ vì bạn mà phụng hiến cũng sẽ xuất hiện. Cho nên con người cần phải biết nghĩ cho sâu, nghĩ cho xa, thì bạn mới không vì cái nhìn thiên cận và vì lợi trước mắt. Phạm Lãi đã ẩn chứng cho chúng ta bổ thí tài thì được tài phú.

Chị của tôi trong thời gian mang thai thường xuyên liên lạc với tôi, nên cũng nhìn thấy được việc giáo dục con cái đặc biệt quan trọng. Chị cũng đã từ bỏ công việc của mình. Chị là nhân viên công vụ. Việc từ bỏ công việc này như là đem chén cơm sắt này như thế nào? Rất nhiều người đều khuyên chị không nên nghỉ việc, thậm chí mẹ chồng của chị cũng khuyên chị không nên nghỉ việc. Có nên nghỉ việc hay không? Đòi người biết cách xử mới là trí huệ. Sau khi chị đã nghỉ việc (lúc vẫn còn chưa sinh con), ở tại nhà chúng tôi để đợi đến ngày sinh. Tôi vẫn thường xuyên nói chuyện với chị về những quan niệm giáo dục này, còn giảng giải với chị về một số Kinh sách của chúng tôi, cho nên đứa cháu gái này của tôi sinh ra rất thú vị. Khi nó mới sinh ra, vừa nghe thấy tiếng của tôi thì lập tức cặp mắt của nó liền quay sang, chắc là nó đang nghĩ cái người lắm lời này sao lại xuất hiện nữa rồi. Vì khi nó chưa sinh ra đã thường hay nghe tôi nói chuyện, cho nên chắc nó rất quen thuộc với giọng nói của tôi. Đứa trẻ này sinh ra, chị của tôi còn trong tháng thì ở tại nhà chúng tôi. Khi chị tôi còn chưa sinh con thì việc trông nom sức khỏe của chị, các vị đoán xem ai giúp chị việc đó vậy? Là chính tôi giúp chị. Bởi vì có tri thức thì mới có năng lực. Cho nên sau khi chị sinh xong thì mỗi ngày tôi còn làm nước ép trái cây cho chị dùng. Nước trái cây này còn phải là ba loại trái cây và ba loại rau củ, còn bổ thêm những thứ hoàng tố Lecithin và men bia vào cùng xay. Chúng tôi gọi nó là món canh sinh lực, uống vào sẽ có rất nhiều sinh lực. Đây là ở cử trong tháng tại nhà tôi. Trong cả quá trình này chị tôi đều chỉ dùng sữa mẹ để cho bé bú. Kết quả mẹ chồng của chị nói: *“Chỉ bú sữa mẹ thì không đủ dinh dưỡng”*, liền bảo chị cần phải thêm vào những thứ bổ sung khác. Chị tôi vẫn kiên trì cách làm của chị, nhưng cũng lựa lời mà giải thích với mẹ chồng của chị. Kết quả trải qua không quá nửa năm thì mẹ chồng của chị lại nói bú sữa mẹ thật là tốt, đều không thấy bị bệnh gì.

Cho nên chúng ta làm rất nhiều việc, khi mới bắt đầu nhất định sẽ có một số chướng ngại, nhưng bạn nhất định phải kiên trì thì rất nhiều kết quả tốt sẽ dần dần hiển hiện ra. Đến lúc này thì thành quả sẽ nói thay cho bạn. Bởi vì chị tôi tự tay mình chăm sóc cho đứa trẻ, cho nên hiện tại con của chị một cháu sáu tuổi, một cháu bốn tuổi không bệnh tật, thân thể khỏe mạnh. Tôi thường hay đi đến nhà của chị, tôi phải bận mấy cái áo, hai đứa trẻ thì chỉ mặc quần đùi, mặc áo ngắn, cứ chạy nhảy tung tăng, nhìn thấy mà hổ thẹn. Nếu có bị chảy nước mũi, bị cảm thì cũng không cần đi bác sĩ, cũng không chích hay uống thuốc, chảy mũi chừng hai ngày thì khỏi, sức đề kháng rất tốt.

Rất nhiều người mẹ chăm sóc cho con cái, chỉ cần vừa chảy nước mũi hay vừa hắt hơi thì mau mau đưa tới bệnh viện. Không có trí huệ thật sự thì bạn không thể nào dạy tốt một đứa trẻ, không thể nào chăm sóc tốt cho một đứa trẻ. Tôi thường hay đi vài lần ngang qua khoa tai mũi họng vào mùa thu, mùa xuân, đều thấy được từng hàng từng hàng dài. Ai xếp hàng vậy? Những người mẹ đều ôm con (có đứa còn chưa được một tuần tuổi) đi đến bác sĩ khám. Tôi thấy mà lo lắng thay cho họ.

Bị cảm vì sao lại bị sốt vậy? Bị cảm vì sao lại bị chảy nước mũi vậy? Bởi vì khi vi khuẩn xâm nhập vào cơ thể thì thân thể của bạn sẽ khởi động hệ thống miễn dịch, cho nên nước mũi của bạn chính là xác chết từ việc hệ thống miễn dịch chiến đấu với vi khuẩn mà chảy ra. Vậy vì sao nóng sốt? Bởi vì vi khuẩn bệnh đánh nhau với hệ thống miễn dịch của bạn, khi đánh nhau cũng giống như người xưa cầm cây đao đánh nhau, sẽ có những tia lửa bắn ra, cho nên nó sẽ phát nhiệt. Phát nhiệt thì nhiệt độ liền tăng cao, cho nên việc này chứng tỏ hệ thống miễn dịch đang chiến đấu. Giả như lúc này bạn lại uống thuốc vào, lại chích thêm thuốc vào, thuốc đó sẽ lập tức giết chết vi khuẩn bệnh, sau đó cũng giết chết luôn đạo quân miễn dịch của bạn. Sau khi giết chết hết rồi thì thuốc đi xuống đường ruột của bạn lại giết chết luôn những vi khuẩn có lợi trong đường ruột của bạn. Cho nên sau khi giết chết hết rồi thì đường ruột của người đó sẽ không có vi khuẩn có lợi nữa, lại không thể giúp đỡ cho việc tiêu hóa. Cho nên vừa uống thuốc thì việc ăn uống của đứa trẻ liền rất kém, vì đạo quân hệ thống miễn dịch đã bị đập tan rồi. Ăn uống kém cho nên sức đề kháng lại đi xuống. Cho

nên hầu hết sau khi uống thuốc tây thì cũng phải hơn một tuần sau khi sắc của đứa trẻ mới dần dần hồi phục lại. Cũng vì hệ thống miễn dịch của đứa trẻ không khỏe mạnh trở lại được, cho nên mỗi khi thời tiết thay đổi thì chúng sẽ bệnh lại. Vì vậy có rất nhiều người mẹ, một năm không biết đã đưa đứa trẻ đến bác sĩ bao nhiêu lần.

Các vị bằng hữu, một người mẹ mà nuôi ra được một đứa con khỏe mạnh thì xin hỏi đứa trẻ này cuộc đời của nó tiết kiệm được bao nhiêu tiền? Người tính không bằng trời tính. Không chỉ tiết kiệm rất nhiều tiền, đứa trẻ nếu cả đời mà được khỏe mạnh thì cuộc đời của nó đã đứng vững bất bại rồi, cuộc đời của nó sẽ giảm thiểu được rất nhiều đau bệnh. Việc này không thể nào dùng tiền mua được. Cho nên khi bị cảm sốt, chảy nước mũi là một hiện tượng bình thường, chỉ cần bác sĩ xác định đó là bệnh cảm thì chúng ta nên cho trẻ được chườm nước đá, không để cho đầu nóng quá sẽ có hại. Sau đó để cho trẻ uống nhiều nước lọc, thay cũ đổi mới, thải ra ngoài một số độc tố, hai ba ngày sau thì bệnh sẽ khỏi. Ngoài việc khỏi bệnh ra, hệ thống miễn dịch sẽ ghi nhận lại quá trình chống chọi lại với mầm bệnh, vì thế lần sau khi bệnh đó lại xâm phạm thì sẽ lập tức không để cho chúng xâm phạm. Thân thể sẽ hình thành nên một hệ thống rất chặt chẽ, thân thể sẽ càng ngày càng đề kháng lại các loại bệnh tật.

Một người mà hệ thống miễn dịch có thể hình thành tốt thì phải có vài thời kỳ máu chót. Trước lúc được ba tuổi là thời kỳ máu chót. Thời kỳ thanh xuân đến tuổi dậy thì cũng là thời kỳ máu chót. Hai thời kỳ máu chót này nếu như thể chất không tốt thì có thể cả đời cũng khó kéo thể chất tốt lên được.

Ngoài ra, phái nữ còn có được cơ hội thứ ba, chính là lúc mang thai. Vào thời kỳ mang thai thì cơ thể sẽ tiết ra chất kích thích tăng trưởng, cho nên vào lúc này vẫn có thể thay đổi được thể chất. Các vị đừng có nghe xong thì lại muốn sinh con thêm nữa, không nên quá mạnh động. Đương nhiên sức khỏe vẫn có thể thông qua cách bạn dụng tâm vào việc điều dưỡng thân tâm thì vẫn có thể tương đối dễ thay đổi. Cho nên chúng ta nắm chắc được thời kỳ máu chót này thì trước khi trẻ được ba tuổi phải chăm sóc cho thật tốt thì bạn đã tiết kiệm được rất nhiều tiền rồi.

Chị của tôi sau khi rời khỏi công việc thì anh rể của tôi càng làm càng kiếm được nhiều tiền. Cho nên một người trong số mạng có tiền thì tiền vẫn sẽ tìm đến, bạn không cần lo lắng. Anh rể tôi đem một ít tiền đưa cho chị tôi. Chị tôi nhận được tiền thì lại cảm thấy mình mỗi ngày ở nhà chăm con cũng không cần xài nhiều tiền, cho nên lại đem tiền đưa cho tôi. Chị nói tôi tìm cách quyên tặng giúp cho chị, vì chị biết tôi sẽ giúp chị đem đi ấn tống Kinh sách, đem đi giúp đỡ những người nghèo khó. Chị thường đem tiền đến đưa cho tôi và tôi giúp chị đi bố thí. Và lại, những món tiền này khi bố thí ra thì viết tên của ai vậy? Viết tên của chồng chị, của con chị. Bạn xem, đó là người phụ nữ thật sự đáng để chúng ta tôn trọng, đều không có nghĩ đến mình, đều nghĩ đến chồng và con, thậm chí là nghĩ đến cha mẹ.

Vào hai - ba năm trước, chị của tôi đi dạo xem một công ty bách hóa. Sau khi dạo xem thì đúng lúc khai trương. Chị có mua một ít đồ dùng nên được điền phiếu rút thăm trúng thưởng. Sau khi điền xong, bỏ vào trong thùng phiếu. Qua không bao nhiêu lâu thì công ty bách hóa gọi điện cho chị, họ nói: *“Cô Thái à, cô đã trúng thưởng được một chiếc xe hơi”*. Chị và anh tôi sau đó đã đến lái xe về. Các vị bằng hữu, bởi vì sao? Bởi vì có bố thí tài, cho nên khi cơ duyên thành thực thì tiền tài liền tìm đến, không cần bỏ tiền mua xe. Cho nên phải tin tưởng vào chân lý, rất là quan trọng.

Nói đến chỗ này thì có rất nhiều người nói: *“Nhưng mà tôi không có tiền thì tôi làm sao mà bố thí”*. **Việc bố thí tiền tài được chia làm hai loại: Bố thí nội tài và bố thí ngoại tài.**

Nội tài là chỉ kinh nghiệm của bạn, sức lực lao động của bạn và trí huệ của bạn. Những thứ này thì bất kỳ đâu, bất kỳ lúc nào cũng có thể đem cho người khác. Đây là nội tài. Chúng ta xem, hiện tại có rất nhiều người đều sẵn lòng đi làm việc cống hiến cho xã hội, chúng ta thường gọi họ là “nghĩa công”. Dùng lao lực của họ, dùng kinh nghiệm của họ, dùng trí huệ của họ để tạo phước cho đại chúng, đây gọi là bố thí nội tài.

Ngoại tài: Tiền, tài vật mới gọi là bố thí ngoại tài.

Xin hỏi các vị, loại nào tương đối khó hơn? Hiện tại việc kêu gọi người khác quyên tặng một ít tiền cũng không khó, bảo họ ra đi làm nghĩa công ba ngày thì họ liền nói: *“Tôi bận chết đi được, tôi không được rảnh lắm”*. Cho nên đích thực nội tài thì tương đối khó khăn. Mà càng khó khăn thì khi được phước phần, được phước báo sẽ càng lớn. Cho nên, đích thực việc tu bố thí không cần phải đợi đến khi có tiền, bất cứ lúc nào chúng ta cũng đều có thể toàn tâm toàn ý làm. Vậy có phải bố thí nhiều tiền thì phước báo liền lớn hay không? Việc đó không nhất định. **Chúng ta phải nên hiểu, phước phần một người được tích lũy như thế nào thì phải xem cái tâm của người đó.**

Tục ngữ có câu: *“Phước điền do nhờ tâm cày”, “ruộng phước nhờ vào tâm cày”*. Phước phần của một người được bao nhiêu, quan trọng nhất là xem cái tâm có được từng giờ từng khắc của họ. **Tâm lượng của họ càng lớn thì phước phần của họ sẽ càng lớn.**

Ngày xưa có một người phụ nữ đứng lúc đi ngang qua một ngôi chùa, cô đi vào chùa vô cùng thành kính lễ bái Phật. Sau đó đã lấy toàn bộ số tiền cô có là hai văn tiền cúng dường cho nhà chùa. Vị trụ trì rất cảm động, đích thân đến để giúp cô cầu phước, tụng Kinh cho cô. Sau đó, người phụ nữ này được làm Phi tử, thật sự đã được vào cung vua hưởng phú quý, trở nên có rất nhiều tiền, liền mang theo mấy nghìn ngân lượng mang đến ngôi chùa này để cúng dường. Thế nhưng trụ trì lại không đến, chỉ có gọi người đồ đệ của ông giúp cô tụng Kinh cầu phước. Người phụ nữ này cảm thấy rất kinh ngạc, *“ngày trước chỉ cúng dường có hai văn tiền mà thầy trụ trì đã giúp tôi tụng Kinh hồi hướng cầu phước, hiện nay quyên góp mấy nghìn lượng lại có thể chỉ bảo người đồ đệ đến giúp”*. Người phụ nữ này rất có thiện căn, tự mình đi tìm hỏi thầy trụ trì xem vì sao lại như vậy? Thầy trụ trì nói với cô: *“Cô ngày trước cúng dường hai văn tiền là thành tâm thành ý, cho nên phước phần rất lớn nên tôi phải đích thân hồi hướng cầu phước cho cô. Còn mấy nghìn lượng hôm nay thì tâm của cô lại không được chân thành như ngày trước, cho nên chỉ cần đồ đệ của tôi đi giúp cho cô cầu phước là được rồi”*. Cho nên phước phần

của một người vẫn là phải từ chân tâm của bạn để cảm lấy, để cảm ứng.

Được rồi, buổi học hôm nay chỉ học đến đây. Cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 13

Chào các vị bằng hữu, buổi chiều tốt lành!

Hôm qua chúng ta đã bàn đến một luân trong ngũ luân là “phu phụ”. Luân về “phu phụ” này vào thời xưa rất được xem trọng. Chúng ta từ lễ nghĩa của ngày xưa mà xem, nghiêm túc, trang trọng nhất, long trọng nhất không gì hơn lễ nghĩa của việc kết hôn. Bởi vì nó vô cùng long trọng cho nên nó đại biểu cho sự việc quan trọng nhất của đời người. Hôn nhân có thể hạnh phúc, gia tộc hòa thuận thì việc giáo dục thế hệ sau cũng có thể được thành tựu, vì vậy mối quan hệ vợ chồng vô cùng quan trọng.

Vào thời xưa, ba ngày trước ngày lễ con cái kết hôn, cha mẹ hai bên đều không tắt đèn. Ba ngày đó ân cần tận tâm dạy bảo con cái của chính mình về sau làm thế nào để làm một người chồng tốt, về sau làm người cha tốt như thế nào, về sau làm như thế nào để gánh vác trách nhiệm của gia đình. Đối diện với con gái mình cũng khuyên bảo nhắc nhở con gái làm thế nào để làm tốt vai trò một người vợ, làm thế nào để làm tốt vai trò một nàng dâu, làm một người mẹ tốt thì như thế nào. Cho nên, ngày xưa đều có ba ngày không tắt đèn, chúng ta có thể nhìn ra được tầm quan trọng của hôn nhân. Tin rằng tuyệt đối không phải ba ngày đó làm việc theo kiểu nước đến chân rồi mới nhảy. Quan trọng nhất, nhất định từ nhỏ đến lớn cha mẹ phải biểu diễn việc vợ chồng hòa thuận cho con cái xem. Và lại, ở trong rất nhiều cơ hội, cha mẹ phải tận dụng để dạy bảo con cái nên đối đãi như thế nào với người bạn đời, đối đãi như thế nào với người khác phái. Bởi vì mưa dầm thấm lâu, lại thêm việc ân cần dặn dò trước khi kết hôn, cho nên con cái đối với việc làm một người chồng, làm một người vợ, những chức trách và những bổn phận này sẽ vô cùng rõ ràng, không đến nỗi lờ mờ lẫn lộn. Hiện tại, thanh niên nam nữ chúng

ta có thể đều chưa chuẩn bị tốt cho việc làm một người vợ tốt như thế nào hay là một người chồng tốt như thế nào, cũng không nghĩ đến việc phải gánh vác trách nhiệm gia đình. Kết quả là thế nào? Có thể khi bước vào giai đoạn đó rồi, trong khi tâm lý lại chưa được chuẩn bị tốt, không những chưa có chuẩn bị tốt mà bản thân lại còn có rất nhiều cách nghĩ không đúng. Vào lúc này thì những bậc trưởng bối có khuyên bảo họ hay không? Có kịp thời đến dạy bảo họ hay không?

Hiện nay có rất nhiều bậc trưởng bối sau khi con của mình kết hôn rồi có một số tình huống không mấy tốt cho lắm, nhưng họ cũng không để tâm đến, lại còn nói: “*Ôi, thanh niên bây giờ có cách nghĩ của riêng chúng*”. Tôi mỗi lần nghe thấy câu nói này đều rất lo. “*Nuôi không dạy, lỗi của cha*”. Không chỉ không có dạy con cái cho tốt, mà hiện tại đối với hôn nhân của chúng cũng bỏ mặc không lo. Như vậy có thể không chỉ là không dạy tốt con cái mà ngay cả cháu, ngay cả những đời sau nữa cũng không dạy cho tốt.

Những việc chung sống với người khác này, những thái độ đối với người khác phái này rất quan trọng với cuộc đời của chúng. Chúng ta là bậc làm cha mẹ, thầy cô có thể trước khi chúng được hai mươi tuổi đã không dạy bảo chúng về các phương diện này.

Ngày xưa, kỳ thực đã đem việc làm chồng như thế nào, làm vợ như thế nào dung hòa vào trong hai chữ “phụ phụ” này. Cho nên người xưa bất luận là văn tự hay là nghệ thuật hoặc là những thứ nhỏ nhặt trong cuộc sống đều dung hợp ý nghĩa giáo hóa vào bên trong đó.

Làm Chồng Phải Như Thế Nào?

Chúng ta xem trong chữ “phụ” này có chứa ý nghĩa một chữ “phù”, nghĩa là nâng đỡ, cho nên làm chồng thì phải phù trợ cho sinh kế của một gia đình. Làm chồng người ta thì phải có ân nghĩa, tình nghĩa, và cả đạo nghĩa. Người làm chồng phải hiếu thuận cha mẹ, cho nên phải tận hết ân nghĩa. Có câu nói: “*Phụ nghĩa phụ đức*”. Làm chồng người ta, duy trì một gia đình thì trước phải báo ơn, biểu diễn ra một tấm gương tốt, biểu diễn hiếu đạo để cho con cái đời sau xem thấy, là tận

một phần ân nghĩa. Còn đối với người vợ, phải có thể khiến cho cuộc sống của vợ được an định, để cho cuộc sống của người vợ được ổn định yên ổn. Cho nên có tình nghĩa, làm chồng của người khác cũng phải có đạo nghĩa. Đạo nghĩa gì vậy? Đó là dạy dỗ cho tốt thế hệ con cái, như vậy thì mới không có lỗi với cha mẹ tổ tiên của chính mình, như vậy mới có thể không có lỗi với người vợ, như vậy mới không có lỗi với xã hội. Cho nên người làm chồng phải biết đảm đương trách nhiệm, phải có thể tận báo ân nghĩa, có thể tận báo tình nghĩa, tận báo đạo nghĩa.

Làm Vợ Thì Như Thế Nào?

Chữ “phụ” hàm chứa ý nghĩa phụ trách ở bên trong, vì vậy chức trách quan trọng nhất của người làm vợ là giúp chồng dạy con để duy trì một cuộc sống gia đình an ổn. Phần trách nhiệm này người vợ phải tận tâm tận lực làm cho được. Mà người chồng trong suốt quá trình phát triển sự nghiệp khó tránh khỏi có lúc thăng trầm, vào lúc này người vợ mà có đức hạnh có thể kịp thời đưa ra lời khuyên cho họ, đưa ra khuyến cáo với họ, họ có thể sẽ không phạm phải những lỗi lầm không gì bù đắp nổi. Cho nên vợ phải tương trợ với chồng. Sau lại đến dạy con, phải dạy dỗ cho tốt con cái. Cho nên vợ chồng phải làm tấm gương tốt, biểu diễn hiếu đạo, biểu diễn ra việc vợ chồng hòa hợp chung sống cho con cái xem. Đây là dạy con.

Con người ngày xưa đặc biệt xem trọng đức hạnh người phụ nữ, gọi là: “Phụ nữ tứ đức”. Đây là chỉ “công - dung - ngôn - hạnh”, là chỉ bốn đức tính của phụ nữ.

Thứ nhất, “đức hạnh”. Người phụ nữ có đặc tính riêng là hiền lành đức hạnh, trong lòng rất đôn hậu. Đây chính là đức hạnh của người phụ nữ. Cái đức hạnh này trong vô hình trung sẽ âm thầm ảnh hưởng đến thế hệ sau của bạn.

Khi còn rất nhỏ, tôi đã thấy mẹ tôi có một đức tính đã ảnh hưởng đến tôi rất lớn.

Hôm đó, tôi với mẹ và cả chị cùng nhau đi về nhà ngoại. Trong quá trình trở về đó, người tài xế lái xe có lẽ kỹ thuật lái chưa tốt nên khi lái xe đã để cho một bánh xe lọt xuống cống nước. Sau đó, đã tốn rất nhiều công sức mới có thể kéo lên được. Kết quả, do va đập lúc kẹt bánh xe cho nên đã khiến cho ống hơi bị lung lay, thế là đoạn đường sau đó khi xe chạy thì ống hơi phía sau bắt đầu rung lắc, cứ kêu lên lọc cọc, và cứ thế mà chạy đến nơi. Khi xuống xe, mẹ tôi trả tiền xe cho bác tài xế. Sau khi trả tiền xe xong, mẹ lấy thêm một số tiền nữa (vào lúc đó thì tôi khoảng năm - sáu tuổi, mẹ đã lấy thêm một khoản tiền là 100 đồng) để đưa cho bác tài xế. Khi mẹ tôi thực hiện động tác đó xong thì trong mắt tôi liền hiện lên mấy dòng chữ. Những dòng chữ đó là bởi vì mẹ cảm thấy người lao động vô cùng vất vả, kiếm tiền thật không dễ dàng. Hôm nay người tài xế còn phải tốn thêm tiền sửa chữa, có thể là tiền sinh hoạt phí tháng này sẽ bị ảnh hưởng, vợ con của ông có thể sẽ bị ảnh hưởng. Bởi vì lúc đó gia đình tôi cũng có thể xem là có dư dả, mẹ tôi đã đưa thêm một món tiền cho bác tài xế. Lái xe không tốt là không phải là trách nhiệm của chúng tôi, nhưng mà mẹ tôi đã nghĩ đến những khó khăn đó của bác tài xế nên đã đưa thêm cho bác, như việc phụ giúp chi phí sửa chữa. Vì tôi đã cảm nhận được cái tâm này của mẹ tôi, cho nên trong lòng tôi rất cảm động, đã trưởng dưỡng được tâm nhân hậu cho chúng tôi. Mẹ tôi cũng thường hay nói: *“Chị em các con thật là người quá tốt, đều là người rất tốt, việc gì cũng nghĩ thay cho người khác”*. Tôi thì nói với mẹ của tôi: *“Kỳ thực mẹ cũng là một người quá tốt!”*.

Mấy năm nay tôi theo đuổi sự nghiệp giáo dục đều là từ gia đình có ảnh hưởng tới suy nghĩ của tôi. Cho nên khi tôi và mẹ tôi nói đến việc này, hỏi mẹ có nhớ lúc tôi còn nhỏ xảy ra sự việc tài xế để cho bánh xe lọt xuống cống hay không? Mẹ tôi có còn nhớ hay không vậy? Cơ bản là không nhớ gì cả. **Cho nên việc làm cha mẹ của người khác, chỉ sơ suất một câu nói, một động tác thì đều ảnh hưởng đến bản thân của con cái. Khi người mẹ thật sự có đức hạnh thì mỗi bước đi, hành động, nói năng đều sinh ra sự ảnh hưởng đến việc giáo hóa con cái. Vì vậy, đức hạnh người phụ nữ đặc biệt quan trọng.**

Thứ hai, “ngôn”. Ngôn ngữ của một người mẹ giả như thường xuyên ăn nói rất lớn tiếng, thường hay xảy ra xung đột với người khác, thường cãi vã với người khác, con cái của họ từ nhỏ đã nhìn thấy người mẹ đánh đá chua ngoa như vậy thì sẽ như thế nào? Sẽ bị ảnh hưởng, thậm chí sẽ cảm thấy không muốn đi cùng với mẹ ra ngoài, cảm thấy rất mất mặt. Đương nhiên lời nói của người mẹ nếu như có quá nhiều lời lẽ không hay, khẩu khí quá kém thì có thể đứa trẻ này từ khi còn trong bụng mẹ thì đã nhận được sự thai giáo không tốt. Sau khi sinh ra, lại nhận được sự ảnh hưởng từ ngôn ngữ của mẹ. Bởi vì con người với nhau trao đổi nhiều nhất là cái gì? Là trao đổi ngôn ngữ. Cho nên chúng tôi cũng thường hay nhìn thấy, khi đến nhà một người nào đó mà các thành viên trong gia đình nói chuyện đều to tiếng, cứ như hét lên, không biết các vị bằng hữu có ai đã gặp qua những gia đình như vậy chưa? **Quả thực, trong một gia đình thì sẽ ảnh hưởng lẫn nhau. Người mẹ nói chuyện lớn tiếng thì con cái nói chuyện cũng lớn tiếng, người mẹ nói chuyện không nề mặt người khác thì có thể con cái đều đang học theo từng chút một. Vì thế làm mẹ mà lời nói vô cùng nhu hòa, lời nói vô cùng khoan dung, thì con cái sẽ cảm nhận được cái khí chất ấy.** Vì thế, chúng ta hay nói là gia phong. Gia phong của một gia đình thì người phụ nữ đã chiếm hơn một nửa, cho nên nhân tố an định của một gia đình thì người nữ vượt hơn người nam. Cho nên, phụ nữ phải có đức hạnh, phụ nữ phải có lời nói tốt đẹp.

Thứ ba, “dung”. Đây là chỉ dung mạo của người phụ nữ. Dung mạo ở đây không phải ý nói dáng vẻ có xinh đẹp hay không, mà quan trọng nhất ở đây là dáng vẻ bên ngoài có đoan trang hay không, khiến người khác khi nhìn thấy thì cảm thấy rất hiền thực nét na. Giả như khi ở nhà thì chúng ta đều rất lôi thôi, tóc tai cứ rối bù, rất có thể khi chồng bước vào nhà còn giật cả mình, mau mau chạy ra khỏi nhà, cứ tưởng rằng mình vào nhầm nhà. Cho nên, khi một người phụ nữ không chú trọng vẻ bề ngoài, không chú trọng diện mạo hình thức bề ngoài, có thể người chồng sau một thời gian nhìn thấy như vậy thì họ liền cảm thấy không muốn trở về nhà.

Dung mạo ở đây không phải nói việc ở trong nhà mà phải trang điểm thành má hồng môi đỏ, mà chính là khiến người khác nhìn vào cảm thấy dễ chịu, càng nhìn càng hoan hỷ. Việc này rất quan trọng. Vả lại, không chỉ tạo cho người chồng một sự ấn tượng mà quan trọng hơn là cho con cái một tấm gương tốt, chúng lúc nào cũng nhìn thấy người mẹ của mình đoan trang đến như vậy, đều có lẽ mạo như vậy. Những đứa trẻ này từ nhỏ nhìn thấy người mẹ nhiều nhất, bản thân chúng cũng vô cùng xem trọng dáng vẻ của mình, sẽ không đến nỗi lôi thôi, không đến nỗi khiến cho người khác phải xem thường vì cách ăn mặc của chúng. Cho nên, “dung” của người phụ nữ đặc biệt quan trọng.

Thứ tư, “công”. Chữ “công” này vào thời xưa là chỉ những kỹ năng của người phụ nữ trong gia đình. Ví dụ như việc may vá thêu thùa, thậm chí là những khả năng về việc nấu nướng trong gia đình, đây là “công” của người phụ nữ. Hiện tại thì người phụ nữ có cần thiết đến những năng lực này hay không? Đương nhiên xã hội đã thay đổi, bây giờ mà bạn còn ngồi đó thêu thùa may vá có lẽ cũng không cần thiết lắm, bởi vì hiện tại quần áo cũng rất rẻ, rất dễ mua. Nhưng người phụ nữ vẫn còn cần có một số năng lực khiến cho cả gia đình này thay đổi bầu không khí. Ví dụ như người phụ nữ này không biết nấu cơm, mỗi một bữa ăn đều đi ra ngoài ăn, như vậy có được hay không? Đảm bảo là bọn trẻ mới lớp ba - lớp bốn thì thân hình đã như thế nào? Có lẽ phải tham gia vào lớp tập giảm cân, bởi vì việc ăn uống ở bên ngoài bảo đảm không cân bằng. Đồ ăn bên ngoài đa số đều là quá mặn, quá nhiều dầu. Cho nên, nếu người phụ nữ có những năng lực đó thì có thể đảm bảo được sức khỏe cho con cái, tiếp đến còn đảm bảo được sức khỏe cho người chồng.

Chúng tôi có một người bạn, anh có sức khỏe rất cường tráng, trông thấy tràn đầy tinh thần, mặc dù anh đã năm mươi tuổi. Anh hay nói sức khỏe của anh là nằm trong bàn tay của vợ anh. Anh nói, trong mười mấy năm nay vợ anh mỗi ngày đều chuẩn bị bữa sáng cho anh rất phong phú. Chúng ta nói việc ăn uống thì bữa sáng phải ăn như một hoàng đế, bữa trưa ăn như một người bình thường, bữa tối ăn như một người ăn mày. Quả thực đạo lý này đúng.

Vì sao nói bữa tối phải ăn như một người ăn mày vậy? Bởi vì nếu bữa tối chúng ta ăn quá nhiều, thậm chí người hiện nay còn có bữa ăn khuya (ăn vào những thứ như thịt, dầu mỡ), sau khi ăn vào một - hai tiếng đồng hồ họ liền đi ngủ. Các vị bằng hữu, khi bạn ngủ rồi thì cơ quan nào trong cơ thể của bạn còn hoạt động vậy? Chỉ có hai cơ quan còn hoạt động là cơ quan hô hấp, tức là phổi của bạn và tim của bạn. Đây là cơ quan thuộc về thần kinh tự khổng chế. Còn đường ruột thì sẽ nói với bạn: *"Xin lỗi nhé, chúng tôi đóng cửa rồi, ngày mai quay lại"*. Nhưng khi bạn ăn thức ăn vào mới hơn một tiếng đồng hồ, có lẽ còn đang nằm trong axit dạ dày, sau đó lại không được tiêu hóa nữa. Chúng ta bình thường lấy một miếng thịt cầm trên tay chỉ hơn một tiếng đồng hồ thì nó sẽ bắt đầu có mùi. Bây giờ chúng ta đem thịt pha vào trong dung dịch axit, và lại phải sáu - bảy tiếng đồng hồ sau thì mới bắt đầu tiêu hóa. Vì vậy, sáu - bảy tiếng đồng hồ này thì thịt ở trong dạ dày của bạn sẽ bắt đầu hôi thối, biến chất. Mà những độc tố sinh ra này nó sẽ ngấm vào máu và tuần hoàn khắp cơ thể của bạn, vì thế mà rất nhiều người hiện nay hơi thở có mùi rất nặng. Vì sao vậy? Thường ăn uống buổi tối thì những độc tố này dần dần tích giữ lại và phát tán ra cả cơ thể. Cho nên thói quen ăn uống ban đêm đích thực sẽ khiến cho sức khỏe của bạn ngày một xấu đi. Vì vậy, nếu người vợ hiểu được những đạo lý về sức khỏe này, người vợ cũng biết được cách điều chỉnh thức ăn như thế nào để cho vừa ngon vừa tốt cho sức khỏe, như vậy thì sức khỏe của chồng, sức khỏe của con cái mới có thể đảm bảo được.

Chúng ta thường nói sức khỏe là nền tảng của hạnh phúc, không có sức khỏe thì đời người cũng không có hạnh phúc nào có thể nói. Khi sức khỏe của người trong gia đình mất đi rồi, cho dù chúng ta có địa vị cao hơn, giàu có hơn, có lẽ đều sẽ cảm thấy cuộc đời khó mà viên mãn được.

Chúng ta vừa mới nói đến đạo làm chồng phải có nghĩa, đạo làm vợ phải có đức. Kỳ thực, người chồng cũng phải có đức, mà đức và nghĩa là tương dung, tương hợp với nhau. Vậy chúng ta nghĩ thử xem, người chồng có cần phải có "đức hạnh" hay không? Đương nhiên là cần. Người chồng có cần "ngôn" hay không? Lời nói của

người chồng vẫn là tấm gương cho con trẻ. Dung mạo người chồng cũng cần phải đoan chánh, là tấm gương cho trẻ. Bạn không thể làm một người cha mà ở trong nhà lúc nào cũng lười thôi. Tiếp đến, “công” của người chồng. Cái gọi là “công” này của người đàn ông chính là nói trong gia đình có rất nhiều công việc cần nhiều sức lực thì những người đàn ông phải có thể làm được. Cũng như việc phải leo lên cao để sửa bóng đèn, những việc này cũng phải học tập, cũng phải có những năng lực như vậy. Không lẽ bất kỳ việc nhỏ nhặt nào như vậy trong nhà mà cũng phải đi thuê người đến để xử lý? Không chỉ là tốn tiền bạc, mà hiện nay thuê gọi người có dễ hay không? Cũng không dễ. Cho nên bản thân người làm chồng chúng ta cũng phải ra sức học hỏi những khả năng công việc như vậy trong cuộc sống để tự nâng cao.

Vợ chồng có phối hợp với nhau như vậy thì có thể làm được tốt rất nhiều công việc quan trọng ở trong gia đình. Cho nên chúng ta từ những định nghĩa, những giáo huấn đối của người xưa với người làm vợ làm chồng thì có thể cảm nhận được ông bà ngày xưa rất xem trọng đối với đạo nghĩa vợ chồng.

Ngày hôm trước, chúng ta đã nói đến trong gia đình thì một sự việc quan trọng nhất chính là giáo dục con cái, gọi là phải có người nối dõi. Sự nhận thức này chính là nhận thức chung của gia đình. Cho nên, để duy trì một gia đình thì phải xây dựng trên nhận thức chung, gọi là “kiến hòa đồng giải”.

Hôm trước, chúng ta cũng đã nhắc đến hai công việc trong gia đình. Một việc là kinh tế duy trì gia đình. Một gia đình nhất định phải có thu nhập kinh tế thì mới có thể duy trì cuộc sống và vấn đề giáo dục cho con cái. Một việc còn lại chính là giáo dục dạy dỗ con cái. Cho nên nói: “Phụ phụ hữu biệt”, khác biệt ở chức trách bổn phận của họ. Chức trách bổn phận rõ ràng rồi thì có thể tận lực hoàn thành nhiệm vụ, hoàn thành bổn phận, như vậy người chồng cũng sẽ cảm nhận được sự vất vả của người vợ ở nhà, cho nên cũng sẽ có ân nghĩa với người vợ hơn.

Chúng tôi thường nói người chồng phải xem người vợ như là ân nhân. Ân nhân việc gì vậy? Là ân nhân của việc giúp gia đình dòng

tộc được tiếp nối về sau. Bởi vì việc sinh thành nuôi dưỡng để duy trì tiếp nối cho đời sau này rất vất vả, cho nên người chồng phải thường xuyên xem người vợ như là ân nhân, tưởng nhớ đến ân nghĩa của người vợ. Còn người vợ thì cũng biết ơn người chồng đã ra sức để duy trì đời sống kinh tế cho cả gia đình. Cho nên giữa vợ chồng đôi bên đều có thể cảm ơn lẫn nhau, trân trọng lẫn nhau, thì không khí gia đình sẽ rất tốt.

Hôm qua chúng ta cũng đã nói đến “nam chủ ngoại, nữ chủ nội”. Nhưng hiện tại có rất nhiều phụ nữ đều đi làm, thậm chí việc chăm lo cho gia đình cũng không có thời gian. Tôi nghe nói ở Hồng Kông nữ nhiều hơn nam, thậm chí người chủ quản là nữ cũng nhiều hơn nam. Chúng ta suy nghĩ thử xem, thật sự là người phụ nữ mạnh mẽ giả như đem cả cuộc đời dùng vào việc mưu cầu danh lợi thì cuộc đời của họ có cảm thấy đầy đủ hay chưa? Việc này đáng để cho chúng ta suy nghĩ. Cuộc đời mấy mươi năm đi tới như vậy rồi mới bắt đầu suy nghĩ xem là có đáng hay không. Tục ngữ nói: “*Xưa nay phú quý đều là mộng*”, theo đuổi mưu cầu danh lợi trên thực tế đều là hư huyền, mà việc giáo dục con cái thì không thể đợi được. Khi trong xã hội chúng ta bắt đầu có danh có lợi rồi, mà con cái lại không được dạy dỗ tốt thì trong tâm của người phụ nữ mạnh mẽ sẽ như thế nào? Vẫn là sẽ có sự nuối tiếc rất lớn. Rất nhiều phụ nữ sẽ nói: “*Vậy tôi có năng lực tốt như vậy mà lại bỏ cho uổng phí hay sao?*”. Kỳ thực, nếu chúng ta có năng lực tốt như vậy thì không nên tiêu phí vào việc mưu cầu danh lợi, chúng ta dùng năng lực đó để dạy dỗ cho tốt con cái đời sau của chúng ta.

Các vị bằng hữu, vì sao mà xã hội ngày nay loạn như vậy? Loạn ở chỗ nào? Loạn ở chỗ không có người hiền đức xuất hiện, loạn ở chỗ xã hội không có tấm gương tốt để đánh thức sự thiện lương ở trong tâm của mỗi một con người. Mọi người đều cảm thấy “*Quạ nào mà quạ chẳng đen*”, cho nên lòng người càng ngày càng đi xuống. Giả sử lúc này xuất hiện được một Phạm Trọng Yêm, hoặc giả lúc này xuất hiện một Mạnh Tử thì không biết sẽ đánh thức lương tri của biết bao nhiêu người.

Vì sao lại xuất hiện Mạnh Tử, vì sao lại có những Thánh Hiền nhân như vậy vào thời xưa? Nguyên nhân quan trọng nhất nằm ở đâu? Họ có được người mẹ tốt. Người mẹ đã dùng tài năng trí huệ của mình để truyền lại cho con cái, chỉ dẫn dạy bảo cho chúng những điều nhỏ nhặt nhất. Cho nên, những công việc này không phải là hư huyền. Theo đuổi danh lợi là phù vân, còn giáo dục con cái là vô lượng công đức. Bạn dạy dỗ tốt đứa con, nó sẽ làm ra tấm gương tốt cho xã hội, sẽ tạo phước cho người, thậm chí khí phách này còn được truyền lại cho con cháu đời sau của chúng, còn ảnh hưởng đến nhân loại đời sau. Cho nên: *"Giang sơn đại hữu hiền nhân xuất"*, mà hiền nhân quan trọng nhất là phải có người mẹ tốt. Việc dạy dỗ con cái tốt đích thực là một sự nghiệp lớn nhất, là sứ mệnh có giá trị nhất. Trong gia đình đều biết cách phân phối công việc cho tốt, thì sự trưởng thành của con cái và sự ổn định của gia đình mới có được sự đảm bảo.

Đương nhiên không thể có những chuyện giấu giếm. Có một số người vợ có năng lực công việc đặc biệt nổi trội, mà đúng lúc người chồng lại đặc biệt thích làm công việc nhà, thích nấu nướng, có hay không vậy? Có, nhưng tỉ lệ không nhiều. Khi chúng tôi dạy học cho rất nhiều trẻ nhỏ, khi bảo những đứa trẻ năm - sáu tuổi làm việc nhà, chúng tôi đều phát giác rõ ràng con trai dường như làm rất hăng say những công việc nặng nhọc, con gái thì thích xếp quần áo, thích rửa chén, cho nên âm dương đều có khác nhau. Nhưng nếu như người chồng của bạn xào được một đĩa rau, dọn dẹp nhà cửa sạch sẽ đến một hạt bụi cũng không có, lại có tính nhẫn nại nuôi dạy con cái trưởng thành, vậy các vị có thể thay đổi vai trò cho nhau, nhưng vẫn không thể bỏ đi một nguyên tắc, đó là phân chia bổn phận chức trách. Như vậy thì việc giáo dục dạy dỗ con cái và duy trì kinh tế gia đình đều có thể đạt được ổn định.

Trong việc giáo dục con cái, chúng ta vẫn còn phải chú ý một trọng điểm, đó là vợ chồng và cả người lớn trong gia đình đối với nguyên tắc của việc giáo dục con cái phải nhất trí, không thể ba thì dạy thế này mẹ thì dạy thế kia, thậm chí là ông nội lại một đằng khác, vậy thì đứa con không biết nghe ai. Đến lúc đó thì nó không biết phải nghe theo ai. Và lại, chúng không chỉ không biết phải theo ai mà chúng từ từ nắm được việc khi chúng phạm phải lỗi lầm thì nên trốn sau lưng

của ai để mà thoát tội. Chúng ta thường hay thấy trẻ con ngày nay rất thông minh, nhưng mà sự thông minh đó của chúng lại dùng vào việc gì vậy? Dùng vào việc làm thế nào để có được thứ chúng muốn. Nói cho dễ nghe một chút, để cho ông bà mua đồ cho chúng, khiến cho ba mẹ mua đồ cho chúng, dùng vào những lúc chúng phạm lỗi lầm. Chúng sẽ biết rất rõ là trốn vào lưng của ai thì sẽ khỏi chuyện. Hiện tượng như vậy có nhiều hay không? Nhiều. Nếu khi đứa trẻ phạm lỗi mà nó sẽ nghĩ nó sẽ trốn tránh bằng cách nào, vậy thì cuộc đời này của nó sẽ phiền phức rồi. Cuộc đời của nó sẽ hình thành thói quen lẩn trốn trách nhiệm, nó sẽ không đối diện với trách nhiệm để sửa đổi lỗi lầm. Cho nên khi trẻ con có lỗi lầm thì tất cả người lớn trong gia đình phải có chung một nguyên tắc, tuyệt đối không thể châm chước, không thể thiên vị. Việc này rất quan trọng.

Tôi còn nhớ khi tôi còn nhỏ, lúc tôi phạm lỗi thì mắt của tôi sẽ tìm kiếm ông nội hay là bà nội của tôi. Bởi vì tôi là cháu đích tôn nên sẽ đặc biệt được thương yêu. Có điều là lúc này dù ánh mắt tôi có đáng thương đến mấy thì cũng không có tác dụng gì. Ông nội thì nói với tôi: *“Con đã phạm phải lỗi lầm, con bị phạt là đúng rồi”*, rồi ông và bà cùng nhau đi lên lầu. Lúc đó thì tôi không hiểu gì cả, cảm thấy ông bà sao mà vô tình quá vậy. Hiện nay làm giáo dục thì hiểu được. Tuy rằng ông bà không đọc sách, không biết chữ, nhưng mà họ hiểu cách giáo dục. Không khó hiểu khi họ nuôi dạy được bốn người con đều tốt nghiệp đại học, trong đó còn có một người tốt nghiệp tiến sĩ, cho nên đây không phải là việc ngẫu nhiên. Vì thế, giáo dục con cái không hẳn phải dựa vào học lực của bạn. Giáo dục con cái là dựa vào kinh nghiệm và trí huệ giáo dục của bạn.

Lúc trước, có một bài báo điều tra trên cả nước trong nhiều năm về những người thi cử có thành tích đứng đầu bảng, kết quả sau khi điều tra thấy không có một người nào mà có mẹ làm giáo sư. Rất thú vị, không có một vị thủ khoa nào có mẹ làm giáo sư. Vả lại, rất nhiều thủ khoa trong gia đình đều là nông dân, cha mẹ đều làm việc rất vất vả. Những thủ khoa này từ nhỏ đều có cuộc sống khốn khó, và cũng rất cần cù, giúp đỡ cha mẹ, lại rất hiếu thảo. Cho nên sau khi chúng ta xem bài báo này cũng có thể suy luận ra những thủ khoa này khi học

hành thì có bị thúc ép hay không? Động lực của họ ở đâu? Là ở tâm hiếu của họ, ở tâm báo ân của họ. Động lực của họ tuyệt đối không phải một chiếc máy ảnh kỹ thuật số, động lực của họ cũng không phải một chiếc máy vi tính cao cấp. Cho nên giáo dục cho con cái thật sự phải giáo dục cho đúng, không phải là học lực của bạn, cũng không phải là tiền bạc của bạn có thể làm được. Cho nên nguyên tắc của giáo dục là phải nắm cho đúng, phải thống nhất.

Mỗi lần cha của tôi trách phạt tôi thì mẹ tôi dù ở bên cạnh cũng không hề nói xen vào một câu nào. Việc này rất quan trọng. Hiện nay trong khi rất nhiều người chồng đang trách phạt con cái thì người vợ như thế nào? Liền nhúng tay vào. Có thể khi đó vẫn còn chưa xử phạt đứa trẻ thì vợ chồng đã cãi vã nhau. Vậy rốt cuộc thì đã làm ra tấm gương gì cho con cái? Cho nên chúng ta giáo dục con cái thì phải thật nhạy bén, phải có lý trí. Vào lúc đó thì mẹ của tôi ở bên cạnh lắng nghe, sau đó thì đầu cứ cúi xuống không ngẩng lên, bởi vì mẹ sợ điều gì? Sợ tôi nhìn sang mẹ, mẹ sợ lại cảm lòng không đặng, cho nên mẹ cứ lẳng lặng mà nghe. Khi tôi lớn lên, tôi liền đem những sự việc này thảo luận với mẹ, bởi vì mẹ cũng là một giáo viên. Tôi liền đem những giáo dục mà khi tôi còn nhỏ đã thể hội được này chia sẻ với mẹ. Mẹ của tôi đã nói với tôi, lúc còn nhỏ khi ba dạy dỗ tôi thì bà đều nghĩ tôi còn nhỏ như vậy thì làm sao mà có thể nghe hiểu được những đạo lý to lớn như vậy chứ. Nhưng mà tôi nói với mẹ là tôi đích thực nghe và hiểu được.

Các vị phụ huynh, các vị đừng xem thường bọn trẻ, cho dù rất nhiều lời của cha chúng ta không hiểu hết hoàn toàn, nhưng có thể sâu sắc hiểu được khổ tâm muốn con thành tài của cha. Thật sự không phải là thích mắng bạn, từ ngôn ngữ, từ ánh mắt có thể cảm thấy được cái tâm thương yêu đó của cha đối với chúng ta. Cha tôi thường hay nói nhất một câu: *“Con phải biết tự ái một chút”, “phải biết tự ái một chút”*. Mẹ tôi hỏi tôi có hiểu câu này hay không? Thật sự là hiểu. Thường trong quá trình trưởng thành của tôi thì câu nói này ngày càng nâng lên, luôn theo cùng tôi đột phá rất nhiều nghịch cảnh, thậm chí là đột phá rất nhiều sự dụ hoặc.

Vì thế, nguyên tắc giáo dục của hai vợ chồng phải nhất trí. Khi người vợ cảm thấy người chồng dạy dỗ như vậy là chưa thỏa đáng, ngay lúc đó không thể nói. Khi nào thì mới nói? Sau khi đã xong chuyện và vào lúc riêng tư. Khi xem thấy tâm trạng của người chồng đã ổn rồi thì mới nói chuyện đó với chồng. Bởi vì cuối cùng thì hai vợ chồng đều có chung một nhận thức, đều là vì muốn tốt cho con. Vì vậy, việc này cũng không thể vội, “*dục tốc thì bất đạt*”. Chỉ cần bạn có tính nhẫn nại, có cái tâm thành đó, từ từ đều vì có nhận thức chung này mà có được những cách làm tốt cùng nhau. Vì thế, vẫn là phải dựa vào cái tâm này của chúng ta để giải quyết vấn đề.

Tiếp đến, trong quá trình vợ chồng dạy bảo con cái cũng phải phối hợp mật thiết. Chúng ta nói trong một gia đình, phải có một người đóng vai tốt, một người đóng vai xấu. Giả sử trong nhà đều đóng vai tốt thì trẻ con sẽ như thế nào? Mỗi một người đều yêu chiều hết mực đối với chúng, đảm bảo là chúng sẽ cưỡi lên đầu. Giả sử mỗi một người đều đóng vai xấu với chúng, hung dữ nóng nảy thì chúng như thế nào? Chúng từ nhỏ đã không có lòng tự tin, thậm chí là tình cảm giữa con cái và cha mẹ sẽ tương đối xa cách, bởi vì chúng quá sợ bạn. Cho nên người xưa đã nhấn mạnh: “*Trung dung chi đạo*”.

Ở trong gia đình cũng cần phải có thưởng, có phạt. “Ân” chính là đóng vai tốt, “uy” chính là đóng vai xấu, phải biết vừa đánh vừa xoa, như vậy thì việc giáo dục cho con cái mới có được ảnh hưởng tốt. Bạn có uy nghiêm thì chúng mới giữ quy củ, mới không khinh suất; bạn có ban ơn cho chúng thì tình cảm của chúng với bạn sẽ tốt hơn.

Vậy chúng ta xem ai thích hợp đóng vai ác, ai thích hợp đóng vai tốt? Hiện tại, tôi dựa vào ví dụ của chính bản thân tôi. Anh rể của tôi công việc rất bận rộn, chị của tôi thường hay đưa cháu của tôi về nhà tôi chơi, vào lúc đó thì tôi đổi thành đóng vai phản diện, chị lại đóng vai người tốt. Tôi và đứa cháu này cũng rất lạ, từ nhỏ đến bây giờ tôi đều không hề cười đối với nó. Các vị chắc sẽ khó tưởng tượng được. Bởi vì năm đầu tiên tôi đi dạy học, lần đầu tiên thể hiện việc trừng mắt nổi giận với học trò. Sau khi giáo huấn với chúng xong tôi đi xuống lầu, các đồng nghiệp trong trường đều nhìn tôi, họ hỏi tôi: “*Còn biết nổi*

giận sao?”. Họ đều không tin. Có cần nổi giận hay không? Cần. Bạn mà không nổi giận thì có lỗi với học trò, khi bạn cần giáo huấn chúng mà bạn không giáo huấn thì bạn đã không làm tròn bổn phận rồi. Nhưng mà người làm giáo viên phải nên luyện tập những khi nổi giận thì bề ngoài nổi giận, bên trong thì không. Vào những lúc tôi giáo huấn học trò của mình, mắng đến nỗi tôi còn rơi cả nước mắt. Không phải giận đến ứa nước mắt, mà cảm thấy tiết khí chính trực lẫm liệt đối với ngôn từ của mình, tự mình bị chính mình làm cảm động rơi nước mắt. Vì thế, đích thực khi chúng ta trách phạt bọn trẻ, khi giáo huấn chúng, thì trong nội tâm vẫn là yêu thương chúng, chứ không phải là đang nổi trận lôi đình.

Đưa cháu sau khi sinh ra đến ngày hôm sau về nhà chúng tôi ở, thế là khi tôi đến xem cháu, thấy đôi mắt của nó cứ nhìn tới nhìn lui. Tôi xem thấy một đứa trẻ mới hai ngày tuổi mà mắt đã ngó tới ngó lui thì đứa trẻ này bẩm sinh rất thông minh. Người quá thông minh thì *“Thông minh quá dễ bị thông minh hại”*, chỉ cần không có ai trị được nó thì về sau nó sẽ là người ngang ngược nhất đời. Cho nên tôi vừa nhìn thấy đôi mắt của cháu ngó tới ngó lui thì gương mặt tôi liền nghiêm túc trở lại, từ đó về sau thì không có tươi cười với cháu nữa. Tôi còn nhớ khi cháu được một - hai tuổi, thường xuyên có rất nhiều người thân bạn bè đến thăm cháu. Người lớn vừa nhìn thấy cháu thì bắt đầu đùa giỡn với cháu. Trong lúc đùa giỡn như vậy, đùa một hồi thì không đùa nữa. Họ thường hay nói một câu, rốt cuộc là tôi đang chơi với cháu hay là cháu đang chơi với tôi vậy. Bạn xem, đứa trẻ này thông minh chừng nào! Mà người thông minh thì tính khí cũng rất xấu, vì sao vậy? Bởi vì họ cảm thấy sự việc dễ dàng như vậy mà bạn cũng không biết làm, dễ dàng nhìn thấy người khác không vừa ý, cho nên tính khí đặc biệt không tốt. Tính khí xấu đến mức độ nào vậy? Có một lần phạm lỗi la khóc quấy phá tôi, tôi cũng mặc kệ cháu, liền bế cháu bỏ lên chiếc xe nôi. Lúc đó cháu khoảng chừng hai tuổi. Bỏ lên xe nôi cháu vẫn cứ quấy khóc, tay chân vùng vẫy, kết quả là chiếc xe nôi lật ngã, đầu của cháu cắm xuống đất. Bé cháu lên thì bị trầy một lần ngang môi, máu chảy ra. Tính khí có xấu hay không? Xấu. Tính khí xấu là cháu sai. Vào lúc này bạn có thể mềm lòng hay không? Nuôi dạy con cái thì

phải có lý trí. Chị của tôi không thay đổi sắc mặt, chỉ là lấy đồ để cầm máu cho cháu.

Khi chị tôi đang cầm máu thì tôi đột nhiên nghĩ đến việc lúc giết heo thì heo rất đau đớn, bởi vì tiếng khóc của đứa cháu tôi không khác gì tiếng gào thét của con heo. Nó gào khóc đing tai nhức óc, hét rất to. Bởi vì ngày xưa gần nhà tôi có một cái lò heo, mỗi lần người ta giết mổ heo thì âm thanh thật khủng khiếp, rất thâm thẳm. Tiếng la khóc của cháu tôi cũng không khác gì. Cho nên khi tính khí nổi cáu như vậy thì phải làm thế nào? Đối diện với tính giận dữ của con cái như vậy thì bạn nhất định phải cho chúng thấy được thái độ hết sức quan trọng, chính là nói với chúng việc giận dữ đó tuyệt đối không giải quyết được vấn đề gì. Người lớn tuyệt đối không chấp nhận sự uy hiếp đó của chúng, nhất định phải cho chúng cảm nhận được sự vô cùng kiên định này.

Có một lần chúng tôi cùng nhau ăn cơm, lúc đó là ngày mừng một tết. Khi ăn cơm thì cháu cầm lấy đầu của chiếc đĩa. Cầm lấy đầu đĩa thì chiếc đĩa đó sẽ bị dơ. Tôi nắm lấy tay của nó kéo ra nói: *“A Vĩ à, đĩa phải cầm như thế này thì mới sạch được, nếu không vi khuẩn từ trên tay của con sẽ dính vào đầu đĩa”*. Nó nhìn tôi làm. Tôi chuyển tay nó xuống dưới, nó lại cầm lên lại, sau đó lại nhìn tôi. Nó đang khiêu chiến với tôi. Thế là tôi lại từ từ chậm rãi nói với nó: *“Phải cầm lên trên nếu không đĩa sẽ bị dơ, con phải nghe lời, cậu đang dạy con mà”*. Nó lại vẫn làm như vậy, những ba lần. Vào lúc này thì tôi làm như thế nào? Không thể nói *“thôi đi thôi đi, tùy ý nó đi”*, vậy được hay sao? Vào lúc đó thì tôi không nói một câu nào, liền bế bổng nó lên đi về phòng của tôi. Chị của tôi thì vẫn cứ điềm nhiên, tiếp tục việc ăn cơm của mình. Mẹ tôi thì chịu không được. Bạn xem, người làm bà ngoại bà nội thì không kìm lòng được, mẹ tôi nói: *“Hôm nay là mừng một tết, đừng có đánh cháu!”*. Có cần phải đánh hay không? Có cần xử phạt hay không? Mừng một tết thì không được xử phạt à? Lý nào như vậy chứ. Bạn vì là mừng một tết không xử phạt thì chúng sẽ biết được vào lúc nào đó mà phạm lỗi thì chúng sẽ tránh được bị phạt. Vì thế, khi vừa bế vào trong phòng thì cháu liền bắt đầu khóc to lên. Nó dùng tiếng khóc đó để làm gì? Để cầu cứu viện binh. Nhưng tôi đã lập tức khiến

cho tất cả viện binh của cháu đều không đuổi kịp. Đưa đến phòng của tôi là hay nhất, khóa cửa lại rồi, có kêu trời trời cũng không nghe, kêu đất đất cũng không biết. Thế mà cháu vẫn cứ khóc. Tôi cảm thấy trẻ con quả thật “không thấy quan tài thì không có đổ lệ”, thật sự là tính khí quá xấu. Chúng ta nói một người khi phẫn nộ thì thật sự sẽ mất đi hết lý trí, cho nên trong tiếng Trung Quốc chúng ta nhìn thấy chữ “nộ” này viết như thế nào? Phía trên của chữ là chữ “nô” của nô lệ, phía dưới là chữ “tâm”. Người nổi cáu, tính khí không tốt thì tâm của người đó thành nô lệ của tính khí xấu đó. Tính khí xấu bảo họ đi đến đông thì họ nhất định sẽ đi đến đông, tính khí bảo họ đi đến tây thì họ liền đi đến tây, hoàn toàn không thể tự làm chủ được chính mình. Cho nên bạn xem, người có tính khí nóng nảy thì thường hay làm ra những sự việc mà bản thân sẽ vô cùng hối hận.

Đưa cháu vẫn tiếp tục khóc. Tôi nói: *“Con mà khóc càng to tiếng thì cậu xử phạt sẽ càng nặng hơn”*. Tiếp đến ánh mắt của bạn nhìn nó, không chỉ là phải đánh, mà mắt còn phải nhìn thẳng nó, đương nhiên vẫn còn cái gì đó không làm tổn thương đến nó, chỉ là dùng cái khí thế đó để mà nhiếp giữ lấy cơn giận dữ của nó. Dường như là đánh hai - ba cái thì cháu biết việc đó là khó nên liền từ bỏ, từ từ không còn dám khóc nữa, biết được tôi đang rất nghiêm túc với cháu. Kết quả, sau khi tôi xử phạt cháu thì cháu cũng dần dần không còn hung hăng, càng quấy nữa. Cháu không càng quấy nữa và tôi lại không phải là người thích trừng phạt con nít, rồi dần dần tôi cũng không còn làm dữ với cháu. Không khí bắt đầu dịu trở lại, bắt đầu giáo huấn đối với cháu, bắt đầu nói với cháu. Kết quả bởi vì lúc ban đầu rất căng thẳng, việc nói chuyện chỉ là sau đó, khi bắt đầu từ từ nói với cháu thì bắt đầu buông lỏng. Mà khi buông lỏng như vậy thì cháu cũng tiểu luôn ra quần, ướt cả quần. Bởi vì lúc đầu rất căng thẳng, sau đó thì tôi mới từ từ mà nói chuyện với cháu, cháu mới buông lỏng người, thế là tiểu ra quần luôn. Tôi đánh cháu được ba lần thì hai lần tiểu ra quần, và lại còn tiểu ngay trên giường của tôi. Đúng là *“Ác có ác báo”*.

Sau khi dạy bảo cháu như vậy xong thì cháu liền biết được không thể dùng cái giận càng quấy để uy hiếp người lớn. Khi tôi trừng phạt cháu xong tôi bước ra ngoài. Sau khi tôi bước ra thì chị của tôi liền

bước vào. Vì vậy, vở kịch dạy dỗ con cái này cần phải có sự phối hợp tốt thì mới có được hiệu quả. Chị của tôi lập tức cầm lấy cây roi bước vào. Trẻ con bởi vì vừa mới bị xử phạt xong nên bắt đầu làm nũng, liền đòi chị tôi bế. Chị của tôi thì đẩy cháu ra, *“con vừa mới phạm lỗi ở chỗ nào tự nói nghe xem”*. Sau đó thì đưa cháu này lại nhào người tới. Chị của tôi rất kiên trì, đều giữ nó trở lại: *“Vừa rồi con sai ở chỗ nào, tự nói mẹ nghe đi”*. Nhất định phải để cho con biết là nó sai ở chỗ nào, chứ tình hình không phải chỉ dừng ở chỗ xử phạt mà thôi, phải khiến cho đứa bé thật sự nhìn thấy được chính mình sai ở chỗ nào, vì sao làm ra việc như vậy. Sau khi nó nói xong vẫn chưa xong, còn phải đi ra xin lỗi cậu nữa. Phải kết thúc công việc một cách tốt đẹp thì cả một quá trình dạy dỗ như vậy mới gọi là viên mãn. Cho nên, cháu còn phải đi đến trước mặt tôi để xin lỗi.

Sau khi xử phạt vào ngày mừng một tết, ngày mừng hai tết thì tôi sắp xếp đưa cha mẹ tôi và cả cháu đi leo núi. Kết quả, trong quá trình leo núi đó, tôi thì đi phía trước, đứa cháu của tôi chạy đến nắm lấy tay tôi. Tôi còn chưa hết giận thì nó đã coi như không có chuyện gì rồi. Cho nên trẻ con không để hận ở trong lòng, chúng rất rõ ràng việc chính mình sai, chúng chẳng qua chỉ là không khống chế được tính khí gân bướng của mình mà thôi. Cho nên khi chúng không đúng, bạn xử phạt chúng thì chúng sẽ tôn kính bạn từ trong đáy lòng. Cho nên nó sợ tôi nhất. Cho nên về sau chỉ cần có mặt tôi thì nó rất có quy củ, sau khi ăn xong còn cho tôi kiểm tra, *“cậu ơi con ăn xong rồi”*. Vì thế, trong gia đình nhất định phải có một góc độ để cho chúng kính nể, chính là đóng vai xấu, con cái sẽ hiểu được phải giữ quy củ. Cho nên nghĩ lại vào lúc chúng tôi còn nhỏ, cha tôi mà mắng chúng tôi chuyện gì; khi hành vi cử chỉ của chúng tôi không được quy củ cho lắm thì cha tôi chỉ cần nhìn qua thôi thì chúng tôi liền biết được phải thúc liễm trở lại. Vì vậy, giữa vai xấu và vai tốt trong nhà cần phải phối hợp cho tốt.

Hiện nay, người nam đều không đóng vai xấu, đều thích đóng vai tốt, vì sao vậy? Chúng ta truy cứu xem nguyên nhân ở đâu? Bởi vì hiện nay rất nhiều người cha quá bận rộn, sau khi trở nên bận rộn quá thì tâm không bình tĩnh trở lại để chăm sóc con cái, thế là cảm thấy có chút gì đó áy náy, vì vậy mỗi khi đi đâu về thường mua đồ chơi cho

chúng. Đứa trẻ mới đầu thì nói: “*Cảm ơn ba nhiều*”, lấy đồ chơi mà chơi. Dần dần về sau thì cũng chạy ra, miệng vẫn nói cảm ơn ba nhưng mắt thì không còn nhìn người cha nữa, chỉ nhìn vào đồ chơi. Vì thế, người cha ở trong mắt đứa con chính là “*có cầu tất ứng*”, không có sự uy nghiêm của cha nữa, vậy là vai xấu cũng không đóng. Vì thế mà trẻ con hiện nay không thể kiểm soát được chúng. Hiện nay ai đóng vai xấu vậy? Người vợ phải đóng. Người vợ vừa đóng vai xấu vừa phải đóng vai tốt. Bởi vì người mẹ vốn thương yêu con, đây là thiên tính, cho nên thường hay tỉ mỉ quan tâm con cái. Cho nên có lúc lại rất là dữ, có lúc lại đột nhiên rất quan tâm chúng, bỗng chốc thành vai xấu, bỗng chốc lại thành vai tốt. Hiện nay người nữ có một căn bệnh rất nghiêm trọng, gọi là mất cân bằng nội tiết tố. Bởi vì thường hay như vậy, họ thật sự mệt chết đi được, áp lực rất lớn. Bởi vậy chúng ta là chồng phải nhìn thấy được những mong mỏi của người vợ, về khía cạnh dạy dỗ con cái cũng nên phối hợp cho tốt. Khi cần phải hung dữ với bọn trẻ, khi cần phải dạy cho bọn trẻ những quy phạm thì người làm cha như chúng ta phải là người đi trước.

Được rồi, tiết học này chỉ đến đây! cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 14

Xin chào các vị bằng hữu, chào mọi người!

Chúng ta đã nhắc đến việc dạy dỗ con cái thì vợ chồng phải phối hợp cho tốt, phải kết hợp cương và nhu, kết hợp rộng lượng và nghiêm khắc. Việc kết hợp cương nhu thì không những vợ chồng phối hợp tốt, mà người làm cha làm mẹ cũng cần phải vận dụng phương pháp cương nhu khéo léo.

Các vị bằng hữu, các vị hiện có ai đang có con đang học lớp một hay không? Có vị bằng hữu nào mà con các vị đang học lớp một hay không? Tôi thường hay mời một người phụ huynh phối hợp với tôi, tôi nói với cô ấy: “*Hôm nay tôi giả làm con của chị, gọi điện cho chị. Cô ấy giả làm mẹ của tôi*”. Tôi liền gọi điện cho cô ấy nói: “*Mẹ ơi, quyền*

vở bài tập con quên mang đi rồi, ngày hôm qua vất vả lắm mới làm xong, mẹ giúp con đem lên trường với, nhà mình chạy lên đây chừng hai phút chứ mấy, mẹ là tốt nhất, xin mẹ đấy, mau mau đem lên giúp con!”. Các vị bằng hữu, vậy có nên đem đi cho nó hay không? Có người nói nên, người nói không nên. Rất nhiều phụ huynh khi xảy ra một sự việc như vậy thì do dự rất lâu. Tôi nói, lúc này mà còn do dự thì đảm bảo khi xảy ra chuyện như vậy sẽ như thế nào? Nhất định sẽ đem đến cho chúng. Chúng ta lại xem, nếu đem đến như vậy thì sẽ tạo thành kết quả như thế nào? Có một thì sẽ có hai, “vô tam bất thành lễ”. Cho nên có thể là bạn phải đưa đồ đến cho chúng bao lâu nữa? Các vị bằng hữu, có thể là các vị sẽ phải đem đến cho chúng suốt cả cuộc đời. Bởi vì đi theo công tác giáo dục cho nên tôi thường hay quan sát trẻ con, thậm chí quan sát rất nhiều những thanh niên trẻ tuổi, cũng cảm thấy rất rõ ràng chúng ta càng giúp con cái nhiều thì con cái lại càng không biết trân trọng. Con cái của chúng ta càng cảm thấy cha mẹ giúp mình làm những việc đó là việc nên làm thôi.

Tôi còn chính mắt thấy có rất nhiều phụ huynh còn giúp con tìm việc làm tốt, sau đó lại thương lượng với con cái: “Ba xin con đấy, hãy đi làm công việc ở đó được không?”. Đưa con đó còn tỏ ra đáng vẻ không mấy hài lòng cho lắm, nó nói: “Được rồi, nể mặt ba mẹ con sẽ đi thử xem sao”. Nếu biết sớm thì việc gì phải làm như vậy? Bởi vì sao chúng lại không có tinh thần trách nhiệm như vậy? Vì sao không có thái độ tự lo liệu đối với sự việc của chính mình như vậy? Bởi vì ngay từ nhỏ khi chúng xảy ra vấn đề thì ai là người đã giúp cho chúng giải quyết tàn cuộc? Đều là cha mẹ, là ông bà, thậm chí là anh chị em trong gia đình, hết thầy đều thay chúng giải quyết vấn đề. Thế là ngay từ nhỏ, hễ xảy ra chuyện thì chúng liền nghĩ dù gì thì mình cũng có nhiều người giúp đỡ, cho nên chúng cũng không thể nào nâng cao được tinh thần trách nhiệm và tính cảnh giác.

Vì vậy, bạn đừng có xem nhẹ bất kỳ một tác động nào của bạn đối với trẻ ngay từ khi chúng còn nhỏ, việc đó đều có thể ảnh hưởng rất lớn đối với cuộc đời của chúng sau này. **Vì vậy, việc giáo dục có ba chữ vô cùng quan trọng: “Thận ư thủy”. Thủy là bắt đầu. Khi mới bắt đầu mà bạn dùng phương pháp đối với chúng không đúng thì có**

thể cả đời của chúng cũng không kéo trở lại được. Cho nên chúng ta nhìn thấy hiện nay có rất nhiều người cũng đã lớn đến hai mươi mấy ba mươi tuổi mà rất nhiều việc nhà lẫn công việc vẫn phải khiến cho cha mẹ của chúng bận tâm rất nhiều, thậm chí còn phải nhờ đến cha mẹ chăm lo cho chúng về mặt kinh tế. Đây là không có nuôi dưỡng được một thái độ có trách nhiệm đối với cuộc đời của chính mình.

Chú Lư (Lư tiên sinh) rất biết cách dạy con. Chú đem ví dụ này để giải thích rõ cho tôi nghe. Chú nói con gái của chú lần đầu tiên quên mang quyển vở bài tập, gọi điện về nhà nhờ chú đem lên (ba thương con gái nhất, mẹ thì tương đối thương con trai hơn), nhưng chú rất có lý trí, liền nói với con gái của mình: *“Không mang theo vở bài tập là sai sót tự con làm ra, vậy thì phải tự mình chấp nhận hậu quả”*, sau đó liền dập điện thoại xuống. Tôi tin rằng sau khi tắt điện thoại thì trong lòng đứa con gái như thế nào? Sẽ chấn động một chút, sẽ để lại ký ức sâu sắc. Động tác dập điện thoại xuống đó là uy nghiêm. Đứa con gái của chú đến chiều thì tan học trở về. Các vị bằng hữu, có cần phải tiếp tục trách mắng hay không? Ông bà xưa có câu: *“Phải trung dung”*, quá hung sẽ tổn thương đến tình thân, quá tốt thì chúng sẽ không có trách nhiệm, đều cảm thấy đó là việc nên làm. Bởi vì đã dập điện thoại đối với nó, khi trở về lại thì phải tình nghĩa chứ không thể lại dũ dằn trách mắng. Cho nên khi nhìn thấy đứa con gái trở về mặt mày ủ rũ, vào lúc này thì người làm cha liền đi đến hỏi nó. Chú hỏi: *“Hôm nay con có bị thầy phạt hay không?”*. Con gái của chú gật đầu. Tiếp đến chú nói: *“Ba sẽ dạy cho con một phương pháp đảm bảo sau này con sẽ không còn bị thầy giáo phạt vì những chuyện như vậy nữa”*. Chú vừa nói như vậy thì đôi mắt của đứa con gái liền sáng lên: *“Là phương pháp gì vậy, nói cho con nghe đi!”*. Người cha liền nói: *“Chỉ cần mỗi ngày trước khi đi ngủ thì lấy sổ ghi nhớ ra, rồi lấy hết sách giáo khoa ngày mai học ra, sau đó đánh dấu lại. Lại lấy hết vở bài tập ra, lấy vở bài tập đã làm xong bỏ vào trong cặp, sau đó lại đánh dấu. Đánh dấu cho hết rồi thì có nghĩa là đồ đạc của con đã chuẩn bị xong rồi, vậy thì con có thể ngủ một giấc thật là ngon”*. Không chỉ khiến tâm của đứa trẻ có thể an tâm đi ngủ mà quan trọng

hơn là giúp huấn luyện cho trẻ năng lực tự quản lý lấy cuộc sống của chính mình.

Các vị bằng hữu, khi nào thì một đứa trẻ mới học năng lực quản lý cuộc sống? Có phải là học lên tới học viện quản lý rồi mới học hay không? Rất nhiều năng lực đều phải tích lũy từ ngày này qua tháng nọ, đều là công phu nước chảy đá mòn, tuyệt đối không phải là năng lực hình thành chỉ trong chốc lát. Vì thế, hiện nay những học sinh bước ra từ khoa quản lý doanh nghiệp của trường đại học danh tiếng, bạn nhìn thấy cái bàn của chúng lộn xộn thì bạn có dám dùng người đó hay không? Ngay cả cuộc sống chính mình còn không sắp xếp cho ổn thỏa, bạn còn để cho người đó quản lý công ty sao. Cho nên một người mà cuộc sống được gọn gàng ngăn nắp thì cách họ suy nghĩ, cách họ đối diện với vấn đề sẽ rành mạch phân minh. Cho nên, cách quản lý đó của chúng là phải được vun trồng ngay từ nhỏ. Bởi vì sao mà con của chú khi bước ra đi xin việc thì ông chủ đã nói với con chú là anh muốn được bao nhiêu lương thì cứ việc nói. Những năng lực như vậy đều là phải hình thành từ nhỏ. Cho nên khi trẻ đã học xong “Đệ Tử Quy” thì chúng sẽ hình thành được cả một quy phạm của cuộc sống, khi làm việc gì cũng khiến người khác yên tâm, đối với người lại rất khiêm cung, đều chiếm được rất nhiều tình cảm và sự đề bạt của lãnh đạo cấp trên.

Vì vậy, làm thế nào để con trẻ cả cuộc đời có thể đạt được thật nhiều trợ lực? Việc làm quan trọng nhất của chúng ta hiện tại là giúp chúng hình thành nên thái độ làm người làm việc? Cho nên khi tôi chia sẻ với các phụ huynh, tôi nói các vị bỏ ra thời gian ba đến năm năm mà có thể khiến cho con cái của các vị cả đời được lợi ích, việc này mới chân thật là thù lao cho việc đầu tư của các vị. Cho nên nhu cương kết hợp, vừa rộng lượng vừa nghiêm khắc, chúng ta đều có thể dùng vào mọi phương diện của việc giáo dục con cái.

Ngoài việc giáo dục con cái ra thì bầu không khí trong gia đình đều cần đến hai vợ chồng cùng tạo nên. Bầu không khí mà tốt, con cái được lớn lên trong hoàn cảnh như vậy thì nhân cách của chúng sẽ kiện toàn. Nhưng bây giờ chúng ta hãy xem, hiện nay mối quan hệ vợ chồng có tốt hay không vậy? Không tốt, xung đột rất nhiều. Kỳ thực

chúng tôi lúc trước có nói đến, không chỉ là con người với nhau, vợ chồng với nhau có xung đột, mà bản thân mình cũng xung đột với chính mình. Bởi vì tâm lượng của con người càng ngày càng nhỏ, tâm con người ta chỉ biết nhìn thấy khuyết điểm của người khác, đều không biết tự kiểm thảo thái độ của chính mình.

Tôi làm công tác thúc đẩy văn hóa tại Hải Khẩu, lần đầu tiên ngồi chung một bàn cùng ăn cơm với một nhóm bạn, trong lúc nói chuyện ăn cơm tôi mới biết được trong số người ngồi chung bàn có bốn người là nữ mà đã có đến ba người đã ly hôn, người còn lại thì chuẩn bị ly hôn. Làm sao đây? Gặp nhau là có duyên, bữa ăn này của chúng tôi không thể vô nghĩa được, làm sao để đừng có lỗi với những người có duyên này. Cho nên tôi liền mau chóng quan sát thời cơ, xem coi lúc nào thì có thể khuyên bảo họ, ra sức cứu gỡ tình thế rối rắm này để thay đổi cách nghĩ của họ. Trong lúc nói chuyện với nhau, tôi cứ quan sát để tìm cơ hội, đột nhiên đề tài câu chuyện vừa thay đổi, tôi liền nói: *“Giữa vợ chồng với nhau chỉ cần giữ một câu chân ngôn, bảo đảm là sống đến bạc đầu. Chỉ cần giữ một câu này là được”*. Vị đồng nghiệp nữ sắp ly hôn này liền mở mắt rất to, tôi cũng cảm thấy cô ấy đang rất cố gắng lắng nghe, chuẩn bị nghe tôi nói ra. Tiếp theo tôi nói: *“Từ lúc kết hôn trở về sau chỉ nhìn vào ưu điểm của đối phương, không nhìn vào khuyết điểm của đối phương”*. Tôi lặp lại như vậy một lần nữa: *“Chỉ nhìn vào ưu điểm của đối phương, không nhìn vào khuyết điểm của đối phương”*. Tôi nói những lời này xong, vị nữ bằng hữu này liền chau mày lại, trả lời với tôi một câu: *“Thầy Thái ơi, khó lắm!”*. Các vị bằng hữu, có khó hay không vậy?

Có lần, khi tôi diễn giảng tại Châu Hải, tôi vừa nói xong câu nói này thì phía dưới liền có một người nữ trả lời tôi: *“Chẳng có ưu điểm gì cả”*. Cô ấy lập tức trả lời tôi một câu: *“Không có ưu điểm gì đáng để nói cả”*. Tôi nhìn người phụ nữ đó, liền đáp lại cô: *“Chồng của chị không có ưu điểm gì vậy tại sao chị lại dám lấy anh ta, tôi thật sự khâm phục chị!”*. Con người mà tính khí nổi lên, khi nhìn người khác mà không vừa ý nữa thì có còn nhìn thấy được ưu điểm của đối phương nữa không? Không nhìn thấy. Dục khiến không còn sáng suốt nữa, con người khi tính khí nổi lên thì cái gì cũng không còn thấy nữa. Cho nên,

tiếp thêm chúng tôi dẫn dắt cho cô suy nghĩ, trước khi kết hôn thì chắc đều đã trải qua một giai đoạn yêu đương nồng nhiệt.

Những cặp vợ chồng kết hôn với nhau này thử ngồi con tàu ngược thời gian trở về giai đoạn nồng nhiệt nhất xem. Chúng ta thường hay nhìn thấy những người nam nữ trong thời kỳ tình cảm cuồng nhiệt, có thể ấn chứng một câu tục ngữ: *“Chỉ ước làm yên ương không ước thành tiên”*. Cho nên thường năm giờ ba mươi phút tan ca thì mới năm giờ họ đã không ngồi yên rồi. Họ sẽ nghĩ: *“Sao mà thời gian chậm như vậy chứ, chút nữa tôi cùng bạn gái đi xem phim, còn đưa cô ấy đi mua đồ nữa”*. Mỗi ngày chỉ nghĩ đến làm thế nào để bạn gái được vui hơn. Cho nên vào lúc đó thì lúc nào cũng chỉ nghĩ đến đối phương, lúc nào trong tâm cũng chỉ suy nghĩ *“ta làm được gì cho cô ấy đây, ta có thể vì đối phương làm được những gì?”*. Cho nên, cảm giác khi yêu là ấm áp ngọt ngào. Khi có một người luôn biết suy nghĩ cho bạn, thì bạn sẽ như thế nào? Sẽ rất lấy làm hoan hỷ. Thậm chí là đến lúc nửa đêm ngủ mơ cũng còn mỉm cười, cứ tưởng là đang nằm mơ vậy.

Bởi vì trước khi kết hôn thì luôn suy nghĩ cho đối phương, cho nên cảm giác vô cùng tốt, như được ở trên thiên đường. Sau khi đã kết hôn rồi, sau khi con dấu chứng nhận kết hôn đã được đóng xuống rồi thì cách nghĩ liền thay đổi. Vốn dĩ lúc nào cũng suy nghĩ làm gì đó cho đối phương, sau khi con dấu đóng xuống rồi thì đột nhiên liền thay đổi cách nghĩ, rằng đối phương phải nên suy nghĩ cho ta như thế nào, lúc nào cũng yêu cầu đối phương, *“em việc này chưa làm xong, việc kia chưa làm tốt”*. Cảm giác của chúng ta như thế nào vậy? Rất có áp lực. Sống chung với nhau càng ngày càng cảm thấy không được thông cảm, không được xem trọng và bao dung, cho nên vợ chồng sống chung với nhau áp lực ngày một lớn hơn. Khi cảm thấy không còn thấu hiểu nhau mà mỗi ngày vẫn phải sống chung với nhau, lâu ngày dài tháng sẽ bằng mặt mà không bằng lòng. Cho nên trước hôn nhân thì như thiên đường, sau hôn nhân thì như địa ngục, vấn đề là ở chỗ nào? Là ở chỗ giữa một niệm. Trước đây thì mọi điều đều vì đối phương mà nghĩ, sau khi kết hôn rồi thì mọi điều đều yêu cầu người khác, cho nên từ thiên đường đã đi xuống tới địa ngục rồi. Vậy có thể

nào từ địa ngục lại lên thiên đường không? Thành bại đều do con người, dựa vào cách chúng ta dụng tâm, quan tâm thông cảm để duy trì cuộc sống gia đình của chúng ta.

Có một người, đúng lúc có dịp được gặp một vị tiểu Thiên sứ, vị tiểu Thiên sứ nói với người đó: *“Ta có thể dắt anh đi xem thiên đường và địa ngục”*. Người này cũng rất hiếu kỳ nói: *“Được thôi, vậy bây giờ Thiên sứ hãy dắt tôi đi xem địa ngục coi nó ra làm sao”*. Kết quả sau khi người đó đến, nhìn thấy địa ngục là một hàng bàn dài hai bên đều ngồi kín hết người, trên bàn lại bày dọn ra các loại món ăn. Trên bàn đôi đũa của mỗi người đều dài một mét. Sau đó có tiếng hô “bắt đầu” thì người ngồi hai bên bàn đều cầm đũa lên gấp và ra sức đưa về phía miệng của mình, lo sợ mình ăn ít hơn người khác, không giành được thức ăn, thế là mọi người cùng nhau giành. Đôi đũa thì quá dài, mới nửa đường thì đũa đụng đũa làm thức ăn rơi đầy cả mặt đất. Không những thức rơi đầy đất mà mọi người còn lớn tiếng mắng chửi nhau, nổi giận hết mức, mọi người đều không ăn được. Người đó nhìn thấy như vậy cảm thấy không thể tiếp tục xem được nữa, nói: *“Được rồi, tôi không xem nữa, bạn hãy đưa tôi đi xem thiên đường xem ra làm sao”*.

Sau khi đi đến thiên đường, người này liền rất kinh ngạc, làm sao lại vẫn là những chiếc bàn giống như vậy, đũa cũng dài đến một mét giống như vậy, đồ ăn thức uống cũng là những món đó, anh ta liền cảm thấy rất bối rối. Sau đó cũng một tiếng hô “bắt đầu” vang lên. Tất cả mọi người đều gấp thức ăn lên và đút cho những người đối diện ăn. Có những người nhân duyên đặc biệt tốt, chỉ một chút mà có ba đến bốn người đều gấp thức ăn đút cho người đó, làm người đó sắp nghẹn mà phải nói: *“Đợi chút xíu để tôi nuốt đã rồi đút”*. Vì vậy, niệm niệm đều nghĩ đến người khác, *“ta vì người người, người người vì ta”*, *“người yêu người thường được người yêu lại, người kính người thường được người kính lại”*. Cho nên, hễ niệm tự tư tự lợi thì ở địa ngục, mỗi ngày còn phải tức giận bán sống bán chết. Hễ niệm mà đều nghĩ đến cho người thì đi đến đâu? Đi đến thiên đường. Bầu không khí ở đó vô cùng hòa thuận. Cho nên thiên đường và địa ngục chỉ nằm ở trong một niệm.

Khi chúng ta lúc nào cũng suy nghĩ cho người khác, khi chúng ta lúc nào cũng biết xem trọng ưu điểm của đối phương, thì bầu không khí của cả gia đình sẽ thay đổi. Mặc dù tôi chưa kết hôn, nhưng người chưa kết hôn cũng không có nghĩa là không hiểu được đạo lý vợ chồng. Chúng ta có thể xem nhiều, học nhiều, nghe nhiều, thì bạn có thể luôn suy nghĩ cho anh ấy. Có thể hôm nay chồng về muộn một chút, chúng ta có thể bật sẵn một bóng đèn sáng cho anh ấy. Sau đó trước khi bạn đi ngủ thì hãy nấu cái gì đó để sẵn ở bếp, lại viết một tờ giấy nhắn để ở nơi nào dễ nhìn thấy nhất, có thể viết: *“Đồ ăn để dành cho anh, hãy ăn khi còn nóng”*. Vì thế, **giữa vợ chồng với nhau chưa chắc phải dùng lời nói, mà từng cử chỉ động tác của bạn đều có thể biểu đạt được sự quan tâm chăm sóc tới đối phương. Tình cảm vợ chồng càng tốt thì không khí gia đình và việc giáo dục con cái tự nhiên sẽ càng ngày càng tốt hơn. Vì thế mà đạo vợ chồng là một đại học vấn.** Vì sao vậy? Bởi vì nó là một vòng thân thiết nhất trong các mối quan hệ giao tế của con người, gọi là: *“Phụ phụ đồng thất”*. Ở cùng một ngôi nhà, so với quan hệ anh em hay quan hệ cha con thì còn thân thiết hơn. Cha con, anh em là cùng một gia đình, đơn vị đó tương đối lớn hơn. Cho nên, mỗi quan hệ nhân tế này nhất định phải làm cho được tốt thì mới có thể khiến cho con cái của bạn học tốt vấn đề mỗi quan hệ giữa con người với con người.

Vậy chúng ta hãy xem, vợ chồng sống chung thì phải nên tương tác với nhau như thế nào? **Ngoài việc nên xem trọng những ưu điểm của đối phương chúng tôi vừa mới nhắc, phải biết quan tâm đối phương, phải biết hóm hỉnh. Ngoài việc tưới nhuần cuộc sống trong gia đình thì trong giáo huấn của Thánh Hiền nêu ra “Tứ Nhiếp Pháp”, bốn phương pháp để vợ chồng hòa thuận với nhau.**

Thứ nhất là “Bố Thí”. Hay nói một cách khác, mời ăn uống nhiều một chút, tặng quà nhiều một chút. Các vị bằng hữu, các vị đã bao lâu rồi chưa tặng quà cho bà xã vậy? Các vị đã bao lâu rồi chưa tặng quà cho ông xã vậy? Có thể giật mình nhận ra hình như sau khi cưới nhau

tới giờ không có tặng quà. Việc bạn dụng tâm vào những điều nhỏ nhặt này đối phương đều có thể cảm nhận được. Tôi thường thường hỏi như vậy xong thì đại đa số đều nói không có thường xuyên tặng quà hay mời đi ăn uống. Tôi đều hỏi các vị, mỗi lần đi ra ngoài công tác, hoặc là đi du lịch ở đâu đó trở về thì có mua quà đem về cho vợ hay không, có mua quà cho chồng của bạn hay không? Tôi nhìn thấy một cánh tay giơ lên nhiều lần, là của một vị khoảng sáu mươi mấy tuổi. Cho nên đích thực vẫn phải dụng tâm. Người vợ mà nhận được quà của chồng thì sẽ như thế nào? Trong lòng rất ấm áp, cảm thấy rằng dù chồng có đi đến đâu thì cũng nhớ đến vợ. Phụ nữ rất dễ vừa lòng, chỉ cần bạn khiến cho họ cảm thấy bạn để ý đến họ thì họ sẽ không từ khó nhọc. Cũng có thể sau khi nhận được quà sẽ nói: *“Em sẽ đi nấu cho anh một tô mì nhé!”*. Cho nên phải thường mời đi ăn, thường tặng quà.

Thư hai là “Ái Ngữ”. Nói nhiều lời quan tâm. Vợ chồng với nhau lời nói không nên xung đột, không nên quá trực tiếp. Ví dụ như người chồng có thói quen ăn uống không tốt, lâu dần có thể sẽ bị bệnh, rất nhiều người vợ nhìn thấy thì không giữ được bình tĩnh, lập tức liền mắng: *“Anh cứ ăn đi, mai mốt bị cao huyết áp. Anh ăn cái này đi rồi mai mốt bệnh tiểu đường”*. Anh ấy sẽ nói như thế nào? *“Tôi tiểu đường thì kệ tôi liên quan gì đến cô”*. Những lời quá trực tiếp sẽ có tác dụng ngược lại, phải nên có ái ngữ để người nghe có thể cảm thấy thoải mái, có thể tiếp nhận. Bạn có thể nói với anh ấy: *“Ông xã à”,* sao tôi nói tôi cũng cảm thấy nổi cả da gà. Bạn hãy nói đại loại như: *“Ông xã à, sức khỏe của anh là hạnh phúc của cả cuộc đời em, là sự đảm bảo cho cả cuộc đời con cái, cho nên sức khỏe của anh rất quan trọng. Ông xã khi ăn uống phải hết sức cẩn thận, mấy đồ ăn này không tốt cho sức khỏe của anh, ăn xong lần này mai mốt anh đừng ăn nữa nhé!”*. Bạn không có ở đó giành giật với anh ấy, anh ấy đột nhiên sẽ nghĩ bạn xem trọng anh ấy đến như vậy. Vì vậy, những lời ái ngữ này phải xem sự dụng tâm của chúng ta.

Thứ ba là “Lợi Hành”. “Lợi hành” có nghĩa là lúc nào cũng phải khiến cho anh ấy làm việc được thuận lợi, giúp anh ấy đẩy thêm một tay. Kỳ thực “lợi hành” tốt nhất chính là chúng ta chăm lo cho thật tốt

việc trong nhà của mình, con cái cũng rất hiểu chuyện, như vậy thì người chồng đi làm ở bên ngoài trong lòng sẽ rất yên tâm, rất an ủi. Anh ấy sẽ làm việc rất hăng say, cũng có thể toàn tâm toàn ý vào trong công việc, cũng không cần phải thường xuyên lo lắng việc trong gia đình. Cho nên đây là thành tựu sự nghiệp cho anh ấy, thành tựu hành vi cho anh ấy. Đây gọi là “lợi hành”.

Thậm chí chồng bạn cùng với một số bạn bè hoặc thân hữu nào đó nói chuyện, bạn cũng có thể giúp chồng ghi nhớ lại, để tránh lúc công việc quá bận rộn rồi quên mất. Khi sự việc sắp xảy ra thì bạn hãy nhắc nhở anh ấy. Người chồng cảm thấy chút nữa thì quên, anh sẽ cảm thấy có bạn ở bên cạnh sẽ rất yên lòng, giúp đỡ cho anh được rất nhiều. Đây cũng chính là “lợi hành”. Giả sử người vợ không chỉ không có lợi hành mà còn thường đẩy lùi người chồng của mình, vậy thì quá nguy hiểm. Cho nên chúng ta phải luôn có thể nhìn thấy được điều mà đối phương cần thì mới có thể làm lợi ích cho họ.

Thứ tư là “Đồng Sự”, cùng đồng hành với anh ấy để thành tựu một sự nghiệp. Tiền đề của việc “đồng sự” này phải được xây dựng trên sự nhận thức chung. Lúc trước khi bắt đầu chúng tôi đã nêu ra hai sự việc quan trọng nhất trong gia đình là kinh tế phải ổn định và giáo dục con cái phải tốt. Khi hai vợ chồng nắm được nhận thức chung như vậy thì sẽ cùng nhau làm cho gia đình tốt đẹp, đây chính là “đồng sự”. Mà đôi bên cũng còn có một cái tâm trách nhiệm phải làm tấm gương cho xã hội hiện nay xem. Hiện nay thiếu một tấm gương cho xã hội là gì? Là vợ chồng. Vợ chồng tốt quá ít. Chúng ta phải định vị chính mình để biểu diễn thành đôi vợ chồng mẫu mực để cho các cặp vợ chồng khác nhìn thấy chúng ta thì sẽ ngưỡng mộ. Bạn xem, ngày tháng tốt đẹp như vậy mà không sống, việc gì phải cãi vã nhau suốt ngày. Cho nên, nếu các vị có thể làm ra tấm gương cho xã hội ngày nay, vậy thì công đức thật vô lượng. Không chỉ làm tấm gương vợ chồng, mà cũng nhờ nhận thức chung như vậy mới có thể nuôi dạy nên những thế hệ tương lai. Nuôi dạy tốt cho thế hệ sau thì có thể tạo phước cho gia tộc, tạo phước cho xã hội. Sự nghiệp như vậy mới có giá trị nhất, cho nên vợ chồng phải có thể cùng nhau thành tựu cái sự nghiệp vĩ đại đến như vậy.

Tục ngữ nói: *“Dụng tâm chính là chuyên nghiệp”*. Con người chỉ cần chịu dụng tâm, tuyệt đối đều có thể làm bất cứ một việc gì một cách viên mãn.

Được rồi, bây giờ chúng ta nói đến: “Phụ phụ hữu biệt”. Bây giờ chúng ta nói đến cái luân này trong ngũ luân.

Các vị bằng hữu, giả sử sau khi trở về lại lập tức đối xử với chồng của các vị thật là tốt thì họ nhất định sẽ cảm thấy như thế nào? Cảm thấy lạ. Có người vợ sau khi trở về thật sự rất tích cực, mỗi ngày làm việc đều làm rất vất vả, có thể làm được bao nhiêu thì đều toàn tâm toàn lực làm, nhưng mà con mắt cứ luôn nhìn vào chồng xem chồng có nhìn thấy họ đang ra sức như vậy hay không. Như vậy thì vì ai mà làm? Là vì muốn người chồng của họ khẳng định việc làm của họ thật là tốt. Kết quả sau cả một tuần bị người chồng làm ngơ không nhìn thấy, cũng không khen tặng lấy một câu, thế là họ liền nổi giận, vứt cây lau nhà xuống rồi nói: *“Em làm nhiều như vậy mà sao anh lại chẳng nhìn thấy gì vậy?”*. Như thế thì phải như thế nào? Tính khí nổi lên như vậy thì có thể công sức đã đổ sông đổ biển hết. Chúng ta làm những việc này không phải để cho chồng của mình xem, mà là vì cái gì? Vì thành tựu chính mình, vì bản phận làm mẹ làm vợ của mình đối với những việc đáng phải nên làm, chứ không phải để có được sự khẳng định của người nào khác. Vì thế, động cơ và tâm thái để làm việc rất quan trọng. Tâm thái của bạn càng cảm thấy đó là bản phận của mình thì khi bạn làm ra sẽ càng khiến cho đối phương, khiến cho người thân của bạn cảm động. Còn khi bạn làm mà có mục đích riêng thì khó mà cảm động được người khác. Cho nên, hết thảy đều phải nên từ tâm chân thật mà làm thì mới có được sự phát triển tốt.

Luân thứ tư, “trường ấu hữu tự”

Chúng ta xem tiếp luân thứ tư trong ngũ luân: **“Trường ấu hữu tự”**, cũng chính là anh em thương yêu lẫn nhau. Anh em ở trong ngũ luân cũng được xem là vô cùng quan trọng. Chúng ta suy nghĩ xem, người thân theo ở bên cạnh ta lâu nhất là ai? Đó là anh chị em của

chúng ta. Bởi vì hầu hết cha mẹ đều lớn hơn chúng ta mấy mươi tuổi cho nên sẽ sớm rời xa chúng ta, còn anh chị em thì từ nhỏ đã bầu bạn với chúng ta cho đến tận già. Mà anh em hòa thuận được thì mới thật sự khiến cho cha mẹ yên tâm, an lòng. Vì vậy, nếu anh em mà sống tốt kỳ thực chính là một sự hiếu đạo rất tốt.

Chúng ta xem, huynh đệ của những Thánh Hiền nhân ngày xưa, những vị Tổ tông chung sống hòa thuận như thế nào? Triều nhà Chu tại vị 800 năm. Vì sao họ có thể trị vì được 800 năm? Lần trước chúng tôi cũng đã nêu ra một số ví dụ về họ. Các vị có lẽ là vẫn còn nhớ Thái Vương sanh ra Vương Quý, Vương Quý sanh ra Chu Văn Vương. Thái Vương ngoài Vương Quý còn có một người con trưởng là Thái Bá và một người con thứ là Trung Dung, tiếp sau đó mới tới Vương Quý. Mà Thái Vương nhìn thấy cháu của mình là Văn Vương thì trong lòng hoan hỷ, cảm thấy Văn Vương nhất định sẽ là một người lãnh đạo rất tốt. Cả hai người bác của Văn Vương là Thái Bá và Trung Dung nhìn thấy được ánh mắt đó của phụ vương thì hai người đó liền biết được. Cho nên vì để phụ thân truyền lại ngôi vị mà không phải khó xử, sợ xảy ra tình huống người cha sẽ bị chướng ngại khi truyền lại ngôi vị cho người cháu trưởng, cho nên Thái Bá và Trung Dung đã đưa nhau đi lên núi không bao giờ trở lại. Vậy thì Thái Vương liền trực tiếp có thể truyền ngôi vị lại cho Vương Quý, Vương Quý lại trực tiếp có thể truyền ngôi lại cho Văn Vương. Thái Bá và Trung Dung làm ra những hành vi này là thành toàn được những gì? Thành toàn cho phụ thân mà cũng tận được tâm hiếu của họ, và đối với anh em họ cũng có thể xả bỏ được tài phú, thậm chí là quyền vị cao nhất cũng có thể lễ nhượng được. Việc làm này không chỉ thành toàn được 800 năm thịnh thế của triều nhà Chu, mà cũng thành toàn được nếp sống cho cả xã hội, đều hiểu được “*tiền của nhẹ oán nào sanh*”, đều hiểu được giữa anh chị em với nhau phải biết lễ nhượng lẫn nhau, sự phân tranh cũng giảm nhẹ, sự phân tranh của xã hội tự nhiên sẽ giảm thiểu. Bởi vì Thái Bá làm ra như vậy nên đã cảm động được nghìn vạn bá tánh nhân dân. Không chỉ cảm động được nghìn vạn bá tánh người dân, mà ngay cả người làm học trò đời sau cách xa đến 2.000 năm như chúng ta đây còn cảm nhận được cái đức hạnh này của Thái Bá và Trung Dung.

Bởi vì đời trước đã làm ra tấm gương tốt, sau khi truyền lại cho đời sau thì cũng tiếp tục được giữ gìn. Chu Công có người anh là Vũ Vương, hai người họ đều là con cái của Văn Vương. Anh em cũng vô cùng yêu thương nhau, vô cùng hòa thuận. Vũ Vương khi đó sanh bệnh, rất có thể sẽ qua đời. Chu Công viết một bài văn, sau đó đứng trước thần linh, đứng trước bài vị của Thái Vương, Vương Quý và Văn Vương, cũng chính là đứng trước mặt của ông cố, ông nội và cha của mình mà khấn. Chu Công nói, ông muốn xả bỏ thọ mạng của mình để chuyển sang thành thọ mạng của người anh trưởng, để anh của mình có thể tiếp tục an định thiên hạ. Thế là sau khi đọc xong lời khấn nguyện, bài văn khấn này được để lại trên bàn thờ Tổ tông trong Thái Miếu. Không bao lâu sau thì Vũ Vương liền khỏe lại. Trung Dung nói đó là “*chí thành như thần*”, đích thực cảm ứng được Vũ Vương bệnh tình được khỏe lại. Về sau, sau khi Vũ Vương qua đời, Thành Vương đăng cơ. Chu Công vẫn tiếp tục phò tá Thành Vương một khoảng thời gian, dạy bảo Thành Vương cho tốt. Sau khi dạy xong Thành Vương, bởi vì có một số người có dã tâm nên bắt đầu truyền rao những lời thị phi, chính là nói Chu Công có thể đang lẩn át cướp ngôi. Chu Công vì không muốn để cho cháu mình thấy khó xử, tự mình liền đi về phía đông, khu vực Sơn Đông. Kết quả, Thành Vương (cháu của Chu Công) một ngày đứng lúc khi đang đi trên đường nhìn thấy trên trời vừa có gió vừa có sấm, liền cảm thấy nhất định là ông đã có một số việc làm không được thỏa đáng nên trên trời mới xuất hiện những hiện tượng dị thường như vậy. Cho nên Thành Vương đã đi đến Thái Miếu để cúng bái, sau đó đã phát hiện ra bài văn khấn của Chu Công, liền mở ra xem. Sau khi mở ra xem thì thấy Chu Công vì việc khấn cầu cho người anh của mình là Vũ Vương có thể kéo dài thêm tuổi thọ, mỗi câu viết ra đều rất thành khẩn. Thành Vương sau khi xem xong trong lòng vô cùng cảm động, cũng rất hối hận. Một người chú tốt đến như vậy mà ông lại để cho chú phải đi về một phương trời xa xôi. Thế là Thành Vương đã đích thân đi mời Chu Công quay trở về, để cho Chu Công có thể làm công việc chế định lễ nhạc, để cho triều Chu có thể hưng thịnh. Cho nên, sự thành tâm này của Chu Công đối với huynh trưởng của mình không những khiến cho

người anh được thêm tuổi thọ, mà tinh thần anh em thương yêu nhau này đã truyền lại được cho con cháu đời sau của ông.

Vì vậy, truyền gia quan trọng nhất là gì? Là hiếu đễ. Cho nên “Luận Ngữ” nói: “Hiếu đễ dã giả kỳ vi nhân chi bản”. Con người tu đạo chính là phải tu cho được cái tâm nhân từ. Mà tâm nhân từ của một con người thì bắt đầu từ đâu? Chính là từ hiếu đạo trong gia đình và tinh thần của đễ trong việc anh em thương yêu nhau. Vì vậy, để lại bao nhiêu tiền cho con cháu, con cháu chưa chắc có thể được lợi ích. Cho nên chúng ta truyền gia thì nhất định phải ghi nhớ, trước tiên phải truyền đức hạnh hiếu đễ, đây là điều vô cùng quan trọng.

Mỗi lần tôi xem những câu chuyện này của người xưa, thường hay tự xem một mình mà hết sức cảm động. Tôi rất sợ khi tôi xem những câu chuyện giáo dục đạo đức mà bên cạnh có người khác. Xem một mình có khóc thì cũng dễ dàng hơn. Nhưng là một sự sáng khoái rất lớn, sâu sắc cảm nhận được Thánh Hiền xưa có cái tâm như thế nào để đối đãi với người. Cảm động rồi thì phải mau chóng noi theo, mau chóng nỗ lực thực hành.

Vào thời Đường, có một vị đại thần tên là Lý Tích. Lý Tích rất được Đường Thái Tông trọng dụng. Có một lần Lý Tích bị bệnh, Thái y nói phải có râu của con người để làm thuốc dẫn. Thái Tông không cần nói tiếng thứ hai, liền cắt râu của mình xuống để làm thuốc dẫn cho Lý Tích. Lý Tích sau khi nghe được lập tức liền đi đến trước mặt Hoàng thượng khấu đầu. Một người làm Quân vương hết sức nhân từ, lúc nào cũng nghĩ đến những người cấp dưới thì nhất định sẽ có được sự trung thành của thuộc cấp.

Rất nhiều sự việc vốn không hề phức tạp, bản thân con người đã đem nó làm cho thành phức tạp, lại không hề dùng đức hạnh để giải quyết vấn đề, đều làm nó thành cái gì vậy? Mưu kế ứng biến. Cho nên, tôi tin là Tăng Quốc Phiên ở trên trời có linh thiêng nhất định sẽ kháng nghị, sẽ nói ông chân thành vì nước vì dân mà mọi người lại viết cho ông thành gian trá xảo quyệt. Vì vậy, sau này chúng ta có cơ hội thì nên giúp Tăng Quốc Phiên biện bác. Bởi vì tôi đã xem qua sách để ở

nhà của Tăng Quốc Phiên, thật sự có thể sâu sắc thể hội được ông là người vì nước vì dân, vì cha mẹ vì anh em, thậm chí là vì con cháu đời sau.

Ông Lý Tích ngoài việc trung thành ra, phụng dưỡng cha mẹ, chăm lo cho anh chị em cũng vô cùng tận tâm tận lực. Ông có một người chị đã hơn 80 tuổi. Vào lúc đó, Lý Tích cũng đã bảy mươi mấy tuổi. Khi ông đi thăm chị của mình, đích thân ông đi sắc thuốc. Người lớn tuổi xưa thường hay để râu, bởi vì ngồi sắc thuốc phải thổi lửa, lúc đó ngọn lửa bắt cháy luôn cả râu của ông. Chị của ông nói: *“Ở trong nhà có rất nhiều người hầu hạ, em hãy bảo họ đi làm là được rồi, không cần phải bận rộn như vậy”*. Lý Tích nói: *“Thưa chị, chị đã tám mấy tuổi rồi, em thì cũng đã bảy mấy tuổi, em còn được bao nhiêu cơ hội để làm việc gì đó cho chị chứ, cho nên có thể có cơ hội vì chị mà nấu cháo thì cũng không còn nhiều nữa”*. Cho nên người em luôn nghĩ đến điều gì? Nghĩ đến từ nhỏ đến lớn chị đã chăm sóc từng ly từng tí đối với ông. Cái ân tình này thật không dám quên. Anh chị em có tình nghĩa như vậy, *“gia hòa thì vạn sự đều hưng”*.

Tôi và hai người chị của tôi tình cảm cũng rất tốt. Tôi còn nhớ khi tôi học đại học, sức khỏe không được tốt cho lắm, vào lúc đó cần phải sắc thuốc để uống. Một gói thuốc bắc lớn phải sắc hơn một tiếng đồng hồ, sau đó sắc lại còn một chén nhỏ. Vào lúc đó, tôi ở trong ký túc xá của trường. Trong ký túc xá mà bạn sắc thuốc thì sẽ có rất nhiều người đến gõ cửa để kháng nghị bạn. Chị của tôi thì ở bên ngoài ký túc xá, lúc đó chị là sinh viên năm thứ ba, tôi là sinh viên năm thứ nhất. Thế là chị tôi mỗi ngày đều sáng tối sắc thuốc cho tôi uống. Sau khi sắc thuốc xong còn phải lặn lội đường xá xa xôi, đem chén thuốc đã sắc xong vào trong trường học để cho tôi uống. Trong trường lại không được chạy xe, đành phải đi bộ, bởi vì ký túc xá trường cũng nằm ở bên cạnh trường. Các vị đã thấy việc vừa bước vào cổng đã nhìn thấy ký túc xá sinh viên nam chưa? Không thể nào. Cho nên chị cũng phải đi bộ một quãng đường rất xa mới có thể đến chỗ ký túc xá của tôi. Khi đến nơi thì lại thấy tám biển: *“Cấm phụ nữ vào”*. Chị tôi lại phải đi vòng qua bên cạnh ký túc xá đến chỗ của tôi rồi gõ vào tám cửa sổ bằng kính. Gõ xong rồi lại ngoắc tôi đến, kêu tôi

hãy đến uống thuốc. Tôi liền đi đến, đón chén thuốc cầm ở trên tay. Các vị bằng hữu, thuốc còn chưa uống mà bệnh đã hết được một nửa rồi. Được sự quan tâm chăm sóc này, thuốc uống vào thì bệnh sẽ đặc biệt khỏi rất nhanh. Cho nên, một đời của con người có hai nguồn sức mạnh hoàn toàn không cần bạn phải đền đáp, luôn cho bạn sức mạnh to lớn trong suốt cuộc đời của bạn, đó chính là sự giúp đỡ của cha mẹ và anh em đối với bạn. Vì vậy, trong quá trình tôi đi thúc đẩy văn hóa truyền thống đều không có cảm giác bị cản trở, thường hay nghĩ ở sau mình có một sức mạnh vô cùng to lớn.

Chúng ta xem thấy những tình nghĩa của người xưa như vậy, tình nghĩa anh chị em, chúng ta phải noi theo người tài đức. Anh em vào thời xưa ngay cả vận mạng cũng có thể xả bỏ cho nhau. Những người Thánh Hiền như vậy vào thời xưa lúc nào cũng nghĩ đến việc có thể vì anh chị em mà làm được những việc này, vậy thì hiện nay chúng ta có thể chỉ vì một việc nhỏ nhặt như hạt cát mà lại đi cãi vã nhau với anh em hay không? Có thể đi gây hấn xung đột với anh chị em hay không? Có nên hay không? Không nên chút nào. Vì vậy, đích thực là *“con cháu tuy ngu dốt nhưng Kinh sách không thể không đọc”*. Con cháu đời sau không biết đọc sách thì sẽ không hiểu được đạo lý làm người, họ đều cảm thấy giành được vào tay mình là của mình. Kỳ thực, người xưa chịu xả thọ mạng của mình cho anh em thì thọ mạng của họ có bị rút ngắn đi hay không? Không có rút ngắn. Cái tâm chí thành đó của họ là có đức hạnh cho nên còn được tăng trưởng thêm thọ mạng. Rất nhiều người xả bỏ tiền tài, không tranh giành tiền bạc với anh em đều là kiểu anh trai thì nhiều một chút, hoặc là em trai thì nhiều một chút, có phải về sau này thành ra không có tiền hay không? Có phải không? Không phải. Tôi xem trên sử sách thấy nhiều vô kể. Sau khi đem quyền tặng thì không những chính mình không những không mất tiền, mà con cháu đời sau còn được có tên trên bảng vàng, phước về sau rất lớn. Cho nên khi chúng ta thật sự đang biểu diễn ra tấm gương đức hạnh để cho con cháu xem thì gia đình chúng ta mới có thể hưng vượng, đời sau của chúng ta mới có thể học được tấm gương tốt, trưởng dưỡng đức hạnh cho chúng. Sau khi có được cái đức hạnh này thì sự nghiệp một đời của chúng sẽ có được nền móng tốt, nhất định sẽ có sự phát triển rất tốt.

Được rồi, tiết học này chúng ta chỉ nói đến đây! Xin cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 15

Chào buổi tối các vị bằng hữu!

Chúng ta vừa mới nhắc đến: “*Trường ấu hữu tự*”, chính là anh em yêu thương nhau, cũng đã nêu ra một số ví dụ điển hình của Thánh Hiền ngày xưa. Có thể cảm nhận được tình cảm anh em của các bậc Thánh Hiền ngày xưa thật là sâu nặng, có thể vì anh em mà xả bỏ cả sanh mạng của mình, huống chi là những tài vật, những thứ khác ở ngoài thân, đều có thể vì tình anh em mà biết nhường nhịn, biết buông bỏ. Cho nên, việc này đáng để cho chúng ta học tập, noi theo. Chúng ta có thể xem qua đầu đề của một bài thơ miêu tả lại tình cảm anh em. Đoạn thơ này rất thú vị. Đoạn thơ nói: “*Huynh đệ liên chi các tự vinh*”.

Chúng ta xem câu thứ nhất: “*Huynh đệ liên chi các tự vinh*”. Huynh đệ ở đây là anh chị em ruột được sinh ra từ cùng cha mẹ. Cho nên giống như cây đại thụ vậy, nó sẽ mọc ra rất nhiều cành nhánh, mỗi mỗi đều phát triển, mỗi nhánh đều có thể vươn dài ra, đều có cành lá sum xuê. Câu thứ hai: “*Ta ta ngôn ngữ mạc thương tình*”. Chính là lời nói giữa anh em với nhau phải nên hòa thuận một chút, không nên quá hung hăng, không nên vì lời nói không thỏa đáng mà sinh ra xung đột. Chúng ta đều biết giữa con người với nhau dễ dàng xảy ra xung đột nhất là gì hay không? Chính là lời nói. Vì vậy, muốn tập công phu nhẫn nại phải bắt đầu từ chỗ nào? Từ việc cẩn trọng lời nói, từ nói năng cẩn thận mà bắt đầu. Cho nên: “*Ta ta ngôn ngữ mạc thương tình*”. Khi giữa anh em với nhau có sự xung đột về lời nói xảy ra, chỉ cần có một bên chịu nhường một bước, có thể nhẫn một chút thì sẽ trời yên biển lặng. Khi bạn có thể nhẫn được, đợi đến khi tình hình tương đối lắng dịu trở lại thì họ sẽ nghĩ đến thái độ của họ là không thỏa đáng, cho nên ngược lại sẽ sinh ra tâm hối hận. Có như vậy thì mối quan hệ mới không bị phá vỡ, thậm chí các anh em sẽ sinh ra cái

tâm cung kính khâm phục đối với bạn, bởi vì bạn lúc nào cũng có thể nhẫn nhường. Cho nên phải lấy đức mà phục người, phải lấy đức để làm cho anh chị em thấy nể phục, như vậy mới gọi là *“Ta ta ngôn ngữ mạc thương tình”*.

Câu tiếp là: *“Nhất hồi tương kiến nhất hồi lão”*. Sau khi chúng ta được ba mươi - bốn mươi tuổi, cảm giác này sẽ rất mãnh liệt, mỗi lần gặp nhau (có thể là một năm gặp được không tới hai - ba lần) dường như nếp nhăn trên mặt đều nhiều hơn một chút, hoặc tóc bạc sẽ nhiều hơn. Bởi vì năm tháng làm con người già đi, cho nên phải trân quý cơ hội thân mật hữu ái giữa anh em với nhau. Cho nên: *“Nhất hồi tương kiến nhất hồi lão, năng đắc kỷ thời vi đệ huynh”*. Từ câu nói này chúng ta cảm nhận được, con người thời xưa rất xem trọng tình cảm anh em.

Nhà họ có ba anh em, mỗi lần các anh em gặp nhau thì nhất định ba anh em đều ngủ chung một giường. Họ thân đến nỗi các cô vợ cũng cảm thấy ghen tỵ, vì vậy tình cảm anh em này khiến cho chúng ta phải ngưỡng mộ.

“Đệ huynh đồng cư nhẫn tiện an”. Có thể nhẫn nhịn được. Trong *“Đệ Tử Quy”* có nói: *“Tài vật nhẹ oán nào sanh”*. Khi bạn đối với tiền tài vật chất mà biết lẽ nhường thì sẽ không dễ gì xảy ra xung đột. Chúng ta xem trong tiếng Trung Quốc, chữ “tài” này là tài của “tài vật”. Nó lại hàm chứa một ý nghĩa khác, đó là “tài” ở trong “mộc tài”, nghĩa là củi gỗ khi đủ dùng, đủ để sử dụng. Khi đóng củi của bạn chất đống rất nhiều, rất có thể do phơi nắng nhiều quá có thể khiến cho nó dễ dàng tự bốc cháy. Cho nên, khi gỗ của bạn quá nhiều thì nó dễ dàng bị bốc cháy. **Khi bạn chỉ biết thu gom tiền bạc thì thực tế phúc phận của bạn đang bị hao tổn, đang tổn phước. Khi bạn có động tác thu gom này thì con cái của bạn sẽ học được một cách triệt để, về sau tài vật của bạn có còn giữ được nữa hay không? Con người phải biết suy nghĩ lâu xa. Trong khi đời trước chúng ta biểu diễn ra chỉ biết tranh đoạt tài sản thì đời sau của chúng ta sẽ học tập một cách triệt để.**

Chúng ta nói tài sản năm nhà cùng có, hỏa tai sẽ muốn tiền của bạn, thủy tai cũng muốn tiền của bạn. Vậy xin hỏi hiện tại thiên tai có nhiều hay không? Nhiều. Thủy tai, hỏa tai đều thuộc về thiên tai. **Vì sao tai nạn lại nhiều đến như vậy? Vì nhân tâm của chúng ta đã thiếu đi sự giáo hóa.** Những người giàu có hiện tại trong tâm của họ có cảm thấy thiết thực hay không? Cũng rất khó thấy thiết thực. Bởi vì hiện tại thiên tai nhân họa quá nhiều, tiền tài này rất dễ dàng bị mất đi, cho nên phương pháp giữ tiền mới thật sự rất quan trọng.

Trong những năm đầu Dân Quốc, cháu trai của ông Tăng Quốc Phiên là ông Nhiếp Vân Đài đã có một khoảng thời gian sống mấy mươi năm ở Thượng Hải. Thượng Hải là nơi con người phát tài và phá sản rất rõ. Ông Nhiếp này đã đem chân tướng sự thật đã nhìn thấy được trong mấy mươi năm này dùng bút ghi chép lại. Nhìn thấy có người có lúc giàu có vào hàng bậc nhất mà đến sau cùng cũng bị phá sản, cho nên liền nêu ra đạo lý làm thế nào thật sự có thể nắm giữ được tiền bạc. Cho nên chúng ta chăm lo cho một gia đình, rốt cuộc làm thế nào để giữ gìn được tiền bạc của chúng ta, cái lý này bạn không thể không biết.

Có một ông họ Chu nhà rất giàu có, rất có điều kiện, vả lại còn mở rất nhiều chi nhánh trên cả nước. Tổng tài sản của họ có đến mấy triệu lượng vàng. Chủ quản một chi nhánh của ông đã lấy 500 lượng để cứu tế, bởi vì địa phương nơi đó xảy ra thiên tai. 500 lượng có nhiều hay không vậy? Người có mấy triệu lượng, chỉ lấy ra có 500 lượng mà bị ông chủ họ Chu đó mắng như tát nước vào mặt: *“Tiền là của tôi mà anh dám lấy đi quyên góp”*. Sau khi mắng như vậy xong, về sau vị chủ quản này còn dám bố thí nữa hay không? Sẽ không dám. Cho nên ông chủ dương dương đắc ý nói với mọi người: *“Cả cuộc đời này của tôi dùng phương pháp để có thể kiếm được nhiều tiền và giàu có như vậy chính là có vào mà không có ra, nhất định phải nắm giữ lấy nó”*, giống như tên nô lệ giữ tiền vậy, vô cùng keo kiệt. Kết quả sau khi ông chết (đúng lúc bước vào thời kỳ Dân Quốc), tài sản của ông đem chuyển thành đơn vị của Dân Quốc là ba mươi triệu đồng Đài tệ. Ba mươi triệu tệ thì nhiều hay không vậy? Rất nhiều. Ngày trước một đồng Đài tệ lớn lắm, ba mươi triệu đó đổi thành đơn vị tiền hiện nay

thì tôi nghĩ cũng mấy tỉ. Số tiền nhiều như vậy được chia thành mười phần, con cháu của ông cũng vừa đủ mười người. Kết quả, sau khi chia nhau mười phần như vậy thì thế hệ sau của ông chỉ trong thời gian ngắn ngủi mấy mươi năm tiêu tán hết. Bởi vì ông bủn xỉn như vậy, con cháu sẽ nghĩ rằng tiền đó là của ai? Con cháu của ông tuyệt đối sẽ không nói tiền đó phải nên quay về với xã hội, chúng sẽ nghĩ những thứ đó đều là của chúng, cho nên sau khi lấy được thì chúng có xài tiết kiệm hay không? Sẽ không tiết kiệm, nhanh chóng tiêu xài hoang phí hết. Mặc dù trong số mười người con cháu đó có một - hai người tương đối có đức hạnh, không tiêu xài hoang phí, nhưng hết lần này đến lần khác gặp phải vận xui nên cũng bị tiêu tán hết. Bởi vì sao mà con cháu của ông dù có chút đức hạnh cũng bị tiêu tán hết? Bởi vì trong khi bên cạnh có rất nhiều người đói chết mà bạn ở đó giàu có đến như vậy nhưng không chịu chia bớt tiền tài, điều này đã tổn mất vào trong âm đức, là việc vô cùng tổn phước. Cho nên: *“Tích bất thiện chi gia tất hữu dư ương”*. Lời trong “Kinh Dịch” đều là chân thật bất hư. Cho nên cái “dư ương” này chính là tai ương cho đến con cháu đời sau. Nếu chúng ta thật sự không hiểu được đạo lý của việc làm giàu thì có thể trong đời này sẽ làm ra rất nhiều việc khiến cho con cháu học tập những thái độ và phương pháp sai lầm này. Người không rõ lý rất khó để có thể chăm lo cho gia đình, khó dạy dỗ tốt con cái. Cho nên, cái nhân chân thật của giàu có vẫn là phải bố thí nhiều. Đương nhiên giữa anh em với nhau bạn cũng phải biết bố thí, vậy sẽ không có việc tranh chấp. Có câu: *“Người ta nợ bạn thì trời sẽ trả”*. Trời ở đây là thiên lý, phúc phần của bạn sẽ như nước chảy mãi tất thành sông.

Con người không thể có được một lúc nhẫn thì có thể sẽ làm ra một số việc trái nghịch với đức hạnh. Đời trước chỉ biết tranh đoạt thì đời sau chẳng có tấm gương tốt, cho nên phải có thể nhẫn nại.

“Mạc nhân hào mạt khởi tranh đoan”. “Hào mạt” ở đây có nghĩa là không nên vì những sự việc nhỏ nhặt mà anh em tranh cãi nhau.

Kể đến là “*Nhãn tiền sinh tử hựu huynh đệ*”. Nghĩa là anh chị em lại sanh ra con cái thì chúng lại có anh em, cho nên đời này của chúng ta phải làm ra tấm gương tốt.

Câu cuối cùng là: “*Lưu dữ tử tôn tố dạng khán*”. Cho nên việc này vô cùng quan trọng.

Lúc đầu, chúng ta đã nêu ví dụ về triều nhà Chu. Các vị Hoàng đế Thánh nhân khi mới lập quốc đã làm ra tấm gương về “Hiếu - Đễ”. Cũng bởi vì có tấm gương tốt đến như vậy mà họ đã có thể trị vì đất nước được 800 năm, trở thành triều đại lâu dài nhất trong lịch sử. Vì vậy, sự lâu dài của triều đại không phải một chuyện ngẫu nhiên. Một gia tộc có thể hưng vượng mấy trăm năm cũng nhất định không phải là chuyện may mắn. Cho nên các vị bằng hữu, gia tộc, gia đình của các vị muốn hưng vượng bao lâu? Bạn phải có chí hướng thì mới dạy ra được những người con, người cháu tốt.

Trong quá trình anh chị em sống chung với nhau vẫn còn một điểm rất quan trọng, khi anh em có lỗi làm thì chúng ta phải nên như thế nào? Khi anh em có lỗi thì có thể bỏ mặc không thèm nhìn hay không? Không được. Bạn bỏ mặc không nhìn thì có thể họ càng đi càng sai hơn. Chúng ta làm sao có thể nhẫn tâm nhìn thấy thủ túc của mình tiếp tục con đường sai lầm? Cho nên, anh em với nhau cũng phải biết khuyên giải. Vậy dùng phương pháp gì để khuyên? Chúng ta muốn khuyên người khác, trước tiên nhất định phải suy nghĩ sự tín nhiệm của anh chị em đối với mình đến được mức độ nào. Mà phần tín nhiệm này nhất định phải được tích lũy từ trong việc chung sống thường ngày. Bạn không thể đợi đến khi thật sự muốn khuyên bảo họ thì mới chợt nhớ ra lúc bình thường dường như không hề gọi cuộc điện thoại nào, lúc đó mà đi khuyên bảo thì họ sẽ cảm thấy không thể tiếp nhận. Tín nhiệm càng cao thì hiệu quả của việc khuyên bảo càng tốt. Cho nên, rất nhiều công phu phải được xây dựng từ khi nào? Lúc bình thường đã phải làm.

Người xưa khi khuyên bảo anh em của mình đều vô cùng nhẫn nại, cũng rất có trí huệ.

Vào triều nhà Minh, có một người đọc sách tên là Trần Thế Ân. Em trai của ông mỗi ngày ở bên ngoài chơi bời lêu lổng không làm việc gì, người anh nhìn thấy rất tức giận. Mỗi ngày em trai đến tận nửa đêm canh ba mới trở về, người anh tức giận vô cùng, đều mắng rất nhiều. Kết quả, kéo dài một thời gian người em trai có thay đổi hay không? Không có. Sao các vị biết hay vậy? Các vị đã nhìn thấy rồi sao? Các vị đều có thể thể hội được người trưởng thành thì việc khó buông bỏ nhất là gì? Thể diện. Sao các vị cũng biết luôn vậy? Mọi người đều rất có trí tuệ. Khó buông bỏ nhất chính là thể diện. Thể diện hiện nay bao nhiêu tiền một cân vậy? Chúng tôi nói, nếu muốn tăng trưởng học vấn thì việc đầu tiên phải đem thể diện của mình bán đi, phải bán cho hết sạch, gọi là *“tri sĩ cận hồ dũng”*. Phải biết bản thân mình đã có rất nhiều lỗi lầm, không nên chú ý đến sĩ diện nữa thì học vấn mới có được sự vượt bậc lớn lao, mới có thể đối diện với sai lầm. Nhưng khi chúng ta đang khuyên bảo lỗi lầm của người khác thì vẫn phải chú ý đến sĩ diện của họ. Cho nên Trần Thế Ân đã nói với người anh trai: *“Anh à, anh đừng mắng em nó nữa, để em lo việc này thử xem”*.

Vào buổi tối hôm đó, Trần Thế Ân đứng ở ngay cửa để đợi em trai về. Kết quả, thời gian đã hơn nửa đêm, em trai của ông mới trở về. Vào lúc này bạn sẽ nói như thế nào? Bạn ở đó đợi đến mười một giờ, rồi mười hai giờ, bạn sẽ như thế nào? Có phải lửa bắt đầu bốc lên hay không? Cho nên rất nhiều lúc phải dựa vào sự tu dưỡng của chúng ta, dựa vào công phu nhẫn nại của chúng ta. Có câu: *“Hết thủy pháp cần phải thành tựu từ công phu nhẫn nại”*. Khi em trai của ông trở về, ông liền đi tới sờ người của người em trai: *“Em trai à, em mặc ít quần áo như vậy có lạnh hay không?”*. Sau đó lại nói với em trai: *“Chắc là em đói rồi phải không, để anh bảo chị dâu nấu cho em một tô mì”*. Sau đó theo em trai vào nhà, còn tự tay mình khóa cửa lại. Đến ngày thứ hai vẫn làm như vậy, đứng ở cửa để đợi. Ngày thứ ba, ngày thứ tư đều làm như vậy, vả lại khi gặp người em này trở về đều tràn đầy sự quan tâm chăm sóc, tràn đầy tình yêu thương, dắt người em vào. Kỳ thực, một người ở bên ngoài chơi bời lêu lổng thì họ có cảm thấy thật sự vui vẻ hay không? Họ sẽ cảm thấy trong nội tâm thật trống rỗng. Cho nên, khi người em có thể cảm nhận được sự yêu thương của người anh thì người em sẽ dần dần bắt đầu quay đầu.

Không có người nào tự mình lại ưa thích việc sa ngã, chỉ cần bạn cho họ một bậc thềm để đi xuống, chỉ cần bạn khiến cho họ biết được phải đi theo phương hướng nào mới đúng, bạn kéo họ một tay thì không có ai mà không bằng lòng tiếp nhận. Nhưng mà phương pháp như vậy có thể khiến đối phương cảm động, tiếp nhận, việc này phải nhờ vào sự tu dưỡng và trí huệ của chính mình. Về sau, người em này đã không còn đi ra ngoài chơi bời.

Chúng ta cũng thường được nghe những câu chuyện về giáo dục đạo đức, cảm thấy vì sao mà người xưa đều có thể diễn ra những màn kịch hay như vậy? Vì sao chúng ta lại không thể biểu diễn được kịch hay, vả lại còn diễn ra toàn kịch xấu, dường như cứ luôn phải hối hận. Vấn đề là ở đâu? Tu dưỡng. Cho nên bất kỳ việc gì muốn thành tựu thì nhất định phải từ sự tu thân của chính mình mà bắt đầu, chứ không phải yêu cầu một người nào khác. Cho nên, trong quyển “Đại Học” đã nhắc nhở chúng ta một câu rất quan trọng: *“Tự thiên tử dĩ chí ư thứ nhân”*. **Bất luận bạn là thiên tử cũng vậy, bạn là dân thường cũng vậy, trong cuộc đời này nếu bạn muốn có sự nghiệp, muốn chăm lo gia đình được viên mãn thì phải bắt đầu từ điểm nào vậy? Từ tu dưỡng chính mình, công phu tự tu thân. Cho nên nếu người thân bạn bè bên cạnh ta không cảm động được thì vấn đề là ở ai? Là vấn đề ở chính chúng ta. Bởi vì “đức chưa tu”, đạo đức chưa đủ cho nên “cảm chưa tới”, không có cách nào khiến cho người khác cảm động. Cho nên nhà Nho có một câu tâm pháp, chỉ cần bạn thường xuyên để câu tâm pháp này ở trong tâm thì học vấn Nho Gia của bạn sẽ rất cao: *“Hành hữu bất đắc phản cầu chư kỳ”*. Nghĩa là bất kỳ việc gì làm không tốt không phải trước tiên kiểm thảo một ai khác, mà trước tiên nên kiểm thảo chính mình còn chỗ nào chưa làm tốt. Khi chúng ta có cái tâm như vậy thì thời gian của bạn sẽ không tiêu hao vào trong phiền não, thời gian của bạn cũng tuyệt đối không hao phí vào việc phê bình người khác, thời gian của bạn sẽ lập tức dùng vào việc ta phải làm như thế nào để cho sự việc được tốt hơn. Thái độ này vô cùng quan trọng. Khi bạn thời thời khắc khắc phản tỉnh chính mình thì những thân hữu ở bên cạnh bạn nhìn thấy sẽ rất cảm động, sẽ bị đức hạnh của bạn cảm phục.**

Chúng ta từ trong những mối quan hệ “**phụ tử hữu thân**”, “**quân thần hữu nghĩa**”, “**phu phụ hữu biệt**”, “**trường ấu hữu tự**”, chúng ta có thể cảm nhận được những mối quan hệ luân thường này có thể làm được tốt thì cuộc đời của con người sẽ cảm thấy vô cùng thiết thực, vô cùng vui vẻ.

Chúng ta nói, cuộc đời phải theo đuổi hạnh phúc. Tôi thường hay hỏi rất nhiều phụ huynh: “*Các vị mong muốn con cái của mình sau này đi con đường nhân sinh như thế nào, sau này trở thành con người như thế nào?*”. Các vị bằng hữu, các vị hy vọng con cái sau này trở thành một người như thế nào? Làm người hiếu thuận. Tốt, rất tốt! Hãy cho vị bằng hữu này một tràng pháo tay! Bởi vì bạn là người dẫn đường cho con cái, trong tâm bạn phải có suy nghĩ qua rồi, rất nhiều quan niệm tư tưởng là nhờ vào bạn vun trồng cho chúng.

Giả sử cuộc đời của bạn là sống ngày nào tính ngày đó, không có mục tiêu gì cả, vậy thì bạn sẽ dắt chúng đi về đâu? Cho nên khi cha mẹ cảm thấy việc hiếu thuận rất quan trọng, giúp đỡ cho con cái cắm gốc rễ, vậy thì cả cuộc đời của chúng sẽ được lợi ích.

Chúng ta ngày trước cũng đã nói, muốn vun trồng cái gốc hiếu thuận cho con cái thì phải bắt đầu từ đâu? Từ chính mình, lấy thân làm gương mà bắt đầu. Còn các vị khác thì sao? Bạn cảm thấy bạn hy vọng cuộc đời con cái của mình sẽ trở nên như thế nào? Phương hướng cuộc đời sẽ đi về đâu? Đã có suy nghĩ qua hay chưa? Giả sử như chúng ta đều không có suy nghĩ qua, vậy thì mỗi ngày đang dắt con cái đi về đâu? Có một số phụ huynh sẽ lập tức nói: “*Kỳ thực tôi cũng không có hy vọng về sau nó giàu sang phú quý gì đâu, tôi chỉ hy vọng nó có thể sống vui vẻ là được*”. Nghe ra thấy nguyện vọng này cũng rất nhỏ, trên thực tế thì rất khó làm được. Tôi liền hỏi lại: “*Anh nói vui vẻ là được, vậy xin hỏi anh có cảm thấy vui vẻ hay không?*” Họ liền suy nghĩ “*đúng là!*”. Tôi nói tiếp: “*Nếu như anh còn không vui vẻ được thì làm sao có thể dạy cho con cái vui được?*”. Phụ huynh hiện nay đều đẩy con cái về đâu vậy? Đều là đẩy con cái theo phong trào, chính là chủ nghĩa lên lớp, chính là cứ thi cử rồi thi cử,

sau đó như vậy mà học lên cao. Con đường này mà đi thì có vui hay không? Sẽ không. Vậy những người cha, người mẹ hy vọng con cái mình được vui vẻ này cũng đã dắt chúng đi theo con đường của mình rồi. Cho nên, con người thường hay chỉ ngồi ở đó mà nghĩ, rốt cuộc thì con đường đi đó có đúng hay không thì không suy nghĩ qua, rốt cuộc hạt giống trồng xuống đó đúng hay không? Có trồng đúng hạt giống để cho đời sau của họ được hạnh phúc vui vẻ hay không? Điều không biết, chỉ ngồi ở đó mà muốn sau này chúng được hạnh phúc vui vẻ, đây là việc không thể nào đạt được.

Tôi cũng bị đẩy vào con đường này, chủ nghĩa lên lớp. Cơ sở thi lên phổ thông, phổ thông rồi lên đại học. Ban đầu tôi vốn có hoài bão của Phạm Trọng Yêm, kết quả thi cử cho đến sau cùng thì như thế nào? Lòng dạ đều nhỏ hẹp, đi đâu cũng tính toán với người ta. Nhìn thấy người ta thi kiểm tra hơn tôi nửa điểm thì trong lòng đã thấy không thoải mái. Thật vậy, con người cạnh tranh nhau như vậy! Con người như vậy chỉ biết vì dự tính của chính mình, cả tâm lượng càng ngày càng nhỏ hẹp. Tư tưởng quan niệm của con cái chúng ta chỉ cần càng nhỏ hẹp, lòng dạ càng hẹp hòi, thì cuộc đời này đã được chú định sẵn là không thể vui vẻ hạnh phúc. Cho nên tục ngữ có câu: *“Vui vẻ không phải là có nhiều mà là có ít sự tính toán”*. Không so đo tính toán thì mới khiến cho con người thật sự vui vẻ hạnh phúc.

Chúng tôi tiếp nhận giáo huấn Thánh Hiền trong năm - sáu năm nay vốn là không tính toán, bởi vì không tính toán thì ngược lại có càng nhiều. Đây là chân lý. *“Người yêu thương người thường được người yêu lại, người kính người thường được người kính lại”*.

Chúng ta xem thấy Cư sĩ Hứa Triết, một người thanh niên 101 tuổi của Singapore, bởi vì sức khỏe của bà còn tốt hơn tôi. Bà ngồi Yoga được còn tôi thì không, thần khí tốt đến như vậy. Bạn xem, bà việc gì cũng nghĩ thay cho người khác, không hề tính toán với ai, cho nên trong tủ lạnh của bà xưa giờ không hề thiếu đồ ăn, xưa giờ không mua đồ ăn. Đồ ăn từ đâu có bà cũng không biết. Tôi thấy những người tặng thức ăn này cho bà hoàn toàn không để lại tên tuổi. Trong việc này có học vấn. Bởi vì bà Hứa Triết trong lúc phụng hiến vì xã hội

vốn không hề có mong muốn được người khác đền đáp, cho nên người khác nhận được đều rất cảm động, nên luôn nghĩ một khi có cơ hội báo đáp cho bà thì liền báo đáp mà cũng không muốn bà biết đó là ai. Con người thế gian chúng ta khi ra sức làm gì đều có mục đích. Xách giỏ quà tới tặng đều nói: “*Nào, món quà này là tôi tặng cho anh*”. Đây là có ý gì? Là muốn nói với mọi người anh đang nợ tôi một ân tình. Người khác nhận được cũng cảm thấy “*của biếu là của lo, của cho là của nợ*”, họ cũng có áp lực. Vì thế, hiện tại ân tình đưa qua tặng lại như vậy cũng không được thoải mái. Nhưng bà Hứa Triết này bỏ sức ra như vậy mà không cầu được báo đáp lại nên đã thức tỉnh được sự vô tư ở trong nhân tâm con người, cho nên ai đem rau trái đến tặng cho bà bà cũng đều không biết. Cho nên thật sự đối tốt với người thì người ta sẽ đối tốt với bạn, cuộc đời như vậy sẽ rất vui vẻ. Và lại khi tâm bạn mở ra, không tính toán với người nào khác, trong tâm thường được tự tại nhẹ nhàng.

Rốt cuộc là cuộc đời như thế nào, hạt giống như thế nào thì mới có thể khiến cho con cái của bạn thật sự được vui vẻ hạnh phúc? Bây giờ chúng ta phải suy nghĩ xem phải trồng loại hạt giống nào?

Từ trong những luân thường đại đạo đã nói thì chúng ta cũng thể hội được cái “*thiên luân chi lạc*”. Cái “*thiên luân chi lạc*” này so với việc thế gian ăn một tô mì ngon thì cảm giác đó tuyệt nhiên không như nhau. Niềm vui của thiên luân là khi cha mẹ chúng ta nhìn thấy anh chị em chúng ta vô cùng thương yêu nhau, biết đoàn kết với nhau, thì cha mẹ vui như thế nào? Là vui cả cuộc đời. Cho nên Mạnh Tử nói đời người có ba niềm vui.

Niềm vui thứ nhất, “Phụ mẫu câu tồn, huynh đệ vô cố”.

Đây là Mạnh Tử nói niềm vui của đời người. “*Phụ mẫu câu tồn, huynh đệ vô cố*”, cha mẹ đều được khỏe mạnh, anh em đều không có xích mích, đều có thể thường xuyên tụ họp lại khuyến khích lẫn nhau, nâng đỡ phù trợ nhau. Đây là niềm vui thứ nhất của đời người, là thiên luân chi lạc. Cho nên, **hiện tại có cha mẹ để phụng dưỡng thì đó là một việc vui lớn của cuộc đời.**

Hôm nọ, một vị bằng hữu của chúng tôi nói, khi cô học đại học, cô giúp cho cha của mình gội đầu. Cha của cô cúi đầu vào bồn rửa tay cho nên rất khó gội, nên tự tay cô đã giúp ông gội đầu. Sau khi tôi nghe xong rất ngưỡng mộ, vì sao vậy? Vì tôi không có cơ hội như vậy. Cuộc đời khi báo ân thì trong lòng của bạn sẽ cảm thấy rất thoải mái, rất thiết thực. Cho nên tôi liền nghĩ, giả sử sau mười năm nữa tôi có cơ hội có thể cùng chung sống suốt với cha mẹ thì tôi có thể chăm sóc từng chút cho cha mẹ, vậy thì trong lòng của tôi mới thật sự vui. Mà đạo đức học vấn của bạn cũng tăng theo sự tận tâm tận lực phụng dưỡng cha mẹ này. Cho nên vào ngày xưa, những người có đạo đức học vấn đều là hiếu tử, bởi vì tâm hiếu cùng với đạo đức học vấn thì tâm lượng của một con người sẽ biểu lộ ra bên ngoài. Một người con hiếu khi nhìn thấy cha mẹ của người khác sẽ như thế nào? Cũng sẽ sanh tâm cung kính. Một người có tâm hiếu nhìn thấy con cái của người khác cũng tuyệt đối không bắt nạt chúng, bởi vì họ sẽ nghĩ: *“Nếu mình bắt nạt chúng thì cha mẹ của chúng sẽ rất đau lòng”*. Khi một người khởi phát cái tâm hiếu thì sự tu dưỡng và học thức của người đó cũng sẽ nâng cao theo. Phu tử đã nói: *“Phù hiếu”*, hiếu là gì? *“Đức chi bản dã”*, là căn bản của đạo đức. Cho nên đức hạnh của một người muốn khởi phát thì nhất định phải bắt đầu từ hiếu.

Chúng ta xem tiếp: *“Huynh đệ vô cố”*. Anh em chị em có thể thương yêu giúp đỡ lẫn nhau, đây cũng là một niềm vui lớn của cuộc sống. Chúng ta cũng vừa nói đến, cuộc đời có hai sức mạnh lúc nào cũng giúp sức cho bạn mà không đòi hỏi bạn đền đáp, đó là cha mẹ và anh em. Mà khi anh em có thể tụ hội lại với nhau rất vui vẻ thì sẽ cho con cháu đời sau một tấm gương tốt nhất.

Niềm vui thứ hai là “Ngược lên không thẹn với trời, cúi xuống không thẹn với người”.

Đây chính là tục ngữ nói: *“Cúi đầu hay ngẩng đầu đều không thấy hổ thẹn”*. Cho nên khi đối diện với trời đất vạn vật bạn đều cảm thấy như thế nào? Cảm thấy không hổ thẹn, bởi vì ta đã tận tâm tận lực để làm rất nhiều bổn phận của ta, không có làm việc trái với lương tâm. Tục

ngữ nói: “*Ngày thường không làm việc trái lương tâm, nửa đêm gõ cửa không giật mình*”. Cho nên, **khi một người lúc nào cũng vô tư trong sạch thì nội tâm của người đó sẽ an ổn, rất vui vẻ.**

Chúng ta nhìn thấy rất nhiều hiện tượng xã hội ở trước mắt, có nhiều lúc cảm thấy trong lòng căm phẫn bất bình. Vì sao mà những người đó lại trốn thuế, dùng những phương pháp không tốt như vậy mà lại còn kiếm được rất nhiều tiền. Có thể chúng ta nhìn thấy thì trong tâm rất bất bình. Các vị bằng hữu, có cảm thấy như vậy hay không? Không à. Tâm lòng các vị thật rộng rãi.

Chúng ta hãy xem, sau khi họ làm sai, dùng những thủ đoạn không hợp pháp để có được sự giàu có của mình, họ có thật sự vui sướng hay không? Không có. Họ mỗi ngày đều lo lắng điều gì? Lo sợ sự việc bị bại lộ, lo sợ lộ bộ mặt thật. Những ngày tháng như vậy thật không dễ sống, thậm chí vốn sống được bảy mươi tuổi nhưng vì mỗi ngày đều lo sợ chuyện này, lo lắng chuyện kia, mỗi ngày đều phiền não rất nhiều, sau cùng thì té bào biến đổi, có khả năng mới năm mươi tuổi đã mắc ung thư rồi, mất đi hai mươi năm tuổi thọ của mình. Lo lắng khiến con người ta già đi. Mỗi ngày đều lo sợ bị nhà nước đến bắt đi, sợ bị người ta nhìn thấy, vậy thì sao có thể trường thọ được. Không chỉ tuổi thọ bị rút ngắn, mà vì họ dùng thủ đoạn phi pháp để kiếm được tiền đã khiến cho phúc phần của mình bị hao tổn. Vốn là trong số mạng có thể kiếm được năm triệu nhưng vì họ đã dùng thủ đoạn bất hợp pháp cho nên chỉ lấy được có một triệu. Bởi vì họ không rõ đạo lý, cho rằng lấy được thì đó là của mình, kỳ thực trong số mạng của họ không chỉ có như vậy. Cho nên: “*Tiểu nhân oan uổng làm tiểu nhân*”. Vả lại, không chỉ sau khi thành tiểu nhân, vốn được năm triệu biến thành chỉ còn một triệu, mà về sau bởi vì phạm pháp cho nên có thể phải bị trừng trị theo pháp luật, vì thế cả đời thật vô cùng oan uổng. Con người không hiểu đạo lý thật sự là rất đáng thương. Họ còn cho rằng họ thông minh, trên thực tế họ đã hủy hoại cuộc đời của mình. Cho nên chúng ta đối người xử sự phải đường đường chính chính thì trong lòng mới có thể thản nhiên, mới an ổn. Đây là niềm vui thứ hai của cuộc đời. Người sống không phải thẹn với lòng thì cuộc đời khí tiết chính trực lắm liệt. Tôi nghĩ là sống đến trăm tuổi

mà “*không thẹn với người*” chính là không có lỗi với ai, không có lỗi với người thân bạn bè của chúng ta, nghĩa là mỗi chút đều đã tận hết bổn phận của mình.

Hiện tại rất nhiều người làm cha ngày ngày đều du sơn ngoạn thủy, họ thích núi, họ thích biển, nhưng mà việc dạy dỗ con cái ở nhà thì như thế nào? Đều không quản tới. Xin hỏi, người như vậy thì có thể nói là không thẹn với ai hay không? Họ thường thường du sơn ngoạn thủy nên xem ra tâm tình dường như rất tốt, thực tế họ đang chạy trốn. Hiện tại có rất nhiều người không tận hết bổn phận, chuyên trốn tránh, chuyên tự lừa gạt mình. Việc du sơn ngoạn thủy làm cho sao lãng, không còn suy nghĩ đến chuyện gì khác.

Ví dụ có người nói đi xuống lầu chơi đua ngựa, hay chơi mạt chược, đánh bài, hoặc uống rượu, kỳ thực đều đang tự mê hoặc chính mình, đều chẳng giúp được gì cho việc của mình. Con người chỉ cần chịu gánh vác, khi tận tâm tận lực thì người khác cũng sẽ cảm nhận được sự gánh vác đó của họ. Lúc này mới gọi họ là không thẹn với người.

Hôm qua đã nhắc đến một câu giáo huấn rất quan trọng của Văn Thiên Tường đối với chúng ta: “*Đời người xưa nay ai không chết, hãy để lòng son chiếu sử xanh*”. **Cho nên cuộc đời con người phải không có lỗi với những người quan tâm đến chúng ta, phải không có lỗi với những người chăm sóc chúng ta, phải không có lỗi với vợ con của chúng ta, cuộc đời như vậy mới thiết thực.** Đây là niềm vui thứ hai.

Niềm vui thứ ba, “Đắc thiên hạ anh tài nhi giáo chi tam lạc dã”.

Các vị bằng hữu có lẽ là trong quá trình nghe giảng có thể cảm nhận được tôi là giáo viên thì có vất vả lắm hay không? Tôi làm rất vui vẻ. Tôi thường nói, nếu hiện nay có người nói với tôi là anh hãy đến công ty của tôi làm, mỗi tháng tôi trả anh 50.000 Đài tệ, tôi có làm hay không? Tôi không làm. Tiền làm đủ dùng là được, thật sự cảm thấy vui vẻ. Những gì tôi đã làm là có ích cho học trò của mình, xã hội cũng có ích, làm cũng thấy rất thiết thực. Nhìn lại hơn một năm qua

của tôi đã làm được hơn 300 buổi về “giảng tòa văn hóa truyền thống”. Quay đầu nhìn trở lại, cả đời tôi xưa giờ chưa có cảm giác tốt đến như vậy. Thật vậy! Cho nên trong lòng rất vui sướng, có thể không thẹn với lòng, lại có thể dạy được anh tài trong thiên hạ. Cho nên tôi nói dù kiếm được nhiều tiền hơn thì cuộc đời của tôi cũng sẽ không làm những công việc nào khác, bởi vì chúng ta làm giáo dục thì không chỉ nhìn vào hiện tại. Tư tưởng quan niệm chính xác của con trẻ sẽ ảnh hưởng đến việc chúng sẽ đối diện với rất nhiều người sau này, ảnh hưởng đến cả con cái của chúng. Thậm chí nếu như sau này chúng lại làm giáo viên thì sẽ còn ảnh hưởng đến học trò của chúng. Do vì trong cuộc đời của chúng tôi đã gặp được rất nhiều thầy hay bạn tốt nên đã làm thay đổi được cuộc đời của chúng tôi. Chúng tôi ngày nay cũng đã định vị được chính mình phải: “*Học vi nhân sư*”, tiếp đến có thể thành tựu được cuộc đời cho người khác. Đó là niềm vui thứ ba.

Rất nhiều bằng hữu nói: “*Thầy Thái à, thầy là giáo viên cho nên thầy mới có niềm vui thứ ba, chứ tôi thì không có*”. Nghĩa lý của Thánh nhân tuyệt đối không phải hạn chế ở một góc độ nào đó. Khi chúng ta chân thật toàn tâm đi giúp đỡ người khác, đi dẫn dắt người khác, người khác khi tiếp nhận sự giúp đỡ, sự giáo huấn của bạn họ cũng sẽ ghi nhớ suốt đời. Cho nên những khi chúng tôi trò chuyện với các bằng hữu, họ thường hay nói họ vào được công ty nào đó chính là bởi vì họ nhờ có một ai đó đã chỉ bảo từng chút một. Thậm chí nhớ lại khi mới đến, bởi vì chưa quen và cũng mang không đủ đồ dùng, sau đó cũng là nhờ một vị đồng nghiệp đã đem cho một cái mền dày. Cho nên khi vị bằng hữu nói về một người bạn của anh thì tâm của anh như thế nào? Xem người đó như thế nào? Xem như một người thầy hay bạn tốt trong cuộc đời. Cho nên khi bạn bè bên cạnh bạn nhắc đến bạn đều cảm động, tôn kính đến như vậy, vậy cuộc đời của bạn đã thành tựu được những người này rồi, bạn ở trong mắt của họ chính là một người thầy. Cho nên bất luận là ai, chỉ cần bạn toàn tâm toàn ý để đối đãi với người, người khác sẽ rất tôn kính đối với bạn, đem bạn làm thành tấm gương học tập, cho nên bạn cũng là người đặc và dạy những anh tài trong thiên hạ. Cho nên, bạn muốn học vấn,

muốn khế nhập cuộc sống của Thánh Hiền, tuyệt đối lúc nào cũng có thể làm được.

Ngoài ba niềm vui này của Mạnh Tử thì trong rất nhiều giáo huấn của Thánh Hiền chúng ta còn có chỗ nào nói đến niềm vui, các vị bằng hữu hãy suy nghĩ thử xem? **Giúp người là niềm vui.** Việc giúp người là niềm vui này trẻ con có hiểu hay không? Bạn xem, trẻ con không có phân biệt, chúng không tự tự, cho nên khi ở cùng với rất nhiều bạn khác thì có lúc chúng cũng đưa đồ cho người khác một cách tự nhiên. Chúng tôi có một lớp học tại Hải Khẩu, bởi vì sau khi học được “Đệ Tử Quy” các em cũng rất biết hiếu thảo. Vì vậy dịp mừng 8/3 năm nay, các học trò cử một người đại diện đến nói với giáo viên của chúng: *“Thưa thầy, mừng 8/3 năm nay đến rồi, các cô giáo đã rất vất vả, cho nên chúng em quyết định sẽ mua hai bông hoa”*. Vị giáo viên này chưa kịp phản ứng vì sao lại muốn mua hai bông hoa, học trò liền nói: *“Một đóa tặng cho mẹ, một đóa tặng cho cô giáo ở trong trường”*. Vị giáo viên này lập tức tùy hỷ công đức nói: *“Ôi tốt quá, tốt quá! Thầy ủng hộ các em, nhanh nhanh làm đi”*. Thế là vào ngày 8/3 hôm ấy học sinh cả lớp đã mang hoa đi tặng giáo viên nữ trong trường. Chúng ta có thể cảm nhận được bầu không khí ở trường hôm ấy thật tràn đầy không khí tôn sư trọng đạo. Trong số đó có một học trò sau khi tặng xong (là một em nam) rất hớn hờ nói với giáo viên của mình: *“Thầy ơi, khi em tặng bông hoa của mình đi, nhìn thấy nụ cười của cô giáo em rất vui sướng”*. Tiếp theo, vị giáo viên liền hỏi: *“Vậy lúc này em đã thể hội được những gì?”*. Em học trò suy nghĩ một lúc lại nói: *“Cho có phước hơn là nhận”*, chính là giúp người làm niềm vui. Phụ huynh xem thấy rất cảm động. Một vị nữ hiệu trưởng đã đi đến lớp của vị thầy ấy để ghi nhận sự việc đối với thầy, cổ vũ cho thầy. Vị hiệu trưởng này cũng đã cảm động đến rơi cả nước mắt, vì sao vậy? Bởi vì hiện nay những chuyện cảm động đến như vậy đã trở nên quá ít. Do vậy, chúng ta làm người thì phải biểu diễn ra thật nhiều việc tốt, để tưới tắm cho xã hội đang thiếu đi lòng yêu thương và quan tâm chăm sóc. Chúng ta phải có bổn phận sứ mạng giúp người làm vui.

Còn có việc gì cũng sẽ khiến cho đời người được vui? Bạn muốn con cái bạn sau này có thể cảm nhận được việc giúp người làm vui, vậy

hiện nay thì sao? Chúng về sau trưởng thành liền lập tức biết giúp người làm vui. Hiện tại phải thường xuyên dắt chúng đi chăm sóc một số người lớn tuổi, hoặc đi đến viện cô nhi một vài chuyến. Khi chúng thường xuyên nhìn thấy những sự cần thiết của con người, khi đạt được những niềm vui từ việc này thì chúng sẽ sanh khởi được một loại tâm yêu thương rất sâu. Cho nên Cư sĩ Hứa Triết cả đời mấy mươi năm đều giúp đỡ cho người khác. Bà nói: *“Bởi vì lúc nhỏ, một lần khi ăn cơm thì có người đến gõ cửa nhà của bà. Mẹ của bà vừa mở cửa nhìn thấy có mấy người đang vô cùng đói khát, muốn xin đồ ăn thức uống. Người mẹ của bà lập tức quay vào nhà, không nói một câu nào đem hết đồ ăn trên bàn đưa cho họ”*. Bà Hứa Triết khi đó còn rất nhỏ, nhìn thấy được dáng vẻ của người nghèo đói khát mấy ngày liền, sau khi ăn được thức ăn vào thì vẻ mặt liền tươi cười trở lại, đã để lại cho bà ấn tượng rất sâu sắc, cho nên bà cảm thấy giúp đỡ người khác rất vui. Vì thế, chúng ta là người làm cha mẹ người khác thì phải biết dẫn dắt làm trước tiên, con cái sẽ noi theo, tiếp đến còn cảm nhận được việc giúp người làm vui.

Các vị bằng hữu, còn gì nữa không? Các vị nghĩ đến điều gì nữa? **Biết đủ thường vui**. Xin hãy cho vị này một tràng pháo tay. Đích thực khi bạn đã biết đủ, người khác cho chúng ta một số sự giúp đỡ, chúng ta sẽ rất cảm ơn. Nhưng một khi bạn không biết đủ, đời người không chỉ không có niềm vui mà còn rất gian khổ. Đời người chỉ cần không biết đủ thì phiền não nhất định sẽ bộc phát, nhất định lo được lo mất. Mình có hai triệu nhìn thấy người khác có năm triệu liền không vui. Bản thân mình có mười triệu thấy người khác có hai mươi triệu thì không vui, họ không thể vui lên được.

Chúng ta suy nghĩ thử xem, người có tiền thì vui hơn hay người không có tiền thì vui hơn? Rất nhiều người đều cảm thấy đời người chỉ cần có tiền thì sẽ được hạnh phúc, nhưng mà khi họ thật sự có tiền rồi, họ quay nhìn lại thì thấy phiền não của mình sao mà càng lúc lại càng nhiều. Con người nếu không biết đủ thì sẽ không thể nào vui về hạnh phúc.

Chúng ta hãy xem những người có tiền hiện nay, khi bước ra ngoài đều hết sức chú ý, còn phải thường xuyên đổi xe, bước ra ngoài phải

đem theo vệ sĩ. Không những họ có cuộc sống rất căng thẳng, mà ngay cả con cái của họ đi học tan trường đều phải có rất nhiều người hộ tống. Nếu như bảo tôi làm con của một người có tiền thì tôi sẽ không làm, khổ sở quá! Cho nên người có tiền phiền não hơn người không có tiền rất nhiều. Họ còn nghĩ đến, giả như những đứa con này của tôi không thành tài thì số tiền này của tôi sẽ làm như thế nào? Ngày ngày còn lo lắng tiền có bị ít lại hay không? Ngày ngày phải suy nghĩ họ nên đem cổ phiếu đầu tư vào đâu.

Chúng ta hãy xem thử, sau khi con người đạt được dự vọng thì họ có thật sự được vui vẻ hay không? Ví dụ như nói họ mua một chiếc áo rất đẹp, cầm cái thẻ quẹt một cái hết 5.000. Mặc được năm - ba ngày rất vui thích, đi đến đâu cũng muốn người ta xem thấy, "*anh thấy bộ đồ này của tôi có đẹp hay không?*". Vui được ba ngày nhưng phải khổ bao lâu? Khổ cả tháng. Cả tháng đó có thể chỉ ăn mì ăn liền, bởi vì tiền đã dùng hết rồi. Cho nên vui được ba ngày mà khổ đến cả tháng.

Lại nữa, mua một chiếc xe hơi đẹp, tiêu tốn mấy chục ngàn, vui được bao nhiêu lâu? Có thể là vui cả tháng. Cả tháng đó người vợ như bị cho vào lãnh cung. Chiếc xe hơi đời mới này còn quan trọng hơn cả vợ, ngày ngày cứ lau tới lau lui. Vui được một tháng nhưng tài khoản phải tổn hao trong bao lâu? Có thể là phải trả hai năm - ba năm. Trong hai - ba năm này, tiền lương vừa lãnh ra chưa được cầm ấm tay thì phải đem trả đi. Không chỉ phải khổ suốt hai - ba năm mà khi chạy được nửa năm thấy người ta lại ra mẫu xe mới thì tay chân không yên, lại bán chiếc xe cũ này đi để mua một mẫu mới hơn. Cho nên dự vọng con người chỉ cần mở ra rồi thì thu lại không nổi. Vì thế, cổ Thánh tiên Hiền xưa nói: "*Dục là vực thẳm*", ngã xuống đó rồi thì không thấy đáy. Nếu như đời người cứ theo đuổi tiền tài thì cuộc đời của bạn tuyệt đối sẽ không có được niềm vui chân thật.

Chúng tôi thường xem thấy người hiện tại cảm thấy như thế nào là thành công vậy? Địa vị xã hội. Chính là mua được một ngôi biệt thự xa hoa thì gọi là thành công. Giá trị đã dẫn đến sai lầm nghiêm trọng. Chúng ta hãy suy nghĩ xem, mua được một ngôi biệt thự xa hoa thì vui được bao nhiêu lâu? Mỗi năm nhiều nhất cũng đi đến nghỉ ngơi

được vài lần, còn lại thời gian khác đều là phải vất vả đi kiếm tiền, vất vả trả tiền. Cho nên mỗi năm vui được vài ngày mà phải vất vả trong bao lâu? Có thể sẽ phải trả nợ trong suốt mười lăm năm đến hai mươi năm. Thế là tất cả công phu của cuộc đời đều hao tổn vào trong việc theo đuổi tiền tài, rất khó có được niềm vui chân thật.

Chúng ta hãy suy nghĩ, người mua ngôi nhà mà chỉ ở vài lần một năm, vả lại họ còn phải thuê người giúp việc ở đó để trông coi, cho nên người giúp việc thì một năm sống ở ngôi nhà đó 365 ngày, mà họ thì chỉ có thể ở được bao lâu? Họ chỉ ở được có vài ngày. Cho nên các vị bằng hữu, ai có phước hơn ai vậy? Có lẽ người giúp việc có phước hơn. Người chủ nhà cả đời kiếm tiền bán sống bán chết. Cho nên cuộc đời con người biết đủ mới thật sự được vui sướng, hạnh phúc.

Được rồi, tiết học này chỉ học đến đây! Xin cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 16

Xin chào các vị bằng hữu, chào mọi người!

Chúng ta vừa nhắc đến, đời người muốn hạnh phúc phải gieo đúng hạt giống hạnh phúc, nhắc đến Mạnh Tử nói ba cái vui.

Cái vui thứ nhất là “Cha mẹ đều còn, anh em hòa thuận”. Khi hiện nay chúng ta đều còn cha mẹ và anh em, nhất định phải cố gắng quý trọng cơ hội này, nếu không thì cuộc sống sẽ có hối tiếc. Cái gọi là “*Cây muốn lặng mà gió chẳng dừng, con muốn nuôi cha mẹ mà cha mẹ chẳng còn*”. Chúng ta luôn luôn nghĩ đến sự quan tâm của anh em đối với chúng ta, luôn nghĩ đến sự diu dặt của trường bồi đối với chúng ta, chúng ta đều phải nắm lấy thời cơ, cố gắng hồi báo, cố gắng quan tâm họ.

Cái vui thứ hai là “Ngước lên không hổ với trời, cúi xuống không thẹn với người”. Cuộc sống từ nay về sau phải làm người thẳng thắn, trong sáng vô tư. Rất nhiều bạn nói: “*Thầy Thái, tôi không kịp*

nữa rồi, việc trước đây của tôi đã làm sai rồi”. Phu Tử nói: “Người không phải là Thánh Hiền, không ai mà không có lỗi, có lỗi mà biết sửa lỗi thì không có thiện nào bằng”. Cho nên, khi chúng ta có loại dũng khí sửa lỗi này thì cái sức mạnh đó sẽ càng cảm động người hơn. Cái gọi là: “*Lãng tử quay đầu vàng không đổi*”. Chỉ cần có tâm sửa lỗi thì cuộc sống tương lai đều có thể sống vô cùng thẳng thắn.

Thứ ba là “Đắc thiên hạ anh tài nhi giáo chi”. Chúng ta tận tâm tận lực đi giúp đỡ người khác, đi hướng dẫn người khác, cũng có thể nhận được sự yêu quý của mọi người đối với chúng ta.

Giá trị của cuộc sống ở chỗ nào vậy? Khi bạn lìa khỏi thế gian này rất nhiều người tưởng nhớ bạn, rất nhiều người cảm ơn bạn, thì giá trị của bạn ở trong đời này vô cùng cao. Khi chúng ta rời đi có rất nhiều người đứng lên vỗ tay, thế thì chúng ta phải nghiêm túc kiểm điểm. Tuyệt đối không nên đợi đến khi chúng ta nhắm mắt lại, cái thời khắc người ta vỗ tay đó, bạn mới cảm giác được đời này ta sống phóng đãng rồi. Khi chúng ta hiện nay nghĩ đến lúc chúng ta ra đi sẽ có rất nhiều người rất vui mừng, điều đó chứng tỏ chúng ta làm người làm sai rồi, cần nhanh chóng điều chỉnh trở lại.

Ngoài ba cái vui của Mạnh Tử ra, chúng ta vừa rồi còn nhắc đến những cái vui nào nữa vậy?

“Giúp người là vui”. Giúp người này nhất định phải đích thân cảm nhận thì mới có thể đánh thức loại tâm nhân từ của mỗi người.

Cuối cùng chúng ta nhắc đến: **“Biết đủ thường vui”.** Người biết đủ cuộc sống cũng cảm thấy rất hạnh phúc. Người không biết đủ, cuộc sống có thể sẽ trở thành nô lệ cho vật chất, một đời bận rộn cũng không biết mình đang làm gì. Nhiều người hiện nay cảm thấy rất ngưỡng mộ loại đời sống khắp nơi đều là thiết bị điện. Chúng ta ngưỡng mộ quốc gia Âu Mỹ, giống như chúng ta ở Hồng Kông, khi chúng ta vừa bước vào cửa có thể nhìn thấy bao nhiêu đồ dùng bằng điện: lò vi ba, tủ lạnh,... cái nào cũng là điện. Thực ra, khi chúng ta bước vào trong nhà, toàn bộ nhà là một cái xưởng điện tử. Mọi lúc

mọi nơi cơ thể của bạn đều đang tiếp nhận bức xạ, tiếp nhận sự nhiễu sóng của sóng điện từ này. Cho nên, mới nhìn tưởng là có phúc, trên sự thật chưa chắc là phúc thật. Người hiện nay sống ở trong loại sóng điện từ này, sống được mười năm - hai mươi năm thì rất nhiều bệnh tật liền xuất hiện. Cho nên chúng tôi nói: *“Trở về tự nhiên là hạnh phúc nhất”*. Tại sao nhiều người khi vào trong rừng ở vài ba ngày thì khí sắc lập tức hồng hào trở lại vậy? Thực ra những sản phẩm thiết bị điện này không phải có thể thật sự khiến bạn khỏe mạnh hạnh phúc.

Chúng ta thường nghe nói, phụ nữ mang thai không được sử dụng lò vi ba. Thế những người khác không phải phụ nữ mang thai thì có thể sử dụng lò vi ba? Có phải lò vi ba nhìn thấy phụ nữ mang thai mới làm tổn hại phải không? Thực ra mọi lúc mọi nơi bức xạ đều rất nghiêm trọng, chỉ là sợ ảnh hưởng thai nhi, đến khi sinh ra bị quái thai. Nhưng mà mỗi ngày lò vi ba vẫn đang ở đó thể hiện uy lực, chúng ta mọi lúc mọi nơi vẫn là đang bị tổn thương. Nói thành thật, những thứ đem ra từ lò vi ba ăn có ngon hay không vậy? Cái năng lượng đó ăn thức ăn không chỉ có ăn nhiệt lượng, còn có năng lượng của nó nữa. Rất nhiều thức ăn bạn ăn vào, nhất là những thức ăn dùng để ăn sống như một số rau mầm, rau cải rất tươi, cảm giác thấy sáng khoái tinh thần. Cái đó chính là thực vật đó có năng lượng, sẽ nâng cao trạng thái của bạn. Nếu như bạn đi ăn một khối lượng lớn đồ ăn đun nấu rất lâu, ăn vào quả thật rất no, nhưng lập tức cảm thấy đầu lâng lâng, buồn ngủ rất nhanh. Cho nên đồ ăn không chỉ cần ăn an tâm, mà còn phải ăn tạo ra năng lượng của nó, ăn tạo ra sức khỏe. Cho nên rất nhiều vật dụng bằng điện chưa chắc có thể khiến bạn ăn vào trở nên khỏe mạnh.

Người thật sự biết nấu nướng họ sẽ không dùng tủ lạnh, họ đều dùng rau vừa mới mua về lập tức nấu, lập tức ăn hết. Đó là thức ăn có thành phần dinh dưỡng cao nhất. Khi ăn xong, để vào tủ lạnh chất dinh dưỡng sẽ như thế nào vậy? Mỗi ngày một xuống thấp. Thậm chí là xuống đến cuối cùng ngay cả dinh dưỡng cũng không còn mà còn có hại. Cho nên, người hiện nay tại sao đều không khỏe mạnh? Chúng ta cần tìm ra cho được nguyên nhân của nó.

Người hiện nay cảm thấy đời sống nâng cao phẩm chất. Ví dụ mua điện thoại cầm tay. Điện thoại cầm tay đem lại cho chúng ta lợi ích gì vậy? Tiện liên lạc, tiện giao tiếp. Có đạo lý hay không vậy? Nghe ra rất có đạo lý. Tiện giao tiếp, tức là khoảng cách giữa người với người có thể càng ngày càng gần nhau hơn. Đây là mục tiêu, mục đích quan trọng nhất ban đầu thiết kế điện thoại. Có đúng không? Có thể kéo gần khoảng cách giữa người với người, đôi bên có thể thường xuyên quan tâm, thường xuyên liên hệ qua lại với nhau. Hiện nay, điện thoại cầm tay ngày càng thuận tiện, ngay cả trong thang máy cũng có thể thu nhận được, xin hỏi khoảng cách giữa người với người đã kéo gần lại với nhau chưa vậy? Càng ngày càng xa, đã đi ngược lại với mục đích ban đầu rồi. Cho nên sản phẩm khoa học kỹ thuật cao rốt cuộc có thể khiến cho đời sống của bạn hạnh phúc, đầy đủ hay không? Bạn cần phải thâm nhập suy nghĩ.

Hơn nữa, hiện nay đã xác định sóng từ của điện thoại di động sẽ gây nên ung thư, cho nên các vị bằng hữu nên bớt gọi. Rất nhiều người một ngày gọi đến mấy giờ đồng hồ, cái lỗ tai đều bị tổn thương. Tôi bình thường hầu như không dùng điện thoại di động, thỉnh thoảng dùng một chút. Mỗi một lần cầm điện thoại di động lên rất không thoải mái, cảm thấy nửa mặt bên này giống như bị chích thuốc tê vậy, thấy rất khó chịu. Bởi vì bạn không thường gọi, bạn lập tức có thể cảm nhận được sức mạnh của nó. Nếu như bạn gọi mỗi ngày thì bạn sẽ bị tê dại ngay. Cái này gọi là: *“Vào trong quán cá mắm lâu ngày sẽ không còn thấy nó hôi thối nữa”*, bạn đã quen với cái mùi đó rồi, đã quen với cái cảm giác đó, không biết nó luôn luôn đều đang tổn hại bạn. Cho nên, vì sức khỏe của mình cố gắng dùng điện thoại bàn, đó là loại không có bức xạ nhất. Hơn nữa, sức khỏe của bạn không chỉ có ảnh hưởng đến bạn, mà còn khiến cho cha mẹ bạn yên tâm, cho vợ con bạn yên tâm. Nếu như bạn thật sự bất đắc dĩ vẫn phải thỉnh thoảng dùng nó thì có thể dùng tai nghe, vậy tổn hại sẽ tương đối ít hơn. Thậm chí thường xuyên vào công viên Cửu Long đi bộ một chút, đem những sóng từ này bỏ hết. Cùng với những cỏ cây hoa lá tự nhiên này hấp thụ vào một số năng lượng tốt, thường giữ thân thể khỏe mạnh. Thân thể khỏe mạnh thì con người mới có thể hạnh phúc.

Một người cơ thể không khỏe mạnh thì có thể vui được không? Nhất định không thể vui. Không chỉ bạn không thể vui mà người thân bạn bè của bạn cũng không thể vui. Cho nên trong “Luận Ngữ” nói: *“Phụ mẫu duy kỳ tật chi ưu”*. Nỗi lo lắng nhất của cha mẹ chính là sức khỏe của con cái. Khi sức khỏe của chúng ta không tốt, không chỉ bản thân không vui mà cha mẹ cũng không vui, cho nên cần chăm sóc sức khỏe tốt.

Đời người còn có thú vui gì nữa không vậy? Nếu như các bạn đều không thể trả lời được, tức là đời người cũng chẳng có gì vui! Thế thì cần điều chỉnh. Tôi thấy các bạn mấy hôm nay vẻ mặt tươi cười rất nhiều, các bạn mấy hôm nay không vui về sao? Đọc sách Thánh Hiền. Đúng rồi! **Đọc sách Thánh Hiền vui**. Cho nên: **“Vui nhất không gì bằng đọc sách”**. Trước đây, người có học đọc sách vui đến mức có một bài thơ: *“Độc thư chi lạc lạc hà như, lục mãn song tiền thảo bất trừ”*. Đọc đến quên ngủ, cỏ trong sân nhà đều đã mọc lên rất cao rồi mà vẫn không biết. Cho nên, thật sự đọc được sách Thánh Hiền là hạnh phúc. Tiếp nhận được lời giáo huấn Thánh Hiền chúng ta mới có thể hiểu đạo lý. Con người một khi hiểu đạo lý, *“lý đắc thì tâm an”*. Nếu không thì cả đời rất khờ dại, không hiểu rõ đúng sai, thế là rất đau khổ.

Khóa trình lần này chúng tôi giảng năm ngày ở Hàng Châu. Trong khóa trình năm ngày này, đơn vị tổ chức đã sắp xếp một anh bạn đi cạnh bảo vệ an toàn nhóm thầy giáo này của chúng tôi. Đương nhiên không có lo lắng gì cho tính mạng, chủ yếu nhất chính là bởi vì 500 người đang nghe giảng, sợ quá nhiều học viên đến thầy giáo chúng tôi không cách gì ngăn cản được, cho nên đã phái một vị nam sĩ khoảng chừng bốn mươi tuổi. Anh ấy đã làm cảnh sát quân sự mười hai năm, nhìn thấy rất mạnh mẽ, võ nghệ cao cường, không giống như tôi thế này. Anh bạn này lúc sắp bắt đầu liền nói với tôi: *“Thầy Thái à, tôi không có văn hóa, chữ cũng viết không được. Thầy lên lớp nhất định không nên gọi tôi”*. Anh rất sợ tôi lên lớp gọi anh lên trả lời vấn đề. Tôi liền nói với anh: *“Anh không nói với tôi thì tôi cũng không gọi anh đâu, vì anh nói với tôi nên tôi sẽ chú ý đến anh”*. Thấy anh căng thẳng như vậy, đương nhiên tôi không có gọi anh. Anh ấy ngay

lúc lên lớp liền ngồi ở ngay chính giữa, hàng thứ tư, học vô cùng chuyên chú. Cho nên con người thực ra không phải không ham học, mà là do họ không có gặp được cơ hội học tập tốt. Tôi thấy mấy ngày đó anh ấy tập trung tinh thần nghe giảng, hoàn toàn không có buồn ngủ.

Khi nghe đến ngày thứ ba, anh dắt chúng tôi đi ăn cơm, vừa đi vừa nói: *“Quá tốt rồi, quá tốt rồi, thật sự là quá tốt”*. Chúng tôi nghe xong chẳng hiểu gì cả, chỉ cảm thấy anh rất vui sướng. Anh nói: *“Quá tốt, quá tốt rồi”*. Sau đó anh liền nói với tôi: *“Thầy Thái, tôi bây giờ chỉ có thể dùng ngôn ngữ của đứa trẻ ba tuổi để bày tỏ tâm trạng của tôi, không tìm được lời nói khác nữa”*. Anh nói tiếp: *“Cuộc đời tôi đã sống bốn mươi năm, cuối cùng tôi biết tôi sai ở chỗ nào”*. Một người cả đời không biết mình sai ở chỗ nào, rất thất vọng. Anh nói: *“Tôi hiện nay cuối cùng biết vợ của tôi tại sao ly hôn tôi. Cuối cùng tôi biết tại sao con tôi không giao tiếp với tôi, tại sao đồng nghiệp sợ tôi như vậy. Hóa ra vấn đề đều ở chính mình”*.

Tôi tiếp đó nói với anh: *“Anh là quá vội, rất hay giận dữ”*. Anh vừa nghe xong lập tức rất kinh ngạc. Sau đó lại nói: *“Thầy Thái, sao thầy biết vậy? Tôi đúng là rất hay giận dữ, tôi bị nó hại chết rồi”*. Bởi vì ở trong bài giảng của chúng tôi nói: *“Phải trừ phần”*, cần tiết chế cho được đối với phần nộ, cần nén cho được giận dữ xuống. Điều này quá quan trọng. Anh nói: *“Sao thầy biết? Tôi đời này bị thua ở chỗ này quá nhiều rồi”*. Tôi tiếp đó nói với anh ấy: *“Một người nâng cao học vấn thì phải bắt tay làm từ chỗ khó nhất”*. Cho nên anh ấy nói, anh hôm đó nghĩ đến câu nói này của tôi, đã suy nghĩ đúng mấy giờ đồng hồ. Cứ ở đó suy nghĩ tính nóng giận của ta quá lớn.

Sáng ngày thứ tư, anh bạn này dắt chúng tôi đi ăn sáng. Sau khi đi rồi, anh ta liền nói: *“Thầy Thái, thầy trước tiên ngồi ở bên này một chút”*. Anh liền đem lại một cái ghế bảo tôi ngồi. Sau đó anh ấy nói: *“Tôi muốn nói chuyện với thầy một chút”*. Tôi cảm thấy bầu không khí rất kỳ lạ. Hai người đàn ông có gì để nói chuyện? Tôi cảm thấy có khả năng anh ấy không phải thật sự muốn nói chuyện với tôi. Anh thấy tôi vừa ngồi xuống, liền bước lên phía trước, là đứng ở trước mặt tôi. Anh nói: *“Tôi chỉ lạy cha mẹ, chỉ lạy thầy”*. Tôi vừa nghe xong,

không dám đón nhận, lập tức nhảy lên, nhanh chân chạy. Anh ấy quá khỏe, đã làm cảnh sát quân sự mười hai năm, liền nắm tôi đè xuống. Anh ấy nói: *“Thầy Thái, thầy nhất định phải để tôi lay”*. Ngay lúc đó, bạn có thể cảm nhận được một người bốn mươi tuổi hoàn toàn chân thành, không có tạo tác, giống như một đứa trẻ vậy, rất tự nhiên đem tình cảm của anh biểu hiện ra. Tôi ngồi xuống chỗ đó, trong tâm tôi nghĩ: *“Ba lay này của anh là lay cổ Thánh tiên Hiền của chúng ta”*. Không có giáo huấn tốt như vậy của cổ Thánh tiên Hiền thì chúng ta không có cách gì có được sự giáo hóa tốt như thế này. Cho nên có thể cảm nhận được, cuộc đời anh ấy cuối cùng đã tìm ra phương pháp, cuộc sống tương lai không còn ngu dốt nữa, cho nên nội tâm của anh rất phấn khởi.

Sau đó, khi sắp chia tay, anh ấy liền nói với tôi: *“Sau khi tôi đem công việc của tôi bàn giao xong, tôi sẽ đến học tập với thầy”*. Vị thầy bên cạnh chúng tôi nói: *“Tốt, tốt, để anh ấy đến, anh ấy có thể bảo vệ chúng ta”*. Cho nên, đời người hiểu rõ mình sai ở chỗ nào cũng là rất sung sướng, rất hạnh phúc.

Chúng ta tiếp đến: ***“Tri sĩ cận hồ dũng”***, lấy dũng khí, đem đời người cố gắng kinh doanh tốt, xoay chuyển trở lại, thế thì càng đi sẽ càng vững chắc, càng đi càng hạnh phúc. Cho nên đọc được sách Thánh Hiền là hạnh phúc, có thể tự mình trưởng thành là hạnh phúc. Cho nên các vị bằng hữu, vẻ mặt tươi cười mấy hôm nay chính là phát triển niềm vui.

Chúng tôi đã làm chín khóa giảng trên toàn quốc, mỗi khóa đều năm ngày. Sau năm ngày, tổng hợp lại số thời gian lên lớp gần bốn mươi giờ. Không có người nào than mệt, rất chăm chỉ ghi chép. Có khi giảng bài đến mười giờ, nói: *“Thôi, hôm nay chỉ học đến đây.”*, cúi xuống chào. Biểu cảm bên dưới là: *“Hả! Hết giờ rồi à?”*. Sau đó chúng tôi nói: *“Giảng thêm một giờ nữa có được không?”* Họ nói: *“Vâng”*. Tôi nói: *“Không được, không được, sáng sớm ngày mai lại lên lớp tiếp rồi”*. Cho nên con người thật sự có cái tâm ham học, thích thiện, mến đức. Khi chúng ta thật sự nắm được loại cơ hội học tập trí tuệ Thánh Hiền này, bạn tuyệt đối không được buông lỏng nữa, nên cố gắng quý

trọng cái duyên phận này, cố gắng thành tựu cuộc đời của mình, cũng thành tựu cho thế hệ sau và cuộc đời của người có duyên xung quanh bạn. Như vậy bạn sẽ biết giúp người là vui, sẽ *“ngược lên không hổ với trời, cúi xuống không thẹn với người”*, cũng sẽ *“đắc thiên hạ anh tài nhi giáo chi”*, cũng sẽ thể hội được câu nói của Văn Thiên Tường: *“Đời người xưa nay ai không chết, hãy để lòng son chiếu sử xanh”*.

Chúng ta nghiên cứu thảo luận về hạnh phúc nhân sinh, đến đây đã báo cáo xong một giai đoạn. Cũng hoan nghênh các vị bằng hữu, nếu như bạn phát hiện còn có gì là niềm vui thật của cuộc sống, rất hy vọng bạn có thể đến cung cấp ý kiến cho chúng tôi. Bởi vì cái vũ đài này là thuộc về mọi người, bạn đem nó dâng hiến ra sẽ khiến cho càng nhiều người đạt được lợi ích. Cái luân: *“Lớn nhỏ có thứ lớp”* này chúng ta chỉ giảng đến chỗ này. Tiếp sau đây, luân thứ năm.

Luân Thứ Năm, “Bằng Hữu Hữu Tín”.

Cái luân bạn bè này cũng vô cùng quan trọng. Trong quá trình trưởng thành của trẻ nhỏ có rất nhiều người đang ảnh hưởng đến chúng. Trẻ nhỏ trước sáu tuổi người nào ảnh hưởng đến chúng lớn nhất vậy? Là cha mẹ. Cho nên bạn thấy trẻ nhỏ đều biết nói: *“Cha tôi nói, mẹ tôi nói”*. Đến sau khi chúng vào tiểu học thì bắt đầu nói khác rồi: *“Thầy tôi nói”*. Sau khi vào Trung học cơ sở, chúng sẽ nói gì vậy? *“Bạn tôi nói, người bạn học nào đó của tôi nói”*. Cho nên, tầm ảnh hưởng của cái luân bạn bè này sẽ theo tuổi tác mà ngày càng quan trọng. Cho nên, chúng ta thấy người đã ra xã hội, trên cơ bản tác động lại với cha mẹ sẽ không còn nhiều như trước, thường thường đều là do bạn bè ảnh hưởng họ. Bạn bè tốt, bạn bè xấu có ảnh hưởng rất lớn đối với một con người. Có một câu nói như thế này: *“Sinh ta ra là cha mẹ, khiến ta trưởng thành là bạn bè”*. Một người sự nghiệp nếu có thành tựu thường thường là do bạn bè giúp đỡ nhiều mặt. Cái gọi là: *“Đi ra ngoài nhờ bạn bè”*, *“sinh ta ra là cha mẹ, khiến ta trưởng thành là bạn bè”*. *“Thân phụ thiện hữu”* là gần gũi bạn lành. *“Như vụ lộ trung hành”* là giống như một người đi dưới mây, đi trong rừng rậm, còn có sương mù mờ mờ. Tuy những giọt sương mù này không có lập tức làm ướt quần áo của bạn: *“Tuy bất thấp y”*, nhưng mà *“thời thời hữu nhuận”*. Tuy quần áo bạn không có lập tức ướt hết, nhưng thực ra

những giọt sương này từng giây từng phút đều đang làm ướt quần áo của bạn. Điều này thí dụ cho ngôn ngữ hành vi của bạn bè có hiệu quả biến đổi ngầm đối với cả đời chúng ta, cho nên chọn bạn là vô cùng quan trọng.

Các vị bằng hữu, các bạn có tin con cái của bạn sau này sẽ kết giao được bạn tốt hay không? Có thể. Con người nếu có niềm tin thì mới có thể làm tốt việc được. Nào, cho anh bạn này một tràng pháo tay! Niềm tin là vấn đề căn bản của bất kỳ sự việc, có niềm tin mới có sức mạnh. Không có niềm tin thì việc gì cũng làm không tốt. Nhưng mà không thể chỉ có niềm tin không thôi, còn cần phải có trí tuệ. Chúng ta thử nghĩ, kết giao được với bạn tốt hay bạn xấu có phải là do bốc thăm mà có không? Có phải bạn mỗi ngày lạy Bồ Tát Quan Thế Âm thì con của bạn sẽ kết giao được với bạn tốt không? Bạn tự mình sẽ kết giao được bạn tốt à? Không phải. **Điều quan trọng là cần phát triển năng lực phán đoán người thiện, người ác, bạn tốt, bạn xấu cho con cái.** Chúng có cái năng lực phán đoán này rồi, bạn mới có thể không còn lo lắng. Nếu không, con trẻ mấy chục năm sống ngoài xã hội bạn phải lo lắng đến khi nào. Không chỉ lựa chọn bạn bè phải lo lắng, mà chọn bạn đời bạn cũng phải lo lắng thay cho chúng, lựa chọn bạn bè làm ăn bạn cũng phải lo lắng thay cho chúng, thế cuộc sống như vậy thì số phận có tốt không? Số phận rất không tốt.

Chúng ta hãy suy nghĩ, làm thế nào khiến một người có thể phân biệt được đúng sai, thiện ác? Điều này cũng không phải đột nhiên có thể trở thành biết phân biệt đúng sai thiện ác, mà cái này cũng phải thông qua giáo dục. Chúng ta cũng dùng Kinh điển Thánh Hiền để hướng dẫn con cái.

Rất nhiều thầy giáo và phụ huynh sẽ phản ánh một vấn đề. Họ nói: *“Thầy Thái, quý thầy dạy các em lương thiện như vậy, chúng đi ra sẽ bị người ta ức hiếp”*. Các vị bằng hữu, các vị có vấn đề này hay không vậy? Không có à? Có thì cứ nói ra, không sao cả. Rất nhiều người đều phản ánh như vậy, rất sợ dạy con cái họ quá lương thiện. Tôi hỏi họ: *“Thế bạn dạy con cái bạn không lương thiện là tốt hay sao?”*. Thế họ dạy không lương thiện thì cái không lương thiện của

chúng sẽ đối với ai đầu tiên vậy? Và tôi liền nói tiếp với họ: “*Tôi đã tốt nghiệp cũng đã mười năm rồi, miễn cưỡng mà nói cũng xem như là người thiện nhỏ. Tôi mười năm nay cũng chưa từng bị người ta ức hiếp bao giờ*”. Cho nên, rất nhiều người khéo lo trời sập, trong đầu chứa đầy phiền não. Cái phiền não này của họ không chỉ ảnh hưởng đến mình, còn ảnh hưởng đến ai vậy? Còn ảnh hưởng đến con cái của họ. Cho nên rất nhiều người phận làm con cái đều cảm thấy cha mẹ của họ vô cùng căng thẳng, dường như họ làm cái gì cha mẹ họ cũng rất lo lắng. Cái này cũng là thái quá rồi. Chúng ta suy nghĩ không được thuận theo phiền não của mình, suy nghĩ theo quán tính. Con người suy nghĩ nên thuận theo lẽ tự nhiên mà suy nghĩ, nên thuận theo chân lý mà suy nghĩ sự việc.

“Kinh Dịch” của Trung Quốc có nhắc đến một câu giáo huấn rất quan trọng: “*Phương dĩ loại tỵ, vật dĩ quân phân*”. Cái này là nói với chúng ta, người thiện sẽ ở chung cùng với người thiện, người ác sẽ ở cùng với người ác. Cho nên con cái của bạn có bản tánh thiện mới có thể hấp dẫn người thiện đến. Giống như nam châm vậy, nó sẽ hấp dẫn những đồ sắt này. Nếu con cái bạn lại không phải nam châm thì không thể hấp dẫn đến được. Vậy chúng gặp phải bạn ác, chúng lại không biết phán đoán, sẽ không biết xa lìa. Bạn thấy trái cây kia bị thối vài ba quả thì những quả khác qua vài ngày sau cũng cùng bị thối luôn. Bởi vì cái nước bị thối này sẽ chảy ra, những quả khác sẽ bị ô nhiễm. Cho nên, nếu như chúng không có cách gì xa lìa bạn xấu thì chúng sẽ dần dần bị ảnh hưởng không tốt. Nếu chúng có trí tuệ phân biệt tốt xấu, chúng mới biết lấy bỏ, biết phải “*kính nhi viễn chi*”, giữ khoảng cách đối với người ác. Cho nên, chúng ta dùng cuộc sống của mình để cảm nhận, thiện sẽ không bị ức hiếp.

Hơn nữa, Kinh điển cũng chỉ dạy chúng ta: “*Phương dĩ loại tỵ, vật dĩ quân phân*”. Cho nên đánh bóng chính mình sáng lên thì có thể chiêu cảm đến rất nhiều hào quang. Chúng ta nói giống như ánh trăng, nhiều ngôi sao vây quanh cái ánh trăng này. Bạn đánh bóng mình rồi thì rất nhiều ngôi sao đều nương tựa vào. Cho nên, người thật sự biết kết giao bạn bè không phải mỗi ngày đi a dua nịnh hót, tặng quà cho người ta, lấy lòng người ta, như vậy có thể kết giao được bạn tốt hay

không? Như vậy chỉ hoài công cho bạn. **Bạn chỉ cần đánh bóng đức hạnh của mình, mọi lúc mọi nơi khiến người chung sống với bạn đều giống như tắm gió xuân, thì bạn bè sẽ đông ngay.**

Tôi phát hiện ra một việc rất quan trọng, một đạo lý rất quan trọng từ trên người cháu của tôi. Mẹ của cháu gần như trước ba tuổi là bắt đầu dạy cháu "Đệ Tử Quy", hơn nữa từng câu từng câu yêu cầu cháu thực hiện vào trong đời sống. Có thời gian, khi cháu đi ra bên ngoài nhìn thấy các em nhỏ đang đánh người ta. Nó liền kéo mẹ nó, sau đó nói với mẹ nó: "*Anh bạn nhỏ này không được đánh người lung tung, anh bạn nhỏ này không được chửi bới lung tung*". Có người nào dạy nó đánh người là sai, mắng người là sai không vậy? Không có. Tại sao nó biết vậy? Cho nên khi bạn dạy con trẻ thiện thì chúng đồng thời cũng biết ác. Bạn nói với chúng hiếu là thiện, thế chúng có biết cái gì là ác hay không? Vâng, chính là bất hiếu. Bạn dạy chúng "*anh nhường em kính*" là thiện, thì chúng có biết cái gì là ác hay không? Ở đâu xung đột với bạn bè là ác. Bạn dạy nó: "*Phàm là người, đều yêu thương*", phải yêu thương người khác, thế nó có biết cái gì là ác hay không? Tồn thương người khác là ác, không nghĩ thay cho người khác là ác. Bởi vì bạn dạy chúng thiện, nên chúng đồng thời cũng biết ác, có thể phân biệt rõ thiện ác. Chúng một khi phân biệt rõ sẽ biết lấy bỏ. Người như thế nào cần phải nên tiếp cận, người như thế nào không nên tiếp cận, việc như thế nào cần nên làm, việc như thế nào không nên làm, chúng bắt đầu có năng lực phán đoán.

Tại sao hiện nay nhiều người trẻ tuổi thường hay sa chân vào con đường sai lầm như vậy? Thường thường một số bạn chỉ biết gào thét, chúng không phân biệt được đúng sai phải trái, liền đi làm những việc hoang đường, vấn đề xảy ra ở chỗ nào vậy? Xảy ra chỗ từ nhỏ không có người dạy chúng biết thiện ác, cho nên khiến chúng không phân biệt được thiện ác. Một khi không phân biệt được thiện ác, chỉ cần gặp phải môi trường không tốt, bạn bè không tốt, thì lập tức sa chân vào con đường sai lầm.

Tôi đã từng thấy qua một gia đình có đứa con đã phạm lỗi làm lớn. Cảnh sát gọi điện thoại đến nhà của họ, người mẹ nghe điện thoại.

Cảnh sát nói: *“Con của cô giết người rồi”*. Người mẹ nói: *“Tuyệt đối không thể là con của tôi được, chắc là cùng tên cùng họ”*. Sau đó chạy đến cục cảnh sát, kết quả vừa mở cửa ra, con của họ đang ở đó viết tường trình. Bà vốn dĩ là đang khóc than nói: *“Tuyệt đối không phải con tôi”*, bỗng nhiên chuyển giọng: *“Đều là bị những bạn xấu đó lôi kéo làm hư”*. Đem trách nhiệm thật sự đùn đẩy sạch sẽ. Bạn không tốt chỉ là duyên, không phải là nhân đích thực khiến trẻ sa chân vào con đường sai lầm. Nhân đích thực ở chỗ nào vậy? Ở trẻ từ nhỏ không phân biệt được thiện ác, đây là nhân. Cái nhân này gặp được duyên ác lập tức liền đi lệch ngay. Khi một người thiện ác phân minh, mặc dù gặp phải bạn xấu thì có bị sa chân vào con đường sai lầm hay không? Không thể. Cho nên, **bây giờ đặt nền móng vững chắc cho con trẻ khiến chúng biết phân biệt rõ thiện ác, bạn mới có thể không còn lo nghĩ chúng sau này có bị gặp phải bạn xấu hay không**. Làm người phải biết lo nghĩ sâu xa, nếu không bạn cả đời sẽ bận rối bời. Vả lại, bận mà chưa chắc là có hiệu quả. Lo lắng vẫn cứ phải lo lắng, nhưng chưa chắc giúp ích được gì. Cho nên các vị bằng hữu, hiện nay tôi rời xa quê hương đi đến nhiều nơi như thế này, nếu như tôi không rõ thiện ác thì mẹ tôi sẽ lo lắng đến dường nào.

Khi tôi đi đến Hải Khẩu, có một câu vè thuận miệng nói là: *“Không đến Thượng Hải không biết tiền ít, không đến Bắc Kinh không biết quan nhỏ, không đến Hải Nam không biết sức khỏe không tốt”*. Vì sao vậy? Bởi vì Hải Nam ngành nghề đặc chủng quá nhiều, cho nên người nam đi đến nơi đó đều không ngăn nổi cám dỗ. Nếu như tôi thiện ác cũng không phân biệt được thì mẹ tôi chẳng phải mỗi ngày ở đó lo lắng sao? Cho nên chúng ta phải thật sự có đức hạnh, có học vấn mới có thể an tâm cha mẹ.

Bạn hy vọng cuộc đời sau này của con trẻ có thể đi chính xác, đi bình yên, không bị sa chân vào con đường sai lầm, ngay bây giờ bạn cần phải nhanh chóng dạy đức hạnh cho chúng, dạy chúng năng lực phân biệt đúng sai, thiện ác, tốt xấu, đây mới là kế lâu dài.

Vậy chúng ta hiện nay đã biết làm thế nào chọn bạn? Từ thiện ác của chúng mà phân biệt.

Tiếp theo, chúng ta hãy xem: **“Bằng hữu hữu tín”**. Chữ “tín” này là chỉ tin tưởng, cũng chỉ tín nghĩa. “Nghĩa” chính là việc chánh đáng, cũng chính là nói bạn bè giao tiếp qua lại với nhau cần có đạo nghĩa, cũng cần phải có trọn bốn phạm. Cho nên “tín” ngoài nghĩa tin tưởng ra còn hàm nghĩa có bốn phạm ở trong đó. Chúng ta hãy nhìn chữ “Tín” này, thực ra chúng ta vừa mới nói ở trong bốn cái luân thường có cần có tín hay không vậy? Cần. Bạn thấy cha con có cần tín hay không? Cần. Bạn là cha mẹ mà không có tín thì trong nhà con cái đều không tin bạn. Cho nên Khổng Phu Tử nói: **“Nhân vô tín bất lập”**. Một người không có chữ tín thì ngay cả trong gia đình cũng không có chỗ đứng, ở ngoài xã hội cũng rất khó có chỗ đứng. Cho nên, phạm làm cha mẹ khi nhận lời con trẻ thì bản thân bạn cần phải giữ lời hứa. Và trước khi nhận lời thì tốt nhất cần phải suy nghĩ cẩn thận, nhận lời rồi có giúp đỡ cho trẻ con hay không? Bạn không được thường xuyên mở chi phiếu, đến khi thỏa mãn cho chúng rồi, điều đó chưa chắc có ích cho chúng. Cho nên không nên dễ dàng nhận lời, cái này phải rất cẩn thận.

Quan hệ vua tôi có cần tín hay không? Cần. Nếu không, bạn lãnh đạo một đoàn thể, một xí nghiệp sẽ rất khó khiến người ta bội phục. Bởi vì bạn nói mà không giữ lời thì người ta sẽ không tin bạn.

Thậm chí là Chính phủ có cần giữ chữ tín với nhân dân không? Cần có chữ tín, như vậy nhân dân mới có thể tuân thủ luật lệ quy định của Chính phủ.

Vào thời đại Xuân Thu Chiến Quốc, nước Tần có một vị “Thương Ưởng biến pháp”, quý vị có nghe bao giờ chưa? Có nghe rồi à. Vào lúc đó, tại vì sao Thương Ưởng phải cầm một cây gỗ rất dài, sau đó yêu cầu ai đem cây gỗ này từ cửa Nam đến cửa Bắc sẽ cho mười lạng bạc vậy? Tại sao ông lại dùng cách làm này? Chúng ta cũng từ chỗ này nhìn thấy, vào thời đó nhân dân nước Tần đối với Chính phủ có tin hay không? Vâng, đã không tin, cho nên phải xây dựng lại niềm tin. Nhưng khi khởi đầu thì không có người đem đi, cho nên mười lạng bạc đến cuối cùng tăng lên đến năm mươi lạng. Sau đó, có một người công nhân nói: **“Thôi thì hãy thử xem sao”**, ông liền đem nó

cầm đi qua. Chính phủ liền ban thưởng năm mươi lạng cho ông. Bởi vì sự việc này, cho nên nhân dân biết được Chính phủ hiện nay nói ra thì làm. Đương nhiên từ sau sự kiện này, Chính phủ cũng phải tiếp tục giữ chữ tín mới được. Bạn không được làm điều này một lần, ba ngày sau lại thay đổi, thế nhân dân có thể tin hay không? Là không thể tin. Cho nên vua tôi phải có chữ tín.

Vợ chồng có cần có chữ tín hay không? Cần. Vợ chồng không giữ chữ tín thì gia đình này có ổn định hay không? Thế thì rất nguy hiểm. Nhưng mà hiện nay giữa vợ chồng với nhau rất nhiều chuyện cũng không dám nói rõ, rất nhiều người còn tự giữ tiền riêng cho mình. Không có cách gì thành tâm thì không có cách gì đoàn kết được. Cho nên con người giao tiếp qua lại với nhau vẫn phải xây dựng trên nền tảng thành tín mới có thể ngày càng hòa thuận vui vẻ.

Rất nhiều người nói: *“Thành tín là mỹ đức”*, nhưng mà hiện nay dường như không còn thích hợp nữa. Có hay không? Hiện nay rất nhiều bậc phụ huynh cảm thấy đức hạnh rất quan trọng, nhưng mà cái “cảm thấy” đó của họ thường thường vẫn còn dao động. Dạy thành tín rồi, đến khi người ta gạt con của tôi thì làm thế nào? Khi người khác đều không thành tín, con cái bạn thành tín thì sẽ xảy ra tình trạng gì vậy? Sẽ xảy ra mọi người đều muốn tìm ai để phụ trách cái việc này? Tìm con bạn à? Con bạn liền trở thành quan tổng ngay. Bạn đem việc giao cho ai? Giao cho người nói ra là làm thì việc của bạn mới được bảo đảm. Khi người khác không thành tín, chỉ có con bạn thành tín thì chúng sẽ có cơ hội lớn. Cho nên chúng ta nhìn sự việc phải biết phân tích, phải biết tư duy.

Hiện nay trong thương nghiệp thật sự có tương đối nhiều hiện tượng lừa gạt lẫn nhau, nhưng mà chỉ có thể lừa được một lần, lừa được hai lần, có thể tiếp tục lừa được nữa không? Là không thể. Hơn nữa, rất nhiều thương nhân còn cảm thấy phải trốn thuế. Thực ra những động tác này có thể giành được sự tôn kính của cán bộ cấp dưới đối với họ không? Không dễ. Và lại, trốn thuế là ngốc nhất. Tại sao vậy? Bạn trốn một đồng tiền thuế là thiếu bao nhiêu người một đồng vậy? Hàng triệu người, bạn thiếu hàng triệu người một đồng. Đời sau còn phải

làm trâu làm ngựa, thế thì quá ngu si rồi. Cho nên bạn có thể quyền một đồng, bạn có thể nộp một đồng, thế thì bạn quá thông minh rồi. Một đồng này của bạn có thể giúp được bao nhiêu người vậy? Hàng triệu người. Cho nên người không rõ lý cũng có thể tạo ra những việc làm tổn hại chính mình, còn tự cho rằng thông minh, điều này quá oan uổng.

Ở trong thương nghiệp tôi đã từng gặp một người bạn rất thành tín. Anh ấy đã mang một trăm ngàn đến Thẩm Quyến, nhận hợp đồng làm ăn đầu tiên là lát gạch sàn cho ông chủ ở Sán Đầu. Sau khi ký hợp đồng xong, ông chủ Sán Đầu này nhìn thấy hợp đồng này nhất định thua lỗ, không thể có lời, cho nên ông chủ Sán Đầu này liền dặn dò những thuộc hạ giám đốc công trình này của ông, nhất định phải chú ý giám sát anh: *“Anh ấy nhất định có khả năng ăn bớt ăn xén nhân công và nguyên vật liệu, nếu không thì căn cứ theo bản hợp đồng này nhất định sẽ thua lỗ”*. Cuối cùng, sau khi giám sát một thời gian, công trình làm xong, không có bất kỳ sự ăn bớt xén nhân công và nguyên vật liệu nào.

Sau đó, ông chủ Sán Đầu đã trả tiền cho anh bạn này. Sau khi trả xong, anh bạn này liền đi ngay. Ông chủ Sán Đầu trong tâm nghĩ: *“Người này làm ăn sao mà tài giỏi đến như vậy, tôi không thể tìm ra chỗ có lời nào cả. Rõ ràng là lỗ, mà anh ấy vẫn có thể làm có lời được”*. Ông ta cảm thấy không sao hiểu được, liền nhanh chóng phái người gọi anh ấy lại. Sau đó ngồi xuống liền hỏi anh ấy: *“Công trình này anh làm có lời hay không?”*. Anh bạn này trả lời: *“Không có lời”*. Ông chủ này hỏi tiếp: *“Anh bây giờ mới biết là không có lời, hay là vừa ký hợp đồng là đã biết không có lời rồi?”*. Anh nói: *“Ký xong hợp đồng tôi đã biết không có lời rồi”*. Ông chủ đó rất kinh ngạc: *“Anh biết không có lời mà anh vẫn làm xong à?”*. Anh ấy nói tiếp: *“Bởi vì đã ký hợp đồng rồi cho nên tôi phải giữ đúng lời hứa, tôi phải làm xong nó”*. Ông nói: *“Anh đã lỗ bao nhiêu tiền vậy?”*. Anh nói: *“Một trăm ngàn đồng vốn của tôi đều bị lỗ hết rồi”*. Ông chủ Sán Đầu này liền nói với anh: *“Tối hôm nay tôi mời anh đi dùng cơm nhé”*. Cuối cùng buổi tối đã gọi hết tất cả người chủ quản những công ty con này của ông (người chuyên quản lý công trình) cùng ngồi chung lại với nhau, liền dặn dò những người chủ quản này của ông: *“Sau này việc làm lát*

gạch sàn của chúng ta đều giao hết cho anh làm là được, không cần tìm người khác". Cho nên anh bạn này bởi vì thành tín, nên sự nghiệp của anh được đi lên, hiện nay phát triển rất tốt.

Chúng tôi có một lần đến một tòa cao ốc Giang Tô, bên dưới lát gạch sàn rất đẹp, chính là do anh làm. Chúng tôi đi trên cái nền gạch này trong tâm cảm thấy rất yên ổn. Đây là công trình do người có chữ tín làm nên. Cho nên ở trong thương nghiệp, chúng ta chỉ cần kiên trì giữ chữ tín, khi chữ tín này ngày càng kiên cố thì sự nghiệp nhất định sẽ thành công.

Con người thường thường đều là rất vội, mong cho nhanh, đều mong muốn nhanh chóng thu được lợi nhuận, cho nên ở trong cái dục vọng vội mong cho nhanh, muốn thu được lợi nhuận này thường thường đều sẽ tạo nên những việc làm phạm pháp. Cho nên rất nhiều nhà doanh nghiệp kết cục là gì vậy? Là bị đi ngồi tù. Đến cuối cùng âm mưu bị bại lộ, vẫn bị đi tù.

Cho nên chúng ta nói, đời người vẫn phải đi đường chánh đạo, vẫn phải theo nề nếp cũ là tốt. Bạn có thể kiên trì đức hạnh càng lâu thì phước về sau của bạn là vô cùng.

Tôi xin nêu một ví dụ. Trong những công ty mà chú Lư chỉ đạo, có một công ty làm khu vui chơi Sâm Lâm. Khu vui chơi đó vô cùng xinh đẹp, cây Mây ở đó cũng đến 1.000 năm rồi, cho nên hàm lượng Phytoncid ở trong khu vui chơi Sâm Lâm này xếp vị trí hàng đầu trên toàn cầu. Ông chủ này bởi vì yêu quý cái mảng rừng này nên không chịu đốn cây, ông đã phụ trách rất nghiêm ngặt. Người ta đều khuyên ông: *"Anh đốn một cây là có mấy chục ngàn, có thể giảm bớt nợ nần của anh"*. Ông ấy vẫn không đồng ý, ông cảm thấy cần bảo vệ. Chúng ta nói: *"Quý trọng sự sống của muôn vật"*, những thực vật này đều có mạng sống. Tôi thấy kiến trúc của nó rất có ý nghĩa. Có một cây lớn phát triển ở chỗ này, ông vì muốn giữ cái cây lớn này lại, còn dời nhà của ông đến xây gần đó. Cho nên, khắp nơi nhìn thấy có loại tâm nhân từ này, không chỉ đối với người, mà còn đối với vạn vật nữa. Bởi vì có cái tâm như vậy nên chú Lư này tuy đã gác kiếm rồi (đã không còn xuất hiện nữa, không còn giúp xí nghiệp giải quyết vấn đề nữa),

nhưng mà bởi vì người này có cái tâm quá tốt như vậy, chú tái xuất giang hồ giúp đỡ ông ấy. Ông chủ này đã bị thua lỗ mười hai năm rồi. Nếu như ông ấy không có cái tâm nhân từ này thì ông không thể cảm chú Lư đến giúp đỡ ông được. Cuối cùng, vừa đúng năm thứ mười hai, chú Lư đến giúp đỡ khu vui chơi của ông đào được suối nước nóng. Vốn dĩ khu vui chơi đã rất xinh đẹp, lại đào được suối nước nóng, năm thứ mười ba là có lời. Phần lãi có thể bù vào khoảng lỗ của mười hai năm trước đây. Cho nên, con người chỉ cần có cái tâm nhân từ này, thật sự phước về sau vô cùng. Chú Lư lại nói tiếp với ông ấy: *“Khi một người trèo càng cao chính là lúc càng nguy hiểm”*, liền tiếp đó nhắc nhở cho ông rất nhiều điều. Cho nên, nếu ông không có cái tâm yêu thương như vậy, không có thành tín như vậy thì sẽ không thể cảm được nhiều trợ lực như vậy. **Con người chúng ta cần có niềm tin với đạo đức, cần cố gắng tuân theo giáo huấn Thánh Hiền để làm người, mới có thể khiến cả đời có sự thành tín rất tốt.**

Bạn bè có chữ tín, bạn bè chung sống với nhau cần có tín nghĩa. Chúng ta thử xem người có học thời Cổ đại đối đãi bạn bè là dùng thái độ gì?

Trong “Hiếu Kinh” có một câu: *“Sĩ hữu tranh hữu, tặc thân bất ly ư lệnh danh”*. Một người có học chỉ cần chịu nhận lời khuyên răn bạn bè của họ thì cả đời họ sẽ không đến nỗi thân bại danh liệt. **Khi một người dễ phạm lỗi làm nhất, tuyệt đối không phải lúc đi xuống, mà là lúc cuộc sống rất phát đạt, thường thường sẽ đặc ý quên mình.** Vào lúc này chỉ cần có bạn bè tốt, họ nhất định sẽ làm tròn bổn phận của họ để khuyên răn chúng ta. Cuộc sống của bạn có rất nhiều nguy cơ có thể gặp dữ hóa lành còn phải dựa vào bạn bè tốt của bạn. Cho nên khuyên răn bạn bè là bổn phận của người làm bạn chúng ta.

Xin hỏi, trước khi muốn khuyên răn bạn bè cần có nền tảng gì mới được vậy? Bạn hôm nay mới quen biết họ có ba ngày, sau đó có thể nói thẳng thắn với họ không? Có được không? Không được. Nhất định phải xây dựng ở trên mức độ tín nhiệm mới được.

Trong “Luận Ngữ” có một câu: “*Quân tử tín nhi hậu gián*”. Khi bạn bè tin tưởng bạn, sau đó bạn mới có thể khuyên răn họ. Không tin, còn chưa tin tưởng bạn, bạn đã khuyên răn họ, “*tắc dĩ vi báng kỳ dã*”, họ sẽ cảm thấy có phải anh kiếm chuyện với tôi không, có phải anh đang phỉ báng tôi không? Cho nên, khuyên người khác trước tiên phải xây dựng trên cơ sở của tin tưởng. Rất nhiều người đều nói họ rất chính trực, họ rất biết khuyên răn người khác, nhưng mà bạn bè đều không tiếp nhận. Họ sẽ cảm thấy những người này đều rất không có thiện căn, đều rất không biết nghe lời. Vấn đề ở ai vậy? Ở chính mình. Chúng ta không có xem xét thời thế, không có đặt nền móng từ trên tin tưởng trước.

Vả lại, khuyên răn người khác vẫn phải xem thời cơ tình huống, cái gọi là: “*Dương thiện nơi công đường, khuyên lỗi nơi phòng riêng*”. **Bạn tán dương một người có thể tán dương tại nơi đông người, nhưng mà bạn muốn khuyên một người phải ở nơi phòng riêng. Bởi vì cái thứ gì của họ vẫn chưa có bị bán đi vậy? Thẻ diện của họ vẫn chưa có bị bán đi**, cho nên bạn phải giữ thẻ diện cho họ, nếu không thì họ sẽ thẹn quá hóa giận. Rất nhiều người không có cái năng lực quan sát này, bên cạnh vẫn còn rất nhiều bạn đang ở đó, lập tức liền chỉ ra khuyết điểm của họ. Nội tâm của họ ở trong đó nghĩ: “*Anh hãy nhớ tôi đó ghen*”. Cho nên nhất định phải tin tưởng mới được.

Và tin tưởng có phải một sớm một chiều hay không? Tôi rất tin tưởng anh, anh cũng phải tin tưởng tôi, họ liền tin tưởng bạn ngay hay sao? Cũng không phải. Cần phải trên cơ sở gì? Cơ sở bỏ công giúp đỡ. Và bỏ công giúp đỡ cần quan sát thấy rõ được nhu cầu của người khác. Bạn phải thường xuyên quan sát nhu cầu của người khác mới có thể làm tốt việc bỏ công giúp đỡ, mới có thể nhận được sự tin tưởng.

Hôm nay bài học của chúng ta trước tiên học đến chỗ này, ngày mai chúng ta tiếp tục. Cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Xin chào mọi người, buổi sáng tốt lành!

Chúng ta hôm qua nói đến: **“Bằng hữu hữu tín”**. Chữ “tín” này không chỉ phải có sự tin tưởng bạn bè mà còn phải có tín nghĩa, có đạo nghĩa của bạn bè. Cho nên, giữa bạn bè với nhau chúng ta phải làm tròn một số bổn phận, hôm qua đã nói chính là bổn phận khuyên bạn bè. Khi bạn bè có điều gì lỗi lầm, hoặc giả bạn bè có một số tư tưởng, quan niệm lệch lạc, chúng ta cần phải khuyên can họ, hướng dẫn họ. Đương nhiên không phải chỉ có bạn bè phải khuyên, phải hướng dẫn, mà giữa người với người, bất kể quan hệ cha con, quan hệ vua tôi, quan hệ vợ chồng, quan hệ anh em, quan hệ bạn bè, trên thực tế trong khi đối phương có lỗi lầm, có sai lầm, chúng ta đều cần phải hết lòng hết sức khuyên can.

Chúng ta ở trong đời sống thường ngày cũng có thể cảm nhận được, thông thường sau khi chúng ta khuyên rồi không chỉ không đạt được hiệu quả mà rất có khả năng còn tạo thành một số xung đột trong khi nói chuyện. Tôi thường hay nói với học trò của tôi: *“Thà tìm phương pháp để thành công chứ đừng nên kiếm cớ cho thất bại”*. Chúng ta khuyên người khác không thành công nhất định là trên phương pháp, thái độ có gì đó chưa thỏa đáng. Cho nên, chúng ta cần phải tiến thêm một bước, hãy tự soi lại mình mà điều chỉnh, chứ không phải khuyên không có tác dụng liền tự mình nổi giận, hoặc giả cảm thấy đối phương không chịu nghe lời, rất không có thiện căn. Chúng ta dụng tâm kiểu như vậy không phải thật chính xác.

Chúng ta hãy suy nghĩ, trước khi chúng ta khuyên người khác cần phải xây dựng trên cơ sở gì thì khuyên mới có tác dụng vậy? Cho nên hôm qua nhắc đến rồi, nhất định phải xây dựng trên cơ sở gì vậy? **Trên cơ sở tín nhiệm**. Khi bạn bè chúng ta tín nhiệm chúng ta, coi trọng chúng ta, lời chúng ta nói ra họ sẽ tương đối tin tưởng để nghe.

Một người làm thế nào để được người khác tín nhiệm?

Tôi đã từng có một số bạn bè tốt. Bởi vì tôi thông thường tương đối bạn rộng, cho nên khả năng nửa năm đến một năm mới liên lạc với

bạn bè một lần. Nhưng mỗi lần những người bạn chúng tôi này gặp mặt nhau thân thiết giống như bạn cũ mấy chục năm mới gặp lại nhau vậy. Có một số bạn bè khác nói chuyện với họ một tháng không dưới ba lần đến năm lần, nhưng mà mỗi lần giao tiếp với họ thì không có thân giống như tôi, cho nên họ cảm thấy rất chán nản. Họ nói: *“Chúng tôi đã tốn nhiều thời gian như vậy để giao tiếp với người bạn này, cũng không thân thiết bằng với bạn”*. Vấn đề ở chỗ nào vậy? Vấn đề khi chúng ta đứng trước bạn bè có phải vô cùng chân thành chứ không phải khách sáo không? Có phải thường xuyên có thể nhìn thấy nhu cầu của người khác ở chỗ nào không? Bước tiếp theo, biết bỏ công giúp đỡ hay không? Khi bạn bỏ công giúp đỡ họ càng nhiều, họ có thể cảm nhận được sự quan tâm của bạn thì tự nhiên sự tín nhiệm đối với bạn sẽ sâu. Khi có tín nhiệm thì cơ sở bạn bè sẽ bắt rễ rất kiên cố.

Rất nhiều người rất biết quan tâm người khác, rất biết bỏ công giúp đỡ, nhưng mà đối phương cảm thấy áp lực rất lớn, cảm thấy muốn nói: *“Kính xin bạn, bạn sau này không cần quan tâm đến tôi nữa”*. Có loại tình trạng này không vậy? Bởi vì bỏ công giúp đỡ đều không có nhắm vào nhu cầu của người khác, chỉ nghĩ đến ta muốn làm gì thì làm. Người khác cũng sẽ cảm thấy: *“Bạn bỏ công giúp đỡ nhiều như vậy, tôi dường như bị nợ bạn rất nhiều ơn nghĩa. Thôi được rồi, bạn không cần tốt đối với tôi như vậy nữa, làm ơn đi mà!”*. Điều này chính là lúc bỏ công giúp đỡ không nhắm vào nhu cầu của đối phương mà làm.

Ví dụ: Bạn của bạn, đồng nghiệp của bạn có một số bạn bè tốt đến tìm, đúng lúc người bạn này đi vắng. Vào lúc này, bạn lập tức tiếp đãi khách, pha trà mời, khiến những người khách này không bị cảm thấy rất lúng túng, không bị cảm thấy rất xa lạ. Đợi khi đồng nghiệp bạn của bạn trở về, thấy bạn của họ được bạn tiếp đãi đâu vào đấy, nội tâm của họ rất thoải mái. Cái này chính là việc cần thiết nhất của họ lúc này. Và bạn của họ cũng cảm nhận được bạn của mình ở trong công ty ăn ở cũng không tệ, sau đó, họ sẽ cảm thấy bầu không khí làm việc này của các bạn rất tốt. Cho nên, đây là nhắm vào đúng lúc cần thiết để giúp đỡ họ, để quan tâm họ, vào lúc này người ta sẽ cảm thấy rất thoải mái.

Chúng ta muốn nhìn thấy được nhu cầu của người khác còn phải thông qua việc để tâm quan sát khắp nơi. Tôi đã từng dẫn dắt một lớp sáu, đúng lúc thầy năm lớp năm của họ đối xử với họ không thật tốt, cho nên quan hệ thầy trò rất căng thẳng trong lúc dẫn dắt lớp này. Bởi vì thầy giáo trước ra bài tập về nhà đều khiến chúng làm đến mười một - mười hai giờ đêm, xử phạt học trò cũng rất nặng, cho nên khoảng cách giữa học trò với thầy rất lớn. Lúc tôi đến dẫn dắt lớp, ngày đầu tiên đứng trên bục giảng, ánh mắt học trò nhìn tôi rất kỳ lạ, nhìn Đông nhìn Tây, giống như không tin nhiệm thầy vậy. Phía trước còn có một học trò, câu đầu tiên đã hỏi tôi: *“Thầy ơi, thầy có đánh người không vậy?”*. Chúng ta nếu là *“người biết nghe”*, nghe ngôn ngữ của các em liền biết tâm trạng của chúng như thế nào. Nghĩa là có còn tin nhiệm đối với thầy hay không? Không còn tin nhiệm. Vào lúc này bạn sẽ không có cách gì yêu cầu *“Em phải tin tưởng thầy, thầy sẽ đối xử tốt với em”*. Chúng bỗng chốc cũng không thể tiếp nhận cái cảm nhận này. Cho nên, khi chúng tôi phát hiện ra điểm này liền bắt đầu biết được nhìn vào nhu cầu của chúng mà bỏ công giúp đỡ, tiến tới sẽ dần dần xây dựng quan hệ. Sự tin nhiệm của học trò đối với chúng ta càng cao thì lời chúng ta nói ra chúng mới có thể nghe, mới vui vẻ tiếp nhận thực hiện.

Tôi quan sát thấy trẻ em lớp sáu đang trong thời kỳ dậy thì nên sẽ rất hay dễ bị đói bụng, vì vậy tôi liền đi mua bánh khô rau mầm (hoàn toàn không có chất bảo quản), để ở trong ngăn kéo trên bàn của tôi. Khi học trò đến hơn mười - mười một giờ là sẽ chạy đến tìm tôi nói: *“Thưa thầy”*, chúng tôi biết ngay. Vả lại, khi lấy ra chỉ có thể ăn vài miếng, nhiều nhất là hai miếng. Vì sao vậy? Ăn nhiều rồi thì trưa chúng lại không thể ăn cơm, cho nên nhiều nhất là ăn hai miếng.

Sau đó, tôi đặc biệt đã đi mua một cái nồi điện, mỗi chiều thứ sáu nấu đồ ăn cho các em ăn. Tôi nhớ lần đầu tiên tôi nấu là chè trôi nước mè đậu đỏ, mùi vị đó ra làm sao vậy? Bây giờ sắp ăn trưa rồi, mọi người nghe xong bụng đều đói. Chúng tôi vừa bắt đầu đã nấu một nồi chè mè trôi nước. Thực ra, dẫn dắt một lớp học giống như dẫn một đoàn quân, dẫn dắt một quốc gia nhỏ vậy; người thầy là quốc vương, phải

giành cho được lòng dân, cho nên trước tiên phải mua chuộc lòng dân. Sau khi nồi chè này nấu xong, mở ra mùi vị xông vào mũi. Cuối cùng xảy ra hiện tượng rất thú vị. Tôi nói: *“Nào các em ơi, thầy mời các em ăn chè đi nào”*. Cuối cùng một nửa lớp không ăn, một nửa lớp muốn ăn. Một nửa lớp này rất có khí tiết, không bị mua chuộc. Rất nhiều em không thể nhịn nổi, lập tức chạy qua ăn một chén, còn nói: *“Thầy ơi, em có thể ăn thêm một chén nữa không?”*. Sau đó, tôi lập tức gọi những em học sinh nhóm đầu tiên bị tôi mua chuộc này lại để tìm hiểu tình hình trong lớp, tìm hiểu tình hình gia đình của mỗi em học sinh. Chúng tôi hiểu rõ trọng điểm của tình hình này mới có thể dạy theo tư chất của mỗi em. Bạn càng hiểu rõ về cá tính của các em, tình trạng gia đình của các em thì bạn sẽ càng biết dùng sức như thế nào. Cho nên mục đích chúng tôi mua chuộc lòng người là muốn tác thành cho học trò, tuyệt đối không phải vì mưu cầu quyền lợi. Bất kỳ sự việc gì phải xem chủ tâm. Tuần thứ hai nấu thì cả lớp cùng đến ăn. Đến cuối cùng, tình cảm của học trò đối với tôi là rất tốt.

Kết quả khi tôi nấu tiếp như vậy, trong tâm liền nghĩ: *“Nếu như nấu một học kỳ thì tôi sẽ mệt chết đi được”*. Vì đã đạt được mục đích tín nhiệm rồi nên tôi bỗng nhiên nảy ra một ý tưởng, tôi liền nói với học trò: *“Thầy batuan nay đã làm mẫu một thái độ cho các em thấy, là vì người phục vụ. Tiếp theo đó thầy hy vọng em nào có nhiệt tâm, có thể đem món ăn ngon sở trường nhất của mình, đồ ăn đặc sắc nhất làm ra mang lên cho bạn bè, phục vụ cho bạn bè”*. Câu nói này vừa nói ra, bạn không nên lo lắng, bởi vì một lớp học đủ loại học trò đều có, cho nên nhất định sẽ có người đặc biệt nhiệt tâm dẫn đầu, chúng nhất định sẽ xung phong để làm. Cho nên tôi lập tức nói em này hãy đăng ký đi, em này tuần tới, em khác kia thì tuần tới nữa, sau đó cứ như vậy đã sắp xếp được một học kỳ.

Tuy chúng tôi nói đây là một động tác hy sinh cho học trò học tập, cũng không có nghĩ gì quá phức tạp, kết quả *“vô tâm cảm liễu liễu thành rừng”*. Hoạt động này của tôi cũng khiến học trò học được rất nhiều phương pháp làm việc. Đây là điều không ngờ đến ngoài sách giáo khoa của tôi. Học được điều gì vậy? Bởi vì tuần này đến lượt em học trò này, tôi liền nói với em: *“Việc này giao cho em toàn quyền phụ*

trách”. Tuần này em muốn làm trà sữa trân châu, cho nên mọi thứ cần tìm ai giúp đỡ, cần bao nhiêu tiền, cần sắp xếp những thứ này, những thứ cần mua sắm, tất cả em phải phụ trách cho tốt. Cho nên chúng ta bảo học trò làm việc, huấn luyện các em phương pháp phụ trách một sự việc, bạn cũng cần phải nói cho các em biết phương pháp. Cho nên tôi liền nói với em: “*Em vạch kế hoạch cho một việc nhất định phải nhớ kỹ năm chữ W, hai chữ H*”. Cái này ở Phương Tây gọi là: “Phương pháp quản lý”. Phương Tây vẫn có những điều rất đáng học. Chúng ta nói: “*Học Phương Đông là thể, học Phương Tây là dụng*”. Người Phương Đông xem trọng nhất là đức hạnh, nhất định phải có cái “thể” này làm gốc. Khoa học kỹ thuật của Phương Tây để vận “dụng”, điều này rất quan trọng.

Người Phương Tây trong quản lý, trong vạch kế hoạch cho một việc thường dùng năm chữ “W” và hai chữ “H” để vạch kế hoạch.

Năm chữ “W” là năm chữ nào vậy?

Chữ thứ nhất, “Why” (tại sao phải làm). Làm bất kỳ một việc gì, phải làm cho rõ ràng “vì sao phải làm”. Cái này đặc biệt quan trọng. “Tại sao” làm rõ ràng rồi bạn sẽ làm rất chất lượng, cũng biết mục tiêu ở chỗ nào. Chúng ta hôm nay muốn làm trà sữa trân châu mục đích ở chỗ nào? Hy vọng các bạn học ăn thật ngon miệng. Giống như chúng tôi phổ biến Văn hóa Trung Quốc cũng phải thâm nhập học tập Kinh điển, rốt cuộc mục đích học tập thâm nhập Kinh điển là gì vậy? Tại vì sao phải học Kinh điển? Động cơ này rất quan trọng. Rất nhiều trong quá trình phổ biến Kinh điển của họ bị lỗi ở chỗ nào vậy? Bị lỗi ở chỗ muốn con cái học thuộc lòng quá nhiều. Xin hỏi, khiến con cái thuộc lòng thật nhiều có phải là mục đích ban đầu hay không? Mục đích ban đầu là gì? **Mục đích của học Kinh điển là gì? Vì cái gì? Muốn dạy cho con cái căn bản đức hạnh.** Nhưng mà đi đến nửa đường lại quên mất mục đích ban đầu, lỗi ở chỗ nào vậy? Lỗi ở chỗ muốn chạy theo học thuộc lòng thật nhiều, muốn vì danh, muốn vì lợi, cho nên mang con cái đi biểu diễn khắp nơi. Bạn xem, “*những đứa con này của chúng tôi có thể đọc thuộc lòng nhiều như vậy*”, quên hết mục đích ban đầu rồi.

Chúng tôi từng được mời đến tham quan một ngôi trường. Nhà trường của họ tổ chức một buổi Hội nghị phụ huynh và giáo viên. Cuối cùng, có một em lớp nhỏ lên bục đọc "Đệ Tử Quy". Chúng tôi vừa mới ngồi ở bên dưới, có hai em đứng ở bên cạnh micrô đọc: "*Làm anh phải nhường, làm em phải kính*". Kết quả, trong quá trình đọc "Đệ Tử Quy", có một em học sinh liền giật cái micrô này lại (là nó cảm thấy không muốn để cho người bên cạnh này đọc nữa), đẩy em đó một cái. Tôi ở bên dưới thấy chẳng ra làm sao. Rốt cuộc là đọc thuộc lòng quan trọng hay là làm quan trọng?

Cho nên chúng ta phải luôn luôn ghi nhớ "tại vì sao phải làm như vậy", chúng ta mới ở trong quá trình này không bị quên mất cái tâm ban đầu của chúng ta. Cho nên, chúng ta ở trong quá trình kinh doanh cuộc đời, ở trong quá trình bận rộn này, rốt cuộc có suy nghĩ đến mục đích thật sự ta bận rộn là ở chỗ nào hay không? Rất nhiều người cứ bận rộn như vậy, ban đầu họ là vì vợ con mà bận rộn, vì muốn cho gia đình ngày càng tốt mà bận rộn, bận đến cuối cùng cả thầy đều chạy vào trong danh văn lợi dưỡng, chạy vào trong những cuộc thù tạc. Đến cuối cùng, vợ con cũng chẳng chăm sóc tốt mà sức khỏe cũng bị hao mòn. Cho nên, thật sự làm bất kỳ một việc gì, việc đầu tiên là "*Tại sao làm*". Bạn phải luôn luôn biết rõ, không được phép quên.

Chữ thứ hai, "What" (cái gì). Trong quá trình làm việc này cần có những thứ gì, những việc nào. Điều đầu tiên, "*Tại sao làm*".

Chữ thứ ba, "Who" (cần người nào).

Chữ thứ tư, "When" (thời gian nào hoàn thành).

Chữ thứ năm, "Where" (ở những địa điểm nào).

Bạn phải hoạch định thời gian biểu: Người, việc, thời gian, địa điểm, vật. Chữ "What" này cũng có thể bao hàm cần những đồ vật gì. Cho nên bạn thường xuyên có thể suy nghĩ như vậy thì sẽ không dễ thiếu sót cái này cái kia. Chúng ta xem, các em cần những thứ gì liền bắt đầu liệt kê ra. Sau khi liệt kê ra rồi phải đi mua, mua ở đâu các em đều có thể nghĩ đến. Ví dụ: Các em cần món đồ thứ nhất, món đồ thứ

hai, chúng có thể liệt kê ra. Sau khi liệt kê ra xong các em chỉ cần mua. Chúng tôi nói: *“Em phải như thế nào?”*, cái gạch này gọi là hoàn thành. Nếu như cái này chưa có mua được, chúng tôi nói có thể kiểm tra lại một chút. Ai kiểm tra lại có thể viết ở phía sau. Một tờ giấy rất nhỏ là các em có thể hoạch định toàn bộ công việc.

Tính kỷ lưỡng của các em, năng lực hoạch định sự việc của các em bắt đầu học từ khi nào vậy? Có phải để chúng lên Đại học mới học không? Cho nên trẻ nhỏ không phải không ham học, mà là do người lớn chúng ta không biết dạy. Mỗi một em nhỏ phụ trách việc này đều là bận rộn, các em cần những người nào giúp đỡ các em biết rõ. Ví dụ, nhất định các em sẽ tìm tôi làm việc giúp, tôi cũng không thể ở không được. Các em sẽ nói: *“Thầy Thái, thầy mang theo bếp ga dùm em với”*, hôm đó tôi cũng phải đem theo bếp ga. Bởi vì tôi nói mọi người đều phải nghe hiệu lệnh của em, em phải phụ trách. Cuối cùng, em liền gọi điện thoại đến nhà tôi, ngay lúc tôi hôm đó không có ở nhà, đúng lúc cha tôi tiếp. Em đó lại nói với cha tôi: *“Cảm phiền ông nói lại với thầy của chúng cháu, ngày mai nhất định phải mang theo một cái bếp ga”*. Vậy em đó đã xác định, liền gạch qua. Còn cần những người nào giúp đỡ, chúng liền liệt kê ra. Cho nên, bạn thấy một đứa trẻ đang hoạch định cái gì vậy? Em bắt đầu có thể vạch ra sách lược. Ở những chỗ nào có thể mua được, em phải đi khảo sát. Tiếp đến, toàn bộ quá trình nấu thức ăn này em phải hiểu rõ. Sau đó, phương pháp em vẫn có thể thỉnh giáo những người có kinh nghiệm hơn như mẹ em.

“How to do” (Làm như thế nào), muốn tốt cần tốt hơn.

“How much” (bao nhiêu tiền). Cái này gọi là hoạch định tài chánh. Cần phải tốn bao nhiêu tiền em phải viết ra, sau đó đến xin tôi. Dự toán với tôi nói cần một trăm đồng hay là bao nhiêu tiền, sau đó tôi đưa cho em. Cho nên, các em liền lập kế hoạch như vậy. Sau đó, khi xác định liền đem viết vào sổ ghi chép, cho nên các em sẽ bắt đầu một tuần bận rộn. Sao là bận rộn? Chúng ta liền nhìn thấy năng lực làm việc của trẻ sẽ liên tục tiến bộ.

Sau đó, lớp chúng tôi phụ trách một số công việc có tính toán. Trong đó có một việc là thu gom giấy toàn trường, đem một số giấy có thể dùng được thu hồi lại. Công trình đó rất lớn, nhưng lớp chúng tôi đã làm rất tốt. Ngay cả vị thầy quản lý đó cũng chạy đến lớp tôi và nói với tôi: “Ồ, sao mà dọn dẹp sạch sẽ đến như vậy, rất tốt!”. Thực ra, chính là làm việc dần dần từng tí rèn luyện mà ra. Cho nên trẻ em phải rèn, phải huấn luyện. Kết quả, ngoài năng lực làm việc do huấn luyện mà có ra, ngay cả thái độ làm người cũng có biến đổi rất lớn.

Sau khi lần thứ nhất làm tốt, chúng còn đem thức ăn đến cho tôi ăn. May mà còn biết nghĩ đến tôi, nếu không tôi đã khóc rồi. Khi đem đến bạn không được ăn ngay lập tức. Bạn nói: “Tôi đói chết đi được”, liền ăn ngay thì cơ hội giáo dục đó đã bị mất hết. Học trò đem đến, chúng tôi ngay đó liền nói một câu. Tôi thường nói chuyện với học trò đều không có nói rõ. Tại sao không nói rõ vậy? Để chúng suy nghĩ. Bạn nói một các em làm một, nói hai các em làm hai, các em không suy nghĩ. Chúng tôi liền hỏi các em: “Ngoài nghĩ đến thầy ra, còn phải nghĩ đến ai?”. Tôi có nói ra đáp án hay không? Không nói. Em học trò này dường như trầm tư suy nghĩ, nheo miệng cười, liền chạy đi. Tôi cũng không biết em chạy đi đâu. Cuối cùng sau đó, nhiều em học sinh cũng chạy đi. Qua khoảng chừng ba phút thì cô bên lớp kế bên cũng chạy qua nói: “Thức ăn này ai làm vậy? Làm thế nào mà ngon như vậy? Cái bánh trứng này là ai làm vậy? Nào, nào, nào gọi em học trò đó lại đây nào”. Tôi thử hỏi xem em làm như thế nào, cuối cùng tôi liền gọi một em học sinh nhỏ đến. Khi em bước đến, dáng vẻ khí thế oai hùng, rất tự tin: “Bạn thấy đấy, cô giáo còn phải hỏi tôi làm như thế nào”. Em liền bắt đầu nói với cô nguyên liệu mua ở đâu, làm như thế nào. Cho nên em học trò này mặc dù làm bài kiểm tra làm không phải thật tốt, nhưng mà phương diện làm việc của em, tính kỷ lưỡng của em được nâng cao lên. Đây là có sự giúp ích rất lớn đối với nội tâm của trẻ, vậy là vượt ngoài dự tính ban đầu của tôi.

Tiếp đó, sau khi tất cả các em đi tặng cho thầy cô lớp một - hai - ba - bốn trước đây của chúng, và ngay cả thầy giáo lớp bên cạnh chúng cũng đều đến tặng, cho nên toàn trường đều biết lớp chúng tôi đang làm gì. Những em học trò này lớp năm bị thầy giáo ép, cho nên vốn dĩ

đã đối với người như thế nào? Đối với thầy đã có khoảng cách rồi, tương đối lạnh nhạt. Cuối cùng, khi các em làm hoạt động này, thường đều đem đồ ăn đi tặng người khác thì tất cả thầy cô nhìn thấy chúng đều là mỉm cười đón tiếp chúng. Cho nên học trò trong lớp chúng tôi thông thường cách thầy cô xa chừng ba đến năm mét, từ xa đã giơ tay lên: "*Em chào thầy*". Cho nên trong khoảng thời gian này, các em đối với người lễ phép tiến bộ đặc biệt nhanh. Khi chúng đối với người có lễ phép thì tâm cung kính của chúng liền xuất hiện, tâm quan tâm chu đáo của chúng đối với người cũng sẽ được nâng cao lên. Cho nên, khi chúng ta biết bỏ công sức chỉ nhằm vào nhu cầu của trẻ thì rất có thể được chúng tín nhiệm. Và cũng từ trong chỗ bỏ công sức, bản thân cũng có tiến bộ, sau đó học trò cũng có sự tiến bộ rất lớn. Bởi vì chúng biết bỏ công sức, cho nên ở trên thái độ đối xử với người và trên năng lực làm việc cũng đồng thời được nâng cao.

Cho nên, thực ra giáo dục các em ở chỗ nào vậy? Không ở sách vở. Sách vở là phương pháp. Trên thực tế phải thực hiện ở đâu vậy? Ở trong đời sống, ở trong từng li từng tí chung sống với người. Cái đó là học vấn, cái đó mới là những thứ chân thật. Cho nên, chúng ta dạy học trò cũng phải khéo dùng thật nhiều tình huống trong đời sống để hướng dẫn chúng. Việc này có thể lợi dụng tình huống đời sống hay không cũng phải quyết định bởi thầy cô và phụ huynh có độ nhạy cảm trong giáo dục như thế này hay không. Độ nhạy cảm trong giáo dục này cũng quyết định bởi quan niệm chính xác của những bậc làm người lớn chúng ta, rốt cuộc dạy các em cái gì quan trọng trong đời? **Khi bạn nhìn đúng được hiếu là quan trọng, khi bạn nhìn đúng được cung kính, lễ phép là quan trọng, khi bạn nhìn đúng được một đứa trẻ có thái độ làm việc cần mẫn là quan trọng, thì bạn sẽ nắm vững được điểm cơ hội trong toàn bộ quá trình trưởng thành của chúng để dạy.** Khi chúng ta còn chưa làm rõ ràng tâm hiếu là quan trọng, tâm cung kính là quan trọng, có thể các em cũng đã hai mươi mấy tuổi rồi thì những thứ này là lỗ hổng rất lớn. Vì vậy, rốt cuộc trẻ em hiện nay cần quan niệm, tư tưởng như thế nào, chúng ta phải rõ ràng minh bạch.

Sau khi tín nhiệm xây dựng tốt rồi, sự việc vẫn chưa kết thúc. Cho nên: *"Nhân tình luyện đạt đều là văn chương"*. Muốn có thể làm viên mãn một sự việc cần có trí tuệ cao độ. Cho nên, sau khi tín nhiệm đủ rồi, khi chúng ta khuyên, chúng ta còn phải quan sát thời cơ. Khuyên người khác, trước tiên bạn nhất định phải soi trở lại chủ tâm của bạn. Chúng ta thường thấy trẻ nhỏ rất thích tố cáo, chạy đến nói bạn nào đó ra làm sao, bạn nào đó lại như thế nào. Chúng ta không có vội vàng đi xử lý một học trò nhỏ khác, chúng ta trước tiên sẽ hỏi em học trò này: *"Em thưa với thầy về bạn này, ý của em là muốn giúp đỡ bạn hay là vui sướng khi thấy bạn gặp họa?"*. Em học trò này suy nghĩ một lát, không nói lời nào. Chúng tôi nói tiếp: *"Nếu như em thật tâm là muốn giúp đỡ bạn này thì em không cần phải đến trình thưa với thầy, em có thể trực tiếp dùng lời lẽ tốt đẹp để khuyên người bạn này"*. Những em học trò tương đối lương thiện, chúng thật sự có thể nghe hiểu. Sau khi em đó đi qua thì hai bạn học liền nắm tay nhau đi. Bởi vì bình thường bạn ở trong lớp cũng có một số hướng dẫn cho chúng, và khi trở lại thì em học trò bị khuyên này liền nói: *"Có bạn học nào đó vừa mới khuyên em, bạn ấy rất hiểu ý của em"*, thế là hòa hợp êm thấm. Nếu như bạn không hướng dẫn các em nhìn lại chủ ý của mình, đến lúc em này đến tố giác, em kia đến tố giác, phát triển thành trào lưu, bạn sẽ bận rộn sút đầu mẻ trán. Đến cuối cùng bạn còn phải đập bàn quát: *"Thôi đừng nói nữa, sao chỉ nhìn thấy khuyết điểm của người khác vậy"*. Cho nên, khuyên người khác thì trước tiên chúng ta phải tự hỏi chủ ý của mình là gì. Thật sự mong tốt cho đối phương thì việc này bạn sẽ làm viên mãn. Bởi vì con người có tâm chân thành nhất định sẽ nghĩ ra phương pháp tốt, sau đó mới làm.

Thời cơ khuyên can vào lúc nào vậy? "Đệ Tử Quy" có dạy hay không? Thời cơ khuyên can nói: *"Khuyên chưa được, vui khuyên tiếp"*, khi tâm trạng tốt lại khuyên tiếp. Ngoài ra: *"Quy quá ư tư thất"*. Khuyên người khác có nên khuyên ở nơi đông người hay không? Không nên, như vậy sẽ làm mất thể diện của họ. Họ mỗi ngày nghĩ đến những người này đều biết ta sai ở chỗ nào thì họ đâu còn ý nghĩ để sửa lỗi nữa. Cho nên phải khuyên lỗi nơi phòng riêng, khuyên riêng tương đối tốt. Cho nên, chúng ta phải quan sát rõ thời cơ. Ví dụ nói: *"Giao thiển bất ngôn thâm"*, cái này cũng phải xem thời cơ.

Tiếp đó, khi bạn khuyên một người, bạn phải xem trình độ của họ, sau đó bạn điều chỉnh ngôn ngữ của bạn. Trình độ của họ ở mức trung bình trở xuống thì ngôn ngữ của bạn không được quá sâu xa, nếu không thì họ nghe thấy chẳng hiểu gì cả. Cho nên “Luận Ngữ” nói: *“Trung nhân dĩ hạ, bất khả dĩ ngữ thượng dã”*. Trình độ bậc trung trở xuống bạn không nên dùng thái độ ngôn ngữ của người bậc thượng nói với họ, họ không thể hiểu được. *“Trung nhân dĩ thượng, khả dĩ ngữ thượng dã”*. Cho nên ngoài điểm thời cơ ra, bạn còn phải xem trình độ người này đến mức độ nào. Khi bạn đều có thể quan sát được những sự khác biệt từng li từng tí này, bạn khuyên người hiệu quả sẽ rất tốt.

Chúng ta tiếp tục xem thái độ, phương pháp.

Khuyên người khác nên dùng thái độ như thế nào?

Trong “Đệ Tử Quy” nói: *“Mặt ta vui, lời ta dịu”*. Có phải đối với mỗi người đều *“mặt ta vui, lời ta dịu”* không? *“Mặt ta vui, lời ta dịu”* đối với đại bộ phận người là rất tốt, người ta vui vẻ tiếp nhận, nhất là trong đối xử với cha mẹ. Cho nên ở trong “Nhập tắc hiếu” nói phải là *“mặt ta vui, lời ta dịu”*. Cho dù bạn có lý đi nữa, khi đối với cha mẹ có được giống như đang đối với thế hệ sau hay không? Thế thì cha mẹ của bạn tuyệt đối không thể tiếp nhận. Cho nên đối với người lớn nhất định phải *“mặt ta vui, lời ta dịu”*.

Xin hỏi, khi đối với thế hệ sau có cần *“mặt ta vui, lời ta dịu”* không? Phải xem tình hình. Có khi đứa trẻ này rất không tự tin, bạn nói chuyện với nó rất hung dữ, nó sẽ sợ hãi, vào lúc này có thể nói tương đối nhỏ nhẹ để chỉ dạy nó. Có một số trẻ rất ngạo mạn, bạn vẫn nói năng nhỏ nhẹ với chúng, chúng cũng chẳng coi bạn ra gì cả, vào lúc này bạn phải tỏ ra uy nghiêm. Cho nên đứng trước thế hệ sau, chúng ta phải xem tình hình. Đứng trước người lớn, thái độ nhất định phải tốt. Đứng trước người đồng trang lứa, *“mặt ta vui, lời ta dịu”* cũng không có vấn đề. Nhưng mà có những thời điểm máu chột, khi bạn bè của bạn đứng lúc đang điên đảo, vào lúc này bạn *“mặt ta vui, lời ta dịu”*, họ có thể tỉnh ngộ hay không? Họ không thể tỉnh ngộ được. Vào

lúc này làm thế nào đây? Vào lúc này nếu như tín nhiệm rất đủ, nếu cần tỏ vẻ giận dữ bạn vẫn phải tỏ vẻ giận dữ.

Tôi nhớ tôi có một người bạn, đúng lúc cuộc sống của anh ta đứng trước một điểm xung đột rất lớn, cho nên toàn bộ tâm trạng vô cùng không tốt. Đến nhà tôi vốn dĩ là muốn đọc sách, cuối cùng khi ngồi xuống đã tuôn nỗi khổ ra nửa giờ, kể rất tức giận. Tôi im lặng để anh ta tuôn hết nỗi khổ. Sau khi tuôn hết ra rồi, tôi lại nhắm vào những nỗi khổ mà anh ta tuôn ra này, kể lại với anh từ đầu. Là do bạn làm không tốt ở chỗ nào mới có thể tạo thành cái kết quả này. Cuối cùng, tôi lại trả lại cho anh ta nửa giờ đồng hồ, rất dữ dội. Bởi vì anh ấy đã bị mất kiểm soát (chúng ta gọi chúng cuồng loạn), vào lúc này bạn phải dùng chánh khí trấn áp anh ấy. Cho nên, tôi đã đáp lễ anh ấy đúng nửa giờ. Trong nửa giờ này, anh ấy cũng không xen vào một câu nào, bởi vì tôi quá dữ. Sau khi nói xong, anh ấy trở về. Sáng sớm hôm sau anh gọi điện thoại cho tôi nói: *“Anh đã sống ba mươi mấy năm, hôm qua đã nhận được một món quà sinh nhật đẹp nhất”*. Tôi nghe xong cảm thấy rất hồ thẹn. Người ta hôm qua sinh nhật mà tôi còn mắng cho một trận. Nhưng mà tôi từ trong lòng khâm phục anh ấy. Tại sao vậy? Bạn bè ăn nói thẳng thắn đến như vậy, lập tức có thể chuyển đổi tâm thái của anh ấy, cho nên người này có đại phúc. Cho nên, phúc của con người ở chỗ nào vậy? Phúc ở biết nghe khuyên can, có thể tiếp nhận người khác khuyên can đối với bạn, về sau phúc của bạn là vô cùng. Anh bạn này của tôi vốn dĩ cuộc sống đến mức gần như đứng trước bờ vực thẳm, bây giờ quay ngược trở lại sống cuộc sống rất tốt, cho nên phúc của anh ấy ở chỗ nào vậy? Không phải ở trên trời rơi xuống, mà là anh ấy có tâm độ lượng tiếp nhận sự khuyên bảo của người khác. Vào lúc đó, cũng bởi do tôi quan sát thời cơ, bởi vì quả thật niềm tin của anh ấy đối với tôi rất đủ, chúng tôi mới dám dùng loại thái độ này để ứng xử với anh ấy. Loại thái độ này tuyệt đối không phải là nổi giận, chúng tôi biết rất rõ ràng, minh bạch, vẫn là suy nghĩ vì anh ấy. Cho nên là nổi giận hay là suy nghĩ cho người khác vẫn phải hỏi lại bản thân bạn.

Nếu như chủ tâm của bạn đúng rồi, thời cơ của bạn cũng không sai, thái độ phương pháp cũng đúng, thế vẫn không có hiệu quả, vào lúc này thì làm thế nào? Thực ra không phải không có hiệu quả.

Chúng ta hãy xem hình vẽ. Hành vi, đời sống của con người đều có quán tính, thói quen. Không chỉ con người mà mọi vật đều có quán tính, cho nên ở trong vật lý học gọi là định luật quán tính. Nếu bạn thúc đẩy quán tính cho một vật, ví dụ nói ly nước này chúng ta đặt ở đây, khi bạn đẩy nó, vừa mở đầu lực quá nhỏ có thể chuyển động được không? Lực của bạn phải từ từ tăng thêm, tăng đến mức phá vỡ quán tính tĩnh của nó, gọi là “lực ma sát tĩnh”. Khi phá vỡ rồi liền chuyển động ngay. Cuối cùng, khi chuyển động rồi thì bạn không cần nhọc sức như vậy nữa. Cho nên, khi đẩy nhất định phải đến mức phá vỡ lực ma sát tĩnh, nó lập tức biến thành “lực ma sát động” thì tương đối thuận rồi. Cho nên bạn muốn khuyên người khác thay đổi hành vi của họ cũng cần có một quá trình. Và bạn đẩy đến chỗ này đều nói: *“Anh thấy tôi đẩy cũng vô ích”*, có tác dụng hay không? Có, nhưng vẫn chưa đến cái độ mạnh đó. Tiếp tục cố gắng như thế nào? Quá trình này cần có tính nhẫn nại, đợi đến khi bỗng nhiên chuyển động rồi, họ liền dần dần có thể tự yêu cầu mình là bạn không cần đẩy nữa. Nhưng mà trong quá trình này bạn không được đẩy đến chỗ này rồi nói: *“Vô ích, không đẩy nữa”*, thì công lao phía trước thảy đều vứt hết rồi. Lý của muôn sự muôn vật đều tương dung lẫn nhau. Nguyên lý của vật lý và nguyên lý của hóa học đem vào trong đời người vẫn có thể dùng được. Cho nên nếu chúng ta quan sát, khi thời cơ còn chưa đến, cần dùng tính kiên nhẫn để thúc đẩy. Trong tính kiên nhẫn cần bao gồm cả sự chân thành của bạn, sự quan tâm của bạn.

Chúng tôi có một người thầy dắt theo con nhỏ. Em bé này được nuôi chiều từ nhỏ nên hư rồi. Ngay cả phép tắc ăn uống cũng không có, vì vậy người thầy này hạ quyết tâm muốn cố gắng rèn luyện cho nó, muốn khiến nó tự mình ăn. Bởi vì đứa bé này xưa nay chưa hề tự mình ăn bao giờ, đều là *“Trà đến thì đưa tay ra, cơm đến thì há miệng”*, cho nên mọi thứ đều do người ta đến hầu hạ nó. Các vị bằng hữu, trong khi bạn nói câu nói này với trẻ cần giải thích, bởi vì chúng tôi có một em học trò đã nói: *“Thầy ơi, trà đến thì đương nhiên phải đưa tay ra, cơm đến thì đương nhiên phải há miệng, nếu không làm sao ăn được”*. Chúng không hiểu ý nghĩa của ví dụ này. Cho nên nói

chuyện với các em thế hệ này bạn còn phải nói tỉ mỉ, có khi ngay cả sức lãnh hội này các em cũng không có.

Vị thầy này hạ quyết tâm sẽ huấn luyện em này tự mình ăn. Mỗi ngày em này ở nơi đó la: “*Con không chịu đâu, thầy này muốn hại chết con rồi*”, dùng bất kỳ ngôn ngữ nào rất gay gắt để thử thách tính kiên định của vị thầy này, dùng lời lẽ rất cay nghiệt để kích động thầy. Cuối cùng, sau khi chịu đựng được một tuần, vị thầy này cảm thấy rất mệt, trong tâm nghĩ rất muốn bỏ cuộc, “*thôi đi*”. Bỗng nhiên đến buổi trưa thứ hai vào lớp, thầy vẫn chưa bảo em học trò này ăn cơm, nhưng em học trò này tự mình nhảy lên nói: “*Thưa thầy, con muốn ăn cơm*”. Vị thầy này ngay lúc đó bỗng nhiên cảm thấy nhiều cảm xúc đan xen, “*ép nó ép muốn chết, bỗng nhiên tự mình chủ động muốn làm*”. Cho nên, sức mạnh này thật sự vẫn là không được gián đoạn.

Từ chỗ này, chúng ta liền có thể hiểu được khuyên người khác còn có rất nhiều công phu, chúng ta phải tự mình nâng cao. Sau khi chúng ta chu đáo mọi mặt, bạn bè có thể sẽ thường tiếp nhận sự khuyên can của chúng ta. Tiếp theo đó sẽ có sự giúp đỡ, có sự giúp ích đối với cuộc sống của họ, với gia đình của họ.

Chúng ta vừa mới nói điểm thứ nhất, đối với bạn bè phải có bốn phận khuyên can.

Điểm thứ hai, phải có bốn phận quan tâm bạn bè.

Chúng ta vừa rồi có nhắc đến bỏ công giúp đỡ, bộ phận này thực ra cũng chính là quan tâm. Người cổ đại rất trọng tình nghĩa bạn bè, nhưng mỗi lần muốn quan tâm đi đến nhà bạn bè có thể đi một chuyến là bao lâu vậy? Có thể đi một chuyến là ba tháng, sáu tháng. Chúng ta hiện nay bạn bè có thể hai mươi phút ngồi xe là đến. Chúng ta về đến nhà, vừa ngồi xuống ghế sofa, bộ dạng uể oải, rất có thể bạn bè rất gần, nửa năm, một năm cũng qua lại chưa đến một lần. Tục ngữ chúng ta nói: “*Gặp nhau tình cảm thêm gần*”. Sau khi con người không thường gặp mặt nhau, có khi vừa gặp mặt cũng cảm thấy rất lúng túng, cũng không biết gần đây xảy ra chuyện gì, hoàn

toàn không có cơ hội quan tâm. Cho nên người xưa thường là vì tình nghĩa bạn bè, họ có thể treo non lội suối ba tháng để đến thăm bạn.

Vào thời triều Hán, có một người có học tên là Tuân Cự Bá. Ông đi theo đường núi này để đến thăm bạn. Cuối cùng, đúng lúc bạn của ông bị bệnh, ông liền ở lại chăm sóc người bạn này. Trong quá trình chăm sóc này, ở quê hương của người bạn này có trộm cướp đến hoành hành, cướp bóc. Mọi người ở trong thành đều sợ chết khiếp, thấy đều trốn chạy, ẩn nấp. Bạn của ông khi nghe được tin tức này liền nói với Tuân Cự Bá: *“Bệnh của tôi nặng như thế này, tôi đã đi không nổi rồi, anh hãy mau đi đi, hãy mau đi đi!”*. Bạn có nên đi hay không? Các vị bằng hữu, có nên đi hay không? Bạn không đi thì tính mạng của bạn khó bảo toàn. Từ điểm này chúng ta có thể cảm nhận được, người có học thời xưa ý nghĩ đầu tiên luôn luôn không phải mạng sống của mình. Vị trí đầu tiên là gì vậy? Là nghĩa, là hiếu, là giáo huấn Thánh Hiền. Cái ý nghĩ đầu tiên họ nhắc đến là cái này, không phải chuyện sống chết của mình. Cho nên, người có học thời xưa là *“Sát thân thành nhân, xả sanh thủ nghĩa”*. Bởi do họ đều có loại chủ tâm này, cho nên khi tâm niệm này biểu hiện ra luôn luôn cảm động trời đất vạn vật. Cho nên biết bao nhiêu hiếu tử có thể tránh khỏi được miệng hổ, nguyên nhân là do đâu? Nguyên nhân trong khi họ đối diện sanh tử trước tiên họ nghĩ đến, ta còn có mẹ già phải phụng dưỡng. Cho nên khi cái tâm niệm này vừa khởi lên thì ngay cả hổ hung dữ cũng bị họ cảm động. Trong lịch sử, chuyện những hiếu tử tránh khỏi miệng hổ này là quá nhiều, quá nhiều.

Và người có học Tuân Cự Bá không đành lòng bỏ bạn mà đi, liền ở lại. Khi trộm cướp xông vào, ông lập tức chạy ra nghênh đón nói: *“Bạn của tôi đã bệnh nặng như thế này rồi, các ông không được làm hại anh ấy. Các ông muốn gây chuyện, muốn làm hại thì cứ làm hại tôi đi”*. Cuối cùng bọn trộm cướp này nghĩ: *“Mọi người đều vội vàng muốn chạy thoát thân, ông đã không chạy trốn, hơn nữa có thể trốn mà không trốn là vì đạo nghĩa bạn bè, thà tổn hại mạng sống của mình để ở lại để chăm sóc bạn”*. Trộm cướp không phải sinh ra là trộm cướp. Trộm cướp đều là do tình hình xã hội ngay lúc đó không tốt, khi đời sống rất gian khổ mới xảy ra trộm cướp tràn lan. Lúc thái

bình thịnh thế thì rất ít có trộm cướp. Họ cũng là chẳng có cách nào, lại không nhận được những giáo huấn của Thánh Hiền, bí quá hóa liều. Nhưng mà mỗi người họ đều có lương tri, cho nên khi những người có học này dùng tâm chân thành, đem đạo nghĩa diễn ra thì họ cũng sẽ được đánh thức. Cho nên kẻ trộm cướp này lập tức liền nói: *“Bản thân những người chúng ta là người vô nghĩa, làm sao có thể đến cướp cái nơi có đạo nghĩa này”*, vì vậy toàn bộ rút về. Cho nên đạo nghĩa của một người đối với bạn bè đã cứu vãn vận mệnh của một khu vực.

Các vị bằng hữu, vỡ kịch hay như vậy thời cổ đại đã diễn ra rồi. Vỡ kịch hay như thế này hiện đại có thể diễn được ra không? Không được à? Các bạn mất niềm tin vậy! Phải dựa vào chúng ta diễn. Kinh điển của Thánh Hiền tuyệt đối không được niêm phong ở trong sách, phải dựa vào chúng ta, những con cháu đời sau này đem nó phụng hành, đem nó diễn dịch ra, mới có thể khiến cho hào quang của Thánh giáo chiếu đến càng nhiều người hơn. Cho nên bắt đầu làm từ bản thân chúng ta, đánh bóng bản thân, đem cái hào quang này lan tỏa ra. Người xưa làm được, người hiện nay nhất định cũng có thể làm được.

Chú Lư có một người bạn kết giao với nhau thời gian đã gần hai mươi năm. Vừa đúng lúc chú Lư đi tìm người bạn này của chú, cho nên tôi rất hoan hỷ chờ chú đi tìm, bởi vì người bạn này của chú rất gần nhà của tôi. Trong thời điểm đi tìm bạn lần này, chú Lư cầm theo rất nhiều sách Thánh Hiền để tặng cho bạn của chú. Sau khi tặng xong tôi lại chờ chú Lư đi nghỉ ngơi. Trên đường đi chú Lư liền nói với tôi: *“Người bạn này chú đã quen biết mười bảy năm rồi”*. Mười bảy năm trước, chú đã biết người bạn này nhất định sẽ bị thất bại. Người xưa rất lợi hại, người có trí huệ cũng rất lợi hại, nhìn thấy ngôn ngữ hành vi của họ là có thể suy đoán họ về sau có thể sẽ gặp phải những chuyện gì xảy ra. Bởi vì người bạn này của chú lúc tuổi còn trẻ bỗng chốc lên như điều gặp gió, tài sản đến hàng trăm triệu. Cái gọi là: *“Thiếu niên đắc chí đại bất hạnh”*. Sau khi vừa có tiền liền kiêu căng tự phụ, cảm thấy mình cái gì cũng có thể làm được. Cho nên khi sự nghiệp bỗng chốc lên như điều gặp gió như vậy thì tâm ngạo mạn khởi lên, lời của

người khác không thể nghe. Trong thời gian này, bởi vì không thể nghe vào nên chú Lư liền lặng lẽ quan sát, đợi đến sự nghiệp của chú ấy sụp đổ thê thảm, tài sản từ hàng trăm triệu biến thành mang nợ, vả lại cũng không phải là số nợ nhỏ. Khi chú ấy đang lên như điều gặp gió, mỗi ngày bạn bè thấy sang bắt quàng làm họ, nhưng vào lúc này bạn bè một người cũng không còn. Cho nên, con người nhận giả không nhận chân. Ai là bạn chân thật, ai là bạn giả, người có thể nhận biết rõ ràng vẫn thật sự không nhiều, cái gọi là: *“Hoạn nạn mới thấy tình thật”*.

Bởi vì ông bị thất bại rất thê thảm, cho nên chú Lư mỗi tuần mất mấy giờ ngồi xe để giúp ông giải quyết vấn đề tài vụ. Chú Lư ở bên ngoài, người ta mời chú làm việc đó cũng phải trả rất nhiều tiền. Chú đã từng làm cố vấn ở một công ty, mỗi tuần chỉ thảo luận với họ từ ba - bốn giờ đồng hồ, một tháng chỉ thảo luận bốn lần, tổng cộng mười mấy tiếng đồng hồ. Các vị bằng hữu, công ty này trả chú bao nhiêu tiền một tháng vậy? Một tháng công ty này trả chú hai - ba mươi ngàn (chỉ tư vấn vài giờ đồng hồ), còn người bạn này không có trả cho chú một xu nào, tiền xe, tiền máy bay chú tự mình bỏ ra. Thời gian mấy tháng như vậy giúp người bạn này giải quyết vấn đề tài vụ. Ở trong hoạn nạn nên sự tín nhiệm của bạn bè đối với chú càng ngày càng cao. Cái duyên này đến lúc này đã gieo được bao lâu rồi vậy? Đã gieo hơn mười năm. Sau đó, lại đem giáo huấn Thánh Hiền tặng cho ông ấy, bởi vì thật sự có thể giải quyết vấn đề trong cuộc đời, tuyệt đối không phải đưa cho ông bao nhiêu tiền, mà là cho ông một quan niệm tư tưởng chính xác. Cái này mới có thể giải quyết căn bản. Hơn nữa, ngoài tặng sách cho ông, chú Lư còn xin tôi một số sách giáo dục nhi đồng như "Đệ Tử Quy", "Tam Tự Kinh" này. Bởi vì chú Lư còn suy nghĩ không chỉ ông cần tiếp nhận giáo dục, mà còn con của ông nữa. Cho nên loại tâm thương cảm bạn bè này, *“yêu ai yêu cả đường đi”*, ngay cả thế hệ sau của bạn bè cũng để ở trong tâm. Cho nên, vì mô phạm này của chú Lư, sau này đứng trước bạn bè tôi cũng sẽ nghĩ đến. Chúng ta mới khuyên một lần, hai lần đã bực mình, chú Lư đã khuyên mười bảy năm cũng vẫn kiên nhẫn không bỏ cuộc. Cho nên nhìn thấy chú, bản thân tôi cảm thấy rất hổ thẹn, thúc giục mình phải

tiếp tục nâng cao học vấn của mình. Cổ kim trong ngoài, loại đạo nghĩa quan tâm đối với bạn bè này ở đâu cũng vậy.

Chúng ta nhìn thấy trong Hồng Lâu Mộng có một nhân vật rất quan trọng là bà Lưu. Bà Lưu là người không biết chữ. Người không biết chữ có được giáo dục hay không vậy? Người không biết chữ chưa chắc không có giáo dục. Giáo dục là có thể khiến một người trở thành người thiện mới gọi là giáo dục. Khi họ đã được đi học mười sáu năm mà đối với người cũng không biết quan tâm, vậy họ có được giáo dục không? Không có. Cho nên tôi nói với học trò, nói với những em nhỏ: *“Tốt nghiệp Đại học là có văn hóa hay không?”*. Các em đều không suy nghĩ, nói: *“Có”*. Tôi nói: *“Bất hiếu với cha mẹ có văn hóa hay không?”*. Các em nói: *“Không có”*. Tôi nói: *“Tốt nghiệp Đại học mà bất hiếu với cha mẹ vậy có văn hóa hay không?”*. *“Không có”*. Thế chẳng phải các bạn vừa mới nói tốt nghiệp Đại học là có văn hóa à? Các em bị tôi hỏi như vậy đều mờ mịt cả. Bản chất của văn hóa điều quan trọng nhất là gì vậy? Là trí huệ Thánh Hiền, là đạo lý làm người, cái này gọi là văn hóa, đây là hạt nhân quan trọng nhất trong giáo dục. Họ ngay cả điều này cũng không thể học được thì quá trình học càng cao cũng không có giáo dục. Quá trình học càng cao, cái học được là tri thức, cái học được là kỹ năng. Cho nên, con người thật sự phải biết phân biệt thế nào mới là thật sự có giáo dục.

Bà Lưu tuy không biết chữ, nhưng có thể từ nhỏ cha mẹ bà dạy cho bà biết phải hiếu đối với cha mẹ, phải có đạo nghĩa với bạn bè. Cái mà bà học được là đạo lớn chân thực, đạo lớn luân thường. Cho nên khi toàn bộ nhà họ Giả (nhà Giả Bảo Ngọc), từ lúc lên như điều gặp gió đến lúc toàn bộ suy sụp, không có người nào trở lại nịnh bợ. Những người này trước đây đến (chúng ta nói cảnh tượng đông như trẩy hội hoàn toàn không thấy nữa), không có người nào trở lại quan tâm, chỉ có bà Lưu vẫn nấu chút thức ăn đến cho họ. Thậm chí, thế hệ sau của họ vẫn được bà Lưu đón tiếp về quê để chăm sóc nuôi dưỡng. Cho nên người như vậy mới là thật sự có tín nghĩa, có đạo nghĩa.

Các vị bằng hữu, xung quanh chúng ta hiện nay có bao nhiêu loại bạn bè này? Nếu như hiện nay chúng ta suy nghĩ thấy một người cũng không có, có thấy đau lòng hay không? Có thấy buồn không? Bạn nói đều không có, tôi vận số thật kém. Có phải do vận số hay không? Không phải. *“Yêu người thường được người yêu lại, kính người thường được người kính lại”*. Chúng ta hy vọng giữa bạn bè với nhau có thể yêu thương nhau, quan tâm lẫn nhau, chúng ta hy vọng nhóm bạn bè của chúng ta là trạng thái như vậy, đây là một loại kết quả. Bạn bè biết quan tâm lẫn nhau, tôn trọng lẫn nhau, chăm sóc lẫn nhau, kết quả này trước tiên phải trông cái nhân gì vậy? Trước tiên, nhất định phải bản thân chúng ta chủ động quan tâm, chủ động yêu thương người khác. Khi thái độ này của chúng ta biểu hiện ra, liền đánh thức cái tâm vốn thiện quan tâm người khác, yêu thương người khác đó của mỗi người. Sau khi đánh thức thì giữa bạn bè với nhau tuần hoàn tốt cũng sẽ kéo theo một cách rất tự nhiên. Cho nên muốn có tình nghĩa bạn bè, đạo nghĩa bạn bè, bắt đầu làm từ ai vậy? Bắt đầu làm từ bản thân chúng ta.

Đạo đức, học vấn của một người, ở trong trạng thái như thế nào sẽ được nâng cao nhanh nhất? **Càng khó làm bạn có thể làm được, càng khó nhẫn bạn có thể nhẫn được, thì học vấn của bạn sẽ nâng cao càng nhanh.** Và muốn huấn luyện bản thân có cần tín nghĩa, đạo nghĩa của bạn bè hay không? Chỗ tốt nhất là ở chỗ nào? Ở Hồng Kông. Tại sao vậy? Hồng Kông nơi kinh tế phát triển nhất, ở trong đầu của người ta điều quan trọng nhất, đứng đầu là gì vậy? Là lợi, là tiền, coi trọng lợi thì coi nhẹ đạo nghĩa. Cho nên chúng ta từ chỗ này biểu diễn ra vở kịch để đánh thức đạo nghĩa của người Hồng Kông.

Tốt rồi, hôm nay chỉ học đến đây! Cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 18

Xin chào các vị bằng hữu, buổi chiều tốt lành!

Buổi sáng chúng ta nói đến bạn bè có tín nghĩa và bạn bè chung sống với nhau có năm bốn phận cần phải làm tròn.

Thứ nhất, phải khuyên can bạn bè. Khi bạn bè có lỗi làm, chúng ta cần khuyên bảo họ, cần hướng dẫn họ. Khi chúng ta khuyên bạn bè cần quan sát được chủ tâm của mình có phải là chân thành hay không, hay là vui sướng khi thấy người ta gặp tai họa. Cho nên cái chủ tâm này là căn bản, đặc biệt quan trọng. Khi chúng ta có loại tâm chân thành này đối với bạn bè cũng cần phải cân nhắc xem thời cơ nào sẽ khuyên họ được, dùng thái độ phương pháp như thế nào mới có thể khiến họ tiếp nhận. Tiếp theo còn phải dùng đến tính kiên nhẫn. Suy cho cùng người hiện nay bạn rất khó khuyên một lần họ liền nghe.

Các vị bằng hữu, có người nào khuyên người khác một lần họ lập tức liền tiếp nhận không, sau đó còn cảm ơn bạn: *“Thật là cảm ơn bạn, nếu không tôi sẽ gây nên sai lầm lớn”*. Bên cạnh bạn có người bạn này hay không vậy? Nếu như có, xin các vị bằng hữu nhất định phải báo cho tôi biết. Bởi vì người này quá hiếm có rồi, họ có thể là Nhan Uyên tái thế. Nhan Uyên không mắc lỗi hai lần, phạm lỗi một lần là Ngài sẽ không phạm lần thứ hai. Người này không phải người thông thường, bạn nhất định phải giới thiệu cho tôi, tôi muốn tìm họ để ra hoàng dương Văn hóa Trung Quốc, hiện nay quá thiếu nhân tài rồi. Cho nên khi cân nhắc đến tâm nhẫn nại của chúng ta có đầy đủ những điều kiện này, tin rằng bạn bè sẽ cảm nhận được thành ý của chúng ta, và có thể tiếp nhận lời khuyên can của chúng ta.

Thứ hai, phải quan tâm bạn bè. Quan tâm bạn bè cần quan tâm mọi mặt, thăm hỏi mọi mặt, là giữa bạn bè đôi bên với nhau có thể cảm nhận được cái phần yêu thương, phần tình nghĩa này. Hiện nay tình người giữa người và người với nhau tương đối lợt lạt. Tình người càng lợt lạt thì trong lòng của con người cảm thấy đời sống càng không có cảm giác an toàn, càng trống rỗng, cảm thấy dường như không có người nào có thể tin tưởng. Cuộc sống như vậy không có ý nghĩa. Cuộc sống phải có niềm vui gia đình sum vầy, cuộc sống phải có ơn nghĩa, đạo nghĩa thì cuộc sống đó mới cảm thấy thật an vui,

thật thoải mái. Cho nên, khi chúng ta chủ động đi quan tâm người khác thì tự nhiên cũng sẽ kéo theo sự yêu thương, kính trọng lẫn nhau giữa người với người.

Thông thường khi tôi thảo luận đến chỗ này, có một số bạn liền nói: *“Thế tại sao ông xã tôi không đối xử tốt với tôi trước? Tại sao bạn của tôi không đối xử tốt với tôi trước?”*. Cuộc sống nếu như thường xuyên chờ đợi người khác đối xử tốt với chúng ta quả thật là quá mệt. Hơn nữa, lại đợi đến nỗi lo được lo mất, mỗi ngày tâm trạng cứ lặn tẩn lên xuống, như vậy rất dễ bị chứng trầm cảm, bị mất cân bằng nội tiết. Cho nên, khi chúng ta chủ động đi quan tâm người khác, bạn càng có thể cảm nhận được *“cho có phúc hơn nhận”*, một loại trạng thái tốt ở trong lòng. Khi bạn giúp đỡ người khác, khi bạn nhìn thấy người khác cần bạn, bạn sẽ càng thể hội được giá trị mạng sống của ta, cho nên chúng ta nhất định phải chủ động quan tâm. Và lại, trong kết giao bạn bè không chỉ cần quan tâm bạn bè, mà còn phải quan tâm đến người nhà của họ, bạn bè thân thích của họ.

Thời gian học Cao Trung, tôi có một người bạn nam, tình cảm của hai chúng tôi vô cùng tốt. Các vị bằng hữu, không nên hiểu lầm. Mẹ của anh ấy thường hay nghe anh ấy cứ nhắc đến tôi. Tôi nghĩ, mẹ của anh sẽ nghĩ *“cái người này rốt cuộc là người xứ nào, không biết phẩm chất đạo đức có tốt hay không. Nếu như phẩm chất đạo đức không tốt mà con trai của mình thân thiết với anh ta như vậy, nhất định sẽ bị anh ta xúi bậy”*. Sở dĩ tôi có một thói quen, chỉ cần người bạn này có tình bạn tương đối với tôi, tôi nhất định sẽ chủ động đến viếng thăm cha mẹ của họ. Sau khi cha mẹ họ nhìn thấy chúng tôi rồi, có thể an tâm. Không chỉ an tâm cho họ, thậm chí họ sẽ cảm thấy rất an ủi khi con mình kết giao với cái người bạn này: *“Từ nay về sau, con trai mình có được người bạn như vậy thì cuộc đời của nó nhất định sẽ càng ngày càng đi chính xác”*. Cho nên không chỉ nghĩ đến bạn bè, mà còn phải nghĩ đến sự cảm nhận của người nhà của họ, cái gọi là *“yêu ai yêu cả đường đi”*.

Mẹ của người bạn học Cao Trung này của tôi tại sao để ý đến việc kết giao giữa tôi với anh ấy vậy? Bởi vì vào lúc đó xã hội lưu truyền nói có đồng tính luyến ái, cho nên mẹ của anh đặc biệt căng thẳng. Phận

làm cha mẹ quả thật không dễ dàng, lúc nào cũng lo cho con cái. Cho nên, khi chúng ta chung sống với một người bạn cũng phải thấu hiểu được sự cảm nhận của cha mẹ họ. Điều này tương đối quan trọng. Cho nên khi cần cũng phải chủ động đi viếng thăm cha mẹ của đối phương. Con gái của họ kết giao với bạn, bạn chậm trễ không lộ diện thì cha mẹ của họ sẽ cảm nhận như thế nào? Cho nên sự quan tâm của một người, lòng yêu thương của một người cần phải thể hiện từng li từng tí.

Tại sao hiện nay nhiều người trẻ tuổi kết giao cũng không dám đi gặp mặt cha mẹ của đối phương vậy? Bởi vì cha mẹ của đối phương đã từng trải, họ có con mắt tinh đời. Chúng ta những người trẻ tuổi này sợ sau khi gặp mặt rồi bị người ta nhìn rõ chân tướng, cho nên bản thân không tự tin, lại không biết làm thế nào giao tiếp, ân cần hỏi thăm với người lớn, đều không có những kinh nghiệm này. Quả thật “*bất học lễ, vô dĩ lập*”. Không học loại ứng đối tiến thoái này thì cuộc sống thường thường sợ bóng sợ gió. Cho nên trải qua một việc cần phải tăng trưởng trí tuệ. Nếu như thật sự muốn đi viếng thăm bạn bè, hoặc giả khi viếng thăm đối phương, nói chuyện với người trong gia đình của đối phương cũng là cơ hội tốt cho để chúng ta trải nghiệm, cho nên cũng không nên sợ hãi. Bất kể bạn học được nhiều hay ít, chung sống giữa người với người vẫn cần một thái độ quan trọng nhất chính là phải có tâm chân thành. Còn như rất nhiều lễ tiết có thể trải qua học tập mỗi ngày để nâng cao thêm năng lực của mình, nhưng phần tâm thành này, sự quan tâm đối với bạn bè và người thân này chúng ta không thể không có.

Khi bạn tôn trọng cha mẹ của họ, họ sẽ vui thích; bạn tôn trọng anh em của họ, họ cũng vui thích. Cho nên trong “Hiếu Kinh” nói: “*Kính kỳ phụ*”, bạn tôn kính cha của họ, “*tắc tử duyệt*”, người con sẽ rất vui mừng. “*Kính kỳ huynh, tắc đệ duyệt*”, kính huynh trưởng của họ thì em đều vui mừng. “*Kính kỳ quân, tắc thần duyệt*”, bạn đi đến công ty của người khác, bạn rất tôn kính người lãnh đạo của họ thì cấp dưới của họ cũng sẽ rất ưa thích. Cho nên bạn biết tôn kính bạn bè thân thích của một người, bạn sẽ khiến họ ưa thích, cũng sẽ khiến toàn bộ thân hữu của họ đều ưa thích. Khi bạn có thái độ như vậy để kết giao với

người thì bạn đi đến đâu cũng được mọi người hoan nghênh. Cho nên, người hiện nay cũng nói quan hệ nhân tế, căn bản của quan hệ nhân tế là ở sự cung kính và sự quan tâm của chúng ta đối với người, đây mới là trọng điểm.

Năng lực quan tâm và cung kính đối với người bắt đầu xây dựng từ khi nào vậy? Từ nhỏ, phải hình thành từ nhỏ, “*tập quen thành tự nhiên*”. Cho nên hiện nay rất nhiều môn học trên thị trường đều nói có thể khiến bạn nhanh chóng nâng cao năng lực quan hệ nhân tế, có loại môn học này không vậy? Hiện nay rất nhiều người từ nhỏ đến lớn không thường hay kết giao với người, không thường hay quan tâm người khác, vừa nghe thấy loại môn học này năm ngày ba ngày là có thể học được ngay, lập tức đua nhau đến nộp tiền. Loại môn học này rất nhiều người tham gia. Sau khi tham gia thì thầy giáo liền nói với họ: “*Bạn chỉ cần có lễ phép đối với người, thường hay mỉm cười thì nghiệp vụ của bạn sẽ làm rất tốt, bóp tiền của bạn sẽ càng ngày càng nhiều*”. Xin hỏi hướng dẫn kiểu như vậy, chỉ dạy kiểu như vậy, động cơ mà họ học những thứ lễ phép này là gì vậy? Vẫn là lợi ích của mình, vẫn là tiền. Có thể chân thành cung kính đối với người, quan tâm đối với người hay không vậy? Cho nên học kiểu như vậy không chỉ là vung tiền qua cửa sổ, mà thậm chí còn đem tâm tánh và học vấn của mình hạ xuống thấp chứ không phải nâng cao lên. Cho nên rất nhiều người sau khi học xong rồi trở về, gặp mọi người liền bắt tay mỉm cười, không chỉ người khác không cảm thấy thân thiết, mà còn cảm thấy sau khi gặp rồi da gà gai ốc đều nổi lên hết. Bởi vì họ đã mấy chục năm không có mỉm cười, cho nên cười rất không tự nhiên. Cho nên cung kính quan tâm đối với người khác cũng phải sinh ra từ trong nội tâm.

Tôi có một người bạn, tôi đều rất quen vợ chồng của anh ấy, đúng lúc tôi muốn đi viếng thăm anh ấy. Bởi vì người trẻ tuổi hiện nay đều rất sợ bạn bè đến nhà của mình, sợ bạn bè không cẩn thận khi nói chuyện sẽ đem những chuyện nội tình của họ tiết lộ cho cha mẹ họ nghe, như thế cha mẹ sẽ chất vấn họ, cho nên rất nhiều người không muốn bạn bè đến nhà. Cho nên, đến nhà người bạn này tôi liền nghĩ “*anh ấy nhất định không để tôi vào*”. Bởi vì hôm đó phải đi phóng

sanh, cha mẹ chưa chắc sẽ ủng hộ bạn phóng sanh. Thực ra mọi người chúng ta đều sợ hãi quá nhiều chuyện. Rất nhiều chuyện chỉ cần bạn từng bước tiến lên, làm tốt việc khơi thông, thì không có người nào mà không tiếp nhận. Cho nên trọng điểm là ở chúng ta có đem đạo lý nói rõ ràng hay không, có thuận theo tình thế để hướng dẫn người thân hay không? Đây là vấn đề của chúng ta chứ không phải vấn đề của người thân. Bởi vì ngày hôm đó muốn đi phóng sanh, cho nên tôi nghĩ người bạn này nhất định sẽ không cho tôi vào. Tôi đã tưởng tượng, hai vợ chồng anh ấy nhất định chuẩn bị hai chiếc xe đạp (một chiếc cho tôi). Cho nên, sau khi tôi tính toán chính xác, tôi liền mua một hộp táo. Tại sao mua một hộp táo vậy? Tạo cơ hội. Mua một hộp táo thì anh ấy không thể không cho tôi vào, cho nên đã mua một hộp táo. Hai vợ chồng anh ấy quả đúng như dự đoán, xe đạp cũng đã dắt ra, cho nên tôi lập tức ôm cái hộp đó nói: *“Người cũng đã đến rồi, sao có thể không đi lên để hỏi thăm sức khỏe cha mẹ cậu một chút”*. Hai vợ chồng họ đành phải miễn cưỡng thuận theo, nhưng trên mặt lộ ra vẻ lo lắng. Cho nên sau khi đi lên tôi liền ân cần thăm hỏi nói chuyện với cha mẹ của cậu. Thực ra bác trai cũng rất hiền, nói chuyện được khoảng chừng năm phút bác còn sợ làm mất thời gian của tôi. Bác gái nói: *“Nào nào nào, các cháu mau mau đi làm việc gì thì đi làm đi”*. Tôi liền đi ra với hai vợ chồng cậu ấy.

Kết quả tối hôm đó, cậu ấy liền gọi điện thoại cho tôi nói: *“Mẹ mình muốn mời cậu ăn cơm”*, muốn mời tôi ăn cơm. Tôi nói: *“Được, không sao”*. Chủ nhật đó tôi liền đến nhà họ ăn cơm. Nhà họ không ăn chay, cuối cùng khi tôi đến cả bàn đều là thức ăn chay, còn đặc biệt nấu. Trong quá trình ăn chay này, chúng ta nói *“gặp nhau tình cảm thêm gần”*, cha mẹ cậu ấy càng ngày càng thân với chúng tôi. Sau khi ăn cơm xong, mẹ của cậu ấy cùng tôi đã nói rất nhiều chuyện, bởi vì cậu ấy nói với mẹ của mình tôi là thầy giáo của Trung Tâm Võ Lòng Quốc Học. Đúng lúc em gái của cậu ấy sinh được một bé gái, đang được mẹ của cậu ấy chăm sóc. Chăm sóc trẻ có rất nhiều phương pháp, mẹ của cậu ấy liền thảo luận với tôi. Cuối cùng tôi liền nói với bà: *“Làm như vậy không được, như vậy sẽ nuông chiều làm hư trẻ”*. Khi đạo lý nói rõ ràng, mẹ của cậu ấy liền nói: *“Đúng đúng đúng, vậy lần sau tôi phải điều chỉnh trở lại”*. Cuối cùng bạn của tôi ở bên

cạnh liền nói: *“Con đã nói với mẹ từ lâu rồi, như vậy là sai rồi, mẹ đều không nghe”*. Cho nên bạn xem, bạn bè với bạn bè có cái hay của nó, chỗ mà bạn nói cha mẹ không nghe, có thể bạn của bạn chỉ một câu nói là họ nghe. Cái này gọi là: *“Dịch tử nhi giáo”*, bởi vì suy cho cùng họ là cha mẹ bạn, bạn là do họ nuôi lớn khôn. Họ nói: *“Ta ăn muối còn nhiều hơn con ăn cơm, con còn muốn dạy ta à”*. Nhưng mà bạn bè khác vừa nói, họ trái lại liền tiếp nhận. Cho nên bên cạnh bạn có một nhóm bạn tốt, có thể giúp bạn nói chuyện, đó là một loại trợ lực rất lớn cho gia đình của bạn. Đợi bạn sau này có con lớn rồi, con trẻ có khi bởi vì mỗi ngày nghe bạn ca cẩm, đối với lời nói của bạn có thể có khi nghe bên này liền ra bên kia. Nhưng nếu như bạn của bạn xuất phát từ nội tâm khuyên con cái của bạn, có thể vài ba câu nói thì thái độ nó liền sửa đổi ngay. Nó sẽ bỗng nhiên cảm thấy *“hóa ra lời của chú nói cũng giống như lời của cha mình nói vậy”*, cho nên cha mình vẫn là đúng. Cho nên khi chúng ta chủ động đi quan tâm cha mẹ của đối phương, đó chính là một loại trợ lực đối với gia đình của họ. Và giữa bạn bè với nhau cũng có thể giúp đỡ nhau, dìu dắt nhau trong gia đình, trong sự nghiệp, trong công việc, như thế toàn bộ quan hệ bạn bè cũng sẽ càng ngày càng tốt đẹp. Cho nên chúng ta nói rượu càng lâu càng thơm, bạn bè càng lâu ngày càng có ý vị. Cho nên kết giao bạn bè, trọng điểm thứ hai là phải biết quan tâm.

Thứ ba, giữa bạn bè với nhau biết tán thán lẫn nhau, khẳng định lẫn nhau.

Bởi vì thái độ người có học xưa không phải thật lý tưởng, gọi là: *“Văn nhân tương khinh”*. Mình có học vấn, người khác cũng có học vấn rất dễ dàng không thoải mái, rất dễ sinh đố kỵ, như vậy có tốt không? Như vậy không tốt, đối với họ, đối với bạn đều rất không tốt. Nói như thế nào vậy? **Khi chúng ta đố kỵ người khác, không có tán thán người khác, thực ra đạo đức học vấn của chúng ta đang đi xuống. Học vấn là xem tâm lượng của một con người, đó mới gọi là học vấn chân thật. Cho nên học vấn bậc nhất gọi là luôn luôn lo nghĩ cho người khác.**

Phạm Trọng Yêm có một người con trai tên là Phạm Thuần Nhân. Bậc làm cha mẹ chúng ta mọi mặt đều lo nghĩ cho con cái, ngay cả đặt tên cũng không ngoại lệ. Cha mẹ chúng ta đặt tên cho con cái là sự kỳ vọng của cả đời họ. Cho nên Phạm Trọng Yêm đặt tên cho con trai của ông là Phạm Thuần Nhân. Các vị bằng hữu, từ trong cái tên này có thể thấy mong đợi của Phạm Trọng Yêm đối với con trai hay không? “Nhân” chữ Trung Quốc là chữ hội ý, bên trái là bộ “nhân”, bên phải là bộ “nhị”, là hai người. Hai người nào vậy? Mình và người khác. Cho nên nghĩ đến mình thì phải nghĩ đến người khác. Cái gọi là: *“Điều gì mình không muốn thì đừng áp đặt lên người khác”*. Ta muốn đứng mà làm cho người đứng, ta muốn đạt được mà làm cho người đạt được. Cho nên Phạm Trọng Yêm kỳ vọng đối với con trai ông thuần là có một cái tâm nhân từ, có thể luôn luôn lo nghĩ cho người khác. Con trai của ông thật sự làm được. Đó là học vấn bậc nhất của thế gian, có thể khiến người khâm phục.

Có một lần Phạm Thuần Nhân tiếp nhận lời dặn dò của phụ thân áp tải 500 đấu lúa mạch về quê nhà Giang Tô, lúc đó Phạm Trọng Yêm đang công tác ở kinh thành. Kết quả trong quá trình Phạm Thuần Nhân áp tải thì gặp người bạn cũ của phụ thân ông. Người bạn cũ của phụ thân ông đúng lúc trong nhà xảy ra một số khó khăn, cha mẹ chết rồi không có cách gì an táng, con gái rất lớn tuổi cũng chưa gả được. Cho nên Phạm Thuần Nhân khi nhìn thấy tình cảnh này lập tức liền đem 500 đấu lúa mạch bán hết, đem số tiền này đưa cho bạn cũ của phụ thân ông. Cuối cùng tiền vẫn không đủ, Phạm Thuần Nhân liền đem chiếc thuyền ông đi đó cũng bán luôn mới vừa đủ tiền. Sau đó trở về kinh thành, báo cáo với phụ thân ông tình hình công việc này. Hai cha con ngồi đối diện trước bàn, Phạm Thuần Nhân báo cáo với cha. Khi nói đến đoạn *“Cha ơi, 500 đấu lúa mạch sau khi con bán xong mà tiền vẫn không đủ”*, Phạm Trọng Yêm ngẩng đầu lên nói với con trai của ông: *“Thế thì con hãy đem thuyền bán đi”*. Phạm Thuần Nhân nói tiếp: *“Phụ thân à, con đã đem thuyền bán đi rồi”*. Cho nên cha con thuần một cái tâm nhân từ. Sự truyền thừa của loại gia đạo này còn có giá trị hơn bạn để lại hàng ngàn hàng vạn lượng bạc. Bởi vì sự truyền thừa loại tâm nhân từ này của nhà họ Phạm, nên đời con đời cháu của ông đến hiện nay đã gần 1.000 năm mà gia đạo không

suy. Quả thật, loại tâm lo nghĩ thay người khác này của ông mới là học vấn chân thật.

Chúng ta vừa nói đến không đố kỵ người khác, cái tâm biết tán thưởng người khác đó mới là học vấn. Cho nên khi chúng ta đố kỵ người khác, không tán thán người khác thì tâm lượng của chúng ta càng nhỏ hẹp, học vấn sẽ không thể tiến lên. Và bởi do cái loại tâm đố kỵ này của mình cũng sẽ khiến cho tâm trạng của mình không tốt, thậm chí còn ảnh hưởng đến tâm lượng của người trong nhà chúng ta, vì vậy đều không có một chút lợi ích nào đối với bản thân. Cho nên phải thường xuyên nhìn ưu điểm của người khác, tán thưởng người khác.

Khi chúng ta đố kỵ người khác có học vấn, người có tu dưỡng, như vậy có hại rất lớn đối với người khác. Khi chúng ta đố kỵ người có học vấn này, thậm chí dùng lời nói để phỉ báng họ, đương nhiên người có đức hạnh này sẽ không so đo với bạn, nhưng bởi vì sau khi bạn phỉ báng họ rồi, rất nhiều người học tập theo họ sẽ mất niềm tin đối với họ. Cơ hội cầu học vấn của nhiều người như vậy bị cái tâm đố kỵ này của bạn làm chướng ngại rồi. Việc làm này vô cùng tổn âm đức đối với mình, rất mất phước phận của mình, cho nên không nên đố kỵ người khác. Bạn đố kỵ người khác còn chướng ngại rất nhiều người. Vào thời đại Xuân Thu Chiến Quốc, nước Tần có một vị tể tướng tên là Lý Tư. Lý Tư là người có tâm đố kỵ quá mạnh. Ông có một người sư đệ tên là Hàn Phi Tử. Ông đố kỵ học vấn của Hàn Phi Tử, còn bày mưu hại chết ông này, cho nên lòng dạ rất nhỏ hẹp. Thậm chí về sau còn đốt sách chôn Nho, kiến nghị Tần Thủy Hoàng phải đem toàn bộ những sách Thánh Hiền này đốt hết. Khi đốt như vậy thì bao nhiêu người sau này không thể nghe giáo huấn Thánh Hiền! Họ chỉ nghĩ đến học vấn của ta phải cao hơn người khác. Cho nên cái tâm đố kỵ này, ngọn lửa đố kỵ này đã đốt cháy, làm tổn thương biết bao nhiêu người, đốt cháy làm đứt đoạn cơ hội nghe giáo huấn Thánh Hiền của biết bao nhiêu người. Bởi vì cái tâm đố kỵ của ông nên ông cũng không có kết cục tốt. Con cái của ông và ông đều là bị đưa ra pháp trường, chém ngang lưng mà chết (chém đứt từ ngang lưng). Cho nên kẻ hại người đến cuối cùng nhất định bị hại chết, người đố kỵ người khác nhất định cũng sẽ gặp người khác đố kỵ. Khi tâm lượng

chúng ta rộng mở, thường hay biết đi tán thưởng ưu điểm của người khác, khen ngợi ưu điểm của người khác, thì cái phong khí khen ngợi, tán thưởng này (phong khí thấy người hiền nghĩ hiền này) cũng sẽ kéo theo toàn bộ xã hội thay đổi, bầu không khí gia đình thay đổi. Cho nên chúng ta phải từng giây từng phút *“thấy người thiện, nhớ học theo”*. Chúng ta nói, chỉ có người có học với người có học tán thán đức hạnh lẫn nhau thì chánh pháp, học vấn Thánh Hiền mới có thể dần dần khôi phục lại.

Các vị bằng hữu, tán thưởng người khác có cần học hay không vậy? Cũng phải rèn luyện từ từng li từng tí. Cái đồ kỵ này cũng là tập khí rất lớn.

Chúng tôi có một người bạn vô cùng tài hoa, cũng rất thông minh, hai mươi tuổi đã lấy được học vị Tiến sĩ toán học. Có lợi hại không? Rất lợi hại. Người thế gian đều cảm thấy anh ấy rất lợi hại. Hai mươi tuổi lấy được học vị tiến sĩ một Trường Đại học nổi tiếng, đặc cách trực tiếp cho anh ấy vào làm Phó Giáo sư. Anh làm mười năm rồi cũng không lên được Giáo sư. Đúng lúc tôi có một người bạn cũng tốt nghiệp Tiến sĩ cùng làm việc một phòng với anh ấy, mới đi tìm hiểu tại sao con người này bẩm phú tốt như vậy, đã vượt nhiều cấp (người hai mươi tuổi đã có thể cầm được học vị Tiến sĩ toán học), tại sao ba mươi tuổi vẫn ở cấp Phó Giáo sư. Cuối cùng phát hiện, tất cả luận văn trong mười năm này của anh ta đều phát biểu vị Giáo sư này không tốt ở chỗ nào, vị Giáo sư kia không tốt ở chỗ nào, hơn nữa nói rất sâu sắc, đều có thể nắm được chỗ nhược điểm yếu nhất của người ta, nên anh ta mười năm nay khi muốn thăng cấp đều bị những Giáo sư này đè xuống. Cho nên thái độ biết tán thưởng người khác sẽ ảnh hưởng cả đời của một đứa trẻ, còn tính cách lúc nào cũng chỉ biết soi mói khuyết điểm của người khác cũng sẽ chướng ngại cả đời của một người.

Sau này người bạn này của tôi liền cho anh ta một kiến nghị. Anh ấy nói: *“Anh viết luận văn hãy đổi một cái góc độ để viết, anh có thể sẽ lên Giáo sư”*. Cái góc độ nào vậy? *“Bạn chỉ đổi một cái góc độ nói vị Giáo sư này tốt chỗ nào, vị Giáo sư này tốt chỗ nào, bạn hãy đổi như vậy viết thử xem”*. Anh bạn này khi nghe kiến nghị sắc mặt rất khó coi. Anh cảm thấy rất khó khăn, bởi vì phê bình người khác hai - ba mươi

năm quen rồi, bỗng chốc phải tán thưởng người khác cũng thật sự không dễ dàng. Cuối cùng luận văn viết ra cầm đưa cho bạn của tôi xem. Bạn của tôi xem xong cảm thấy toàn thân không dễ chịu. Tại sao vậy? Bởi vì khi anh khen ngợi người khác chính anh cũng cảm thấy rất không thoải mái, rất không tự nhiên, đọc lên cảm thấy rất cố ý, rất tạo tác. Cho nên tán thưởng người khác cũng phải tập từng ly từng tí, khi bạn tán thưởng người ta mới có thể cảm nhận được bạn là từ tận đáy lòng khẳng định đối với người ta. Cho nên đối xử với bạn bè phải biết khích lệ lẫn nhau, tán thán lẫn nhau, tán thưởng lẫn nhau. Đây là điểm thứ ba.

Điểm thứ tư, “không nói chuyện xấu gia đình bạn, không nói chuyện riêng tư của bạn”.

Bạn bè tương giao phải “*Không nói chuyện xấu của gia đình bạn*”, không được đem những chuyện riêng tư ở trong gia đình bạn nói cho người ta nghe. Cho nên nói năng phải cẩn thận: “*Nói nhiều không bằng nói ít*”. Có khi bạn nói quá nhiều, sơ ý đem những chuyện trong gia đình của bạn nói cho người khác nghe. Có khi bạn nói ra, có một số người cố ý đem nó ra gây chia rẽ thì phiền phức, như vậy sẽ phá hoại tình hữu nghị giữa bạn bè của bạn. Vả lại, bạn bè cũng phải có thể tin cậy được thì bạn mới đem những chuyện tương đối riêng tư kể với bạn bè. Bạn vẫn phải chọn đối tượng, nếu không bạn sẽ tự chuốc lấy nhục. Bạn kể cho người giống như người dẫn chương trình nghe thì đến cuối cùng mọi người đều biết.

Rất nhiều chị em phụ nữ, hoặc giả rất nhiều người nam rất thích đem chuyện trong nhà kể khắp nơi. Mọi người đều biết chồng của cô ta hiện nay như thế nào. Làm như vậy có tốt không? Chồng của cô ta nghe được nhất định sẽ tức chết. Cho nên chuyện riêng của gia đình cũng không nên dễ dàng kể với người khác. Cái gọi là: “*Kết giao cận thì không trút hết tâm tư*”. Cho nên nói chuyện phải biết chừng mực. Chúng ta là bạn tốt của họ, nghe cũng phải có chừng mực, không được phép đem những lời này truyền ra tiếp nữa. Cho nên, đây là điều mà bạn bè phải cẩn thận trong đối xử. Nói lời thành thật, chuyện ở trong gia đình mình tốt nhất không nên nói với người khác.

Muốn nâng cao trí tuệ của mình thì tự mình có thể giải quyết, bởi vì cái miệng này rất khó bịt cho thật kín được. Một sự việc càng ít người biết thì càng khó bị chướng ngại, cũng càng dễ dàng thành tựu. Cho nên Cổ nhân nói: *“Thận ngôn, thận ngôn”*, nói năng thật sự phải thật cẩn trọng.

Không nói chuyện riêng của người khác, bạn có thể nói nhiều việc tốt, đức hạnh của người khác, cái gọi là: *“Tán dương thiện nơi đông người”*. Chúng ta càng khăng định họ thì họ sẽ càng tích cực nỗ lực làm tốt. Đây là điểm thứ tư, *“không nói chuyện xấu trong nhà, không nói chuyện riêng tư”*.

Điểm thứ năm, “cái nghĩa thông tài”.

Bởi vì quá trình đời người khó tránh khỏi sẽ có thuận cảnh, nghịch cảnh, sẽ có chìm nổi lên xuống. Cho nên khi một người rơi vào lúc đi xuống, khi một người rơi vào nghịch cảnh, điều họ cần nhất là gì? Là cần chúng ta giúp đỡ kịp thời, cho nên vào lúc này chỉ có *cái nghĩa thông tài*. Trong lúc kinh tế của bạn bè bỗng nhiên rất đi xuống, chúng ta vào lúc này không được keo kiệt, phải nhanh chóng giúp đỡ họ.

Trong giúp đỡ bạn bè về của cải có một nguyên tắc phải nhớ kỹ, chính là phải giúp ngặt không giúp nghèo. Sao gọi là ngặt vậy? Bỗng nhiên gặp phải khốn khó. Ví dụ cha mẹ bỗng nhiên sức khỏe xảy ra vấn đề, cần một số tiền lớn, vào lúc này chúng ta phải biết giúp đỡ họ.

Cha của tôi lúc tôi còn nhỏ, có một số bà con thân thích trong nhà gặp khó khăn, ông hầu hết đều biết cân nhắc tình hình để giúp đỡ. Có một loại tình huống là tuyệt đối sẽ giúp đỡ, đó là con cái người thân thích không có tiền trả học phí, vào lúc này cha của tôi không nói lời nào cả, đều sẽ giúp đỡ. Bởi vì việc học tập của con trẻ không thể chờ đợi, cho nên nhất định đều sẽ lấy tiền ra. Và lại, khi lấy tiền ra giúp đỡ những người thân thuộc này, thái độ ở trong lòng là hoàn toàn không có nghĩ đến phải nhận trở lại. Cho nên đây là khi nhìn thấy tình huống khẩn cấp, chúng ta nhất định phải cố gắng đi giúp đỡ họ, nhưng mà giúp ngặt không giúp nghèo.

Một người nếu như tư tưởng nghèo nàn, siêng ăn nhác làm, thế bạn có nên cứ mãi chi viện cho họ hay không? Họ sẽ bởi do bạn giúp đỡ họ mà càng ngày càng đọa lạc. Cho nên khi một người tư tưởng nghèo nàn, bạn không được luôn luôn dùng kinh tế để chi viện cho họ, bạn có khả năng là hại họ. Nếu như họ đem tiền đi đánh bạc, bạn có nên đưa cho họ hay không? Cho nên giúp đỡ người khác bạn cũng phải nhìn rõ ràng, phải dùng trí tuệ phán đoán, nếu không có khả năng bạn dùng tâm thiện mà đã làm việc ác, thúc đẩy họ đi làm những việc xấu, đem tiền đi rượu chè trai gái. Cho nên cầu học phải biết quyền biến, không phải bảo bạn đem tiền đi giúp đỡ người khác, bạn liền ai cũng giúp đỡ cả, thế là học khờ rồi.

Khi một người tư tưởng nghèo nàn, bạn không nên đem tiền đi giúp đỡ họ. Bạn nên hãy dần dần hướng dẫn họ có quan niệm tư tưởng chính xác. Khi tư tưởng quan niệm họ chính xác rồi, họ mới biết làm thế nào cải thiện đời sống của họ. Cho nên vào lúc này bạn có thể cầm một cuốn "Đệ Tử Quy" tặng cho họ thì tốt hơn, để họ trước tiên học làm người, trước tiên học làm việc, bắt đầu làm từ chỗ này. Bạn cũng có thể hướng dẫn họ đi học tập một kỹ năng để mưu sinh. Khi họ có năng lực, kỹ năng mưu sinh, liền có thể tự lực cánh sinh, nên kinh nghiệm ở trong công việc của bạn cũng có thể trợ giúp họ. Cho nên cái nghĩa thông tài không chỉ là thông tiền tài, mà còn có thể dùng nội tài. Nội tài của chúng ta là chỉ kinh nghiệm của bạn, trí tuệ của bạn, cũng có thể dùng nội tài để trợ giúp họ, khiến cho năng lực của họ được nâng cao.

Đây là năm việc bốn phận của chúng ta ở trong bạn bè, cần phải làm tròn cái đạo nghĩa này, cái tình nghĩa bạn bè này.

Chúng ta đã xong một giai đoạn về quan hệ ngũ luân, cái gọi là “phụ tử hữu thân”, “quân thần hữu nghĩa”, “phu phụ hữu biệt”, “trưởng ấu hữu tự”, “bằng hữu hữu tín”. Quan hệ ngũ luân này chúng ta đã giảng hơn mười giờ. Những thái độ, quan niệm, phương pháp mà trong hơn mười giờ đồng hồ đã nói đến, sau khi học rồi phải cố gắng vận dụng được.

Có một bầy vịt, chúng vô cùng ngưỡng mộ con chim ưng có thể bay lượn ở trên bầu trời cao, cho nên bầy vịt này hẹn nhau sẽ đi tìm chim ưng để học tập bay lượn. Chúng cũng rất ham học, sáng sớm sáu giờ thức dậy, sáu giờ rưỡi đi tìm chim ưng, học đến sáu giờ rưỡi tối, rông rã suốt mười hai giờ. Học rất chăm chỉ, cuối cùng mỗi con đều học được. Sáu giờ rưỡi chúng sắp từ biệt chim ưng, liền nói với chim ưng: *“Cảm ơn thầy một ngày chỉ dạy, chúng tôi sắp đi trở về, chúng tôi sắp đi trở về rồi”*.

Các vị bằng hữu, vịt học một ngày là học gì vậy? Bay à. Cuối cùng học một ngày, chúng về bằng cách nào vậy? Đi trở về, đem những điều đã học gói kỹ lại, sau này hãy nói. Cho nên, chúng ta đã học tập quan hệ ngũ luân mà Thánh Hiền chỉ dạy, chúng ta lập tức phải dùng được. Đương nhiên không phải nói bạn lập tức toàn bộ đều dùng được hết, vậy bạn cũng không phải là người thông thường, nhưng nhất định phải thể hội được học quý ở chỗ nỗ lực thực hiện, điều quan trọng nhất là phải làm cho được.

Trong “Luận Ngữ” có một câu giáo huấn: ***“Khả dĩ cộng học, vị khả dĩ thích đạo; khả dĩ thích đạo, vị khả dĩ lập; khả dĩ lập, vị khả dĩ quyền”***. Ý nghĩa chủ yếu của câu nói này đã chỉ ra đạo đức, học vấn của một người là có thứ lớp. Chúng ta cần phải trải qua ở trong đời sống thường ngày, trong quá trình thực tiễn không ngừng nâng cao cảnh giới của mình. Cũng bởi đoạn văn này, chúng ta có thể quán chiếu lại, đạo đức học vấn của mình là ở cấp bậc nào? Cái gọi là: *“Người quý ở chỗ tự biết”*. Chúng ta biết trình độ của mình đến chỗ nào, tiến tới biết tiếp tục khích lệ mình để có thể phát triển đến cấp bậc cao hơn.

Câu thứ nhất: “Khả dĩ cộng học”. “Cộng học” tức là cùng nhau học tập. Cho nên các vị bằng hữu, chúng ta hiện nay là ở vào trạng thái nào vậy? Ở trạng thái *“khả dĩ cộng học, vị khả dĩ thích đạo”*. Cho nên mọi người cùng nhau học tập, sau khi học, *“thích đạo”*, chữ “đạo” này chính là đạo lý, sau khi bạn học xong đạo lý ngũ luân rồi, có bắt đầu làm hay chưa? Đây lại là cảnh giới thứ hai. Khi chúng ta học xong *“phu phụ hữu biệt”*, giữa vợ chồng với nhau phải tán thưởng đối

phương lẫn nhau. Bạn học xong rồi, vừa bước vào nhà liền quên, nhìn thấy chông lại bắt đầu chê này chê nọ, thế là không có “*thích đạo*”.

Cổ đại có hai nhân vật nổi tiếng cùng học chung một vị thầy là Quỷ Cốc Tử. Hai nhân vật này một người là Bàn Quyên, một người là Tôn Tẫn. Cùng học chung một vị thầy mà tình cảnh của hai người có giống nhau không vậy? Khác nhau rất xa. Cho nên các vị bằng hữu, mọi người học là học giống nhau, nhưng hiệu quả học ra phải xem chủ tâm, năng lực tiếp nhận của mình đều khác nhau. Sau khi hai huynh đệ học xong, học thành như thế nào vậy? Học thành tàn sát lẫn nhau. Bàn Quyên lúc nào cũng đố kỵ Tôn Tẫn, cho nên đã hại Tôn Tẫn rất thâm. Sau đó tự mình cũng là “*gieo gió gặt bão*”, bị vạn mũi kiếm xuyên tim.

Cho nên chúng ta cùng nhau học tập cũng phải cùng nhau cố gắng, cùng nhau đi theo đường chánh đạo. Vả lại, bạn học có thể chỉ bảo lẫn nhau, khích lệ lẫn nhau, quán triệt với nhau có thể cùng “*thích đạo*”. Khi chúng ta thật sự làm rồi, “*khả dĩ thích đạo*”, nhưng “*vị khả dĩ lập*”. Chữ “*lập*” này gọi là đứng hiên ngang bất động. Thời đại thái bình, bạn bình thường đều nói tôi rất hiếu thuận, tôi rất trung thành; khi quốc gia thật sự đứng trước nguy nan, rất nhiều người có học liền phản bội ngay. Ở trong xã hội hỗn loạn như vậy vẫn có thể kiên trì tâm hiếu thì đây mới là người con có hiếu chân thật. Cho nên hiện nay, người con có hiếu có dễ nhìn ra hay không vậy? Không dễ. Mỗi người đều vì kế mưu sinh đời sống của mình. Cho nên “Đạo Đức Kinh” của Lão Tử có một đoạn văn nói rất hay: “*Quốc gia hôn loạn, hữu trung thần*”. Khi quốc gia thật sự đang loạn bạn mới thật sự nhìn ra ai mới là trung thần hiên ngang bất động. “*Lục thân bất hợp, hữu hiếu tử*”, khi rất nhiều anh em trong gia đình xã hội đều bất hòa, bạn mới có thể từ trong đó nhìn thấy ai mới là người “*anh nhường em kính*”, biết hiếu thuận chân thật. Cho nên, chúng ta hiện nay ở trong tình trạng quan hệ giữa người với người không tốt như vậy, bạn vẫn có thể hiên ngang bất động đi tuân thủ giáo huấn Thánh Hiền, thì cấp bậc học vấn của bạn đã đến cấp thứ ba, trạng thái có thể đứng hiên ngang.

Người xưa ở trong thời loạn rất nhiều người có học đã diễn xuất cái tinh thần này cho chúng ta xem. Điển hình vào triều Đường, sở dĩ quân vương trỗi nãi việc triều chính là bởi vì Đường Thái Tông đã quen Dương Quý Phi, cho nên triều chính từ đời thịnh biến thành đời loạn. Cho nên, một người làm vua thiên hạ có tu thân hay không, có đem bản thân làm tốt hay không, việc đó không phải ảnh hưởng đến một người mà ảnh hưởng đến toàn bộ đoàn thể và quốc gia. Bởi vì vua trỗi nãi việc triều chính nên toàn bộ triều chính bị xao lãng, một số loạn thần tặc tử liền nổi lên tạo loạn, cho nên xảy ra loạn An Sử. Trong thời gian mấy tháng, hơn một nửa giang sơn triều Đường đều bị rơi vào tay giặc. Những người làm quan trong những thành huyện bị rơi vào tay giặc này có học qua sách Thánh Hiền hay không? Có, không có người nào không học, đều từ khoa cử mà ra. Cho nên “*khả dĩ thích đạo*”, họ làm quan cũng đều làm rất tốt, xem ra cũng đều rất có học vấn, nhưng thật sự gặp phải nguy nan đều phản bội.

Thành Tuy Dương có hai vị trung thần tử thủ đã mấy tháng, An Lộc Sơn đánh như thế nào cũng không thể hạ được thành, cho nên quân đội của triều Đường mới được hòa hoãn, chinh đồn trở lại, giành lại được thiên hạ, triều Đường trở lại. Hai vị có học này một vị tên là Trương Tuần, một vị tên là Hứa Viễn. Sau đó hai người họ cũng bị An Lộc Sơn bắt. An Lộc Sơn tra tấn họ dã man, muốn bảo họ đầu hàng. Hai người họ thề chết chứ không chịu đầu hàng, đứng trước mặt An Lộc Sơn liên tục chửi ông là phản thần. An Lộc Sơn trông thấy rất giận dữ, hạ lệnh nhổ sạch răng của họ. Cuối cùng, khi răng của họ đều bị nhổ sạch hết, nhưng chánh khí của họ không suy giảm, vẫn lớn tiếng mắng An Lộc Sơn. Tôi nghĩ An Lộc Sơn vào lúc đó vẻ bề ngoài nhìn thấy rất hung dữ, nhưng thực ra hai chân đang run, nhất định sẽ bị khiếp sợ bởi cái chánh khí như vậy. Cho nên học vấn của Trương Tuần, Hứa Viễn là có thể đứng hiên ngang bất động.

“*Khả dĩ lập*”, đứng hiên ngang bất động vẫn không phải là cảnh giới cao nhất của học vấn. “*Khả dĩ lập, vị khả dĩ quyền*”. Chữ “quyền” này gọi là tùy cơ ứng biến. Phải có năng lực tùy cơ ứng biến, nếu không có bạn sẽ giữ khư khư một số nguyên tắc.

Xin nêu một ví dụ. *“Trời cao có đức hiếu sinh”*, cho nên chúng ta phải có tâm nhân từ. Nhưng mà bậc Thánh Hiền cũng chỉ dạy chúng ta: *“Phàm nói ra, tín trước tiên”*, cho nên phải có chữ tín. Đúng lúc có một người thợ săn chạy đến trước mặt bạn, bởi vì trước đó có một con thỏ chạy về phía đông, họ chạy đến hỏi bạn: *“Xin hỏi thấy con thỏ chạy về hướng nào?”*. Vào lúc này bạn phải nói như thế nào? Chạy về hướng nào vậy? Chạy về hướng tây là bạn nói dối. Không được nói dối, vâng, nó chạy về phía Đông, như vậy có tốt cho thỏ hay không? Có tốt cho người đi săn hay không? Có tốt cho mình hay không? Cho nên học vấn là linh hoạt, không phải chết cứng. Khi chúng ta nói với người thợ săn thỏ chạy về hướng tây, thứ nhất là một mạng thỏ được cứu sống, thứ hai là người thợ săn này bớt tạo một nghiệp sát, cho nên đối với mỗi người đều là tốt. Khi một người có học vấn chân thật là mặt nào cũng có thể thành tựu cho mỗi người, đó là biết tùy cơ ứng biến, biết vận dụng linh hoạt. Cho nên cái này chính là công phu của học vấn.

Khổng Phu Tử có một lần phát hiện một khu vực nước Ngụy đã phong cho một kẻ bề tôi, mà kẻ bề tôi này đang sử dụng khu vực này bắt đầu chế tạo rất nhiều binh khí, chuẩn bị phản loạn, chuẩn bị lật đổ nước Ngụy. Đúng lúc Khổng Phu Tử đi qua nhìn thấy. Điều mà Phu Tử ghét nhất là gì vậy? Loạn thần tặc tử. Cho nên Phu Tử liền bỏ đi, chuẩn bị nhanh chóng đi về thủ đô của nước Ngụy để đem tình hình này tố giác lên. Cuối cùng, kẻ bề tôi này biết Phu Tử sắp đi báo cáo sự việc này với quốc vương của ông, lập tức phái đại quân bao vây vòng trong vòng ngoài Khổng Phu Tử. Sau đó liền nói với Khổng Phu Tử: *“Ông thề với trời, tuyệt đối không được đem việc của tôi nói ra”*. Phu Tử trong lúc cấp bách liền thề với trời: *“Tôi tuyệt đối không đem chuyện của ông nói ra”*. Sau khi thề xong, quân đội liền rút lui. Bởi vì họ nói Khổng Phu Tử là người có học vấn như vậy, nói ra là giữ lời, cho nên quân đội đều rút lui hết. Sau khi rút lui xong, Phu Tử lập tức nói: *“Đi mau, đi về nước Ngụy”*. Tử Lộ vừa nghe thấy liền không vui: *“Phu Tử, sao thầy có thể nói ra mà không giữ chữ tín”*. Phu Tử liền nói với Tử Lộ: *“Chữ tín của một người trong khi bị uy hiếp có thể không cần phải tuân thủ. Tín phải kết hợp chung với nghĩa, tín nghĩa, tín nghĩa. Đối với việc chánh nghĩa anh mới phải giữ chữ tín”*. Cho

nên, cần vận dụng linh hoạt. Và lại, “*Nếu như ta không đi tố cáo, lại khiến cho nhân dân của một quốc gia đều chịu tai nạn. Một mình ta bị tai nạn không có sao cả, một mình ta bội tín không có sao cả, không thể để cho nhiều người dân như vậy bị tai nạn*”. Cho nên, cái học vấn này là đạt đến tùy cơ ứng biến.

Tốt rồi, buổi học hôm nay chỉ học đến đây! Cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 19

Xin chào các bạn, chào mọi người!

Chúng ta vừa nói đến những cảnh giới của học vấn, cho nên cầu học vấn phải không ngừng nâng cao cảnh giới của mình. Phương pháp nâng cao không có gì bằng phải ham học, dũng cảm sửa sai, phải có thể không ngừng nỗ lực thực hiện, như vậy là có thể không ngừng nâng cao cảnh giới của mình. Phu Tử ở trong “Trung Dung” có nói: “*Hiếu học cận hồ tri*”. “Trí - nhân - dũng” là “tam đạt đức”, bạn chỉ cần tuân thủ “tam đạt đức” này để cầu học vấn thì nhất định có thể không ngừng nâng cao cảnh giới. Cho nên người ham học là gần cái gì vậy? Là gần với trí huệ.

Chúng ta vừa nói đến: “*Cộng học, thích đạo*”, tiếp theo: “*Khả dĩ lập*” và “*Khả dĩ quyền*”. Bốn cảnh giới này vừa mở đầu chính là “học”, chữ “học” trong học tập. Cho nên “*khả dĩ cộng học, vị khả dĩ thích đạo*”, bạn có học tập chưa chắc có thể thật sự áp dụng được vào chánh đạo. “Vị khả” là nói với bạn chưa chắc, nhưng nó cũng đồng thời nói, bạn chỉ cần chịu ham học là có thể nâng cao cảnh giới, đạt đến “*thích đạo*”. Bạn tiếp tục ham học thì lại có thể từ “*thích đạo*” nâng cao đến cảnh giới đứng hiên ngang bất động. Bạn tiếp tục ham học, lại có thể từ đứng hiên ngang bất động nâng cao đến tùy cơ ứng biến. Cho nên chính yếu ở trong câu giáo huấn này vẫn ở chữ “học”. **Một người chỉ cần mọi lúc mọi nơi duy trì cái tâm học tập, mọi lúc mọi nơi quan sát ưu điểm của người khác, nâng cao bản thân, thì**

học vấn của họ nhất định có thể không ngừng nâng cao cảnh giới. Cho nên, ham học là máu chốt cho sự thành bại học vấn của một con người.

Ngoài ham học ra cũng cần dừng cảm sửa sai, cho nên nói: *“Tri sĩ cận hồ dũng”*. Chúng ta không ngừng học tập, nhưng sau đó lỗi lầm của mình cũng không sửa đổi thì giống như bạn lấy một cái thùng bị thủng đáy đi đựng nước, nước có thể đựng đầy được không? Không thể đựng đầy. Cho nên cũng phải đồng thời điều chỉnh lỗi lầm của mình mới có thể khiến đạo đức chúng ta nâng cao. Cho nên phải *“Tri sĩ cận hồ dũng, lực hành cận hồ nhân”*. Chỉ sau khi bạn thật sự nỗ lực làm rồi, dùng giáo huấn của Thánh Hiền để đối xử với người nhà của bạn, để đối xử với bạn bè thân thích của bạn, bạn mới có thể biết được nhu cầu của người khác ở chỗ nào. Khi bạn không quan tâm con cái của bạn thì bạn cũng không biết chúng có rất nhiều nhu cầu. Bạn thật sự gần gũi chúng, thật sự suy nghĩ thay cho chúng, bạn mới có thể cảm nhận được, *“hóa ra chúng có nhiều nhu cầu như vậy”*.

Thông thường có rất nhiều vị thầy cũng hay hỏi tôi: *“Thầy Thái! Tại sao thầy có nghị lực như vậy, ý chí như vậy, không sợ vất vả, đi mở rộng phát triển văn hóa Trung Quốc?”*. Họ cũng cảm thấy có khi tràn đầy sinh lực, sau ba ngày lại như bong bóng xì hơi. Tôi nói với họ: *“Nếu như bạn từng bị ông lão nhân từ tám mươi tuổi van xin với bạn, tôi tin bạn ngủ cũng không thể ngủ hơn bảy giờ đồng hồ”*. Tại vì sao vậy? Bởi vì bạn cảm nhận được nhu cầu của người khác là bức thiết đến như vậy .

Khi tôi giảng dạy đến ngày thứ ba ở Thiên Mục Sơn - Hàng Châu, sau khi ăn cơm trưa xong, vừa mới bước ra, có một cụ già tám mươi tuổi nhìn thấy tôi lập tức liền quỳ xuống. Động tác của tôi cũng rất nhanh (bởi vì trước đây tôi là người chơi cầu lông, cho nên tốc độ cứu cầu đã trở thành không cần suy nghĩ), lập tức bổ nhào người qua, hai chân cũng quỳ xuống, kịp thời dìu ông lão đứng dậy. Tôi liền giữ ông lão nói: *“Ông ơi! Xin ông đứng lên nói, đừng làm như vậy!”*. Cuối cùng ông vừa đứng lên nói: *“Thầy Thái! Thầy nhất định phải đồng ý với tôi hai yêu cầu”*. Ông nói yêu cầu thứ nhất: *“Tôi là người Ô Lỗ Mộc*

Tề, Tân Cương. Ở Tân Cương không có giáo huấn Thánh Hiền hay như vậy để nghe, thầy nhất định phải đến Tân Cương để giảng dạy". Ông cũng đã tám mươi tuổi rồi, cái quỳ đó của ông là quỳ vì ai vậy? Quỳ vì lão bá tánh. Đúng rồi! Cho nên không phải tôi đang dạy ông, mà là ông đang dạy những người tuổi trẻ này của chúng ta. Ông không vị kỷ. Con của ông đang làm thầy giáo ở đại học, ông đời này không lo chuyện ăn mặc nữa, nhưng mà ông niệm niệm là nghĩ vì nhân dân. Ông nói điều thứ hai: *"Nhất định phải đem đĩa mà các thầy giảng dạy tặng cho tôi một bộ, tôi còn phải đi tặng cho người khác"*. Cho nên, tôi nói với những người thầy đang phổ biến văn hóa của chúng tôi: *"Khi bạn thật sự đang tiếp xúc với đông đảo quần chúng như vậy, từ trong nội tâm thật sự cảm nhận được nhu cầu của họ, khát vọng của họ đối với học vấn Thánh Hiền, thì lòng nhân từ đó của bạn đã được nâng cao"*. Chân thật khi bạn càng thực tiễn tư tưởng Thánh Hiền, càng thực tiễn giáo huấn Thánh Hiền, thì bạn có thể nhìn thấy trách nhiệm của mình ở nơi nào, như vậy bạn có thể lúc nào cũng nghĩ thay cho người, lúc nào cũng giúp đỡ nhu cầu của người khác. Tam đạt đức trí - nhân - dũng là một thái độ rất quan trọng nâng cao đạo đức đối với chúng ta.

Quan hệ ngũ luân cuối cùng chúng ta có thể dùng ba chữ để tổng kết. Bạn chỉ cần mọi lúc có thể dùng được ba chữ này để quán chiếu ngôn ngữ hành vi, khởi tâm động niệm của mình thì bạn rất nhanh chóng có thể đem ngũ luân này làm viên mãn. Ba chữ này có thể nói là ba vật báu của văn hóa chúng ta. Ba chữ nào vậy? "Quân - thân - sư". "Quân - thân - sư" và "thiên - địa" là năm địa vị ngang hàng. Ở trong vạn vật, cái tôn quý nhất chính là "thiên - địa - quân - thân - sư". Mà "quân - thân - sư" là phải đem cái đức của trời đất diễn ra, như vậy mới có thể thật sự khiến người ta tôn kính.

Rốt cuộc bản chất của "quân - thân - sư" là đại biểu điều gì vậy? Nhìn ở bên ngoài thì "quân" là đại biểu cho người lãnh đạo, "thân" là đại biểu cho những bậc làm cha mẹ, "sư" là thầy. Bản chất tàng sâu; "quân" đại biểu cho lãnh đạo, đại biểu lấy mình làm gương. Đây là hàm nghĩa quan trọng của "quân". "Thân" đại biểu cha mẹ dùng tình cảm quan tâm, dùng tình cảm thương yêu. Đây là bản chất của "thân". "Sư" đại biểu chỉ dẫn họ, dạy bảo họ mọi mặt, chính là vai trò ngôn

giáo. Cho nên “quân - thân - sư”, ba vai trò này đặc biệt quan trọng đối với cả đời một con người.

Hiện nay, có hiện tượng là bậc làm cha mẹ cảm thấy con cái rất khó dạy bảo, người làm cấp trên cảm thấy nhân viên không chịu nghe lời, người làm thầy cô giáo cảm thấy học trò không chịu học, rất khó dạy, cho nên là ai có vấn đề vậy? Là con trẻ có vấn đề, là học trò có vấn đề, là nhân viên có vấn đề, như vậy có đúng hay không? Như vậy rất khó khế nhập giáo huấn Thánh Hiền. Giáo huấn Thánh Hiền chúng ta có một câu tâm pháp: *“Làm không được phải soi lại chính mình”*. Thực ra, bậc làm lãnh đạo, bậc làm cha mẹ, bậc làm thầy cô giáo chỉ cần đem “quân - thân - sư” làm được thì nhất định có thể dạy được con trẻ, chỉ dạy được học trò, bồi dưỡng được nhân viên.

Chúng ta hãy xem, tại vì sao hiện nay nhân viên không nghe lời ông chủ vậy? Bởi vì, khi họ làm “quân”, họ có làm được lấy mình làm gương hay không? Họ chưa có làm được. Họ có thể chỉ là có tiền, yêu cầu cấp dưới, dùng quyền uy ép người khác. Khi ép như vậy, về bề ngoài nhân viên rất nghe lời, đợi đến khi không có người chủ ở đó, họ bằng mặt không bằng lòng. Cho nên, không được dùng quyền thế ép người.

“Đệ Tử Quy” nói: *“Thế phục nhân, tâm bất nhiên. Lý phục nhân, phương vô ngôn”* (Thế phục người, người không phục. Lý phục người, tâm mới phục). Bạn cần phải dùng đạo lý, dùng tấm gương tốt của mình để cảm hóa, để dẫn dắt nhân viên, đây mới là vai trò của “quân”. Cho nên bậc làm lãnh đạo, chữ “quân” trên cơ bản chưa có làm được.

Sau đó thử xem họ có làm được chữ “thân” hay không, có đối xử với nhân viên như là người thân của mình hay không? Khi một người chủ đối xử nhân viên của mình như là người thân thì bầu không khí trong toàn bộ công ty của họ sẽ như thế nào? Tuyệt đối là quan tâm lẫn nhau, chăm sóc lẫn nhau. Chúng ta - bậc làm lãnh đạo đi ra ngoài du lịch cả tuần về, ví dụ đi Hải Khẩu, những cấp dưới này của bạn đều biết bạn đi Hải Khẩu về. Cuối cùng, khi bạn trở về hai tay không, đại

biểu khi bạn đi ra cũng không biết nghĩ đến họ. Họ vốn dĩ nghĩ: “*Chắc có thể có kẹo dứa ăn*”, cuối cùng chẳng có gì. Nếu như chúng ta vừa trở về, lập tức đem kẹo dứa, cà phê, những đặc sản này đem về để ở trong văn phòng: “*Khi nào muốn uống hãy tự pha nhé!*”. Họ từng giây từng phút có thể cảm nhận được bạn quan tâm đối với họ, cho nên cái bầu không khí làm việc đó là rất khác nhau. Khi bầu không khí làm việc của nhân viên tốt thì hiệu suất làm việc tự nhiên sẽ tốt. Nếu như bầu không khí không tốt, rất nhiều nhân viên làm việc lâu dài ở chỗ này có thể ngay cả sức khỏe cũng trở nên tồi tệ. Cho nên bầu không khí làm việc phải dựa vào bậc làm lãnh đạo có loại thái độ quan tâm, đối xử như người thân với cấp dưới.

Bậc làm lãnh đạo nếu như lại có thể làm được “*su*”; bởi vì cấp dưới của chúng ta không phải vừa đến là năng lực gì cũng biết, cũng phải thông qua sự chỉ dẫn từng li từng tí của lãnh đạo, tính nhẫn nại của lãnh đạo để nâng cao năng lực của cấp dưới. Khi chúng ta có loại thái độ của người thầy này đối với cấp dưới thì cấp dưới đi theo chúng ta sẽ cảm thấy mình có sự tiến bộ và trưởng thành rất nhiều, sẽ luôn luôn nghĩ đến cái phần ân đức mà lãnh đạo đã chỉ dạy cho họ. Cho nên khi một vị lãnh đạo làm tốt vai trò “*quân*”, làm tốt “*thân*”, lại làm tốt “*su*” thì tuyệt đối sẽ giành được sự mến yêu của cấp dưới. Cho nên bậc làm lãnh đạo phải nghĩ xem mình có làm được “*quân - thân - su*” hay chưa?

Rất nhiều bậc làm cha mẹ cảm thấy con trẻ không nghe lời, vậy chúng ta hãy thử xem họ “*quân - thân - su*” có làm tốt hay chưa? Trước tiên, xin hỏi bậc làm cha mẹ có yêu thương con trẻ hay không? Yêu thương con trẻ vẫn phải học tập, không phải bạn muốn dạy như thế nào là dạy như thế đó, như vậy sẽ giống như “*Đệ Tử Quy*” nói: “*Đẫn lực hành, bất học văn, nhậm kỳ kiến, mọi lý chân*” (Nếu gắng làm, không học văn. Theo ý mình, mù chân lý). Bạn đều dùng cách nghĩ của bạn để chăm sóc con trẻ, kết quả không chỉ không giúp ích cho con trẻ, mà có khả năng làm hại con trẻ. Cho nên phải học làm cha, học làm mẹ, bạn không có quan niệm chính xác sẽ rất khó dạy tốt con cái ở trong xã hội này.

Ví dụ, rất nhiều cha mẹ rất yêu thương con cái, rất sợ chúng quá mệt mỏi, quá nhiều áp lực, cho nên việc gì cũng giúp chúng làm đến nơi đến chốn, như vậy có yêu thương chúng hay không? Cho nên chúng ta nghĩ xem, người trẻ tuổi hiện nay có thể đảm đương khó khăn, có thể đảm đương áp lực hay không? Không có. Khi họ không có năng lực này thì đời này họ có thể trải qua thông suốt hay không? Đời này có thể không biết họ sẽ sụp đổ ở cái khâu nào. Cho nên, người thật sự yêu thương con trẻ cần phải biết sáng tạo thật nhiều cơ hội để cho con trẻ tôi luyện, để cho con trẻ rèn luyện mới đúng.

Mấy ngày trước, chúng tôi đã nêu ví dụ con của chú Lự. Chú sáng tạo rất nhiều cơ hội cho con chú tôi luyện. Con chú đi tìm việc, được Chủ tịch Hội đồng Quản trị nói: *“Anh cần bao nhiêu lương tự mình yêu cầu”*. Nếu trước đây phụ thân không có cho anh ấy nhiều rèn luyện như thế thì năng lực của anh ấy có thể có được không? Cho nên yêu thương con trẻ bạn phải có lý trí, phải biết lo xa nghĩ rộng. Cho nên bậc làm cha mẹ yêu thương con trẻ cũng cần trải qua học tập, nếu không thì cha mẹ ngay cả vai trò “thân” này cũng không làm được. Hơn nữa, bậc làm cha mẹ phải làm “quân”, cũng chính là lấy mình làm gương cho con trẻ xem.

Chúng tôi thường hay nêu ví dụ cha mẹ yêu cầu con trẻ phải ham học, còn họ thì ngồi ở đó xem ti vi, sau đó nói: *“Con mau mau đi học cho mẹ, mẹ đếm đến ba nếu không đi mẹ sẽ đánh con”*. Con trẻ cứ ngồi lì ở đó, còn ôm vách tường, ôm cột ghì ở đó không chịu đi. Sau đó nói “thông điệp cuối cùng” nó mới chịu chạy đi. Khi chạy đi như vậy ở trong đầu nó nghĩ gì vậy? Nghĩ cái vai chính nữ, cái vai chính nam đó hiện nay như thế nào. Chúng ngồi ở trên bàn có thể tĩnh tâm mà xem sách hay không? Không được. Cho nên, người làm cha mẹ chúng ta đều lấy yêu cầu của Thánh Hiền để yêu cầu con trẻ mà hoàn toàn không có yêu cầu chính mình, cho nên khi cha mẹ không có lấy mình làm gương, xin hỏi con cái chúng ta có phục hay không? Không phục. Cái oán khí đó sẽ bắt đầu tích lũy, tích lũy đến khi chiều cao của chúng cao bằng bạn thì chúng sẽ không nghe bạn nói gì nữa. *“Quả đấm của anh lớn thì quả đấm của tôi sẽ càng lớn hơn anh”*, đến lúc này sẽ xuất hiện hiện tượng phản nghịch. Cho nên, rất nhiều người nói hiện tượng phản nghịch là bình thường, câu nói này có đúng

không? Hiện nay trong xã hội lưu truyền những quan niệm này, phần lớn đều giống như đúng mà không đúng, thực ra đều là sai.

Chúng tôi tham gia một số buổi tọa đàm, rất nhiều thầy giáo cấp hai - cấp ba nói: *“Trẻ em đến cái tuổi này xuất hiện hiện tượng phản nghịch là tất nhiên”*. Lời nói còn phải chờ tranh luận. Ở trong lịch sử mấy ngàn năm của chúng ta hoàn toàn không có ghi chép trẻ em trong độ tuổi thiếu niên nhất định có hiện tượng phản nghịch. Cái này là kết quả, trong mấy chục năm kết thành kết quả này. Cái quả này ở trong mấy ngàn năm không thể kết thành được, vậy người trong thế hệ này của chúng ta cũng thật lợi hại, bỗng chốc kết thành cái quả ác này. Tổ tiên xưa mấy ngàn năm của chúng ta không có kết thành cái loại quả này, nguyên nhân ở chỗ nào vậy? Nguyên nhân ở tổ tiên xưa mấy ngàn năm rất xem trọng giáo dục, và ở trong giáo dục cái được xem trọng hàng đầu là đạo hiếu. Bậc làm cha mẹ đều đem hiếu điển cho con cái xem, cho nên con cái của họ từ nhỏ đã có thái độ hiếu thuận, tôn kính bậc trên. Từ nhỏ đã có cái tâm hiếu kính với cha mẹ, làm gì có hiệu ứng phản nghịch được, làm gì có hiện tượng phản nghịch được. Không tìm ra được nguyên nhân đích thực, mỗi ngày lo lắng con cái tôi sau này nhất định sẽ phản nghịch, không biết sợ hãi sinh ra bao nhiêu thứ bệnh. Cho nên, thế hệ của phụ thân tôi đâu có hiện tượng phản nghịch này. Thế hệ phụ thân thấy cha mẹ vất vả như vậy nên luôn luôn nghĩ phải học cho tốt để có thể phụng dưỡng cha mẹ, đâu có người nào phản nghịch. Người tuổi giống như tôi đây hầu như có 60% - 70% là có phản nghịch. Tôi không có. Tôi còn đi hỏi mẹ của tôi để làm chứng: *“Hiện nay đều nói có phản nghịch, con có hay không mẹ?”*. Mẹ tôi suy nghĩ một lúc nói: *“Không có, xem như là đạt tiêu chuẩn”*. Cho nên, khi chúng ta từ nhỏ có cái tâm kính sợ đối với cha mẹ, từ nhỏ cha mẹ đều là lời nói đi đôi với việc làm, lấy mình làm gương, thì trong nội tâm của chúng ta chỉ có kính, chỉ có sợ đối với cha mẹ, làm gì có phản nghịch.

Lúc chúng tôi còn nhỏ, cha mẹ tôi ăn cơm xong nghỉ ngơi một chút liền vào trong phòng đọc sách, vậy ba người con chúng tôi này có thể ngồi ở trên ghế sofa để xem ti vi hay không? Không dám, ngoan ngoãn đi đọc sách ngay. Nhà chúng tôi hoàn toàn không có bảo con

cái đọc sách. Mẹ của tôi mỗi lần lên lầu đều bảo chúng tôi mau mau đi ngủ, không nên xem nữa. Thường tiếng bước chân của mẹ tôi vẫn chưa lên lầu thì chị của tôi đã đem âm thanh của chị truyền đi: *“Đi ngủ thôi, không nên xem nữa”*. Bởi vì cha mẹ lấy mình làm gương, cho nên con trẻ rất tự nhiên sẽ làm theo.

Cổ nhân nói: *“Thân giáo giả tụng”*, thân giáo thì con cái sẽ làm theo bạn. *“Ngôn giáo giả tụng”*, bạn chỉ yêu cầu trên cửa miệng, bản thân còn chưa làm được, đến cuối cùng người trong nhà nhất định sẽ sinh ra cãi cọ, con cái nhất định sẽ không phục sự chỉ dẫn của bạn. Cho nên hiện nay tại sao con cái dạy không được? Bởi vì người lớn lấy mình làm gương chưa tốt. Thậm chí, con cái còn khuyên: *“Mẹ à, không nên chơi bài mạt chược nữa”*, bạn còn đánh nó một trận, sau này nó có nghe lời bạn nữa không? Dứt khoát không thể nghe bạn, cũng dứt khoát không thể tôn trọng bạn. Cho nên cha mẹ “thân” chưa làm được, “quân” chưa làm được, “sư” chưa làm được, khi có những chuyện cần dạy bảo con cái, chúng cũng ngoảnh mặt làm ngơ, như vậy cũng chưa làm được trách nhiệm giáo dục con cái.

Còn có phụ huynh khoa trương hơn, không có độ nhạy cảm giáo dục. Một vị quan chức giáo dục ở Thiểm Tây có một người bạn nói với ông: *“Con trai tôi rất thông minh. Bởi vì có một hôm nó xin tôi hai đồng, tôi đã lấy một tờ hai đồng cho nó”*. Nó nói: *“Ba à, con cần hai tờ một đồng”*. Ba của nó liền hỏi: *“Thế chẳng phải giống nhau sao? Tại sao phải cần hai tờ một đồng chứ?”*. Cậu liền nói với ba: *“Bởi vì hai tờ thì con có thể đưa cho phòng giáo vụ, phòng huấn đạo hai lần, mỗi lần có thể cộng thêm 10 điểm không hụt cửa rơi”*. Ba của cậu rất vui mừng nói: *“Anh thấy con của tôi thông minh chưa vậy”*. Vị quan chức giáo dục này khi nghe xong chỉ biết: *“Than ôi!”*. Độ nhạy cảm giáo dục của cha mẹ có hay không vậy? Không có, họ còn muốn nói đầu óc của con họ rất tốt. Con của họ đã bắt đầu nói dối, không thành thật rồi, cái họ cần là cái hư danh. Cho nên bậc làm cha mẹ lúc cần dạy thì phải dạy cho đàng hoàng.

Tại sao con cái hiện nay dạy không được vậy? Người làm cha mẹ chúng ta chưa có làm được “quân - thân - sư”. Người làm thầy có làm

được “quân - thân - sư” hay chưa vậy? Thầy thường hay đập bàn: “*Học trò thật không biết nghe lời*”. Thực ra chúng ta cần xoay trở lại thử nghĩ mình chỗ nào làm không tốt. Chúng ta thấy hiện nay người làm thầy giống như có đang dạy bảo các em, mỗi ngày chỉ thấy: “*Tại sao em làm bài kiểm tra kém như vậy, đưa tay ra đây*”, tất cả chỉ là lấy điểm. **Bạn chỉ lấy điểm, không dạy các em làm người, các em sẽ không tôn kính bạn.**

Tôi từ nhỏ học cấp hai, học cấp ba đều xem như là học trường rất tốt. Lúc học ở cấp hai thật là bị dồn ép khủng khiếp! Tôi còn nhớ có một lần tôi làm kiểm tra môn Anh văn đã làm được 100 điểm, rất vui mừng. Vui mừng chưa được ba phút, thầy của tôi đã nói một câu: “*Lần kiểm tra tháng sau, sụt một điểm đánh một roi*”. Tôi từ vui mừng biến thành đau buồn, bởi vì tôi lần sau chắc chắn bị đánh. Sau đó, kiểm tra 91 điểm, đã bị đánh chín roi. Tôi từ nhỏ có sự chỉ dạy của cha mẹ, cho nên thường thường đối với người đều rất hiền hậu, vì vậy hoàn toàn không có oán trách người khác. Từ nhỏ đến lớn cha mẹ tôi không có nói qua chuyện thị phi của một người nào trước mặt chúng tôi. Cho nên, thường chị em chúng tôi khi xảy ra chuyện, phản ứng đầu tiên là kiểm điểm lại mình. Nhưng mà những bạn học khác thì không như vậy, khi thầy chửi mắng như vậy, đánh như vậy, đối với lòng tự ái của họ sẽ tổn hại rất lớn. Rất nhiều bạn học của tôi chỉ số thông minh đến 140, 150, tôi mới 118, cho nên đầu óc của họ phản ứng cũng tốt hơn tôi rất nhiều. Cuối cùng, bởi vì thầy thường đều mắng, đều đánh, họ bắt đầu xuất hiện hiện tượng chán học, cấp ba cũng không thi tốt. Rất nhiều bạn học ngay cả cấp ba cũng chưa học xong, đã nghỉ học rồi. Cho nên, dạy cũng phải dạy đúng. Bạn làm thầy người ta mà dạy sai như vậy, đã tổn hại tâm của các em. Khi các em không có tâm cung kính đối với thầy cô thì bạn đồng thời cũng đã cắt đứt đạo nghiệp học vấn cả đời của các em. Cho nên, tôi nhìn thấy những bạn học này của tôi, trong lòng tôi cảm thấy rất thương tiếc! Nhưng tôi suy nghĩ những vị thầy này của chúng tôi cũng cảm thấy họ rất đáng thương. Họ thật sự: “*Người trong giang hồ, thân bất do kỷ*”. Toàn bộ hoàn cảnh lớn là yêu cầu họ điều gì? Anh cứ là ép số điểm lên. Khi thi đậu vào trường tốt, học trò càng nhiều thì trường của chúng ta càng thành công. Phải cần suy nghĩ cẩn thận. Người hiện

nay cần là thành công, rốt cuộc có phải thật sự thành tựu cuộc đời của các em hay không? Người làm thầy chúng ta thật sự cần tĩnh tâm lại mà suy nghĩ xem, rốt cuộc giáo dục mấy chục năm của chúng ta có phải là thành tựu cho các em hay không? Không được phép mê làm ở trong dòng nước lũ này.

Phần lớn người hiện nay phương hướng theo đuổi đối với cuộc đời bị thiên lệch. Chúng ta cần phải cẩn thận, không được nước chảy bèo trôi. Khi người làm thầy chúng ta thật sự nắm được tư tưởng quan niệm chính xác cho việc thành tựu cuộc đời của các em, đó mới là việc quan trọng nhất của người làm thầy, chữ “sư” này của bạn mới bắt đầu đi trên phương hướng chính xác. Hàn Dũ nói: “*Sư giả, sở dĩ truyền đạo, thọ nghiệp, giải hoặc dã*”. Phải truyền cái đạo làm người thật sự chính xác, phải giải cho được mối nghi hoặc trong cuộc đời của các em, đây mới là người thầy chân thật.

Chúng tôi diễn giảng ở Hàn Châu, vị cảnh sát quân sự đó bốn mươi tuổi rồi mới biết đúng sai của cuộc đời. Nếu như anh ấy lúc mười mấy tuổi đã biết rồi thì cuộc đời của anh sẽ hoàn toàn khác. Lương tri của người làm thầy chúng ta không được để cho sự hối tiếc trong cuộc đời của rất nhiều người học trò chúng ta tiếp tục xảy ra. Đây là cái lương tri của một người làm thầy. Cho nên, từ trong chữ “sư” này, chúng ta trước tiên phải nắm được “giáo” là gì.

Hơn nữa, người làm thầy cũng phải suy nghĩ bản thân chúng ta có lấy mình làm gương hay chưa? Khi một người thầy ham học, trong lúc người thầy giảng bài đều có thể dẫn chứng phong phú, nêu ra rất nhiều câu chuyện lịch sử, học trò nhìn thấy loại thái độ dạy học này của chúng ta thì sẽ hấp dẫn chúng rất sâu. Cho nên khi chúng ta ham học thì học trò tự nhiên ham học.

Tiếp theo là Thân. Người làm thầy chúng ta có lúc nào cũng đối xử học trò của mình giống như xem con em người thân của mình hay không? Khi chúng ta có thái độ như vậy thì sự tín nhiệm của các em đối với chúng ta sẽ rất sâu và những lời giáo huấn mà bạn nói, chúng cũng sẽ tiếp thu rất chăm chỉ, rất chú tâm. Khi một người thầy thật sự làm được “quân - thân - sư”, họ sẽ tuyệt đối đem công việc làm thầy

của họ làm rất viên mãn. Cho nên, chúng ta từng giây từng phút ở trong quan hệ ngũ luân cần suy nghĩ bản thân có làm được “quân - thân - sư” hay chưa. Quan hệ cha con, chúng ta làm cha có làm được “quân - thân - sư” hay chưa?

Con cái đối với cha mẹ có được phép là “quân - thân - sư” hay không? “Đại đạo bất khí”, đạo lý lớn của vũ trụ nhân sinh là chiếu khắp muôn nơi đều đúng. Nếu bạn đem bổn phận, vai trò làm con cái này của bạn làm thật viên mãn thì bạn cũng có thể làm “quân - thân - sư”. Cho nên khi bạn lấy mình làm gương, bạn dùng đức hạnh để cảm động cha mẹ của bạn, hy vọng cha mẹ của bạn cũng có thể nhận được giáo huấn Thánh Hiền, để cho tuổi về chiều của họ thân tâm có thể nhẹ nhàng an ổn, thì đạo đức học vấn của bạn phải như thế nào vậy? Phải tốt hơn cha mẹ của bạn. Cho nên bạn phải làm “quân”. Tiếp đó, bạn phải làm “thân”, phải mọi lúc mọi nơi quan tâm cha mẹ. Bạn phải làm “sư”, đối với rất nhiều đạo lý bạn phải biết dung thông, phải biết nắm lấy thời cơ để hướng dẫn cha mẹ. Bởi vì sự trưởng thành tư tưởng quan niệm của một con người tuyệt đối không phải một sớm một chiều, cho nên trong quá trình hướng dẫn, đương nhiên người làm con cái chúng ta diễn chữ “sư” này thái độ không được giống như thầy mắng học trò, nếu không là bạn học chưa có linh hoạt. Chữ “sư” này là nắm được cơ hội hướng dẫn cha mẹ, nhưng mà trên thái độ là vẫn phải *“mặt ta vui, lời ta dịu”*, thái độ phải đúng. Cho nên, quan hệ cha con cần làm “quân - thân - sư”.

Quan hệ vua tôi có thể làm “quân - thân - sư” hay không? Bạn nói, tôi là cấp dưới, tôi làm sao làm “quân - thân - sư” được? Thực ra bạn chỉ cần có đức hạnh thì cấp trên của bạn sẽ học tập theo bạn. Bạn lúc nào cũng nghĩ cho cấp trên, xem họ giống như người trong một nhà, các bạn quý mến lẫn nhau, lúc cần phải khuyên can họ, lúc cần dùng ngôn giáo, phải nắm được thời cơ để khuyên nhủ họ, thì bạn cũng làm được “sư”. Như thế người lãnh đạo, cấp trên của bạn nhất định sẽ vô cùng trọng bạn, cũng sẽ cố gắng đề bạt bạn. Cho nên quan hệ cha con có thể làm “quân - thân - sư”, quan hệ vua tôi cũng có thể làm “quân - thân - sư”.

Thế quan hệ vợ chồng thì sao? Cũng làm “quân - thân - sư” được. Khi một nửa kia của bạn từ trong nội tâm khâm phục bạn, bạn cũng lấy mình làm gương thì lời nói của bạn rất có trọng lượng. Luôn luôn quan tâm, làm được vai trò “thân”, nắm đúng thời cơ gợi mở cho họ, khuyên nhủ họ, đây chính là vai trò của “sư”.

Anh em cũng vậy. Cuối cùng bạn bè, thậm chí là đồng nghiệp cũng có thể làm “quân - thân - sư”.

Chúng ta thường hay nghe một số bạn bè nói: *“Tôi vào công ty này bởi vì có anh đồng nghiệp này hướng dẫn cho tôi rất nhiều trong công việc, thậm chí trong phương diện giá trị cuộc sống của tôi cũng có cho tôi rất nhiều gợi ý”*. Bạn có từng nghe bạn bè của bạn nói về bạn bè khác của họ kiểu như vậy không? Không có à! Tôi có nghe nói. Một số bạn bè tôi nói: *“Tôi chính là gặp được anh đồng nghiệp này, cuộc đời tôi mới thay đổi như vậy”*. Tại vì sao họ đối với anh đồng nghiệp này có cảm nhận sâu như vậy, cảm tạ sâu như vậy? Nhất định bạn bè của họ làm được “quân - thân - sư”, làm tấm gương tốt cho họ trong công việc, trong đời sống, sau đó ở trong đời sống còn quan tâm họ rất nhiều. Khi họ làm việc không hiểu rõ, rất nhiều năng lực còn thiếu sót, đồng nghiệp còn chủ động hướng dẫn họ, cho nên họ mới có thể có cảm tạ sâu như vậy đối với đồng nghiệp này.

Khi chúng ta ở trong bất kỳ mối quan hệ giữa người với người cũng có thể làm được “quân - thân - sư” thì mỗi thân hữu tiếp xúc với bạn cũng sẽ khâm phục bạn, nhìn thấy bạn cũng đều rất ưa thích, tán thán. Cho nên ba chữ “quân - thân - sư” này, ba thái độ này, chúng ta luôn luôn lấy ra quán chiếu bản thân có làm được hay không? Nếu như có thể quán chiếu được như vậy, đảm bảo đạo đức học vấn của bạn sẽ được nâng lên rất nhanh.

Quan hệ ngũ luân đến chỗ này đã báo cáo xong một giai đoạn, tiếp sau đây chúng ta cần tiến sâu vào trình tự học tập.

Trình Tự Học Tập: “Học Chi Tự; Bác Học, Thẩm Vấn, Thận Tư, Minh Biện, Đốc Hành”

Học vấn, học cái gì? Học đạo đức, học đạo lớn ngũ luân. Toàn bộ khóa trình phía trước của chúng ta chính là giảng giải cái đạo lớn ngũ

luân này. Sau khi hiểu rõ đạo lý rồi cần phải tiến đến thực hành, cho nên toàn bộ trình tự học tập này cũng rất then chốt.

Trong giảng nghĩa có viết: *“Học chi tự; bác học, thẩm vấn, thận tự, minh biện”*. Cái cuối cùng là gì vậy? *“Đốc hành”*. Chúng ta hãy xem qua “bác học, thẩm vấn, thận tự, minh biện”, bốn trình tự này. Thực ra, điều quan trọng nhất chính là cần đem đạo lý làm cho rõ ràng. Đạo lý làm rõ ràng, gọi là bộ phận “tri”. Trình tự sau cùng là cần phải làm cho được, phải thực tiễn đạo lý rõ ràng, cho nên gọi là “Đốc hành”, như vậy mới có thể “tri hành hợp nhất”. Học vấn điều quan trọng nhất chính là phải “tri hành hợp nhất”. Khi bạn biết rất nhiều nhưng đều chưa có làm, như vậy có học vấn hay không? Như vậy không chỉ không có học vấn, vả lại còn có hại. Người biết càng nhiều mà không làm thì nhất định sẽ rất ngạo mạn. Cho nên ở trong “Đệ Tử Quy” có hai câu gợi mở rất quan trọng đối với cầu học vấn, chúng ta nhất định phải nhớ kỹ hai câu này:

*“Không gắng làm, chỉ học vấn,
Chỉ bề ngoài, thành người nào.
Nếu gắng làm, không học vấn,
Theo ý mình, mù chân lý”*.

“Bất lực hành, dẫn học vấn” (không gắng làm, chỉ học vấn), nghĩa là không làm mà chỉ cứ mãi học thì sẽ *“trưởng phù hoa, thành hà nhân”* (chỉ bề ngoài, thành người nào), tuyệt đối không thể thành tựu học vấn được. Nhưng chỉ làm mà không có học tập: *“Dẫn lực hành, bất học vấn”* (nếu gắng làm, không học vấn), thế là *“nhậm kỹ kiến, muội chân lý”* (theo ý mình, mù chân lý), chỉ dựa vào cách nghĩ, cách nhìn của mình để làm, kết quả làm ra sự việc cũng không làm tốt, bản thân còn rất nhiều oán giận, đó chính là: *“Nhậm kỹ kiến”*, không có thuận theo giáo huấn Thánh Hiền. Rất nhiều người trong đời cũng rất chăm chỉ, cũng rất nỗ lực, nhưng quan hệ giữa người với người của họ trước sau không chung sống tốt, cái này chính là không có học tập. Cho nên chúng ta nhất định phải thông qua “bác học, thẩm vấn, thận tự, minh biện”, đem đạo lý làm cho rõ ràng, bước kế tiếp thực hiện thi hành.

Khi thực hiện phải thực hiện ở ba phương diện.

Thứ nhất, thực hiện vào trong tu thân (lập thân). Đây là tự mình tu dưỡng nâng cao.

Thứ hai, thực hiện vào trong xử sự. Phải thực hiện vào trong xử lý sự việc, trong xử sự.

Thứ ba, thực hiện vào trong tiếp vật, tức là trong chung sống với người.

Cho nên, học vấn phải ở trong đời sống của bạn, ở trong công việc của bạn, ở trong đối nhân xử thế của bạn, cần thật sự làm được. Thậm chí, người biết tu học còn ở trong chủ tâm của mình, ở trong khởi tâm động niệm của mình mà quan sát chính mình, yêu cầu chính mình. Thái độ cầu học vấn của người xưa như thế nào vậy? Cái này đáng để chúng ta học tập.

Thái độ cầu học vấn của người xưa

Rất nhiều người cầu học vấn cũng rất có tâm nguyện. Thường nghe bạn bè khuyên nhủ, hoặc giả nghe xong được buổi diễn giảng về, cảm thấy đạo đức học vấn rất quan trọng, lập tức về đến nhà liền nhanh chóng đem những sách ở trên kệ xuống, xếp ra bảy - tám quyển nói: *“Lần này tôi nhất định phải cố gắng đọc hết số sách này”*. Nhiệt huyết này duy trì được mấy ngày? Có thể sau ba ngày lại không biết đi về đâu. Chúng ta thường hay lập chí phải cố gắng đọc sách, nhưng cũng thường thường xao lãng hết. Cho nên người xưa nói: *“Quân tử lập thường chí, tiểu nhân thường lập chí”*. Quân tử một khi hạ quyết tâm nhất định phải thành tựu học vấn thì họ suốt đời không đổi, rất bền chí, rất có quyết tâm, kiên trì đến cùng. Người không có thái độ này thường hay nói: *“Tôi trận này nhất định phải cố gắng đọc hết sách, cuộc đời tôi nhất định phải ham học bắt đầu từ bây giờ”*. Nhưng sau đó như thế nào? Lại không thấy. Loại chí hướng này thường sẽ không thấy, đến cuối cùng mình có niềm tin đối với chính mình hay không? Không còn niềm tin nữa.

Chí hướng của một con người có thể kiên trì tiếp được còn có một nguyên tắc quan trọng, chính là trước tiên bạn phải xác định được

chí hướng, thì cái học tập này của bạn mới có thể quán triệt được. Đòi người không có mục tiêu, bạn nỗ lực cho thật nhiều đến cuối cùng là không có động lực.

Thực ra, tôi thường hay lập chí, thường hay hạ quyết tâm phải cố gắng đọc sách. Tôi nhớ thi cấp ba cũng vậy, hoặc giả thi đại học cũng vậy, mỗi lần thi xong tôi luôn nói: *“Lần sau tôi nhất định cố gắng học bài”*. Tôi còn nhớ lần thi đại học, cuối bài thi thầy đều hay viết: *“Anh (chị) có cảm nhận như thế nào đối với việc học tập trong học kỳ này?”*. Chúng tôi liền bắt đầu phát lò sấm hỏi, bắt đầu nói chúng em không đủ chăm chỉ, kỳ nghỉ hè này em nhất định cố gắng học tập, sau đó viết ra. Thầy xem xong còn cảm thấy có chút an ủi, là không có bán đứng thầy. Cho nên, cũng là thường hay lập chí, nhưng trước sau không có thật sự kiên trì.

Tôi ra ngoài xã hội làm việc cũng đã thay đổi bảy - tám công việc, cho nên cha tôi cảm thấy tôi cũng là người nhiệt huyết nhất thời. Các bạn có nhìn ra không vậy? Các bạn quá nhân từ, đều không có gây khó xử cho tôi. Tôi chính là người nhiệt huyết nhất thời, nóng một chút liền nguội ngay. Nhưng xin thưa các bạn, tại sao tôi lại nguội vậy? Bởi vì mỗi lần tôi nhiệt tâm với một thứ gì đó, sau đó phát hiện nó không phải là thứ tôi muốn cần, tôi liền rời xa. Tôi đã từng có thời gian hai năm ở trong cơ quan huấn luyện giáo dục, chuyên làm rất nhiều khóa trình để cho học viên học. Kết quả, khi vào học cũng là mấy ngàn đồng, thậm chí có cái đến vạn đồng. Tôi rất nóng lòng, tại vì sao vậy? Bởi vì nếu như họ tiếp nhận những khóa trình này mà thay đổi cuộc đời, thì loại công việc này rất có ý nghĩa. Cho nên, tôi là người có công trạng tốt nhất trong công ty của chúng tôi. Nhưng mà làm tiếp được mấy tháng, tôi phát hiện rất nhiều người học xong cuộc đời có thay đổi hay không vậy? Không có thay đổi. Không chỉ không có thay đổi, họ còn vất vả hơn nữa, bởi vì bỏ ra số tiền đó thì áp lực kinh tế sẽ càng nặng hơn. Cho nên tôi thấy không được, tôi kiếm tiền là tạo ra đau khổ cho họ. Sau đó, tôi liền rời việc huấn luyện giáo dục. Đương nhiên quá trình này tôi cũng nhìn thấy một số hiện tượng, tức là người diễn giảng nói một đường mà làm một nẻo, cho nên sau đó chúng tôi cũng không muốn tiếp tục làm.

Bởi vì vẫn còn một chút lương tri này, cho nên có thể Tổ Tiên đã âm thầm chúc phúc. Sau khi tôi rời khỏi, tôi liền mở Kinh điển Thánh Hiền ra. Kết quả khi mở xem, cái tâm trạng đó không có cách gì hình dung được, ngồi cũng ngồi không được, đứng lên đập bàn nói: *“Giáo huấn hay như vậy, hai tay dâng tặng cho bạn, bạn không cần, còn đi phí một đồng tiền”*. Cho nên cảm thấy mình thật sự là rất ngu si, cũng rất vui mừng, cuối cùng có một phần sứ mệnh là phải khiến cho giáo huấn Thánh Hiền lợi ích cho nhiều người hơn nữa. Nhiệt huyết nhất thời của tôi từ đó biến mất, bởi vì đã tìm được mục tiêu chân thật đáng theo đuổi trong cuộc đời đích thực.

Trong mấy tháng bắt đầu học tập đó, cha của tôi thường hay bước vào thư phòng của tôi xem, sau đó liền nói với tôi: *“Sách con đọc mấy tháng nay còn nhiều hơn mười mấy năm nay cộng lại”*. Cha tôi rất kinh ngạc. Đứa con trai nhiệt huyết nhất thời này tại sao thay đổi rồi? Tôi chỉ nhìn cha tôi, cũng không đáp lại lời nào (bởi vì tôi cần biểu hiện đến trình độ nào đó mới là thời cơ nói chuyện, không nên nói nhiều, cần lắng khí xuống), chỉ mỉm cười và tiếp tục xem sách. Trong năm - sáu năm sau này, mục tiêu phương hướng không thay đổi nữa và cũng trong thâm nhập Kinh điển có thể cảm nhận được thái độ của người cổ đại đối với cầu học vẫn là *“chỉ cần hạ quyết tâm, suốt đời không thay đổi”*, quả thật chúng ta không bằng. Ở trong “Trung Dung” có một câu đã nhắc đến thái độ cầu học của bậc Thánh Hiền, chúng ta hãy xem:

“Hữu phát học, học chi phát năng, phát thố dã”.

“Hữu phát vấn, vấn chi phát tri, phát thố dã”.

“Hữu phát tư, tư chi phát đắc, phát thố dã”.

“Hữu phát biện, biện chi phát minh, phát thố dã”.

“Hữu phát hành, hành chi phát đắc, phát thố dã”.

“Nhân nhất năng chi kỹ bách chi, nhân thập năng chi kỹ thiên chi, quả năng thử đạo hỷ”.

“Hữu phát học”, thật sự muốn học; *“học chi phát năng”*, sau khi học rồi chưa có học được; *“phát thố dã”*, tuyệt đối không gián đoạn. Rất có quyết tâm. Học nhất định phải học đến làm được, biết được mới thôi

học. Cho nên đoạn giáo huấn này đối với người hiện đại thường đều bằng mặt không bằng lòng, đích thực là phương pháp đối trị tốt nhất. Bởi vì khiếm khuyết nhất của chúng ta chính là bèn chí, mà bèn chí là mấu chốt quan trọng cho việc thành bại của cầu học vấn. Cho nên, bác học là phải học đến làm được.

“*Hữu phát vấn*”, có chuyện cần thỉnh giáo người khác; “*vấn chi phát tri*”, sau khi hỏi rồi mà chưa biết, chưa hiểu rõ ràng; “*phát thố dã*”, chữ “thố” này chính là không từ bỏ. Cho nên, bạn hỏi người khác, thỉnh giáo người khác, nhất định phải hỏi cho ra ngọn nguồn sự việc, nhất định phải hỏi đến hiểu. Rất nhiều người hỏi người khác, chưa hiểu liền cho qua, cho nên học vấn thường thường biết nửa vời. Biết nửa vời không quan trọng, người khác hỏi bạn, bạn còn không rõ mà nói thì lại hại đến người khác. Cho nên, hỏi nhất định phải hỏi đến biết. Chúng ta hãy xem thái độ cầu học đó của người xưa, quả thật chúng ta phải học.

“*Hữu phát tư*”, là suy nghĩ; “*tư chi phát đắc*”, là sau khi suy nghĩ rồi mà chưa có kết luận, chưa có suy xét rõ ràng thì như thế nào? Cũng không từ bỏ, “*Phát thố dã*”. Nhất định phải suy nghĩ đến khi nào biết chắc, suy nghĩ đến mức mình phải bắt tay làm như thế nào, nếu không sẽ giống như chúng ta mở rất nhiều hội nghị hai - ba giờ đồng hồ, đến cuối cùng nói: “*Được rồi, lần sau bàn tiếp!*”. Đâu có nhiều thời gian như vậy để ở đó lần sau bàn tiếp, cho nên suy nghĩ nhất định phải đến mức xác định, đến mức chắc chắn mới được.

“*Hữu phát biện*”, có biện biệt; “*biện chi phát minh, phát thố dã*”, bạn phân biệt một số người, phân biệt một số sự vật, nhất định phải phân biệt rõ ràng mới được buông tay. Bạn chưa có phân biệt rõ ràng, tuyệt đối không từ bỏ. Nếu không, bạn chẳng phải phân biệt uổng công, phán đoán uổng công sao.

Sau cùng, “*hữu phát hành*”, bạn có nỗ lực thực hiện giáo huấn Thánh Hiền; nhưng “*hành chi phát đắc*”, là làm không vững vàng, không đủ chắc chắn, như vậy cũng không được. Thánh Hiền dạy bạn phải hiểu thuận cha mẹ, bạn mới làm 20 điểm như vậy có được không? Như

vậy không được. Cho nên, nhất định phải làm đến vô cùng chắc chắn, thiết thực, vững vàng mới có thể được xem là làm tốt chuyện học vấn. Sau cùng nói đến: “*Nhân nhất năng chi kỷ bách chi*”. Người khác một lần là làm được rồi, không sao cả, chúng ta đừng nản lòng, cần cù bù thông minh. Họ một lần làm được rồi, ta có quyết tâm làm 100 lần cũng phải làm cho được. “*Nhân nhất năng chi kỷ bách chi*”, “*Nhân thập năng chi kỷ thiên chi*”. Người ta làm mười lần là làm được rồi, không sao, ta làm 1.000 lần cũng phải làm cho được. Khi người có quyết tâm cầu học vấn như vậy, “*quả năng thử đạo hỷ*”, tuy đàn độn cũng sẽ biết, cũng khai trí tuệ, tuy mềm yếu cũng chắc chắn có thể trở thành một người mạnh mẽ, một người rất có nguyên tắc làm việc. Đoạn văn này cung cấp cho chúng ta thái độ tu học rất quan trọng.

Tiết học sau chúng ta sẽ tiến vào toàn bộ trình tự học tập. Trước tiên chỉ học đến chỗ này. Cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 20

Xin chào các vị bằng hữu!

Chúng ta vừa thuyết minh về trình tự học tập, phải qua quá trình: “Bác học, thẩm vấn, thận tự, minh biện, đốc hành”. Trước tiên, chúng ta hãy tìm hiểu thế nào là “bác học”.

Thứ nhất, Bác Học

“Bác” là học rộng. Trong “Tam Tự Kinh” nói: “*Giáo chi đạo, quý dĩ chuyên*”. Dạy và học là một sự việc, dạy phải chuyên, học cũng phải chuyên. Ở đây nói “bác học”, tại sao “Tam Tự Kinh” lại nói phải chuyên, chúng ta nhất định phải hiểu. “Tam Tự Kinh” nói: “*Giáo chi đạo, quý dĩ chuyên*”, “*học chi đạo quý dĩ chuyên*”. Điều quan trọng nhất là phương pháp cầu học vấn, vừa bắt đầu nhất định phải chuyên, phải thâm nhập một môn. Sau khi bạn nắm bắt được toàn bộ cương lĩnh đức hạnh của giáo huấn Thánh Hiền rồi, trong năm năm này bạn có thể đạt đến một trình độ nào đó, một trí tuệ nào đó, “định

tính”. Bạn có “định tính” như vậy, có nền móng như vậy, tiếp theo bắt đầu “bác học”, sau đó mở rộng nghiên cứu thảo luận với mọi người. Cho nên năm năm nền móng này phải chuyên chú.

Tại vì sao chúng tôi lại có sự thể hội như vậy?

Thứ nhất, bản thân tôi trong quá trình tiếp nhận giáo huấn Thánh Hiền, năm - sáu năm này tôi đều chỉ theo học một vị thầy, cho nên rất nhiều tư tưởng quan niệm đã được hình thành. Khi gặp phải cách nói khác, tôi lập tức có thể phản bác, phân biệt lời họ nói là đúng hay sai. Ngoài việc thể hội được từ kinh nghiệm học tập của bản thân, trong triết học giáo dục quan trọng nhất của Trung Quốc là “Thiên Lễ Ký”, “Học Ký” cũng đồng thời nói, sau khi học năm năm mới có thể “bác tập thân sư”, mới được phép học rộng. Giáo huấn Thánh Hiền trong thâm nhập đạo đức học vấn, vừa bắt đầu nhất định phải chuyên theo một vị thầy, chuyên chú nắm lấy một quyển Kinh điển, thâm nhập một môn, sau khi đặt nền móng tốt rồi mới học rộng.

Trong học rộng uyên thâm, quan trọng nhất là phải học tập từ phương diện cuộc sống.

Trong phương diện cầu học vấn, “bác học” này là đợi sau khi đặt nền móng tốt rồi mới bắt đầu. Trong phương diện đời sống, giáo dục đời sống chúng ta có thể học rộng. Ví dụ, trẻ em ở trong đời sống ăn cơm như thế nào có cần học hay không? Cần. Nếu như lúc các em ăn cơm vung vãi ra đất, tiếp đó âm thanh ăn phát ra rất lớn, người khác ăn cơm chung với các em thấy toàn thân không thoải mái, như vậy rất vô lễ. Khi vô lễ thì ấn tượng của người khác đối với các em sẽ không tốt, thậm chí sẽ khinh mạn, coi thường các em. Cho nên, Khổng Lão Phu Tử nói: “*Bất học lễ, vô dĩ lập*”, không học tập phép tắc thì làm sao chung sống với người khác? Rất khó có chỗ đứng ở trong xã hội.

Chúng ta vừa mới nói ăn cơm phải học, vậy mặc quần áo có cần học hay không? Cần. Mặc quần áo không học, khi mặc không biết quý trọng quần áo, vốn dĩ quần áo có thể mặc được năm năm, bị chúng ta mặc vào ba tháng là rách rồi. Cho nên, mặc quần áo phải học, phải yêu quý đồ vật. Thậm chí, bước đi có cần học hay không? Đi đứng,

nằm, ngồi có cần học hay không? Người hiện nay không học đi đứng, nằm, ngồi, cho nên có một phần đông người sinh ra bệnh vẹo cột sống, có hay không? Rất nhiều. Đứng không ra tư dáng đứng, lâu ngày dài tháng cột sống đều bị vẹo hết. Rất nhiều người bị gai cột sống, đây đều là do tư thế đi đứng nằm ngồi không đúng tạo nên.

Hiện nay, trong xã hội rất nhiều người ưa thích nằm ngủ giường nệm, cảm thấy ngủ giường nệm giống như hưởng thụ, thực ra có lợi ích đối với mình không? Ngủ nệm càng mềm thì toàn bộ xương cột sống đều bị ảnh hưởng. Tôi thường thường ngồi ghế sofa cũng cảm thấy không tự tại, giống như càng ngồi tinh thần càng tệ, đầu óc không tỉnh táo, bởi vì toàn bộ cột sống đều không thẳng, tuần hoàn máu sẽ càng ngày càng giảm dần, sẽ cảm thấy toàn thân không tự tại. Cho nên, tốn tiền mà chưa chắc có sức khỏe.

Tôi đã từng đi diễn giảng tại một Xí nghiệp ở Bắc Ngao, Hải Nam. Tôi ở khách sạn Hoàng Kim Hải Ngạn, một ngày phải trả phí mấy ngàn đồng, cuối cùng đêm hôm đó cũng không ngủ được. Chúng tôi nói: *“Không có cái phước phần đó, hay là không ngủ còn tốt hơn”*, bởi vì giường của khách sạn đó thật sự quá mềm, chúng tôi ngủ giường cứng quen rồi. Cho nên ngày hôm đó, tôi suốt đêm trần trọc không ngủ được. Hôm sau, may là diễn giảng vẫn được bình thường, nếu không thì tôi có lỗi với người khác đã tốn nhiều tiền như vậy. Chúng ta từ đây có thể thể hội được, ngay cả đi đứng nằm ngồi cũng phải học tập. Bởi vì, nó đại biểu cho uy nghi của bạn, người ta không dễ dàng coi thường bạn; nó đại biểu thói quen sinh hoạt của bạn, cũng có thể ảnh hưởng sức khỏe của bạn. Những thứ phải học trong toàn bộ các mặt của đời sống thật sự là quá nhiều. Chúng ta cần nắm lấy các loại cơ hội để con trẻ học tập làm sao độc lập, làm sao chăm sóc bản thân, làm sao chung sống với người khác. Nói năng như thế nào, làm việc như thế nào, thế nào là lễ phép, chào hỏi như thế nào, tiếp khách đến ra làm sao, khách ra về tiễn như thế nào, tất cả có cần học hay không?

Tôi nhớ có anh bạn học cấp ba, thành tích của anh vô cùng tốt. Anh ấy cấp hai chỉ học hai năm là trực tiếp thi vào cấp ba, hơn nữa còn thi

đậu nguyện vọng một của Cao Trung. Tôi vào lúc đó học chung với anh ấy ba năm, tình cảm cũng rất tốt. Lúc học đại học, tôi đến nhà anh tìm anh. Lúc tôi sắp ra về, tôi nói: “*Chào bạn mình về*”. Anh ta nói: “*Chào nhé!*”. Chỉ một mình tôi bước ra. Cuối cùng ba của anh ta nhìn thấy, liền mắng anh ta: “*Con ngay cả tiễn khách cũng không biết tiễn*”. Chỉ số thông minh của anh ta có cao không? Anh ta có thông minh hay không vậy? Có thể học vượt cấp, thế là quá thông minh rồi, nhưng mà đối nhân xử thế chẳng biết gì! Ba của anh nói: “*Sao con không tiễn khách*”. Thật ra, bậc làm cha mẹ chúng ta có dạy hay không? Không có dạy. Cho nên nếu bậc làm cha mẹ hiểu được con trẻ nhất định phải biết đối nhân xử thế, thì con trẻ mới từng li từng tí có cơ hội học tập trong đời sống. Cho nên, một đứa trẻ có thể “bác học” hay không vẫn thật sự chịu sự ảnh hưởng của cha mẹ.

Tôi có một em học trò nữ, từ lớp một đến lớp năm thành tích học tập tất cả đều đứng nhất. Học trò như vậy có giỏi hay không? Các bạn có ngưỡng mộ hay không? Người con như vậy ở nhà bạn có tốt hay không? Tốt à! Đừng tốt nhanh như vậy! Mãi đến năm lớp sáu thành tích học tập của em đều đứng nhất, nhưng ở nhà em hoàn toàn không làm việc nhà. Ở nhà đều không làm việc nhà thì có thể đến trường sẽ bỗng nhiên biến thành một người rất chịu khó hay không? Không thể. Sau đó, bởi vì phân chia công việc cũng không chăm chỉ làm, cho nên bạn học oán hận càng ngày càng nhiều, tiếng oán hờn khắp nơi, đã uy hiếp đến uy tín của người làm thầy này. Tôi nếu như không xử lý thì những học trò khác nói: “*Bạn thấy thầy thiên vị?*”, cho nên vào lúc này không thể không ratay. Tôi liền gọi điện thoại cho mẹ của em. Chúng ta chung sống với người khác phải nắm một nguyên tắc, gặp người khác trước tiên phải khen (khen họ cũng được, khen con của họ cũng được). Bạn không được gặp người khác câu đầu tiên là: “*Con của anh thật tệ*”, “*Anh hôm nay tại sao không làm tốt việc này?*”. Câu đầu tiên bạn nói như vậy thì tâm trạng của họ sẽ rất không tốt. Cho nên nói chuyện có cần học hay không?

Giáo huấn của Khổng Lão Phu Tử có bốn điều rất quan trọng. Điều thứ nhất là “Đức hạnh”, điều thứ hai là “Ngôn ngữ”. “*Nhất ngôn hưng bang, nhất ngôn tang bang*”. Bạn nói hay có thể khiến một quốc gia

hưng thịnh, nói sai có thể khiến một quốc gia gặp tai ương, cho nên ngôn ngữ phải thật cẩn thận. Một quốc gia có thể bởi vì lời nói mà tai họa thì một gia đình càng không cần phải nói nữa. Điều thứ ba là “Chính sự”. Chữ “chính” này là việc quản lý mọi người, cho nên “chính sự” chúng ta giải thích rộng ra chính là năng lực làm việc của con trẻ, trí tuệ xử lý sự việc. Phụ huynh hiện nay đều không để con trẻ làm việc, chúng có thể xử lý công việc hay không? “*Ngọc không mài giữa không thành đồ hữu dụng*”. Hiện nay năng lực xử lý công việc của con trẻ liên tục đi xuống, không phải không có nguyên nhân, bởi vì chúng ta không có dạy. Điều thứ tư là “Văn học”. Đây là bốn giáo huấn của Khổng Lão Phu Tử.

Lập ngôn trong văn học cổ đại chúng ta gọi là “tam bất hủ”, văn chương lưu lại tiếng thơm muôn đời, có thể lợi ích cho người đời sau. Nhưng thật ra, tiền đề của lợi người ở chỗ nào vậy? Bất kỳ nền tảng nào cũng không lìa khỏi đức hạnh. Không có đức hạnh thì văn tự lưu lại không thể khiến người ta được lợi ích, cho nên đức hạnh là quan trọng.

“Tam bất hủ” của đời người, thứ nhất là lập đức, tiếp đó là lập công, sau cùng là lập ngôn. Đối với gia đình, đối với quốc gia, đối với xã hội, bạn có sự giúp ích chân thật, có đức hạnh, thật sự bản thân bạn không viết thì người ta giúp bạn viết.

“Nghĩa Điền Ký” là sách miêu tả Phạm Trọng Yên. Xin hỏi có phải Phạm Trọng Yên tự mình viết ra không vậy? Không phải. Rất nhiều bài văn ca tụng bậc Thánh Hiền các thời kỳ đều không phải đích thân họ viết ra, đều là do người khác khâm phục họ mà viết ra. Cho nên người có thể lập đức, có thể lập công thì thế nào cũng được lưu truyền lại.

Chúng ta hiện nay cần suy nghĩ, việc học tập bốn điểm trọng yếu này ở trong đời sống chúng ta đã được dạy hay chưa? Năng lực làm việc nhà là một loại trí tuệ cuộc sống bồi dưỡng họ làm việc. Cho nên, tôi gọi điện thoại trước tiên nói với mẹ của em: “*Em bé này gần đây có biểu hiện tốt gì...., còn đại diện trường đi thi đấu cũng rất nỗ lực luyện tập*”. Mẹ của em sau khi nghe xong nói: “*Không có đâu, không có đâu,*

thầy ơi! thầy đừng ghét bỏ". Sau khi khen xong, chúng tôi sau đó chuyển đề tài, tôi liền nói cho vị phụ huynh này biết. Tôi nói: *"Con trẻ có rất nhiều thái độ có thể ảnh hưởng chúng cả đời"*. Tôi không có nói con của cô ấy như thế nào, chúng tôi chỉ chuyển đề tài làm dẫn dắt, giống như xây dựng thái độ làm việc nhà sẽ khiến trẻ em hình thành thái độ xử lý công việc theo nhóm, rất quan trọng. Những việc nào vậy? Tôi liền phân tích cho mẹ của em. Tôi nói, trẻ em biết làm việc nhà, điều thứ nhất chúng biết cảm ơn. Khi bạn bảo trẻ lau sạch phòng khách, khi chúng làm chúng mới biết lau nhà như thế nào? Vất vả. Chúng bỗng nhiên suy nghĩ: *"Mẹ mình sáng sớm đi làm, chiều trở về, tối về còn phải nấu cơm, còn phải xếp đồ. Ta lau như thế này đã mệt vậy rồi thì mẹ chắc mệt hơn"*. Bạn để trẻ thật sự làm thì chúng mới có thể có sự cảm nhận. Bạn đừng không để chúng làm, mỗi ngày chúng ở đó xem ti vi thì chúng đâu có biết bạn vất vả ở chỗ nào. Cho nên, Thánh Hiền chỉ dạy người, tập lao động mới biết cảm ân. Người thường hay lao động, hay cho đi, họ mới có thể cảm ân sự cho đi của người khác.

Điểm thứ nhất, làm việc nhà sẽ biết cảm ân

Tập lao động, biết cảm ân. Tiên sinh Tăng Quốc Phiên trị gia rất có trí tuệ. Tuy địa vị quyền lực của Tiên sinh Tăng Quốc Phiên đã đạt đến Tổng đốc của bốn tỉnh (trong lịch sử mấy trăm năm của triều Thanh xưa nay chưa có một người Hán nào có địa vị quyền lực lớn như vậy), nhưng Tiên sinh yêu cầu đời sống cơ bản của tất cả con cháu ông (y phục, những việc nhà) đều không được để người cấp dưới làm, đều phải đích thân mình làm, như vậy con cháu của ông mới không bị *"siêng ăn nhác làm"*, cho nên biết lo xa nghĩ rộng.

Tiên sinh Tăng Quốc Phiên nói: *"Xem một gia tộc này sẽ hưng hay bại chỉ cần nhìn vào ba điểm"*. Thứ nhất, con cháu ngủ đến mấy giờ. Nếu như con cháu đều ngủ đến khi mặt trời đã lên cao mới thức dậy, đó là đại biểu cái gia tộc này sẽ lười biếng mà đi xuống dần. Cho nên, điều đầu tiên xem họ ngủ đến mấy giờ. Điều thứ hai, xem con cháu có làm việc nhà hay không. Thói quen cần cù lao động ảnh hưởng cả đời của một người. Điều thứ ba, xem con cháu đời sau có đang học Kinh điển Thánh Hiền hay không? Người không học sẽ không biết nghĩa,

không biết đạo. Tiên sinh Tăng Quốc Phiên có quan niệm chích xác như vậy, cho nên con cháu của ông hiện nay vẫn rất hưng vượng.

Trong “Bảo Phú Pháp” của Tiên sinh Nhiếp Vân Đài vẫn nhiều lần nhắc đến con cháu đời sau của Tiên sinh Tăng Quốc Phiên, vào thời đó cũng vẫn rất tốt. Ông cũng nhắc đến Tiên sinh Lâm Tắc Từ. Những phần tử trí thức có học vấn của triều Thanh này thật sự đem đạo đức, học vấn của họ truyền thừa cho thế hệ sau.

Cho nên, nhất định phải để con trẻ làm việc nhiều thì chúng mới biết cảm ân bạn.

Có một em nhỏ, bởi vì thầy giáo dạy em “sinh nhật là ngày bị nạn của mẹ”, cho nên sinh nhật không nên nghĩ đến McDonald, không nên nghĩ đến rất nhiều quà tặng, mà nên nghĩ đến điều gì vậy? Nghĩ đến nỗi vất vả của mẹ, nghĩ đến nỗi khó nhọc sinh con của mẹ. Những công lao dưỡng dục này phải ghi nhớ trong lòng, phải luôn luôn nghĩ đến biết ân báo ân. Cho nên sinh nhật không phải đi yêu cầu mua thật nhiều quà tặng, mà tự mình chủ động biết làm việc nhà.

Có một bé gái nhân ngày sinh nhật, em quyết định nấu một bữa ăn cho mẹ em. Ngày hôm đó em nấu món dưa leo xào. Bé gái này chiều cao có cao không vậy? Khi đứng lên rất không thuận tiện, em liền tự mình dời một cái ghế đến để đứng lên. Khi bước lên, chiều cao đủ rồi, cầm chiếc vá đem dầu đổ vào. Kết quả dầu như thế nào? Bắn tung tóe. Người chưa bao giờ xào thức ăn đều không biết. Khi bắn tung tóe lên, em lập tức đi tìm cái bao tay lớn mang vào, tiếp tục vũ trang đầy đủ. Cuối cùng khi cho dưa leo vào bắn tóe cao hơn nữa rồi. Em lập tức bỗng nảy ra một ý tưởng, tìm nón bảo hiểm của ba em đội lên, tìm đủ cách vô cùng khổ cực để làm xong món dưa leo xào. Sau đó, em dọn ra cho mẹ của em ăn. Tôi tin là em nhỏ này sau khi xào xong món dưa leo này, sau này em ăn thức ăn có kén chọn lung tung không? Không thể, vì biết vất vả rồi. Chúng ta thường hay nói: “*Nhỏ mạ giữa trưa hè, mồ hôi theo mạ cấy, ai biết bữa cơm này, mỗi hạt đều khó nhọc*”. Đọc thì cứ đọc. Nếu như bạn thật sự đi trồng một vụ lúa, tôi xin thưa với bạn, khi bạn ăn cơm cũng khác rồi. Thật vậy! Bạn thật sự

làm việc bốn tháng, sau đó đi thu hoạch chúng, thì khi bạn ăn mỗi hạt cơm đều nhai sẽ rất nhuyễn. Bởi vì bản thân tôi đã làm công việc này, nhưng không phải tôi đi trồng lúa, mà trồng củ cải đỏ. Trồng được một - hai tháng, nhưng một bữa đã ăn hết toàn bộ chúng rồi. Cho nên, cảm nhận được nỗi vất vả của người nông dân thì thái độ quý trọng, tâm cảm ơn của chúng ta liền xuất hiện ngay.

Chúng ta nói làm khách tha phương, đi sống ở bên ngoài thường đều hay nhớ nghĩ đến ai vậy? Cha mẹ. Lúc tôi đến Hải Khẩu cũng thường hay nghĩ đến mẹ thật vĩ đại, vì sao vậy? Bởi vì tôi đi đến Hải Khẩu mọi việc đều phải tự mình làm, quần áo tự mình giặt, nhà tự mình lau. Sau khi tất cả việc nhà tự mình làm rồi mới biết: *“Ồ! Mẹ thật không dễ dàng làm”*. Sắp xếp một gia đình đúng là học vấn chân thật. Cơm cũng phải tự mình nấu, cho nên khi tự mình cắt rau mới biết vất vả. Cho nên **chúng tôi nói, tập lao động mới biết cảm ân. Khi một đứa trẻ có thể sinh khởi tâm cảm ân thì chúng mới có thể nhớ ân người khác, mới có thể luôn luôn nghĩ đến sự cho đi của người khác, tiến tới báo đáp người khác, quan tâm người khác. Cho nên làm việc nhà rất quan trọng, điểm thứ nhất là biết cảm ân.**

Điểm thứ hai, làm việc nhà sẽ hình thành thói quen cần cù, siêng năng.

Trong quá trình dạy học, tôi nhìn thấy rất nhiều em nhỏ, khi bạn giao việc cho chúng, chúng làm rất gọn gàng đều là những em ở nhà thường hay làm việc. Những em ở nhà không làm việc thì tỏ vẻ rất xa lạ. Bạn giao việc cho chúng, chúng liền nghĩ này nghĩ nọ, sau đó làm thì bạn sẽ cảm thấy rất chậm chạp. Bảo chúng vất cho sạch cây lau nhà, bạn nhìn thấy tay chân chúng vụng về, không chịu khó.

Thực ra, tôi cũng tay chân vụng về, bởi vì lúc nhỏ làm việc quá ít. Tôi là cháu đích tôn, cho nên nếu như tôi muốn rửa chén thì trong nhà nhất định sẽ xảy ra biến đổi rất lớn, bởi vì bà nội tôi nhất định sẽ chạy qua, sau đó mẹ tôi cũng liền chạy qua. Mẹ tôi chạy qua thì hai người chị của tôi lại chạy qua, cho nên tôi không có cơ hội để rửa chén. Chẳng qua đây cũng là tìm cái cớ. Việc ở trong nhà làm ít, cho nên động tác sẽ không linh hoạt.

Tôi đến Úc Châu để học tập nửa năm, một lần đến lượt tôi phải rửa chén, đúng lúc chú Lư đi qua. Chú vốn dĩ sắp đi qua, bỗng nhiên quay đầu lại nhìn tôi nói: “*Xem anh rửa chén là biết anh quá tốt số*”. Người thật sự có trí tuệ, có trải nghiệm cuộc sống, chỉ nhìn chúng ta - những người tuổi trẻ này nói chuyện, nhìn động tác của bạn, liền biết bạn nặng mấy lượng. Cho nên bạn hy vọng con cái bạn sau này có triển vọng thì hiện nay phải luyện tốt khả năng cho chúng. Quá trình học của một người không thể qua mắt nổi những người có trí tuệ, có kinh nghiệm. Bạn muốn tính toán chuyện lâu dài cho con cái bạn thì từ nhỏ phải rèn luyện tốt năng lực làm người cho chúng.

Nửa năm ở Úc Châu tôi thể hội rất nhiều sự việc. Tôi thể hội, cả đời của một con người cần làm bao nhiêu việc đã được định sẵn. Nếu như nhân lúc còn trẻ bạn không làm việc, thì tuổi già số mạng của bạn sẽ không tốt. Già rồi mới làm việc trở lại thì rất đau khổ. Cho nên, nhân lúc còn trẻ tạo phước nhiều, phục vụ nhiều cho quần chúng thì khi già rồi bạn sẽ hưởng phước. Bởi vì có bảy - tám chục người đi học, cho nên chén của bảy - tám chục người đều cần chúng tôi rửa. Tôi đã từng rửa một thùng nấu canh lớn như thế này, là phải chà như thế này. Tôi mấy chục năm không có làm việc nên phải mất nửa năm làm bù. Sau đó làm bánh mìn thầu, một lần phải làm 800 đến 1.000 cái, nhồi bột đến lưng của tôi không thể đứng thẳng được. Nhưng cũng từ trong quá trình làm việc này, tôi thể hội được rất nhiều phương pháp làm việc, cũng cảm nhận được nỗi khó nhọc cho đi của người khác. Một người trong một ngày cần cho đi bao nhiêu mới có thể thành tựu đời sống một ngày của bạn? Cho nên, bạn thật sự làm việc thì tâm cảm ân của bạn sẽ nảy sinh một cách rất tự nhiên, sẽ tự nhiên không chà đạp sự phục vụ của người khác đối với bạn.

Trẻ em siêng năng đặc biệt có phúc, đặc biệt dễ dàng nhận được sự giúp đỡ của quý nhân. Lúc tôi còn đi dạy, đúng lúc năm đó dạy môn tự nhiên, sau khi hết tiết học còn rất nhiều dụng cụ dạy học bày ở trên bàn, ba - bốn em học trò đã chủ động giúp tôi sắp xếp có thứ tự mặc dù tôi không có nhờ chúng làm. Hai em quét dọn, hai em sắp xếp. Bạn nhìn thấy các em như vậy sẽ như thế nào? Sinh tâm hoan hỷ. Bạn đối với chúng có quan tâm nhiều hơn hay không? Nhất định có.

Chúng ta làm thầy thì không thiên vị, nhưng gặp được các em biết ngoan ngoãn, lại biết nghe lời như vậy, chúng ta sẽ từ trong đáy lòng muốn cố gắng đề bạt chúng. Cho nên trẻ em siêng năng đặc biệt dễ dàng gặp được quý nhân giúp đỡ.

Ưu điểm thứ ba của làm việc nhà là thúc đẩy quan hệ nhân tế.

Thưa các bạn, các bạn thích hợp tác với người như thế nào? Thích hợp tác với người siêng năng hay lười biếng? Chúng tôi lúc học đại học, khi tìm bạn để thành lập nhóm viết báo cáo, những người nào chúng ta thích tìm nhất vậy? Người đặc biệt chịu khó. Người lười biếng chúng ta đều nhanh chân chạy, không muốn cùng nhóm với họ. Chúng tôi nhìn thấy rất nhiều sinh viên học đại học được mấy tháng, sau đó bị nhà trường đuổi học. Tại sao vậy? Kỹ năng sống quá kém, phòng ngủ lộn xộn lung tung. Nếu như con em chúng ta đến ký túc xá, vừa bước vào đoàn thể liền chủ động quét dọn, nhìn thấy người khác đang bận cũng biết chạy đến nói: *“Có việc gì tôi có thể làm giúp được không?”*, chúng cho bạn học, cho thầy cô ấn tượng đầu tiên là gì vậy? Cảm giác chịu khó, rất thoải mái. Cho nên quan hệ nhân tế của họ tự nhiên sẽ rất tốt. Nhưng nếu như họ không làm việc nhà, quy tắc sống lại rất kém, không chỉ không giúp đỡ người khác, mà sẽ còn tạo thêm rất nhiều phiền phức cho người khác. Đồ đạc người ta để ở chỗ đó dùng xong lại không đem trả lại chỗ cũ, đến khi người ta đi tìm, tìm cả buổi, cuối cùng lại thấy ở trong phòng của bạn, người ta chỉ biết giận chứ không biết nói gì. Đến khi oán giận tích lũy đến loại mức độ nào đó sẽ bùng phát ra. Cho nên, một số sinh viên bị đuổi học là do không biết phép tắc chung sống với bạn học và thầy cô, đến cuối cùng bị trường đuổi học.

Có một anh sinh viên ở Thẩm Quyến, bạn học đều không muốn ở chung, ngay cả thầy cũng rất sợ anh ta đến tìm. Bởi vì có khi anh ta đến nhà thầy giữa trưa, nhấn chuông cửa làm ồn khi thầy còn đang ngủ. Sau đó vào nhà vừa ăn quà vặt vừa lên mạng, đồ ăn rơi đầy đất, dầu dính trên tay vẫn cứ đánh lên bàn phím. Thầy của anh ta nhìn thấy đều rất sợ hãi. Đến cuối cùng nhà trường đuổi học anh ta. Báo Thẩm Quyến đã vẽ một bức họa, là vẽ anh sinh viên này đội chiếc mũ tiến sĩ, mẹ của anh ta đang đút cơm cho anh ta. Năng lực gì cũng

không biết! Tại sao vẽ mẹ của anh ta đút cơm cho anh ta ăn vậy? Bởi vì mẹ của anh ta là kẻ tử thù với anh ta, mẹ anh không đút thì anh không ăn. Một sinh viên có hành vi như vậy sẽ tạo thành thế nào? Mẹ của anh ta đang đút cho anh ta ăn có thể sẽ rất oán hận, rất buồn tủi. Nhưng vấn đề tại sao thành như vậy? Từ nhỏ quá nuông chiều mới tạo thành kết quả này. Người giác ngộ phải tìm nguyên nhân. Người mê hoặc chỉ ngồi đó sợ kết quả.

Một đứa trẻ nếu quan hệ nhân tế tốt thì nhất định sẽ chủ động đi giúp đỡ người khác. Mấu chốt là trong lúc bình thường chúng có chịu khó hay không, có thói quen làm việc nhà hay không.

Cuối cùng, làm việc nhà sẽ ảnh hưởng đến ý chí của trẻ rất lớn.

Trẻ làm việc nhiều mới có thể đảm đương, mới có những kinh nghiệm chịu trách nhiệm, mới có thể suy nghĩ làm sao làm tốt việc. Giống như tôi giao công việc cho học trò, rất nhiều bạn học phối hợp thì tự nhiên chúng sẽ đi tìm phương pháp.

Lúc còn nhỏ, mẹ của chú Lư có khi còn bảo chú đi gánh nước đổ đầy lu cho nhà của dì hàng xóm. Có phải là lu nước của nhà chú không? Không phải, là của dì nhà hàng xóm. Bạn có thể bảo con bạn đi làm việc giúp cho hàng xóm hay không? Người trước đây chân thành với người thân, hòa thuận với xóm giềng, “*bà con xa không bằng láng giềng gần*”. Ở nông thôn vào mấy mươi năm trước, người trong gia đình này thu hoạch thì hàng xóm khác tất cả cùng đến giúp họ làm việc. Vào thời đó, phong khí xã hội, quan hệ giữa người với người vô cùng hài hòa, hỗ trợ nhau. Hiện nay thì sao? Hiện nay ở nông thôn mặc dù người trong nhà của mình làm việc, mà anh em con bác, con dì làm cũng muốn tính tiền công, mỗi một giờ tính rõ ràng. Cho nên, người với người hiện nay không còn tình nghĩa, chỉ có lợi ích, lợi hại. Nếu như người lớn chúng ta hiện nay đều biểu diễn hình mẫu như vậy thì thế hệ sau như thế nào? Đều chỉ biết theo đuổi theo lợi ích. Thế hệ sau đều chỉ biết theo đuổi lợi ích thì ai gặp tai họa đầu tiên? Người làm cha mẹ bị tai họa đầu tiên. Người tính không bằng trời tính. Vẫn là nên tuân theo giáo huấn Thánh Hiền, trường dưỡng tâm nhân từ cho con trẻ, luôn luôn hoan hỷ giúp người.

Cho nên lúc mẹ của chú Lư bảo chú đi làm, nhìn thấy hơn bốn giờ (cả đi cả về cũng phải hai chuyến, bởi vì gánh một chuyến phải hơn một giờ đồng hồ, hai chuyến phải hơn hai giờ, cho nên khi chú trở về cũng phải hơn bốn giờ), cơm đều như thế nào? Đều nguội. Bạn có chịu để cho con bạn làm như vậy không, có cam lòng như vậy không? Thời đại đó của chú Lư đối với cha mẹ đều rất cung kính. *“Cha mẹ bảo, phải làm ngay”*, sau khi nói rồi thì phải làm, không được lười biếng, cho nên chú liền đi gánh nước xong mới ăn cơm. *“Co được mới duỗi được”*. Con trẻ trong quá trình làm việc này, sức ý chí và năng lực giải quyết vấn đề của chúng mới có thể nâng lên. Khi chúng gánh nặng như vậy, chúng sẽ nghĩ *“ta phải bước qua, từng bước, từng bước mới có thể xong việc này”*. Cho nên, chú Lư mấy chục năm nay ở trên thương trường gánh vác trách nhiệm và áp lực nhiều như vậy, tại sao chú có thể chịu đựng được? Chú nói, mỗi lần khi chú tiếp nhận rất nhiều áp lực, thì ở trong đầu đều hiện lên cảnh tượng chú đang gánh nước. Bạn xem, sự rèn luyện sức ý chí đó đối với tâm linh của chú có sự thể hội rất sâu. Cho nên khi chú cảm thấy không thể chịu đựng nổi, liền nghĩ phải bước qua, đột phá tiếp là được ngay, cho nên không lùi bước là đã thành tựu sự nghiệp của cả đời chú. Cho nên, để cho trẻ làm việc nhiều mới có thể hình thành sức chịu đựng cho chúng.

Khi chúng tôi giảng xong, vị phụ huynh liền nói: *“Thầy Thái, quan niệm giáo dục của thầy rất khác, có thể con của họ gặp phải nhiều thầy giáo, xưa nay cũng không có thầy cô quan tâm nói phải làm việc nhà”*. Cho nên sau khi cô ta nghe xong thì ngày hôm sau liền bảo con của cô làm việc nhà. Con gái của cô chạy đến nói: *“Thầy à! Đều do thầy hại cả. Mẹ của con hôm nay bảo con là việc nhà con đều không làm, mẹ của con liền xử phạt con”*. Tôi bảo: *“Con nên làm, việc đúng thì phải làm, phải nghe lời”*. Phụ huynh có thể tiếp nhận, lại phối hợp với thầy, thì hành vi của trẻ chuyển đổi sẽ tương đối nhanh.

Giáo dục đời sống rất quan trọng.

Thứ nhất, *“Ứng đối, tiến thoái”*, rất quan trọng. Quét dọn chính là làm việc nhà, lao động nhiều. *“Ứng đối, tiến thoái”* chính là khi chung sống với bạn bè, với người lớn cần phải dùng thái độ như thế nào. Điều này rất quan trọng. Chúng ta hãy suy nghĩ một chút, *“Ứng đối, tiến thoái”* cũng có thể bao hàm trong lễ độ này, “lễ nghi”. Lễ độ là cự ly tốt đẹp nhất ở trong quan hệ giữa người với người, cho nên bạn phải dạy

lễ độ cho con cái từ nhỏ. Ví dụ trẻ nhỏ nhìn thấy người lớn thì cần phải như thế nào? Chào hỏi. Thế cách chào hỏi như thế nào? Có dạy hay không? Hiện nay chúng ta đang giao lưu với rất nhiều bạn bè, họ nói: *“Hiện nay trẻ nhỏ vẫn chào bạn, có thể mỉm cười với bạn là khá rồi”*. Khi bậc làm cha mẹ chúng ta dạy con trẻ đều hạ đến tiêu chuẩn thấp như vậy, xin hỏi có thể dạy ra trẻ như thế nào?

Chúng tôi ở Thẩm Quyển, những em nhỏ học tập văn hóa Trung Quốc này chỉ cúi chào hai - ba tháng, xin thưa các bạn, không nên xem thường cái cúi chào này. Khi cái lưng của chúng thật sự có thể khom xuống, khom một cách rất chân thành, thì tâm cung kính của chúng nảy sinh. Học vấn của bậc Thánh Hiền, điều quan trọng nhất là *“chủ kính tòn thành”*, luôn luôn cung kính, luôn luôn chân thành. Đây là nền móng của học vấn chân thật. Xin hỏi lòng cung kính và chân thành của chúng đến lúc nào được đề cập? Đương nhiên là lúc giao tiếp với người. Cho nên, đứng trước người lớn vừa gặp chào hỏi như thế nào? Chúng ta nói cúi chào. Cúi chào phải chú ý cụ thể. Bạn không được đi đến trước mặt người lớn, sau đó cúi chào khiến đụng người lớn văng ra. Cho nên những chi tiết này bạn dạy chúng trong quá trình học lễ thì chúng sẽ rất thận trọng. Lễ nghi chào hỏi khoảng cách khoảng chừng hai bước, sau đó cúi chào xuống, vậy là rất tốt. Khi cúi xuống chào còn phải như thế nào? Hỏi thăm. Vào lúc này nói: *“Con chào chú”*. Toàn bộ động tác này khiến người khác rất thoải mái. Ngoài động tác và hỏi thăm khi cúi chào ra, còn phải thế nào nữa? Ánh mắt. Bạn không được nói: *“Con chào chú”* mà mắt không nhìn chú. Cho nên, trước khi cúi chào phải nhìn. Khi thẳng người lên vẫn tiếp tục nhìn một chút nữa. Đây chính là lễ nghi của chào hỏi.

Người lớn chúng ta gặp nhau chào hỏi như thế nào? Quả thật người lớn hiện nay ngay cả chào hỏi cũng không biết lễ, vì vậy làm sao dạy các em được. Chúng ta trách trẻ nhỏ rất vô lễ, trước tiên hãy xoay trở lại thử hỏi bản thân mình. Lễ của Trung Quốc nổi tiếng trên toàn thế giới, cho nên được gọi là nước lễ nghi. Các bạn hiện nay nghe thấy câu nói này có cảm nhận như thế nào? Đây không phải quang vinh, chúng ta hiện nay bởi vì có tổ tiên xưa che chở. Xin hỏi người nước ngoài hiện nay tôn trọng chúng ta hay tôn trọng tổ tiên xa xưa của

chúng ta? Người Trung Quốc chúng ta hiện nay có được người khác tôn trọng hay không? Không được. Chúng ta hiện nay vẫn không bị người khác coi thường bởi vì hào quang của tổ tiên vẫn còn che chở cho chúng ta. Trung Quốc thật sự là một nước lễ nghi và lễ của Trung Quốc hiện nay chạy đến nơi nào rồi vậy? Chạy về Nhật Bản, chạy về Hàn Quốc rồi! Có hay không? Bạn xem kịch Hàn Quốc, “Thương Đạo”, vừa gặp nhau thì cúi đầu 90 độ nói : *“Chào bạn”*, bạn thấy cái cảm giác đó thoải mái biết bao. Vừa gần bước vào cửa cất tiếng hỏi, trước tiên nhất định phải nói: *“Chủ nhà ơi, tôi là tên họ gì...”*, khiến người bên trong biết, sau đó sẽ trả lời. Người bên trong nói: *“Anh hãy đợi một chút”*, thì chúng ta đứng ở đó đợi. Lúc nào chúng sống với người cũng có chừng mực. Cho nên, người học lễ sẽ biết chừng mực trong kết giao với người khác. Xin hỏi hiện nay kết giao chừng mực giữa người với người chúng ta có biết hay không? Cái này phải dạy. Một người vô lễ thì cả đời không biết sẽ tạo nên bao nhiêu chướng ngại cho mình. Cho nên tại sao rất nhiều người làm việc rất thuận lợi, tại sao chúng ta làm việc thì vấn đề chông chát? Những điều này không phải ngẫu nhiên. Bình thường bạn luôn luôn có lễ độ, bạn đã tích lũy rất nhiều thiện duyên, rất nhiều trợ lực. Khi chúng ta lúc nào trong ngôn ngữ hành vi cũng thất lễ, sẽ hình thành rất nhiều trở lực. Cái trở lực này lúc bạn đang làm việc sẽ như thế nào ? Bắt đầu tỏa ra. Cho nên chúng tôi thường hay hỏi người Trung Quốc: *“Nếu như năm mươi năm sau người Hàn Quốc và người Trung Quốc kiện nhau ra Tòa án Quốc tế nói Khổng Lão Phu Tử là tổ tiên của người Hàn Quốc hay là tổ tiên của người Trung Quốc, thưa các bạn ai sẽ thắng kiện?”*. Khi người Trung Quốc đều thất lễ, người Hàn Quốc lúc nào cũng có lễ, Tòa án quốc tế sẽ nói: *“Vậy đã rõ ràng văn hóa Trung Quốc ở đâu rồi”*. Đến lúc đó chúng ta muốn khóc cũng không được, bởi vì chúng ta là đứa con bất hiếu, con cháu bất hiếu. Cho nên, *“Tri sĩ cận hồ dũng”*, chúng ta phải biết hổ thẹn mới có thể dũng mãnh tinh tấn, nhanh chóng tiếp nhận văn hóa và trí tuệ của tổ tiên.

Chào hỏi nhất định phải dạy.

Người lớn chúng ta cách bắt tay như thế nào vậy? Mời thầy Lý chúng ta làm mẫu. Bắt tay cần chú ý những gì? Từng li từng tí chi tiết đều là máu chột, phải hằng thuận chúng sanh. Ví dụ bắt tay, *“chào anh, chào anh!”*. Rất nhiều người đang bắt tay với người này, nhìn thấy một

người khác bên cạnh, bạn không nhìn người đang bắt tay mà “*chào bạn, chào bạn!*”, họ sẽ cảm nhận như thế nào? Lập tức qua bắt tay khác, “*chào bạn, chào bạn!*”. Cho nên lúc bắt tay, ánh mắt nhất định phải nhìn vào đối phương, là như thế này: “*Chào anh, chào anh!*”, như vậy khiến người đối diện cảm thấy rất được tôn trọng. Cho nên ánh mắt chào hỏi rất quan trọng. Tiếp đó, trong lúc bắt tay, “*chào anh, chào anh*” như vậy (chỉ nắm ngón tay) có được không? Người ta cảm thấy như thế nào? Không có thành ý. Hiện nay tôi thấy rất nhiều người bắt tay, “*chào anh, chào anh*”, nhưng không bắt tay, chỉ đưa tay cho bạn. Chúng tôi cũng cảm thấy bạn dứt khoát đừng làm.

Tiếp đó, độ mạnh yếu cần vừa phải, không nên rất dùng sức bắt tay khiến người khác cảm thấy đau. Người ta nói đạo trung dung, cho nên độ mạnh yếu này cũng phải chú ý. Sau đó cần đem thành ý của bạn truyền qua đối phương. Tiếp đó, thời gian bắt tay cũng không được phép quá dài, nếu không họ ở đó không biết đến khi nào bạn buông tay. Nếu như cô ấy là một người nữ xinh đẹp, “*chào cô*”, kết quả bắt tay xong không buông tay, vậy sẽ như thế nào? Rất thất lễ.

Chúng ta hãy vỗ tay cảm ơn thầy Lý.

Cho nên lễ nghi chào hỏi cũng phải học hỏi từng li từng tí và bắt tay cũng phải xem tình hình. Có thể vừa nhìn thấy người khác liền đưa tay ra bắt không? Bạn thấy một anh bạn nhỏ nhìn thấy người lớn, muốn bắt tay với người ta, “*chào anh, chào anh*”, thế chẳng phải rất kỳ quái sao? Trong lễ nghi bắt tay nhất định người lớn đưa tay đối với người nhỏ thì người nhỏ mới đưa tay ra. Chúng ta vào trong công ty của người khác, vừa nhìn thấy Chủ tịch Hội đồng Quản trị thì lập tức “*chào anh, chào anh*”, như vậy rất thất lễ, bởi vì chúng ta là người nhỏ, chúng ta là cấp dưới. Cho nên đứng trước người lớn chúng ta cúi người: “*Chào anh*”. Người lớn chìa tay ra chúng ta mới được đưa tay ra bắt. Cấp trên đưa tay ra trước, sếp đưa tay ra trước chúng ta mới đưa tay. Nếu như vị cấp trên này đến, bạn chìa tay ra cấp trên không bắt tay với bạn, bạn chẳng phải rất khó xử hay sao. Cho nên bạn không biết lễ thì sẽ thường hay xảy ra một số sự việc rất khó xử.

Giữa nam nữ với nhau ai chìa tay ra trước vậy? Người nam đưa tay ra, người nữ rất bảo thủ, chẳng phải rất ngượng ngùng rồi sao? Cho

nên nhất định phía nữ đưa tay ra trước thì phía nam mới đưa tay. Cho nên đây chính là đạo lý ứng phó, mới không bị thất lễ. Chào hỏi với người khác phải học, tiếp đến tiếp đãi khách cũng phải học.

Tiếp đãi khách cũng phải học.

Ví dụ trong “Đệ Tử Quy” nói: *“Trường hô nhân, tức đại khiêu”* (Lớn gọi người, liền gọi thay). Trước đây người lớn đến muốn tìm cha bạn, bạn phải làm như thế nào? Trẻ hiện nay nói: *“Cha ơi, có người tìm cha kìa!”*, có như vậy hay không? Hoặc giả khách đến tìm thầy: *“Thầy ơi! Thầy lớp bên cạnh tìm thầy kìa!”*. Động tác này có được hay không? Thầy cũng bị bạn gọi tới gọi lui, rất thất lễ. Có người dạy hay không? Không có người dạy. Cho nên tiếp đãi khách phải: *“Trường hô nhân, tức đại khiêu”* (lớn gọi người, liền gọi thay). Khách đến tìm chủ quản của chúng ta, tìm cấp trên của chúng ta, trước tiên mời khách ngồi: *“Để tôi đi tìm ông chủ của tôi rồi quay lại báo cáo với anh”*. Trước tiên phải hỏi thử xem ông chủ có muốn tiếp hay không? Rất nhiều người nói: *“Ông chủ tôi đang họp ở trong kia”*, khách tự mình vào. Cuối cùng đúng lúc đang họp, khi bước vào hội nghị họp được nửa chừng, khách cũng bước vào rồi, muốn tiếp đón cũng không được, không tiếp đón cũng không xong, tình thế khó khăn chông chát liền xuất hiện ngay. Hiện nay, nếu như bạn muốn đề bạt một người thì đề bạt người nào vậy? Người có thể lúc nào cũng xử lý công việc khiến bạn yên tâm thì bạn mới đề bạt họ. Một người thường hay thất lễ bạn có dám dùng hay không? **Không thể, cũng không dám dùng.** Cho nên, lễ tiếp đãi này rất quan trọng.

Ví dụ khách đến tìm cha mẹ chúng ta, chúng ta trước tiên nhất định phải mời khách uống nước, rồi nhanh chóng đi mời cha mẹ ta ra. Đúng lúc cấp trên vắng mặt, cha mẹ không có ở nhà thì làm thế nào? Nhất định phải hỏi thăm việc họ đến: *“Nhân bất tại, kỷ tức đáo”* (Người không có, mình làm thay). Nhanh chóng đem việc hỏi rõ ràng, sau đó nhắn nhủ: *“Tôi nhất định sẽ nói lại với cha mẹ tôi, để cha mẹ tôi liên hệ với anh”*, thì mới đem sự việc này làm viên mãn. Cho nên, những năng lực làm việc này, những lễ nghi này đặc biệt quan trọng, chúng ta nhất định phải hướng dẫn con trẻ từng li từng tí trong đời sống.

Toàn bộ lễ nghi này ngày mai chúng ta sẽ học tiếp. Cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 21

Xin chào các vị bằng hữu, chào mọi người!

Tiết học trước chúng ta đã nói đến “bác học” là học rộng uyên thâm. Trong học rộng uyên thâm, quan trọng nhất là phải học tập từ phương diện cuộc sống. Chúng ta cũng nói đến việc trẻ nhỏ phải biết tự lo liệu cuộc sống như thế nào, từ việc chúng tự mình ra sức làm việc nhà mà bắt đầu huấn luyện việc tự chăm lo cuộc sống của chính mình. Từ nhỏ mà chúng biết được cách tự mình quản lý cuộc sống và sinh hoạt của chính mình, trong lúc chúng lao động thì sẽ hiểu được cách đối đãi với người, đặc biệt là biết cảm ân đối với cha mẹ của mình. Bởi vì từ nhỏ đã lao động cho nên chúng sẽ trở nên cần cù, thường sẽ biết cách lao động và biết chủ động giúp đỡ người khác. Vì thế mà các mối quan hệ nhân tế của chúng cũng trở nên tốt hơn, cũng nhận được sự hoan nghênh của người khác. Trong quá trình lao động đó cũng sẽ nâng cao được sức ý chí, nâng cao năng lực đảm đương công việc của chúng. Đây cũng là điều đang thiếu hụt của trẻ trong xã hội hiện tại. Vì vậy, trong đời sống thường ngày chúng ta cũng phải huấn luyện cho trẻ làm việc nhà.

Điểm thứ hai chính là vấn đề lễ nghĩa trong đời sống.

Khổng Lão Phu Tử nói: “*Bất học lễ vô dĩ lập*”, người không có lễ phép sẽ rất khó có được chỗ đứng trong xã hội, có thể thường xuyên vì một câu nói vô ý, một động tác vô ý mà thất lễ mà đắc tội với người khác, vô tình đã tăng thêm rất nhiều những trở ngại đối với chính mình. Nhưng người có lễ phép thì đi đến đâu đều được mọi người hoan nghênh, lại tăng thêm rất nhiều trợ lực cho cuộc sống của chính mình.

Lễ nghi chào hỏi.

Chúng tôi có một người bạn đã kể một việc khi anh qua hải quan. Bởi vì nhân viên hải quan mỗi ngày phải kiểm tra rất nhiều người, các vị bằng hữu hãy suy nghĩ xem nhiều đến mức nào? Có thể vài nghìn người. Họ đều làm cùng một động tác với mấy nghìn người như vậy, xin hỏi các vị có làm được không? Tính nhẫn nại của bạn có thể duy trì được suốt mấy nghìn người hay không? Chúng ta nói: *“Nhân đồng thử tâm, tâm đồng thử lý”*. Những nhân viên hải quan này mỗi ngày làm những công việc như vậy kỳ thực họ cũng rất mệt mỏi. Vị bằng hữu này của tôi khi qua hải quan, giấy tờ vừa để xuống liền cúi đầu rất sâu đối với nhân viên hải quan và nói: *“Chào anh”*. Cái cúi đầu này vừa cúi xuống thì vị nhân viên hải quan này rớt cuống cũng lộ ra vẻ mặt vui vẻ, hơn nữa chưa xem gì đã đóng dấu cho anh, *“được rồi, anh mau đi đi”*. Cho nên, có lẽ phép rất được ưa thích. Người bạn này của tôi cũng rất vui, anh nói Khổng Lão Phu Tử nói đúng là sự thật, đích thực là trẻ có lễ phép, người có lễ phép tuyệt đối sẽ không bị thiệt thòi, vả lại còn được rất nhiều người yêu quý, cho nên học lễ nhất định phải học từ nhỏ.

Chúng ta thường nói mỉm cười là ngôn ngữ mang tính quốc tế, đều có thể thông hiểu. Giả như con trẻ từ nhỏ đối với người đã không có thiện ý, đột nhiên bạn bảo chúng phải cười một cách vui vẻ thì thật sự là khó khăn, muốn cúi đầu với người khác một cách chân thành cũng không phải việc dễ dàng. Cho nên, chúng tôi trong những lúc dạy học trò thì việc cúi đầu chào đã phải cúi hết bao lâu? Cúi hết hai - ba tháng, cúi đến khi nào mà cái cúi đầu đó phải xuất phát từ sự cung kính ở trong tâm. Bởi vì bất kỳ một động tác nào thì chúng cũng có một tác động qua lại với nội tâm của bạn, cho nên khi chúng ta từ từ thực hiện động tác cúi đầu như vậy thì tâm sẽ càng ngày càng khiêm tốn, tâm sẽ càng ngày càng cung kính. Đây là từ bên ngoài từ từ nội hóa vào trong.

Có một trẻ mới hơn bốn tuổi, chúng tôi dạy em lễ nghi khi ăn cơm no đứng dậy thì nhất định phải nói với những người ngồi cùng bàn là: *“Xin mời mọi người cứ tự nhiên!”*, sau đó mới rời khỏi bàn. Các vị bằng hữu, động tác này có quan trọng hay không? Con người chúng ta là một đoàn thể sống với nhau, tuyệt đối không thể nào sống riêng

một mình, vậy thì trong quá trình sống quần cư như vậy mà lễ nghi của bạn càng đủ đầy thì việc sống chung với mọi người sẽ không dễ gì sinh va chạm.

Ví dụ, hôm nay bạn ngồi ăn cơm với mọi người, bạn ăn xong trước, không nói một câu nào đã đi khỏi bàn, những người ngồi bên cạnh bạn sẽ nói với nhau: “*Có phải hôm nay anh ấy cãi nhau với bạn gái hay không?*”. Như vậy là có một chút thất lễ! Cùng sống chung một đoàn thể cần phải chào hỏi lẫn nhau thì mọi người sẽ không đến nỗi cảm thấy bị mạo phạm. Nếu tập thành thói quen cho trẻ ngay từ nhỏ lúc nào cũng biết chào hỏi người khác, biết hỏi thăm người khác là rất quan trọng, thì chúng sẽ luôn nghĩ đến sự cảm nhận của người khác.

Có lần trường mầm non của chúng tôi cũng làm như vậy, hình thành được bầu không khí rất tốt, kể cả giáo viên cũng phải làm như vậy. Mỗi một giáo viên khi đứng dậy đều nói với tất cả các em nhỏ: “*Mời các em dùng tự nhiên!*”, các em nhỏ đều cười rất vui vẻ, vì sao vậy? Vì chúng cảm thấy rất hoan hỷ, “*Bạn xem, người lớn cũng làm giống như chúng ta vậy*”, cho nên trong lòng của chúng sẽ khâm phục. Giả sử bạn yêu cầu chúng làm mà bạn không làm, khi bạn không có mặt ở đó có thể chúng sẽ không làm. Cho nên, chúng ta nhất định là phải lấy mình làm gương cho trẻ nhỏ xem.

Một hôm, còn lại một bạn nhỏ bốn - năm tuổi vẫn chưa ăn xong, thế là em đứng dậy rồi nói với bàn ghế và đèn: “*Mời mọi người cứ tự nhiên!*”. Giáo viên ở bên cạnh cũng phải bật cười. Chúng ta từ chỗ này xem sự ngây thơ của trẻ con. Một người cầu học vấn, khi mới bắt đầu không phải học linh hoạt ứng biến, mà trước tiên phải học thành thật. Các em thành thật như vậy thì về sau mới có thể y giáo phụng hành. Cho nên, lễ là một điều tốt đẹp nhất giữa con người với nhau.

Tiết học trước chúng ta đã nói đến lễ nghi chào hỏi. Trẻ con chào người lớn phải nắm vững cách chào. Trong lúc cúi đầu chào thì ánh mắt phải nhìn vào người lớn, khi cúi đầu xuống và nói “*con chào chú*” rồi ngẩng đầu lên. Đây đều là từ động tác cho đến ánh mắt, kỳ thực bản chất quan trọng nhất chính là một chữ “*kính*”, tâm cung kính.

“Lễ” là nghi thức bên ngoài, nhưng mà bản chất là gì? Tâm cung kính. “Lễ kính”, quan trọng nhất là cái tâm cung kính này, nhất định phải đề khởi. Rất nhiều trẻ nhỏ bạn không dạy chúng những lễ nghi này, nhưng đối với người lớn chúng có tâm cung kính, hành vi biểu hiện bạn vẫn sẽ cảm thấy dễ chịu.

Lúc trước chúng ta đã nói đến việc chào hỏi, tiếp đến là tiếp đãi khách cũng là phải có lễ nghi.

Lễ nghi tiếp đãi khách.

Một lần giáo viên chúng tôi đang dạy các bé việc lễ nghi, là bắt đầu từ khi khách bước vào cửa. Bạn dạy chúng gõ cửa phải gõ mấy tiếng? Gõ ba tiếng, vả lại không thể gõ một cách dồn dập. Bạn gõ quá dồn dập khiến những người ở trong nhà cảm thấy khẩn trương, có thể họ đang bận chuyện gì đó, nếu không nhanh đi mở cửa cho bạn thì trong lòng họ sẽ bồn chồn. Vì vậy, gõ cửa cũng phải thông thả, chỉ gõ ba tiếng. Khi mở cửa, gặp khách phải cúi đầu chào: “*Chào cô, chào chú*”. Vừa dạy xong, buổi trưa ăn cơm có một dì đến, vừa mở cửa thì sáu đứa trẻ liền tranh nhau ra đón khách. Cho nên, khi chúng ta dạy trẻ mà kết hợp với đời sống thì trẻ sẽ học một cách thích thú. Vì vậy, cửa vừa mở, sáu đứa trẻ cùng nói: “*Con chào dì*”, khiến cho người dì này cũng không dám bước. Đây gọi là được sủng ái mà lo sợ, trước giờ chưa được tiếp đón thịnh tình như vậy. Khi bước vào cửa thì bọn trẻ giúp cô tháo giày, đặt đôi giày sao cho khi người dì này bước ra có thể trực tiếp xỏ chân vào. Mỗi một lễ nghi đều hàm chứa bản chất của việc suy nghĩ cho người khác. Cho nên, người dì vừa bước vào cửa thì các bé liền nói: “*Mời dì ngồi*” và đưa người dì này đến chỗ ngồi. Giả như đứa trẻ nói: “*Dì ơi, dì đi lại đằng kia ngồi*”, vậy lễ này vẫn chưa thông, cho nên dẫn người dì này đi đến tận chỗ ngồi, dì ngồi xong lập tức đi rót nước, sau đó mời dì uống nước. Đây chính là lễ nghi tiếp đãi. Khi con cái các vị đón tiếp người lớn, khách đến nhà như vậy, ấn tượng của khách và những người lớn trong nhà là gì? Họ sẽ cảm thấy đứa trẻ này thật có gia giáo, rất có giáo dục.

Chúng ta khi còn nhỏ rất sợ người khác nói mình không có giáo dục. Bị người ta nói không có giáo dục thì bất luận là đang làm điều gì

cũng đều lập tức dừng lại, bởi vì rất sợ việc cha mẹ - người có ân rất lớn với chúng ta phải xấu hổ, thật sự là không nên. Cho nên những lễ nghi tiếp đãi người khác trong hầu hết trường hợp thường không thể mất đi.

Lễ nghi ăn cơm với người lớn.

Ví dụ trường hợp ăn cơm với người lớn, *“người lớn trước, người nhỏ sau”*. Trẻ con hiện tại đi đến bàn ăn thì ngồi xuống ngay, đều không cần xem người lớn đã ngồi hay chưa. Cho nên khi đưa trẻ lúc nào cũng chỉ nghĩ đến mình thì tâm cung kính của chúng không còn nữa. Trẻ mà ngay từ nhỏ tâm cung kính đã không còn thì khi lớn lên có thể tìm lại được hay không? Sẽ rất khó. Cho nên hiện nay chúng tôi cảm thấy muốn tìm một đứa trẻ thật sự có lễ phép thật không dễ tìm.

Trường mầm non của chúng tôi ở Thẩm Quyển dựa vào văn hóa truyền thống để dạy cho trẻ, khi đi ra ngoài đều thu hút được sự chú ý của người khác. Bởi vì khi gặp người lớn trên đường thì các em sẽ cúi chào sâu 90⁰, thậm chí có một số trẻ tuổi cũng còn rất nhỏ chào còn hơn 120⁰, đầu sắp đụng vào chân. Thế là những người đi đường nhìn thấy đều cảm thấy kinh ngạc và sau đó là ánh mắt tán thán: *“Bây giờ mà còn những đứa trẻ cung kính với người lớn như vậy”*. Khi ăn cơm chung nhất định người lớn ngồi trước, người nhỏ ngồi sau. *“Hoặc ăn uống, hoặc đi đứng, người lớn trước người nhỏ sau”*. Cho nên ăn thì nhất định người lớn ăn trước mới đúng. Học trò mẫu giáo của chúng tôi khi cùng nhau ăn cơm còn biết gấp thức ăn cho người lớn.

Có một em nhập học được hai tuần, khi về nhà và ngồi ăn chung với gia đình, khi bắt đầu ăn liền giúp ông nội bà nội gấp thức ăn. Vốn dĩ ông nội bà nội là người không tán thành vấn đề văn hóa truyền thống. Khi một đứa trẻ mới được dạy chỉ hai tuần lễ mà hành động khác biệt, luôn nghĩ người lớn trước, nghĩ đến ông bà trước, dần dần những người lớn này liền chấp nhận việc học tập giáo huấn truyền thống, nâng cao thái độ làm người xử sự của trẻ.

Trong quá trình chúng ta dạy trẻ cũng phải nói với chúng phải biết đâu là chỗ ngồi chính, biết được chỗ ngồi nào phải để cho người lớn ngồi. Bởi vì chỗ ngồi chính phải là chỗ ngồi có thể nắm được tình hình của cả bữa ăn. Vị trí ngồi chính đa số đều là vị trí ngồi đối diện với cửa chính. Học sinh của chúng tôi đều biết vị trí đó. Khi giáo viên vừa vào, trước tiên sẽ đứng hết, đợi giáo viên ngồi xuống xong các em mới ngồi.

Đúng ngày tôi từ Hàn Châu trở về, bước vào thì các em cũng đứng lên. Sau đó, khi tôi ngồi vào vị trí ngồi chính thì các em bắt đầu chuyển bàn. Tôi liền nói: *“Làm gì mà phải chuyển bàn vậy?”*. Các em nói: *“Bởi vì trên bàn đó có vài điều nội quy, mà mấy dòng nội quy đó đối diện với vị trí ngồi chính thì cảm thấy hơi thất lễ”*. Cho nên các em nhìn thấy tôi vừa ngồi liền di chuyển đến khi nào không còn đối diện với tôi nữa. Các vị bằng hữu, bọn trẻ không chỉ thành tựu được tâm cung kính, mà còn thành tựu được tâm chu đáo và sức quan sát của chúng. Cứ như vậy mà khơi dậy từng chút từng chút một.

Tôi từng nghe một vị chủ quản của một xí nghiệp, có một lần ông tiếp đón khách từ Quảng Đông. Khi tiếp đãi khách Quảng Đông nhất định phải gọi món ăn gì vậy? Đương nhiên là gọi món ăn Quảng Đông. Ông đưa theo vài nhân viên là người Hồ Nam. Người Hồ Nam khẩu vị ăn uống rất cay, người Quảng Đông thì lại không ăn cay đến như vậy. Dụng ý của người chủ quản này đưa họ theo là gì? Đương nhiên là giúp tiếp đãi khách, không thể nào lại đưa họ đi ăn cho thỏa một bữa phải không? Bạn xem, thanh niên hiện nay rốt cuộc có biết thân phận và vai trò của mình hay không? Họ ở nhà thì có biết được thân phận vai trò mình là con cháu như thế nào không? Họ có biết vai trò cấp dưới trong công ty như thế nào không? Đó đều phải từ trong lễ nghi từng chút một hình thành nên thái độ đó, không phải do bạn dạy nên chỉ trong chốc lát. Thế là, đưa họ cùng đi như vậy không chỉ không giúp tiếp đãi khách mà còn nói món ăn này khó ăn thế nào, chê món ăn kia khó ăn ra làm sao. Có một món ăn rất cay, họ nhìn thấy thì rất phấn khởi. Khi món ăn vừa dọn lên đương nhiên phải để người lớn và để khách ăn trước, thế nhưng họ lại dờn đến trước mặt và cứ thế ăn. Ông chủ ngồi bên cạnh nhìn thấy liền dờn thức ăn đến trước mặt khách, nhưng chưa được bao lâu thì họ đã dờn về phía họ. Ông chủ

cũng không biết phải làm sao. Hiện tại thanh niên đều không biết những lễ nghi cơ bản này nên thất lễ, nên tự tư, không có tâm luôn suy nghĩ cho người khác. Các vị bằng hữu, nếu con cái các vị về sau được rất nhiều ông chủ, nhiều công ty trọng dụng thì bài học lễ nghi này không thể nào không học. Khi ông chủ đưa đi cùng thì ông chủ sẽ cảm thấy thoải mái vì chúng biết cách chăm lo mọi chuyện đâu vào đấy. Bạn sẽ biết ông chủ sẽ dùng ai.

Chúng tôi có một người bạn, mỗi lần có việc thì ông chủ đều thích tìm anh, vì sao vậy? Vì bất cứ lúc nào anh cũng biết nên châm trà, còn châm một cách rất tự nhiên, khiến người khác cảm thấy rất dễ chịu. Lúc nào cần phải giúp gấp thức ăn đều không cần phải gọi, bởi vì từ nhỏ anh đã quen làm. Đây là lễ nghi của việc tiếp đãi, khiến cho khách cảm thấy hài lòng tự nhiên, bầu không khí sẽ như một nhà. Chỉ cần có hòa khí thì công việc sẽ làm được thuận lợi và thành công. Cho nên việc đón tiếp khách chúng ta phải học, mà việc học lễ nghi này phải dựa vào cha mẹ và thầy cô nhắc nhở, dạy bảo trong cuộc sống thường ngày. Phải có tâm nhẫn nại.

Tiếp đến, lễ nghi nghe điện thoại.

Lễ nghĩa của việc nghe điện thoại cũng phải dạy. Các vị bằng hữu, có ai ở đây đã dạy con mình cách nghe điện thoại rồi thì mời giơ tay? Bởi vậy, người lớn chúng ta thường hay cảm thấy có rất nhiều việc thật sự quan trọng nhất định phải dạy. Nói ra thì đâu đâu cũng là đạo lý. Dạy làm người, làm việc là quan trọng nhất, rốt cuộc trong gia đình và ở trường học thì chúng ta có dạy hay không? Tâm của chúng ta quá sốc nổi, cũng như chúng tôi là giáo viên, rõ ràng biết làm người làm việc rất quan trọng, nhưng mà mỗi ngày đều đang ở đó tranh thủ tiến độ, tranh thủ đến nỗi tâm cũng trở nên sốc nổi. Tâm mà sốc nổi không nhìn thấy được những cơ hội dạy dỗ trong cuộc sống.

Hôm nay chúng tôi đi từ công viên Cửu Long qua, phía trước hồ bơi có một lối đi nhỏ khoảng hai mươi mét, khá rộng nhưng đã bị một nhóm các em đứng ở đó chặn mất lối đi. Các giáo viên bị chặn lại thành một hàng, bởi vì lối đi đã bị kẹt cứng. Đó là thất lễ, nhưng mà các giáo viên có nghĩ đến hay không? Không hề nghĩ đến. Cho nên

đã để cho bọn trẻ điều gì? Chỉ cần các em muốn làm gì thì làm, không hề suy nghĩ đến những hành vi, những động tác này có ảnh hưởng đến người khác hay không. Cho nên, dạy con cái thì trước phải tự dạy mình, dạy học trò thì người làm thầy chính mình phải học trước, nếu không thì rất nhiều cơ hội căn bản sẽ không thể nắm giữ.

Việc tiếp điện thoại cũng là lễ nghi rất quan trọng.

Giả như đứa trẻ nghe cuộc gọi đến, nhất định phải chào hỏi đối phương: *“Xin chào, xin hỏi chú cần gặp ai ạ?”*. Ví dụ người bên kia như muốn gặp ba. *“Dạ xin chú vui lòng đợi một chút, cháu sẽ đi gọi ba của cháu”*, như vậy có thể đi gọi ba được rồi. Giả sử ba không có ở nhà thì: *“Chú (hay dì) ơi! Xin lỗi, ba của cháu không có ở nhà”*. Như vậy có thể xem xong chưa? Vẫn chưa. Trong “Đệ Tử Quy” có nói: *“Người lớn gọi, mình gọi thay”*. Nếu người ta tìm ba của mình, đương nhiên chúng ta phải nhanh chóng đi thông báo cho ba biết, *“Người không có, mình làm thay”*. Ngày xưa không có điện thoại, cho nên nếu ba của bạn không có ở nhà thì đương nhiên phải đi đến trước mặt khách nói: *“Thưa chú! Ba của con không có ở nhà, xin hỏi chú có việc gì hay không, con có thể giúp truyền đạt lại hay không?”*. Như vậy thì mới làm xong việc được viên mãn. Cho nên, chúng ta không nên xem thường thói quen này. Người hiện nay làm việc thường có đầu mà không đuôi, dường như tôi đã bàn giao rồi, dù gì tôi đã có làm rồi, ngay từ nhỏ đã không biết cách kết thúc công việc. Lễ nghi từ đầu đến cuối khiến cho người khác cảm thấy yên lòng, khiến người khác cảm thấy dễ chịu, đây chính là cơ hội học tập quan trọng nhất. Cho nên liền nhanh chóng hỏi: *“Xin hỏi chú có việc gì hay không ạ, cháu có thể nói lại với ba hay không?”*. Hoặc giả nói: *“Nếu như chú cần gấp thì chú có thể gọi vào điện thoại di động của ba cháu, số điện thoại của ba cháu là gì gì đó”*. Nếu như có trẻ tiếp nhận cuộc gọi của bạn như thế, phản hồi như vậy, tin rằng chúng ta nghe xong thì như thế nào? Sẽ rất dễ chịu. Bạn có cần một đứa trẻ như vậy, làm việc gì cũng đều biết cách kết thúc tốt đẹp công việc đó không? Những năng lực này rất quan trọng. Cho nên ngay cả việc tiếp nhận điện thoại cũng phải học tập, cũng phải được dạy bảo.

Các vị bằng hữu, gần đây nhất có trẻ nào tiếp điện thoại của các vị không, tiếp như thế nào? Nhắc máy lên: *“Alo, tìm ai?”*. *“Mẹ của cháu*

có nhà không vậy?”. “*Không, đi đâu không biết*”, thế là cúp máy, bởi vì chúng đang xem truyền hình, không biết chịu khó. Cho nên những điều nhỏ nhặt như vậy trong cuộc sống đều phải nhờ vào thầy cô và cha mẹ chúng ta nhắc nhở. Mà khi các em thật sự làm được thì chúng ta phải tùy thời khắc thích hợp để khẳng định, công nhận việc đó của các em, khích lệ các em, các em sẽ càng làm càng hoan hỷ.

Lễ nghi tiễn khách.

Tiếp đãi phải có lễ nghi, tiễn khách cũng phải có lễ nghi. Một giáo viên của chúng tôi khi khách ra về đều sẽ đứng ở đó chờ cho đến khi người khách rời khỏi thì anh mới đi. Có một số phụ huynh đến tìm vị giáo viên ấy, sau khi xong việc thấy vị giáo viên này cứ đứng ở đó tiễn, trong lòng họ cảm thấy rất cảm động, cảm nhận được sự tôn trọng của vị giáo viên này đối với họ. Khi bạn thật sự chân thành làm ra những việc lễ phép này sẽ thường khiến cho người khác trong lòng cảm động và hoan hỷ. Trong “*Đệ Tử Quy*” có câu: “*Tiến người đi hơn trăm bước*”, đây chính là lễ nghi của việc tiễn khách.

Tôi một lần tiễn vài người bạn về, dùng ánh mắt để tiễn. Bởi vì con người với con người duyên phần rất khó được, có thể nhìn thấy những người bạn về trong lòng cũng cảm thấy rất dễ chịu. Kết quả lúc họ đón xe về nhà thì có một giáo viên nữ khi đóng cửa xe lại đã bị kẹt một phần chiếc váy ở bên ngoài. Tôi lập tức gọi điện cho cô ấy nói váy của cô vẫn bị kẹt lại bên ngoài cửa. Cô liền kéo nó vào trong. Cô ấy trong lòng cũng rất cảm động, vì sao vậy? Chúng tôi vì sao nhìn thấy được váy của cô bị kẹt ở cửa vậy? Chúng tôi dùng ánh mắt nhìn theo để “*tiễn người đi hơn trăm bước*”. Bản thân chúng ta dạy người khác làm như vậy thì bản thân cũng phải làm được.

Trong quá trình dạy lễ nghi có một phương pháp rất hay, chính là phải trực tiếp để cho học sinh, để trẻ nhỏ được làm thực tế, các em sẽ làm một cách rất hứng thú. Trong quá trình tiễn khách, chúng tôi sẽ chỉ dẫn cho trẻ cảm nhận được cảm giác của người khách. Chúng tôi chọn ra hai bạn nhỏ, một người làm chủ nhà, một người làm khách. Khi đưa tiễn đến cửa thì bảo người bạn nhỏ đó nói tạm biệt, lập tức đóng cửa lại. Sau đó, tất cả các bạn nhỏ đều cười lên. Tiếp theo

chúng tôi mở cửa ra, mời người bạn nhỏ làm khách đó vào. Vừa rồi, chủ nhân tiến em mà lập tức đóng cửa lại thì em có cảm nhận như thế nào? Bạn khách nhỏ này nói: *“Hình như là chủ nhà nóng lòng muốn em về càng nhanh càng tốt, em lần sau sẽ không đến nữa”*. Vì vậy, trong quá trình thực hiện phải để cho các em cảm nhận được thực tế. Sau đó, chúng tôi tiến thêm một bước nói: *“Vậy các bạn nhỏ, chúng ta phải nên tiến khách như thế nào khiến cho khách cảm thấy nhà mình như nhà của họ, như thế nào để khách cảm thấy thoải mái dễ chịu?”*. Vào lúc này chính là dùng phương pháp thảo luận để học trò cùng nhau tham dự buổi học. Các em nói: *“Phải tiến đến cửa thang máy”*. Chúng tôi liền hỏi: *“Giả sử không có thang máy thì làm sao?”*. Chúng nói: *“Phải tiến đến cầu thang, khi đi khuất khỏi cầu thang rồi mới quay trở lại”*. Đây chính là để cho các em được đích thân học tập các lễ nghi tiễn khách. Tất cả các lễ nghi khác trong cuộc sống đều như vậy, khi chúng ta ở nhà hoặc giả ở nơi công cộng cũng vậy, đều luôn nhắc nhở trẻ phải biết giữ lễ.

Ví dụ khi chúng ta đứng đợi thang máy thì phải đợi như thế nào? Phải nghĩ đến việc người trong thang máy ra phải đi ngay, cho nên nhất định phải đứng sang hai bên. Những việc nhỏ nhặt này đều là lễ nghi, đều là đặt mình vào người khác để suy nghĩ. Những tình tiết nhỏ như vậy trong cuộc sống, bạn nên nhắc nhở con cái phải biết luôn luôn suy nghĩ cho người khác, vậy thì chúng sẽ đề khởi được tâm cung kính, biết suy nghĩ thay cho người khác, cũng sẽ làm được lễ nghi thật sự tốt. Cho nên việc giáo dục trong cuộc sống thường ngày nhất định phải luôn luôn lưu tâm để học tập.

Trong lúc cầu học vấn của Thánh Hiền, đợi sau khi đã nắm được cương lĩnh giáo huấn mới bắt đầu học rộng. Điểm này rất quan trọng. Bởi vì có thể nắm được cương lĩnh thì bạn mới biết được trọng điểm của giáo huấn Thánh Hiền là ở đâu. Giả như khi bắt đầu mà bạn học một cách hỗn tạp thì bạn sẽ đi không đúng cửa. Cho nên về cơ bản là sau khi bạn đã xây dựng nền tảng học vấn Thánh Hiền được năm năm thì mới bắt đầu học rộng.

“Tam Tụ Kinh” nói: *“Giáo chi đạo quý dĩ chuyên”* và *“học chi đạo cũng quý dĩ chuyên”*. Dạy học phải có thể chí đồng đạo hợp, dạy học, cầu học phải có thể thành tựu, **đây chính là phải có sư thừa. Nhất định phải có thầy truyền thừa, cũng chính là sư đạo.**

Người hiện nay cầu học có sư thừa hay không? Chúng ta hiện tại xem thấy có rất nhiều người đọc sách, rất nhiều người đang thâm nhập Kinh điển, trong lúc bạn nói chuyện với họ thì họ có thường nhắc đến thầy của mình hay không? Rất ít. Về cơ bản, nếu họ có hứng thú thì họ tự mình sẽ xem, sẽ đọc.

Có một vị giáo viên còn rất trẻ, chỉ mới hai mấy tuổi, đọc qua rất nhiều Kinh điển, đọc nhiều hơn tôi. Lão Tử, Mặc Tử, Lương Khải Siêu, Tô Thức,...cậu xem thật sự rất nhiều. Ngày đầu tiên cậu đến nghe giảng về mặt rất ngạo mạn, không có vẻ gì vui. Sau đó nghe được năm ngày thì thái độ đã chuyển trở lại. Cậu nói, ngày đầu tiên nghe tôi giảng đã soi được bốn khuyết điểm của tôi. Bạn xem, cậu đến nghe giảng là mục đích gì vậy? Sau khi cậu nghe xong buổi sau cùng thì có một cảm giác khó chịu. Cậu vốn nghĩ học vấn của Thánh Hiền phải là người có trình độ như cậu thì mới có thể học được. Cậu nghe bài giảng của chúng tôi đã đem những học vấn của Thánh Hiền gắn liền với cuộc sống như vậy, nói ra một cách đơn giản như vậy khiến cậu cảm thấy khó chịu. Khi một vị giáo viên nói về đoạn hội thoại này, cậu đã đem phân tiêu cực trong tâm mình bày tỏ ra, vậy là cậu phát hiện nếu như có đọc sách nhiều hơn mà không thực tiến được thì nhất định sẽ tăng trưởng thêm sự ngạo mạn của mình. Cậu học hỗn tạp như vậy là bởi vì không có thầy chỉ bảo, học được nhiều như vậy mà không có áp dụng. Thật sự một người thầy tốt sẽ để cho học trò của mình học tập như vậy hay sao? Không thể nào. Cho nên, trong xã hội hiện tại, chỉ cần bạn học tập học vấn của Thánh Hiền thì nhất định phải có thầy chỉ dẫn. Khi bạn học một người nào đó mà họ không có thầy vậy thì bạn cũng đừng học ở họ. **Trong thời đại như hiện nay, chánh pháp không có người nói, tuy biết nhưng không thể hiểu, không thể có người nào có thể tự mình không thầy mà tự thông hiểu.**

Hiện tại, ngoài chợ có rất nhiều người nói kiểu đạo lý: *“Học vấn đều tự bản thân tôi ngộ ra được”*. Rất nhiều người nghe được thì khen: *“Ôi, anh ấy thật là lợi hại, thật đáng sùng bái”*. Nhưng thực tế phải cẩn thận, đó đều là gạt người. Cho nên hiện tại có rất nhiều người, trong văn hóa truyền thống hoặc trong giới tôn giáo cũng vậy, rất nhiều đều treo đầu dê bán thịt chó. Chúng ta phải có mắt phán đoán người thầy như vậy có tốt hay không.

Làm thế nào để phán đoán một người có đức hạnh, một người đáng để bạn học tập hay không?

Có thể xem từ vài góc độ.

Thứ nhất, tâm của họ có phúc hậu hay không. Học vấn của Khổng Lão Phu Tử đều lấy chữ “nhân” để làm trung tâm, mà “nhân” không phải ở trong “Luận Ngữ” hay trong “Đại Học”, mà là ở chỗ nào? Là áp dụng vào trong mọi việc giao tế qua lại với người khác trong cuộc sống hàng ngày.

Thứ hai, phải khiêm tốn. *“Học vấn thâm thời ý khí bình”*, người càng có học vấn thì tâm bình khí hòa, tuyệt đối sẽ không có ngạo mạn. Cho nên nói: *“Bông lúa nào càng no hạt thì đầu nó cúi xuống càng thấp”*. Trong văn hóa truyền thống, ảnh hưởng sâu xa nhất chính là Chí Thánh Tiên Sư Khổng Lão Phu Tử. Phu Tử trong “Luận Ngữ” có một câu rất quan trọng, Ngài nói Ngài là *“Thuật nhi bất tác”*. Ngài nói tất cả giáo huấn cả đời của Ngài không có cái nào mà Ngài tự phát minh ra, sáng tạo ra, hết thảy đều là giáo huấn của cổ Thánh tiên Hiền truyền thừa. Phu Tử vô cùng khiêm tốn, mà lịch sử nhiều đời Thánh Hiền nhân của chúng ta cũng y theo tinh thần khiêm tốn này của Phu Tử. Chúng ta tuyệt đối không làm việc: *“Giữ tất cả bản quyền, cấm sao chép mọi hình thức”*. Bởi vì khi viết ra những văn chương này thì Thánh Hiền có cái tâm gì vậy? Có phải tâm của các Ngài nghĩ ta phải lấy một ít tiền học phí? Không phải. Trong tâm các Ngài hy vọng những giáo huấn này có thể lợi ích cho người khác, dùng tâm thái như vậy để viết, cho nên đối với rất nhiều đạo lý nhân sanh vũ trụ ngộ giải được rất sâu. Hiện tại giáo dục Phương Tây, rất nhiều lý luận tâm lý học và giáo dục Phương Tây họ đều nói điều này do một nhà tâm lý học nào đó phát minh ra, cái kia là do ai đó phát minh ra. Kỳ thực

những lý luận tâm lý học này trong Kinh điển của người Trung Quốc từ mấy nghìn năm trước đã viết rồi. Đương nhiên lão tổ tông của chúng ta sẽ không tranh chấp bản quyền, chỉ hy vọng làm sao mau chóng lợi ích cho cuộc sống của người khác, đây mới là trọng điểm. Cho nên chúng ta phải nên quan sát, ngoài việc nhân hậu họ còn phải thật khiêm tốn.

Thứ ba, lấy thân làm gương, lời nói giống với việc làm.

Chúng ta cũng có thể quan sát người thầy này có phải lấy thân làm gương, lời nói giống với việc làm hay không? Việc này rất quan trọng. Bởi vì người hiện nay tình cảm đặc biệt phong phú, vừa nhìn thấy vị thầy này được những người ở bên cạnh ca tụng công đức thì bạn liền quỳ gối xuống, còn chưa biết lai lịch của người đó như thế nào. Đây là chưa có đủ lý trí. Cho nên phải quan sát tất cả hành vi, động tác xem có phải lời nói đi đối với việc làm hay không. Chúng ta không thể làm việc theo cảm tình, mà phải làm việc bằng lý trí. Có thể làm được thì mới gọi là thánh nhân. Họ làm được rồi mới nói thì bạn sẽ khâm phục từ tận đáy lòng. Nói xong rồi sau đó mới làm được thì gọi là hiền nhân, còn nói xong rồi mà lại không làm được thì gọi là gạt người. Vì vậy, kẻ lừa gạt hiện nay rất nhiều, các vị bằng hữu nhất định phải chú ý quan sát.

Có một số nhà sáng tác rất được xã hội đại chúng hoan nghênh. Khi đọc giả phát hiện vị này phẩm đức không tốt liền đem sách của người đó đốt sạch. Kỳ thực là phải trách nhà sáng tác hay trách đọc giả? Bạn là đọc giả thì phải quan sát văn từ và việc làm người của họ có tương ứng hay không? Vả lại, cho dù không tương ứng bạn cũng không cần phải đem sách của họ đi đốt bỏ. “*Gần người hiền tốt vô hạn*”. Những lời họ nói nếu như rất có đạo lý thì bạn vẫn có thể làm cho tốt. Nhìn thấy họ lời nói không như việc làm thì chúng ta hiểu được học vấn chân thật đích thực vẫn có thể thực hiện, vẫn có thể thực tiễn. Đối với họ, chúng ta cũng phải nên dùng tâm khoan dung để đối đãi. Khi chúng ta đốt sách thì trong nội tâm rất căm phẫn, chỉ có hại bản thân mình, đâu cần phải như vậy. Trong xã hội này tình

hình tương đối phức tạp, phải dựa vào chính mình quan sát cho tốt, sau đó hãy theo học với người này.

Sự thừa nhận mạnh ba sự việc.

Bước vào giai đoạn học tập, việc sự thừa của người Trung Quốc đặc biệt nhấn mạnh ba sự việc. Là ba sự việc gì vậy? Giáo sư Thích Tịnh Không khi Ngài lần đầu tiên gặp mặt lão sư của mình, Lão cư sĩ Lý Bình Nam đã đưa ra ba điều kiện. Ba điều kiện này chính là sự thừa mấy nghìn năm của người chúng ta.

Điều kiện đầu tiên là chỉ nghe một lão sư giảng, người khác giảng đều không thể nghe.

Các vị bằng hữu, điều đầu tiên này thì người hiện nay có dễ dàng làm được hay không? Thật không dễ. Người hiện tại rất thích sự mới mẻ, thích nghe càng nhiều càng tốt, cho nên chúng ta thường nghe rất nhiều bằng hữu nói chuyện: “Người nào đó cũng rất là tốt”. Một người mà nghe đến bốn - năm vị thầy, một người thầy chỉ một con đường, hai vị thầy sẽ chỉ hai con đường, ba người thầy vậy là có ba con đường, bốn vị thầy sẽ biến thành ngã tư đường, vậy phải đi theo hướng nào? Cho nên chỉ nghe một vị thầy giảng, lão sư cũng sẽ chịu trách nhiệm đối với bạn. Đương nhiên bạn chọn vị giáo viên cho mình thì nhất định phải có học có tu, vả lại là người từng trải. Họ đã đi qua rất nhiều con đường chính xác, bạn theo họ học thì có sự đảm bảo, không có vấn đề gì. Cho nên điều đầu tiên là chỉ được nghe một người giảng.

Điều thứ hai Lý lão sư đã nói với Ngài Thích Tịnh Không là tất cả sách mà Ngài muốn đọc đều phải thông qua sự đồng ý của lão sư.

Vì sao lại có quy định như vậy? Kỳ thực, khi chúng ta lãnh hội giáo huấn của lão sư không nên trước tiên nghĩ đến chính mình có bằng lòng làm hay không, mà trước tiên phải nghĩ đến tâm của lão sư. Dụng tâm của Ngài là gì? Vì sao lão sư lại yêu cầu chúng ta như vậy? Nhất định có chỗ lợi ích. Không nghĩ như vậy thì chúng ta rất khó

chịu, không biết việc yêu cầu này của lão sư phía sau là một tấm lòng yêu thương. Kỳ thực, bảo chúng ta tất cả sách muốn xem phải được lão sư đồng ý này là muốn đề phòng chúng ta xem xen tạp, đề phòng chúng ta tiếp nhận những tư tưởng không chính xác khác.

Thứ ba là tất cả những thứ đã học được từ trước đều không được thừa nhận, toàn bộ học lại từ đầu.

Điểm này muốn chế phục tâm ngạo mạn của chúng ta. Một người giả như vẫn cảm thấy bản thân mình vẫn còn đáng tự hào, kiêu ngạo, giống như một ly nước muốn đầy mà không đầy được, cứ lắc qua lắc lại, cho nên muốn đổ thêm nước thì cũng bị văng ra ngoài, vẫn cứ còn nửa ly nước. Cho nên lão sư nói tất cả những thứ học từ trước đều không được thừa nhận, kỳ vọng chúng ta có thể đem cái tâm ngạo mạn buông xuống, để cho tâm thái trở về số không, sau đó lại dùng cái tâm khiêm hư để tiếp nhận giáo huấn của lão sư. Vì vậy, ba điểm này chính là sự thừa. Pháp sư Tịnh Không sau khi thực hiện được ba tháng đã đến nói với lão sư của Ngài: *“Thưa Lão sư! Người bảo con giữ năm năm, con không chỉ sẽ giữ trong năm năm mà sẽ giữ trong mười năm”*. Vì sao Ngài muốn giữ mười năm? Bởi vì sau khi giữ được ba tháng thì tình hình việc học tập trở nên tốt, tâm thanh tịnh không bị bên ngoài ô nhiễm. Chỉ nghe theo giáo huấn của mỗi lão sư nên có thể nhanh chóng nắm được tất cả cương lĩnh của Thánh Hiền. Ngài sâu sắc thể hội được tâm thương yêu cùng tâm vốn có của lão sư, cho nên tự mình muốn giữ thêm năm năm nữa. Cho nên, năm năm chỉ một môn thâm nhập chính là trồng xuống cái gốc thật vững chắc. Sau năm năm đó bạn tiếp xúc với những Kinh điển khác thì bạn sẽ tự suy ra mà biết. Vì vậy, điểm này bạn phải kiên trì.

Chúng ta học tập “Đệ Tử Quy” thì phải học trong bao lâu? *“Học cả đời”*. Xin cho vị này một tràng pháo tay! “Đệ Tử Quy” là toàn bộ cương lĩnh của giáo huấn Thánh Hiền mấy nghìn năm qua, cho nên phải phụng hành cả đời.

Các vị bằng hữu, các vị chỉ cần kiên trì giữ được ba tháng, sáng tối đều đọc một lần, vả lại không chỉ đọc, buổi sáng cần nhắc nhở mình phải thực hành, buổi tối phải biết phản tỉnh, sau ba tháng bảo đảm

bạn sẽ cảm thấy đạo đức và học vấn của chính mình được nâng lên cao. Đến lúc đó không bảo bạn đọc thì bạn cũng sẽ tự mình hoan hỷ mà đọc, mà thọ trì. Không những học vấn cần phải vun đắp như vậy mà tất cả nghệ thuật tài năng của thế gian cũng không rời khỏi nguyên tắc này: Đầu trước phải chuyên, trước tiên phải an định thân tâm thì mới có thể học được tốt.

Trong tài năng nghệ thuật của Trung Quốc thì quan trọng nhất là Lục nghệ: Lễ, Nhạc, Xạ, Ngự, Thư, Số, đây là lục nghệ. Trẻ con xưa phải học lục nghệ, mà mục đích học là gì? Là bồi dưỡng tính tình, vẫn là không rời xa việc nâng cao đạo đức tu dưỡng của một người. Người hiện tại học lục nghệ để làm gì? Kiếm tiền. Bạn xem, mục tiêu đã sai lệch rồi. Mục tiêu sai thì có nỗ lực bao nhiêu cũng là sai. Cho nên, nỗ lực có kết quả nhưng không nhất định có kết quả tốt.

Có một thầy thư pháp họ Lý, cả quá trình học tập của thầy cũng rất kỳ diệu. Thầy đã đi thỉnh giáo qua rất nhiều vị thầy, tốn rất nhiều tiền, kết quả chưa học được khả năng thật sự. Sau đó trở nên rất thiếu thốn. Sau đó thì thầy Lý lại gặp được vị ân sư một đời của anh, không những không lấy tiền mà còn cho anh ở nhà mình. Bởi vì người thật sự có đạo đức học vấn, có tu dưỡng thì họ không coi trọng tiền bạc, mà việc họ coi trọng là gì? Là có người tiếp tục kế thừa văn hóa này hay không. Thầy Lý thường nói, tất cả bạn học của anh đều thông minh hơn anh, anh là kém nhất, thế nhưng người thầy lại thích anh nhất bởi vì anh rất thành thật. Anh sống tại nhà thầy mình một khoảng thời gian, sau đó vị thầy cũng rất cẩn thận tỉ mỉ đem bút pháp của thư Thánh Vương Hy Chi truyền lại cho anh. Trong lúc truyền bút pháp, vị thầy này đã nói với anh: *“Ta đem bút pháp này truyền lại cho con, nếu như con mà không có đức hạnh thì cuộc đời này của con có thể là đã bị ta hại rồi”*. Vì sao vậy? Bởi vì bút pháp này một khi học được rồi thì anh sẽ cùng một lúc được cả danh và lợi, nhất định sẽ có rất nhiều học trò đến học. Vào lúc này anh được cả danh và lợi thì lúc này cũng là lúc nguy hiểm nhất, vào lúc này mà không có đức hạnh lại không biết khiêm tốn thì tất cả chương ngại sẽ kéo đến. Danh lợi có rồi anh sẽ lại bắt đầu sống hoang phí.

Ngày trước, có một nhà thư pháp sau khi được cả danh và lợi, không có đức hạnh, người vợ nói với người đó: *“Nếu anh lại không về nhà thì em và con sẽ cùng đến chỗ chết”*. Sau đó nhà thư pháp này vẫn không biết quay đầu. Cuối cùng, người vợ mở bình gas rồi cùng đưa con tự sát. Sau đó, nhà thư pháp này lấy một người phụ nữ khác làm vợ. Cho nên, một người có tài mà không có đức không chỉ hại chính mình mà còn hại cả những người thương yêu mình. Mục tiêu của việc học tập nghệ thuật chúng ta phải hiểu rõ ràng là phải thành tựu đức hạnh.

Tiết học hôm nay chỉ học đến đây thôi! Xin cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 22

Xin chào các vị bằng hữu, chào mọi người!

Chúng ta vừa nói đến, người xưa cho dù học tập nghệ thuật hay nghệ năng đều không rời mục đích nâng cao đức tu dưỡng của chính mình. Cho nên trong “Luận Ngữ” có câu: *“Để tâm chí vào đạo, giữ gìn đức hạnh, nương theo điều nhân, vui với lục nghệ”*. Chúng ta học tập những nghệ thuật này, những tài năng này là để nâng cao đạo đức tu dưỡng của mình. Lúc nào cũng y theo điều nhân, dùng tâm nhân từ để sống với người, sau đó làm việc. Quy củ của việc làm người, xử sự đều lấy đức hạnh làm quy củ, dần dần có thể khế nhập luân thường đại đạo, thì chúng ta sẽ có thể thực hiện được một cách viên mãn.

Chúng ta lại xem chữ “nghệ” trong “lục nghệ”. Khi một người lúc nào cũng có lễ phép thì họ cũng luôn biết suy nghĩ cho người khác, có tâm nhân hậu.

Chúng ta học âm nhạc; âm nhạc cảm động người sâu nhất, cho nên nói: *“Di phong dịch tục, mạc thiện ư nhạc”*. Thường chúng ta nghe được một số ca khúc có sự hài hòa âm rất hay, vốn là tâm tình rất không tốt, đột nhiên yên bình trở lại. Cho nên, học âm nhạc không chỉ nung đúc chính mình, mà việc sáng tác nghệ thuật cũng là mong muốn có thể lợi ích cho người khác. Cho nên cũng là y theo tâm nhân từ, sau đó lại căn cứ vào đức hạnh để sáng tác âm nhạc, để cho mỗi người đều có thể làm một người đạo đức. Cho nên người xưa chế lễ tác nhạc, bởi vì âm nhạc cảm động người sâu nhất.

Vậy chúng ta hãy xem hiện nay *“vui với lục nghệ”* mà một số nhà sáng tác hiện nay có cái tâm thái như thế nào? Có nương theo điều nhân hay không? Hiện nay nương theo cái gì? Nương theo tiền, nương theo danh, nương theo lợi. Cho nên âm nhạc vốn có thể sản sinh ra sức mạnh giáo hóa lớn nhất thì hiện tại lại trở thành một nhân tố khiến cho nếp sống xã hội đọa lạc xuống nhanh nhất. Bạn xem, người xưa học nghệ thuật, động cơ của họ là thành tựu nếp sống cho xã hội, là muốn thành tựu đức hạnh cho người khác. Hiện nay mục tiêu đã không còn đúng nữa, cho nên kết quả cũng hoàn toàn khác.

Chúng ta hãy xem, có rất nhiều ca khúc mà ngôn từ và âm điệu của nó đều khiến nhân tâm vô cùng dao động. Cho nên người hiện nay nói: *“Tôi mà có người thân hoặc là con cái được đi biểu diễn nghệ thuật thì sẽ rất quang vinh”*, kỳ thực việc này đều phải xem lại. Việc mà chúng ta làm ảnh hưởng về sau như thế nào, đây mới là trọng điểm cần phải tư duy của việc làm người. Âm nhạc hiện tại đại bộ phận là sôi động, đại đa số là âm nhạc của Phương Tây, cho nên không phải hể của Phương Tây thì bạn đều học theo. Phải lý trí. Chúng ta nghe những bản nhạc xưa của Trung Quốc thì tâm rất dễ dàng tịnh trở lại, bởi vì giữ gìn đức hạnh nương theo điều nhân và để tâm chí vào đạo. Bởi vì âm nhạc xưa là ngũ âm (cung, thương, chủ, giốc, vũ), mà Phương Tây thì có đến bảy âm (đồ, rê, mi, pha, sol, la, si). Có người nói: *“Bạn xem người ta có đến bảy âm tiết, người ta tốt hơn của chúng ta”*, có phải so sánh kiểu như vậy hay không? Cho nên con người mà không có sức phán đoán thì trắng đen không phân biệt

rõ, tốt xấu cũng không phân biệt được. Bởi vì ngũ âm cung, thương, giốc, chủ, vũ tương ứng với ngũ tạng của bạn là gan, tim, tì, phổi, thận, lại tương ứng với việc trời đất cùng hòa hợp lại tạo thành ngũ hành là kim, mộc, thủy, hỏa, thổ, lại tương đối tương ứng với ngũ thường nhân, lễ, nghĩa, liêm, sĩ. Đây là ngũ thường quan trọng nhất của đời người.

Chúng ta ngày trước không hiểu văn hóa truyền thống, thường hay nghe nói nó có tinh thần bát đại tinh thâm, nhưng không có cảm nhận được nó bát đại tinh thâm ở chỗ nào, về sau dần dần thâm nhập Kinh điển, bạn không thể không bội phục. Bởi vì cung, thương, giốc, chủ, vũ đều toàn âm, cho nên nốt nhạc vô cùng ổn định, đều khiến cho lòng người bình tĩnh trở lại. Trong bảy âm Phương Tây đó có Fa, Si, đây gọi là bán âm, cho nên nếu ca khúc nào mà trong đó có càng nhiều nốt Fa và Si thì sau khi nghe xong tâm trạng của bạn sẽ như sóng dâng trào. Khi con người thường xuyên xao động dâng trào thì rất dễ làm việc theo cảm tình. Cho nên hiện nay thanh niên làm việc theo tình cảm rất nhiều, bởi vì họ ngày ngày đều nghe những loại nhạc tình ái này, lý trí của họ cũng sẽ rất khó xác lập. Chúng ta từ nhỏ đã nghe những ca khúc này, loại âm nhạc rất xao động thì sẽ khiến cho tâm trạng làm sao mà lý trí được.

Chúng ta thường xem thấy có một số trẻ nhỏ chỉ mới bảy - tám tuổi hát nhạc tình ca, sau đó còn bắt chước những ngôi sao ấy, giả bộ dáng vẻ rất đau khổ. Cho nên nói lý trí con người muốn hình thành thì đã trở nên rất khó rồi, có biết bao nhiêu thứ khiến cho bạn không thể hình thành lý trí.

Hoàng đế Khang Hy là một người rất có trí tuệ. Con cháu của ông trước khi được hai mươi tuổi thì ông không cho chúng đọc thơ từ ca phú. Vì sao vậy? Bởi vì rất nhiều thơ từ ca phú đều do tình cảm của nhà văn nhà thơ viết ra. Nếu như lý trí xây dựng được thì mới có thể dùng tình cảm, lý trí chưa xây vững thì tình cảm sẽ rất phong phú, sẽ rất dễ dàng dùng tình cảm để làm việc. Âm nhạc cũng như vậy. Loại âm nhạc này nhất định có thể hun đúc được tính tình thì mới có thể

sáng tác, mới đáng để học tập. Cho nên việc hoằng dương âm nhạc của người xưa Trung Quốc cũng không phải chỉ người ở đất nước chúng ta làm, mà còn những người tạo phước khắp nhân gian. Âm nhạc cũng như vậy, cũng phải: “*Y ư nhân, cú ư đức, chí ư đạo*”. Cho nên học tất cả nghệ năng vẫn là phải lập chí hướng tu đạo, thành tựu cái luân thường đại đạo cho chính mình.

Tiếp theo là “xạ” của “xạ tiễn”. Việc bắn cung thì quan trọng nhất ở huấn luyện định lực. Định lực rất là quan trọng. Một người mà tâm tánh không định thì có thể làm việc lớn hay không? Không thể nào, họ thường hay xao động, thường hay xảy ra chuyện. Cho nên trong tất cả nghệ thuật đều cần phải có sự huấn luyện định tánh, huấn luyện tính kiên nhẫn cho họ. Định được rồi, nhẫn nại được rồi thì có thể nhìn ra được rất nhiều nguyên lý nguyên tắc của nghệ thuật là ở đâu. Họ có thể nhìn thấy rõ ràng, liền có thể nắm bắt được rất nhiều nguyên lý nguyên tắc của thiên địa vạn vật. Cho nên việc bắn cung phải hết sức tập trung thì mới có thể bắn được chuẩn. Huấn luyện này quan trọng nhất là phải định. Định mới có thể khai trí huệ. Tâm quá xao động thì tuyệt đối không thể tương ứng với trí huệ được.

Thứ tư là “ngự”, lái xe, đánh xe.

Người xưa học đánh xe thì có thể rèn luyện cho họ thái độ gì? Họ đánh xe phải chuyên tâm chú ý, nếu không sẽ nguy hiểm. Cho nên việc này cũng là huấn luyện họ được chuyên chú.

Tiếp đến là huấn luyện có thể phục vụ người khác. Nếu như bạn luôn không thể phục vụ tốt người khác, đánh xe cứ lảo đảo không yên thì người ngồi phía sau sẽ rất hoảng sợ. Cho nên, bạn phải luôn cảm nhận được cảm giác của người ngồi sau. Đây cũng đồng thời huấn luyện tâm nhân từ, sau đó sẽ cảm nhận tâm của người khác. Mở rộng ra, chính là một người càng có tài năng thì càng có thể phục vụ người khác, nếu không chúng ta đều có năng lực, cũng không thể giúp được gì.

Thầy Lý của chúng tôi là một nhà thư pháp, để viết được chữ đẹp thì thầy đi đến đâu cũng vì người phục vụ. Khi càng biết phục vụ người khác thì thầy càng nâng cao được lòng nhân từ của mình, lòng nhân

đức của mình. Cho nên điều khiển xe cũng như vậy, đều là nâng cao được đạo đức học vấn.

Sau cùng là thư pháp.

Thư pháp thì luyện định tánh của chúng ta. Vả lại, học thư pháp đích thực phải “nhất môn thâm nhập”, giống như việc cầu học vấn. Hiện tại, vì sao nhiều kỹ năng nghệ thuật của Trung Quốc đều sắp đoạn mất? Bởi vì hiện nay tìm không được những học trò có thể chuyên tâm chú ý một môn thâm nhập. Vì vậy, hiện nay rất nhiều người trong giới thư pháp dạy như thế nào? “*Nào, đảm bảo anh trong vòng ba tháng là có thể đi thi đấu*”. Cho nên người hiện tại, động cơ để làm việc đã sai rồi, mà sai là sai đến cùng cực. Cho nên, sau khi đã định được thì mới có thể thật sự đem môn nghệ thuật này càng làm càng tốt.

Thư pháp gia nổi tiếng trong giới thư pháp của chúng ta là Lão tiên sinh Khải Công. Ông đã từng được công nhận trong giới thư pháp, nhưng hiện tại ông vẫn còn đang luyện tập gì? Tập luyện mô phỏng, viết phỏng theo. Cách phỏng theo là lấy chữ đặt ở phía dưới, sau đó lấy một tấm kính lót lên trên, rồi bắt đầu tập viết theo nét chữ bên dưới. Cho nên, ông đã viết được chữ đẹp như vậy. Sau khi viết xong, ông lại so sánh với chữ gốc, vẫn cảm thấy còn kém quá xa, vẫn là cảm thấy chính mình công phu chưa đủ, lại tiếp tục luyện mô phỏng. Tiếp tục việc mô phỏng này chính là định tánh, mà trong quá trình mô phỏng sẽ buông xả cái “ngã”. Người hiện tại định không được, thường hay suy nghĩ muốn tự mình sáng tác, họ sẽ rất khó có thể thật sự khế nhập vào sự tinh túy của chữ mẫu. Mà những chữ mẫu có thể lưu truyền được mấy nghìn năm đều đã bao gồm được nghệ thuật tinh túy của thư pháp trong đó, cả quy luật kết cấu của thư pháp. Cho nên, chúng ta không thể buông bỏ cái “ngã” để dung hòa vào sự mô phỏng thì rất khó có thể nắm được những cương lĩnh này. Bởi vì không thể nắm được cương lĩnh thì tâm lại bất định, bắt đầu học tập, bên này lĩnh hội một chút, qua kia lĩnh hội một chút. Vì vậy cầu học vấn cũng vậy, học các kỹ năng nghệ thuật cũng vậy, phương pháp này nếu bạn không có y theo, hoặc giả là không có ai dạy bạn, thì bạn sẽ rất khó có thể có được thành tựu gì. Cho nên, “*Kinh sư dị đắc nhân sư nan*

cầu”. Khi chúng ta thật sự có cơ hội thân cận với vị thầy tốt, nhất định phải ghi nhớ “*y giáo phụng hành*”. Làm theo thì chúng ta sẽ có được sự lợi ích rất lớn.

Tôi cũng là cùng một vị thầy học tập thời gian ba - năm năm, dần dần cảm nhận được có thể nắm được giáo huấn của Thánh Hiền. Khi chúng ta xử sự đối người, thường hay gặp phải cảnh giới đều có thể nâng cao mình lên, không dễ gì bị cảnh giới xoay chuyển. Vì thế, người lão thật thì sẽ có phúc. Chúng ta bất luận cầu học vấn cũng vậy, hoặc dẫn dắt con trẻ học tập những kỹ năng nghệ thuật của thế gian này cũng vậy, đều phải nắm cho được những mấu chốt học tập này. Nghe lời của người thầy tốt, sau đó lại thêm việc không ngừng đem những gì đã học được để áp dụng vào cuộc sống. Sau đó, thứ lớp tầng bậc của việc học tập không thể đảo lộn. Cho nên chúng ta học tập học vấn Thánh Hiền, quyền đầu tiên là “*Đệ Tử Quy*”, phải nhấn nạy tâm tánh mà trồng xuống cái gốc cho tốt cho sâu, tâm không nên quá xao động.

Các vị bằng hữu, tôi hơn một năm nay chỉ học và giảng một bộ “*Đệ Tử Quy*”. Sau khi giảng được một năm, có vị bằng hữu đến hỏi tôi về “*Luận Ngữ*”. Kết quả vừa hỏi xong, chúng tôi cũng không có dốc sức để học mà cũng có thể lấy được rất nhiều ví dụ từ trong mọi mặt cuộc sống để giảng nói cho họ nghe, bởi vì hơn một năm qua đã nắm được cương lĩnh.

Tâm cung kính của một người phải được thực tiễn từ đâu? Đương nhiên phải từ “*Nhập tắc hiếu*”, từ hiếu thảo cha mẹ mà bắt đầu thực hiện. Sau khi áp dụng thực tiễn rồi mà mở rộng ra thì áp dụng vào đâu? Phải từ việc thực tiễn đối với người lớn phải không? Ngoài việc đối với cha mẹ, với ông bà phải cung kính, còn phải cung kính đối với ai? “*Phàm là người đều yêu thương*”, đối với hết thầy người cũng phải cung kính. Sau cùng, không những đối với người phải cung kính mà đối với vật có cần cung kính hay không? Cần. Đối với thời gian có cần phải cung kính hay không? Cho nên “*Đệ Tử Quy*” nói: “*Tuổi còn trẻ quý thời gian, với ăn uống chớ kén chọn*”. Đối với thức ăn cũng phải

cung kính, đối với quần áo của chúng ta cũng phải cung kính, cho nên *“nón quần áo, để cố định”*.

***Sáng dậy sớm, tối ngủ trễ,
Lúc chưa già, quý thời gian.***

***Với ăn uống, chớ kén chọn,
Ăn vừa đủ, chớ quá no.***

***Nón quần áo, để cố định,
Chớ để bừa, tránh dơ bẩn.***

Vả lại, mỗi một câu Kinh văn khai mở, chúng ta tuyệt đối không trôi theo không trung mà phải áp dụng vào mọi vấn đề trong cuộc sống. Cho nên, chúng tôi vừa nói với vị bằng hữu đó xong thì họ cũng lập tức biết được phải bắt đầu bắt tay từ đâu. Khi thứ tự học tập của chúng ta thật sự nghe theo sự giáo huấn của Thánh Hiền, thì việc học của bạn làm ít mà được công nhiều. Vẫn là y theo trong “Tam Tự Kinh” đã nói: *“Học xong tiểu học mới tới Tứ Thư”* để học tập.

“Bác học” (học rộng) là trọng điểm đầu tiên trong việc cầu học, tiếp theo là “thẩm vấn”. Vậy, trước phải có “bác học”, học rộng thì mới có thể tiến đến “thẩm vấn”. Vì sao vậy? Khi họ đã có chỗ học tập rồi thì họ mới hiểu được cương lĩnh của học vấn Thánh Hiền là ở đâu, họ mới có thể thuận theo đạo lý này mà đi dò hỏi. Cũng do họ có học rồi họ mới biết trong quá trình làm thì xuất hiện những tình trạng gì, tiếp đến mới làm việc. *“Tâm có nghi, thì chép lại”*, sau đó lại đi thỉnh giáo. Cho nên, phải có học thì mới đi hỏi, học hỏi, sau khi học rồi thì mới đi hỏi. Người hiện tại không như vậy, vẫn còn chưa học mà vấn đề cứ đầy cả.

Chúng tôi thường gặp một số người bạn, gặp lại họ giống như họ đến để kiểm tra vậy, hết vấn đề này lại nói tiếp vấn đề khác. Sau đó mỗi lần bạn trả lời vấn đề của họ, chỉ vừa mới nói được 30% thì họ nói: *“Được rồi thầy Thái, vậy tôi xin hỏi thầy một vấn đề”*. Sau đó tôi lại rất chăm chú mà trả lời vấn đề mới của họ, chưa trả lời xong một nửa họ lại nói: *“Được rồi, tôi lại hỏi thầy một vấn đề”*. Họ vì sao mà lại có

nhiều vấn đề đến như vậy? Kỳ thực họ vẫn chưa học gì, căn bản không biết cái tâm của Thánh Hiền, học vấn của Thánh Hiền. Vả lại, từ tận đáy lòng họ đã không tin rằng học vấn của Thánh Hiền là có thể học được. Học vấn Thánh Hiền họ không tin có thể thật sự dùng cho xã hội hiện tại. Họ nghĩ, nếu như họ hỏi bí được tôi thì có nghĩa là cách nghĩ của họ đúng, thế là họ cứ liên tục nêu ra vấn đề để cho tôi đối chiếu. Cái tâm thái như vậy dù có hỏi thế nào thì cũng không thể hỏi ra được chiều sâu của học vấn vì có cái tâm nêu ra vấn đề rất là nặng. **Hỏi một vấn đề gì đó nhất định phải cung kính, nhất định phải biết tiếp nhận chỉ dạy.**

Hiện nay có rất nhiều người bị nêu ra vấn đề, hỏi một lúc thì bắt đầu tán thành với cách nghĩ của người hỏi, họ liền đi hỏi tâm thái của họ như vậy có được hay không? Không được. Tục ngữ nói: *“Thuốc đắng dã tật, sự thật mất lòng”*. Con người rất sợ nghe lời thật, hễ nghe lời thật thì không chịu được, cho nên chỉ thích đi hỏi một số người có thể sẽ tán thành ý kiến của họ. Bản thân họ thì lại tự an ủi chính mình rằng: *“Bạn xem người khác cũng suy nghĩ giống như vậy, cho nên tôi nghĩ như vậy là không sai”*.

Có một lần vào rất sớm, một người bạn nữ gọi cho tôi. Sau khi gọi đến thì bắt đầu khóc lóc, bắt đầu kể những chuyện rất sâu xa của anh chồng. Sau khi nói xong, cảm thấy tâm tư của cô tương đối lắng trở lại, tôi liền nói: *“Chúng ta làm người làm việc, người khác đúng hay không là chuyện thứ yếu, bản thân chúng ta có làm đúng hay không mới là trọng điểm. Giả sử chồng sai mà ta cũng sai theo, vậy thì ta và họ đều tầm thường như nhau, ta làm gì có tư cách đi nói người ta. Chồng của chị không đúng là bởi vì chưa học qua giáo dục của Thánh Hiền, bản thân chị phải làm đúng thì mới có tư cách để nói chồng mình. Cho nên việc hiện tại mà chị cần phải suy nghĩ đó là bây giờ bốn phận chị làm người mẹ phải làm những gì? Khi một con người tâm định ở trên bốn phận của mình thì họ sẽ không buồn giận, cũng không nghĩ ngợi lung tung”*. Lời này của tôi nói xong thì chị bạn này nói: *“Thầy Thái à, lời thầy nói sovới một người bạn khác của tôi thì không giống nhau”*. Bởi vì trước khi hỏi tôi thì cô đã hỏi qua hai - ba người bạn rồi. Hai - ba người bạn này đều nói với cô khoảng thời gian khác nhau thì phải dùng những thủ đoạn khác nhau. Bạn xem, những

người bạn này cũng đã chỉ bày cho cô rất nhiều thủ đoạn. Chúng ta nói, người khác hỏi bạn một vấn đề gì đó thì bạn không thể trả lời tùy tiện. Trả lời mà sai thì hại người ta cả đời, cả đời người ta sẽ đi tìm bạn. Cho nên, lời nói nhiều không bằng nói ít. *“Thà phá mười cây cầu chứ không phá một cuộc hôn nhân”*. Hiện tại con người xem nhẹ việc chỉ dạy người khác không thể nói: *“Người như vậy thì thôi đi!”*.

Tôi có một người bạn đã khuyên bạn của mình ly hôn. Kết quả sau khi ly hôn thì hai vợ chồng người đó thấy hối hận, bản thân anh bạn này cũng thấy rất áy náy. Rất nhiều việc có lúc cũng không thể nào cứu vãn được, cả đời cảm thấy bất an. Cho nên, giữa vợ chồng với nhau, chúng ta nhất định phải khuyên hòa hợp chứ không khuyên ly hôn. Vả lại, thật sự giúp đỡ cho bạn bè thì không thể làm việc thêm dầu vào lửa. Chân thật giúp đỡ bạn bè là khiến cho họ nhìn thấy được vấn đề của mình, nhìn thấy bản thân mình chưa làm đủ thì họ mới có thể trưởng thành hơn. Khi một con người có chỗ trưởng thành thì cả đời họ sẽ có được lợi ích. Cho nên, khi bạn được người ta hỏi, nhất định phải xoay trở về cái trục này, nghĩa là phải luôn luôn dẫn dắt họ tu thân, luôn luôn hướng họ về cái trục chính này, phản tỉnh chính mình khi cho người ta ý kiến. Cho nên, nếu như bạn đã có học rồi thì bạn sẽ biết nêu câu hỏi như thế nào. Mà trong quá trình hỏi, chúng ta nhất định phải dùng cái tâm chí thành cung kính để lĩnh hội giáo huấn của người thầy. Đương nhiên, bạn phải hỏi đúng người.

Chúng tôi vừa mới nói phải lựa chọn được người thầy tốt. Bạn phải từ việc có lấy thân làm gương hay không, lời nói có đi đôi việc làm hay không, có tâm nhân hậu và thái độ khiêm cung hay không, từ những mặt này mà xem họ có thật sự là người có đạo đức hay không? “Việc vấn hỏi” thì bạn phải xác định lời nói của người này có đáng tin hay không thì bạn mới nghe lời của họ để làm. Bạn không nên đi hỏi thật nhiều người. Có việc này hay không vậy? Có. Bạn đi hỏi rất nhiều người đến sau cùng thì loạn hết cả. Thậm chí, có rất nhiều người đem việc trong nhà đi hỏi thiên hạ ở bên ngoài, hỏi xong thì người ta đều biết trong nhà họ đang có vấn đề gì. Cách làm này không hề có lý trí, đã khiến bản thân đi vào một tình huống khó khăn hơn. Đến lúc đó thì chồng của bạn sẽ hỏi bạn là đã đem chuyện xấu của anh ấy đi kể cho

bao nhiêu người nghe rồi, như vậy anh sẽ càng không thể tha thứ cho bạn. Cho nên, việc hỏi này phải tìm cho được người đáng tin tưởng, tìm người đức hạnh để mà hỏi. Sau khi hỏi rồi thì bạn phải suy nghĩ cho kỹ. Chúng ta nói: “*Thận tu*”, nghĩa là suy nghĩ cẩn thận.

Tôi thường thường trao đổi với các vị phụ huynh. Hiện tại, đại đa số phụ huynh đều đẩy con cái đi vào con đường chỉ biết học để lên lớp, chỉ yêu cầu chúng có thành tích học tập tốt, còn những việc khác đều không cần làm, “*con chỉ cần học hành cho tốt*”. Kết quả là những đứa trẻ bước ra từ con đường này từ đó về sau có thể có được những ngày tháng tốt đẹp hay không? Phụ huynh cứ đẩy chúng về phía con đường đó, vả lại trong quá trình đẩy chúng như vậy cũng đã tiêu tốn không ít tiền, cũng bỏ ra không ít công sức, nhưng kết quả thì thế nào? Kết quả sau cùng bước ra thì rất nhiều người đều là người thất nghiệp. Thế là chúng ta cảm thấy đáng buồn; từ đại học, nghiên cứu sinh tiến sĩ, tốt nghiệp ra trường nhiều người như vậy mà kết quả lại thất nghiệp. Cho nên rốt cuộc là nhân tài quá nhiều hay quá ít? Xem ra thì như nhân tài quá nhiều dùng không hết, nhưng kết quả doanh nghiệp lại nói họ không tìm được nhân tài cần tìm. Đây là phải cẩn thận suy nghĩ lại vấn đề này. Vấn đề ở đâu vậy? Vấn đề xảy ra ở cả hệ thống giáo dục, chưa thể dạy ra được những người mà doanh nghiệp cần. Cho nên, chúng ta phải có lý trí để đối diện với tình hình hiện tại mới có thể thật sự bồi dưỡng được một chỗ đứng có thể phát huy tốt trong tương lai.

Trong quá trình mấy mươi năm, doanh nghiệp coi trọng nhất là quản lý chất lượng toàn diện. Trong quá trình quản lý họ chú trọng nhất là gì? Chú trọng nhất là chất lượng sản phẩm? Ví dụ như cây bút này, tôi chỉ cần làm cho chất lượng của nó thật tốt, giữ cho chất lượng của nó luôn tốt, họ sẽ cảm thấy sự nghiệp của mình có thể làm được lâu dài. Cho nên, suy nghĩ của họ ở làm cho chất lượng tốt là được. Kết quả là rất nhiều doanh nghiệp lớn trong hai ba mươi năm nay bị sụp đổ, giống như Ngân hàng 霸菱 của Anh Quốc. Bởi vì một nhân viên (người Singapore) của công ty đã dùng công quỹ vào việc khác mà doanh nghiệp hơn 200 năm đã bị hủy hoại trong một ngày. Công ty của họ thông qua các loại hệ thống quản lý chất lượng ISO gì đó: “Ồ,

chất lượng sản phẩm của các vị thật là tốt, làm rất là tốt”, kết quả cơ nghiệp hơn 200 năm không giữ được, bởi vì phẩm đức của nhân viên không được tốt. Đây là sự việc xảy ra vào năm 1995.

Năm 2001, Tập đoàn An Long là doanh nghiệp lớn thứ bảy trên thế giới, doanh thu một năm hơn 100 tỉ đô la, kết quả do hai người chủ quản đã giở trò trong vấn đề kế toán, biển thủ riêng một số tiền mà công ty đã phải tuyên bố đóng cửa vào năm 2001. Vì thế mà người ngoại quốc đã giật mình: *“Tôi liệu sống liệu chết dựng nên cơ nghiệp mấy chục năm, mấy trăm năm, nhưng bởi vì phẩm chất đạo đức của nhân viên không tốt mà phải hủy hoại trong một ngày”*. Thế là các doanh nghiệp lớn trên thế giới bắt đầu từ coi trọng chất lượng sản phẩm chuyển sang coi trọng phẩm chất đạo đức của nhân viên, của viên chức, cho nên trọng tâm của quản lý học từ TQM chuyển sang TEM. Chữ “E” này là Ethics, quản lý luân lý đạo đức toàn diện. Xã hội tương lai đã chuyển sang phương hướng này rồi, cho nên tương lai người càng có đức hạnh, người càng đáng tin nhiệm thì về sau phát triển càng tốt.

Chúng tôi đã tiếp xúc qua một số doanh nghiệp, đã từng đi đến các doanh nghiệp để diễn giảng, chúng tôi đều thỉnh giáo với họ: *“Các vị cảm thấy hiện tại muốn tuyển dụng những nhân viên như thế nào?”*. Nhất định không có một ai nói với chúng tôi là họ cần người có học lực thật tốt, mà đều là gì vậy? Đều là thành tín, có trách nhiệm, biết đảm đương, đều là những đặc tính làm người xử sự như vậy. Đang thiếu thốn nhất là nhân tài. Cho nên, người làm cha mẹ như chúng ta có thể cẩn thận suy nghĩ đến việc vun bồi đức hạnh cho con cái, thành tựu sự tu dưỡng của chúng, thành tựu nền móng cơ sở quan trọng nhất cho sự nghiệp cuộc đời của chúng. Khi hiện nay chúng ta hiểu được để vun đắp đức hạnh cho con cái thì về sau chúng đối diện với xã hội mang tính toàn cầu thì chúng đã có một chỗ đứng vững vàng bất bại rồi, vậy bạn còn lo lắng gì nữa. Cho nên chúng ta lý giải được chữ *“thận tu”* này, biết cách phán đoán, phân biệt, vậy thì từ nhỏ chúng ta nên dạy con cái những gì? Bạn phải biết nhận biết, phải biết cách chọn lựa, phải biết việc nào cấp bách việc nào là thứ yếu. Cho nên, đức hạnh phải xếp ở vị trí đầu tiên; tri thức

và kỹ năng phải xếp phía sau, như vậy thì cái “thận tu” đó của bạn mới có giá trị. Nếu không thì mỗi lần nghe đến sẽ nói: *“Thật sự là có đạo lý, nói rất là hay”*, nhưng khi trở về nhìn thấy rất nhiều người đều đang đi học thêm thì lại đưa con đi học. Cuộc đời con người chưa thật sự thấu đáo được đạo lý thì bạn sẽ rất khó mà chuyển biến nó thành hành vi. Cho nên, bạn thật sự có thể suy nghĩ đến mức thông suốt, thấu đáo rồi thì con cái bạn sẽ có đại phước báo. Cho nên, khi đối diện với rất nhiều đạo lý thì bạn phải suy nghĩ, sau đó thì chuyển biến thành hành vi, như vậy học vấn của bạn mới thật sự bén rễ.

Một đạo lý nhất định phải thông qua là “bác học”, sau đó là “thẩm vấn”, rồi “thận tu”, vậy thì bạn đã phân biệt chính xác rồi. Sau đó phải áp dụng, bắt đầu dạy đức hạnh cho con cái bạn. Nếu như bạn không có “đốc hành”, nghĩa là thiết thực thi hành, thì những điều như “bác học”, “thẩm vấn”, “thận tu”, “minh biện” ở phía trước đều là vô ích. Vì thế, đầu mối then chốt trọng yếu nhất vẫn là ở nỗ lực thực hành, “đốc hành”. Kỳ thực, cuộc đời chúng ta đối diện với rất nhiều hoàn cảnh đều cần phải “thận tu”, cẩn thận suy nghĩ.

Chúng ta lúc trước khi nói đến quan hệ ngũ luân, mối quan hệ cha con có cần phải suy nghĩ cẩn thận hay không? Cần. Vì sao vậy? Khi giáo dục luôn luôn cẩn thận khi bắt đầu, đây chính là “thận tu”. Hôm nay con trẻ không ăn cơm thì phải làm sao? Bây giờ đứa trẻ nói: *“Hôm nay con không muốn ăn cơm”*, cha mẹ sẽ làm động tác gì? Dễ dàng nó, năn nỉ nó ăn thêm hai muỗng nữa, *“con mà ăn xong chén này thì ngày mai sẽ dắt con đi McDonald's”*. Chúng vốn là đang làm nũng làm quấy, lại lập tức bưng cơm lên ăn một hơi hết sạch. Có phụ huynh nào làm việc này hay chưa? Phụ huynh thì cảm thấy ổn rồi, mình đã giải quyết được vấn đề rồi, rốt cuộc thì cũng đã ăn xong rồi, xin hỏi đã giải quyết được vấn đề hay chưa vậy? Ngược lại vấn đề đã lớn hơn rồi. Đây gọi là trị bệnh theo triệu chứng, nhưng vấn đề căn bản thì càng ngày càng nghiêm trọng hơn.

Các vị bằng hữu, Đông Phương và Tây Phương khác biệt nhau là ở chỗ nào? Tư tưởng người Đông Phương là giải trừ từ gốc rễ, người Tây Phương là giải trừ trên triệu chứng biểu hiện ra là được rồi. Cho

nên, y học cũng là như vậy, bị ung thư thì cắt bỏ đi, không nhìn thấy thì đã khỏi rồi. Trung y có nhìn nhận như vậy hay không? Không phải. Đây chỉ là triệu chứng mà nó hiển hiện ra, vấn đề thật sự thì nằm ở đâu? Trong một thời gian dài thân tâm mất sự điều tiết. Cho nên, nếu thân tâm điều tiết trở lại thì bệnh ung thư sẽ không còn. Kết quả bạn đem nó cắt bỏ đi, thân thể của bạn đâu thể nào tự mọc ra được, vả lại sau khi bạn cắt bỏ nó đi thì bạn phải trả cái giá trầm trọng. Khi thì mổ xẻ, khi thì xạ trị, việc đó rất đau đớn. Rất nhiều người bệnh ung thư không phải do bệnh chết mà do nhảy lầu tự tử, do trong quá trình điều trị quá đau đớn chịu không nổi mà chết.

Chúng ta ví dụ như hôm nay có một bao rác nằm ở đó nên có rất nhiều ruồi bay đến. Người này nhìn thấy ruồi thì rất giận, liền giết chết hết mấy con ruồi đó, anh ta sẽ nói: *“Mọi việc đã được giải quyết, chúng hết sạch rồi”*. Qua mấy phút sau thì những con ruồi khác lại bay đến, anh ta lại tức giận, thế là lại giết chết hết tất cả ruồi. Vậy vấn đề là ở bọ ruồi hay sao? Không phải. Căn bản là ở đâu? Là ở cái bao rác đó. Cho nên vấn đề của hôn nhân tuyệt đối không phải là ở đối phương, mà là do chính mình chưa đủ khoan dung, chưa đủ yêu thương. Cho nên con người thường xử lý theo triệu chứng, nhưng mà cuộc đời của họ cứ phải luôn sống trong sự mập mờ không rõ ràng, vì thế thật sự là con người hiện nay rất khổ. Người hiện nay có thể cười thật sáng lạng thật sự là rất ít. Lý bất minh.

Khi tôi theo ngành giáo dục, đúng lúc đi đến trường học, cô kế toán đến hỏi tôi một số tài liệu cơ bản. Tôi dạy lớp sáu ở trên lầu bốn, cô ấy lên đến tận nơi. Sau khi hỏi tôi một số tài liệu cơ bản thì đi xuống, nhưng đi được hai - ba bước thì quay lại nhìn tôi. Tôi cũng cảm thấy ngại, có lẽ các vị cũng nghĩ là tôi thấy rất ngại. Cô ấy nhìn tôi nên tôi nói: *“Có gì đó không ổn sao?”*. Cô ấy nói: *“Từ trước tới giờ chưa nhìn thấy qua người nào lại cười sáng lạng đến như vậy”*. Cười cũng có thể giúp đỡ được người khác, bởi vì bạn cười rạng rỡ sáng lạng như vậy thì cô ấy rất ngưỡng mộ. Cho nên tôi liền nói: *“Đó là bởi vì tôi học tập Thánh Nhân”*, sau đó tôi đã đem một số sách tặng cho cô ấy. Cho nên, minh bạch được đạo lý rồi thì bạn mới có thể giải quyết vấn đề căn bản của cuộc sống. Vì thế, sự sai khác của Phương Đông và

Phương Tây thì bạn nhất định phải nhìn cho ra, mới có thể thấy quý trọng những điều đáng trân quý trong văn hóa truyền thống, cũng sẽ không đùn đẩy trách nhiệm.

Vừa mới nói đến việc đưa trẻ mới biếng ăn thì bạn liền thỏa mãn chúng. Ngoài mặt thì chúng nghe lời bạn, nhưng thực tế thì về sau chúng nhất định sẽ đòi hỏi không ngớt. Chúng sẽ càn lấn mọi thứ, bạn sẽ liên tiếp chịu thua chúng. Cho nên, con của chú Lư lần đầu tiên không ăn cơm, vợ của chú lập tức làm động tác đi khuyên, năn nỉ một chút, chú liền dùng ánh mắt để ra hiệu với vợ mình: *“Em hãy tránh ra”*. Đương nhiên cái tiền đề này là vợ chồng đã thỏa thuận ngầm rồi, người vợ rất tôn trọng trí huệ dạy con của người chồng, cô liền lui ra. Sau đó, khi chú Lư đã ăn no liền nói: *“Nào, dọn cát hết đi”*, thế là đem dọn cát hết đi. Con chú vẫn cứ ở đó mà bịt miệng lại. Tối đêm đó, đưa con bắt đầu đói không chịu nổi, tự mình ngồi dậy kiếm đồ ăn để ăn. Lần sau con chú có còn dám quấy nữa hay không? Không dám. Cho nên, quan hệ cha con phải biết “thận tư”, quan hệ quân thần cũng phải “thận tư”. Vào lúc nào nên khuyên, nên dùng phương pháp gì để khuyên, việc này đều cần bạn phải có trí huệ mà suy nghĩ.

Vào thời xuân thu chiến quốc, có một vị vua, một ngày kia mẹ của Ngài đã xảy ra sự xung đột rất lớn với Ngài. Vị vua này đã nói: *“Trẫm không muốn nhìn thấy mặt mẫu thân nữa, về sau không muốn nhìn thấy mặt mẹ nữa, chưa xuống suối vàng thì không gặp nhau”*, nói một câu tuyệt tình như vậy. Đây là Trịnh Trang Công đã nói. Ông có một quan đại thần đức hạnh rất tốt, nhìn thấy nhà vua nói những lời như vậy nên cảm thấy nhà vua đã có lỗi rồi. Chúng ta đối nhân xử thế phải nên ghi nhớ: *“Đừng vì hiềm khích nhỏ mà bỏ tình thân, đừng vì oán giận mới mà quên ơn cũ”*. Câu nói này phải nhớ kỹ, nếu không thì chúng ta có thể sẽ có những tiếc nuối hối hận trong cuộc đời. *“Đừng vì hiềm khích nhỏ mà bỏ tình thân, đừng vì oán giận mới mà quên ơn cũ”*. Con người đừng vì hiềm khích, ác cảm nhỏ mà làm mất đi hòa khí với người thân, thậm chí là điện thoại cũng không gọi. Đây là làm việc theo tình cảm.

Lúc chúng tôi mở lớp tại Bắc Kinh, giảng về mối quan hệ ngũ luân đến đoạn: *“Trưởng ấu hữu tự”*, có một vị nọ sau khi nghe xong tự mình rất sám hối. Bởi vì cô và em gái của mình đã hai năm chưa gọi điện thoại qua. Cũng vì xảy ra một lần cãi vã mà hai năm không gọi điện cho nhau. Sau đó, trở về cô liền gọi điện cho em của mình, nói với em gái của mình: *“Sự việc lần đó chị đã sai rồi, chị xin lỗi em”*. Kết quả, sau khi cô nói lời đó xong thì cô em gái bên đầu dây bên kia đã khóc, khóc rất lớn tiếng. May mà hai năm đã được hóa giải, được bao dung, chứ nếu như kéo dài đến khoảng năm năm thì có thể là đã mắc ung thư luôn rồi. Mỗi ngày đều có oán khí trong người, máu huyết đều không thông, các tế bào sớm muộn gì cũng sẽ bệnh. Cho nên, ung thư trước tiên đều là do bệnh từ trong tâm khởi ra. Kết quả, sau khi thừa nhận sai lầm như vậy, mối quan hệ đã được hóa giải. Cho nên, đời người không nên đánh cược cái vận khí này, thật là không đáng, làm khổ chính mình, sau đó còn làm khổ luôn người thân. *“Đừng vì oán mới mà quên ơn cũ”*. Cùng với tất cả thân hữu của chúng ta không thể vì có một sự xung đột nhỏ nhỏ lại đem sự giúp đỡ và ân tình của người ta mấy chục năm qua đối với bạn mà quên đi hết. Đây là việc làm thất đức, tổn phước nhất.

Trịnh Trang Công chỉ vì nhất thời nổi giận nói: *“Không xuống suối vàng thì không gặp nhau”*. Quả thực sau khi ông nói ra thì ông như thấy hối hận. Vị thần tử này là một người con có hiếu nổi tiếng, cho nên ông có thể cảm nhận được. Tôi tin rằng, vị thần tử này sẽ cảm nhận khi nghe nhà vua nói ra câu này thì người mẹ ấy sẽ đau khổ biết chừng nào. Một người con hiếu thảo nhất định sẽ cảm thông được sự cảm nhận của cha mẹ người khác. Cho nên, trên “Hiếu Kinh” nói: *“Giáo dĩ hiếu, sở dĩ kính thiên hạ chi vi nhân phu giả dã”*. Một người chân thật học được hiếu đạo, người đó nhất định sẽ kính trọng cha mẹ của tất cả mọi người. Cho nên người đó suy nghĩ rất cẩn thận, phải dùng phương pháp gì mới có thể khiến cho nhà vua hồi tâm chuyển ý, có thể buông bỏ được chấp trước của mình. Ông liền đem món đồ mà mình quý nhất đến tặng cho vua. Lễ nghĩa khi đó là thần dân đem đồ dâng tặng cho nhà vua thì nhà vua nhất định sẽ đáp lễ mời người đó ăn cơm. Kết quả, khi ăn ông liền để yên một số thức ăn ngon nhất không động vào. Nhà vua nhìn thấy và hỏi: *“Vì sao*

không ăn những món ăn này vậy?”. Vị quan này mới nói với nhà vua: *“Nhà của hạ thần tất cả những món ăn đều để cho mẹ của hạ thần ném trước. Bởi vì mẹ của hạ thần chưa hề được ném qua những món mà Hoàng thượng ban cho, vì vậy, hạ thần sẽ đem về cho mẫu thân ném thử”.* Vừa nói như vậy đã làm nhà vua cảm động. Vua liền nói: *“Khanh có mẫu thân để mà phụng dưỡng, còn ta sao lại không có”,* liền đã thức tỉnh được tâm hiếu ở trong lòng của vua. Sau khi thức tỉnh xong cũng không thể nào nói trực tiếp: *“Hoàng thượng! Người tự mình đã nói những lời như vậy không phải sao?”,* không thể trực tiếp nói như vậy vì sẽ khiến vua lúng túng, mà cho vua một phương pháp. Ông nói: *“Bẩm Hoàng thượng! Hiện tại có một nơi mà Hoàng thượng chỉ cần ở đó đào xuống thật sâu thành một đường dẫn nước vào, sau đó ở nơi đó viết hai chữ là “Suối Vàng”. Đặt tên nơi đó là “Suối Vàng”, như vậy thì Hoàng thượng và mẹ có thể gặp nhau ở đó rồi còn gì”.* Đó chính là đến “Suối Vàng” thì gặp lại nhau. Cho nên phải làm như vậy thì Hoàng thượng mới có bậc thang mà đi xuống, cũng đã khiến cho một sự việc đáng tiếc cả cuộc đời có thể hóa giải được. Và lại, động tác này không chỉ đã hóa giải được mối quan hệ của Hoàng thượng và mẹ. Một người là vua thiên hạ, nếu như làm ra hành vi bất hiếu thì có thể gây ra việc kéo theo không chỉ một người, hai người bất hiếu mà thôi. Vì vậy, vị đại thần này không chỉ muốn thành toàn Hoàng thượng của mình, mà ông còn cứu vãn được nếp sống của cả xã hội. Nếu chúng ta đều dùng cách nghĩ của mình để nghĩ về những Thánh Hiền nhân đọc sách ngày xưa thì thật sự là chúng ta đã lấy dạ tiểu nhân mà đi đo lòng quân tử.

Vào thời của Thương Thang, chính là nhờ có Y Doãn phò trợ mà có thể lật đổ được Hạ Kiệt. Thương Thang hai lần ba lượt dùng lễ rất trọng để mời Y Doãn đến phò trợ cho ông, đều đã đem những thứ quý báu nhất đến nhưng Y Doãn không hề động tâm. Sau khi đến mời lần thứ ba thì mới mời được ông. Các vị bằng hữu, là điều gì đã mời được ông? Đương nhiên, điều đầu tiên là thái độ tôn trọng hiền tài của Thương Thang. Chúng ta nói thái độ tôn hiền đã mời được ông, nhưng đây vẫn không phải là nguyên nhân căn bản. Nguyên nhân căn bản là ở đâu? Là do nhân dân thiên hạ đang trong nước sôi lửa bỏng, chỉ cần có một hiền nhân nào thật sự có cái tâm nhân từ muốn giải quyết nỗi thống khổ của nhân dân thì ông nhất định sẽ bước ra, dù

vào dầu sôi lửa bỏng cũng quyết không chối từ. Vả lại, Thương Thang muốn mời Y Doãn bước ra không phải muốn đánh Hạ Kiệt, mà để phò trợ cho Hạ Kiệt. Bởi vì chúng ta hiện tại cái gì cũng là lợi, cái gì cũng là danh, đều không thể hiểu được những Hiền Thánh ngày xưa chân thật có tấm lòng vì nước vì dân. Sau khi giới thiệu Y Doãn cho Hạ Kiệt được khoảng mười lần, Hạ Kiệt đều không tiếp nhận, ngược lại càng ngày càng bạo ngược vô đạo, sau đó bắt đắc dĩ mới thay trời hành đạo mà lật đổ Hạ Kiệt. Vả lại, những Thánh vương này ngày xưa khi lật đổ được nhà Hạ đã lập ra một nơi để cho con cháu của nhà Hạ tiếp tục sống, không có chuyện đuổi cùng giết tận. Cho nên, chúng ta phải học tập, lĩnh hội được cái tâm này.

Sự “thận tư” của vị thần tử này lúc nào cũng đều nghĩ cho nhà vua, sau đó còn biết cách suy nghĩ chu đáo. Biết phải đem một món đồ dâng tặng, sau đó nhà vua sẽ ban lại đồ đáp lễ. Ban đồ cho ông thì ông liền để dành đồ ăn ngon lại nhằm thức tỉnh tâm hiếu của vua. Cho nên, chúng ta trong mối quan hệ cha con, quan hệ quân thần, trong mối quan hệ ngũ luân, bạn phải tự mình suy nghĩ để thể hội khi xuất hiện hoàn cảnh thế nào thì hóa giải ra làm sao.

Được rồi, tiết học này chỉ học đến đây. Xin cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 23

Xin chào các vị bằng hữu buổi tối tốt lành!

Chúng ta vừa mới nói đến bước quan trọng thứ ba trong trình tự của việc cầu học vấn là “thận tư”. “Thận tư” là suy nghĩ một cách cẩn thận. Vừa rồi cũng đã nói, trong mối quan hệ phụ tử thì bạn dạy dỗ con cái cẩn thận như thế nào? Phải “thận ư thủy”, cẩn thận khi bắt đầu. Đây cũng là “thận tư”.

Trong mối quan hệ quân thần, chúng ta cũng phải suy nghĩ đến việc dùng phương pháp như thế nào để khuyên can người lãnh đạo, để họ có thể tiếp nhận. Thậm chí, khi cấp dưới không nghe lời thì người làm lãnh đạo chúng ta phải suy nghĩ lại xem rốt cuộc chúng ta đã xảy ra

vấn đề ở đâu khiến cho cấp dưới không phục tùng. Chúng ta cũng nên “thận tư” để tìm nguyên nhân, kiểm điểm lại chính mình.

Trong mối quan hệ vợ chồng, cũng phải thường thường cẩn thận suy nghĩ xem nhận thức chung của gia đình có phải thật sự kiên định hay không. Ví dụ, sự việc quan trọng trong gia đình là giáo dục tốt cho con cháu chúng ta. “*Chí yếu mạc nhược giáo tử*”. Trong sự việc quan trọng như vậy thì nguyên tắc giáo dục con cái của hai vợ chồng có thống nhất hay không, nếu không thì dạy con cái có thể sẽ xảy ra rất nhiều vấn đề. Cho nên, việc giáo dục có thể thống nhất thì con cái mới có thể có quy tắc để tuân theo. Việc này chúng ta đều phải cẩn thận suy nghĩ. Những phương diện này đều phải làm cho tốt. Vì thế, trong mối quan hệ ngũ luân phải “thận tư”, việc đưa ra các lựa chọn trong cuộc đời cũng phải “thận tư”.

Chúng ta nói, con người đều theo đuổi và mong cầu sự thành công, các vị bằng hữu, rốt cuộc thì cái gì gọi là thành công? Có vị nào nói được hay không? Trong suy nghĩ của các vị thế nào là thành công? Không thể nào nói với tôi là không biết, vậy thì cả đời chúng ta theo đuổi sự thành công mà hỏi thành công là gì lại nói không biết, cũng không biết đang đi về phương hướng nào. Phải “thận tư”. Thành công của chúng ta là gì? Chúng ta dẫn dắt sự thành công cuộc đời cho con cái là những gì? Hiện tại việc gọi là thành công trong xã hội đối với chúng ta lại có tác động gì, có ảnh hưởng gì? Phải nên tỉ mỉ quan sát.

Con người hiện tại, việc thành công được truyền bá trên phương tiện truyền thông, trên rất nhiều tiết mục tin tức, truyền hình điện ảnh. Bạn có thể nhìn thấy được thế nào là thành công? Thành công có thể chính là phía sau lưng họ là một biệt thự vô cùng tráng lệ, bên cạnh họ là cô gái trẻ đẹp đi trên chiếc xe sang trọng đắt tiền? Trong vô hình trung đã dẫn dắt phương hướng thành công sai lệch. Đó là danh, là lợi. Thật sự thì việc theo đuổi danh lợi có phải là cuộc đời sẽ hạnh phúc vui vẻ hay không?

Tôi đã từng nghe qua một nhà doanh nghiệp diễn giảng: “***Doanh nghiệp có bốn loại kết cục***”.

Kết cục thứ nhất là lao tâm lao lực. Bởi vì phải dẫn dắt doanh nghiệp cho nên mỗi ngày đều làm việc mười mấy giờ đồng hồ. Người như vậy hiện nay nhiều hay không? Rất nhiều. Cho nên các vị xem, mỗi ngày làm việc mười mấy giờ đồng hồ, đây cũng là quy hoạch cuộc đời của họ. Xin hỏi các vị, quy hoạch cuộc đời như vậy là đúng hay sai? Chúng ta không cần phải đưa ra kết luận quá sớm, chúng ta hãy suy nghĩ, bởi vì có quá nhiều người đều đang hưởng cuộc sống như thế này. Người hiện tại có một quan niệm sai, dường như có nhiều người làm thì cho là đúng. Khi những con thiêu thân lao vào trong lửa thì bạn có muốn lao theo không? Phải “thận tư”, phải có lý trí. Làm việc mười mấy tiếng một ngày, chúng ta nói thân thể này là bằng xương bằng thịt, làm sao chịu nổi? Không chỉ làm việc mười mấy giờ đồng hồ, có thể còn phải đi ngoại giao, còn phải thức suốt đêm, còn phải tranh quyền đoạt lợi với người ta. Những việc này đều rất hao tổn tinh thần. Kết quả, có thể lúc họ được ba mươi - bốn mươi tuổi đột nhiên một ngày đi kiểm tra sức khỏe phát hiện đã bị ung thư gan. Tình trạng như vậy hiện tại có nhiều hay không? Nhiều. Họ lao tâm lao lực liều sống liều chết, kết quả ba mươi - bốn mươi tuổi thì tuyên bố chỉ còn sống được ba tháng nữa. Vào lúc đó thì họ cảm thấy cuộc đời như thế nào? Nghe như sét đánh ngang tai. Họ bắt đầu oán trời trách người: “*Tôi một đời nỗ lực mười mấy hai mươi năm rốt cuộc cũng chẳng mang được gì*”. Họ nằm trên giường bệnh mà không cam tâm, họ nói: “*Số tiền này của tôi không biết rốt cuộc sẽ rơi vào tay của người đàn ông nào?*”. Bởi vì người vợ của họ có thể sẽ như thế nào? ... Đây là tình huống thứ nhất của doanh nghiệp. Lao tâm lao lực để rồi sau cùng phải chết yểu. Vì thế, quy hoạch cuộc đời như vậy không phải là một việc đúng đắn, phải suy nghĩ cẩn thận khi đối diện với việc kinh doanh cuộc đời.

Kết cục thứ hai là lao tù. Trong quá trình sự nghiệp, họ đôi lúc túng quá hóa liều, trốn thuế hoặc vận dụng một số phương pháp phi pháp để tạo cơ hội cho mình, để cho mình có thể sớm kiếm được một số tiền. Đến khi sự việc bại lộ vì vi phạm pháp luật nên bị giam vào tù. Mỗi năm chúng ta đều có xếp hạng 100 doanh nghiệp lớn, kết quả có một hiện tượng vô cùng đặc biệt, đó là mỗi năm 100 doanh nghiệp lớn

đó đều thay đổi vị trí. Tỷ lệ thay đổi vị trí mỗi năm đều rất lớn, đặc biệt là mười vị trí hàng đầu, dường như mỗi năm đều thay đổi. Các vị bằng hữu, việc này có nghĩa là gì? Các doanh nghiệp lớn nhất đều nhờ vào việc gì? Nhờ vào tham, nhờ vi phạm pháp luật. Nhưng lưới trời lồng lộng, tuy thưa mà khó thoát. Cho nên, sau một năm thì đều đổi công ty, vả lại rất nhiều ông chủ xí nghiệp lớn đều bị vào tù.

Vì sao có nhiều ông chủ doanh nghiệp phải túng quá hóa liều như vậy? Họ vì sao mà không biết kiêng sợ gì vậy? Việc này ảnh hưởng đến nếp sống xã hội của chúng ta. Có lẽ như người nghèo bị cười chê, chứ kỹ nữ thì không, cảm thấy chỉ cần giàu phát lên sau một đêm thì họ đã thành công rồi. Họ không lo nghĩ về sau. Họ chỉ cần khoe khoang nhất thời để cho người ta cảm thấy họ rất tài giỏi. Thoáng chốc bừng tỉnh giấc mộng thì cuộc đời của họ như thế nào? Xong rồi! Rất nhiều người đã phải bị bắn chết. Vì thế, rất nhiều thành công của người thế gian hiện nay đều là thành công phi pháp. Kỳ thực, chúng ta nhìn vào ánh mắt của họ có lẽ không thấy căm giận họ mà chỉ thấy họ đáng thương. Bởi vì tôi học học vấn Thánh Hiền nên biết phước phần của một người có thể kiếm được số tiền như thế, họ vốn có thể kiếm được mười triệu, kết quả vì đã dùng cách phi pháp nên đã tổn mất đi phước phần, có thể cuối cùng chỉ có thể kiếm được bao nhiêu vậy? Chừng hai trăm ngàn. Vả lại, sau khi họ kiếm được hai trăm ngàn, họ lại không hiểu lý, lại tự lấy làm vui sướng, dương dương tự đắc. Cho nên, không chỉ là tổn mất phước mà còn hủy hoại cuộc đời trong tay của chính mình.

Con người không học thì không biết. Phước phần lớn nhất của một người không gì bằng việc có thể được nghe giáo huấn của Thánh Hiền. Vì thế, tôi thường hay nói với bạn bè của mình: *“Cuộc đời này của tôi có cơ hội được nghe học vấn của Thánh Hiền đã biết đủ rồi”*. Cho nên gặp phải chuyện gì, thử thách như thế nào, thì chúng tôi cũng sẽ không cảm thấy khó chịu, bởi vì đã hiểu được rồi. Khi một người chân thật nghe được giáo huấn của Thánh Hiền, chân thật hiểu lý rồi, thì họ đã nắm được vận mạng của mình trong tầm tay, họ căn bản sẽ không có việc không hài lòng nữa.

Chúng ta phải hiểu được rất nhiều tục ngữ đều có ý cảnh. Ví dụ nói: *“Cuộc đời việc không như ý thường đến tám - chín”*. Vì sao cuộc đời này việc không như ý lại có đến tám - chín phần? Nguyên nhân là ở đâu? Các vị bằng hữu, đây cũng là việc phải “thận tu”. Vì sao cuộc đời việc không như ý có đến tám - chín phần? Mười phần có đến tám - chín là kết quả, nguyên nhân ở chỗ nào? Nguyên nhân ở chúng ta không để cho người được như ý, chúng ta thường ngày cũng không có rộng kết thiện duyên, cũng không cho người khác có được sự thuận tiện. Bởi vì đã trồng cái nhân này cho nên cảm lấy việc không được như ý có đến tám - chín phần. Khi chúng ta thật sự chỉ dùng tâm chân thành, khi chỉ dùng tâm yêu thương để qua lại với người khác thì làm gì có nhiều chuyện không được vừa ý.

Trong một năm nay, chúng tôi đã làm được hơn 300 buổi diễn giảng. Trong đó, vào ngày 30 tháng 07 đã bắt đầu mỗi kỳ năm ngày nghiên cứu về văn hóa truyền thống. Đến hiện tại thì đã làm được chín kỳ rồi, cũng không có gặp phải chướng ngại gì. Vả lại, không những không gặp phải chướng ngại, mà đến đâu cũng có quý nhân trợ giúp. Vì vậy, chúng tôi cũng từ những việc này mà ấn chứng được một trọng điểm. Trong “Đạo Đức Kinh” của Lão Tử nói: *“Thiên đạo vô thân”*. Trên trời không có thân thích, thiên nhân thường ở cùng với ai? *“Thường cùng thiện nhân”*. Khi tâm chúng ta thiện thì cuộc đời việc như ý có được đến tám - chín phần mười. Đạo lý như vậy mới nói được thông. Tôi nhớ, vào cuối tháng sáu tôi trở về nhà. Trước khi trở về tôi vẫn còn lo lắng việc tổ chức nghiên cứu học tập vào tháng bảy cho hơn 100 người. Vì thời tiết ở Hải Khẩu đặc biệt nóng, sợ không có máy lạnh mọi người chịu không nổi. Tôi cứ ở đó lo lắng về việc này. Đúng trước đêm trở về thì ông bà chủ khách sạn Kim Hào (khách sạn rất lớn ở Hải Khẩu) cũng ăn cơm chung với chúng tôi. Kết quả, ông chủ này nghe nói đến văn hóa truyền thống rất hoan hỷ. Sau đó nói với tôi: *“Nếu cậu trở lại thì hãy báo cho tôi biết, tôi nhất định sẽ đến nghe cậu giảng”*. Sau đó còn kiên trì muốn đưa tôi trở về nhà, nói cách một ngày nữa sẽ đưa tôi ra sân bay. Chúng ta nói, con người với nhau là một loại duyên, duyên phận rất sâu. Lần đầu gặp mặt ông đã tạo cho tôi rất nhiều thuận tiện. Trên đường trở về nhà, ông đã nói với tôi: *“Lầu ba khách sạn của tôi có một phòng hội nghị cao cấp, máy*

lạnh công suất cực lớn, rất mát mẽ". Tôi vừa nghe liền nói: "Có thể nào cho chúng tôi thuê để tổ chức buổi giảng tòa được không?". Ông rất là hào phóng, liền nói: "Không có vấn đề gì, nhất định tôi sẽ giúp sắp đặt mọi thứ". Thế là mọi việc đã lo xong, không còn lo lắng gì nữa. Thật sự không phải lo lắng gì nữa, tất cả mọi việc sẽ do nhân viên của ông giúp đỡ sắp xếp. Ngay cả lúc lên lớp cũng có nhân viên của ông châm trà cho chúng tôi. Vì vậy mà trong năm ngày đó chúng tôi đã được ăn những bữa ăn vô cùng thịnh soạn.

Kết quả sau khi xong năm ngày, ông nói: "Mọi thứ đều miễn phí hết". Sau khi xong năm ngày chúng tôi muốn đi thanh toán, nhưng khi đi trả tiền thì cô thu ngân nói đã được thanh toán hết rồi. Chúng tôi giật cả mình, không biết đã được thanh toán hết từ khi nào. Cô thu ngân này nói: "Mỗi ngày bà chủ đều đến thanh toán hết rồi". Chúng tôi liền đi hỏi bà chủ, bà chủ nói: "Bà mỗi ngày nghe giảng đều rất cảm động". Bởi vì bà chủ này là một người học Phật, bà mỗi ngày lạy Phật đều rơi nước mắt. Bà nói: "Sự giáo huấn tốt đến như vậy mà con của bà vẫn chưa tiếp nhận được". Con của bà đều đã mười mấy tuổi rồi, vì vậy bà nói: "Bà rất hy vọng bọn trẻ ở mảnh đất Hải Khẩu này có thể có được nhiều lợi ích. Mà lớp dạy học này có thể có được càng nhiều giáo viên đến giảng thì sẽ càng có nhiều đứa trẻ được lợi ích". Chúng tôi nghe được bà chủ nói như vậy trong lòng cũng rất cảm động. Vì vậy, đích thực là giáo huấn của cổ Thánh tiên Hiền chúng ta không thể xem nhẹ một câu nói nào, chúng đều có thể thực sự thực tiễn được trong cuộc sống của bạn, đều thể nghiệm được. Chúng tôi đã làm được chín kỳ mà không phải tốn tiền.

Cho nên, đích thực con người càng làm thì càng có thể chứng minh được chân lý là chân thực bất hư, cũng sẽ càng ngày càng có lòng tin. Vì vậy, chúng ta phải tuân theo đạo lý chính xác để kinh doanh cuộc đời, sẽ càng ngày càng nhiều trợ lực, gọi là "Chính nghĩa nhiều người ủng hộ, phi nghĩa không ai ủng hộ". Vả lại, người phi nghĩa còn có thể bị tù giam. Cho nên, nhóm người làm doanh nghiệp dạng thứ hai gặp phải bị tù tội.

Loại tình huống thứ ba là kiếm được tiền không có phạm pháp, nhưng vì giao tiếp lâu dài, áp lực công việc thường xuyên, cho nên có thể mới bốn mươi tuổi thân thể suy yếu, phải thường xuyên đến bệnh viện. Khi một người có sức khỏe suy yếu thì cuộc đời này có hạnh phúc gì đáng nói nữa hay không? Dù họ có nhiều tiền hơn đi nữa, quyền cao chức trọng hơn đi nữa, họ cũng sẽ không cảm thấy được vui vẻ gì. Bởi vì, con người một khi cảm thấy không thoải mái thì thân tâm đều bị giày vò. Cho nên, đời người cũng không nên làm như vậy.

Lúc tôi ở tại Hải Khẩu, phía trước nơi tôi ở là một khu phố ẩm thực nằm trên đường Kim Long. Cả khu phố đều bán sơn hào hải vị. Cho nên, bao nhiêu người thường xuyên đến đó ăn uống thời gian dài rất nhiều căn bệnh mãn tính đều xuất hiện. Mà con người đích thực là không đủ cẩn thận, thường hay xảy ra chuyện rồi mới cảnh giác. Nhưng đến khi xảy ra vấn đề rồi thì luôn luôn rất khó xử lý. Không chỉ vấn đề về sức khỏe, mà vấn đề về gia đình, vấn đề về hôn nhân, vấn đề về dạy dỗ con cái, chỉ cần họ cảm thấy không được thoải mái nữa thì có thể đều thuộc dạng cấm sâu khó nhỏ. Cho nên, quy hoạch cuộc đời tuyệt đối không phải chỉ có thể theo cầu danh, cầu lợi, theo đuổi sự hưởng lạc nhất thời. Cuộc đời phải nên phát triển toàn diện, phải viên mãn toàn diện.

Loại doanh nhân thứ tư chính là lấy lên được bỏ xuống được, không màng danh lợi như chú Lư. Vì thế, khi tôi nhìn thấy chú Lư thì cảm giác như chú rất thân thiết, căn bản không cảm nhận được tập khí của những người làm ăn buôn bán. Tôi nhìn thấy cứ nghĩ chú là dân trí thức. Vả lại, chú cũng nói cả đời chú mong muốn nhất chính là được dạy học, nhưng vì sinh kế lớn nhất của gia đình và cả việc phải nuôi cha mẹ, áp lực tài chính gia đình quá lớn, cho nên không thể không để cho chú theo nghiệp kinh doanh. Nhưng bởi vì chú có trí huệ, cho nên dù kinh doanh nhưng chú vẫn dạy tốt con cái của mình, cũng khiến cho rất nhiều thanh niên có duyên với chú nhận được nhiều lợi ích. Bất kỳ một doanh nhân nào quy hoạch cuộc đời của họ quan trọng nhất là sự việc gì vậy? Dù gấp gáp hay thong thả, chúng ta nhất định phải có thể **lấy được bỏ được**. Đây mới là trí huệ. Cho

nên, quy hoạch cuộc đời, việc quan trọng nhất là tự mình trưởng thành, chính là khai mở trí huệ của mình. Sự việc này vô cùng cấp bách. Giả sử trí huệ chúng ta không khai thì cuộc đời càng lúc càng nghiêm trọng, bởi vì sẽ đưa ra rất nhiều phán đoán sai, rất nhiều lựa chọn sai lầm. Mà bạn đưa ra phán đoán sai lầm cùng những quyết định sai lầm thì sẽ ảnh hưởng đến cuộc đời về sau của bạn. Bởi vì trí huệ của bạn chưa khai mở, cho nên mỗi bước đi đều nặng nề hơn. Bởi vì rất nhiều sự việc sai lầm đều gánh lên lưng, sau đó lại không biết cách nào để từ sai từ từ viên mãn trở lại, vì thế cả cuộc đời càng đi càng cảm thấy nhân sanh khổ đoạn. Cho nên tìm đối tượng phải có trí huệ, nuôi dạy con cái phải có trí huệ, kinh doanh sự nghiệp phải có trí huệ. Thậm chí, muốn cho thân tâm bạn được an lạc thì cũng phải có trí huệ. Việc quan trọng đầu tiên là phải tự mình trưởng thành, phải nỗ lực học tập. Việc học tập thì phải chọn đúng phương hướng, chọn đúng người thầy. Cho nên một người mà lúc nào cũng đều biết “thận tu”, đều biết “minh biện”, tự mình trưởng thành rất quan trọng.

Tiếp đến, **việc tổ chức gia đình rất quan trọng**. Nếu như một doanh nhân mà gia đình đã bại thì dù có quyền hơn, có tiền hơn cũng không có ý nghĩa gì. Bản thân họ cũng sẽ cảm thấy rất hụt hẫng, rồi cuộc vinh hoa phú quý của thế gian này cũng chỉ là mây bay trước mắt. Một người đến lúc về già có thể được hưởng thanh phước hay không quyết định ở việc người đó có chăm lo tốt cho gia đình hay không. Chú Lư cũng đã từng nói với tôi, chú có một cách làm đã kiên trì được mấy mươi năm rồi. Mỗi chủ nhật chú nhất định đều dành thời gian cho con cái, cho vợ, cùng ăn cơm với cha mẹ. Các vị bằng hữu, xin hỏi cách làm này của chú Lư là EQ hay là IQ? Học vấn hiện nay người Phương Tây rất hay khiến cho những thứ đơn giản trở nên phức tạp. Rõ ràng chỉ một câu lý luận giáo dục mà viết ra thành một quyển sách. Bạn vốn là cũng hiểu được một chút, nhưng sau khi xem xong thì lại trở nên không hiểu gì. Ngược lại, Thánh Hiền thì đem những thứ rất phức tạp hàm chứa thu nhiếp vào trong một - hai câu. Triết lý Thánh Hiền đã nói: “*Vạn pháp do nhân duyên sanh*”. Một câu nói đã hàm chứa toàn bộ vào trong đó. Trí huệ của những Thánh Hiền này không thể không khiến người ta bội phục. Người Phương Tây thì nói là EQ và IQ, bây giờ lại có thêm cái gọi là CQ và cả HQ. HQ gọi là chỉ

số sức khỏe. Nếu cứ tiếp tục như vậy, tôi nghĩ sẽ vượt qua mười chữ Q.

Vậy chúng ta hãy suy nghĩ, chú Lư kiên trì vào mỗi chủ nhật nhất định đều dành thời gian cho gia đình, xin hỏi động tác này là cảm tính hay là lý tính? Lý tính. Nếu chú không có tình yêu thương chân thật thì làm sao lại đưa ra quyết định này chứ? Chú có tình yêu thương chân thật. Chú không có trí huệ thì có thể biết cách xử xử hay không? Chú chân thật có lý trí. Cho nên, khi một người có chân tâm thì sẽ có lý trí và cũng có cảm tình. Rõ ràng chỉ là một thứ mà họ lại nói ra thành bao nhiêu thứ, cuối cùng nghe xong thành mơ mơ hồ hồ. Cho nên tôi *“tái ông mất ngựa, họa phước khó lường”*. Bởi vì tôi lúc nhỏ không thích đọc sách, mà thời đại tôi lớn lên thì sách Phương Tây rất nhiều, vì thế mà tôi trong rủi lại thành may. Đến hai mấy tuổi mà tôi cũng chưa đọc được sách Phương Tây. Kết quả khi mở các Kinh điển ra, chúng liền tạo dựng nền tảng về quan niệm tư tưởng cho tôi.

Tôi còn nhớ vào năm năm trước khi đọc sách, tôi có một đồng học từ nhỏ đã đọc rất nhiều sách do Phương Tây viết. Từ lúc học cấp hai đã bắt đầu xem các loại sách về tâm lý học, cái gì cũng xem cả, số lượng sách đã xem khiến tôi phải giật mình. Hễ mẹ của anh không có ở nhà thì anh chìm đắm trong cả đống sách ấy. Có tốt hay không? Xem sách cũng cần phải có trí huệ để lựa chọn, nếu đọc phải những sách không tốt thì phiền phức lớn rồi. Chúng ta suy nghĩ xem, một ly nước trong mà nhỏ vào một giọt mực thì mất thời gian không tới một giây, nhưng khi một giọt mực này nhiều vào thì liền bắt đầu xâm hại tư tưởng của bạn. Khi bạn muốn loại trừ giọt mực này ra thì bạn phải tốn bao nhiêu thời gian vậy? Giả như bạn học tốt hóa học, học tốt vật lý học, lập tức đem giấy lọc ra lọc trở lại, ít nhất cũng mất trên mười phút. Tỷ lệ là bao nhiêu vậy? Có thể tỷ lệ là một phần sáu trăm, hoặc hơn. Cho nên, phòng ngừa ô nhiễm rất là quan trọng. Đồng học này của tôi cũng khoảng hai mươi sáu tuổi rồi, chúng tôi thường hay tham khảo thảo luận một số vấn đề trong cuộc sống. Người bạn này thường chau mày mà nói: *“Anh vì sao lại có thể suy nghĩ như vậy được chứ, vì sao có thể đem sự việc nói thành đơn giản như vậy được chứ?”*. Nhưng mà lại thẳng thắn dứt khoát, người bạn này nói: *“Đầu óc của anh có thể*

đổi cho tôi được không?”. Cho nên, đích thực là trong thời đại bùng nổ thông tin tri thức như hiện nay, nếu như bạn không có khả năng phân biệt thị phi thiện ác rõ ràng thì bạn thật sự sẽ bị những tri thức hiện đại nhấn chìm. Hôm nay bạn học cái này, ngày mai lại đem quyển khác ra xem, trong lòng bạn sẽ không có được kết luận, không có cái gì làm chủ tể. Cho nên phải “thận tu”, phải xem sách.

Thời gian của cuộc đời có hạn, phải nên xem những văn chương đã được khẳng định chân lý mấy nghìn năm qua. Mà những văn chương này cũng không cần bạn phải xem nhiều, chỉ một quyển sách nhỏ này cuộc đời này của bạn có thể thọ dụng không hết. Có rất nhiều vị thầy lên đài giảng như chúng tôi hiện tại đều có chung một loại cảm nhận, đó là bất kỳ một người nào đến đây thỉnh giáo vấn đề nào đó thì một quyển “Đệ Tử Quy” này là có thể giải quyết được hết. Các vị bằng hữu có muốn thử hay không? Thật sự là như vậy. Cho nên, các vị liền có thể hiểu được cái trí huệ đó của các Thánh Hiền nhân, thật sự chúng ta không thể tưởng tượng được.

Một câu nói của Khổng Tử: *“Đệ tử nhập tắc hiếu, xuất tắc đê, cẩn nhi tín, phiếm ái chúng, nhi thân nhân, hành hữu dư lực, tắc dĩ học văn”* đã nắm bắt bảy cương lĩnh học vấn đạo đức của một con người. Bảy cương lĩnh này đã hàm nhiếp tất cả lý luận về việc xử sự đối người tiếp vật, tất cả đều ở trong đó. Tôi thuộc dạng *“Tái ông mất ngựa, họa phước khó lường”*.

Chúng ta từ câu chuyện về chú Lư có thể cảm nhận được, một người chân thật có lý trí thì họ sẽ biết cách yêu thương con cái họ như thế nào. Chú là người có tình yêu thương chân thật. Giả như một người mẹ rất yêu thương con cái của mình, *“việc gì con cũng không cần làm, con chỉ cần học hành cho tốt là được”*, xin hỏi người mẹ này có tình cảm chân thật hay không? Là giả. Đó gọi là nuông chiều, là dục vọng. Người mẹ đó nghĩ rằng mình muốn dẫn dắt con cái như thế nào thì cứ dẫn dắt, mình cảm thấy thích như thế nào thì làm, mình muốn yêu thương như thế nào thì yêu thương. Đó không phải là việc suy nghĩ cho con cái. Cho nên có rất nhiều người mẹ sinh ra hai - ba đứa con, có thể sẽ đặc biệt tốt đối với một đứa nào đó. Loại yêu thương

đó không phải là chân thật, đó đều là một loại dục vọng, cái dục vọng không chế chiếm hữu hàm chứa ở bên trong. Người mẹ đó dùng cái tâm yêu ghét của mình để yêu thương con cái. Yêu ghét không phải là chân tâm. Lúc nào cũng suy nghĩ cho chúng, tìm ra phương pháp giáo dục tốt nhất để dạy chúng, đây mới gọi là chân thật yêu thương. Cho nên rất nhiều bằng hữu đều nói: *“Nhưng mà chúng tôi đều không có cơ hội tìm được”*. Kỳ thực, để có thể cảm nhận học vấn tốt chân thật của Thánh Hiền là chân tâm của bạn, là chân tâm thành ý của bạn. Nếu bạn muốn dạy dỗ con cái bạn trở thành Mạnh Tử, thành Phạm Trọng Yêm của ngày nay, thì nhất định sẽ có người đem sách đến tặng cho bạn. Vẫn là phải xem tâm của bạn có chân thành khẩn thiết hay không?

Tôi trong mấy năm nay tiếp xúc với học vấn của Thánh Hiền có một hiện tượng rất kỳ diệu, chỉ cần trong đầu tôi hiện lên một quyển sách nào thì căn bản chỉ trong vòng vài tuần lễ tôi nhất định sẽ có được quyển sách đó, chưa hề có ngoại lệ. Về sau thì tôi không biết, bởi vì tôi chưa đọc xong, đọc không kịp. Cho nên chân tâm của bạn phải vì xã hội này thì rất nhiều trợ lực sẽ đến. Trong chân tâm của bạn muốn dạy dỗ tốt con cái thì cũng nhất định sẽ có rất nhiều người đến giúp bạn. Việc chúng ta không có được phương pháp tốt thì hãy quay đầu xem lại tâm của mình có đủ chân thành khẩn thiết hay không. Cho nên, người có tình yêu thương chân thật nhất định phải kiến lập trên lý trí. Người có lý trí chân thật thì họ nhất định sẽ biết cách yêu thương người khác như thế nào. Cho nên, EQ và IQ là một không phải hai.

Chúng ta vừa mới nói đến sự thành công, đương nhiên ba dạng người phía trước chúng ta đều không cần. Chúng ta cần là cách kinh doanh sau cùng. Cuộc đời này, tất cả những điều cần bạn kinh doanh có thể là chúng ta dùng một con số “không” để làm đại biểu. Bạn có nhà cửa, bạn có xe cộ, bạn có con cái, bạn có sự nghiệp, bạn có rất nhiều bạn tốt, đều là số “không” làm đại diện, sức khỏe là số một. Cho nên, cuộc đời dù có nhiều hơn đi nữa, chỉ cần bạn không có con số một này thì tất cả những thứ còn lại đều vô nghĩa. Tình trạng này con người hiện nay có nhiều hay không? Rất nhiều. Cho nên, sức khỏe rất

là quan trọng. Bạn phải xây dựng nền tảng sức khỏe thật tốt cho con cái ngay từ khi còn nhỏ.

Hiện nay, tôi nhìn thấy hai đứa cháu của mình cảm thấy sự lựa chọn của chị tôi thật là đúng đắn. Hai đứa đều khỏe mạnh, chưa hề bị bệnh tật gì, việc học hành cũng tập trung hơn người khác, có thời gian nhiều hơn người khác. Bởi vì chúng tiết kiệm được thời gian mệt mỏi, tiết kiệm được thời gian đi khám chữa bệnh, cho nên sao chúng lại có thể không học hành hơn người khác được. Chúng ta hy vọng trẻ con được khỏe mạnh, cũng mong muốn sức khỏe của người thân trong gia đình đều tốt, mà hy vọng cũng không có tác dụng gì, phải có trí tuệ mới được. Phải có trí tuệ chính xác thì mới được. Vậy giữ cho mình được khỏe mạnh như thế nào? Giữ cho gia đình được khỏe mạnh như thế nào? Việc này phải thông qua sự dụng tâm học tập của mình. Cho nên, phải “thận tư”, suy nghĩ đến điều kiện quan trọng nhất của sức khỏe trong cuộc sống. Những thứ cần phải học thì quá nhiều có phải không? Nghe như vậy xong, đến lúc đó các vị bằng hữu lại nói: “*Nào, thầy Thái hãy giúp tôi liệt kê ra các loại sách!*”. Thực tế có rất nhiều.

Học tập thì phải hiểu học, phải khéo học. Việc khéo học này không phải thuộc dạng đầu cơ trục lợi, mà việc khéo học này là phải biết mượn sự trợ lực. Vì sao khi tôi gặp chú Lư, chú và tôi nói chuyện hai giờ đồng hồ? Thật sự là tâm tình tôi xúc động đến nổi lập tức quỳ xuống đối với chú. Bởi vì trong khoảng thời gian ngắn ngủi như thế nhưng thật sự là “*gạn đục khơi trong*”. Mỗi câu nói đều là đánh thẳng vào trong tâm của bạn, bạn đều có thể lấy ra để sử dụng, và như vậy thì cuộc đời của bạn sẽ bớt đi rất nhiều sự oan uổng. Tôi còn nhớ trong lần nói chuyện đó, chú Lư nói một câu khiến tôi ấn tượng vô cùng sâu: “*Đối với chính mình phải đuổi cùng diệt tận, đối với người khác phải phúc hậu ba phần*”. Các vị bằng hữu, đừng nên hiểu sai, không phải là bảo bạn cầm dao đâm mình. Đuổi cùng diệt tận này là đuổi cùng diệt tận đối với thói quen xấu, tập khí xấu của mình, không thể nào được buông lơi. Chúng ta có được thái độ này trong ba tháng, đảm bảo thân tâm của bạn đều sẽ cảm thấy nhẹ nhàng trở lại, bởi vì chiến thắng chính mình chính là niềm vui lớn nhất. Cho nên, câu nói

này của chú đã để lại cho tôi ấn tượng rất sâu sắc. Mỗi lần chúng tôi muốn chạy trốn thì câu nói này như thế nào? “*Đuổi cùng giết tận*”, phải có dũng khí. Câu nói này đã để lại cho tôi ấn tượng rất sâu. Tôi cũng từ trong đó thể hội được, người thiện thấy hiền tài thì muốn học được như họ, khiêm tốn thọ giáo, cho nên họ có thể làm được việc đứng trên vai người khổng lồ. Đứng trên vai người khổng lồ thì thấy được xa hơn. Các vị bằng hữu, vậy ai là người khổng lồ? Trí huệ bốn - năm ngàn năm nay của cổ Thánh tiên Hiền là người khổng lồ. Các vị đã đứng lên đó chưa? Con cái của bạn đã đứng lên đó hay chưa? Cho nên, khi chúng ta có thể quý trọng trí huệ và kinh nghiệm của người khác thì bạn có thể tiết kiệm được việc phải đi những con đường oan uổng.

Về phương diện sức khỏe, tôi đã từng đọc qua mấy quyển sách của Tiến sĩ Lôi Cửu Nam. Từ trong những quyển sách của bà tôi đã hiểu ra được rất nhiều đạo lý của sự khỏe mạnh, gọi là: “*Bệnh từ miệng vào*”. Phải nên biết cách ăn như thế nào để có thể khỏe mạnh. Bây giờ chúng ta hãy cẩn thận suy nghĩ một chút về chủ đề này, nên ăn uống như thế nào? Làm sao để chăm lo cho sức khỏe của chính mình và sức khỏe của mọi người trong nhà? Khi nói đến sức khỏe, rất nhiều người đều suy nghĩ đến hai chữ “*dinh dưỡng*”. Hiện tại phải suy nghĩ đến việc dinh dưỡng không đủ hay là suy nghĩ đến việc dinh dưỡng quá dư thừa vậy? Bạn xem, rõ ràng là phải suy nghĩ đến việc dinh dưỡng bị dư thừa. Nhưng mà tâm lý con người hiện tại sợ điều gì? Là không đủ. Đúng vậy! Con người thật là lạ, rõ ràng bày ra ở trước mắt mà họ lại cứ nhìn mà không thấy, cứ làm theo những gì họ suy nghĩ. Cho nên, nhất định lão tổ tông của chúng ta sẽ ở đó mà lác đầu. Rõ ràng là giúp đỡ cho bạn mà bạn không nhận, còn những học thuyết có thể hại chết bạn thì bạn lại cố hết sức để nhồi nhét vào trong đầu của mình. Cho nên, chúng tôi cũng thường cảm thán con người chúng ta hiện nay là “*chịu nghe lời gạt chẳng chịu nghe lời khuyên, nhận giả mà không chịu nhận thật*”, thật sự là tự mình chuốc lấy cái khổ, không thể tự chủ được.

Tôi ngày trước không hiểu, vì vậy các vị bằng hữu nhìn thấy tôi thì các vị đều biết tôi là một người ăn uống thất bại, vì vậy mà người cứ óm tong teo, ăn uống những đồ tạp nhạp quá nhiều.

Chúng tôi trong những buổi báo cáo về dinh dưỡng đã thống kê ra được mười loại lớn thức ăn tạp nhạp. Các vị bằng hữu có biết là những loại nào hay không? McDonald's không thể xem là một trong mười thức ăn tạp nhạp, mà được xem là loại thức ăn không cân bằng. Bởi vì dầu họ chiên vẫn là loại dầu sạch, nhưng vì rau củ quả trong thức ăn của họ quá ít, vì thế mà dinh dưỡng không được cân bằng. Chúng ta hãy xem thói quen ăn uống của người Phương Tây du nhập vào Trung Quốc đã tạo ra hiện tượng gì? Các vị xem, hiện nay vào nghỉ hè thì rất nhiều trường học liền bắt đầu chiêu sinh lớp học giảm cân. Các em nhỏ phải ở nơi đó để vận động, trong đầu thì lại nghĩ: *"Mình chỉ cần làm tốt năm ngày này, đến ngày thứ bảy thì mẹ sẽ dắt mình đi McDonald's"*. Có hiệu quả hay không? Không có hiệu quả. Cha mẹ không có quan niệm chính xác thì không thể nào nuôi dưỡng con cái được khỏe mạnh. Người lớn còn không có định công thì làm sao con cái có được định lực chứ? Bạn bảo chúng không được ăn cái này, ăn cái này sẽ có hại cho sức khỏe của con, vậy thì làm sao chúng chấp nhận được. Cho nên mười loại thức ăn tạp nhạp này nếu như tôi nói xong thì có thể các vị sẽ liền cảm thấy vậy thì cái gì cũng không thể ăn được.

Nói khái quát thì cố gắng ăn ít những thực phẩm có chứa các loại dầu chiên, có chứa cholesterol, có chứa chất bảo quản. Thậm chí, những đồ ăn quay nướng chứa ba chất gây ung thư hàng đầu. Khi trải qua việc nướng trong nhiệt độ cao, các protein liền biến chất. Vì thế, một cái đùi gà nướng có chứa chất độc hại bằng sáu mươi điều thuốc. Cho nên có rất nhiều phụ nữ mặc dù không hút thuốc mà vẫn bị ung thư phổi. Đương nhiên, một nhân tố khác đó là phụ nữ thường hay nấu nướng cũng rất vất vả. Cũng bởi vì rất nhiều trẻ con đều thích ăn những thứ này, và cả kẹo mút. Những loại kẹo mút đó ngay cả kiến gián đều không thèm ăn vậy mà bạn lại muốn ăn. Chúng lỡ ăn phải thì đi còn nhón chân, bạn thì ăn và mặc kệ. Nhưng mà sau thời gian dài ăn như vậy sẽ xảy ra vấn đề. Cho nên tôi nói người hiện nay không cần phải dùng đến xác ướp làm gì vì chết đi có thể sẽ trở thành xác ướp, bởi vì đã ăn chất bảo quản nhiều quá rồi.

Tiếp đến là nước uống có ga. Nước ngọt có ga làm tổn hại đến răng và dạ dày rất lớn. Thành dạ dày cứ bị tổn thương từng chút từng chút một, cuối cùng thì dạ dày sẽ bị viêm. Tiếp đến là thủng dạ dày. Vì sao mà tôi lại rành đến như vậy? Bởi vì tôi đã từng trải qua rồi. Tôi còn nhớ lúc nhỏ mỗi lần đi mời khách, thức ăn còn chưa dọn lên thì tôi tuyên bố đã no rồi, là do uống nước ngọt mà no. Đúng vậy! Dạ dày bị tổn thương. Mà dạ dày tổn thương thì việc hấp thu sẽ có giới hạn, thế là thể chất cũng sẽ không tốt. Cho nên, tôi thường hay nói: *“Tôi khi trẻ hay uống nước ngọt, tới bây giờ còn chưa ợ hơi ra hết”*, cho nên dạ dày thường hay bị đầy hơi. Vì sao tôi lại phải nói ra như vậy? Là hy vọng con cái của các vị không phải hối tiếc giống như tôi. Tôi thường nghĩ, nếu như sức khỏe của tôi mà tốt thì một ngày tôi có thể giảng tám tiếng đồng hồ. Hy vọng là sức khỏe có thể mỗi ngày một tốt hơn. Chẳng qua là sau khi có kiến thức, đích thực là đã không còn tình trạng làm hại sức khỏe bản thân nữa, cho nên đối với những loại thức ăn tạp nhạp này tôi cơ bản là không có động lòng nữa. Vì sao vậy? Vì *“thân bị thương, cha mẹ lo”*. Ngay cả việc này mà còn làm không được thì chúng tôi thật sự cũng không có tư cách để ngồi ở đây mà hoàng dương văn hóa truyền thống.

Còn có một thứ cũng rất lợi hại gọi là thực phẩm đông lạnh, các loại kem. Về cơ bản, rất nhiều người mà không có những thứ này đúng là sống cũng không nổi. Có người một ngày ăn mấy cây kem. Kỳ thực, Lão tổ tông có một câu: *“Sự sự yếu đạo pháp tự nhiên”*, bạn đi ngược lại với tự nhiên thì sẽ làm tổn thương chính mình.

Chúng ta hãy xem động cơ của chiếc xe hơi khi nó hoạt động thì nhiệt độ tăng lên rất cao. Lúc đó nếu như bạn đột nhiên đem một thau nước đá đổ vào, chiếc máy này vốn là có thể sử dụng được mười năm, nhưng do bạn thường hay đem nước lạnh đổ vào, tôi nghĩ không tới ba năm thì bộ máy này sẽ có trục trặc. Nhiệt độ của thân thể bạn khoảng 37 độ C (từ 36 đến 37 độ), một nhiệt độ cao đến như vậy mà thường hay bị bạn dùng ly nước 0 độ C uống vào, máu huyết của bạn vốn là có thể chảy một cách rất thuận lợi, những ly nước đá này được uống vào thì nó đã bị ngưng lại. Cho nên, trong một thời gian dài cứ như vậy thì bộ máy cơ thể của bạn sẽ bị tổn thương, luôn bị hao tổn, vậy thì thể lực dần dần sẽ đi xuống.

Vả lại, phụ nữ mà hay ăn uống đồ lạnh như vậy thì sẽ dễ dàng sinh ra rất nhiều bệnh phụ nữ, vì sao vậy? Bởi vì người phụ nữ mỗi tháng đều thải độc ra ngoài một lần, khi thải độc thì tử cung mở ra, sau khi thải hết sạch sẽ thì mới thu lại phải không? Nhưng bởi vì bạn uống nước đá vào thì nó liền co rút lại, thế là nó co cụm lại, chất độc đáng phải thải ra hết nhưng chưa thải hết. Tử cung là một cơ quan giải độc rất lớn, nhưng chưa thải hết những chất độc. Lần thải tiếp theo là khi nào vậy? Hai mươi tám ngày sau đó. Xin hỏi trong hai mươi tám ngày này thì chúng sẽ đi về đâu? Nó sẽ theo sự tuần hoàn máu mà lan đi khắp cơ thể. Những độc tố này sẽ tiếp tục hồi lưu. Sau đó, độc tố trong tử cung càng nhiều hơn thì bệnh phụ nữ liền xuất hiện. Vì thế hiện nay những phụ nữ bị cắt buồng trứng thì rất nhiều. Đây không phải là chuyện giết gân. Cho nên chúng ta chân thật phải có sự nhận thức rõ ràng sự nguy hại của những thực phẩm này thì bạn mới có thể tránh khỏi được những nguy hại này.

Chúng tôi thấy trên các trang web chuyên môn trên mạng có nói rõ về mười loại thức ăn nguy hại này. Các vị bằng hữu có thể lên mạng để tải những tài liệu này về. Cho nên, ăn uống trước phải biết cái gì không nên ăn, sau đó lại suy nghĩ đến việc nên ăn cái gì. Bởi vì bạn mà ăn quá nhiều những thứ không nên ăn thì sức khỏe của bạn sẽ rơi vào tình trạng rất tệ hại. Việc này giống như việc cầu học vấn, chưa hành thiện thì trước phải bàn đến việc sửa lỗi; chưa ăn xong phải biết loại trừ những thứ xấu. Chúng ta hiểu được hiện tại vấn đề không phải là dinh dưỡng không tốt mà là ở dinh dưỡng quá dư thừa, cho nên phải cân bằng dinh dưỡng. Ăn nhiều rau củ, trái cây thì mới khỏe mạnh được.

Vậy làm thế nào để cân bằng dinh dưỡng? Căn cứ vào những nhà dinh dưỡng học cận đại gần đây nhất đã nói thì tốt nhất là ăn thức ăn chay. Hiện tại số người hưởng ứng việc ăn chay nhiều nhất không phải người Phương Đông, mà hiện tại số người Phương Tây theo chủ nghĩa ăn chay rất nhiều. Họ không phải ăn chay vì là một tín đồ tôn giáo, mà họ là vì đã kịp thời tỉnh ngộ, không thể tiếp tục được nữa, quay đầu trở lại bắt đầu ăn chay. Rất nhiều người khi nói đến ăn chay thì họ lo lắng nói việc đó không đủ dinh dưỡng, đặc biệt là không đủ protein. Chúng ta hãy tỉ mỉ phân tích thì trong thực vật hàm lượng

protein rất cao. Như rong biển, đậu phộng, mè có hàm lượng protein rất cao. Thực ra, một người một ngày cần bao nhiêu protein vậy? Bốn mươi đến sáu mươi gram. Có nhiều hay không? Không nhiều. Con người hiện tại thực sự là sữa chữa sai lầm quá mức. Việc ăn chay tuyệt đối vẫn đủ protein. Và lại, việc ăn quá nhiều protein thì có hại hay không? Có hại. Cho nên, mấu chốt con người không học việc này, kỳ thực khi họ ở đó nói rằng ăn chay không đủ dinh dưỡng, thật sự là không phải họ sợ không đủ dinh dưỡng mà là họ không thể từ bỏ việc ăn thịt cá. Thực tại, việc ăn thịt cá thật sự là không phải đang ăn thịt cá, mà là đang ăn những chất điều vị. Vị bằng hữu này nói là ăn xác chết, thật sự là đang ăn những thứ gì vậy? Là đang ăn các loại chất điều vị. Cái lưỡi đã bị đánh lừa. Mà bị lừa lâu rồi thì thật sự là không biết, vì thế mà họ không thể nuốt nổi thứ có hương vị như khoai tây, không thể nuốt nổi mùi vị của củ cải đỏ. Thật đáng thương!

Tôi lúc trước có lúc đã trồng rau, không xào ăn mà ăn sống, ăn vào cảm thấy rất là ngọt. Sau khi ăn xong có cảm giác như trên đỉnh đầu có nguồn năng lượng tỏa ra. Thật vậy! Và lại, ăn những thứ này vào thì bạn sẽ cảm thấy thân thể nhẹ nhàng thoải mái. Đó là gì vậy? Đó chính là năng lượng mà bạn không hề nhìn thấy. Tất cả những rau củ quả tươi trong đó đều có chứa năng lượng rất phong phú. Cho nên, con người không chỉ cần dinh dưỡng mà cái cần hơn là sau khi bạn ăn xong khiến cho bạn có tinh thần sáng khoái, là những thức ăn khiến cho bạn thật sự có tinh thần. Những việc này rất quan trọng.

Được rồi! Tiết học tới chúng ta sẽ tiếp tục thảo luận. Xin cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 24

Xin chào các vị bằng hữu, chào mọi người!

Phía trước chúng ta đã nói đến ăn uống như thế nào để được khỏe mạnh. Những tri thức này của tôi có được cũng là nhờ vận dụng rất nhiều thứ mà những vị học giả này đã thâm nhập nghiên cứu cả một

đời. Họ đã tích lũy lại được những kinh nghiệm này, trong đó một vị ảnh hưởng nhiều nhất mà tôi đã nói với các vị đó là Tiến sĩ Lôi Cửu Nam. Vị Tiến sĩ họ Lôi này là một Tiến sĩ hóa học chuyên môn nghiên cứu về ung thư. Bà làm việc trong bệnh viện ung thư một thời gian và đã phát hiện ra một sự việc, đó là tỉ lệ người bệnh tử vong đã tiếp nhận qua việc trị liệu và người không được trị liệu là tương đương như nhau. Vậy tỉ lệ tử vong là như nhau thì có cần tiếp tục sử dụng điều trị nữa không? Vẫn cứu chữa à? Các vị sao mà có lượng tâm đến như vậy. Hy vọng con cái của các vị về sau có thể làm bác sĩ! Làm bác sĩ thì quan trọng nhất là gì? Là y đức.

Các vị bằng hữu, đức là gốc. Có một vị trưởng giả khi nói đến đoạn này, ông nói: *“Xã hội này cái gì cũng đã dạy rồi, có một thứ lại không hề dạy, đó là đạo đức. Cho nên, hiện tại cả nền giáo dục gọi là giáo dục thiếu đạo đức”*. Câu nói này của ông chân thật rất hóm hỉnh. Vậy sau khi chúng ta cười xong thì hãy bắt đầu từ chính mình mà làm, mau mau tìm cái đức trở lại. Thầy mà vô đức thì sẽ như thế nào?

Tôi có một lần đến trường cảnh sát để diễn giảng, những cảnh sát này đều không phải mới tốt nghiệp, cũng không phải học sinh trong trường, mà đều là những người đã phục vụ trong xã hội được một thời gian. Tôi thấy rất nhiều người đeo huy hiệu trên vai đều là những chức vị lớn. Hôm đó đến tham dự cũng gần 200 người. Tôi đến làm buổi diễn giảng với họ. Họ người nào cũng rất khỏe mạnh cường tráng, không ai ốm yếu như tôi. Kết quả khi vừa bước vào; hôm đó là buổi tối, họ nhìn thấy sắc mặt tôi không tốt, họ nói: *“Tối rồi mà cũng lên lớp sao”*. Các vị bằng hữu, nếu các vị gặp phải trường hợp này thì các vị có cần phải nói hay không? Việc học vấn của chúng ta quan trọng nhất chính là không bị ngoại cảnh lay chuyển, họ vì sao lại hung hăng với bạn như vậy? Bởi vì họ không hiểu, không thể trách họ. Chúng tôi phải dùng tâm chân thành của mình, có thể lợi dụng cơ hội của buổi tối này để đưa một số khái thị cho cuộc đời của họ, đây là bổn phận của chúng tôi đối với họ. Chúng ta nói gặp nhau là đã có duyên. Khi họ đều đã ngồi xong, tôi liền nghĩ đến việc *“đến nhà người ta thì phải hòa nhập với gia đình người ta”*, cho nên nhất định phải tán thán họ. Khi bắt đầu, họ cũng rất lễ nghi nói: *“Nghiêm”*. Cái khí thế lúc

đó khiến ai cũng phải giật mình, sau đó còn chào tôi nữa. Vào lúc này, tôi liền nhắc chân phải lên và rê chân một cái đứng nghiêm với họ. Họ nhìn thấy tôi cũng ra vẻ hiểu lễ nghi. Tiếp theo tôi nói: *“Xin chào các sếp”*. Họ vốn vẻ mặt rất khó coi liền trở nên rất thân thiết. Cho nên chúng ta nói: *“Chuyện đời từng trải như văn chương”*, đến chỗ của người ta phải cho người ta sự công nhận, phải tôn trọng người ta. Bạn kính người ta một phần, người ta kính bạn ba phần. Cho nên sau đó vẻ mặt của họ đã thay đổi. Mới bắt đầu vào giảng thì họ còn nói cười rôm rả, nhưng sau đó mỗi câu nói đều có đạo lý mật thiết với cuộc đời và việc giáo dục con cái của họ, thế là tất cả im phăng phắc, lắng nghe rất chăm chú. Vả lại, có lúc còn rơi cả nước mắt vì cảm động khi nói đến hiểu đạo. Nhìn thấy thái độ của họ mà chúng tôi rất cảm động.

Cho nên khi mới bắt đầu, rất nhiều người đã kiến nghị với tôi: *“Sự ô nhiễm trong ngành cảnh sát rất nghiêm trọng, anh có thể giảng được một tiếng đồng hồ thì đã hay lắm rồi. Giảng xong một tiếng đồng hồ thì nhất định phải nghỉ một chút”*. Họ kiến nghị với tôi như vậy. Nhưng khi tôi giảng, đột nhiên sâu sắc phát giác ra mỗi người đều có cái tâm hiếu thiện hiếu đức, chỉ là chúng ta có đủ tâm chân thành để có thể thức tỉnh cái tâm này của họ hay không. Vấn đề vẫn là ở chúng ta, không phải ở họ. Cho nên, tôi đã nói với các vị bằng hữu này: ***“Một xã hội nếu muốn có thể an định, nhân tâm không hoang mang lo sợ, thì nhờ có ba ngành nghề tối quan trọng”***.

Ngành nghề thứ nhất là giáo viên. Khi thầy cô không có đạo đức thì tất cả phụ huynh đều lo lắng.

Khi tôi diễn giảng ở Lô Giang đến ngày thứ ba, buổi tối tôi đi ra ngoài tản bộ gặp được hai vị thầy của Trường Sư phạm đã về hưu. Trường Sư phạm này chuyên đào tạo những giáo viên dạy mẫu giáo. Kết quả, hai vị thầy này nhìn thấy tôi họ liền muốn quỳ xuống. Tôi liền mau chóng kéo họ đứng lên. Tôi bị họ làm giật mình. Nhưng mà tôi có thể trực tiếp, bởi vì cái động tác đó của họ vừa thực hiện thì nước mắt tôi đã rơi. Tôi cảm nhận được bi thiết đó của họ. Họ nói: *“Thầy Thái à, chúng tôi đã dạy ra những học trò này mà đạo đức của chúng rất bại*

hoại, làm sao để mà dạy con trẻ chứ? Thầy hãy cứu những vị giáo viên trong tương lai này". Họ nói: *"Hiện tại, thầy cô nhận quà cáp rất nhiều, rất nhiều"*. Nhưng chúng ta có thể trách những thầy cô này hay không? Không thể trách. Học viện giáo dục của chúng ta trọng điểm là ở đâu vậy? Có nhấn mạnh đức hạnh của thầy cô hay không? Có nhấn mạnh nhưng không phải là chủ yếu nhất. Trái lại, nhấn mạnh nhất lại là kỹ xảo. Mà trọng trách làm một người thầy chân thật thì ở đâu? Không phải việc bạn dạy chúng chữ này viết như thế nào, không phải việc bạn dạy chúng từ này đặt câu như thế nào, mà ở "Truyền đạo, thọ nghiệp, giải hoặc". Nghĩa là truyền thụ cái đạo xử sự làm người để cả đời đứa trẻ có thể đỉnh thiên lập địa. Đây mới là chức trách quan trọng nhất của người thầy.

Kỳ thực, có rất nhiều người lựa chọn công việc giáo viên thì họ đều có cái tâm như vậy, vấn đề chỉ là cái tâm ấy muốn được tiếp tục duy trì, muốn tiếp tục nhiệt tình để có thể kéo dài về sau thì cần phải thông qua sự dẫn dắt và huấn tập của những giáo viên tốt thì mới được. Cho nên, tôi cũng rất hy vọng có được cơ hội đi đến những Trường Sư phạm để diễn giảng, để cho những vị thầy cô đã có một số kinh nghiệm này của chúng tôi có thể thành tựu được sự chuẩn mực cả cuộc đời dạy học của những giáo viên này. Giáo dục cần phải coi trọng luân lý, cần phải truyền thừa những kinh nghiệm quý báu này.

Tôi khởi cái ý niệm này thì lần này được đi đến Sán Đầu để diễn giảng cho trường đại học, cùng với gần 300 nghiên cứu sinh diễn giảng về văn hóa và cuộc đời. Chúng tôi cũng tin sẽ có càng nhiều hơn nữa những vị giáo viên có thể đi theo con đường phát huy văn hóa truyền thống, thức tỉnh sự đạo tôn nghiêm. Sự đạo không thể đoạn dứt, sự đạo mà đoạn dứt thì học vấn của Thánh Hiền sẽ không có ai truyền nữa. Vì thế, ngành nghề thứ nhất này vô cùng quan trọng. Có được thầy cô tốt thì phụ huynh mới yên tâm.

Ngành nghề thứ hai là bác sĩ. Bác sĩ nếu như thiếu đạo đức thì bệnh nhân sẽ lo lắng không yên. Trước khi đến bệnh viện thì tâm tình người bệnh đã suy sụp rồi, giả sử gặp phải bác sĩ không có y đức thì họ sẽ thật là đau khổ. Rất nhiều bệnh viện có thể sẽ nói: *"Doanh số năm nay của chúng ta phải phấn đấu đạt 200 triệu, hay là 500 triệu"*. Bệnh viện có thể nói chuyện doanh thu được không? Thiên chức của

y bác sĩ là gì vậy? Là cứu nhân tế thế, là giúp cho con người tránh khỏi sự đau đớn. Doanh số của họ càng cao thì đại biểu cho điều gì? Là người khám bệnh càng ngày càng nhiều. Cho nên, bác sĩ về sau phải khiến cho người ta khi nhìn liền cảm thấy vui mừng nhất. Cho nên, đức rất là quan trọng.

Chúng tôi nhớ lại bác sĩ của mười mấy năm về trước. Tôi có một vị bằng hữu cũng là giáo viên trong trung tâm của chúng tôi, cha anh làm thầy thuốc. Anh nói cha của anh ấy khám bệnh cho người bệnh thì không thu tiền khám, người ta thích đưa bao nhiêu thì đưa. Bởi vì họ sống ở Cát Lâm vùng Đông Bắc, thời tiết vô cùng lạnh, chỉ cần người bệnh có nhu cầu, dù trời băng đất tuyết thì cha anh cũng sẽ đi đến nơi đó. Vì vậy mà vị giáo viên này bây giờ đi hoằng dương văn hóa một cách toàn tâm toàn ý. Bốn giờ sáng đã thức dậy nghe Kinh đến sáu giờ. Sáu giờ thì vội vàng đi đến trường, làm người đầu tiên đến lớp để làm gương cho học trò. Buổi tối trở về thì cố định học tập một giờ đồng hồ. Mỗi ngày ba giờ đồng hồ, đó thật sự là một nghị lực. Anh ấy nói: *“Không nghe được giáo lý Thánh Hiền nên cuộc đời mấy mươi năm trong đen tối. Hiện tại đã có chút ánh sáng, không chỉ soi rọi chính mình mà còn soi rọi cho rất nhiều học trò, rất nhiều bạn bè”*, vì thế mà anh ấy đã có được cái động lực này. Một người đối với người khác có tâm nhân từ như vậy, đối với văn hóa có sứ mệnh cảm như vậy, căn nguyên vẫn là ở hiếu đạo. Anh ấy từ nhỏ đã nhìn thấy cha mẹ có thể làm lợi ích cho người khác một cách vô điều kiện như vậy cho nên đã vun trồng cho anh bản tánh thiện lương này. Tôi còn nhớ, có một lần anh nói về mẹ của anh ấy. Anh nói buổi chiều anh dạy xong trở về nhà, mẹ anh vừa mới nấu xong cho anh một tô bánh bột mì nóng hổi, khi chuẩn bị ăn thì có một người đang rất đói đến gõ cửa. Mẹ của anh không nói lời nào, đã bưng tô bánh bột mì của anh đem cho người đó ăn. Cho nên khi người làm cha mẹ chúng ta dùng tâm chí thành để giúp đỡ người khác thì đã trồng cho nhân cách cuộc đời chúng ta cái thiện căn sâu dày nhất, cả đời nhận không hết lợi ích.

Thầy thuốc, bác sĩ trong lịch sử chúng ta đã có những danh y đều là người có tấm lòng nhân hậu, cứu người khổ nạn. Các vị bằng hữu, y học trong tương lai tin rằng Trung y sẽ dần dần được nâng tầm, bởi vì y thuật cứu chữa bệnh đã đi đến một cái nút thắt. Trung y nâng tầm

cũng không phải tự nhiên được nâng lên, cũng không phải bạn ở đó chỉ vỗ tay mà nó nâng tầm lên cao, cần phải có người chân thật có sự thâm nhập văn hóa để kế thừa tiếp nối. Cho nên, con cái các vị chỉ cần có thể thâm nhập văn hóa truyền thống thì có thể hoàng dương y học. Một người bác sĩ tốt thì có thể an được biết bao nhiêu nhân tâm của con người, có thể cứu được biết bao gia đình, điều này thật sự là không có cách nào để tính đếm. Một người cha giả sử bị bệnh nguy kịch không thể cứu chữa được thì có thể sẽ khiến cho vận mệnh của một gia đình thay đổi rất lớn. Cho nên bởi vì sao mà người xưa tôn kính nhất là nghề y và nghề giáo. Bởi vì người làm bác sĩ, người làm thầy niệm niệm đều là nghĩ cách giúp đỡ người khác, thành tựu học trò. Hai ngành nghề này đặc biệt quan trọng.

Ngành nghề thứ ba là cảnh sát. Mỗi một người khi đối diện người cảnh sát thì tâm tình như thế nào? Họ có thể đang đối diện với tình trạng nguy cấp nào đó trong cuộc đời, tâm tình vô cùng khủng hoảng. Vào lúc này, nếu như cảnh sát là người thiếu đạo đức thì họ cũng sẽ giống như rơi vào trong vực thẳm tối tăm, cảm thấy “*kêu trời trời không hay, kêu đất đất không biết*”, sẽ cảm thấy xã hội này không còn sự ấm áp nào nữa, không có chính nghĩa nữa. Nếu vào lúc này, nhân viên cảnh sát bày tỏ thái độ vì nhân dân phục vụ, toàn tâm toàn ý giúp nhân dân giải quyết vấn đề, thì một đời của họ sẽ mang ơn đội đức. Tôi đã nói với các vị cảnh sát này: “*Mỗi một người đến mà các vị toàn tâm toàn ý giúp đỡ họ thì nhân tâm của chúng ta đã được nâng lên một tầm cao rồi*”. Thậm chí đối với một phạm nhân nào, bạn dùng tâm chân thành để vỗ vai của họ nói: “*Làm người thì phải hiếu thảo, không nên để cha mẹ lo lắng như vậy*”. Có thể cái vỗ vai và câu nói đó của bạn đã đánh thức được lương tri của họ, bởi vì công việc này cũng vô cùng quan trọng. Đương nhiên, con người nếu muốn làm cho tốt công việc của mình thì trước tiên nhất định phải chăm lo tốt cho gia đình. Cho nên trong khóa trình, chúng tôi cũng có nói đến vợ chồng, nói đến vấn đề giáo dục con cái, nói đến chín giờ tối. Tôi nói: “*Thưa các sếp, hôm nay chúng ta nói đến đây là kết thúc*”. Kết quả rất nhiều người đồng thanh nói: “*Anh đừng xuống, hãy nói tiếp đi*”. Tôi ngồi đó cũng không biết phải làm sao, sau đó tôi đã đưa ra thỏa thuận, tôi nói: “*Tôi nghĩ rằng Lưu Đức Hoa biểu diễn thì mới bị yêu cầu hát thêm*

nữa, ai ngờ diễn giảng mà cũng có yêu cầu nói thêm nữa". Thế là vị lãnh đạo, vị cán bộ này liền nói: *"Hay là thêm nữa tiếng nữa, đến chín giờ rưỡi đi"*. Sau đó, tôi đã nói thêm nữa tiếng đồng hồ. Sau khi nói xong, tôi đã thể hội được cảm giác của Lưu Đức Hoa, là cảm giác gì vậy? Nhiều người đàn ông cao to như vậy vây quanh bạn để xin chữ ký. Thật vậy! Mỗi một người đều có bản tính rất chân thành, đều có thể làm cho thức tỉnh. Sau đó, có người (chỉ mới gặp tôi lần đầu) đã đem một số vấn đề trong gia đình rất chân thành muốn thảo luận với tôi. Chúng tôi nhìn thấy cũng rất cảm động, cũng cảm nhận được các gia đình hiện tại đích thực đều *"có một quyển Kinh khó đọc"*. Cuộc đời tuyệt đối không phải là một ván cờ tốt dành cho bạn, công phu chân thật của đời người giá trị là ở chỗ nào vậy? Đó là bạn có một ván cờ không dễ đi, nhưng bạn lại có thể làm cho sống động đầy màu sắc trong mỗi bước cờ đó, gọi là *"con người xưa nay ai chẳng chết, hãy để lòng son chiếu sử xanh"*, dùng sự chân thành của mình để chiếu rọi những người có duyên ở bên cạnh. Cho nên ba loại ngành nghề này không được thiếu đạo đức.

Tiến sĩ Lôi Cửu Nam vô cùng có đạo đức lương tri, cho nên bà biết được rốt cuộc đây không phải là phương pháp có thể thật sự giải quyết được ung thư, vì vậy bà liền bắt đầu nghiên cứu đến thức ăn, nghiên cứu ảnh hưởng của tâm lý đối với sức khỏe. Vì vậy, sách mà bà xuất bản đều có ba phương diện là thân - tâm - linh, ba thứ trong một thể.

Người ta thường nói song phương cùng tiến hành, bà thì tam phương cùng tiến hành. Chỉ một quyển sách nhỏ mà đã bộc lộ được kinh nghiệm mấy mươi năm trong cuộc đời của bà. Cho nên, học về sức khỏe thì Tiến sĩ Lôi Cửu Nam là một người khổng lồ, bạn chỉ cần đứng trên vai của người này thì có thể thọ dụng được nhiều kinh nghiệm, vả lại bà cũng sẽ không đến trước cửa nhà bạn để lấy tiền. Một người mà đối với những tri thức này vì sao lại có được cái tầm nhìn cao như vậy, động lực của họ là ở đâu? Nếu chỉ vì danh, chỉ vì lợi thì tầm nhìn của họ không thể nào được cao như vậy, đều là nhờ vào cái tâm vô tư hy vọng có thể cứu vãn được thân tâm và sức khỏe cho người khác thì họ mới có được cái tầm nhìn cao xa đến được như vậy. Cho nên học bất kỳ một thứ gì, chỉ cần chịu thọ giáo, chịu

tiếp nhận kinh nghiệm của người khác thì bạn sẽ tiết kiệm được rất nhiều công sức.

Chúng ta vừa nói, trong các quan niệm lý giải được hiện tại vấn đề sức khỏe là nằm ở dư thừa dinh dưỡng, cho nên hiện tại phải suy nghĩ làm sao để cân bằng dinh dưỡng. Ngay cả việc bảo vệ sức khỏe cũng không thể tách rời những tư tưởng triết học rất quan trọng, gọi là *“trung dung chi đạo”*. Quá nhiều thì dư thừa dinh dưỡng, không đủ thì dinh dưỡng không tốt, vì vậy vẫn là phải tuân theo *“trung dung chi đạo”*.

Vừa nói đến protein, chỉ cần 40g đến 60g là đủ, mà trong các loại thức ăn chay thì đã có lượng protein rất phong phú. Khi chúng ta ăn quá nhiều protein tính động vật, một khi protein này bị dư thừa thì sức khỏe sẽ bị ảnh hưởng càng nặng hơn. Ảnh hưởng như thế nào vậy? Protein là tính axit, cơ thể chúng ta là tính kiềm yếu. Cơ thể là một công xưởng hóa học rất lớn. Khi thân thể bạn vốn phải là tính kiềm yếu, bây giờ lại biến thành tính axit thì cũng giống như đem các cơ quan nội tạng của bạn ngâm vào trong dung dịch axit vậy. Vì vậy, về lâu về dài nội tạng của bạn sẽ suy kiệt. Hiện tại, các cơ quan nội tạng con người đều sớm có vấn đề, bởi vì bạn để chúng ở trong tình trạng bị axit trong thời gian dài, thể chất mang tính axit. Có câu: *“Thể chất mang tính axit là nguồn căn của vạn bệnh tật”*. Câu này không phải nói tùy tiện. Bởi vì thể chất của bạn axit hóa rồi, cơ thể của bạn sẽ khởi động một quy trình để bảo vệ sức khỏe, vì nó cần phải trung hòa axit và kiềm, khiến cho cơ thể của bạn dần dần biến thành tính kiềm yếu. Trong khi đó bạn vẫn không ăn những thức ăn mang tính kiềm (rau, củ, quả là nhiều nhất), cho nên nó đành phải lấy những vật chất mang tính kiềm sẵn có trên cơ thể ra để trung hòa những thứ mang tính axit. Lấy từ đâu vậy? Trong cơ thể chúng ta thành phần có tính kiềm nhiều nhất chính là canxi, mà bộ phận nhiều canxi nhất là xương, thế là xương của bạn cần phải tiết canxi ra để trung hòa tính axit. Một khi canxi được tiết ra rồi thì xương của bạn sẽ như thế nào? Là mắc chứng bệnh loãng xương. Rất nhiều trường hợp hiện nay đều không phải là ngẫu nhiên. Chúng ta nhất định phải hiểu rõ đạo lý của nó, nếu không thì tất cả mọi người đều chỉ xét ở kết quả, nói

là: “*Người hiện tại thường hay mắc chứng loãng xương*”, giống như việc bốc thăm vậy, như vậy thì không đúng. Một khi phải tiết ra canxi thì xương của bạn sẽ xốp đi. Cho nên rất nhiều người ba mươi tuổi đi khám mà xương giống như người năm mươi - sáu mươi tuổi. Rất nhiều người già bởi vì xương bị loãng, có thể họ chỉ cần hít hơi một cái thì cũng có thể dẫn đến gãy xương, là chết. Người già sợ nhất gì vậy? Sợ nhất là gãy xương. Sau khi gãy xương thì tuổi thọ sẽ không còn được bao lâu nữa. Hiện tại, tình trạng chất lượng xương con người ngày càng đi xuống, vì sao vậy? Vì thức ăn có xu hướng axit. Người hiện nay rất thích ăn thịt.

Tiếp theo chúng ta hãy xem, khi tôi dạy học, bữa cơm trưa của trường học có bốn món: hai món rau, hai món thịt. Kết quả là hai món rau sau mỗi bữa đều ăn chưa được một nửa, các món thịt như đùi gà bọn trẻ cứ ăn như hùm như hổ, đến sau cùng chỉ còn dư hai - ba miếng. Bởi vì ăn thời gian dài nên đã mất cân bằng, đều nghiêng về tính axit.

Chúng ta hãy xem xét việc ăn thịt đối với sức khỏe không tốt ở chỗ nào? Ăn thịt sẽ ăn luôn rất nhiều độc tố, một trong số đó là độc tố vô hình. Thế nào là độc tố vô hình vậy? Khi động vật bị giết mổ thì tinh thần của nó như thế nào? Khi con người đối diện với cái chết thì tâm tình sẽ như thế nào? Hoảng sợ tột cùng. Tất cả các tuyến bài tiết trên cơ thể sẽ có hiện tượng bài tiết, và sẽ sản sinh ra một lượng lớn các độc tố. Vì vậy các vị bằng hữu, xin hỏi sau mỗi lần nổi giận thì các vị có cảm thấy tinh thần sảng khoái, thể lực dồi dào hay không? Vậy sau khi nổi giận thì cảm thấy trong người như thế nào? Là tứ chi mệt mỏi. Bởi vì cơn giận dữ vừa nổi lên thì độc tố liền được tiết ra. Mà động vật khi bị đem ra giết mổ thì đó chính là lúc nó phẫn nộ nhất. Đây là độc tố vô hình.

Chúng ta hãy xem tiếp, những con gà con heo này hiện tại được nuôi nhốt trong môi trường vô cùng tồi tệ. Chúng ta nhìn thấy người ta nuôi gà có được không gian bao lớn vậy? Ngay cả nhúc nhích cũng không thể, ngay cả cỏ cũng bị hạn chế lại. Bởi vì sợ chúng sẽ mổ nhau, thế là cái mổ cũng bị cắt luôn. Mỗi ngày chúng phải chen chúc khó khăn như vậy, tâm trạng của chúng có tốt hay không? Tâm trạng của chúng từ lúc sinh ra cho đến lúc bị giết đều không tốt. Vì vậy mà độc tố trong

thịt của chúng sẽ đặc biệt nhiều. Bởi vì bị nhốt chung với nhau, cho nên một con bị bệnh thì cả chuồng chết hết, vậy thì tổn thất sẽ rất lớn, thế là phải phun thuốc sát trùng. Những loại thuốc sát trùng này phun trực tiếp lên thân của chúng có phải không?

Tiếp đến, bởi vì con người ăn số lượng rất nhiều, chúng lại lớn không kịp. Một con gà hiện tại nuôi trong bao lâu vậy? Dường như là từ hai mươi tám đến ba mươi ngày thì một con gà có thể xuất chuồng rồi. Làm như thế nào vậy? Là dùng hoóc môn. Vì sợ chúng bệnh cho nên chích kháng sinh cho chúng. Cho nên chúng ta ăn chúng thì có nghĩa là ăn hoóc môn, ăn thuốc kháng sinh, ăn thuốc sát trùng. Vì thế, dù là heo, bò hay gà, nếu ăn một lượng lớn các loại thức ăn chăn nuôi là ngũ cốc đã bị phun một lượng lớn thuốc bảo vệ thực vật... Bởi vì cần một lượng lớn thức ăn chăn nuôi để cung cấp cho gia súc ăn. Vì thế có một báo cáo nghiên cứu, một người chỉ ăn thịt, một người ăn đậu - trứng - uống sữa, và một người ăn theo chế độ ăn chay, tỉ lệ thuốc bảo vệ thực vật tích trong cơ thể của họ lần lượt là 15 - 5 - 1. Người ăn thịt cơ thể tích tụ thuốc bảo vệ thực vật gấp mười lăm lần người ăn chay, vì sao vậy? Vì thịt những con vật đó đều ăn một lượng lớn ngũ cốc này, hết thảy đều tích tụ vào trong bao tử của chúng. Cho nên, việc ăn thịt đích thực không hề có lợi cho sức khỏe của chúng ta. Việc này đáng để cho chúng ta tỉ mỉ suy nghĩ.

Người xưa nhấn mạnh nhất là đạo pháp tự nhiên. Kỳ thực chúng ta hãy suy nghĩ, con người thì thích hợp ăn gì nhất?

Chúng ta xét trên mặt kết cấu sinh lý thì những động vật ăn thịt răng của chúng như thế nào? Sẽ có răng nanh, thậm chí là rất dài. Mọi người đã xem qua răng của các loài thú dữ sắc bén cỡ nào hay chưa? Chúng dùng để làm gì vậy? Là để cắn xé từng miếng thịt. Vậy thì răng của chúng ta có giống như vậy hay không? Không có. Bộ răng của chúng ta quan trọng nhất chính là răng hàm, là để nghiền thức ăn. Giống như loại kết cấu răng của bò, dê, dùng để nghiền thức ăn một cách từ từ. Mặt kết cấu sinh lý thứ nhất, răng của chúng ta là theo chủ nghĩa ăn chay.

Mặt kết cấu sinh lý thứ hai là ruột chúng ta dài gấp bảy lần chiều dài xương cột sống, còn tất cả những động vật ăn thịt thì ruột của chúng rất ngắn, chỉ gấp ba lần chiều dài xương sống. Vì sao lại như vậy? Bởi vì động vật ăn thịt chỉ toàn ăn thịt, mà thịt thì rất nhanh bị hỏng thối, cho nên ruột của chúng rất ngắn, chỉ dài gấp ba xương cột sống, để chúng có thể nhanh chóng thải bỏ thịt này ra ngoài, nếu không thì ruột sẽ bị hỏng. Mà con người thì có ruột dài gấp bảy lần xương sống, giống như những động vật ăn chay. Bạn xem, ruột non dài đến như vậy, mà những loại thịt chúng ta ăn này rất dễ bị thối rữa, bởi vì ăn vào thì phải mấy ngày sau nó mới bài tiết, vì thế mà hiện tại có rất nhiều người bị bệnh đường ruột. Dựa vào tình trạng của ruột thì thấy rằng chúng ta thích hợp ăn chay hơn.

Tiếp đến, chúng ta xem sự phản ứng trực tiếp. Giả như hôm nay bạn đi đến công viên Cửu Long, đúng lúc bạn nhìn thấy có một cây đào, một cây táo đang có trái rất ngọt, bên cạnh lại nhìn thấy có một con gà, con vịt. Các vị nhìn thấy cảnh này thì các vị sẽ hái đào, hái táo, hay sẽ bắt ngay con gà đó để ăn. Các vị bằng hữu, mọi người sẽ như thế nào vậy? Đây gọi là phản ứng tự nhiên, đây chính là trạng thái tự nhiên nhất của bạn. Tôi cũng tin chắc rằng con hổ sẽ không nhảy lên mà vồ lấy trái đào, chúng sẽ nhảy bổ vào vồ lấy con gà. Vì thế, rất nhiều mặt đã ấn chứng rằng, con người trong tình trạng tự nhiên chân thật thích hợp với việc ăn chay.

Một người ăn chay không những ảnh hưởng chính mình, mà còn ảnh hưởng cả đại tự nhiên. Chúng ta có câu: *“Rút một cọng dây, động cả khu rừng”*, như thế nào vậy? Bởi vì nếu chúng ta ăn thịt, chúng ta cần phải trồng thật nhiều bắp, rất nhiều loại ngũ cốc để nuôi những con heo bò gà vịt này. Vậy muốn trồng một lượng lớn ngũ cốc, xin hỏi phải làm thế nào? Phải cần có nơi trồng có đúng không? Thế là cần phải chặt bỏ đi một khu rừng nào đó. Con người ăn thịt càng nhiều thì rừng bị chặt phá càng nhiều. Rừng cũng giống như lá phổi của địa cầu vậy, khi rừng bị chặt bỏ hết rồi, lá phổi này chức năng ngày càng kém đi thì có thể lọc được không khí trong sạch hay không? Không thể. Cho nên chúng ta phải bảo vệ lá phổi địa cầu này của chúng ta, không thể để cho chúng tiếp tục bị chặt nữa. Bạn xem, sau khi rừng bị chặt phá

đi thì xảy ra những vấn đề gì? Xuất hiện hiệu ứng nhà kính. Trong một thành phố, chỉ cần có cây cối thì nhiệt độ sẽ không đẩy lên quá cao, bởi vì một cây đại thụ có thể tương đương với uy lực của mấy mươi cái máy lạnh.

Thứ nhất là chặt rừng, hiệu ứng nhà kính bắt đầu sinh ra, bởi vì khí CO₂ không có cách nào để chuyển hóa thành khí oxy, thế là khí CO₂ lại càng nhiều. Mà nhiều thì nhiệt độ lại lên cao. Nhiệt độ trái đất tăng lên, băng ở Nam cực Bắc cực sẽ tan ra. Bạn xem, *“Rút một cọng dây mà động đến cả khu rừng”*. Bởi vì băng bắt đầu tan chảy, cho nên rất nhiều lời tiên đoán những đảo quốc đều có khả năng bị nhấn chìm. Vì vậy, hiệu ứng nhà kính rất đáng sợ, chúng ta phải chú ý. Hiện nay, vì sao có nhiều vụ lở núi như vậy, nhiều vụ lở đất như vậy? Vấn đề là ở đâu? Có cây mới có thể giữ được đất, chỉ có cây mới có thể giữ được nguồn nước to lớn. Tại sao rất nhiều ngọn núi nguyên sinh có những dòng suối chảy không ngừng? Bởi vì rất nhiều nước mưa đã được rễ cây giữ lại, sau đó từ từ rỉ trở ra. Cho nên, những thiên tai hiện nay đều có mối liên quan trực tiếp tới việc chặt phá rừng. Miền bắc chúng ta vừa rồi bị một trận bão bụi, việc này cũng có mối quan hệ với việc chặt rừng. Chúng ta phải bảo vệ lá phổi của mình, không thể tiếp tục việc chặt phá rừng nguyên sinh nữa.

Trở lại, khi chúng ta chăn nuôi một lượng lớn gia súc gia cầm, chúng không những cần một lượng thức ăn lớn, mà mỗi ngày chúng còn thải ra một lượng chất thải rất lớn. Mà các loại chất thải của chúng sẽ chảy về đâu? Chảy ra sông, ra suối. Những loại hoóc môn, chất kháng sinh, rất nhiều những loại độc tố này hết thảy đều chảy ra sông ngòi. Mà sông ngòi thì chảy ra đâu? Ra biển. Thế là rất nhiều người nói tôi không ăn thịt, vậy tôi có thể ăn cá hay không? Hiện tại các nhà khoa học đã phát hiện ra ngay cả Nam cực Bắc cực cũng có một số kim loại nặng hàm chứa một số chất gây ung thư.

Nếu việc ăn thịt ảnh hưởng đến vấn đề cây cối và cả vấn đề sông ngòi, tính nghiêm trọng của nó bạn không thể nào tưởng tượng được. Chỉ tính riêng khu vực nước Mỹ, một năm lượng phân mà gia súc thải ra cũng đã vượt qua hơn 100 nghìn tấn. Con người mà trực tiếp ăn

ngũ cốc, chỉ ăn chay, một năm bạn chỉ cần ăn 200kg, nhưng nếu bạn ăn thịt thì bạn cần phải đem 800kg ngũ cốc để cho gia súc ăn. Cho nên, thật sự bạn đang làm hao tổn tài nguyên của cả địa cầu, hao tổn một cách trực tiếp. Giả như chúng ta vẫn không có hành động nào cải thiện đối với môi trường đại tự nhiên, các nhà khoa học nói quả địa cầu này khả năng nhiều nhất có thể trong 50 đến 100 năm nữa sẽ có rất nhiều nơi con người không thể sống nữa. Bởi vì nhu cầu về lượng thịt rất lớn, mà ngũ cốc thì lại đem chăn nuôi, thế là giá bán ngũ cốc sẽ ngày càng tăng. Một khi giá ngũ cốc tăng lên thì 15% số người nghèo trên thế giới này sẽ không thể mua được lương thực để ăn nữa. Các vị bằng hữu, mỗi ngày trên thế giới này có bốn mươi đến năm mươi nghìn người chết đói. Khi chúng ta khởi động lối sống ăn chay thì bạn là một người làm công tác bảo vệ môi trường rồi. Khi bạn hưởng ứng việc ăn chay thì chính là bạn đã cứu sống được những người sắp chết đói. Không nên để cho giá cả lương thực trên địa cầu tiếp tục tăng lên thêm nữa. Cho nên, chúng ta làm người thì phải làm sao có đủ tư cách, không thể làm người bạc nhược thiếu tư cách được. Tôi thường hay nói: *“Quả địa cầu này chỉ cần có một loại động vật bị tiệt diệt thì tất cả những loài động vật còn lại sẽ mở hội ăn mừng, dù mở hội suốt bảy ngày chúng cũng cảm thấy chưa đủ, vậy đó là loại động vật nào vậy?”*. *“Là con người”*. Ồ, sao các vị đều biết hay vậy!

Có một con số xin nêu ra cho mọi người làm tham khảo. Các nhà khoa học thống kê, 10.000 năm trước, cứ mỗi 100 năm thì có một loài bị tiệt chủng; 1.000 năm trước, cứ mỗi 10 năm thì có một loài bị tiệt diệt; 100 năm trước, cứ mỗi năm lại có một loài bị tiệt chủng; hai mươi năm trước đây, cứ mỗi một năm có 500 loài bị tiệt diệt; năm năm trước đây, cứ mỗi một năm thì có 10.000 loài bị tiệt diệt. Các vị bằng hữu thấy có đáng sợ hay không? Thật đáng sợ, mỗi một năm có 10.000 loài bị tiệt diệt, trong khi 10.000 năm về trước thì cứ mỗi một 100 năm mới có một loài. Kể từ khi có nhân loại xuất hiện cho đến nay, người tạo ra tai họa lớn nhất cho vạn vật chính là chúng ta. Cho nên, chúng ta đã bị tất cả các loài khác trách mắng rất thâm trọng. Các vị có nghe thấy chúng đang trách mắng chúng ta hay không? Không nghe thấy à! Chúng mắng lớn như vậy mà cũng không nghe thấy à?

Không những là những loài động vật này mà tất cả cây cối cũng đang mắng chúng ta, con cháu đời sau của chúng ta cũng sẽ mắng chúng ta. Tôi thường nói từ khi chúng ta có lịch sử đến nay đã được mấy nghìn năm, xưa nay cũng không có thế hệ nào bị con cháu đời sau mắng cả, chỉ duy nhất có một thế hệ con người là bị con cháu đời sau mắng, là thế hệ nào vậy? Các vị có nghe thấy con cháu đời sau đang mắng chúng ta hay không? Chúng ta làm người phải nên nhìn xa thấy trước. Chúng sẽ lớn tiếng mắng: *“Ngay cả đạo lý làm người cũng không truyền thừa lại, hại chúng tôi phải hồ đồ cả cuộc đời. Ngay cả không khí trong lành cũng không có được, hại chúng tôi còn trẻ như vậy mà đã bị bệnh phổi rồi. Rồi cả đất đai cũng không để lại, thuốc nông dược mà cứ xịt đến nỗi không trồng trọt được nữa. Cả nước cũng không thể uống, đã làm ô nhiễm mọi thứ một cách nghiêm trọng. Ngay cả tầng ozon mà cũng bị làm thủng, chúng tôi còn bị cả bệnh về da”*. Các vị xem, có thấy chúng đang mắng chúng ta như vậy hay không? Biết sai thì có thể sửa. Kể từ khi có lịch sử bốn - năm nghìn năm đến nay, người làm cha mẹ xưa nay chưa hề nghĩ qua việc muốn hại con cháu, chỉ có suy nghĩ làm sao để thành tựu cho con cháu.

Các vị bằng hữu, vì sao hiện nay lại khiến địa cầu ra nông nổi này vậy? Bởi vì con người hiện nay không có suy nghĩ cho con cháu. Trong giá trị quan về thành công của con người hiện tại đều chỉ là vì sự vui hưởng niềm vui nhất thời, bởi vậy mà thái độ về sự thành công đã sai lệch đi rồi. Sự thành công của đời người là phải thành tựu chính mình, còn phải thành tựu người khác. Cho nên lão tổ tông trong quyển “Đại Học” đã có giáo huấn qua, câu nói đầu tiên của Khổng Lão Phu Tử Ngài là: *“Đại học chi đạo”*. Một con người có học vấn chân thật là nằm ở đâu? *“Tại minh minh đức”*, hiểu rõ bản thân mình vốn có bản tính thiện lương để mà khai phá nó ra. Chữ “minh” thứ nhất chính là phải khai mở tánh đức của chính mình, đây là nói đến việc thành tựu chính mình. Tiếp đến là thành tựu người khác. *“Tại thân dân”*, lại đến thân dân. Phải khiến cho cuộc đời của con người *“cu nhật tân, nhật nhật tân, hựu nhật tân”*. Chúng ta phải khiến cho ngày tháng sau này của con cháu ngày một tốt đẹp hơn. Làm gì có chuyện người làm cha mẹ lại nói tôi muốn cho con cái của tôi sau này có cuộc sống tệ

hại hơn chứ. Nhưng vì chúng ta chưa học đến câu “*minh minh đức*”, nên càng không thể đi giúp đỡ người khác.

Lão tổ tông nói: “*Tam tài giả, thiên địa nhân*”. Chúng ta và trời đất đồng đẳng việc gì? Vạn vật có ba thứ tôn quý nhất là trời, đất và con người. Bây giờ bạn đứng cùng với trời đất thì có cảm thấy sắp đứng không được nữa rồi hay không? Cảm thấy có điều hổ thẹn. Trong “*Trung Dung*” nói phải nên “*Tận nhân chi tánh*”, chúng ta phải tận hết bản phận con người của mình. Sau đó mới “*năng tận vật chi tánh*”, bạn có thể đi thể hội được tính cần thiết được của vạn vật. “*Năng tận vật chi tánh, tắc năng tán thiên địa chi hóa dục*”, con người trong cuộc đời này là phải làm ra được cái đức của trời đất, diễn ra được lợi ích nhân loại, lợi ích cho vạn vật. Cho nên Mạnh Tử nói: “*Thân thân nhi nhân dân, nhân dân nhi ái vật*”, phải đi thành tựu vạn vật, chứ không phải khiến cho vạn vật bị hủy diệt. Chúng ta phải có cái khí thể làm người như vậy. Vậy thì phải từ tư tưởng quan niệm học tập chính xác mà bắt đầu, từ thái độ học tập ăn uống chính xác mà bắt đầu, từ học tập lối sống bảo vệ môi trường, hoàn cảnh sống mà bắt đầu làm. Cho nên, bảo vệ môi trường tuyệt đối không thể chỉ là một khẩu hiệu.

Có một vị bằng hữu sau khi nghe những bài giảng về sức khỏe này xong, cô cảm thấy rất tốt, cho nên sau khi trở về thì cô nói với chồng của mình: “*Từ nay trở đi em sẽ bắt đầu không nấu thịt cá cho anh ăn nữa*”, nói chắc như đinh đóng cột, rất có quyết tâm. Có được hay không? Khi cô vừa quả quyết như vậy thì chồng của cô cũng không chịu tỏ ra yếu kém. Kết quả sau khi cô làm được một tuần thì vô cùng thối chí, đi đến văn phòng tìm tôi, nổi giận ùng ùng tuôn ra một tràng những nỗi khổ chất chứa. Tôi cũng đợi cho cô nói cho xong hết, vì nói hết thì cô sẽ dễ chịu hơn. Chúng ta phải thuận theo nhân tình thế thái. Cô nói: “*Chồng của tôi thật sự không thể uốn nắn, vì muốn tốt cho anh mà anh không lấy làm cảm kích*”. Sau khi nói xong tôi liền nhìn cô nói: “*Nếu chồng chị mà ngoại tình thì chị phải là người chịu trách nhiệm*”. Cô liền ngăn người ra (có lẽ nghĩ rằng tôi sẽ an ủi cô một vài câu): “*Làm sao lại như vậy chứ?*”. Tôi nói tiếp: “*Nếu chồng của chị mà bị cao huyết áp thì chị phải chịu trách nhiệm, con cái của chị nếu không được cha quan tâm thì chị cũng phải chịu trách nhiệm*”.

Cô vừa nghe xong rất uất ức. Tiếp theo tôi nói với cô ấy: “*Xin hỏi, chồng của chị hiện tại có ăn thịt cá hay không?*”. Cô ấy nói: “*Có, có vẻ như ăn còn nhiều hơn lúc trước*”. Tôi nói: “*Chị vì sức khỏe của anh mà bảo anh đừng ăn thịt, vậy bây giờ chị đã đạt được mục đích hay chưa?*”. Cô ấy nói: “*Vẫn chưa đạt được*”. Tôi nói: “*Đúng rồi, vậy không phải là đã hoàn toàn ngược lại với mục đích của chị rồi hay sao?*”. Phải “*thận tu*”, phải suy nghĩ cẩn thận. Trong quá trình làm việc thì bạn không thể quên đi dự tính ban đầu, không thể quên đi mục tiêu của mình, cũng không thể đi được nửa đường thì lại làm việc theo cảm tính. Hành động cảm tính nhất thời sẽ làm ra những việc khiến cho mình phải hối hận. Cho nên, khuyên bảo người khác thì cũng phải theo đạo pháp tự nhiên, cũng phải biết suy nghĩ mọi mặt cho người ta thì bạn mới có thể làm ra được những cách khiến cho người ta tiếp nhận chứ không phải là áp đặt người khác. Tại sao những người xung quanh chúng ta rất nhiều người không chịu tiếp nhận lời khuyên, không tiếp nhận sự kiến nghị của chúng ta vậy? Bởi vì chúng ta là những người có thái độ chỉ biết áp đặt người khác.

Tiếp theo tôi lại nói với cô ấy: “*Chồng của chị đi ăn ở ngoài, thức ăn bên ngoài vừa nhiều dầu, nhiều muối, có thể chỉ ăn vài tháng thì huyết áp lại tăng. Lại nữa, anh chồng mỗi ngày đều cứ đi ra bên ngoài ăn uống, đúng lúc gặp phải bạn bè mời đi nhà hàng, lại có các cô gái ngồi bên cạnh, đến lúc đó anh ngoại tình thì có phải là chị chịu trách nhiệm hay không?*”. Tiếp theo lại nói với chị: “*Người ta thì ba trở về nhà ăn cơm tối, bây giờ ba không có ở nhà, con của chị ngày ngày đều không thấy cha đâu hết, vậy thì tình cảm cha con cũng đã bị chị phá hoại rồi*”. Sau khi cô nghe xong cảm thấy vừa uất ức, vừa hổ thẹn. Người bạn này rất biết tiếp nhận. Sau đó tôi liền nói: “*Làm việc thì phải tiến hành từng bước một, chị hãy nói với chồng của chị: Anh à! Sức khỏe của anh là hạnh phúc cả đời em*”. Uy lực mạnh nhất của người phụ nữ là gì? Các vị đều không biết à? Vậy sao tôi lại biết chứ? Uy lực mạnh nhất chính là sự dịu dàng. Chị hãy nói với anh như vậy: “*Hạnh phúc cả đời của em và các con hiện tại đang phụ thuộc vào sức khỏe của anh*”. Anh mà nghe thấy có lẽ sẽ ngẩng cao ưỡn ngực. Chị hãy chậm chậm nói với anh ấy: “*Việc ăn những loại thức ăn này thì có hại như thế nào..., chúng ta nên ăn ít một chút*”. Chị không

nên bảo người ta phải lập tức ngưng không được ăn, có mấy ai làm được như vậy. Cho nên, khi bạn làm thì phải áp dụng ở chỗ vô hình. Tuần sau đó có thể từ ba đĩa giảm còn hai đĩa, sau đó lại từ từ biến thành một đĩa, không nên đi theo vết xe đổ nữa. Và lại, một điểm rất quan trọng đó là chị hãy lập tức đi học một khóa nấu ăn chay, chứ không thì anh chồng của chị nhất định sẽ rất đau khổ. Phải luôn biết suy nghĩ cho họ, sau này biết đâu chính họ lại nói ăn chay cũng rất tốt, cũng rất ngon.

Ngoài việc làm ra những sự công phu đó, cũng nên thường xuyên đưa chồng của chị đến ăn cơm cùng với chúng tôi. Anh nhìn thấy sẽ nói: *“Ồ, thì ra có nhiều người ăn chay đến như vậy!”*. Trung tâm của chúng tôi đều có rất nhiều thầy cô nhiệt tình đến nấu cơm, và lại cũng nấu rất ngon, cho nên một khi chồng của chị mà ăn cơm cùng với chúng tôi thì có thể lúc ăn sẽ nói đồ ăn rất là ngon. Nếu tuần tự mà tiến như vậy thì ai cũng có thể tiếp nhận được. Cho nên, sau đó chồng của chị cũng đã ăn chay rồi.

Chúng ta phải biết cách thiện xảo phương tiện, không thể áp đặt người khác. Phải biết “thận tu”, cẩn thận suy nghĩ. Vì vậy, các vị đừng có trở về, trước mặt chồng vỗ bàn rồi nói: *“Từ nay về sau việc dạy dỗ con cái và việc nên ăn uống như thế nào thì đều phải nghe theo tôi, bởi vì tôi đã tham dự lớp của thầy Thái rồi”*. Nếu mà nói như vậy thì tôi sẽ không dám đến Hồng Kông. Tôi sợ lúc đó mà đi ngoài đường sẽ có người nói: *“Anh có phải là thầy Thái hay không?”*. Chắc tôi sẽ nói với họ là: *“Không phải tôi đâu!”*.

Được rồi! Bài giảng hôm nay chúng ta chỉ nói đến đây. Xin cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 25

Xin chào các vị bằng hữu, chào mọi người!

Hôm qua chúng ta đã nói đến trong thứ tự của việc học tập, mấu chốt quan trọng thứ ba là “thận tự”. Trong mối quan hệ ngũ luân, chúng ta làm thế nào để được viên mãn, để lợi ích cho những người thân hữu bên cạnh chúng ta. Lúc này thường cách làm của chúng ta đều phải nên suy nghĩ một cách cẩn thận, cẩn thận mà đánh giá. Cho nên ngày hôm qua, sau cùng nói đến việc một người phụ nữ vì sức khỏe của chồng mình, mong muốn anh ăn ít thịt. Ít ăn thịt thì có lợi đối với sức khỏe của mình. Hôm qua, chúng ta cũng đã nói các loại thịt thì tính axit quá nhiều, mà thể chất mang tính axit là nguồn căn của các loại bệnh mãn tính. Nhưng cũng không nên quá nóng vội hấp tấp, “*dục tốc tất bất đạt*”, vì vậy trước khi muốn thay đổi người khác, bản thân trước tiên phải ổn định trở lại. Tâm của bạn có thể định thì bạn mới có thể xoay chuyển hoàn cảnh, bạn mới không bị hoàn cảnh chuyển. Cho nên bất kỳ sự việc gì, muốn thành tựu thì nhấn nại là vô cùng quan trọng.

“*Nhất thiết pháp đắc thành ư nhẫn*”. Lúc trước, chúng ta đã đề cập đến chữ “nhẫn” này. Phải có thể nhẫn đến mức độ nào vậy? Xem cách hội ý của chữ “nhẫn” này thì thấy phía trên có một con dao, phía dưới là trái tim; gắn lên quả tim của mình rồi thì bạn có thể “*như như bất động*”, có thể chịu đựng được sự khảo nghiệm như vậy. Chúng tôi cũng đã nói, con dao này thật sự không phải là lấy con dao để lên cổ của bạn, mà khi chúng ta có ý tốt mà bị người ta tạt cho một gáo nước lạnh, bị người ta mỉa mai châm chọc, bạn vẫn không quên được dự tính ban đầu của mình, không quên cái tâm muốn tốt cho họ. Có thể nhẫn nhịn được sự sỉ nhục, ức hiếp, tiến tới thức tỉnh tâm hổ thẹn của họ, thức tỉnh lương tri của họ. Cho nên, đích thực là cần phải có công phu nhẫn nại. Mà công phu nhẫn nại này khi nào thì bắt đầu luyện vậy? Thời thời khắc khắc, khi nói chuyện tiếp xúc qua lại với người khác phải thường quán chiếu xem tính khí nóng nảy của mình có nổi lên hay không, ngạo mạn có nổi lên hay không, mất kiên nhẫn có nổi lên hay không. Phải tu sửa từ trong khởi tâm động niệm, đây mới là phương pháp tu học tốt nhất. Không chỉ trong mối quan hệ ngũ luân chúng ta cần dùng phương pháp tốt nhất để dẫn dắt cho họ, thậm chí gặp phải người xa lạ chúng ta cũng phải dùng cái tâm chân thành để dẫn dắt người khác.

Tôi nhớ có một lần, ở dưới lầu của trung tâm Hải Khẩu là một cái sân rất rộng, trên sân có một ít giấy, một ít rác, tôi liền cúi xuống nhặt số rác này. Trong số người dân sống ở dưới tầng này có một cô bé nhìn thấy tôi nhặt rác như vậy thì cứ đưa mắt nhìn tôi. Lúc này thì các vị sẽ làm thế nào? Cô bé cũng không giúp bạn, cứ chăm chăm nhìn bạn làm. Chúng tôi tâm bình khí hòa. Lúc đó, tôi vừa nhặt vừa để ý ánh mắt của cô bé. Xem ra, cô bé nhìn tôi cũng rất chăm chú. Tôi nói với cô bé: *“Em gái à! Em có thể giúp anh nhặt số rác ở đằng đó hay không?”*. Đúng lúc rác cũng nằm ở ngay chân của cô bé. Có thể thấy được cô bé có thói quen này hay không? Cô bé không có thói quen này. Kết quả là cô bé nhặt lên. Dù nhặt lên nhưng cô bé vẫn cứ cố nhìn tôi. Kỳ thực, trẻ nhỏ đều rất chú ý đến cách nhìn của ai đối với chúng? Là người lớn. Cho nên, nếu bạn khẳng định chúng ở đâu thì chúng sẽ đi về hướng đó. Người làm cha mẹ người khác, làm trưởng bối của người khác, đối với nguyên tắc làm người xử sự càng rõ ràng thì bạn liền có thể dẫn dắt con cái đi về phương hướng này. Khi cô bé nhặt lên và cứ nhìn tôi, tôi liền mỉm cười với cô bé. Tôi nói: *“Cảm ơn em đã giúp anh! Bên cạnh cũng còn nữa, vậy có thể tiếp tục giúp anh được không?”*. Cô bé liền nhặt, bắt tay vào làm. Trong quá trình cô bé đi nhặt, sau khi nhặt đầy một túi rác liền đi về phía nhà của mình, đi vào rồi lại đi ra và cầm theo một túi đựng rác khác. Kết quả, đã nhặt đến túi thứ tư. Tôi thấy cô bé chuẩn bị đi vào nhà tiếp, tôi liền nói: *“Được rồi! Hôm nay làm đến đây là được rồi”*. Vì đã nhặt rác đến tận đường lộ bên ngoài sân rồi, cho nên tôi nói: *“Được rồi! Hôm nay chỉ đến đây là được rồi”*. Nhìn thấy cô bé với bộ dạng muốn ngưng mà ngưng không được. Khi cô bé gia nhập thì đội ngũ của chúng tôi liền hùng hậu (tôi có dắt theo một bé trai trong trung tâm đi nhặt rác) nên nhặt được bốn - năm túi. Sau khi đi lên lầu, vì muốn kịp thời công nhận khẳng định, chúng tôi lập tức giao phó cho bé trai đem một hộp nho khô của Tân Cương xuống lầu cho cô bé (trẻ con với nhau rất dễ kết giao, dễ xây dựng tình hữu nghị).

Cho nên, chúng ta dẫn dắt người lạ cũng vậy, dẫn dắt những người hành thiện ở bên cạnh chúng ta cũng vậy, phải có thể khéo dẫn dắt từng bước một, không thể quá hấp tấp vội vàng. Bởi vì con người đều có lòng hiếu thiện - hiếu đức, mà muốn dẫn phát tâm hiếu thiện - hiếu

đức của họ thì tuyệt đối không thể ra lệnh đối với họ được. Bạn phải làm cho họ xem, bạn phải diễn cho họ xem. Họ sau khi xem xong rồi thì tâm sanh hoan hỷ, tự họ sẽ đi làm. Cho nên, rất nhiều giáo viên của chúng tôi đều phải viết một quyển sách. Là sách gì vậy? Gọi là: *“Nhặt rác có thể tu thân - tề gia - trị quốc - bình thiên hạ”*. Trong mấy tháng chúng tôi nhặt rác, chỉ tính chuyện về việc nhặt rác cũng đã có gần mười câu chuyện.

Tôi còn nhớ, khi tôi đến Bắc Kinh diễn giảng xong thì đi thăm Trường Thành một ngày. Trường Thành là một trong những di sản văn hóa quan trọng nhất của Trung Hoa, nơi này có nhiều người trên thế giới đến tham quan. Khi nơi này tấp loạn như vậy không những chúng ta đã không thúc đẩy được sự tôn nghiêm văn hóa mà còn làm mất mặt người Trung Hoa trong mắt bạn bè thế giới. Nhìn thấy một nhóm giáo viên chúng tôi ở đó đi nhặt rác (bởi vì hai bên đường đều là rác), thế là sau khi tôi nhặt được một ít rác, đột nhiên vị giáo viên bên cạnh tôi liền nói: *“Vừa rồi khi anh nhặt rác thì có một người nước ngoài hướng ống kính về phía anh chụp hình”*. Vì sao vậy? Được chụp hình là đáng mừng mà cũng đáng thương! Họ vì sao lại chụp lại cảnh này? Bởi vì họ nghĩ rằng, dường như sự việc như vậy ở đất nước Trung Quốc rất hiếm gặp được. Cho nên, việc nhặt rác có thể giúp làm đẹp mặt tổ tiên, có thể thức tỉnh được lương tri của rất nhiều người.

Một lần, bốn người chúng tôi đi trên một hành lang. Trên hành lang này có rất nhiều câu chuyện đều có liên quan đến việc nhặt rác. Tôi cùng thầy Lý đi phía trước, đi phía sau là hai vị nữ giáo viên. Hai người chúng tôi nói: *“Đàn ông thì phải làm trước”*, liền nhặt rất nhiều rác ở phía trước. Việc nhặt rác này đúng lúc tan học, rất nhiều học sinh trung học ùa ra như ong vỡ tổ. Trên tay các em cầm là những gì? Một tay cầm đồ ăn, một tay cầm ly trà sữa trân châu, vừa đi vừa ăn, vừa đi vừa vứt rác. Đúng lúc khi chúng tôi đang nhặt rác, đột nhiên phía đối diện có bốn - năm em học sinh trung học đi tới. Kết quả sau khi nhìn thấy chúng tôi nhặt rác thì các em đó dừng lại, sau đó chúng tôi nói: *“Thật hiếm thấy, thật hiếm có!”*. Chúng tôi ở đó và cảm thấy sự việc này thật hiếm thấy, cảm thấy việc này rất hiếm có, rất khó gặp. Khi đó, hai vị giáo viên nữ ở phía sau liền đi đến trước mặt và nói với

chúng: “*Các em cảm thấy hiếm gặp, giả như nếu các em cùng nhau làm, cùng nhau nhặt thì sẽ không còn hiếm có, khó gặp nữa rồi*”. Các em học sinh trung học này nghe xong cũng cảm nhận được có chỗ ngộ, gật gật đầu nói: “*Đúng vậy, đúng vậy!*”, đột nhiên chúng cũng liền cúi đầu xuống và nhặt lên cái đầu lọc thuốc lá. Cho nên, khi chúng ta chân thật muốn được “*lợi sanh hành đạo*”, trong vô hình trung đã thức tỉnh được lương tri của rất nhiều người, thức tỉnh rất nhiều người có thiện tâm.

Tôi còn nhớ, có một lần đi leo núi Nam Sơn ở Thẩm Quyển. Chân thật là rác rất nhiều, chúng tôi cứ thế một đường mà nhặt về phía trước. Khi muốn quay xuống núi, đột nhiên người bên cạnh tôi liền nói: “*Người như vậy là người tốt!*”. Khi chúng tôi làm như vậy, chúng tôi không dám nói có thể khiến cho lần sau họ đi đến đây nhặt rác, nhưng tôi xác định những người nhìn thấy chúng tôi nhặt rác này, lần tới khi họ vứt rác, trong khoảnh khắc đó chắc họ sẽ không vứt rác xuống, mà họ sẽ đột nhiên cầm trở lại. Bởi vì họ sẽ không nhẫn tâm thấy người ta đi lượm còn mình thì lại vứt.

Có một đứa trẻ năm tuổi tại Hải Khẩu, một lần cùng cha đi chơi, khi ăn hết đồ ăn vặt thì còn dư lại một que tre. Đứa trẻ đó đưa tay lên định vứt thì lập tức thu trở lại, rồi đứng một mình ở đó cười. Cha cậu bé quan sát thấy việc đó liền hỏi cậu bé: “*Con đang cười cái gì?*”. Đứa trẻ đó rất ngại ngùng không dám nói. Tiếp đến người cha nói với em: “*Con nói cho cha nghe thử xem*”. Đứa trẻ đó mới nói: “*Con vừa giờ tay ra thì đột nhiên nhớ lại thầy Thái nói không được vứt rác lung tung, cho nên lập tức giật tay trở lại, cảm thấy thật ngại ngùng*”. Cho nên, chân thật chúng ta khuyên người khác: “*Đừng vì chuyện thiện nhỏ mà không làm, đừng vì việc ác nhỏ mà làm*”. Khi rất nhiều chuyện sai lầm mà người làm thầy, người làm cha mẹ lại đều nói: “*Không có gì, không sao đâu*”, “*đến trễ không sao đâu*”, “*vứt miếng rác không sao đâu*”, tích tiểu ác sẽ thành đại ác. Cho nên phải “*thận tư, thận tư*”. Có thể thành tựu đức hạnh cho trẻ thì tuyệt đối đều là từ việc thiện nhỏ mà làm, từ việc ác nhỏ mà thay đổi, đây mới là phương pháp chính xác. Cho nên, “*đừng vì việc thiện nhỏ mà không làm*”. Từ trong cuộc sống của chúng ta, những việc nhỏ nhặt vụn vặt đều phải làm

tấm gương cho trẻ nhỏ, thậm chí là làm tấm gương cho công nhân viên. Từ những điều nhỏ nhặt đó khiến cho những người bên cạnh đề khởi được cái tâm “hiếu thiện - hiếu đức” này.

Tôi ở Thẩm Quyến gặp được một vị trưởng giả đã bảy mươi tuổi. Vào lúc đó, tôi đi thúc đẩy văn hóa truyền thống khoảng được hơn bốn tháng, vẫn còn non trẻ lắm. Đúng lúc tôi đang diễn giảng ở Thẩm Quyến, cũng xác nhận rằng con người với nhau là một loại duyên phận. Lần trước, thầy giáo Lý Truyền Quân của chúng ta, vị trưởng giả này và chúng tôi trong cùng một ngày quen biết nhau. Vào hôm đó, tôi ở Thẩm Quyến luân phiên diễn giảng tiết cuối cùng trong tám tiết, thầy Lý này thì giảng ở tiết thứ bảy. Bởi vì đúng lúc khu Long Cảng mời thầy ấy đến làm người bình phẩm. Thư pháp của thầy viết rất đẹp. Thầy trong thời gian mấy năm tham gia cuộc thi (năm năm tổ chức một lần), liên tục được giải. Trong mười năm tổ chức hai lần thì thầy cũng hai lần được giải, cho nên lão sư của thầy ấy đã nói: *“Tất cả những người trong giới thư pháp cho dù tập thêm thành tích mười năm nữa cũng không thể vượt qua được thầy”*. Mà lời giáo giới lão sư đã dạy cho thầy đó là: *“Chỉ cần con không có đức hạnh là ta đã hại con”*. Cho nên, thầy ấy vẫn luôn cẩn thận ghi nhớ lời nhắc nhở này của thầy mình, làm một người vô cùng khiêm cung, dạy học trò cũng rất tận tâm tận lực, rất nhiều đều dạy học không công, cho nên hiện tại thầy cũng không dư dả gì. Thầy và tôi gặp nhau cũng là duyên phận vô cùng đặc biệt. Bởi vì tiết giảng thứ bảy là của thầy, nhưng do thầy đảm nhiệm vai trò bình phẩm, kết quả nhìn thấy rất nhiều thư pháp nhất định không phải của trẻ nhỏ viết, mà là có người viết thay. Sau khi thầy xem xong cảm thấy việc này không phải là việc bình thường, phải có trách nhiệm làm cho tốt việc này, cho nên thầy lập tức đi tìm Ban tổ chức nói với họ những bài này tuyệt đối là có người viết thay. Nếu như vấn đề này cho qua thì giới thư pháp đều là giả. Cho nên, thầy nói chỉ cần là viết thay thì hết thầy đều không chấp nhận. Bởi vì thầy có quyết tâm như vậy, cho nên hôm đó làm xong rất trễ. Kết quả, khi vội vàng chạy đến Thẩm Quyến thì chúng tôi đã kết thúc rồi. Đến hôm sau là tiết thứ tám, thầy cũng vẫn rất vất vả, rất bận rộn, cho nên trên đường đi thầy luôn cầu nguyện, hy vọng hôm nay có thể kịp thời đến buổi giảng. Thầy nói xe của thầy vượt qua rất nhiều xe,

cứ mười lăm phút thay một chiếc (thay đổi bốn chiếc), cho nên chỉ một tiếng đồng hồ thì thầy đã đến nơi. Kết quả, khi đến kịp thì ba người chúng tôi mới gặp đã thân.

Đến hôm sau, chúng tôi cùng nhau đi leo núi. Mà vị thầy Lý Truyền Quân này buổi tối hôm đó không về nhà, ở cùng với tôi. Hai người chúng tôi vừa gặp như đã thân, đương nhiên không phải như vừa gặp đã yêu. Thầy và tôi gặp nhau nói chuyện được một chút thì tôi đã rất cảm động. Thầy nói: *“Tôi hiện tại thư pháp có thể không cần viết nữa, nhưng học vấn Thánh Hiền thì không thể không học. Tôi có thể buông bỏ danh văn lợi dưỡng về thư pháp, nhất định phải nâng cao sự tu dưỡng của chính mình, bởi vì trình độ nghệ thuật của tôi nếu muốn có thể tiến thêm một bậc thì duy chỉ có nâng cao tâm tánh của tôi lên một bậc”*. Khi tôi đem những quyển sách về giáo dục đạo đức tặng cho thầy (bên trong có hơn 700 câu chuyện hành trì mẫu mực của Thánh Hiền nhân), thầy liền quỳ hai đầu gối xuống đất khiến tôi giật cả mình. Tôi nói: *“Thầy đừng làm vậy”*. Thầy ấy nói: *“Sách như vậy thì phải tiếp nhận một cách chí thành cung kính chứ”*.

Hôm sau, tôi cùng vị lão trưởng giả và thầy Lý Truyền Quân cùng đi leo núi Nam sơn. Trong khi leo lên núi thì thầy Lý đích thân chấp bút hướng dẫn cho chúng tôi. Thầy nói: *“Thư pháp có hai động tác. Lúc nào đó thì cần phải nhắc lên, lúc nào đó thì cần phải ấn xuống, mấu chốt là ở ấn và thả”*. Kỳ thực đạo lý chí thâm cũng là đạo lý chí đơn giản. Mà lúc nào thì nên nâng lên, lúc nào cần phải bỏ xuống cũng giống như đạo lý làm người trong cuộc đời, nếu lấy lên được thì phải bỏ xuống được. Cho nên, bất kỳ nghệ năng nào thì cũng đều nâng cao tâm tánh tu dưỡng. Tâm không định xuống được thì thư pháp tuyệt đối không thể viết tốt được, tâm mà không tịnh lại được thì sự việc sẽ không làm tốt được. Đó là lý do vì sao người xưa lại dùng những nghệ thuật này để hun đúc tánh tình của họ. Đạo lý ở trong đó bạn nhất định phải hỏi cho đúng người, phải hỏi người đã thật sự khế nhập cảnh giới thì bạn sẽ rất có thu hoạch.

Ngày hôm đó, chúng tôi cũng tiếp tục nhặt rác hai bên đường. Kết quả, vị trưởng giả bảy mươi tuổi này nhìn thấy rất hoan hỷ, cũng tùy

hỷ công đức đối với chúng tôi, liền chung tay góp sức. Ông nhặt rất hăng hái, đều vượt lên trước chúng tôi. Có một việc mà tôi nhìn thấy rất cảm động. Vị trưởng giả này nhìn thấy một chiếc giày, chỉ nhìn thấy được đế giày, phần còn lại đều đã bị chôn vùi dưới đất, thế là ông đã kéo nó lên. Khi tôi nhìn thấy chiếc giày được kéo lên, cảm động đến sắp rơi nước mắt. Ông luôn làm tấm gương cho chúng tôi xem. Khi nghe một điều thiện thì liền ghi lòng tạc dạ, để trong lòng làm cho thật triệt để. Chúng tôi đều thấy mình không bằng ông. Sau đó, khi vượt qua nơi chúng tôi đậu xe, ông cứ vẫn tiếp tục đi về phía trước, tiếp tục nhặt ra đến đường lộ lớn rồi đứng đó đợi chúng tôi. Chúng tôi thông thả cho xe chạy đến đón ông lên xe. Cho nên, hành thiện phải triệt để. Chúng tôi nhìn thấy vị trưởng giả này đã làm tấm gương tốt nhất cho chúng tôi. Đích thực một người có thể nâng cao sự tu dưỡng, có thể lợi ích người khác, lợi ích xã hội, tuyệt đối không phải làm chuyện xa vời, mà bắt đầu làm từ những việc thiện hạnh nhỏ. Cho nên: *“Làm việc phải tuần tự từ thấp lên cao, từ gần đến xa”*, nhất định phải từ nơi thấp, từ nơi gần mà bắt đầu, từng bước từng bước một mà đi. Việc này đáng để chúng ta “thận tu”.

Nâng cao sự tu dưỡng như thế nào, giáo dục trẻ nhỏ như thế nào, làm sao để dẫn dắt những người bên cạnh? Bạn từ việc tu thân, từ chính mình mà làm.

Vừa nói đến vấn đề thực pháp, **vấn đề nghệ thuật chúng ta cũng phải “thận tu”**. Hiện tại, phụ huynh bắt con cái nhồi nhét rất nhiều thứ, xin hỏi hiệu quả như thế nào? Hiện tại, rất nhiều phụ huynh làm việc gì cũng đều không có “thận tu”, đều không có suy nghĩ kỹ càng, dường như đều làm một sự bàn giao. Cha mẹ người khác đã làm rồi, ta cũng đã làm rồi, tôi đã bàn giao rồi, thế là chúng ta đã dạy ra một thế hệ con cháu làm việc đều là sự bàn giao của bạn. Con đi học đều là vì cha mẹ mà đi học, *“con làm việc này”, “đã làm rồi”*, nhưng mà chúng lại không có suy nghĩ mình làm rồi kết quả có tốt hay không, có đạt được mục tiêu hay không. Rất nhiều phụ huynh đã dùng tiền bạc để làm công việc bàn giao, cho nên con trẻ cũng sẽ luôn bằng mặt mà không bằng lòng. Cho nên, vấn đề không nằm ở trẻ nhỏ, mà vấn đề nằm ở người lớn chúng ta. Trong một thời gian ngắn mà bắt chúng

học nhiều như vậy, không những bạn đã tiêu tốn một đồng tiền, mà hiệu quả tuyệt đối không được tốt. Bởi vì “*học chi đạo*”, đạo lý của việc học tập quý ở chuyên chú. Sau khi có định tánh thì chúng mới có thể nâng cao cảnh giới. **Người hiện nay chướng ngại lớn nhất của việc học tập là đã học tập, tham học quá nhiều.** Cho nên “*Lễ Ký - Học Ký Biên*” chuyên môn nghiên cứu thảo luận học tập, trong đó có nói: “*Tạp thí nhi bất tôn tắc hoại loạn nhi bất tu*”. Bạn cho chúng học tập, cho chúng học rất nhiều thứ thì tâm của chúng sẽ tán loạn. Tâm tán loạn rồi thì làm sao có thể thâm nhập một môn học vấn và kỹ năng nghệ thuật chứ? Cho nên trẻ con hiện tại học tập nhiều như vậy đến sau cùng lại hận cha mẹ, thật sự không thích cách cha mẹ sắp xếp từng li từng tí cho chúng. Ngay cả tâm cũng không hoan hỷ, cũng đều có oán hận, chúng sẽ học được tốt các kỹ năng nghệ thuật hay không? Khổng Tử nói: “*Hảo chi giả bất như lạc chi giả*”. Chúng mà hoan hỷ làm những việc này thì bạn dù không hỏi thúc chúng cũng sẽ tự tiếp tục thâm nhập. Cũng giống như chúng ta chân thật đã hiểu rõ chỗ tốt đẹp của học vấn đối với bản thân thì cần gì đến cha mẹ, thầy cô ở bên cạnh đốc thúc đâu chứ? Không thể như vậy. Cho nên khi chúng có sự chuyên chú, khi chúng có thể thể hội được sự trưởng thành của bản thân, sự đột phá của bản thân, sự hoan hỷ của chúng sẽ khởi lên. Kỳ thực, vẫn phải dũng mãnh tấn học tập thì mới có thể không ngừng nâng cao năng lực của chính mình.

Chúng ta có nói đến Thái Đầu trong thư pháp là lão tiên sinh Khải Công. Hiện tại ông khoảng bảy mươi mà vẫn còn đang làm một công việc xem là rất ngốc, đó là tô chữ. Ông đem những chữ thư pháp rất nổi tiếng ra để ở phía dưới, dùng tấm kính cách ly và bắt đầu tô lại. Sợ rằng bản thân vẫn còn có một chút ý của riêng mình sẽ không có cách nào để khế nhập bút pháp của những vị cao nhân Vương Hy Chi, Âu Dương Tuần, cho nên đã buông xả chính mình. Rất nhiều người cầu giáo đều đến nói với ông: “*Tôi mỗi ngày luyện mấy vạn chữ, luyện mà giấy xếp thành từng chồng, rất là nỗ lực*”. Khải Công Lão tiên sinh đã nói với họ: “*Các vị luyện viết chữ mẫu nhiều như vậy, mỗi ngày luyện nhiều loại chữ mẫu khác nhau giống như tập bắn vậy, bắn một vạn phát cũng không trúng một phát nào. Tôi bắn một phát thì trúng một phát, cho nên một phát này còn hiệu quả hơn bạn bắn*

một vạn phát". Cho nên bạn phải định trở lại, không nên tham nhiều, không nên học tạp. Thầy Lý Truyền Quân nói khi tô phỏng theo chữ mẫu, mỗi ngày thầy chỉ học tô một chữ. Người hiện tại muốn nâng cao học vấn, nâng cao tài năng thì nhất định phải đi theo con đường cũ, nếu không thì không thể kế nhập được, bởi vì cách nghĩ riêng của mình nhiều quá rồi. Cho nên, rất nhiều nghệ thuật cao thâm của Trung Hoa hiện tại đang dần sắp bị mất đi. Bởi vì học tập hiện tại đều chú trọng học rất nhiều thứ, thế là không có cách nào kế nhập được những công phu chân thật này. Những trưởng giả thật sự có tâm muốn dẫn dắt mà người trẻ của chúng ta hiện nay thì không chịu được cực khổ. Thế nên, chúng ta đều cảm thấy thật hổ thẹn. Hy vọng các vị, những người có chí hướng với việc kế thừa những vấn đề nghệ thuật này của Trung Hoa phải có thể chịu được khổ.

Chúng tôi nói: *"Chịu đựng được thì khổ một chút thôi, còn không chịu khổ được thì khổ cả một đời"*. Cho nên đích thực là khi chúng ta học ba năm, năm năm thì phải chân thật chịu khổ để học. Thật sự đối với thói quen xấu của chính mình phải *"đuổi cùng giết tận"*, dần dần khi bạn đi đường sẽ cảm thấy bước chân này ngày càng ngày càng nhẹ nhàng, dần dần thể hội được: *"Học nhi thời tập chi, bất diệc duyệt hồ"*, vui sướng lên, pháp hỷ lên. Kỳ thực, việc học chân thật là một niềm vui.

Chúng tôi làm xong khóa trình dài năm ngày này, có một vị giáo viên đến nói với chúng tôi: *"Thầy Thái à! Khóa trình của các vị là đồ dùng để hóa trang tốt nhất"*. Vì sao vậy? Mỗi ngày đi đến học thì mỗi người đều có khí sắc khác nhau. Vốn là gương mặt khắc khổ, sau khi lên lớp học được hai - ba ngày thì tươi cười rạng rỡ, nhìn thấy người khác đều cúi đầu chào chín mươi độ. Nhìn thấy dáng vẻ như vậy thật khiến cho người ta thấy tinh thần thoải mái, sắc mặt đều tươi nhuận, cho nên nói chúng tôi là người trang điểm giỏi nhất. Các vị bằng hữu, đồ trang điểm tốt nhất chính là nụ cười, chính là sự chân thành đối với người khác. Chúng ta quan sát, đích thực là mỗi một người học xong đều rất vui vẻ. Cho nên có câu: *"Núi sách có đường, siêng năng sẽ tìm được đường, biển học vô bờ khổ luyện sẽ làm thuyền, thư sơn hữu lộ cần vi kính"*, phải nhờ vào sự phấn đấu của chúng ta thì mới có

thể tìm ra con đường tốt để đi. *“Học hải vô nhai khổ tác châu”*, sau khi chúng ta đã học rồi, câu nói này có thể sửa: *“Học hải vô nhai lạc tác châu”*. Các vị bằng hữu, mấy ngày nay chúng ta học tập có khổ hay không vậy? Không khổ, tâm an lý đắc. Cầu học vấn là niềm vui chân thật, cho nên chúng ta có thể thể hội được vì sao mà Nhan Uyên một ống cơm, một gáo nước sống trong hẻm nhỏ nhưng không thay đổi niềm vui đó. Người khác không thấy gì là vui, hầu hết thấy cuộc sống vật chất như vậy đều cảm thấy không thể nào sống nổi. Nhan Uyên đã chân thật thâm nhập vào được niềm vui của cầu học vấn. Mỗi ngày suy nghĩ ta có thể tôn kính làm theo những giáo huấn của Khổng Lão Phu Tử, lập thân hành đạo nên đã vui. Lập thân hành đạo có thể báo ân sư, mỗi ngày đều sống qua một cách vô cùng vui sướng. Một người cầu học vấn vì sao lại khổ? Khi một người cầu học vấn lúc nào cũng suy nghĩ: *“Ta về sau phải thi đậu trạng nguyên, vào lúc đó danh văn lợi dưỡng đều đến, ta có thể cưới ngựa mà cảm thấy oai phong”*. Nếu như họ có cái động cơ đó, họ sẽ có việc cầu không được mà cảm thấy khổ. Chúng ta cầu học vấn chính là vì nâng cao đức hạnh cho chính mình, tiếp đến là lợi ích người khác, lợi ích cho cộng đồng, khi chúng ta ra sức làm thì chính là niềm vui. Thật sự khi chúng ta có tấm lòng muốn đi kế thừa đạo đức văn hóa truyền thống, kế thừa kỹ năng nghệ thuật, dù rèn luyện như thế nào đi nữa chúng ta cũng sẽ cam tâm chấp nhận. Cho nên, việc này phải “thận tư”.

Việc cầu học vấn đích thực phải có thể chuyên chú, phải có thể *“nhất môn thâm nhập”*, thì mới có thể thâm nhập vào trong tinh túy của nó. Cho nên các vị bằng hữu không nên tham nhiều, không thể học tạp. Chúng ta phải ở trong rất nhiều giá trị quan mà thận trọng suy nghĩ. Đối với rất nhiều cách nghĩ, cách nhìn của thế gian, bạn không thể nào chấp nhận tất cả. Bởi vì, hiện tại trong xã hội những quan niệm tưởng đúng lại sai quá nhiều, bạn có cách nào suy nghĩ cẩn thận để phân biệt được rõ ràng đúng sai hay không? Mà lợi hại của câu nói này thì bạn có cách nào để phân biệt được rõ ràng hay không? Câu nói này không tốt bạn cũng không phân biệt được, bạn lại đem câu nói không đúng này đi nói với người khác, đem đi khuyên người ta, vậy thì bạn đã làm sai rồi. Cho nên nghe lời của người khác không thể

tùy tiện nghe, rồi tùy tiện truyền bá, mà phải suy nghĩ lại câu nói này khi người khác nghe xong thì có hiểu làm người ta hay không?

Trong đó có câu: *“Người không vì mình trời tru đất diệt”*, câu nói này đúng hay không vậy? Phải suy nghĩ cẩn thận. Câu nói này rất nhiều người dùng. Chúng tôi thường hay nghe rất nhiều nhà doanh nghiệp đã tiếp xúc với tôi, hoặc giả một số bằng hữu nói: *“Các vị làm việc tốt thì chúng tôi cũng rất hoan hỷ, đợi khi chúng tôi nên đại sự nghiệp rồi, kiếm được nhiều tiền rồi thì chúng tôi nhất định sẽ đến giúp đỡ các vị”*. Sau khi các vị nghe xong thì cảm thấy thế nào? Rất nhiều người sẽ cảm thấy vui, xem họ cũng tán đồng. Kỳ thực, chúng tôi nghe đều cảm thấy họ vẫn chưa thật sự thể hội được tính cấp bách của việc hành thiện, tính trọng yếu của hành thiện, trách nhiệm xã hội của việc hành thiện. Khi họ thật sự thể hội được việc nên tận một phần tâm lực thì ngay lúc đó phải làm ngay, còn chờ đợi cái ngày kiếm được nhiều tiền gì nữa. Cho nên, có rất nhiều người đều bị những lời hoa ngôn xảo ngữ này đánh lừa. Người thật sự tán đồng thì ngay lúc đó: *“Học vấn tốt đến như vậy ta nhất định phải lợi ích cho công nhân viên của chúng ta”*, làm gì phải đợi đến khi kiếm được nhiều tiền. Cho nên liền hiểu được sự nhận biết của họ là *“Người khác là người khác, ta là ta, ta tốt trước cái đã rồi hãy tính”*. Kỳ thực, bản thân mình và người khác là không thể tách lìa, lợi ích người khác chính là lợi ích chính mình. Cho nên: ***“Người không vì mình thì người người sẽ vì mình, ta vì mọi người thì mọi người sẽ vì ta”***. Đây mới là chân lý.

Quốc bảo của Singapore là Cư sĩ Hứa Triết, từ khi còn rất trẻ niệm niệm đều không vì mình. Bà là người Triều Sán, đã giúp đỡ rất nhiều người. Sau đó, do tuổi đã cao nên bà đi học y tá, được một trường ở Anh tiếp nhận. Cho nên, rất nhiều chướng ngại đều không phải ở bên ngoài. Khi một người có tâm chân thành khởi lên thì tất cả chướng ngại đều được hóa giải hết. Thật vậy, tôi có thể cảm nhận được một cách sâu sắc. Bởi vì khi mới bắt đầu, tôi phải đi đến Úc Châu cầu học, trên thực tế thì tôi chưa đủ tư cách để đi, vì sao vậy? Bởi vì dựa theo quy định, nhất định phải tham gia từ đầu tới cuối thì mới có thể ghi danh, nhưng tôi thì không được, bởi vì tôi cần phải dẫn dắt lớp của mình cho đến khi tốt nghiệp thì tôi mới được đi học. Vì vậy, tôi liền tự

nhủ với chính mình nhất định phải dẫn dắt đến cuối cùng rồi hãy nói. Đây là trách nhiệm của tôi đối với học trò. Sau đó, tôi cũng không có cách nào để đi, chỉ có thể ở tại Học viện Tịnh Tông Học Hội dưới chân núi cầu học trước, không thể bước vào học tập khóa trình chính quy. Nhưng khi tôi chưa đi thì có một người bạn thân của tôi ở Úc Châu muốn tôi phải nhanh chóng toàn tâm toàn ý đi hoằng dương văn hóa truyền thống. Tôi vốn muốn nói sau hai năm nữa thì sẽ bắt đầu toàn tâm toàn ý. Anh nói không được, bây giờ tôi phải xin nghỉ việc, vẫn là nhờ anh thúc đẩy tôi. Kết quả may mắn đến, anh đi đến Úc Châu trước tôi, anh đến gặp Tổng cán sự và nói với họ phải phá lệ cho tôi vào học. Cho nên các vị xem, chúng tôi dùng tâm chân thành, không phải vì mục đích riêng thì đã có người giúp mở lối. Kết quả kỳ học đó chỉ có hai người được phá lệ. Một trong số đó là chú Lưu. Tôi liền xin họ, vì có một vị thầy văn hóa truyền thống rất hay, lại xin cho một trưởng giả có thể chỉ dẫn cho tôi từng ly từng tý trong cuộc sống, nếu không thì chúng tôi cũng không có cách nào bắt đầu. Kết quả, sau khi xin thì tất cả đều được mãn nguyện. Các vị bằng hữu, chúng ta làm việc chướng ngại không nằm ở bên ngoài, chướng ngại bởi tâm của chúng ta không đủ thành tâm. *“Chí thành như thần”*. Giáo huấn ở trong “Trung Dung”, “thần” là gì vậy? Bên phải chữ “thần” là chữ “thân”, có nghĩa là thông. Tâm chân thành hiện tiền, rất nhiều chướng ngại sẽ tự nhiên thông suốt, *“chí thành có thể cảm thông”*.

Cư sĩ Hứa Triết bởi vì có tâm chân thành cho nên người ta đã phá lệ. Bà lớn tuổi như vậy mà người ta vẫn cho bà đến học. Sau khi học xong bà đến Paraguay ở châu Mỹ. Cuộc sống bên đó rất tệ, bà ở nơi đó mấy mươi năm giúp người chăm dạy trẻ, giúp chăm sóc những người bệnh đau. Khi bà thật sự làm như vậy thì xin hỏi thái độ người dân ở khu vực đó đối với bà sẽ như thế nào? Là cảm tạ, bội phục bà từ tận đáy lòng. Cho nên bạn chỉ cần đi đến nơi đó, chỉ cần nêu tên của bà Hứa Triết bằng tiếng Anh thì không ai không biết, không ai không rõ. Xin hỏi bà có dùng tiền để làm hay không, có dùng quyền hay không, có dùng vũ lực hay không? Hoàn toàn không có, đều là dùng tâm chân thành. *“Ta vì mọi người, mọi người vì ta”*. Cho nên Cư sĩ Hứa Triết trở về Singapore nói, trước giờ bà chưa từng mua thức ăn, vì sao vậy? Bởi vì người người vì bà. Cuộc đời của bà Hứa Triết

đã ẩn chứng chân tướng của Kinh điển: **“Thiên đạo vô thân, thường giữ thiện nhân”**. *“Yêu thương người thường được người yêu lại, kính trọng người thường được người kính lại”*. Cho nên, chúng ta đối diện với rất nhiều những lý luận dường như là đúng nhưng mà lại sai của thế gian, bạn không thể nào để nó dắt lừa đường lạc lối, bạn vẫn là phải tuân thủ giáo huấn của Thánh Hiền.

Khi chúng ta không có cách nào để phân biệt thị phi thiện ác, bạn không cần phải nóng vội, bởi vì chúng ta có Kinh điển của lão tổ tông để lại. Y chiếu Kinh điển thì sẽ không sai. Bởi vậy, chúng ta hiện tại phải “thận tu” như thế nào, phải phân biệt như thế nào? Nhất định phải tùy thuận theo giáo huấn của Thánh Hiền nhân thì bạn sẽ hiểu được suy nghĩ cẩn thận, phân biệt rõ ràng. Tứ Khố Toàn Thư cần một xe tải chở, bạn mà đem đọc từ đầu đến cuối thì phải đọc tới bao giờ? Bạn xem cả đời cũng chưa chắc đã xem xong. Cho nên cần phải nắm được cương lĩnh. Cương lĩnh gì vậy? “Đệ Tử Quy” chính là cương lĩnh, khiến cho bạn luôn luôn hiểu được suy nghĩ cẩn thận, phân biệt rõ ràng.

Hiện tại, người thế gian trong đầu khó buông bỏ nhất chính là họ cảm thấy *“nhất định phải tổn người thì mới lợi mình, lợi người thì hình như là mình sẽ thiệt thòi”*. Người hiện nay rất sợ bị thiệt thòi. Không bị thiệt thòi thì chính là thiệt thòi cả đời, bị thiệt thòi thì hạnh phúc cuối đời mới nhiều được. Chúng ta thường nói: *“Người khác nợ bạn thì trời sẽ trả cho bạn”*. Chữ “trời trả cho bạn” ở đây không phải là từ trên trời rơi xuống vàng bạc tiền tài cho bạn, ở đây là thiên lý, là thiên đạo, phước phần của bạn nhất định sẽ từ từ hiện tiền.

Bà Hứa Triết một lần được phỏng vấn đã trả lời một câu chúng tôi rất cảm động. Phóng viên hỏi: *“Bà không chăm lo cho bản thân vậy thì ai chăm lo cho bà?”*. Bà Hứa Triết không cần phải suy nghĩ gì liền trả lời: *“Tôi không cần chăm sóc cho bản thân tôi, ông trời sẽ chăm sóc cho tôi”*. Chúng tôi nghe xong cảm động rất sâu sắc. Cho nên, khi chúng tôi mở xem đĩa VCD về bà Hứa Triết, một số thầy cô giáo đã khóc nước mắt rùng rùng. Kỳ thực, đó đều là những giọt nước mắt cảm động. Tôi cũng thể hội được trong giọt nước mắt, nội tâm của họ

cảm thán: *“Làm người phải nên như vậy thì mới có ý vị, mới thật sự là niềm vui của việc làm người”*. Có một số người nghe xong thì cười ha ha..., cảm thấy giá trị quan, nhân sinh quan của bà Hứa Triết thật sự vô cùng đáng để cho chúng ta học tập noi theo. Bà Hứa Triết đã nói: *“Các vị ăn một bữa mà nấu nướng mấy tiếng đồng hồ thật là phiền phức, tôi thì trực tiếp ăn luôn những thức ăn này, có thể trung sơ nước sôi là được rồi. Các vị thì phải nấu mấy tiếng đồng hồ, sau khi ăn xong còn phải rửa nữa, còn phải lau chùi một đồng đồ dùng. Sau khi ăn xong thì đầu óc lại căng thẳng, lại nằm lăn ra ngủ cả buổi, vì vậy thật là quá lãng phí thời gian. Tôi thì không lãng phí thời gian, ăn uống đơn giản, tinh thần sảng khoái”*. Chúng ta nấu nướng càng phức tạp thì các yếu tố dinh dưỡng đều biến mất hết. Cho nên các vị bằng hữu, khi các vị dùng nhiệt độ cao để xào rau, vừa đổ vào xèo một cái thì Vitamin B, vitamin C sẽ bay lên và nói với bạn: *“Tạm biệt nha, tôi đi đây!”*. Các vị có nhìn thấy điều đó hay không vậy? Cho nên, phương pháp càng phức tạp chưa chắc bạn có thể thật sự hấp thu được dinh dưỡng.

Người hiện tại quá thông minh, mà thông minh quá thì bị thông minh hại. Hiện tại người có sức khỏe không tốt ngày một tăng, cho nên phải suy nghĩ cẩn thận cái gì mới là lý lẽ chính xác. Người không học thì không biết, nhất định phải học hành tốt mới được. Từ những Thánh Hiền nhân này, từ những người có đức hạnh này chúng ta có thể hiểu được: *“Lợi người thì tuyệt đối cũng lợi mình”*, cho nên họ cái gì cũng không bị thiệt thòi. Bà Hứa Triết không thiếu gì, 106 tuổi mà sức khỏe lại không thể khỏe hơn được nữa. Bà cũng đã ấn chứng việc Thánh nhân đã nói: *“Bố thí vô úy thì được khỏe mạnh sống lâu”*. Bố thí vô úy chính là lúc nào cũng suy nghĩ thay cho người khác, khiến họ không sợ hãi khủng hoảng. Đây gọi là bố thí vô úy. Không chỉ đối với người không để người ta sợ hãi khủng hoảng, mà đối với vạn vật cũng đều có một tấm lòng yêu thương, không tàn hại chúng. Các vị bằng hữu, chúng ta bố thí vô úy với người khác thì bắt đầu từ đâu vậy? Từ mỗi lời nói hành động, nhất cử nhất động đều không để ai phải đau khổ, để cho người ta sanh hoan hỷ, đó là bạn đã bố thí vô úy rồi. Cho nên từ ngôn ngữ của chúng ta không nên nói lời cay độc, mà phải nói lời thơm ngát như hoa sen, lúc nào cũng khiến cho người ta cảm thấy

thơm mát, khiến người cảm thấy hoan hỷ. Đó là bạn đang ngày ngày làm bố thí vô úy, bạn sẽ khỏe mạnh sống lâu.

Bà Hứa Triết khi còn trong thai đã ăn chay rồi. Mẹ của bà hề ăn thịt cá thì sẽ nôn ra hết, ăn chay lúc mang thai. Cho nên bà từ trong thai đã ăn chay mãi đến bây giờ. Bà không kết cái duyên không tốt với chúng sanh, bởi vì chúng ta ăn thì người ta lại tiếp tục giết mổ. Có một câu cửa miệng của những người đồ tể trước khi họ giết heo thì nói thế này: *“Heo à, heo à, mày đừng trách tao, mày là món ăn của thế gian, người ta không ăn thì ta không giết. Mày có đời nợ thì hãy đi tìm họ đi”*. Nếu chúng ta không ăn thì dần dần sẽ giảm thiểu số lượng mạng những sinh linh bị giết mổ. Cho nên, đây cũng là bố thí vô úy. Bà lúc nào cũng khiến người khác hoan hỷ, không đau khổ, vì vậy mà thọ mạng của bà vô cùng thọ, hiện tại đã 106 tuổi rồi.

Chúng ta hãy suy nghĩ, trong lịch sử, những vị trưởng giả, những vị viên ngoại có thể thường xuyên làm việc lạc thiện hảo thí: xây cầu đắp đường, thậm chí mua vật phóng sanh thì thọ mạng của họ rất dài và chết yên bình tại nhà, đều chết nhẹ nhàng không đau bệnh, không đau ốm.

Các vị bằng hữu, xung quanh các vị trong mấy tháng gần đây có nghe được người nào không bệnh mà chết hay không? Dường như không nghe nói. Vì sao vậy? Không nghe được có ai đó chết nhẹ nhàng không đau bệnh chỉ là kết quả, rốt cuộc người hiện tại đã trông cái nhân gì mà ngay cả cơ hội được chết không bệnh tật cũng đều không có. Người xưa nói “ngũ phúc”, con người có năm cái phúc. Phúc lớn nhất chính là được chết tốt lành, gọi là thiện chung.

Tôi còn nhớ khi tôi còn nhỏ vẫn thỉnh thoảng nghe được một vị trưởng giả nào đó đang ngủ thì lia trần, rất an tường. Đến sau khi tôi học cấp hai dường như không còn nghe ai nói nữa. Bởi vì chúng ta thường hay chế giễu người, thường hay tổn người để lợi mình, cho nên tâm tư của chúng ta hết thấy đều dùng vào việc hại người khác. Tâm niệm này vừa khởi thì ai là người tiếp nhận tâm niệm này đầu tiên? Là chính mình, cho nên đầu óc thường hay hỗn loạn. Khi sắp chết đầu óc

hỗn loạn còn thân thể yếu ớt thì tâm trí có thể thanh tịnh được không? Thanh tịnh không được, cho nên rất khó có được thiện chung.

Tiết học sau chúng ta sẽ xem tiếp: “*Việc lợi người thì mới lợi mình, tổn người thì tuyệt đối cũng sẽ tổn mình*”. Xin cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 26

Xin chào các vị bằng hữu, chào mọi người buổi chiều tốt lành!

Chúng ta vừa nói đến trong xã hội hiện nay đầy những tư tưởng quan niệm tưởng đúng nhưng lại sai, cho nên bản thân chúng ta đối diện với những tư tưởng ngôn luận này phải có khả năng phán đoán, suy nghĩ cẩn thận, phân biệt rõ ràng. Cũng đã nói đến câu: “*Người không vì mình trời tru đất diệt*”. Câu nói này sai rồi! Bà Hứa Triết không hề vì bản thân mà được rất nhiều đại chúng tôn trọng, nhận được sự yêu mến của đại chúng đối với bà. Bà là người vì mọi người, cho nên mọi người cũng vì bà. Vì vậy, chúng ta hiểu được lợi người nhất định sẽ lợi mình, tổn người thì nhất định sẽ không lợi mình, vả lại tổn người thì nhất định sẽ tổn mình.

Chúng ta hãy xem trong xã hội hiện nay, rất nhiều người thích chiếm lấy tiện nghi của người khác. Kỳ thực chiếm tiện nghi của người khác thì cũng không chiếm được bao nhiêu lâu; lừa gạt người ta được một lần, lừa được hai lần nhưng không thể lừa được lần thứ ba. Cho nên khi chúng ta chiếm tiện nghi của người khác, khi tổn hại người khác, trên thực tế đó là “*liếm mật trên đầu dao*”. Nghĩa là giống như trên lưỡi con dao có dính đầy mật ong, bạn vừa nhìn thấy thì vội vàng muốn ăn cho hết chỗ mật đó, kết quả sau khi ăn mật như vậy thì chân

thật là ném được vị ngọt của nó nhưng lưỡi thì cũng đã bị đứt rồi. Chiếm tiện nghi của người khác đến sau cùng đã hủy hoại hết sự tin dùng trong xã hội, đã tự đoạn mất con đường lui của chính mình. Cho nên người thế gian “*tâm vô viễn lộ*”, không nhìn xa trông rộng, “*các dục khoái ý*”, chỉ thuận theo dục vọng của mình để mà đi tham cầu, ngược lại là hại chính mình.

Tôi ở Hải Khẩu một khoảng thời gian. Hải Khẩu là khu vực khai thác kinh tế cá thể từ rất sớm, nổi tiếng nhất là tham quan các làng nghề. Những người làm du lịch bên ngành tham quan làng nghề vì để thu hút khách đến Hải Nam nên họ đã thu phí vô cùng rẻ. Lúc ban đầu, rất nhiều người đã đến Hải Nam để tham quan. Kết quả những người làm ngành tham quan này lại cảm thấy mọi người đều đã đến rồi, họ thật sự có thể kiếm một món tiền lớn, cho nên trong hành trình ba ngày đi tham quan thì cơ bản đã có đến hai ngày đi trung tâm mua sắm. Để làm gì vậy? Để tiêu xài. Mua một món mười đồng thì họ có thể kiếm được năm đồng, thế là đưa khách du lịch đi theo phương hướng đó. Dần dần khách du lịch cảm thấy mình đi đến đây để du lịch, kết quả lại đưa mình đi mua sắm. Dù lúc ban đầu họ đã kiếm được một số tiền, nhưng sau một đến hai năm thì tất cả những cách nghĩ, cách nhìn của khách du lịch đã truyền đi cả nước. Cuối cùng, ngành du lịch tham quan làng nghề của Hải Khẩu đã để lại ấn tượng rất xấu trong lòng mọi người. Cho nên, họ đã ném được một chút mật ngọt nhưng sau đó thì đã trả giá như thế nào? Là sự quay lưng của cả nước đối với ngành du lịch làng nghề, là sự không tín nhiệm. Sự ảnh hưởng này có thể phải mất rất nhiều năm, mấy mươi năm mới có thể có được lại sự tin dùng của mọi người đối với họ, cho nên chỉ ném được một chút mật ngọt nhưng lại phải trả cái giá quá lớn như vậy. Tồn người thì tuyệt đối sẽ không lợi mình, vả lại việc tồn người còn hại chính mình rất thâm. Không chỉ sẽ hại chính mình, Trung Quốc có một câu trong “*Kinh Dịch*” là: “*Tích bất thiện chi gia tất hữu dư ương*”. Chúng ta có thể làm ra rất nhiều việc tồn người thì không chỉ đem tai ương cho chính mình mà còn đem tai ương cho con cháu về sau.

Chúng ta có một quyển sách rất nổi tiếng gọi là *“Thái Căn Đàm”*. Câu đầu tiên trong quyển sách này làm tôi rất ấn tượng. Câu đầu tiên viết: *“Lộng quyền nhất thời thê lương vạn cổ”*. Họ chỉ vì để có danh, để có quyền lực, tự đánh giá mình quá cao, dùng quyền lực để đi ức hiếp nhân dân, chỉ được trong nhất thời nhưng ngược lại thê lương muôn đời, bị con cháu đời sau phê phán, khinh bỉ. Cho nên, việc này thật sự là ném được một chút mật ngọt nhưng lại phải trả một cái giá đắt đến như vậy, họ không những bị người thế gian coi thường, bị người ta phê phán, mà con cháu họ cũng sẽ vì việc ác của họ mà không dám ngẩng cao đầu. Bạn có dám nói mình là con cháu hiền đức hay không? Bạn thật sự là con cháu hiền đức thì sẽ không dám nói, vì sao vậy? Vì sẽ xấu hổ, mấy nghìn năm mà vẫn còn phải trả giá. Cho nên chúng ta là trưởng bối của người khác thì không thể để họa lại cho con cháu được, nhất định phải tạo phước cho đời sau. Phải làm ra những việc lợi người, sau đó thì lợi cho con cháu của chính mình, gọi là *“tích thiện chi gia tất hữu dư khánh”*. Khi bạn có thái độ như vậy, về sau con cháu của bạn nhất định sẽ làm cho bạn được vinh hiển.

Chúng ta hãy xem, rất nhiều người đọc sách đều không phải vì mình nhưng họ lại lưu danh thiên cổ, con cháu của họ cũng tiếp tục khí phách đó của họ khiến cho gia đạo không bị suy. Cho nên, những Thánh triết này đều là những người chân thật thấu hiểu chân lý, là người có thể nhìn xa trông rộng. Chúng ta hãy xem hành nghi của Phạm Trọng Yêm đến nay cũng gần 1.000 năm, thế nhưng con cháu của ông vẫn giữ được tinh thần của ông trong gia phong của họ. Vì vậy các vị bằng hữu, các vị muốn con cháu của mình có thể giữ gìn gia phong bao nhiêu đời? Con người quý ở lập chí, bạn có chí hướng lớn bao nhiêu thì mới có thể làm được sự việc lớn bấy nhiêu. Cho nên chúng ta nhất định phải làm cái khí phách tốt, làm được cái khí phách lợi người - yêu thương người - kính trọng người để làm tấm gương tốt cho con cháu đời sau.

Kỳ thực, việc lợi ích cho người tuyệt đối không phải nói phải đợi ba năm, năm năm, thậm chí có người còn nói đợi đến đời sau chúng ta mới có thể thật sự được kết quả tốt, nhận được quả báo tốt, thật sự

không cần phải đợi lâu đến như vậy. Một người niệm thiện tâm thì người đó đã được lợi ích rồi. Tục ngữ nói: *“Người gặp chuyện vui tinh thần phấn chấn”*. Giúp người chính là hỷ sự, giúp người làm niềm vui. Cho nên khi chúng ta giúp đỡ người khác, trước khi còn chưa được báo đáp thì thân tâm cũng đã rất hoan hỷ rồi, rất là sáng khoái. Ngược lại, khi chúng ta hại người, mắng người, đối phương tuy còn chưa đến báo thù nhưng khi tâm chúng ta khởi lên việc hại người mắng người, kỳ thực thân tâm của chúng ta đã bị tổn hại rồi, thân thể liền không thể tốt được, lương tri của chúng ta bị mai một từng chút từng chút một, chính khí của chúng ta không thể nâng lên được. Mỗi ngày sợ bản thân làm việc sai bị bại lộ, ngay lúc đó nhất định đã có chỗ hại đối với chính thân tâm của mình rồi.

Tiến sĩ Giang Bồn Thắng của Nhật Bản đã lấy nước để làm thực nghiệm. Khi chúng ta nói lời cảm ơn đối với nước, nói lời chúc phúc, bất luận là dùng bất kỳ loại ngôn ngữ nào, mẫu nước này đặt dưới kính hiển vi mà xem thì những kết tinh đó sẽ rất đẹp. Cho nên, nước có thể cảm nhận được năng lượng mà ý niệm của con người truyền ra ngoài, nước có thể tiếp nhận được. Đương nhiên khi nước tiếp nhận được thì cũng có nghĩa là vạn vật đều có thể tiếp nhận được. Có nhiều người rất giỏi việc trồng hoa, mỗi ngày đều nói chuyện với chúng: *“Bạn ra hoa thật sự là rất đẹp, bạn nở hoa thật là rất đẹp”*, thường hay bày tỏ với hoa như vậy, thế là những cây hoa đó càng lớn càng tươi tốt. Cho nên, vạn vật đều có tác động qua lại với chúng ta. Vì vậy, một niệm thiện, một niệm chúc phúc thì nước đều kết tinh rất đẹp, bất luận là bạn nói bằng ngôn ngữ gì cũng được. Ngược lại, nếu như chúng ta dùng ác ý đối với nước, bạn mắng chửi nó, bạn trách móc nó, thì sự kết tinh của nó liền không thể nào đẹp được nữa, thậm chí không có cách nào kết tinh cả. Vả lại, dưới kính hiển vi hình dáng của chúng hiện ra trông giống như đứa trẻ lúc bị mắng. Quyển sách này hiện tại có thể mua được ở bên ngoài, tên sách là *“Nước biết câu trả lời của cuộc sống”*, hoặc là *“Thông điệp của nước”*, đều cùng một nội dung. Cho nên, khi chúng ta có một niệm thiện thì sẽ ảnh hưởng đến nước, có một niệm ác thì phá hoại đi cả một trạng thái tốt đẹp của nước.

Vì sao lại nói: *“Nước biết câu trả lời của cuộc sống?”*. Bởi vì cơ thể chúng ta có từ 68% đến 70% là nước. Cho nên, khi ý niệm của bạn có thể ảnh hưởng đến nước, ý niệm của bạn nhất định sẽ ảnh hưởng đến ai trước tiên? Ảnh hưởng đến sự kết tinh trên toàn cơ thể của bạn trước tiên. Khi bạn niệm là thiện thì trạng thái của 70% cơ thể bạn là tốt, vậy thì sức khỏe của bạn nhất định sẽ tốt. Ý niệm của bạn là một sự chúc phúc, là sự cảm ơn, thì cả thân tâm của bạn sẽ ở trong tình trạng vô cùng tốt, đương nhiên thân tâm bạn sẽ khỏe mạnh. Giả như bạn khởi cái ý niệm đó là không tốt, thì 70% nước trong cơ thể bạn đều là không tốt, lâu ngày dài tháng các tế bào trong cơ thể bạn sẽ biến đổi. Mà bệnh ung thư chính là sự biến đổi của tế bào. Trong thực nghiệm của Tiến sĩ Lôi Cửu Nam, bà nói đại bộ phận của các chứng bệnh ung thư đó là do họ trong suốt mười đến mười lăm năm cuộc đời thường hay xảy ra một số việc ức chế mà bản thân không thể nào chấp nhận được. Những việc mang tính khảo nghiệm tâm trạng của họ bỗng chốc rơi xuống tận đáy, mãi như vậy không có lúc vực trở dậy. Tâm trạng không tốt như vậy kéo dài suốt mười đến mười lăm năm thì trạng thái của cả thân thể sẽ nhanh chóng chuyển biến thành bệnh, chính là sản sinh ra loại bệnh ung thư. Vì thế, tâm niệm của con người mới là cái gốc của việc khỏe mạnh. Khi chúng ta khởi ý niệm lợi ích cho người thì bạn đã được lợi ích lớn rồi, không cần đợi người nào đó đền đáp. Khi bạn khởi ác niệm, không cần đợi đến khi có ác báo, ngay lúc đó thân tâm bạn cũng đã bị tổn hại bởi ý niệm xấu ác đó rồi.

Khi chúng tôi bàn luận đến đây, có một số trẻ nhỏ nghe xong cũng rất nhập tâm; bọn trẻ học cái gì cũng rất là chăm chú. Có một em sau khi nghe xong quyển sách *“Nước biết câu trả lời của cuộc sống”*, khi trở về nhà, nghe bảo mẫu của em nói: *“Ày da, nhìn con thật là đáng ghét quá đi!”*. Người bảo mẫu nói đùa với em như vậy thì em liền ôm chặt lấy thân thể của em nói: *“Dì không nên nói với con như vậy, 80% cơ thể của con là nước đã bị dì hại rồi”*. Hàm lượng nước trong cơ thể trẻ nhỏ thì có đến gần 80%, cho nên chúng ta nhìn thấy trẻ nhỏ thường hồng hào mũm mĩm, có phải không? Bởi vì hàm lượng nước trong cơ thể chúng cao hơn nhiều. Bạn xem khi đưa trẻ nghe thấy, chúng liền học được lời xấu sẽ gây hại đến mình, bản thân nói lời xấu ác thì ảnh

hưởng chính mình lớn nhất. Khi đứa trẻ có ý niệm như vậy thì bạn nói chuyện cũng sẽ có cảnh giác hơn. Bạn vừa xây dựng quan niệm chính xác cho chúng thì chúng sẽ không dễ dàng học sai.

Các vị bằng hữu, không những là chứng thực với nước, ở Hải Khẩu chúng tôi có vị giáo viên đã lấy hai quả táo để làm thực nghiệm. Trái thứ nhất để ở cửa trước, bảo bọn trẻ khi đi ngang thì nói với trái táo một câu tốt lành. Cửa sau thì để trái còn lại, khi đi ngang thì mắng trái táo một câu. Kết quả sau khi làm được một tuần, vị giáo viên ấy đem hai trái táo đến cho tôi xem. Sau khi đem đến thì tặng cho tôi ăn. Tôi rất sợ ăn phải trái táo bị mắng đó, ăn nó vào thì rất nhiều lời mắng của người ta sẽ bám lên người của tôi hết. Quả táo được nghe những lời tốt đẹp vẫn cứng chắc chứ không bị mềm. Trái táo bị mắng thì cầm vào thấy nó mềm, mà da cũng bị nhăn lại. Cho nên, chân thật là vạn vật đều có thể cảm nhận được ý niệm của con người, đều phân biệt được năng lượng tốt hay không tốt của con người.

Ngoài ra cũng có lấy cơm trắng để làm thực nghiệm, vô cùng có ý nghĩa. Vị này không những lấy hai chén mà lấy đến ba chén. Chén thứ nhất là cảm ơn nó vì đã nuôi dưỡng thân thể ta, cảm thấy nó rất thơm, rất ngon, tán thán nó. Chén thứ hai thì mắng nó: *“Thật là khó ăn chết đi được”*. Chén thứ ba thì mặc kệ nó, không nói câu nào cả. Sau một tuần thì kết quả thấy rất rõ ràng. Chén thứ nhất đã lên men, còn có thể ngửi được mùi vị lên men nữa. Chén thứ hai thì chuyển màu đen, ôi thiu bốc mùi. Chén thứ ba thì mọi người nghĩ xem nó như thế nào? Chén thứ ba thì cũng ôi thiu bốc mùi, đã vậy còn bị hỏng nặng hơn cả chén thứ hai. Một câu cũng không nói với nó, vậy mà còn thiu hơn cả chén bị mắng, vì sao vậy? Chúng ta nói, giữa con người với nhau, đặc biệt là mối quan hệ vợ chồng, đôi lúc bực tức buồn giận thì mắng một chút; chúng ta nói gây nhau ở đầu giường hòa nhau ở cuối giường. Nhưng nếu như là chiến tranh lạnh thì hai người sống không bằng chết, mỗi ngày đều căng thẳng chịu đựng đến khi sắp đứt hơi. Cho nên chiến tranh lạnh đáng sợ hơn chiến tranh nóng. Sự lạnh nhạt có tính sát thương đối với con người mạnh hơn. Có rất nhiều người chồng, người vợ đều nói đối phương gây sự nhưng họ đều mặc kệ, đều không quan tâm, kỳ thực như vậy càng làm cho đối phương thấy khó chịu. Thái độ đó của chúng ta là xem thường người khác. Cho nên, thực nghiệm này cũng đồng thời nói với

chúng ta không nên có lời ác với người, thậm chí là không thể bỏ mặc không quan tâm.

Kết quả khi tôi kể câu chuyện này, đang lấy ví dụ nói chuyện với bọn trẻ, đúng lúc có một cặp vợ chồng đưa theo đứa con đến nghe giảng. Đứa con ngồi ở chính giữa, người chồng và vợ thì ngồi ở hai bên. Khi ví dụ của tôi vừa nói xong, người chồng liền ngả người về phía sau, dùng tay phải của mình đưa qua vỗ vỗ người vợ của anh. Tôi đứng phía trước nhìn thấy rất rõ ràng. Anh không nói một lời nào nhưng mà tôi hoàn toàn hiểu được ý của anh, vả lại tôi còn lo lắng dùm anh. Bởi vì, anh vỗ vai người vợ ánh mắt như muốn nói: *“Em xem, thầy Thái đang nói em đó. Em lúc nào cũng muốn chiến tranh lạnh”*. Kết quả tôi nhìn thấy ánh mắt cô vợ trừng mắt nhìn anh một cái. Tôi nhìn thấy sự việc đó thì đành lắc đầu. Tôi nói: *“Người đàn ông thật sự là không nắm bắt tình huống”*. Vì sao vậy? Vì anh không hiểu được nguyên nhân tại sao vợ anh cứ hay làm chiến tranh lạnh, vậy mà cứ ở đó thêm dầu vào lửa, có giúp ích gì được cho vấn đề hay không? Không có ích gì. Không có phản tỉnh chính mình, đã vậy ý còn nói với vợ của mình: *“Em xem, em đã phạm phải lỗi mà thầy Thái đang nói đến”*. Kỳ thực chúng ta phải hiểu, phụ nữ bỏ ra rất nhiều công sức, họ vì sao lại bực tức như vậy? Bởi vì người ta làm trâu làm ngựa mà bạn một câu khích lệ cũng không có, đã vậy còn ý kiến này nọ. Người vợ chưa vỗ bàn đập ghế là quá nhân từ rồi, bạn còn ở đó mà trách móc họ. Cho nên người chồng phải hiểu được, phải nhìn thấy sự vất vả của vợ, tiếp đến là phải cảm ơn, cảm tạ, tán thán, như vậy người vợ mới vui vẻ mà chăm sóc gia đình. Cho nên, một câu nói tốt đẹp thì làm trâu làm ngựa cũng cam lòng. Đây chân thật là việc phải nên cảm nhận tâm cảnh của người khác nhiều một chút, cảm nhận sự cần thiết của người khác. Đặc biệt là những người thân yêu nhất của bạn thì càng phải nên cảm nhận, không phải chỉ biết yêu cầu người khác mà không biết kiểm điểm lại mình.

Chúng ta từ trong thực nghiệm về nước thì cũng rất rõ ràng thấu hiểu được: *“Lợi người thì nhất định lợi mình, hại người nhất định sẽ hại mình”*. Chúng ta hiểu được đạo lý này rồi thì phải làm cho cuộc đời

luôn đi trên con đường lợi người lợi mình, vậy thì bạn mới lựa chọn chính xác được thái độ đúng đắn cho cuộc đời của mình.

Trên đây là thuộc về phần chúng ta phải “thận tu”.

Hai ngày nay chúng ta nói về việc “thận tu”, đã hiểu được thì việc khởi tâm động niệm phải “thận tu”. Cái ý niệm này không đúng phải lập tức chuyển trở lại, nếu không thì thân thể của bạn sẽ bị ảnh hưởng. Các mối quan hệ trong ngũ luân muốn được tốt thì cũng phải “thận tu”.

Tiếp đến là phán đoán, là phân biệt. Nuôi dưỡng con cái thì cái gì là quan trọng nhất? Giáo dục con cái đức hạnh, trồng cho tốt cái gốc đức hạnh thì mới khiến cho chúng trong tương lai có thể đứng vững bất bại. Cho nên đức hạnh phải “thận tu”. Nghệ năng của trẻ nhất định phải chuyên chú, không thể học tạp, phải *“nhất môn thâm nhập”*. Việc này cần bạn phải “thận tu”. Khi chúng ta khuyên bảo những thân hữu bên cạnh mình, chúng ta cũng phải xem xét thời thế, vào lúc nào thì nên nói, nên dùng thái độ gì để nói, bạn cũng phải luôn luôn “thận tu”. Bạn không “thận tu”, lúc nào cũng hấp tấp vội vàng thì có thể sẽ làm cho việc tốt thành việc xấu, đến lúc đó bản thân bạn sẽ rất buồn phiền áo não.

Cho nên, chúng tôi có nói đến giáo dục một người, khuyên bảo một người nhất định phải có một cái tiền đề là gì? Sự tín nhiệm nhất định phải đủ. Vậy làm thế nào để có được sự tín nhiệm của người khác? Phải xây dựng mối quan hệ tốt, phải biết bỏ công sức, thường mời khách, tặng quà, và còn thường xuyên dùng những lời nói quan tâm. Thường thường làm một số việc lợi ích cho người tự nhiên sẽ nâng cao được sự tín nhiệm. Chúng ta phải có năng lực để quan sát nhận biết nhu cầu của người khác để có thể ra sức giúp đỡ họ cho tốt, như vậy mới có thể xây dựng được sự tín nhiệm tốt, cũng như sẽ dễ dàng hơn đối với việc chỉ bảo họ hoặc khuyên ngăn họ sau này. Cho nên, muốn làm tốt một việc cũng không phải là một điều đơn giản, việc này phải thông qua việc bạn phải “thận tu”, thông qua việc bạn có công phu luôn hiểu được tình đời.

Cuộc đời một con người phải học đến khi nào vậy? Sống đến già học đến già, học đến già rồi cũng chưa học xong.

Chúng ta nói sức khỏe chính là nền tảng quan trọng nhất của đời người. Cho nên làm thế nào để cuộc sống chính mình được khỏe mạnh, ăn uống thế nào để khỏe mạnh cũng phải “thận tu” cho tốt, học tập cho tốt, bài giảng trong hai ngày qua đều nói rõ tường tận. Cho nên lúc nào cũng phải có thái độ cẩn thận để đối diện với cả những điều nhỏ nhặt trong cuộc sống, để suy nghĩ phán đoán một cách chính xác nhất.

Các vị bằng hữu, chúng ta học xong trình tự học tập là “bác học, thẩm vấn, thận tu”. Sau khi học xong rồi thì khi nào dùng vậy? Ngay từ lúc đó đã bắt đầu dùng rồi. Ngay lúc đó phải phân biệt được thầy Thái nói có đúng hay không. Bạn không thể chấp nhận tất cả, phải đối chiếu xem thầy Thái nói có đúng với “Đệ Tử Quy” hay không. Phải y theo Kinh điển, không thể y theo người, “*y pháp bất y nhân*”. Bạn không thể vì rất có duyên với tôi mà cái gì cũng nghe tôi hết, vẫn phải đối chiếu Kinh điển, đối chiếu giáo huấn của Khổng Lão Phu Tử, như vậy mới là có lý trí phán đoán. Cho nên, lúc nào cũng phải dùng những giáo huấn của Thánh Hiền dành cho chúng ta để mà sống, để xử sự. Giáo huấn của Thánh Hiền trên thực tế cũng không phải là do một ai đó nói ra, tất cả giáo huấn của Thánh Hiền đều tương ứng với bản tánh thiện lương của mỗi một người chúng ta, gọi là “*nhân chi sơ tánh bản thiện*”. Khi bạn tùy thuận giáo huấn của Thánh Hiền nhân, đến một mức độ nào đó trí huệ bản tánh của bạn khai mở rồi, đến cuối cùng bạn chính là thuận theo tánh đức của chính mình, bản tánh thiện lương của chính mình để mà xử sự làm người thì niềm vui ấy sẽ vô cùng.

Thứ tư là “minh biện”.

Chúng ta hãy xem bước thứ tư trong việc cầu học vấn, đó là phải “minh biện”. Kỳ thực trong việc “thận tu” thì đã bao gồm việc ngay lúc đó đang suy nghĩ, phán đoán, biện biệt. Biện biệt nghĩa là gì? Thế nào gọi là minh biện? Chúng ta học tập giáo huấn của Thánh Hiền quan

trọng nhất là phải khiến cho bản thân trở thành một người thiện lương, trở thành một người có thể lợi ích cho người khác. Các vị bằng hữu, thế nào là thiện? Việc này cần chúng ta phải phân biệt được, nếu không thì có thể sẽ thiện ác bất phân. Khi chúng ta thiện ác không phân rõ, rất nhiều cảnh giới vừa đến thì bạn có thể sẽ làm đường lạc lối.

Hiện tại rất nhiều phụ huynh đều sợ con cái về sau đi theo con đường xấu, ngày ngày phiền não thì các tế bào bị ảnh hưởng, tế bào bị thay đổi, sức khỏe sẽ kém đi. Cho nên, xây dựng nền tảng năng lực phán đoán thiện ác cho trẻ thì mới đảm bảo chúng cả đời có thể được thông thuận, không đến nỗi bị người khác dẫn làm đường. Phải nhanh chóng xây dựng trở lại năng lực phán đoán phân biệt thiện ác.

Các vị bằng hữu, con cái các vị đã được xây dựng hay chưa? Bản thân các vị đã xây dựng hay chưa? Mọi người thật là khiêm tốn, đều lắc đầu. Chúng ta hãy xem thế nào là thiện. Các vị bằng hữu, đánh người mắng người là thiện có phải không? Không phải. Vậy đối với người cúi đầu 90 độ, có lúc còn chào đến 120 độ nữa thì có phải là thiện hay không? Mọi người đều rất sợ trả lời vấn đề của tôi.

Thiện có tiêu chuẩn, “Đệ Tử Quy” là một tiêu chuẩn vô cùng tốt.

Và còn có một phán đoán khác cũng rất căn bản, phán đoán từ việc gì vậy? **Từ việc họ làm việc này với cái tâm như thế nào.** Đây là phán đoán căn bản nhất về thiện. Cho nên thiện là phán đoán từ chỗ nào? Từ cái tâm, từ đó có thể phán đoán được là chân thiện hay giả thiện. Con người này đối với người khác rất cung kính, nhìn thấy ai cũng hết mực cung kính, nhưng người đó chỉ hết mực cung kính đối với cấp trên, còn đối với cấp dưới thì người đó thật không khách sáo. Cho nên bạn nhìn người thì không thể chỉ nhìn một điểm, mà phải xem một đoạn dài. Xem mặt xem họ có thật sự là có chân tâm đối với bất kỳ ai hay không. Giả như người đó chỉ đối với cấp trên thì cái cúi đầu đó là có mục đích, là dựa dẫm người có quyền thế vì sự thăng chức của bản thân. Cho nên, nếu có cái tâm muốn lợi ích chính mình là tự tư tự lợi, từ đó mặc dù là cúi đầu 90 độ nhưng cũng là giả, cũng là ác. Giả

như người này đánh người mắng người, hầu hết mọi người đều nghĩ họ là người không tốt, nhưng mà chúng ta hãy tỉ mỉ suy nghĩ họ có thể dùng một cái tát đó mà làm thức tỉnh người khác, lúc này mà bạn không đánh thì cũng không đúng.

Đệ Tử Quy nói: *“Cùng khuyên thiện, cùng lập đức. Lỗi không ngăn, đôi bên sai”*. Khi bạn bè người thân phạm sai lầm, bạn không khuyên nhủ họ thì họ sai mà bạn cũng sai luôn, chúng ta không có tận hết bốn phạm. Cho nên luôn bạn bè trong ngũ luân tôi đã từng nêu ví dụ một người bạn của tôi. Anh ba mươi mấy tuổi, lần đầu tiên ngày sinh nhật bị mắng nửa tiếng đồng hồ. Sau khi bị mắng một ngày thì anh đã gọi điện cho tôi. Anh nói, anh ba mươi mấy năm nay nhận được món quà tốt nhất chính là việc tôi hôm qua đã mắng anh ấy. Cũng từ trong ví dụ này mà thể hội được phúc phần của một con người là ở đâu? Phúc ở việc chịu nhận lời can gián, ở chỗ có thể tiếp nhận sự khuyên can của người khác. Người này có đại phước, tâm lượng lớn, có thể khoan dung. Người đó có thể tránh khỏi biết bao nguy hiểm của cuộc đời, bởi vì người đó có thể tiếp nhận nhiều lời khuyên can. Bởi vì chúng ta biết người bạn này rất tín nhiệm đối với ta, cho nên vào lúc này giống như bạn phải dùng một roi đánh tỉnh người đó lại. Khi bạn biết suy nghĩ cho đối phương, cái tâm này là thiện. Chúng ta xem sự việc nào cũng phải nhìn từ gốc rễ, mà căn bản nằm ở đâu? Nằm ở chỗ chủ tâm của bạn. Tất cả hành vi đều từ đâu ra? Hành vi là sự phản ánh của tâm. Lời nói, hành động của chúng ta đều từ tâm mà ra. Tâm và hành không thể phân chia. Khi tâm của chúng ta vì người khác mà suy nghĩ thì lời nói, hành vi biểu hiện ra đều là lợi ích người khác, cho nên tâm hành nhất như. Muốn nâng cao đạo đức học vấn cho một đứa trẻ thì phải bắt đầu từ đâu? Từ chủ tâm của nó mà bắt đầu, gọt gòn dứt khoát. Cho nên, *“nhất chân thì nhất thiết chân”*.

Xin hỏi các vị bằng hữu, “nhất” có nghĩa là gì? Trình độ của các vị quá cao rồi! Tôi giảng thường cho đoán câu đó, mọi người đều đoán không ra, còn các vị thì một câu đã đoán ra được. “Nhất” ở đây là gì? Tâm chân. Vậy “nhất thiết” là gì? Là hành vi. Xin cho vị này một tràng pháo tay đi ạ! Tâm chân thì tất cả hành vi đều là chân, tâm không chân thì tất cả hành vi đều là giả.

Bạn đừng tưởng đứa trẻ đó một cung hai kính cúi đầu chào bạn, có thể khi bạn quay đi thì nó lại bĩu môi hất hàm với bạn. Con người phải nắm được cái gốc, phải nắm được thứ chân thật, đó là tại tâm. Khi một đứa trẻ có tâm hiếu thì hành vi của nó đều là hiếu thuận, là chân tâm. Khi một đứa trẻ có tâm cung kính thì tất cả hành vi của nó đều cung kính. Cho nên các vị bằng hữu không nên xem thường những lễ nghi đó, không nên xem thường những hành động lễ phép dù nhỏ nhất, đều là từ ngoài nội hóa vào trong thành thái độ nội tâm của chúng. Cho nên sau khi chúng nội hóa rồi, lời nói hành vi đều không tách rời tâm cung kính.

Chúng ta hãy xem: *“Nhất chân nhất thiết chân”*. Khi tâm của bạn là chân chánh, chân thành, kỳ thực tất cả bạn bè đối với bạn đều là chân thành. Cuộc đời bạn đối diện với bất kỳ một người nào, bất kỳ một sự việc nào, kỳ thực đều là một tấm gương phản chiếu bạn. Khi bạn tốt với họ thì phản chiếu lại là họ tốt với bạn, khi bạn không tốt với họ thì phản chiếu lại là họ không tốt với bạn. Cuộc đời cũng giống như một tấm gương soi, khi chúng ta soi gương lúc nào cũng tươi cười, có nghĩa là tâm của bạn luôn luôn quan tâm người khác, cung kính đối với người khác. **Chúng ta là người học tập học vấn Thánh Hiền sẽ không thể nghĩ được một ai mà cảm thấy không vừa mắt, không nghĩ ra một ai có sự trở ngại với ta, mỗi ngày suy nghĩ đều là mọi người quan tâm chăm sóc ta.** Chúng ta phải mau mau nâng cao chính mình để xứng đáng với sự công nhận của mọi người. Cho nên, khi tấm gương soi cuộc đời chúng ta nhìn thấy bên này có năm mươi người cười với ta, bên kia thì phản chiếu ra năm mươi người khóc với ta, rất hung hăng với ta, vậy xin hỏi năm mươi người tươi cười này là thật hay giả? Nhất chân nhất thiết chân. Một người thật sự có thể khoan dung người khác tuyệt đối không phải 50% khoan dung, còn 50% kia không khoan dung, đó là tự gạt mình gạt người, học vấn của chúng ta vẫn chưa thật sự hướng về giáo huấn của Thánh Hiền. Tại vì sao 50% là tươi cười? Bởi vì họ nghe lời của bạn, bởi vì bạn nói thế nào thì họ làm như thế ấy, bởi vì họ thuận theo bạn nên bạn liền tươi cười với họ, không thuận theo ý bạn cho nên bạn không tươi cười với họ, vẫn là dùng yêu ghét. Dùng tâm yêu ghét đối với người là giả, không phải là chân. Dùng tâm yêu ghét, cho dù những người này

đối với chúng ta là tươi cười, vào một ngày khác trong quá trình sống xảy ra một số việc đụng chạm, vẻ mặt tươi cười lập tức biến thành gì? Vì vậy, đạo đức học vấn của một người là luôn luôn đề khởi được tâm cung kính, đề khởi được sự khoan dung, đó mới gọi là học vấn chân thật. Cho nên người cầu học vấn quý ở chỗ tự biết mình, không thể lừa mình dối người. Chúng ta tuy có cơ hội nhân duyên nghe được giáo huấn Thánh Hiền, ngay trong đời này phải nên thành tựu đạo nghiệp của chính mình, nếu không thì quá đáng tiếc. Khi bạn có phần quyết tâm này để cầu học vấn thì người nhà của bạn, người thân của bạn tuyệt đối sẽ bị bạn làm cảm động chân thành. Những người ở xung quanh chúng ta, sự biến hóa thay đổi nhanh hay chậm là do ai quyết định? Do tự mình quyết định. Cho nên thiện phải xem từ gốc rễ, chính là cái tâm dùng để phân biệt chân giả.

Mà thiện chúng ta cũng phải xem đến việc họ sau khi làm những động tác này có ảnh hưởng lâu dài về sau hay không, cho nên người xưa phán đoán sự việc nhìn rất sâu xa. Giả như hiện tại ta làm dường như có chỗ tốt cho người lúc này, nhưng có thể sẽ có hại cho con người mấy trăm năm sau thì họ có làm hay không? Họ không làm. Cho nên bạn xem, người xưa chúng ta phúc hậu đến chừng nào. Người xưa nghĩ đến là những hành vi này về sau xảy ra vấn đề xấu gì. Vấn đề xấu ở đây chính là sự ảnh hưởng, sự việc này có ảnh hưởng đối với đời sau bao lâu. Họ có thể nhìn được mấy trăm năm, nhìn được mấy nghìn năm.

Khổng Lão Phu Tử nhìn được mấy trăm năm. Y theo đạo đức học vấn của Khổng Lão Phu Tử và cả tình trạng học trò của Ngài khi đó, Phu Tử lấy lại chính quyền của một nước loạn lạc nhất thì có vấn đề gì hay không? Có lẽ tuyệt đối không có vấn đề gì. Vả lại, sau khi nắm được chính quyền rồi thì việc cai trị có tốt hay không? Có thể. Nhưng việc này chỉ có thể ảnh hưởng đối với đất nước hiện tại lúc đó, không thể nào kéo dài đời đời kiếp kiếp được. Bởi vì nếu như Phu Tử ổn định chính biến trở lại, con người về sau sẽ đều nói Phu Tử muốn lật đổ chính quyền thì lật đổ chính quyền, đến lúc đó hành vi này ảnh hưởng đời sau tốt hay không tốt? Chỗ hại quá lớn. Cho nên Phu Tử nhìn thấy đủ xa, tuyệt đối không vì tài nghệ nhất thời, đây chỉ là một

chút tốt đẹp trước mắt mà thôi. Chúng ta nói người đọc sách nhìn thiện không chỉ nhìn cái tâm mà còn phải nhìn được cái xấu cho đời sau lớn bao nhiêu. Vì vậy, chúng ta dạy dỗ con cái, trước mắt thì chúng có thể tiếp nhận, bạn nói đều thuận theo, nhưng dường như xem ra cũng có chút gì đó trở ngại. Nhưng hành vi sai lầm bạn vẫn thuận theo họ, đến sau cùng sẽ như thế nào? Sẽ hại họ đến mấy mươi năm. Cho nên tục ngữ nói: *“Tù bi đa họa hại, phương tiện xuất hạ lưu”*. Vì sao tù bi và phương tiện lại có vấn đề? Bởi vì không có trí huệ để phán đoán, cho nên người ta nhân cơ hội bạn khoan dung để làm xằng bậy một số việc, vì thế người khoan dung cần phải có trí huệ. Dù là người khoan dung thì ánh mắt của bạn cũng phải nói với họ: *“Bạn làm cái gì tôi đều biết rõ ràng hết cả, bạn không nên làm xằng bậy”*. Cho nên điều này chính là ngoài việc biểu lộ sự khoan dung bạn cũng phải truyền đạt để cho họ biết là bạn làm tốt thì tôi ủng hộ bạn, bạn làm không tốt thì tôi không nói bạn, nhưng nếu như bạn vẫn không biết sửa đổi thì tôi nhất định sẽ đưa ra biện pháp cứng rắn. Vì sao vậy? Biện pháp cứng rắn là tù bi. Ngoài mặt thì biện pháp cứng rắn là khiến cho một người phải thôi việc, nhưng trên thực tế đó là suy nghĩ vì đại cục. Cả công ty có thể vì một người hay làm việc thị phi mà từ bỏ người đó hay không? Bạn tha thứ cho người đó thì chính là hủy hoại cả đoàn thể, đó không phải hành vi lí trí. Cho nên tục ngữ nói: *“Không thể để một con sâu làm rầu nồi canh”*. Cho nên lúc này bạn phải vì đại cục mà nghĩ, đành phải loại trừ họ. Đương nhiên khi chúng ta từ bỏ họ thì nhất định phải cho họ cơ hội để sửa đổi. Khi họ không biết sửa đổi trở lại thì lúc đó chúng ta mới đưa ra chính sách cứng rắn. Nhưng mà biện pháp này đưa ra có phải là hại họ hay không? Không phải, đối với họ vẫn là tù bi. Thế gian cứ hay nghĩ: *“Đối với tôi tốt thì đối với anh là không tốt”*, kỳ thực phải xem bạn. Chủ tâm của bạn là chánh thì đối với ai cũng đều là tốt, đây gọi là *“sự sự vô ngại”*. Đây là chúng ta không có viên dung đối với đạo lý cho nên thường hay làm việc này thì phiền não chuyện này, phiền não chuyện kia. Bạn loại trừ họ ra là để cho họ không tạo sai lầm thêm nữa, đó là cho họ sự tù bi. Bạn không từ bỏ họ thì sẽ hại đến cả công ty, về sau họ tổn phước thì thật là quá lớn, cuộc đời của họ có thể đến đây đã bị hủy hoại. Cho nên sau khi bạn từ bỏ họ, bạn khiến cho họ không thể tiếp tục phá hoại cả đại cục, nhưng mà sau

cùng chúng ta vẫn xem họ là bạn, thỉnh thoảng mua ít trái cây đi thăm họ. Bởi vì người mắc sai lầm có biết mình mắc sai lầm hay không? Họ vẫn biết chính mình đã sai, chỉ cần bạn hành sự chân thật đại công vô tư, đợi đến khi tâm tư của họ bình trở lại thì họ sẽ biết được ai mới là người thật sự vì họ.

Chú Lư vẫn rất kính trọng đối với những viên chức mà chú đã từ bỏ. Đương nhiên trước khi đưa ra quyết định từ bỏ thì cũng đã cho họ rất nhiều sự khoan dung, rất nhiều sự quan tâm. Bạn không thể lúc bình thường nhìn họ không vừa ý, sau đó thì đuổi họ, đó nhất định là do sự thù hận của bạn. Cho nên: *“Thông hiểu được tình người thì đều là văn chương”*, chúng ta phải nên suy nghĩ đến vấn đề ảnh hưởng xấu.

Phu Tử vô cùng có trí huệ, Ngài đều có thể quan sát thấy được những sự ảnh hưởng này. Có một lần Tử Cống đi đến một đất nước khác làm ăn. Nước Lỗ có một quy định, chỉ cần bạn ở đất nước khác nhìn thấy có người nước Lỗ bị bán làm nô tỳ, bị bán đi làm lao dịch, bạn đem tiền chuộc họ thì quốc gia sẽ trả lại tiền đó cho bạn. Đây là khích lệ đại chúng yêu thương người trong nước của mình, chủ động giải cứu người nước mình. Các vị bằng hữu, hoạt động này có tốt hay không? Vô cùng tốt, khiến cho người ta lúc nào cũng có thể nghĩ đến người của đất nước mình. Kết quả Tử Cống sau khi đi qua và chuộc người về, bởi vì ông là thương nhân lớn không thiếu gì tiền, ông nói với đơn vị chính phủ thời đó là: *“Không cần đâu, tôi không lấy tiền”*. Những người bên cạnh vừa nghe thì nghĩ người này thật thanh cao, ngay cả tiền chuộc cũng không lấy, mọi người đều cổ vũ tán thán *“thật là không đơn giản”*. Kết quả sau khi Tử Cống đến cạnh Phu Tử, Phu Tử đã mắng ông: *“Con đã làm sai rồi!”*. Bạn xem, cách nhìn của Phu Tử không giống với mọi người. Cho nên cách nhìn chung của nhiều người có phải là đã chính xác hay chưa? Hiện tại nói thời đại dân chủ giơ tay biểu quyết, nhiều người biểu quyết thì chính là đúng, kỳ thực điều đó rất nguy hiểm. Bởi vì khi con người không có lý trí, lại bị một số chính khách dùng một số hình thái ý thức bắt đầu khiến cho bạn làm việc theo cảm tính, vậy thì xong rồi. Nhân dân sẽ bị những chính khách này trù tính, khơi gợi ra rất nhiều tư tưởng sai lầm, kết quả rất nhiều quyền lực của đất nước đều bị những người có mục

đích này nắm giữ. Cho nên muốn nhân dân làm dân chủ có một cái căn cơ rất quan trọng, chính là trình độ của người dân phải đạt đến một mức độ nào đó. Năng lực phán đoán, năng lực phân biệt đúng sai của họ nhất định phải có trình độ nhất định, mà người có trình độ này phải nhiều hơn một nửa thì mới có thể dùng đến dân chủ được. Cho nên chế độ không có tốt xấu, phải xem đến tố chất của cả nhân dân thì mới được. Nếu không thì dù bạn có ý tốt nhưng lại khiến cho xã hội bị hủy hoại mất. Cho nên việc này phải có trí huệ phán đoán mới được.

Phu Tử có trí huệ, cho nên Ngài đã nói với Tử Cống: *“Con chuộc người về mà không lấy tiền dượng như là rất thanh cao, con đối với tiền đều có thể buông bỏ được, nhưng mà con có nghĩ đến việc người dân nước Lỗ đại đa số đều là người nghèo, khi họ đi ra nơi khác đúng lúc gặp được người nước mình bị làm nô lệ, trong tâm họ suy nghĩ ta nên cứu người này, nhưng đột nhiên nghĩ đến Tử Cống người ta chuộc người về không lấy tiền, mình mà lấy thì dượng như không thanh liêm bằng người ta. Nhưng nếu mình trở về lại không lấy tiền chuộc vậy thì tháng sau chắc không có cơm để ăn rồi. Chỉ cần do dự như vậy thì tâm muốn cứu người đó của họ sẽ bị ảnh hưởng. Không cần nói gì nhiều, trong số 100 người chỉ cần có một người bị lung lay như vậy không đi cứu người thì có thể có một người không thể được cứu về”*. Các vị bằng hữu, nếu một người dân trong nước không được cứu về, có thể là một người cha trong một gia đình không trở về, thì có thể sẽ ảnh hưởng đến vận mệnh của một gia đình. Cho nên Phu Tử nhìn cao trông rộng. Hành động này của Tử Cống trước mắt thấy là việc tốt, nhưng mà lâu xa mà nhìn thì thật sự bất lợi cho đất nước. Cho nên làm việc thì không phải bạn muốn làm sao thì làm, bạn phải có thể quan sát được cả một phạm vi rồi mới làm.

Một ví dụ khác là Tử Lộ. Tử Lộ đi ngang qua nơi nọ đúng lúc nhìn thấy có một người sắp bị chết đuối. Tử Lộ không nói lời nào liền nhảy xuống nước cứu người sắp chết đuối đó lên. Các vị bằng hữu, muốn cứu người chết đuối không thể lập tức cứu mà phải đợi họ uống nước sắp đuối rồi mới cứu. Bạn nói như vậy thì quá tàn nhẫn phải không? Không tàn nhẫn. Bởi vì người sắp chết đuối thì sức lực của họ ngoài tầm kiểm soát, họ nắm được cái gì thì sẽ nhấn chìm cái đó, lúc đó bạn

cứu họ sẽ bị họ nhấn xuống. Cho nên cứu người vẫn phải dùng lý trí mà phán đoán, đợi họ uống nước và sắp ngất rồi thì thân thể của họ sẽ buông lỏng hơn, lúc này bạn lập tức đến cứu họ lên. Cho nên cứu người cần phải xem tình hình. Sau khi ông cứu người lên bờ, khi người này hồi tỉnh trở lại thì rất cảm ơn ông đã cứu mạng. Người này có thể nghĩ rằng: *“Mình mà chết đuối thì cha mẹ mình phải làm thế nào, vợ con mình phải làm sao?”*, cho nên rất vui mừng, liền đem con trâu tặng cho Tử Lộ. Tử Lộ nhìn thấy người đó chân thành như vậy nên liền nhận lấy con trâu và dắt về nhà. Người thế gian nhìn thấy thì nói Tử Lộ giúp người ta mà còn lấy đồ trả ơn, hình như không được thanh liêm như Tử Cống. Nhưng sau khi Tử Lộ dắt trâu về thì tin tức này truyền đến tai Phu Tử. Phu Tử đã khen ngợi Tử Lộ. Ngài nói: *“Từ nay về sau, những việc mà người dân nước Lỗ dũng cảm cứu người sẽ càng ngày càng nhiều, gọi là “ác có ác báo, thiện có thiện báo”*”. Tiếp nhận một sự cảm ơn chí thành của người khác như vậy có thể khơi dậy nếp sống giúp người, cứu người trong xã hội. Cho nên Thánh Hiền nhân suy nghĩ đến là những hành động có sự ảnh hưởng lâu dài, họ đều có thể quan sát được. Cho nên, hiện tại chúng ta cũng phải quan sát cho được, chúng ta sau khi làm ra thì có ảnh hưởng gì đối với chính mình, có ảnh hưởng gì đến người trong gia đình, thậm chí là có ảnh hưởng gì đến xã hội?

Các vị bằng hữu, các vị không nên nói xã hội thì làm gì đến mức nghiêm trọng như vậy. Xã hội là do mỗi con người chúng ta hợp lại mà thành. Khi một người vứt rác thì tất cả người khác đều nghĩ vứt rác là chuyện bình thường. Khi một người lượm rác thì thức tỉnh mỗi một người đều không thể phá hoại môi trường. Cho nên quốc gia hưng vong người người đều có trách nhiệm. Chúng ta phải quan sát cho được sự ảnh hưởng này, mỗi một người đều có thể bị ảnh hưởng.

Được rồi! Tiết học hôm nay chỉ đến đây. Xin cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 27

Xin chào các vị bằng hữu, chúc mọi người một buổi chiều tốt lành!

Chúng ta vừa giảng đến then chốt thứ tư của cầu học vẫn là phải “minh biện”. Những chỗ nào phải biết “minh biện”, phân biệt rõ đúng sai vậy? Trước tiên chúng ta vừa mới nói đến cần “minh biện” thế nào là thiện. Trong khóa trình của chúng ta vừa mới nói đến, từ lúc khởi đầu phải từ căn bản của thiện mà phân biệt thiện. Căn bản ở đâu vậy? Ở chủ tâm. Từ động cơ của họ, chủ tâm của họ, bạn có thể biết được họ là thiện thật hay là thiện giả. Từ chủ tâm và động cơ của họ có thể biết được chân thiện hay giả thiện thì chúng ta mới không bị phán đoán sai lầm. Bởi vì nhìn sai một người có ảnh hưởng đối với cuộc đời không vậy? Ảnh hưởng rất lớn. Cho nên rất nhiều người, bởi vì trong đời nhìn lầm một người mà mấy mươi năm nỗ lực đều bị hủy hoại trong chốc lát. Mà những người bị hủy hoại trong chốc lát này họ sẽ như thế nào vậy? Sẽ oán trời trách người, ăn năn hối hận. Như vậy có giúp ích gì không? Không có ích gì. Nhìn lầm người, không sao! Hiểu rõ được nguyên nhân của nhìn lầm, đứng lên làm lại từ đầu. Đời người chỉ cần có khởi đầu thì sẽ không sợ quá muộn, chỉ sợ cả đời đi trong mơ hồ, không rõ ràng minh bạch. Cho nên, năng lực nhìn người nhất định phải học cho tốt. Cái gọi là “*nam sợ chọn sai nghề*”. Không chỉ phải phân biệt ngành nghề đúng mà bạn còn phải theo đúng người lãnh đạo, như vậy bạn cả đời mới không đi sai đường, bạn cả đời mới có thể có được dồi dào nhiều, đề bạt nhiều. Cho nên phải theo đúng người. “*Nữ sợ giả làm chồng*”. Nếu như bạn phán đoán sai lầm rồi, có thể cả đời bạn cũng sẽ cảm thấy rất bất lực, nhưng mà bất lực không phải là thái độ chính xác của đời người. Rất nhiều người nói: “*Thế tôi cũng đã kết hôn rồi, không kịp rồi!*”. Học vấn của Thánh nhân từng giây từng phút đều có thể khiến cuộc đời của bạn từ trạng thái không tốt đạt đến trạng thái viên mãn, đây gọi là học vấn. Cho nên, khi cuộc sống chúng ta đã rơi vào thế nghịch, rơi vào trạng thái không tốt, vào lúc này bạn phải bảo với chính mình “*lòng dạ chí thành đá cũng tan chảy*”.

Các vị bằng hữu, tình cảnh của bạn có thể thảm giống như Đại Thuần hay chưa? Đại Thuần ngay cả cha mẹ cũng muốn hại chết ông, xin hỏi cái tình cảnh này của bạn có thể thảm hơn Đại Thuần hay không? Cuối cùng, Đại Thuần có thể sống cuộc sống đầy ý nghĩa, sống hạnh

phúc mỹ mãn. Không chỉ gia đình của mình hạnh phúc mà còn khiến mọi người trong nước đều cảm động và khâm phục đức hạnh của ông, tiến tới nâng cao đức hạnh, hiếu thuận cha mẹ. Bởi vì đạo hiếu của Đại Thuấn là xếp hàng đầu, cho nên *“thân tắng ngã, hiếu phương hiên”*. Đại Thuấn dùng tâm chân thành của ông đã cảm động cha mẹ, đã cảm động tất cả thần dân của ông. Cho nên **chúng ta đừng sợ tình cảnh cuộc đời này khó vượt qua, chỉ sợ chúng ta không có chân thành, chỉ sợ học vấn đạo đức của chúng ta không có nền tảng. Chỉ cần có học vấn, có trí tuệ, thì cuộc đời bạn đều có thể sống rất có ý nghĩa. Nhìn người cũng phải từ căn bản thiện ác mà nhìn.**

Tôi thường nêu một ví dụ, cần cù có tốt hay không? Tốt à? Có rất nhiều người một ngày làm việc mười mấy giờ, nhưng mà bạn phải biết động cơ gì khiến họ làm đến mười mấy giờ vậy? Cho nên vẫn phải xem chủ tâm và động cơ. Bạn xem rất nhiều người nam dốc hết sức vì cái gì? Vì danh, vì lợi, vì cờ bạc rượu chè trai gái đều có. Cho nên, bạn thấy họ rất siêng năng làm việc bạn liền nói họ là tốt, vậy chúng ta không có trí tuệ phán đoán, không có nhìn từ căn bản, chủ tâm. Bạn không nên nhìn thấy một người nam liêu mạng làm việc thì nói *“quá tốt rồi, ta phải gả cho anh ấy”*. Cuối cùng sau khi bạn gả cho anh ta rồi cũng liêu mạng giúp anh ta kiếm tiền, nhưng sự nỗ lực của anh ta không phải vì hiếu thuận cha mẹ, sự nỗ lực của anh ta không phải vì muốn khiến cho vợ con có cuộc sống tốt đẹp, mà anh ta chỉ hy vọng đứng trước mặt người khác vỗ ngực: *“Tôi có xe hơi xịn, tôi có biệt thự sang trọng”*, sợ người ta coi thường anh. Cho nên, **nhất định phải xem chủ tâm khi làm bất cứ việc gì thì bạn nhìn người sẽ không đến nỗi nhìn lầm.**

Chúng ta thử hỏi, động cơ mỗi ngày nỗ lực học bài của con cái chúng ta là gì? Nếu như động cơ nỗ lực mỗi ngày của con cái là *“cha mẹ tôi vất vả như vậy, tôi nhất định làm cho họ yên tâm”*. Nếu như con cái bạn có loại chủ tâm này, thế bạn đời này yên tâm khỏi lo. Nhưng mà chủ tâm của con cái là *“Tôi thi tốt thì cha tôi sẽ cho tôi năm chục đồng, sẽ cho tôi một trăm đồng”*, thế thì bạn lo lắng rồi. Bạn thật

không nên thấy: *“Con của tôi rất nỗ lực, tôi rất vui mừng”*. Chủ tâm sai là sai đến cùng. Được mấy người hiểu chứ?

Có một quyển sách bán chạy nhất tên là “Cha Nghèo, Cha Giàu”. Rất nhiều cha mẹ đổ xô vào xem, vì sao vậy? Bởi vì nó là sách thịnh hành. Người hiện nay sách cũng tốt, ca hát cũng tốt, đều không biết cái sách và ca này có tốt hay không, chỉ cần mỗi người đều hát, đều xem, chỉ sợ người ta cảm thấy họ không biết cho nên nhanh chóng mua về xem. Thật ra, sách bán chạy nhất hiện nay có khả năng là ô nhiễm nghiêm trọng nhất, bởi vì sách bán chạy nhất hiện nay phần lớn đều là bàn chuyện thị phi ân oán, bới móc chuyện riêng tư của người ta. Bạn xem cũng bị nó làm ô nhiễm. Cho nên, bạn thấy hiện nay tại sao tiết mục tin tức thời sự ti vi đều đưa lên cái gì vậy? Hoàn toàn không thấy đưa người thiện làm việc thiện năm mươi năm như một ngày bao giờ. Có đưa lên hay không vậy? Rất ít. Trái lại thì người giết người phóng hỏa, họ chạy đến để phỏng vấn người ta, khiến cho những đứa trẻ này cũng xem họ là anh hùng. Cho nên bạn xem, người không biết “minh biện”.

Tôi đã từng xem một bài báo, trong lòng tôi vô cùng lo lắng. Một tờ lớn, 70% là đăng trọng tội tử hình, còn đem quá trình giết người như thế nào viết lại rất rõ ràng. Cuối cùng, bên góc nhỏ của nó có đúng một ô viết như thế này: *“Có một ông lão năm sáu chục năm xây cầu đắp đường mà không để người khác biết”*. Người thiện lớn cỡ này, bao nhiêu? Chừng này. Người ác lớn như thế này, bao nhiêu? 70% đều là viết về họ. Điên đảo rồi! Rốt cuộc ai là anh hùng? Người bất trung, bất hiếu, bất nhân, bất nghĩa là anh hùng. Người trung, hiếu, nhân, nghĩa còn bị người ta cười. Hiện nay vẫn có người làm việc này, hiện nay vẫn không nhạt của rơi, *“thật ngốc, không biết chiếm làm của mình”*. Cái thời đại này đáng buồn, không thể duy trì được nữa rồi. Chúng ta phải ra sức cứu vãn, phải có sứ mệnh kéo trở lại. Cho nên lựa chọn sách vở quan trọng, ta phải biết phán đoán. Người cầu học vấn không nên dùng tâm hư vinh để cầu học vấn, không nên sợ người khác không biết mình chưa xem cuốn sách này. Không nên so với sách bán chạy, mà nên so với Kinh điển mấy ngàn năm không hoại bạn có đọc qua chưa. Hai ba câu trong Kinh điển bạn có thể áp

dụng, thực tiễn, bảo đảm bạn thọ dụng suốt đời. Mà những sách bán chạy này sau khi xem xong chỉ có thể khiến cho tâm của bạn hưng phấn nhất thời, thậm chí là lo lắng chồng mình thế nào rồi, lo lắng cả một lô gì đó, lo lắng con cái lại gây chuyện gì. Người hiện nay có ai xem rất nhiều sách cảm thấy tinh thần sáng khoái hay không?

Tôi còn nhớ tôi lần đầu tiên đến Hồng Kông, đúng lúc tháng mười. Ở trong thang máy từ từ ngồi dậy, nhìn thấy một cuốn sách tên là “Cái Đò Đàn Ông Này”. Nội dung vẫn chưa xem, nhìn thấy tên sách này cảm giác thế nào vậy? Đối với đàn ông mà nói, cảm thấy mình bị coi thành đồ vật, là đã không tôn trọng người rồi. Tiếp đến, người nữ thấy cuốn sách này đảm bảo sẽ như thế nào? Mỗi ngày nơm nớp lo sợ. Cho nên sách hiện nay chỉ sợ thiên hạ không loạn, đánh vào cảm xúc của con người chứ không phải xây dựng lý trí cho bạn. Cho nên các vị bằng hữu, phải biết chọn sách, phải có sức phán đoán, phải biết phân biệt tốt xấu.

Quyển sách “Cha Nghèo Cha Giàu” này dạy người ta điều gì vậy? Dạy phải khiến trẻ em biết quản lý tiền bạc từ nhỏ. Phương pháp này không sai, nhưng mà quản lý tiền bạc như thế nào đó là điều quan trọng. Cuối cùng trong sách hướng dẫn bảo: *“Trẻ nhỏ làm việc nhà bạn mới cho nó tiền để nó quản lý tiền bạc”*. Nghe ra thấy không sai, nhưng mà bạn phải nhìn thấy được sự việc này sau khi làm rồi chủ tâm của trẻ là gì? Vẫn cứ làm tiếp động tác này thì di hại về sau sẽ là gì, bạn phải thấy được. Cuối cùng, có bà mẹ sau khi mua xong trong tâm bà nghĩ con gái ta là lười biếng nhất, phương pháp này cần phải làm cho nó lập tức trở nên rất siêng năng. Sau khi trở về, cô liền trình trọng tuyên bố: *“Con gái, con giúp mẹ rửa một lần chén mẹ cho hai đồng, giúp mẹ giặt quần áo mẹ cho ba đồng”*. Con gái vừa nghe xong mắt bỗng bừng sáng, trong tâm nghĩ không phải giúp mẹ, trong tâm nghĩ ta có thể đi mua những món gì, bắt đầu dốc sức làm việc. Mẹ của em nghĩ: *“Quá tốt rồi! Con gái tôi lập tức trở nên siêng năng”*. Có phải thật sự trở nên siêng năng không vậy? Người hiện nay đều không nhìn thấy chân tướng, chỉ nhìn thấy những thứ rất bên ngoài, đều là giải quyết vấn đề triệu chứng chứ không phải giải quyết vấn đề

căn bản. Cho nên, người không khai trí tuệ, bề ngoài thấy là giải quyết vấn đề nhưng trên thực tế tạo ra càng nhiều vấn đề hơn.

Người mẹ này sau đó chạy đến tìm tôi. Cô nói: *“Phiền phức rồi!. Tôi bảo con gái tôi làm, nó trong một tuần lễ lập tức trở nên rất siêng năng, tôi còn trả cho nó không ít tiền. Cuối cùng sau một tuần lễ, có một hôm tôi thật sự rất mệt mỏi, tôi liền nói với con gái tôi: “Mẹ mệt như vậy rồi, con hãy giúp mẹ đem quần áo giặt rồi phơi lên đi, mẹ sẽ cho con hai đồng”. Con gái cô nhìn cô: “Con hôm nay cũng rất mệt, con không kiếm tiền nữa”*”. Mẹ của em mới bỗng nhiên tỉnh ra, thấy phương pháp này sai rồi.

Gia đình có phải là chỗ bàn chuyện lợi hại không, là chỗ bàn chuyện lợi ích sao? Sai rồi! Ở trong gia đình là bàn chuyện cho đi, là bàn chuyện bổn phận, là chỗ bàn chuyện dụng tâm, chỗ bàn chuyện quan tâm. Ngay cả gia đình - nơi ấm cúng như vậy mà bàn chuyện lợi hại thì xã hội này thật sự là không biết sẽ biến thành cái gì nữa? Ngay cả con cái giúp đỡ cho cha còn phải nói với cha: *“Nào, hai đồng”*, thế thì không thể tưởng tượng rồi.

Chúng tôi đã từng làm một hoạt động trong dạy học, tức là diễn một vở kịch. Đứa bé này đã làm một số công việc liền xin tiền mẹ. Cậu đã cầm một tờ hóa đơn xin tiền mẹ cậu, đã rửa mấy lần chén được mấy đồng, đã giặt mấy lần đồ được mấy đồng, liền đem đưa cho mẹ cậu. Sau đó mẹ cậu cũng đem cho cậu một tờ hóa đơn, bà nói: *“Mẹ mang thai mười tháng không cần tiền. Lúc mẹ sinh bị mổ một dao không thu tiền, không cần tiền. Mẹ đã nấu mấy trăm bữa, mấy ngàn bữa cơm, không cần tiền. Mẹ đã lo lắng bao nhiêu, giặt bao nhiêu quần áo cho con, đều không cần tiền. Đã giúp con mua bao nhiêu bộ quần áo, tất cả đều không cần tiền”*. Đứa bé này sau khi nghe xong tự mình thấy rất hổ thẹn. Cho nên **gia đình là nơi cần mỗi người dùng tâm để cho đi, là nơi hình thành một con người biết làm tròn trách nhiệm, biết cảm ơn, biết nhớ ơn.**

Các vị bằng hữu, thật không nên học lung tung. Rất nhiều sách bạn không được cầm lên liền làm theo ngay, vẫn là phải tuân theo giáo huấn Thánh Hiền, nếu không bạn sẽ bị thiệt thòi to! Đợi đến khi bạn

phát hiện sai, sau đó kéo trở lại là đã bị trễ rồi. Cho nên có một câu nói hơi khó nghe, nhưng rất thực tế là: *“Không nghe lời lão nhân thiệt thòi ngay trước mắt”*. Ai là lão nhân vậy? Có thể xưng là “lão” đều không phải người bình thường. “Lão” là tiếng tôn xưng. Chúng ta chỉ có một vị Lão Tử là bậc Thánh triết rất có trí tuệ. Cho nên, lão nhân là chỉ bậc Thánh Hiền có trí tuệ chân thật, chúng ta cần tiếp nhận lời giáo huấn của họ.

Đến một nơi nào, tôi thường liền đi viếng thăm bậc Thánh triết lưu danh sử sách của nơi đó. Họ luôn luôn đều để lại một số giáo huấn cho đời vô cùng sâu sắc. Chúng ta phải biết đứng trên vai của người khổng lồ thì bạn mới có thể nhìn được xa hơn. Cho nên, sau này ra ngoài đi du lịch bạn không nên lên xe liền ngủ, xuống xe đi tiểu, mua thuốc khắp nơi, hỏi chúng ta cái gì cũng không biết. Người xưa dạy: *“Đi một ngày đàng, học một sàng khôn”*. Mỗi khi đến một nơi nào, nhân văn cũng tốt, tự nhiên cũng tốt, đều có thể khiến bạn được nhắc nhở vô cùng nhiều, được gợi mở cuộc sống vô cùng nhiều. Việc này cần bạn có cái tâm ham học. Chúng tôi xin nói lại: **“Người là thầy, trời đất vạn vật cũng là thầy”**.

Tôi lần đầu tiên khi lên núi Thái Sơn rốt cuộc hiểu ra câu: *“Vững như núi Thái Sơn”*. Cái này thật không thể dùng để vác. Tôi vừa bước xuống, nhìn thấy Thái Sơn không phải rất cao, nhưng mà cái chân núi Thái Sơn đó (chân đế), bạn nhìn cảm thấy không thể nào di chuyển nó được, rất vững, vừa nhìn thấy tâm liền tĩnh lại ngay. Núi Thái Sơn vững như vậy, cuộc đời chúng ta có vững hay không? Đời người vững ở chỗ nào? Vững ở chỗ bạn có đức hạnh, vững ở chỗ bạn có trí tuệ, thì bạn đời này đã đứng trên đất bất bại rồi. Bạn có đứng hay không vậy? Con cái của chúng ta có đứng hay không? Làm thế nào khiến cuộc đời của con cái vững như núi Thái Sơn? Đây là điều quan trọng. **Cho nên, dạy con cái điều quan trọng nhất chính là đức hạnh, để có thể đặt nền tảng cuộc đời của chúng vững vàng.**

Các vị bằng hữu, hôm nay lúc trở về hãy vào công viên Cửu Long bách bộ. Thật sự phong thủy trong công viên Cửu Long quá tốt, cây cỏ thụ chọc trời quá nhiều. Xin hỏi những cây cỏ thụ chọc trời này vì sao có thể đứng cao như vậy? Bạn thấy cái rễ của chúng liền cung

kính nể phục. Cái rễ đó ngoằn ngoèo đan xen bám thật vững chắc. Muốn khiến cuộc đời các em phát triển cao cỡ nào, gốc rễ ở chỗ nào vậy? Ở gốc rễ bám sâu được bao nhiêu. Chúng ta từ chỗ này hiểu được tất cả đều có thể học tập, nhất định phải nghe lời lão nhân, nhất định phải nghe ngôn ngữ của trí tuệ, bạn mới có thể biết phân biệt thật giả, biết phân biệt sự việc này sau khi làm rồi có để lại vấn đề di hại nghiêm trọng hay không? Cho nên rất nhiều sách bạn phải biết “minh biện”, không nên cầm lấy liền dùng ngay.

Trẻ nhỏ hiện nay là sản phẩm thực nghiệm lấy của Italia, của Liên Xô, của Đức đem ra để dạy học. Xin hỏi lịch sử của quốc gia nào đã từng vượt qua mấy ngàn năm? Cho nên chúng tôi nói, người Trung Quốc thật sự cần tĩnh tâm lại, không nên làm chuyện ngu ngốc, chuyện hoang đường như vậy. Tất cả họ hiện nay đều đang hướng về Phương Đông để tìm phương pháp giải quyết vấn đề xã hội, gia đình. Bất kỳ một ngôn ngữ động tác nào của bạn, cho dù bạn là tâm thiện muốn làm, bạn cũng phải cẩn thận cân nhắc nó có ảnh hưởng không tốt về sau hay không? Cho nên, chúng tôi nói tán thán người khác cũng phải xem tình hình, phải xác định họ đích thực là người tốt bạn mới được tán thán họ. Bạn đã xác định người này lời nói đi đôi với việc làm rồi bạn mới được tán thán họ. Vì sao vậy? Nếu như bạn vẫn chưa nhận biết rõ ràng mà liền tán thán họ, thế thì những bạn khác cho rằng họ là người tốt vì họ nghĩ người bạn này nói là người này tốt thì đây chính là người tốt, cuối cùng bị anh ta lừa rồi, thế thì làm thế nào? Cho nên, trong quá trình phổ biến văn hóa Trung Quốc, rất nhiều đoàn thể tìm chúng tôi mời tham gia, tôi từ trước đến giờ đều không tham gia. Vì sao vậy? Bởi vì chúng tôi chưa xác định họ có phải chân thật là vì hoàng dương văn hóa Trung Quốc hay không. Tôi còn phát hiện rất nhiều người phổ biến, họ trên danh nghĩa nói văn hóa Trung Quốc hay, văn hóa Trung Quốc rất hay, nhưng lời họ nói không có một câu nào là văn hóa Trung Quốc, rất nhiều câu đều là của tâm lý học Phương Tây, là “*treo đầu dê bán thịt chó*”. Nếu như chúng tôi lại đi chụp hình với họ, chụp rồi họ đem cái hình này, “*bạn xem, ngay cả thầy Thái cũng rất quen với chúng tôi*”, cho nên thầy ấy cũng rất giúp đỡ tôi, thế cái di hại này của tôi là lớn rồi. Cho nên, rất nhiều việc quả thật sự cần nhìn xa một chút, nếu không thì có khi bạn là có thiện ý, mọi người đều là bạn tốt chụp hình một chút, nhưng mà

không phải nói chúng ta không muốn tiếp nhận họ, mà suy nghĩ đến đối với quần chúng về sau tạo thành một số ảnh hưởng không tốt, như vậy chúng ta sẽ có lỗi với những người này.

Rất nhiều bạn sau khi tiếp xúc chúng tôi rồi lập tức liền nói: *“Thầy Thái! Tôi muốn từ bỏ công việc, tôi sẽ đi theo thầy”*. Có nên tiếp nhận hay không? Bạn nói họ chân thành như vậy liền tiếp nhận, vậy là quá kích động rồi. Tình trạng gia đình của họ có cho phép hay không, bạn phải suy xét. Tiếp đến, họ là hưng phấn nhất thời hay là thật tình? Bạn vẫn phải quan sát. Cho nên không phải không nhân từ. Bạn một khi nhân từ có thể đến cuối cùng sẽ càng phiền phức lớn, là phiền phức đối với họ, đối với bạn cũng có chướng ngại rất lớn. Cho nên, phạm việc gì phải bình tĩnh ứng đối. Trước tiên duy trì cái gì vậy? Duy trì khoảng cách. Không phải cự tuyệt người ở ngoài ngàn dặm, mà duy trì khoảng cách là tiện bề để họ bình tĩnh, tiện để cho bạn quan sát. Nếu như duy trì giữ khoảng cách như vậy, sau ba tháng họ sẽ không làm nữa, đó đại biểu cái gì? Cái tâm đó là gì? Là giả rồi. Chân tâm tuyệt đối thời gian, không gian không thể nào thử thách được, họ vẫn duy trì cái tâm đó của họ. Cho nên, người thật sự muốn làm việc tuyệt đối không cần cố vũ, *“quá tốt rồi, xin hãy làm thêm chút nữa đi”*. Cần tìm là người thật sự có tâm. Người thật sự có tâm nhất định có thể chịu được sự thử thách cản trở của không gian và thời gian.

Trong ba nhà Nho, Thích, Đạo của chúng ta, nhà Nho có một câu chuyện, về bề ngoài xem ra giống như thuận tiện cho người, cuối cùng khiến cho nhãn hiệu của cửa Phật cũng chịu ảnh hưởng rất không tốt. Cho nên, đây chính là phải phân biệt được di hại.

Thời Triều Thanh, Hoàng đế Thuận Trị cảm thấy học Phật rất tốt, cho nên ông liền mở cửa, bất kỳ người nào cũng có thể xuất gia. Dụng tâm của ông cảm thấy tốt, *“học Phật tốt, mọi người đều có thể xuất gia”*. Tâm thiện mà đi làm chuyện đại ác, tại sao vậy? Trước khi ông còn chưa ra lệnh thì tất cả người xuất gia trình độ rất cao, mỗi người phải thi một số Kinh điển, không chỉ là Kinh điển nhà Phật mà Kinh điển Thánh Hiền Trung Quốc đều phải khảo thí. Cho nên thời của ông trình độ của người xuất gia so với những cử nhân thi đỗ này, những

người có học làm quan này học vấn ngang tài ngang sức. Thậm chí, rất nhiều người xuất gia học vấn hơn hẳn người trí thức. Cho nên, trước đây người làm Huyện lệnh, người làm Thái thú thường hay gặp phải vấn đề không thể giải quyết thì đến Thiếu Lâm Tự. Đây không phải đi luyện võ, mà đi đâu vậy? Vào Chùa Phật thỉnh giáo những người xuất gia này, bởi vì họ cũng là học đủ thứ Thi Thư. Cho nên tục ngữ nói: *“Vô sự bất đặng tam bảo điện”*. Bởi vì khi đi phải vài ngày, trở về phải vài ngày, nhất định bạn có việc cần thỉnh giáo người xuất gia. Trước kia tố chất rất cao, cho nên mỗi người đối với giáo huấn của nhà Phật đều sinh khởi tâm cung kính. Khi có tâm cung kính thì tất cả lời chỉ dạy của Phật Đà, của những Hòa thượng xuất gia này họ liền tín thọ phụng hành. Cho nên vào thời đó ba nhà Nho, Thích, Đạo đem nhân tâm Trung Quốc giáo hóa vô cùng tốt. Cuối cùng hiện nay, bởi vì Hoàng đế Thuận Trị sau khi mở cửa, mọi người đều có thể xuất gia; lẽ ra phải chăm sóc vợ con, nay bản thân họ trốn tránh trách nhiệm, cũng chạy đi xuất gia. Tất cả vốn dĩ không có học thức, sau đó mỗi ngày lại siêng ăn nhác làm, họ nói: *“Ta đi xuất gia là có đồ ăn”*. Cho nên toàn bộ tố chất cao thấp không đều. Quả thật sự là có rất nhiều người có tâm muốn đi hoàng dương giáo huấn nhà Phật, rất nhiều người xuất gia dụng tâm ở trong đó, nhưng mà chúng ta phải biết tâm lý của con người là *“việc tốt che, việc xấu khoe”*, chỉ cần ở trong mười người có một người không tốt thì toàn bộ hình tượng liền bị ảnh hưởng. Cái di hại này Hoàng đế Thuận Trị ngay lúc ra quyết định không nhìn thấy, nhưng mà cao tăng trong một - hai trăm năm này đối với sự việc này đều cảm thấy vô cùng thương tiếc. Cho nên, **con người trong lúc làm bất kỳ việc gì nhất định phải nhìn trước nhìn sau, cân nhắc di hại.**

Thiện, ngoài suy xét thật giả, suy xét di hại ra, đương nhiên còn phải suy xét rất nhiều phương diện. Bàn cái chữ thiện này bàn rất hoàn chỉnh, trong gia huấn rất nổi tiếng của Trung Quốc có một quyển bàn rất rõ ràng gọi là *“Liễu Phạm Tứ Huấn”* do tiên sinh Viên Liễu Phạm triều Minh viết. Quyển gia huấn này không chỉ lợi ích cho gia đình của ông mà còn lợi ích cho hàng ngàn hàng vạn gia đình. Cho nên, quyển sách này mọi người có thể để tâm xem. Bởi vì chúng ta mới học mười ngày tôi lại tiếp tục giảng tiếp, có thể chúng tôi liên tục

4.500 năm cũng giảng không xong. Cho nên, một người học vẫn có thể thành tựu hay không tuyệt đối không phải nói do thầy giảng bài hay, mà điều quan trọng hơn là gì? Tự mình phải chủ động học tập, *“lợi sinh hành đạo, hạnh giải tương ưng”*, thì học vấn của bạn mới có thể nâng cao được. Cái gọi là: *“Thầy chỉ dẫn vào cửa, tu hành phải dựa vào cá nhân”*, không thể cố ép được. Cho nên, bậc Thánh Hiền đã vào cửa rồi dẫn dắt chúng ta vào cửa; giáo huấn của cổ Thánh tiên Hiền chúng ta đã cầm được trên tay, việc tiếp sau đó tu hành phải dựa vào chính mình chủ động.

Chúng ta trở lại bàn chữ “thiện”. Người bình thường xem trọng nhất là lớn hay nhỏ? Cái gì là thiện lớn, cái gì là thiện nhỏ? Một nhà doanh nghiệp tài sản hàng chục tỉ, họ hôm nay đã hiến một trăm ngàn. Cặp vợ chồng nông dân vất vả canh tác cả đời, tích góp được một trăm ngàn. Họ bởi vì nhìn thấy quê hương họ xây một cái bệnh viện, cảm thấy cái bệnh viện này có thể cứu được rất nhiều người, cho nên họ đem một trăm ngàn mua một chiếc xe cứu thương, dùng tích góp cả đời của họ để mua. Cùng là một trăm ngàn giống nhau mà thiện lớn nhỏ có giống nhau hay không? Khác nhau rất lớn. Phước tích được cũng khác nhau rất lớn. Chủ tâm của nhà doanh nghiệp này rất có khả năng là ta quyên góp một trăm ngàn này còn có thể báo cáo nói tên họ gì đó đã quyên góp một trăm ngàn. Chủ tâm của họ có thể vẫn là vì danh lợi của mình. Còn vợ chồng cụ già này đem tài sản tích góp cả đời của họ quyên góp, niệm niệm là gì vậy? Cứu người. Cho nên cái phần phước này không có cách gì đo lường được.

Vệ Trọng Đạt triều Tống có một lần có nhân duyên, lúc nằm mộng đã đi đến âm phủ. Vua Diêm La muốn thử xem thiện ác trong đời này của ông được bao nhiêu, cho nên trước tiên nói: *“Nào đem ác của ông ta ra đây xem!”*. Cuối cùng sổ sách ác đem ra nhiều gần giống như một căn nhà vậy. Có nhiều hay không? Ông là người có học còn nhiều như vậy, cho nên ông giật cả mình. Ông nói: *“Vua Diêm La ơi, tôi còn chưa đến bốn mươi tuổi sao lại có nhiều ác như vậy?”*. Diêm La nói: *“Ác không đợi ông làm, khởi tâm động niệm chúng tôi ở dưới đây liền ghi chép rồi”*, còn lợi hại hơn so với máy tính siêu cấp của thế gian, đều ghi chép lại. Bởi vì bạn khởi tâm động niệm khi nhìn thấy

một nữ sinh xinh đẹp liền khởi ý nghĩ không tốt, nhìn thấy người khác có tài hoa liền đố kỵ; tuy bạn vẫn chưa có hại họ nhưng mà đã tạo ác rồi, cho nên là nhiều giống như một căn nhà vậy. Tiếp đó, vua Diêm La nói: *“Xong rồi, thử xem thiện được bao nhiêu?”*. Cuối cùng thiện chỉ bằng chừng này, giống như một đôi đũa vậy. Vệ Trọng Đạt xem xong tự mình cũng rất hồ thẹn. *“Nào, đem cân ra để cân xem”*. Cuối cùng khi cân lên, hình dạng ác bằng căn nhà kia trái lại nhẹ, hồ sơ thiện bằng đôi đũa này thì lại nặng. Vệ Trọng Đạt nhìn thấy rất hiếu kỳ, hãy cho tôi xem thử, hồ sơ này rốt cuộc viết gì vậy? Hồ sơ này ghi việc ông kiến nghị lên với vua không nên xây cầu đá Tam Sơn. Công trình này lớn vô cùng, nhất định hao tiền lại nhọc sức dân, nhất định phải khiến rất nhiều đàn ông trong hàng ngàn hàng vạn gia đình đều phải vào làm việc; cả gia đình bị ảnh hưởng, nhân tâm sẽ bất an, cho nên ông khuyên Hoàng đế không nên làm việc này. Việc này chỉ là để cho những Hoàng tử, Hoàng tôn này sống sung sướng một chút lại tạo thành đau khổ cho nhân dân. Vệ Trọng Đạt trình tấu sự việc này nhưng Hoàng đế lại không nghe theo. *“Tôi kiến nghị với nhà vua nhưng nhà vua không tiếp nhận, sao lại có tác dụng thiện lớn như vậy?”*. Tiếp đó vua Diêm La nói với ông, bởi vì cái niệm này của ông là vì muôn dân, cho nên cái sức mạnh thiện này của ông rất lớn. Cho nên các vị bằng hữu, **khí chúng ta niệm niệm nghĩ đến là vì gia đình, vì xã hội, chúng ta niệm niệm đều đang bồi đắp ruộng phước của mình. Ruộng phước là dựa vào cày cấy đất tâm. Tất cả ruộng phước không lừa lòng người, không lừa cái tâm này của bạn. “Từ trong tâm mà tìm”, từ trong tâm của mình mà dụng tâm, mà quan tâm người khác, mà giúp đỡ người khác. “Tìm từ trong tâm thì không có gì mà chẳng thông”**. Bạn có cái thiện tâm này, có cái tâm yêu thương rộng lớn như vậy, thì phần phước của bạn nhất định có thể cảm ứng được. Cho nên, chúng ta thiện lớn hay nhỏ phải bắt tay làm từ tâm lượng của bản thân. Thiện còn có thẳng - có cong, có vơi - có đầy, có khó - có dễ, có ngay - có lệch. Cho nên, các vị có thể cố gắng đọc kỹ cuốn sách “Liễu Phàm Tứ Huấn” này.

Chúng ta “minh biện” về thiện đã báo cáo qua một chặng rồi.

Minh biện về thế nào là thành công

Tiếp theo, chúng ta ở trong cuộc đời còn sẽ gặp phải rất nhiều vấn đề cần phải “minh biện”? Phần trước chúng tôi có nhắc đến thành công là gì, có cần “minh biện” hay không? Kinh doanh cuộc đời như thế nào mới là thành công mỹ mãn vậy, cái này bạn phải biết rõ. Chúng ta phần trước đã nói rồi, nhà doanh nghiệp có bốn loại vận mệnh. Tuy nói nhà doanh nghiệp, đời người không ngoài bốn loại vận mệnh này. Kinh doanh cuộc đời tốt cuộc bạn phải kinh doanh như thế nào? Rất cuộc bạn định nghĩa về thành công là như thế nào cũng sẽ ảnh hưởng đến vận mệnh, hạnh phúc cả đời của bạn và gia đình bạn. Bởi vì phần trước đã nhắc qua rồi, chúng ta ở đây không nhắc lại nữa.

Minh biện về thế nào là đẹp xấu

Người hiện đại đối với đẹp xấu có biết phân biệt hay không vậy? Sao gọi là đẹp? Có một câu nói là: *“Đẹp chính là trong tâm có yêu”*. Câu nói này có được hay không? Đây là nắm được gốc rễ của đẹp. Chúng ta chia đẹp thành hai loại. Một loại là gì vậy? Cái đẹp bên ngoài cũng phải có một tiêu chuẩn. Người hiện nay tiêu chuẩn đối với cái đẹp bên ngoài là gì? Gầy. Tôi thật sự nhìn rồi cảm thấy một chút cũng không thoải mái. Bạn thấy mặt của người nếu gầy giống như trăng tròn thì rất dễ chịu. Tướng mặt của Trung Quốc là rất có đạo lý. Tướng mặt của Trung Quốc là mặt của chúng ta nếu như rất gầy gò là đại biểu điều gì? Không có phước. Người tại sao không có phước vậy? Ruộng phước do cày cấy đất tâm, cho nên *“tướng do tâm sanh”*. Một người rất khắc nghiệt thì gương mặt của họ cũng sẽ càng ngày càng gầy, không có phước. Cho nên cách ngôn trị gia của Chu Tử nói: *“Khắc bạc thành gia, lý vô cứu hưởng”*. Một người khắc nghiệt lúc nào cũng so đo với chú bác của họ, người này lý không thể hưởng lâu được. Mặc dù họ tranh giành được một số tiền, con cái của họ học được điều gì vậy? Học được khắc nghiệt. Họ khai đao khắc nghiệt, người đầu tiên hướng vào ai vậy? Sao các bạn biết vậy? Cho nên người tính thật sự không bằng trời tính. Cho nên tướng mặt của người Hoa đều rất có đạo lý. Một người thật sự đẹp không phải ánh mắt đầu tiên nhìn thấy bạn nói: *“Sao có thể mũi ra mũi, mắt ra mắt”*, loại đẹp này không thể duy trì lâu dài được.

Chúng ta hãy xem, rất nhiều người con gái bạn nhìn họ ánh mắt đầu tiên thấy rất bình thường, sau đó nhìn lần thứ hai, nhìn lần thứ ba, càng nhìn càng đẹp. Đó gọi là gì vậy? Cái đó tiếng Đài Loan gọi là: “*Sanh duyên, sanh duyên*”. Càng nhìn cảm thấy họ càng có nhân duyên, càng nhìn càng dễ chịu. Cái dễ chịu đó không phải biểu hiện ra từ trên mặt, mà từ đâu vậy? Từ lương thiện trong tâm của họ. Bạn sẽ cảm thấy nói chuyện với họ, làm việc với họ có cảm giác dễ chịu không tả được. Có một số người con gái bạn nhìn lần thứ nhất thấy rất đẹp, nhìn lần thứ hai, nhìn lần thứ ba, càng nhìn càng xấu, vì sao vậy? Bạn thấy mắt của cô ta thường thường rất ngạo mạn, ánh mắt thường hay khinh người, bạn nhìn cô ta lần thứ hai liền cảm thấy cô ta rất xấu, vì sao vậy? Nội tâm không lương thiện. Cho nên một người con gái ngũ quan tiêu chuẩn đi nữa, cho bạn nhìn cũng không thể vượt qua một tháng. Sau một tháng nhìn vào đâu vậy? Nhìn vào bên trong rồi. Cưới một cô vợ đẹp đi nữa có thể duy trì được bao lâu vậy? Đẹp đi nữa nếu như cô ta không lương thiện, bảo đảm ba tháng bạn sẽ nổi điên ngay, vẫn cho phép bạn ở đó thưởng thức. Cho nên, con người thật sự phải biết cái đẹp chân thật ở chỗ nào. Bạn ngay cả điểm này cũng không biết thưởng thức thì sẽ phán đoán sai lầm.

Đàn ông hiện nay có thể phán đoán chính xác hay không? Tiêu chuẩn cưới vợ của đàn ông hiện nay chính là xem có đẹp hay không, cuối cùng sau khi cưới về rồi họ hối hận không kịp. Tôi có một anh bạn rất thú vị. Anh ấy nói: “*Xem người con gái ăn cơm, cảm thấy nuôi một người vợ rất đơn giản*”. Bởi vì ăn cơm có một chút xíu, ăn thức ăn cũng có một chút xíu, cho nên anh ta cảm thấy nuôi một người vợ có lẽ không khó. Cuối cùng sau khi cưới về rồi cảm thấy rất khó khăn, bởi vì ở trong tủ quần áo của vợ anh mãi mãi thiếu một bộ. Cho nên anh ấy biết cơm thì rất rẻ, nhưng quần áo thì rất đắt. Khi người con gái không xem trọng bên trong mà xem trọng bên ngoài, người chồng như vậy bảo đảm sẽ mệt bỏ hơi tai, nhất định lúc dặt vợ đi dạo áp lực sẽ rất lớn, nhất định sẽ nói với cô ta: “*không cần, không cần*”. Tiếng Đài Loan “không cần, không cần” tức là không nên mua nữa, không nên mua nữa. Cho nên, người con gái xem trọng bề ngoài hay là xem trọng bên trong rất quan trọng? Nếu như người con gái xem trọng bề

ngoài của mình là làm khổ chính mình. Người nữ xem trọng bề ngoài của mình sẽ làm khổ chồng, làm khổ cha, làm khổ mẹ.

Hiện nay, rất nhiều cô gái trẻ tuổi quẹt thẻ, quẹt xong rồi, lương hết rồi xin tiền ai vậy? *“Ba à, hết tiền rồi, con muốn ăn mì ăn liền”*. Ba cô rất giận dữ nói: *“Mỗi lần bảo con không nên xài phí tiền con cứ xài phí, giận chết đi được”*. Tiếp tục móc tiền từ trong túi ra. Có cách gì hay không? Cho nên người không có lý trí một khi sai là sai đến cùng. Ngay cả mắt phải nhắm lại nói: *“Con cái của tôi vì sao bất hiếu như vậy?”*. Ngay cả nhắm mắt vẫn là hồ đả hồ đồ. Cho nên, nhất định phải có lý trí giáo dục con cái. Khi bạn từ nhỏ chỉ xem trọng vẻ đẹp bên ngoài của trẻ là bạn đã hại cả đời các em rồi.

Chúng tôi nhìn thấy hiện nay rất nhiều cha mẹ sinh con gái cưng chịu hết mực, mặc cho nó đồ rất đẹp. Cái rất đẹp này là tiêu chuẩn của ai vậy? Rất đáng lo! Cái đẹp này là tiêu chuẩn của xã hội. Xã hội hiện nay y phục thế nào là đẹp nhất vậy? Thời thượng, phía trước phía sau đều xẻ hết, như vậy gọi là đẹp. Trẻ con từ nhỏ đã mặc loại y phục này đã quen rồi, bạn đem cả đời các em chôn vào nhân ác vô cùng nguy hiểm. Nếu như các em cảm thấy mặc thiếu vải là đẹp, nó đã khiến người khác có tôn trọng nó hay không vậy? Không tôn trọng nó rồi, hơn nữa lại khiến nó chỉ chú trọng bên ngoài. Cuộc đời nó phần lớn thời gian không phải bồi dưỡng cho cái đẹp bên trong, không phải nâng cao trí tuệ, mà là thường xuyên cầm gương để soi. Không chỉ soi chỗ này mà còn soi rất nhiều chỗ, thế là phiền phức rồi! Nó có thể bởi vì ăn mặc mà khiến cho cuộc đời nó rơi vào rất nhiều tình trạng nguy hiểm, tập trung rất nhiều cái nhìn của người khác giới. Chúng ta đều không nhìn thấy vấn đề di hại ở phía sau.

Cái đẹp của một người con gái bên ngoài có thể duy trì được bao lâu? Có thể duy trì được mười năm đã là không đơn giản rồi. Duy trì trong mười năm này, tôi tin rằng kem dưỡng da không biết đã thoa mấy lọ rồi. Mỗi ngày ở đó lo lắng mặt của tôi sẽ già đi. Tôi lo sợ ánh sáng chiếu vào thì đã làm mất đi hiệu quả của kem dưỡng da này. Cho nên tôi thường hay nói, người phụ nữ nào khi cười lên đẹp nhất vậy? Là Nữ sĩ Hứa Triết 106 tuổi. Cái nụ cười đó đẹp thật, khiến bạn vừa nhìn

thấy liền sinh ưa thích từ trong tâm. Bạn thấy cụ 106 tuổi nếp nhăn cũng không nhiều, khi cười lên giống như trẻ sơ sinh vậy, đó chân thật là vẻ đẹp tỏa từ trong ra ngoài. Cho nên, **quan điểm về cái đẹp của cha mẹ sẽ ảnh hưởng đến trẻ nhỏ.**

Và hiện nay trẻ nhỏ cảm thấy cái gì là đẹp nhất? Nhãn hiệu nổi tiếng là đẹp nhất. Khi chúng cảm thấy nhãn hiệu nổi tiếng là đẹp thì đời này rất có khả năng chúng biến thành nô lệ cho vật chất. Mỗi ngày chỉ vì muốn kiếm tiền mua đồ thì cuộc đời vô cùng nghèo nàn. Nếu như chúng cảm thấy phải có nhãn hiệu nổi tiếng mới có thể hiển hiện cái đẹp của tôi, phải có thân hình đẹp mới có thể hiển hiện vẻ đẹp của tôi, thì chúng sẽ đi chỉnh sửa sắc đẹp có phải không? Chưa chỉnh còn được, chúng ta nói tuân theo đạo tự nhiên. Vừa chỉnh như vậy, tuy xem ra cũng giống như hợp cái tiêu chuẩn đó, mũi ra mũi, miệng ra miệng, cuối cùng khi cười lên chẳng thấy tự nhiên chút nào. Khi cười lên sẽ khiến người ta cảm thấy cái da đó của họ là bị kéo lại. Chúng tôi thấy qua rất nhiều dạng nhân vật công chúng này, vừa nhìn không chỉ không cảm thấy họ đẹp mà còn cảm thấy toàn thân không tự nhiên. Cho nên, người hiện nay càng sống càng điên đảo.

Vì dùng quần áo, vì dùng phấn son mà giành được sự xem trọng của người khác đối với họ, sự tôn trọng của người khác đối với họ, có được không? Không thể được. Bởi vì họ đã đem thời gian lãng phí vào trong những thứ hư vọng, phù phiếm, xa hoa, hư vinh này, cho nên nội tâm của họ càng ngày càng trống rỗng.

Chúng ta hãy xem, hiện nay rất nhiều người ánh mắt có thần hay không vậy? Không có thần. Lúc họ ở đây mà giống như mất hồn vậy, nhìn thấy người khác đến có thể sẽ tán thưởng họ một chút lập tức sức chú ý mới quay trở lại. Bởi vì tâm trạng vui vẻ của họ đều xây dựng ở người khác có nhìn vào ta nhiều hay không. Đời người như vậy chắc chắn không có vui vẻ gì, mỗi ngày đau khổ, mỗi ngày luôn nghĩ họ tại sao không có nhìn ta, phiền phức chết người đi được. Cho nên, nhìn thấy giá trị quan hiện nay càng ngày càng lệch lạc, trong lòng chúng tôi rất lo lắng cho họ.

Trong "Đệ Tử Quy" có một câu nói là: *"Duy đức học, duy tài nghệ, bất như nhân, dương tự lệ. Nhược y phục, nhược ẩm thực, bất như nhân, vật sanh thích"*.

*"Chỉ đức học, chỉ tài nghệ,
Không bằng người, phải tự gắng.
Nếu quần áo, nếu thức ăn,
Không bằng người, không nên buồn."*

Điều chúng ta cần lo lắng là gì vậy? Đức hạnh có tốt hay không, học vấn có tốt hay không, cái này chúng ta cần nhanh chóng nỗ lực. Quần áo không phải nhãn hiệu nổi tiếng, thức ăn không có sơn hào hải vị không sao cả, đây không phải thứ quan trọng nhất của đời người. Cho nên không nên so sánh tiền, không nên so sánh thức ăn, không nên so sánh quần áo. So sánh cái gì vậy? So sánh vẻ đẹp của nội tâm, so sánh đức hạnh.

Chúng tôi nói với các em, có một bộ đồ không cần tiền, không bị hư, không bị cũ, vả lại tuổi tác của bạn càng tăng thì bộ quần áo này càng ngày càng đẹp, càng ngày càng xinh xắn. Khi bạn mặc nó vào, người khác đối với bạn đều vô cùng cung kính, vô cùng tôn kính. Bộ quần áo này gọi là gì vậy? Bộ quần áo này gọi là thói quen tốt, đức hạnh tốt. Có bị hư hay không vậy? Không hư. Vả lại càng ngày tuổi tác càng cao thì càng xinh đẹp, khi nhìn thấy càng xinh đẹp. Cho nên chúng tôi nói với các em nhỏ: *"Khi bạn làm được một điều của "Đệ Tử Quy" là bạn đã đan một đường kim cho bộ y phục này rồi. Mỗi khi làm được một điều là đan một đường kim. Bạn thấy đều làm được nó rồi thì bộ y phục này đan vô cùng hoàn chỉnh"*. Khi một người thật sự có đức hạnh thì không cần yêu cầu người khác tôn trọng họ, không cần người khác tán thưởng, đến thân cận họ. Tất cả bạn bè sẽ đến gần gũi bạn, bởi vì họ muốn thân cận người nhân từ, bởi vì họ cũng muốn nâng cao cái đẹp bên trong. Thật sự có thể khiến cuộc đời cảm thấy yên vui, đầy đủ chính là đức hạnh. Vào lúc này bạn chính là nhân vật trung tâm, bạn chính là một vầng trăng sáng, tất cả vì sao một cách tự nhiên sẽ chạy đến bên cạnh bạn. Cho nên, **thật sự có thể kết giao được bạn bè tốt, thật sự có thể khiến người khác tôn kính bạn từ trong tận đáy lòng, không phải nhãn hiệu nổi tiếng bên ngoài,**

cũng không phải chảnh sắc đẹp bên ngoài, cũng không phải những hình thức bên ngoài này. Người nên sống chân thật, sống có chiều sâu căn bản làm người. Cái bộ y phục này chính là đức hạnh của chúng ta. Cho nên, đời người nên theo đuổi chân thật, không nên theo đuổi hư huyền.

Tốt rồi! Bài học này chỉ giảng đến chỗ này. Xin cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 28

Xin chào các vị bằng hữu!

Chúng ta vừa nói đến mấu chốt thứ tư trong học tập là “minh biện”. Chúng ta cần có thể “minh biện” về thiện, chúng ta cần “minh biện” về giá trị quan của thế gian. Giá trị quan thế gian bao gồm thế nào là thành công, thế nào là đẹp, và còn rất nhiều những cách nghĩ, cách nhìn như vậy bạn đều phải “minh biện” được bộ phận chân thật của nó chứ không phải những thứ hư huyền ở bên ngoài. Cho nên, chúng ta cần nhìn biết được thật giả mới có thể tạo nên cuộc sống chân thật.

Thế nào là tâm tốt?

Chúng tôi có một số em nhỏ khoảng sáu tuổi đều học Kinh điển Thánh Hiền. Một hôm, chúng tôi đi giảng, và có một vị thầy hỏi các em: “*Thế nào là tâm tốt? Thế nào là tâm xấu?*”. Lúc đó, thầy giáo này đã ghi chép lại câu trả lời của các em. Tôi đọc lại cho các bạn nghe thử xem trẻ em sáu tuổi nhìn nhận vấn đề tốt xấu như thế nào sau khi tiếp nhận giáo dục Kinh điển.

Một em nhỏ nói: “*Một đồ vật mình muốn có nhưng người khác cũng muốn thì nhường cho người khác là tâm tốt*”. Có thể nhường, có thể cho. Các vị bằng hữu! Cho là được vì nhân của được là ở chỗ cho đi, ở bố thí. Có nhân mới có quả, người cho mới có thể được, cho nhiều được nhiều. Các vị bằng hữu! Nếu như tôi không xả bỏ công việc thì có thể có được nhiều người giúp đỡ tôi như vậy không? Cho nên thật sự sau khi xả rồi nhất định là được. Nhưng sau khi được rồi thì vẫn phải xả tiếp, càng xả càng nhiều, giống như ngân hàng sẽ tích lũy tiền lãi cho bạn vậy, sẽ trả tiếp cho bạn. Đây là chân tướng sự thật chúng ta phải biết.

Khi trẻ em thật sự biết cho thì chúng mới gieo trồng gốc rễ phước điền của chúng. Bản thân chúng tôi làm thầy giáo, thật sự đã nhìn thấy một số học trò không tranh với người. Có một số đồ vật rất nhiều người ngay lập tức chạy đến vì rất sợ mình không lấy được. Chúng tôi liền nhìn thấy một số em nhỏ rất có tu dưỡng đã không lấy. Em nói: *“Không có cũng không có sao cả!”*. Đối với những học trò như vậy, chúng ta sẽ quan tâm đối với chúng nhiều hơn. Cho nên, trẻ em thật sự không so đo, thật sự chịu xả thì chúng sẽ trở thành những nhân tài và có thể kế thừa giáo huấn Thánh Hiền. Trẻ em như vậy tuyệt đối sẽ được bậc có trí huệ dìu dắt. Trẻ em có lễ phép, hay nhường nhịn thì cả đời chúng chắc chắn sẽ gặp được quý nhân. Cho nên, các bậc phụ huynh phải biết nhìn xa trông rộng.

Em nhỏ kế tiếp nói: *“Hiếu thảo cha mẹ, chuyên tâm học hành, cung kính đối với người khác là tâm tốt”*. Những ngôn ngữ này đều do các em sáu tuổi nói. Chúng tôi tuyệt đối không có thêm chút gì vào. Bạn xem, trẻ em học Kinh khi nói thì ngôn ngữ đều rất chuẩn mực.

Em kế tiếp nói: *“Tâm cung kính đối với Phật, làm được “Đệ Tử Quy” là tâm tốt”*. Có thể trong nhà cha mẹ có hướng dẫn em học Phật, em có nói tâm làm được “Đệ Tử Quy” là tâm tốt.

Em kế tiếp nói: *“Tâm làm được chương thứ nhất đến chương thứ 18 của “Hiếu Kinh”; nghe lời thầy cô, làm được “Lễ phép thường ngày” là tâm tốt”*. Đó là vì trong chương trình học của em có “Hiếu Kinh”, có “Đệ Tử Quy”, có “Lễ phép thường ngày”. Các bạn thấy tâm tốt của những em này không có bay trong không trung, mà đều ở từng ly, từng tí trong đời sống. Học vấn chúng học là những thứ thực tế, không phải hư huyền.

Một em nhỏ khác nói: *“Tâm trí huệ là tâm tốt, tâm làm việc tốt là tâm tốt, tâm không cần đốc thúc mà có thể đi làm việc là tâm tốt, tâm biết là việc tốt liền đi làm là tâm tốt, tâm biết đạo lý là tâm tốt”*. Các vị bằng hữu! Trẻ nhỏ nếu như không nghe đạo lý Thánh Hiền thì có thể nói ra được loại ngôn ngữ này không? Nó đâu thể nghĩ đến chỗ đó. Quả thật có dạy mới có học, mới có thể biết được. Không dạy, cả đời hạt giống không gieo, ử như thế nào cũng không thể nảy mầm được.

Thế nào là tâm xấu?

Em nhỏ khác nói thế nào là tâm xấu? Em thứ nhất nói: *“Tâm không giúp đỡ người là tâm xấu”*. Em tiếp theo nói: *“Tâm lừa dối người khác, tâm lãng phí là tâm xấu”*. Chúng tôi có khi bảo các em soi lại hôm nay làm sai việc gì, các em còn biết nói: *“Hôm nay mở vòi nước quá lớn rồi! Lãng phí rồi!”*. Chúng tôi chỉ dạy cho các em tiết kiệm nước không phải đã tiết kiệm một đồng tiền mà là tiết kiệm nước lại cho hàng ngàn, hàng vạn con cháu đời sau. Nếu như hiện nay bạn lãng phí như vậy, và nếu nước bị thế hệ này của chúng ta dùng hết rồi thì đời sau dùng như thế nào?

Cho nên tôi cũng nghĩ tương lai chiến tranh giữa nước này với nước kia có thể là vì nước. Nếu như con người tiếp tục hoang phí nguồn nước, tiếp tục làm ô nhiễm nguồn nước, đến khi giọt nước cuối cùng của toàn thế giới không phải nước máy, mà là nước mắt của con người. Trẻ em được dạy bảo như vậy thì chúng tự nhiên sẽ hiểu được mỗi một vật phẩm đều cần phải quý trọng. Cho nên em nói tâm lãng phí, lãng phí cái gì vậy? Em còn nói: *“Điện, nước, mạng sống, cuộc đời, thời gian”* không được lãng phí.

Một em kể tiếp nói: *“Làm nhục người khác là tâm xấu. Lời gian xảo, từ dơ bẩn, thói côn đồ phải tránh xa”*. Ánh mắt của các bạn nhìn tôi đã nói cho tôi biết hôm qua dường như có học “Đệ Tử Quy”. Hôm qua, chúng ta nhấn mạnh một lần, sau này khóa trình học sẽ có rất nhiều chỗ là kết hợp chung lại với “Đệ Tử Quy”. Bởi vì thời gian có hạn, tôi hy vọng cũng có thể đem “Đệ Tử Quy” khiến cho các bạn có thể thể hội, lý giải được sâu hơn. Cho nên các bạn nhất định phải học sẽ càng có hiệu quả hơn.

Em nhỏ kể tiếp nói: *“Đùa giỡn quá mức, họa từ miệng mà ra”*. Cho nên trẻ nhỏ có nhận thức như vậy thì ngôn ngữ, hành vi của chúng trong đối xử với người khác tự nhiên sẽ tương đối có chừng mực, sẽ không thái quá.

“Tâm oán hận người khác là tâm xấu”. Cho nên những em nhỏ này tự mình kiểm điểm đều bắt tay làm từ đâu vậy? Từ tâm, từ chủ tâm của mình mà nhìn.

Một em nhỏ kể tiếp nói: *“Tâm vì mình, không vì người khác là tâm xấu, tâm giận dữ là tâm xấu. Người khác đối với họ tốt, họ đối với người khác không tốt. Người không biết đền đáp, vong ơn bội nghĩa”*. Câu nói này là do các em trực tiếp nói ra mà người lớn chúng ta chưa chắc có thể viết ra được.

Em nhỏ kế tiếp nói: *“Tâm thù hận là tâm xấu”*. Em nhỏ này vừa nói xong rồi, em nhỏ kế tiếp nói: *“Tâm báo thù cũng là tâm xấu”*. Em nhỏ tiếp đó nói: *“Tâm nhỏ mọn là tâm xấu. Người khác chỉ ra khuyết điểm nhưng mà quyết giữ sai lầm không sửa là tâm xấu”*. Bởi vì em biết “Đệ Tử Quy” nói: *“Nghe lỗi giận, nghe khen vui, bạn xấu đến, bạn hiền đi”*. Người khác phê bình bạn, bạn liền giận dữ; người khác nói bạn tốt bạn liền dương dương tự đắc, như vậy bạn bè tốt đều bỏ đi hết, người xu phụ nịnh hót thầy đều chạy đến, cho nên *“bạn xấu đến, bạn hiền đi”*. Tại sao bạn hiền liền đi vậy? Bởi vì họ không chỉ ra khuyết điểm của bạn thì họ chưa làm trọn đạo nghĩa của một người bạn. Tuy nhiên, khi họ chỉ ra khuyết điểm thì bạn lại giận dữ như vậy nên họ cảm thấy không nên kết ác duyên với bạn, cho nên trước tiên *“kính nhi viễn chi”*, đợi đến khi bạn biết nghe rồi họ lại đến nói, lại đến khuyên bạn.

Nhưng mà: *“Nghe khen sợ”*, khi chúng ta nghe thấy người khác khen ngợi cảm thấy mình được sủng ái mà lo sợ, mình học vấn còn rất kém cỏi cho nên không dám tiếp nhận. *“Nghe lỗi vui”*, nghe thấy người khác chỉ ra khuyết điểm của chúng ta, chúng ta rất vui mừng, lập tức nói với họ: *“Cảm ơn bạn đã chỉ ra khuyết điểm của tôi”*. *“Trực lượng sĩ, tiêm tương thân”*. Bạn bè đích thực chánh trực thật sự có thể thông cảm, có thể khuyên can bạn dần dần sẽ đến bên cạnh bạn. Cho nên thái độ này rất quan trọng. Bởi vì trẻ nhỏ đang học “Đệ Tử Quy”, thưa với bạn, bạn thấy các em học “Đệ Tử Quy” bao lâu vậy? Muốn đem cuộc đời làm người, làm việc chính xác, mọi mặt có thể đặt nền móng, điều này tuyệt đối không phải mười ngày, hai mươi ngày, mà chắc chắn phải mất hai - ba năm đặt nền móng. **Cho nên, tất cả Kinh điển học tập có thể từ từ thêm vào, nhưng chỉ có một bản Kinh cần phải học, phải làm từ đầu đến cuối là bản “Đệ Tử Quy”, bởi vì đây là cương lĩnh làm người vô cùng hoàn chỉnh.**

Em nhỏ tiếp đó nói: *“Không có tình thương, tâm hại người khác là tâm xấu”*. Em nhỏ kế tiếp nói: *“Không có tâm từ bi, biết nên làm việc tốt nhưng không làm là tâm xấu”*.

Còn một em nhỏ nói: *“Đứng trước hình Khổng Tử mà không cung kính là tâm xấu”*. Những em nhỏ này vừa vào cửa: *“Em chào thầy!”*, sau đó bước vào hình Khổng Tử treo ở trên tường, muốn nói với Khổng Lão Phu Tử: *“Con trở về rồi”*, rất đáng yêu.

Ở Hải Khẩu chúng tôi có một em bé mới tám tuổi. Ngày hôm đó đúng lúc Hải Khẩu diễn tập phòng không vô cùng khẩn cấp. Thầy giáo không lúng túng, nắm lấy cơ hội này hướng dẫn và nói với học trò: *“Hiện nay các em chỉ có thể lấy những thứ quan trọng nhất, những đồ cần thiết nhất”*. Có một số em liền lấy nước, lấy một số đồ nhẹ nhàng cho thuận tiện chạy. Đồng thời, thầy giáo cũng quan sát thấy có em đã lấy rất nhiều đồ. Đây là một loại kết quả. Một em nhỏ gặp phải tình huống khẩn cấp lấy theo rất nhiều đồ vật, đại biểu nội tâm rất không có cảm giác an toàn, dường như lấy thật nhiều đồ mới yên tâm. Trong đó có một em cái gì cũng không lấy mà chạy đến ôm bức hình Khổng Tử lên, sau đó ngược lên nhìn thầy của em. Tuy không nói câu nào, thầy của em liền rơi nước mắt ngay tại chỗ. Trong tình huống khẩn cấp đến như vậy, em cái gì cũng không nghĩ, chỉ nghĩ đến hình Khổng Tử. Khi một đứa trẻ ở trong tình huống khẩn cấp như vậy còn có thể nghĩ đến hình Khổng Tử, đại biểu cuộc đời em khi đứng trước thách thức sẽ nghĩ đến lời giáo huấn của Khổng Lão Phu Tử. Trẻ em có thể nảy sinh tâm cung kính, tâm chí thành đối với Thánh Hiền sâu như vậy là đã đặt nền móng cho thành tựu đạo nghiệp của cả đời chúng rồi.

Những câu chuyện về những em nhỏ này rất nhiều. Có một lần tôi cũng đã kể qua với các vị câu chuyện chúng tôi chín người đã ăn chín cái bánh bích quy, còn thừa một cái. Em bé này bước ra: *“Mẹ ơi! Có còn hay không vậy?”*. Chúng tôi cũng không nói gì cả mà chỉ nhìn vào một chiếc bánh đó. Em bé này lập tức cầm chiếc bánh này lên và đem chiếc bánh để ở trước mặt tôi nói: *“Chiếc bánh này nên mời thầy Thái ăn ạ”*. Bạn xem, em không những không tham mà em còn biết phân biệt nên mời ai ăn trước. Cho nên, học vấn của Thánh Hiền rất linh hoạt.

Rất nhiều người nói trẻ em học lễ có bị trở nên rất khờ khạo hay không? Cách nói này là không đúng. Tại sao gọi là linh hoạt vậy? Người hiện đại hiểu sai về linh hoạt. Ngày hôm đó thầy của chúng tôi phải qua cửa tại hải quan. Có một em nhỏ dốc sức chạy lên, dốc sức chen lên trước người phía trước. Thầy của chúng tôi cũng bị cậu ấy chen. Người mẹ này không ngăn chặn cậu ấy ngay tại chỗ mà chỉ lựa lời khuyên bảo: *“Bảo Bảo à! Con ngoan một chút nào! Con không nên như vậy!”*. Khuyên có tác dụng hay không vậy? Trẻ nhỏ càng ngày càng cao ngạo. Mấy người bạn đi cùng cậu ấy bên cạnh còn nói: *“Em nhỏ này thật linh hoạt, rất hiếu động”*. Lời nói này có đúng hay không?

Quả thật hiện nay bản thân người lớn chúng ta ngay cả thể nào là tốt, thể nào là xấu, dạy trẻ nhỏ như thế nào là đúng cũng không biết.

Linh hoạt là chỉ tư tưởng linh hoạt. **Tư tưởng linh hoạt là ở chỗ lúc nào cũng nghĩ cho người khác. Đó mới đích thực là rất linh hoạt.** Bạn nhìn thấy trẻ nhỏ mà từng giây từng phút nhìn thấy ai khát nước, từng giây từng phút nhìn thấy ai cần một bộ quần áo, từng giây từng phút cảm nhận được ai cần một câu an ủi, thì trong lòng bạn sẽ thấy yêu quý đứa trẻ đó. Đứa trẻ đó có ngồi cứng đờ ở đó hay không vậy? Sẽ không. **Người hiện nay cảm thấy linh hoạt là động tới, động lui. Đó không gọi là linh hoạt, đó gọi là tùy tiện, đó gọi là ngay cả nê nếp cũng không biết.** Khắp nơi không biết nê nếp, chỉ biết chỗ nào cũng khiến người ta sinh phiền não, chỗ nào cũng khiến người ta cảm thấy rất không biết điều, cái đó không gọi là linh hoạt. **Cho nên trẻ nhỏ thật sự linh hoạt phải bắt đầu từ hình thành thái độ chính xác của nó đối với người khác, lúc nào cũng nghĩ thay cho người.**

Em kế tiếp nói: *“Tâm sợ khó khăn là tâm xấu”*. Bởi vì thầy của các em đã viết cho các em một câu: *“Không sợ khó thì chỉ khó khăn một lúc, sợ khó khăn thì khó khăn suốt đời”*. Cho nên, chúng ta không nên xem thường một câu giáo huấn Thánh Hiền mà bạn dạy cho trẻ nhỏ, cho học trò. Một câu có thể khiến chúng suốt đời được lợi ích vô cùng.

Các vị bằng hữu, trong ba năm trung học cơ sở của tôi, tôi chỉ nhớ được hai câu nói. Câu thứ nhất: *“Người không nên có kiêu ngạo, nhưng không được phép không có khí phách”*. Ba năm trung học cơ sở ở dưới chủ nghĩa lên lớp không có vị thầy nào dạy chúng tôi làm người. Thực ra, chúng tôi có muốn học hay không? Ai không muốn làm người tốt, ai không muốn hòa thuận với người khác chứ! Chúng tôi ai cũng muốn học. Một em học sinh trung học sau khi nghe xong cảm thấy: *“Thầy ơi! Thầy giảng rất hay! Em rất thích nghe!”*. Trẻ nhỏ không phải không chịu nghe chỉ dạy.

Tôi đã từng đến một trường trung học để diễn giảng. Lúc đến, thầy của họ nói: *“Học trò hiện nay không thể ngồi được, cho nên thầy giảng một tiếng nhất định phải nghỉ mười phút”*. Thầy nói như vậy chúng tôi chỉ gật đầu: *“Vâng ạ! Nghỉ”*. Khi tôi giảng đến một tiếng, tôi nói với khoảng chừng 500 học sinh bên dưới: *“Bây giờ chúng ta nghỉ mười phút, đợi một chút giảng tiếp”*. Học trò nói: *“Thầy không nên nghỉ giải lao, giảng tiếp đi ạ!”*. Cuối cùng, sau khi tôi giảng được hơn

hai giờ đồng hồ, tôi muốn nghỉ mà không được. Sau khi giảng xong, các em không cho tôi xuống bục mà tiếp tục đưa ra câu hỏi hỏi tôi. Vấn đề các em hỏi hay vô cùng, chúng tôi nghe xong cũng rất ưa thích. Thậm chí trả lời xong vấn đề các em còn chia sẻ: *“Em từ trước đến nay cảm thấy mình cũng rất hiểu thuận, nhưng sau khi nghe giảng xong thì cảm thấy mình còn kém rất nhiều”*. Có một số em chia sẻ nói: *“Em nghe thấy thầy Thái diễn giảng toàn miễn phí, em rất cảm động”*.

Xã hội này của chúng ta đã để lại ấn tượng cho trẻ chỉ biết có lợi. Cái tâm giúp người, tâm thiện của trẻ đã bị xã hội chúng ta nhấn chìm. Khi các em gặp được là ưa thích, chúng ta không có cơ hội để phát triển tâm lương thiện của các em là chúng ta có lỗi với các em.

Bởi vì thầy giáo dạy vật lý và hóa học của tôi (không phải thầy dạy tôi ngữ văn) đã nói với tôi câu nói này nên cả đời tôi cũng không thể quên được. Mỗi khi chúng tôi gặp phải khó khăn, câu nói này đề khởi lên: *“Người không được phép không có khí phách, nhưng không nên kiêu ngạo”*. Khi chúng tôi nhận được sự tán thán của người khác thì câu nói này lập tức hiện lên: *“Không nên kiêu ngạo!”*. Bởi vì chúng tôi cảm niệm thầy nên nếu chúng tôi không có y giáo phụng hành thì trong lòng cảm thấy có lỗi với sự chỉ dạy của thầy với chúng tôi. Cho nên, chúng ta không nên xem thường một câu giáo huấn chân thành. Nó có thể mang lại lợi ích cho cả đời của trẻ. Chúng ta cần có tâm, chú tâm mà dạy.

Em nhỏ kế tiếp nói: *“Bề ngoài làm việc tốt, trong tâm làm việc xấu”*. Những em nhỏ này nhìn hành vi đều nhìn đến chỗ chủ tâm. Một người có năng lực tự phản tỉnh thì cả đời được lợi ích. Người nếu như lúc nào cũng phải để người khác đến chỉ ra khuyết điểm của mình thì đã quá chậm rồi. Có thể đã sai ba đến năm năm rồi người ta mới đến chỉ. Người thật sự có thể tự phản tỉnh, ngay đó khởi niệm sai lập tức sửa, không để hành vi sai lầm, mà bắt đầu sửa từ ý nghĩ. Cho nên, chúng tôi vừa mới nói đến một em nhỏ vốn dĩ muốn phóng cây gậy tre đi lập tức kéo trở lại, đó là từ trong ý nghĩ tự mình có thể kiểm điểm.

Em nhỏ kế tiếp nói: *“Tâm không hiểu thảo cha mẹ là tâm xấu, tâm phá hoại là tâm xấu. Mẹ không biết liền nói mẹ ngốc là tâm xấu, không làm được “Đệ Tử Quy” là tâm xấu. Tâm làm việc xấu là tâm xấu”*. Vốn

đã có thể làm được nhưng cứ nghĩ rằng không làm được, đây chính là “vật úy nan”. “Đệ Tử Quy” nói không nên sợ khó khăn, cần phải dũng mãnh thẳng tiến lên phía trước mà làm. *“Điều mình không muốn mà đem đến cho người là tâm xấu”*. Em nhỏ này còn đem giáo huấn Thánh Hiền sửa lại một chút. *“Điều mình không muốn chớ đem đến cho người là tâm tốt”*, thế thì điều mình không muốn đem đến cho người là tâm xấu. Cho nên, chúng ta không nên xem thường tính ngộ của các em.

Em nhỏ này đã học Kinh điển rất nhiều năm. Có một lần trong lúc cậu nghe giảng bài nói: *“Học như đi thuyền ngược nước”*, cậu liền nói với mẹ cậu: *“Học như đạp xe lên dốc vậy”*. Cậu có thể ngộ được, còn kết hợp lại được với việc giống nhau.

Em kế tiếp nói: *“Ồn ào lớn tiếng, quấy rầy người khác là tâm xấu”*. Đây là:

“Nhân bất nhân, vật sự giáo.

Nhân bất an, vật thoại nhiễu”.

“Người không rảnh, chớ náo phiền,

Người bất an, không quấy nhiễu”.

“Đệ Tử Quy” dạy: *“Trước người lớn, phải nói nhỏ”*. Bạn xem, gặp cảnh giới mà có thể đưa ra được mới là học vấn chân thật, gặp phải cảnh giới không thể đưa ra được thì không có tác dụng, đó gọi là cái học nhồi nhét, không đủ để là thầy người ta.

Em tiếp theo nói: *“Tâm nếu che đậy, tội nặng thêm là tâm xấu”*. Cái ý nghĩa này chính là làm việc sai còn muốn che giấu, đây chính là tâm xấu.

Đây là lời của các em nhỏ nói ra trong một buổi tối, trong lúc tương tác với thầy của các em.

Khi con cái chúng ta có thể phân biệt được như vậy đối với đúng sai, thiện ác thì cả đời bạn sẽ giảm bớt rất nhiều lo lắng, bận tâm. Các em có thể phân biệt được thiện ác như vậy thì tin là đến bất kỳ một đoàn thể nào đều có thể dùng đức hạnh tốt của chúng để ảnh hưởng người khác.

Chỗ này vừa mới nói đến thế nào là lời hữu ích. Có một em nhỏ nói cha mẹ mắng em là lời hữu ích. Em nói: *“Cảm ơn cha mẹ đã mắng*

chúng ta, đánh chúng ta, bởi vì là yêu thương chúng ta". Yêu thương không phải nói bằng miệng. Bạn thấy nếu như các em có thể cảm thông được bạn mắng chúng, đánh chúng đều là muốn tốt cho chúng, nên khi bạn giáo dục các em bạn nhất định không cảm thấy mệt, mà sẽ cảm thấy rất ấm lòng.

Làm sao khiến các em thật sự có thể xây dựng được năng lực mình biện thiện ác, đúng sai, tốt xấu từ nhỏ vậy? Phải cấm rẽ đức hạnh từ nhỏ.

Minh biện nhân quả

Ở trong minh biện chúng ta còn phải minh biện nhân quả. Sự việc này hiện nay đã phơi bày kết quả rồi thì chúng ta phải tìm ra nguyên nhân không đúng của nó. Khi một người có thể không ngừng từ những việc xảy ra với mình mà kiểm điểm nguyên nhân thì lý trí của bạn, trí huệ của bạn sẽ nâng lên đặc biệt nhanh. Ví dụ nói trẻ em không dạy tốt, trẻ em lười biếng. Trẻ em lười biếng là kết quả, nguyên nhân do đâu? Trẻ em tự tư tự lợi là kết quả, nguyên nhân do đâu? Khi chúng ta đều có thể tìm được nguyên nhân thì bạn có thể tùy bệnh cho thuốc, là bạn có thể xoay chuyển tình thế. Trí huệ của bạn cũng bởi vì bạn từng giây từng phút có thể truy tìm căn nguyên, tìm ra được nguyên nhân, bạn có thể càng ngày càng có trí huệ, lý trí của bạn trong thời gian ngắn sẽ được nâng lên. Nếu như không tin, bạn làm ba tháng thử xem. Khi bất kỳ việc xấu nào đến, trước tiên không nên nản lòng, cũng không nên trách người khác trước, trước tiên suy nghĩ nguyên nhân ở chỗ nào. Tại sao thái độ của người bạn này đối với ta không tốt, nguyên nhân ở chỗ nào? Con người luôn luôn dừng lại ở trên kết quả, chỉ biết lo được, lo mất, ăn năn, hối hận không giúp ích gì cho cuộc đời. Vì vậy, khi bạn có loại thái độ này, khi bạn dạy con cái cũng hướng dẫn được như vậy thì con cái của bạn sẽ rất dững cảm đối diện sự việc, đối diện thách thức. Cho nên chúng ta có thể hỏi các em: *"Bạn học này thành tích có thể tốt như vậy, có thể nhận được nhiều sự hoan nghênh của bạn bè như vậy là kết quả, nguyên nhân do đâu vậy?"*. Các em bắt đầu suy nghĩ, bắt đầu xây dựng năng lực phán đoán. Ban đầu chúng chỉ biết ngưỡng mộ người khác, ban đầu chúng có thể chỉ biết đổ kị người khác, khi hướng dẫn như vậy chúng bắt đầu biết: *"Hóa ra bạn đó luôn luôn nghĩ thay cho người khác, thì ra là bạn ấy nỗ lực chăm chỉ, chuyên tâm nghe giảng"*. Chúng bắt đầu không chỉ ở đó đổ kị, ngưỡng mộ, mà chúng bắt đầu tìm được 'nhân', bắt đầu từ bản thân gieo được cái nhân chính xác, bắt đầu nỗ lực lên.

Khi các em làm như vậy cũng là các em từng bước từng bước bước vào cuộc sống có lý trí, trí tuệ. Cho nên, từ quả suy ra nhân đặc biệt quan trọng, cần phải phân biệt. Lại nữa, người có trí tuệ có thể từ nhân nhìn thấy kết quả sau này.

Ở trong “Tả Truyện”, vào thời đại Xuân Thu, một lần quân đội của nước Tần đi ngang qua địa phương do Thiên Tử quản lý. Chiếu theo lễ nghi, bất kỳ quân đội nào đi qua địa phương do Thiên Tử quản lý đều phải lấy mũ xuống, ngồi trên xe cũng đều phải xuống xe. Cuối cùng, quân đội nước Tần có người không lấy mũ xuống, có người nhảy xuống một chút, vẫn chưa đi qua vùng của Thiên Tử lập tức lại nhảy lên xe rồi. Người có học thức này vừa thấy liền nói: *“Nước Tần trận chiến này nhất định sẽ thua trận”*. Bạn xem, chỉ nhìn thấy một động tác của họ là có thể tiên đoán họ trận này nhất định thất bại. Cho nên người xưa trí tuệ rất cao, chúng ta không thể sánh bằng. Vị có học thức này liền phân tích: *“Họ ngay cả đối với Thiên tử còn ngạo mạn như vậy, còn khinh suất như vậy; chỗ nhỏ còn khinh suất, khi đối diện với việc lớn liền lập tức có thể trở nên rất cung kính sao?. Đó là điều không thể”*. Cho nên nước Tần lần đó bởi vì khinh suất, hầu như toàn quân bị tiêu diệt. Đánh xong trận đó, Tần Mục Công không quở trách tướng quân đó mà quở trách chính mình. Từ thái độ khinh suất của một người có thể tiên đoán họ có thể thành đại sự hay không. Đây là từ nhân có thể suy ra quả.

Lúc Lão Tử Ngài muốn qua cửa Gia Dự, quan chức nơi đó liền hỏi Ngài một vấn đề. Ông nói: *“Tôi sinh được hai người con trai. Sau này tôi nên nương tựa vào đứa nào là tương đối an toàn?”*. Lão Tử lập tức lấy một ít tiền để ở trên bàn. Ngài nói với người con lớn này: *“Anh hãy đánh cha một cái, số tiền này chính là của anh”*. Người con trai lớn này tương đối ngốc, người con trai nhỏ tương đối thông minh. Nhưng người con trai lớn rất hiền hậu, thà chịu chết chứ không chịu đánh cha một cái. Sau đó bởi vì người con trai lớn kiên quyết không đánh, Lão Tử tiếp theo đó chuyển hướng về người con trai nhỏ. Ngài nói: *“Con hãy đánh cha một cái, số tiền này lập tức thuộc về con”*. Người con trai nhỏ này không nói lời nào, chạy qua lập tức đánh cha một cái, sau đó trở về ôm tiền vào lòng rất vui mừng. Lão Tử nói: *“Ông nên nương tựa vào ai?”*. Nương tựa vào người con trai lớn.

Chúng tôi đã từng xem một vở kịch truyền hình nói về một gia đình sinh được ba người con trai. Người anh cả và anh thứ hai học hành vừa cao lại vừa kiếm được nhiều tiền, người thứ ba chỉ tốt nghiệp cấp ba. Người mẹ này cuối cùng dựa vào ai nuôi dưỡng? Tại sao thời đại

này của chúng ta học hành càng cao lại chưa chắc biết làm người? Nguyên nhân do chúng ta hướng dẫn các em động cơ học đã sai rồi. **Chí của học cần phải ở Thánh Hiền, chí của học cần phải ở trọn tâm 'hiếu', chí ở cung kính đối với người, yêu thương người khác, đây mới là mục đích của học. Chí tại Thánh Hiền. Người hiện nay đi học chỉ tại kiếm tiền, chí để mình có cuộc sống tốt, chí tại động cơ tự tư tự lợi.** Cho nên, trẻ đi học càng nhiều càng không coi trọng tình nghĩa, học càng nhiều càng ngạo mạn, học càng nhiều thậm chí là không muốn thừa nhận cha mẹ của ta là nông dân. Và người con thứ ba này học rất ít, ít ô nhiễm, không có tâm tham, cảm thấy mình không bằng người, biết khiêm tốn, đến cuối cùng là nuôi dưỡng mẹ.

Cho nên, vị quan chức này khi được Lão Tử phân tích như vậy, biết người con trai lớn sẽ nuôi dưỡng ông, người con trai nhỏ nhất định bỏ mặc ông. Cuối cùng, vị quan chức này lúc thật sự lâm chung thì người con trai nhỏ của ông không trở về. Bởi vì người con trai nhỏ của ông sau đó làm nghề thương mại, lo kiếm tiền. Người nhà gọi về, người con trai nhỏ nói: *“Tôi vừa đi vừa về như vậy phải mất đi bao nhiêu tiền”*. Khổng Lão Phu Tử nói: *“Phóng ư lợi nhi hành, đa oán”*. Nguyên tắc chỉ đạo cao nhất của cuộc đời một con người nếu như là tiền, nếu như là lợi thì trải qua cuộc đời này nhất định sẽ khiến cho người thân, bạn bè của họ đau lòng, sẽ khiến cho bạn bè người thân của chúng ta xa lánh. Cho nên, chúng ta phải từ nhân suy ra quả.

Hiện nay gieo nhân gì cho trẻ mới có thể thành tựu quả thiện cả đời của chúng ta vậy? Đây chính là minh biện quan trọng nhất của bậc làm cha mẹ, là trợ lực lớn nhất cho cả đời con cái của bạn. Các vị bằng hữu, nếu như bạn thâm nhập “Đệ Tử Quy”, bạn sẽ cảm thấy mỗi một câu đều là gieo trồng cái nhân quan trọng nhất cho con cái của bạn, thành tựu thiện quả cho cả đời của chúng.

Chúng ta xem câu đầu tiên:

“Phụ mẫu hô, ưng vật hoãn”.

“Cha mẹ gọi, trả lời ngay”

Một người con ngay cả đối với lời nói của cha mẹ cũng không cung kính thì đời này của nó đã hỏng rồi. Suốt đời nó lòng cung kính đối với người không thể khởi lên được. Câu nói này mà không làm được thì suốt đời con cái sẽ có chướng ngại rất lớn. Khi câu nói này làm được rồi thì con cái bạn suốt đời được lợi ích. Khi nó tôn trọng cha mẹ của mình, vui vẻ hòa nhã đối với lời nói của cha mẹ thì nó nhìn thấy cha

mẹ người khác nó sẽ nghĩ cha mẹ người khác cũng rất vất vả, nó cũng cần phải cung kính. Khi chúng thể hội được cha mẹ của chúng niệm niệm đều hy vọng chúng tốt thì chúng cũng có thể thể hội được cha mẹ của người khác niệm niệm cũng hy vọng con cái của họ tốt, cho nên khi chúng hướng lời nói xấu đến người khác thì cha mẹ họ sẽ đau lòng buồn bã. Một người con có hiếu là có thể có loại tâm đồng cảm này, không muốn làm cha mẹ của người khác đau khổ, cho nên tâm cung kính của chúng có thể từ trên thân cha mẹ của chúng để suy rộng ra đến mọi người.

Cho nên, “Đệ Tử Quy” từng câu âm vang rất có lực. Ở trong “Cần” nói:

*“Trí quan phục, hữu định vị,
vật loạn đốn, trí ô uế”.
“Nón quần áo, để cố định,
Chớ để bừa, tránh dơ bẩn”.*

Đây chỉ là hai câu nói dạy bảo điều gì vậy? Quần áo, mũ nón phải để ở nơi cố định, để khắp nơi lung tung thì sẽ bị dơ bẩn nên nhà; áo quần, mũ cũng bị dơ bẩn. Thậm chí, sau khi để lung tung thì lúc cần dùng khăn cấp chúng sẽ tìm không ra. Tìm không ra vẫn không quan trọng mà chúng còn muốn nổi giận với người trong nhà. Hiện nay, loại con cái này có nhiều hay không vậy? Thật sự nếu chúng ta không dạy trẻ tốt thì hành vi của trẻ sẽ khiến người ta tức giận. Không chỉ cha mẹ tức giận mà chúng ta nhìn thấy cũng tức giận. Cho nên, không nên xem thường câu nói này. Khi trẻ nhỏ để mũ đúng nơi, để quần áo đúng nơi, lẽ nào nó chỉ để hai thứ này đúng nơi sao? Khi một đứa trẻ có thói quen rất sạch sẽ, khi chúng đã có loại chủ tâm này, chúng nhìn thấy cái ghế này chưa để ngay ngắn sẽ lập tức để lại ngay ngắn vì nó đã nội hóa rồi. Cho nên chúng nhất định sẽ sắp xếp tốt căn phòng của chúng, sẽ sửa sang căn phòng tốt. Một em nhỏ có thể sửa sang căn phòng tốt có trật tự ngăn nắp thì tâm của trẻ có thể định lại được, có thể định tâm lại. Định mới có thể khai trí huệ. Một đứa trẻ mà căn phòng của nó rất lộn xộn, mỗi lần muốn tìm cái gì cũng tìm cả buổi, bạn bảo nó đọc nhiều Kinh sách đi nữa thì nó cũng không thể khai trí huệ được. Học vấn không phải ở trong Kinh điển, mà học vấn ở trong từng li từng tí của đời sống. **Kinh điển chỉ là nói cho bạn biết, ở trong đời sống bạn cần thực tiễn, bạn thật sự có được chỗ lợi ích của học vấn thì hãy dựa vào trong đời sống mà nâng cao.**

Khi trẻ nhỏ đã làm được câu nói này, quần áo, mũ nón, túi sách, thậm chí tất cả mọi thứ đều biết có chỗ cố định thì năng lực quản lý sự việc, quản lý người của cả đời chúng đã đặt nền tảng rồi. Cho nên, bạn không nên hiểu lầm là đi học đại học quản lý doanh nghiệp gọi là quản lý học. Một sinh viên sau bốn năm tốt nghiệp rồi mà căn phòng lung tung, lộn xộn thì bạn có nên dùng họ hay không? Đó gọi là lý luận suông. Quản lý học là bản thân phải gọn gàng, ngăn nắp, quản lý học phải lấy mình làm gương. Đây gọi là quản lý đích thực. Khi trẻ nhỏ căn phòng của mình còn không dùng tốt, đức hạnh của mình còn chưa làm tốt thì nó học quản lý mười năm đi nữa có tác dụng hay không? **Học vẫn cần ở thực chất, không ở hình thức. Làm ở hình thức bản thân không có được lợi ích, thậm chí còn tự chuốc lấy nhục.** Chúng ta không học quản lý còn tốt, học ra rồi bản thân cũng không quản lý được, còn bị người khác cười. Cho nên, chúng ta phải nhìn thấy gieo trồng nhân, mỗi một câu của “Đệ Tử Quy” đều ảnh hưởng suốt đời của các em.

Cho nên từ nhân suy ra quả đặc biệt quan trọng. Ngôn ngữ giữa người với người có tần suất tương tác cao nhất trong giao tiếp với nhau. Cho nên, chúng ta nghe nói chuyện có biết nghe hay không, có thể phân biệt lời nói có chính xác hay không, có thể phân biệt được động cơ của người nói chuyện là gì, điều này rất quan trọng. Khi chúng ta không biết nghe nói chuyện, rất có thể gặp phải một số người đâm bị thóc, chọc bị gạo có thể phá hủy gia đình của bạn, phá hủy sự nghiệp của bạn.

Có vị bằng hữu nói: *“Thầy ơi! Thầy có nói quá cường điệu hay không?”*. Không cường điệu. Người làm vua (chúng ta nói quan hệ vua tôi), vua nghe theo lời gièm pha thì bề tôi phải bị mất đầu. Bao nhiêu trung thần chết dưới lời gièm pha, chết ở người làm vua, ở người làm lãnh đạo không phân biệt được đúng sai, không biết phán đoán câu nói này là đúng hay sai.

“Phụ thính tử dương quyết”. Cha nếu như nghe theo lời gièm pha có thể quan hệ với con cái cũng bị rạn nứt. Ở trong “Chu Tử Trị Gia Cách Ngôn” có nói: *“Thính phụ ngôn, quai cốt nhục”*. Bởi vì trước đây không chỉ cưới một người vợ, còn cưới vợ nhỏ, vợ nhỏ nói xấu về con cái của người vợ lớn, kết quả người làm cha nghe theo, có thể đến lúc cha con cũng sẽ xảy ra xung đột.

“*Bằng hữu thính chi biệt*”, nghe tin theo lời gièm pha thì bạn bè sẽ mất tình cảm. “*Phu thê thính chi ly*”, vợ chồng nếu như nghe lời người khác gièm pha có thể cuối cùng sẽ ly hôn.

Cho nên, có một câu nói vô cùng triết lý: “*Kẻ đến nói chuyện thị phi chính là người thị phi*”. Câu nói này rất có trí tuệ. Chúng ta hãy suy nghĩ xem tại sao người đến nói chuyện thị phi chính là người thị phi vậy. Bởi vì một người thật sự có đức hạnh, có học vấn, họ nhất định hướng về hòa khí trong quan hệ giữa người với người, chính là mọi người đều có thể đi theo hướng cùng có lợi. Cho nên, họ hy vọng giữa người với người với nhau có thể chung sống hòa thuận, có thể đối xử bình đẳng, họ tuyệt đối không muốn nhìn thấy quần chúng bất hòa. Cho nên dù nhìn thấy người ác họ cũng không muốn phê bình, họ chỉ biết kiểm điểm lại mình: “*Ta làm chưa được tốt vẫn chưa có khiến họ cảm động*”. Họ tuyệt đối sẽ không thêm phiền phức, đâm bị thóc, chọc bị gạo khiến cho mọi người trong lòng hoang mang. Cho nên, người có đức hạnh tuyệt đối sẽ không làm sự việc này.

Khi một người nói lời gièm pha thì bạn phải hiểu rõ mục đích của họ là ở chỗ nào? Mục đích của họ là đố kỵ người khác, mục đích của họ là muốn khống chế bạn. Bởi vì sau khi bạn nghe theo lời họ rồi, sau này sẽ cứ nghe theo mãi, họ sẽ dắt bạn đi hướng Đông, đi hướng Tây, đợi bạn tỉnh trở lại bạn cũng hối hận không kịp. Cho nên chúng ta có thể thấy được rằng nếu như họ nói lời gièm pha đến người khác thì chủ tâm của họ ở chỗ nào? Đương nhiên bạn không nên trong lúc họ nói lời gièm pha với bạn liền lập tức nói với họ: “*Anh đang làm gì? Anh sao mà không có đức hạnh như vậy?*”, họ về sau sẽ có thể kiểm chuyện với bạn. Chúng ta nghe xong vờ như không biết. Sau khi nghe rồi là hiểu chủ tâm của người này. Nếu như bạn thật sự không thể nghe được, họ đang nói cho người khác nghe, không mong bạn ở đó làm một phần tử. Ở đó thì sợ đến khi người ta sẽ nói truyền ra là khi người ấy đang nói xấu về một người nào đó, anh ta cũng đang ở đó. Bạn muốn tránh bị nghi ngờ, thì bạn có thể lập tức đứng lên: “*Xin lỗi! Tôi muốn đi toilet*”. Người phải luôn luôn nắm bắt thời cơ tiến thoái, nếu không bạn có thể sẽ rước họa vào thân, lập tức nhanh chóng rời đi là thượng sách. Đây chính là bạn biết tiến thoái.

Cho nên, nghe nói chuyện phải biết nghe. Lỗi lầm của chúng ta người khác khuyên thì nên nghe, người khác nói lời gièm pha thì không nên nghe. Nhưng mà người có thể làm được hay không? Cho nên chúng ta thường nói: “*Đạo cao một thước, ma cao một trượng*”. Ma này

không phải ở bên ngoài, mà là ma tâm. Tại sao phải trưởng dưỡng cái tâm thuần tịnh cho trẻ em, trưởng dưỡng tính ngay thẳng, cương trực cho trẻ quan trọng như vậy? Bởi vì chúng từ nhỏ sau khi đặt nền tảng rồi thì tất cả những thứ tà vậy không thể nhiễm vào người được. Khi chúng ta từ nhỏ không nuôi dưỡng tâm thuần thiện này, lại không có chánh khí, một khi tà khí đến còn cảm thấy rất thân thiết. Cho nên vừa nghe nói có người nào đó nói xấu thì tai của chúng ta lập tức dựng đứng lên, mắt trừng to quát: “Ai nói vậy?”. Như vậy là hồng rồi. Cho nên không nên nghe lời gièm pha, không nên nghe lời ngon, tiếng ngọt.

Cuối cùng, đây chính là lời mà chúng ta ưa thích nhất. Một người không thật sự rõ lý thì người đó cũng thật sự rất khó chuyển cảnh giới. Cho nên học tập nhất định phải không gián đoạn, trường kỳ huân tu thì tính định của bạn, chánh khí của bạn mới có thể thường xuyên được đề khởi. Điều này rất quan trọng.

Các vị bằng hữu, bạn nghe xong lời nói này bạn phải biết nghe. Người khác phỉ báng người, nói lời gièm pha thì chúng ta không nên nghe. Tuy nhiên, khi chúng ta làm xong một hoạt động, hy vọng hoạt động làm càng thành công, có thể lợi ích được nhiều người hơn, thì vào lúc này chúng ta cần phải ngồi lại cùng nhau kiểm điểm thì đây không phải là lời gièm pha. Chúng ta gọi là tùy việc mà xét. Sau khi bàn xong rồi là xong việc, là vì cùng một mục tiêu làm tốt công việc chung, điều hành tốt đoàn thể, làm tốt công việc, có thể lợi ích người khác. Cho nên, bàn công việc là nhắm vào việc chứ không nhắm vào người. Đây không được xem là lời gièm pha.

Rất nhiều người học xong những khóa học này đều sợ này sợ kia, cảm thấy có một số chuyện nhỏ cũng đều gọi điện thoại đến: “*Thầy Thái! Như vậy có được làm hay không?*”. Chúng ta phải nắm được vẫn là chủ tâm của bạn và còn chủ tâm của người nói chuyện như thế nào? Chúng ta “minh biện” thiện, “minh biện” giá trị quan, “minh biện” thế nào là thành công, “minh biện” nhân gì tạo thành quả gì, quả gì do nhân trước là gì, điều này cần phải phân biệt. Và còn đối với ngôn ngữ gièm pha, sự ảnh hưởng của ngôn ngữ chúng ta cũng phải biết phân biệt.

Ngoài người là thầy thì sách hay cũng là thầy. “*Thư trung tự hữu hoàn kim ốc, thư trung tự hữu nhan như ngọc*”. Câu nói này tuyệt đối không phải chỉ có cảm nhận bề nổi. Đối với câu nói này, tôi thể hội rất sâu, bởi vì tôi hiện nay ngay cả thời gian đọc sách cũng rất ít. Khi không có

việc, tôi lật sách ra đều cảm thấy rất quý trọng, dù đọc được mười phút, hai mươi phút tôi đều vui thích vô cùng. Khi lên máy bay, ngoài nghỉ ngơi ra, chỉ cần tinh thần còn tốt, chúng tôi lập tức lật cuốn sách “Cách Ngôn Biệt Lục” nhỏ ra. Mỗi lần đọc một câu, chúng tôi cảm thấy học vấn của bậc Thánh Hiền thật sự đáng để chúng ta cảm phục sâu sắc.

Các vị bằng hữu, tôi thường hay nêu ví dụ, nêu những câu danh ngôn đều lấy từ Kinh điển, từ “Cách Ngôn Biệt Lục”. Quyển “Biệt Lục” này là Lý Thúc Đồng, Hoàng Nhất Đại Sư trích lục ra. Hoàng Nhất Đại Sư là người khổng lồ, bạn nên đứng trên vai của Ngài. Ngài đem mấy trăm, mấy ngàn câu nói hay như vậy cô đọng lại thành một cuốn nhỏ, mỗi câu đều vô cùng quan trọng đối với cả đời của bạn. Cho nên “Cách Ngôn Biệt Lục” thường xuyên xem nhắc nhở vô cùng lớn đối với cuộc sống.

Sách này chọn như thế nào vậy? Bạn chọn đúng một cuốn sách là được một vị danh sư hướng dẫn. Chọn sách không phải sau khi bạn chọn xong cảm thấy người viết sách này học vấn thật thâm hậu, nhưng sau khi xem xong ngay cả một điều bạn cũng không dùng được, cũng không biết bắt tay làm từ đâu để gia đình tốt hơn, để học vấn của mình được nâng cao, cũng không biết làm thế nào làm lợi ích cho công ty của mình, chỉ cảm thấy quá lợi hại, cao sâu khó lường.

Đạo ở đâu? Đạo tuyệt đối không cao sâu khó lường. Đạo ở trong từng li, từng tí của đời sống. Tâm **hiếu** là **đạo**, tâm **chân thành** là **đạo**, tâm **cung kính** là **đạo**, tâm **nhân từ** là **đạo**. Đạo là ở trong những chủ tâm này thì đâu có gì là cao sâu khó lường chứ! Đâu có gì không thể lập tức làm chứ! Cho nên, sách hay đích thực là sau khi bạn xem xong thấy vô cùng ưa thích, hơn nữa biết rõ bước kế tiếp cần phải bắt tay làm từ đâu. Bởi vì người viết sách lúc nào cũng để thành tựu cho bạn. Họ làm sao có thể nói những lời mà bạn nghe không hiểu được! Cho nên, chọn sách phải từ trong chủ tâm của người viết sách mà chọn. Khổng Lão Phu Tử nói: “*Đạo không xa con người, cái đạo mà xa con người thì không thể gọi là đạo được*”. Đạo chính là ở trong từng li từng tí của đời nhân xử thế.

Tốt rồi! Bài học này chúng ta chỉ học đến chỗ này. Xin cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 29

Chào các vị bằng hữu, chào mọi người!

Hôm qua, chúng ta nói đến then chốt thứ tư của cầu học là “*minh biện*”. “*Minh biện*” thì chúng ta cần phân biệt rõ về thiện, cũng cần phân biệt rõ về giá trị quan của đời người, phân biệt rõ thành công là gì, phân biệt rõ cái đẹp đích thực là gì, phân biệt rõ sách chúng ta cần phải xem. Tiếp đó, trong đời sống rất nhiều chỗ cũng cần phải phân biệt rõ. Nâng cao lý trí của mình phải luôn luôn phân biệt rõ nhân gì tạo thành kết quả gì, từ trên quả lại tìm ra được nguyên nhân. Khi chúng ta lúc nào cũng có thể từ những phương diện này mà phân biệt, biện biệt thì chúng ta có thể nâng cao năng lực phán đoán của mình, nâng cao lý trí của mình.

Cuối cùng, điều chúng ta nhắc đến là phân biệt rõ ngôn ngữ, chính là khi nghe nói chuyện không nên nghe lời gièm pha, gọi là “*người đến nói chuyện thị phi chính là người thị phi*”. Cho nên có một câu viết thế này: “*Thân đường đường sáu thước, chớ nghe ba tác lưỡ*”. Chúng ta một đấng nam tử hán đại trượng phu thân cao sáu thước, không nên nghe lời “*đâm bị thọc, thọc bị gao*” của ba tác lưỡ. “*Thân đường đường sáu thước, chớ nghe ba tác lưỡ*”, trên lưỡ có suối rồng giết người không thấy máu. Nếu như chúng ta nghe theo lời gièm pha, có thể rất nhiều quan hệ ngũ luân cũng sẽ bị phá hoại, sẽ bị tổn thương. Cho nên, chúng ta cần biết phân biệt rõ ngôn ngữ, rốt cuộc động cơ của người nói chuyện là gì? Nếu như động cơ không tốt thì chúng ta phải nhanh chóng biết tiến thoái. Lúc cần xa lìa phải nhanh chóng xa lìa, lúc cần ngăn chặn cũng có thể ngăn chặn họ.

Khi chúng ta có thể phân biệt rõ thiện ác, biện biệt rõ phương hướng của đời người, thì việc quan trọng nhất tiếp theo là phải thực tiễn, phải nỗ lực thực hiện. Chúng ta học tốt “*bác học*” rồi, cũng hỏi rõ ràng rồi, cũng có thể “*thận tư*”, có thể tư duy phán đoán rồi, tiếp theo đó phải đem kiến thức học được từng cái thực tiễn vào trong từng li từng tí của đời sống (chính là ở trong công việc, ở trong đời sống, ở trong đối nhân xử thế).

Hôm qua, chúng ta cũng nói đến “đạo” là gì. “Đạo” chính là tâm hiếu, chính là tâm nhân từ, tâm cung kính của bạn khi từng giây, từng phút chung sống với người. Trong học vấn của chúng ta, bốn chữ được nhấn mạnh nhất là công phu “*chủ - kính - tôn - thành*”.

“*Kính*” là tâm cung kính. Lúc nào cung kính vậy? Thái độ, ngôn ngữ, khởi tâm động niệm đều phải cung kính, đều phải chân thành. Đây gọi là học vấn chân thật. Cho nên tâm hiếu của con người, tâm cung kính của con người, tâm chân thành của con người đều là chân tâm vốn có của một người, gọi là “*nhân chi sơ tánh bản thiện*”.

Mạnh Tử nói: “*Học vấn chi đạo vô tha*”. Mục đích đích thực của cầu học vấn là ở chỗ nào vậy? “*Học vấn chi đạo vô tha, cầu kỳ phóng tâm nhi dĩ hĩ*”. Chữ “*phóng*” này chính là nhanh chóng tìm trở lại chân tâm bị quên mất của chúng ta, tìm trở lại tâm hiếu của chúng ta, tìm trở lại tâm cung kính của chúng ta, nhanh chóng tìm trở lại tâm nhân từ quan tâm người khác của chúng ta. Khi chúng ta tìm trở lại được thì bạn sẽ cảm thấy cuộc sống đó rất dễ chịu, rất an vui. Nếu tâm này không thể tìm lại được, chúng ta sẽ cảm thấy cuộc đời càng sống càng khó khăn, càng sống càng vô vị. Sau khi tìm lại được rồi thì tự bên trong chúng ta tràn đầy hạnh phúc, chứ không phải theo đuổi vật chất rất hư huyền, giá trị hư huyền ở bên ngoài. Cho nên, công phu chân thực là ở “*chủ - kính - tôn - thành*”. Mà “*chủ - kính - tôn - thành*” là biểu hiện ở trong toàn bộ ngôn ngữ, hành vi của bạn.

Làm sao thực hiện “*chủ - kính - tôn - thành*”?

Nâng cao ở ba phương diện.

- Phương diện thứ nhất, bắt đầu làm từ việc tu thân của chính chúng ta. Chúng ta thường nói là công phu tu thân tu dưỡng của một người.
- Phương diện thứ hai là từ năng lực xử lý sự việc của chúng ta mà nâng cao lên.
- Phương diện thứ ba là tiếp vật, chính là giao tiếp với người, thậm chí là thái độ cần phải có khi tương tác với tất cả vạn vật.

Cho nên, chúng ta thực hiện toàn bộ giáo huấn Thánh Hiền là ở tu thân, ở xử sự, ở trong tiếp vật.

Tu Thân

Ở trong bút ký, ở trong sổ tay của chúng ta có gợi ý. Chúng ta trước tiên hãy xem một chút, tu thân cần phải biểu hiện ra những hành vi xử thế nào vậy?

“Ngôn trung tín, hành đốc kính”, “trùng phần thất dục”, “thiên thiện cải quá”. Đây chính là tu thân. Chúng ta trước tiên bắt đầu từ tu thân mà nghiên cứu thảo luận. Vừa mở đầu nói: *“Ngôn trung tín”*. Chúng ta đều biết, chung sống giữa người với người, tần suất cao nhất chính là dùng ngôn ngữ. Cho nên ngôn ngữ có “trung” hay không, có “tín” hay không, điều đó ảnh hưởng đến chủ tâm của mỗi người chúng ta. Rốt cuộc ngôn ngữ của chúng ta là dùng tâm thái như thế nào, loại động cơ như thế nào, điều đó sẽ ảnh hưởng đến việc tu thân của toàn bộ con người chúng ta. Chúng ta hãy xem, sao gọi là “trung”? “Trung” là chữ hội ý: Chữ trung ở trên, chữ tâm ở dưới, đại biểu tâm không được thiên lệch, tâm không được thiên vị, tâm không được tự tư tự lợi. Bởi vì chúng ta hôm qua đã nói đến: *“Tồn người nhất định sẽ không lợi mình, lợi người nhất định là lợi mình”*. Tâm khi thiên lệch liền tổn mình lại tổn người, tâm một khi không thiên lệch lại có thể chí công vô tư liền có thể nghĩ thay cho người mọi mặt. Cho nên, làm thế nào để ngôn ngữ có thể “trung” trước tiên cũng phải bắt đầu xem từ chỗ chủ tâm của họ. Làm sao để ngôn ngữ có “tín” cũng phải bắt đầu bàn từ thái độ ngôn ngữ của một con người. Chúng ta hiện nay từ mấy phương diện để nghiên cứu thảo luận loại tu dưỡng ngôn ngữ của chúng ta.

Thứ nhất, chủ tâm của ngôn ngữ

Vì sao phải nói chuyện? Đó là để biểu đạt nội tâm của mình, hy vọng người khác hiểu. Vậy mục đích của hiểu nhau là ở chỗ nào vậy? Hiểu biết lẫn nhau để tiến tới giúp đỡ lẫn nhau, thành tựu cho nhau. Cho nên chúng ta nói chuyện vẫn là phải lợi ích cho đối phương mới nói, nghĩa là phải nói lời có ích, không nên nói quá nhiều lời vô ích. Nếu một người nói rất nhiều lời vô ích sẽ cho bạn cảm giác gì? Tại sao một người nói năng rất nhiều? Đó là do tâm thái của họ có vấn đề. Trong “Kinh Dịch” có nói: *“Kiết nhân chi từ quả, táo nhân chi từ chúng”*. Xin thưa các bạn, khóa trình mấy ngày nay của chúng ta, bạn có cảm thấy từng câu trong Kinh điển đều rất có trọng lượng không? Đó là lời nhắc nhở rất quan trọng đối với lập thân, xử thế cả đời của bạn. Khóa trình mấy ngày nay của chúng ta đã nêu ra rất nhiều câu ở trong “Kinh Dịch”: *“Tích thiện chi gia, tất hữu dư khánh. Tích bất thiện chi gia, tất hữu dư ương”*. Không chỉ tổn mình mà còn tổn cho con cháu

đời sau. Cho nên những đạo lý này sau khi bạn hiểu rõ rồi thì thái độ lập thân, xử thế của toàn bộ con người bạn nhất định sẽ có sự biến đổi rất lớn, bởi vì bạn có thể nhìn sâu hơn, nhìn xa hơn.

Ở trong “Kinh Dịch” nhắc đến ngôn ngữ có nói người tốt ngôn ngữ rất ít, bởi vì tâm của họ tĩnh lặng xuống. Tâm một khi tĩnh lặng xuống liền biết nhận định thời thế, biết quan sát đoán được người. Cho nên tuy lời nói không nhiều nhưng lời họ nói ra sẽ khiến người ta cảm thấy rất có tín nhiệm. Cho nên, họ đều ở thời cơ thích hợp mới mở miệng.

“Táo nhân chi từ chúng”. Ngôn ngữ rất nhiều đại biểu nội tâm rất nôn nóng. Giống như không nói chuyện thì mình cảm thấy không an toàn, dường như rất không thoải mái. Rất nhiều người vừa trở về nhà, chỉ có mỗi một mình mình, đang ngồi hoảng sợ, phải nhanh chóng gọi điện thoại cho bạn bè một chút thì tâm mới không hoảng sợ. Có loại khuynh hướng này không vậy? Người hiện nay có loại khuynh hướng này, bởi vì căn bản chính là cuộc sống của họ hoàn toàn không có mục tiêu, sống ngày nào hay ngày đó. Khi không có mục tiêu, họ thường sẽ cảm thấy rất nôn nóng, tìm không ra phương hướng, nhất định phải tìm người khác để cùng họ một chút thì họ mới tương đối có cảm giác an toàn.

Cho nên, nếu như bạn kết giao với bạn bè như vậy, bạn sẽ cảm thấy rất mệt. Thường xuyên phải nghe họ nói rất nhiều, sau đó mất hết thời gian. Nếu như nghe họ nói mà có giúp ích đối với họ thì chúng ta vẫn nghe, đằng này một chút giúp ích cũng không có. Cho nên, chúng ta nói chuyện còn phải luyện công phu là khi họ ở bên đó khởi oán trách thì ta dùng một câu nói cắt đứt ngay ý đó của họ. Nhưng khi cắt đứt phải từ trong sự hỗn độn của họ dẫn ra một số tư duy chính xác, phải hướng dẫn họ. Cho nên, cái này cũng cần chúng ta có công phu, cần nâng cao học vấn của mình là có thể đạt được như vậy. Dần dần bạn cắt đứt lời của họ, sau đó dẫn họ ra. Họ sẽ nói: *“Tại sao bạn đều có thể nghĩ như vậy?”*. Vào lúc này bạn sẽ nói cho họ biết: *“Bởi vì tôi đã học “Đệ Tử Quy”, cho nên đối diện vấn đề không còn khởi vọng tưởng, không còn nghĩ phiền não nhiều nữa, cần đem lý trí ra để đối diện”*.

Người tâm nôn nóng mới nói nhiều. *“Nói nhiều lời, không bằng ít”*. Bởi vì bạn nôn nóng lại nói nhiều thì suy nghĩ sẽ không rõ ràng, cho nên

khi nói nhiều ắt có sai. Cho nên, nói năng quá nhiều thì sẽ hình thành rất nhiều chướng ngại vô hình, mình cũng không biết rõ ràng.

Đến một môi trường mới, tiếp xúc nhóm người mới thì nhất định không được nói nhiều mà trước tiên phải quan sát nhiều, nghe nhiều. Một người có thể quan sát nhiều, nghe nhiều, tâm còn phải tĩnh lặng xuống. Cho nên, công phu tĩnh tâm cũng phải luyện thường xuyên. Khi chúng ta rất nôn nóng thì mau mau đem “Đệ Tử Quy” ra đọc, mau mau đem Kinh điển ra đọc để điều phục tâm nôn nóng của mình. Thực ra, khi một người thường xuyên có thể nhìn thấy bản phận đối với gia đình, bản phận đối với bạn bè, bản phận đối với công việc, thì họ sẽ không nghĩ nhiều việc. Họ sẽ nhanh chóng đi học, nhanh chóng đi làm. Cho nên, người có thể nhìn thấy bản phận của mình thì sẽ không lãng phí thời gian để tâm của mình bay lên chín tầng mây, có kéo cũng không thể kéo về được.

Cho nên, động cơ ngôn ngữ của chúng ta tuyệt đối phải có thể lợi ích người khác thì chúng ta mới nói. Khi bạn luôn luôn nghĩ đến ngôn ngữ của ta là phải lợi ích người khác thì bạn sẽ tương đối cẩn thận, sẽ cân nhắc đến việc sau khi mình nói xong rồi, người nghe sẽ có cảm nhận thế nào, thật sự có lợi đối với họ hay không. Bạn bắt đầu nói năng biết thận trọng, biết cẩn thận.

Xin thưa các bạn, ngôn ngữ của tôi không nhiều. Các bạn không nên vì thấy tôi giảng dài mà cảm thấy tôi nhất định sẽ nói rất nhiều. Tôi còn nhớ, tôi đã nán lại thời gian một học kỳ ở trong một ngôi trường. Khi đó, tôi với đồng nghiệp của tôi không nói chuyện gì. Vì sao vậy? Bởi vì khi tôi tiếp nhận lớp, đó là lớp khó dạy nhất của toàn trường. Tôi hầu như không đến ngồi trong văn phòng bao giờ, cho nên rất nhiều đồng nghiệp đều cho rằng tôi rất ít nói, đều cho rằng tôi không nói chuyện. Bởi vì chúng tôi mới có thời gian một học kỳ, có mấy mươi học sinh, tôi phải từ không hiểu đến hiểu về chúng, đến xây dựng niềm tin, đến hướng dẫn chúng từng li, từng tí một số tư tưởng quan niệm. Thế nên thời gian hầu như không kịp. Cho nên, chúng tôi đều nán lại ở trong phòng học. Tuy ở đó sửa vở bài tập nhưng tai của tôi thì đi thu thập tình báo mới có nhiều thông tin hơn nữa để có thể giúp đỡ các em trưởng thành, giúp đỡ các em học tập.

Cho nên, đồng nghiệp đều cảm thấy tôi rất ít nói chuyện. Sau đó, đến cuối năm học, tôi đều đưa học sinh tốt nghiệp hết. Một số đồng

nghiệp ngồi lại ăn cơm, họ nói: *“Thầy Thái! Thầy thật ít nói!”*. Tôi hướng dẫn lớp mười một. Lớp mười kể bên là một giáo viên nữ nhỏ hơn tôi mấy tuổi. Hai lớp chúng tôi đều rất khó hướng dẫn, cho nên hai chúng tôi thường hay thảo luận làm sao dẫn dắt học sinh. Đồng nghiệp khác của tôi nói tôi rất ít nói thì cô giáo hướng dẫn lớp kể bên này lập tức nói: *“Không có, thầy ấy nói rất nhiều”*. Câu *“nói rất nhiều”* này là ý gì vậy? Không phải tôi nói nhiều lời không quan trọng mà bởi vì chúng tôi muốn nghiên cứu, thảo luận một số tình huống của học trò, bởi vì cô tuổi tác tương đối nhỏ cho nên hướng dẫn lớp mười rất tốn sức, nên tôi thường phải nói những lời khích lệ cô ấy, lời an ủi cô ấy (*nghĩa là phải nói lời an ủi nhẹ nhàng khiến cô cảm thấy tương đối an ủi, tương đối nhẹ lòng*). **Động cơ ngôn ngữ của chúng ta tuyệt đối phải lợi ích người khác thì chúng ta mới nói. Lời nói không có lợi ích đối với người khác thì thà chúng ta xem nhiều sách Thánh Hiền, tiết kiệm được một số thời gian.**

Lấy “Đệ Tử Quy” làm hạt nhân của ngôn ngữ

Quả thật đời người thời gian rất quý báu, không nên hoang phí mất. Chúng ta sẽ bàn về ngôn ngữ là lấy “Đệ Tử Quy” làm hạt nhân. Những lời giáo huấn nào của “Đệ Tử Quy” có thể *“trung”*, có thể *“tín”* đối với ngôn ngữ của chúng ta, chúng ta chọn ra để nói rõ.

Ví dụ nói, lấy chủ tâm để xem, “Đệ Tử Quy” nói: *“Đạo nhân thiện, tức thị thiện. Nhân tri chi, dĩ tư miễn”* (*Khen người thiện, tức là tốt. Người biết được, càng tốt hơn*).

Cho nên, khi họ nói thiện về người khác, chủ tâm của họ là gì vậy? Nói người thiện chính là thiện, hy vọng sau khi người ta biết rồi có thể học tập theo những người thiện này. Cho nên, *“nhân tri chi, dĩ tư miễn”* (*người biết được, càng tốt hơn*). Họ là vì khiến càng nhiều người có thể học tập theo những người tốt này, có thể học tập theo Thánh Hiền nhân, cho nên cái chủ tâm này là tốt.

“Kiến nhân thiện” (*thấy người tốt*). Chúng ta nói đến: *“Thiện tương khuyến, đức giai kiến, quá bất quy, đạo lưỡng khuy”* (*cùng khuyên thiện, cùng lập đức. Lỗi không ngăn, đôi bên sai*).

Ngôn ngữ của chúng ta là muốn khuyên nhủ người khác, khiến họ có thể điều chỉnh lỗi lầm. Cho nên khuyên nhau thiện như vậy, đạo đức học vấn của bạn bè và của chính chúng ta đều được trường dưỡng. *“Đức giai kiến”* (*cùng lập đức*), khi bạn khuyên họ, không chỉ

bạn bè có thể điều chỉnh lỗi lầm, mà đối với bản thân bạn cũng từng gây, từng phút đề khởi được cái chủ tâm thành tựu bạn bè thì học vấn của bạn cũng đang được nâng cao. Giúp đỡ người khác càng nhiều, bạn có thể thể hội được nhu cầu của người khác càng nhiều, bạn càng có thể hiểu được tình người hơn để làm vẹn toàn, viên mãn mọi sự việc. Cho nên *“thiện tương khuyến, đức giai kiến” (cùng khuyên thiện, cùng lập đức)*, đây chính là người nói chuyện vì suy nghĩ cho người khác.

“Quá bất quy, đạo lưỡng khuy” (lỗi không ngăn, đôi bên sai). Bạn bè có lỗi lầm, làm việc sai mà chúng ta không khuyên can thì chúng ta cũng sai rồi, bởi vì chúng ta chưa làm tròn đạo nghĩa của người làm bạn để khuyên can. Chủ tâm là thiện thì một cách tự nhiên có thể thành tựu người khác. Nếu như chủ tâm không tốt thì chúng ta liền phải lập tức cảnh giác loại thái độ ngôn ngữ này.

Chủ tâm ngôn ngữ không được phạm. Những chủ tâm ngôn ngữ nào là không tốt, không được phạm vậy?

Ở trong “Tín”, chúng ta có nhắc đến: *“Kiến vị chân, vật khinh ngôn. Tri vị đích, vật khinh truyền”*. (Thấy chưa thật, chớ nói bừa. Biết chưa đúng, chớ tuyên truyền).

Khi bạn vẫn chưa nhìn thấy chân tướng mà chỉ nghe người ta nói qua, thì bạn nên lập tức nói ra hay không? Không được. *“Tri vị đích”*, hiểu đạo lý vẫn còn chưa rõ ràng có nên đi phát biểu cách nhìn của bạn hay không? Không được, bởi vì bạn có thể hướng dẫn người khác đi sai đường, thậm chí là giảng sai học vấn Thánh Hiền, thế thì bạn có thể làm lỡ làm trí tuệ một đời của người ta.

Tại sao thấy chưa đúng liền nói? Tại sao biết chưa rõ liền giảng? Chủ tâm của người này là gì? Khoe tài. Cái chủ tâm này có *“trung”* hay không vậy? Không *“trung”*, là lệch. Họ hy vọng người khác nhìn thấy họ sẽ nói: *“Ồ! Sao anh lợi hại như vậy!”*. Họ liền tự mình cảm thấy dương dương tự đắc. Thực ra, cái chủ tâm này là bất thiện.

“Nhân hữu đoãn, thiết mạc yết. Nhân hữu tư, thiết mạc thuyết”. (Người có lỗi, chớ vạch trần. Việc riêng người, chớ nói truyền).

Chúng ta đi bới móc chuyện riêng tư của người khác, đối với người khác một chút lợi ích cũng không có. Thực ra, việc đó đối với mình

cũng không có lợi ích gì. Việc tu dưỡng nhân cách của mình cũng sẽ từng li, từng tí bị đi xuống. **Bớt mót chuyện riêng tư của người ta có thể sẽ tạo ra bất hòa trong gia đình của người, thậm chí sẽ tạo ra bất hòa trong đoàn thể. Cho nên, bạn muốn dùng người, ngoài đức hạnh ra bạn còn phải xem họ nói năng có đủ chừng mực hay không.** Ở trong một đoàn thể thường hay xảy ra xung đột, xảy ra va chạm, thường đều là do nói năng không thận trọng, thường đều là quá nhiều người đang nói chuyện thị phi về người khác, tạo ra đoàn thể bất hòa. Một khi bất hòa thì sự việc sẽ rất khó xử lý thành công. Một khi bất hòa thì đoàn thể không đoàn kết, liền bắt đầu bên đây một phe, chỗ kia lại một phe. “*Gia hòa vạn sự hưng*”, đoàn thể hòa thì vạn sự cũng hưng. **Chúng ta quan sát một người bạn, quan sát cấp dưới cũng phải từ chủ tâm của ngôn ngữ mà nhìn. Như thế, độ sâu nhìn người của chúng ta cũng sẽ càng ngày càng sâu, bạn sẽ không dễ dàng nhìn sai. Cho nên, nhìn người sai không nên trách đối phương, phải trách mình học vấn không đủ.**

Thời cơ của ngôn ngữ

Tiếp theo, thời cơ của ngôn ngữ bạn cũng phải biết phán đoán. Lúc không nên nói mà bạn nói, tâm của bạn là bất trung, bởi vì bạn quá nôn nóng rồi. Và đằng sau cái nôn nóng này, bạn lại để ý sâu một chút nữa, đó là dục vọng khống chế của bạn quá mạnh, bạn cho rằng: “*Anh phải mau mau nghe tôi!*”. Chủ tâm của người, bạn phải nhìn cho rất ráo, bạn mới có thể từ chủ tâm của bạn mà điều chỉnh sai lầm. Bởi vì nôn nóng, bởi vì dục vọng khống chế quá mạnh, cho nên thời cơ chưa nắm tốt. Vậy thì trái lại, làm nhiều mà công ít, không đạt được hiệu quả, thậm chí không những không có hiệu quả mà còn làm hỏng chuyện nữa.

Chúng ta hãy từ “*Đệ Tử Quy*” để xem thời cơ của ngôn ngữ, những thời cơ nào nên nói, những thời cơ nào không nên nói.

Ví dụ nói: “*Thân hữu quá, gián sử canh*” (Cha mẹ lỗi, khuyên thay đổi). Cha mẹ có lỗi làm, người thân có lỗi làm, lúc này chính là thời cơ nói chuyện. Nhưng mà thời cơ lúc nào tốt vậy? “*Duyệt phục gián*” (vui can tiếp). Chữ “*duyet*” này là “*vui*” trong “*vui vẻ*”, đại biểu lúc tâm trạng của họ tương đối tốt thì hãy nói. Cho nên, bạn thấy, câu Kinh ngay cả một chữ bạn cũng không nên xem thường. “*Duyệt phục gián*” (vui can tiếp). Dùng chữ “*duyet*” là đại biểu phải nắm bắt tốt thời cơ. Họ đã nổi

giận đùng đùng bạn lại đi khuyên họ thì có tác dụng hay không? Phải xét tình hình.

“Thần tắc tĩnh, hôn tắc định” (Sáng phải tĩnh, tối phải vắng).

Sáng tối định tĩnh khiến cha mẹ bạn vui vẻ, khiến cha mẹ bạn yên tâm. Cho nên, lúc cần nói phải nói. Rất nhiều người nói: *“Tôi nói chuyện không ngọt”*. Thực ra, chướng ngại không ở bên ngoài mà chướng ngại ở trong tâm niệm của mình. Nếu như lời chúng ta nói ra có thể khiến cha mẹ vui vẻ, bạn có cái tâm lợi ích cha mẹ, tâm hiếu thuận cha mẹ thì làm gì có chuyện *“thói quen của tôi là nói chuyện không ngọt”* chứ. Việc do người làm, không nên biện hộ: *“Cá tính của tôi vốn dĩ là như vậy”*. Cá tính có thể chỉnh sửa bất cứ lúc nào. Chỉ cần bạn thật sự có thể đề khởi lên được cái tâm **“hiếu”** đó, cái tâm lợi ích người khác đó thì toàn bộ hành vi, ngôn ngữ của bạn sẽ biến đổi.

“Xuất tất cáo, phản tất diện” (Đi phải thưa, về phải trình). Bạn mọi lúc, mọi nơi, lúc cần bẩm báo nhất định phải bẩm báo rõ ràng để cha mẹ bạn không lo lắng. *“Xuất tất cáo, phản tất diện” (Đi phải thưa, về phải trình)*, trong “Nhập tắc hiếu” chúng ta không nên nói *“đi phải thưa, về phải trình”* chỉ là đối với cha mẹ, như vậy học vấn của chúng ta là học cứng nhắc rồi. Chỉ cần chúng ta phải nhấn nhủ rõ ràng là có thể giảm bớt sự lo lắng cho người khác thì bạn cần phải nhấn nhủ. Đối với vợ có cần *“đi phải thưa, về phải trình”* hay không? Cần. Thậm chí đối với con cái của bạn cũng cần như vậy. Bởi vì người thân của bạn biết rõ bạn ở chỗ nào thì họ sẽ yên tâm. Giống như chúng tôi sắp đi chào hỏi với người lớn, chúng tôi đi đâu sẽ nhanh chóng quay về. Họ cũng biết rõ, họ cũng không hoang mang. Thậm chí ở trong công ty, lúc chúng ta muốn đi ra ngoài chúng ta cũng phải đem hành trình của mình báo cáo với cấp trên, hoặc báo với đồng nghiệp để khi gặp tình hình khẩn cấp họ còn có thể báo cho chúng ta biết. Đây chính là lúc nào cũng phải suy nghĩ thay cho người khác. Chủ tâm ngôn ngữ này là như vậy, đây cũng là cái tâm cung kính đối với người. **Cung kính đối với người, phải thường xuyên nghĩ làm thế nào mới có thể khiến họ yên tâm, khiến họ giảm bớt lo lắng.**

“Bỉ thuyết trường, thử thuyết đoản. Bất quan kỹ, mạc nhàn quản” (Thấy chưa thật, chớ nói bừa. Biết chưa đúng, chớ tuyên truyền).

Khi người khác ở nơi đó nói hay nói dở, vào lúc này có phải thời cơ để bạn nói chuyện hay không? Không phải. Bạn cần nhanh chóng rời

khỏi đó. Ở chỗ thị phi, bạn chỉ cần ở nơi đó có thể cũng sẽ rước họa vào thân. Cho nên, chúng ta cần có cái thái độ miễn cảm này.

Thường thường, người ta sẽ phân định bạn là của phe bên này hay là của phe bên kia. Tôi còn nhớ trong quá trình trưởng thành của tôi, rất kỳ lạ, hành vi xử sự của tôi là giống như đứng ở giữa vậy. Tôi cũng không được tính vào phe bên này, tôi cũng không được tính vào phe bên kia, vả lại hai phe đều đối xử với tôi không tệ. Cho nên, **trong lúc họ bàn chuyện thị phi, chúng ta bỏ đi là thượng sách, không nên bị cuốn vào.** Đến khi người ta nói: *“Lúc họ ở chỗ đó phê bình chúng ta, thầy Thái cũng có ở đó”*, vậy chúng ta sẽ giải thích không rõ ràng.

Nhưng mà chúng ta đứng ở giữa, hoàn toàn không phải là chúng ta không quan tâm, không phải ý nghĩa này. Khi chúng ta đứng ở giữa, đối với hai bên cũng là một loại nhắc nhở. Bởi vì con người thường hay phạm thái quá và bất cập, cho nên thường lúc chia phe cũng đã quá thiên lệch đối với những quan điểm nào đó. Vào lúc này, bạn đứng ở giữa bất động. Đối với họ, đây cũng là một loại sức mạnh kiềm chế. Đợi đến khi họ phát hiện được mình làm thật quá mức, muốn đến hỏi thăm bạn, vào lúc này bạn mở miệng thì liền có thể đem chỗ lệch lạc của họ hòa hoãn trở lại. Việc này phải có qua lại trước, chính là bạn bình thường phải quan tâm đối với họ, bình thường bạn phải làm tốt bổn phận của mình, người ta nhìn thấy bạn sẽ rất kính trọng đối với bạn. Như vậy bạn mới có tư cách đi khuyên người khác.

Cho nên, tôi thường một là làm tốt công việc thầy giáo của tôi, hai là thường hay mua một ít đồ ăn tặng cho họ. Có khi tôi mua bánh bích quy cũng không phải mua một gói, mà tôi mua rất nhiều gói. Lớp một mở hội nghị, chúng tôi liền đem một gói đi tặng. Lớp hai mở hội nghị, chúng tôi cũng lấy một gói đi tặng. Những sự tín nhiệm này đều có thể có phát huy tác dụng rất lớn về sau này. Cho nên, tôi và đồng nghiệp đều chung sống rất tốt, cũng biết đãi khách, biếu quà nhiều.

Tôi còn nhớ, khi từ bỏ công việc của mình, tôi vẫn không dám nói với đồng nghiệp của tôi. Sau đó, khi không có cách gì tuyên bố, ngay lúc đó có một đồng nghiệp đã rơi lệ. May mà cảnh tượng này tôi đã thấy nhiều rồi. Nhưng mà tôi khuyên anh ấy: *“Chúng ta vẫn là ở trên cùng một con thuyền. Chúng ta vẫn đều đang làm giáo dục, đều đang hoằng dương văn hóa”*. Duyên của người với người vô cùng hiếm có,

có được cũng không dễ. Cho nên mỗi lần tôi về nhà, tôi thường hay mang đặc sản của Hải Khẩu, có khi còn mua được đặc sản của Thượng Hải, chúng tôi đem về nhà, đi viếng thăm những đồng nghiệp cũ này. Những thầy giáo này cũng đang ở trong giáo dục, đang ở trong tu dưỡng. Chúng tôi gặp gỡ họ để tiến thêm một bước nữa, học hỏi thêm với họ. Và khi tôi cùng những vị thầy này thảo luận về dạy học, thảo luận giáo dục, trong lòng tôi cũng thấy rất vui thích. Bởi vì, đằng sau những vị thầy này là chỗ tựa của mấy trăm học trò. Cho nên, chúng ta phải nhìn tương đối sâu xa một chút. Khi bạn đang giúp đỡ một người bạn, bạn cũng phải nhìn thấy con cháu đằng sau họ, thân hữu đằng sau họ có thể chịu ảnh hưởng bởi họ rất nhiều. Khi bạn có thái độ như vậy, bạn đối diện mỗi người đều sẽ rất cung kính, không dám thất lễ.

Thái độ của ngôn ngữ

Chúng ta xem lại thái độ của ngôn ngữ cần phải làm như thế nào? Thái độ của ngôn ngữ, “Đệ Tử Quy” cũng dạy vô cùng kỹ càng. Chúng ta hãy xem:

“Phụ mẫu hô, ưng vật hoãn. Phụ mẫu mệnh, hành vật lãn. Phụ mẫu giáo, tu kính thính. Phụ mẫu trách, tu thuận thừa”

*(Cha mẹ gọi, trả lời ngay
Cha mẹ bảo, chớ làm biếng
Cha mẹ dạy, phải kính nghe
Cha mẹ trách, phải thừa nhận)*

Điều này đại biểu thái độ nói chuyện với cha mẹ phải vô cùng cung kính. Người hiện nay tại sao không có cách gì đề khởi cái tâm cung kính này vậy? Bởi vì người hiện nay quá khó chịu, nghe vài câu nói là không chịu được. Xem ti vi, nghe âm nhạc đều khiến tâm họ rất phấp phỏng. Hiện nay, người trẻ tuổi rất khó chịu khi nghe dạy dỗ. Nghe chưa hết mấy câu nói, họ liền đốp chát trở lại rồi. Cho nên, chúng ta không nên trước tiên yêu cầu những người trẻ tuổi này. Chúng ta trước tiên nên soi lại chính mình. Chúng ta là người đã có tuổi rồi, bản thân đối với cha mẹ có làm được câu *“phụ mẫu hô, ưng vật hoãn; phụ mẫu mệnh, hành vật lãn”* (Cha mẹ gọi, trả lời ngay. Cha mẹ bảo, chớ làm biếng) hay không?

Xin thưa các bạn! Hiện nay, bạn có nhìn thấy cha mẹ gọi con cái của họ thì con cái của họ lập tức chạy đến nói: “*Mẹ ơi! Có việc gì không ạ?*” hay không?. Âm thanh như vậy, thái độ như vậy hầu như bạn không nhìn thấy. Bạn bỗng nhiên nhìn thấy có thể sẽ cảm động đến rơi lệ. Cho nên, bắt đầu làm từ bản thân, chúng ta phải có thái độ khiêm cung này. Đương nhiên không phải chỉ đối với cha mẹ như thế, mà đối với tất cả người lớn, chúng ta cũng cần phải như vậy. Nhưng đối với con của bạn thì bạn không được như vậy. Học vấn là phải linh hoạt, không phải chết cứng. Con của bạn nói: “*Mẹ! Đến đây mau!*”. Bạn lập tức chạy đến: “*Con! Có chuyện gì vậy?*”, thế là điên đảo rồi. Như thế con cái bạn sẽ ngạo mạn, vô lễ. **Cho nên đối với người lớn, đối với người ngang hàng, chúng ta cần phải “Cha mẹ gọi, trả lời ngay”, nhưng đối với thế hệ sau, chúng ta cần trân trọng dưỡng tâm hiếu và tâm cung kính của họ. Thế hệ sau cần phải cung kính đến trước mặt người lớn thì mới là đúng đắn.**

“Phụ mẫu hô, ứng vật hoãn” (Cha mẹ gọi, trả lời ngay).

Có khi trong lúc trả lời, vẻ bề ngoài bạn xem ra là có trả lời nhưng trong lòng vẫn là khó chịu. Khi người ta mọi mặt đều khó chịu thì học vấn của họ tuyệt đối không thể tăng lên được. Cho nên, từ nay về sau, khi trả lời cha mẹ, chúng ta còn phải quán xét tâm của mình có chân thành cung kính hay không, chứ không phải đối phó. Trả lời đối phó thì bạn sẽ không có “chủ - kính - tồn - thành”. Khi bạn có thể từ trong tâm hạ công phu sâu như vậy thì đạo đức học vấn của bạn không quá ba tháng tuyệt đối sẽ khiến người bên cạnh cảm thấy bạn đã biến thành con người khác rồi. Cho nên, một người cầu học vấn có hiệu quả hay không, nhìn từ thái độ của người khác đối với bạn là có thể phán đoán ra được.

“Phụ mẫu mệnh, hành vật lẫm” (Cha mẹ bảo, chớ làm biếng).

Việc chúng ta nhận lời với cha mẹ, nhận lời rồi, hứa rồi thì nhất định phải giữ chữ “*tín*”, không được bê trễ. Bạn đã nói: “*Mẹ ơi! Con phải đi tắm*”, thì phải mau mau đi tắm, không được bê trễ. Thậm chí, cha mẹ dặn dò chúng ta mua đồ, chúng ta cũng phải mua về đúng kỳ hạn. Nhưng bạn xem, đồ mà bạn bè khác dặn mua, chúng ta còn không thể quên mua. Nhưng đồ ai dặn mà chúng ta lại hẹn lần nữa vậy? Có thể về đến nhà, mẹ hỏi: “*Nước tương đâu con?*” . “*Ồ! Con lại quên rồi, lần sau, ngày mai con nhất định mua*”.

Đối với bạn bè, chúng ta còn không dám thất tín, tại sao đối với cha mẹ lại thất tín chứ? Tâm chúng ta có vấn đề, không phải cung kính, không phải chân thành. Đối với bạn bè, bởi vì sợ làm hỏng mối quan hệ, bởi vì sợ làm ăn buôn bán không thành, cho nên lời nói của họ, chúng ta đều không dám thất lễ. Bởi vì cha mẹ không tính toán với bạn cho nên tâm của bạn là không cung kính. Thậm chí, chúng ta không chỉ không giữ chữ “tín” đối với người chí thân, không nổi giận đối với bạn bè, mà còn chuyên đem cơn giận trút lên người thân nhất. Cho nên bạn nói xem, con người có điên đảo hay không?

Người từng li, từng tí hy sinh cho bạn, quan tâm nhất đối với bạn, bạn lại đối xử không tốt đối với họ. Con người thường lúc ba mươi tuổi, bốn mươi tuổi sẽ cảm thấy nội tâm ngày càng bất an, bởi vì việc cần làm đều không làm. Nếu như vào lúc này, đúng lúc cha mẹ lại ra đi thì bạn sẽ cảm thấy tim đau âm ỉ, bởi vì cái ân cần báo bạn đều chưa báo.

Báo ân cha mẹ thì phải bắt tay từ chỗ nào vậy? Trước tiên phải bắt đầu làm từ thái độ ngôn ngữ cung kính, không nên mơ ước viên vông. Cho nên: *“Phụ mẫu hô, ưng vật hoãn. Phụ mẫu mệnh, hành vật lãn. Phụ mẫu giáo, tu kính thính. Phụ mẫu trách, tu thuận thừa”* (Cha mẹ gọi, trả lời ngay. Cha mẹ bảo, chớ làm biếng. Cha mẹ dạy, phải kính nghe. Cha mẹ trách, phải thừa nhận). Cha mẹ la mắng, chúng ta không được nóng nảy đốp chát trở lại. Cha mẹ trách phạt, chúng ta trước tiên phải khiêm tốn tiếp nhận, dùng cái tâm phản tỉnh để tiếp nhận. Rất nhiều người liền nói: *“Thế nếu như cha mẹ hiểu lầm chúng ta, vậy chúng ta vẫn không nói lại sao?”*. Thực ra, chúng ta phải quan sát thời cơ. Trong lúc cha mẹ la mắng chúng ta thì tâm trạng của cha mẹ tương đối kích động. Vào lúc này bạn còn cãi lại nữa thì rất dễ xảy ra xung đột; đối với bạn, đối với cha mẹ đều không tốt. Khi cha mẹ nói với chúng ta mười câu, chỉ cần trong đó có một câu thật sự là chúng ta làm sai rồi, chín câu còn lại là không sai thì bạn nên nghĩ đến một câu này thôi. Nghĩ câu này quả thật là chúng ta đã làm sai. Chín câu còn lại ta vốn dĩ là không làm sai, mặc dù cha mẹ hiểu lầm, ta cũng không hờ thẹn với lòng mình.

Người hiện nay rất thích tranh cãi, rất ưa giải thích, thường đều không nhìn thẳng vào chỗ làm sai của mình. Khi đang tiếp nhận khuyên răn, người ta nói năm câu, trong đó có bốn câu là đúng thì bạn không chú

ý, lập tức giải thích: *“Câu này anh hiểu lầm tôi rồi”*. Vậy thì người ta sau này còn dám khuyên răn, kiến nghị với bạn nữa hay không vậy?

Cha mẹ quả thật là trách sai bạn, bạn vẫn có thể nhẫn chịu được. Đợi đến khi cha mẹ tâm trạng tương đối ổn định trở lại, bản thân cha mẹ sẽ cảm thấy: *“Ta đã quá mức rồi”*. Sau khi cha mẹ hiểu tình hình rõ ràng là họ đã quá mức rồi, có thể cha mẹ còn chủ động đi gọt trái cây cho bạn ăn, chủ động ngồi lại nói chuyện vài câu với bạn. Ý nghĩa của nói chuyện vài câu này chính là chuyện đã qua rồi, chẳng có gì. Cho nên, khi bạn lúc nào cũng có thể nhẫn chịu được thì cha mẹ bạn sẽ ngày càng tôn kính bạn, ngày càng khâm phục bạn. Khi bạn được cha mẹ tôn trọng và khâm phục thì sau này lời bạn nói với cha mẹ, cha mẹ có thể nghe được. Thừa các bạn! Phải lắng được khí xuống.

Tiết học mấy ngày trước, tôi nói với các vị, tôi là người nhiệt huyết ba phút. Cho nên cha mẹ cảm thấy lời nói của tôi có thể nghe được không vậy? Nhưng mà sau này, trong thời gian năm - sáu năm này, vì tôi rất may mắn tiếp nhận được giáo huấn Thánh Hiền, cho nên đã biết ứng đối tiến thoái như thế nào. Dần dần từ trong xử lý rất nhiều sự việc thì sự tín nhiệm của cha mẹ đối với chúng ta từng li, từng tí sẽ được nâng lên. Vào lúc này, thường thường chính là lúc xuất hiện thời cơ để chúng ta có thể đi giúp đỡ cha mẹ, có thể đi hướng dẫn cha mẹ.

Khi cha mẹ trách phạt, chúng ta không nên phản ứng cảm xúc. Đương nhiên, nếu như cha mẹ bạn mắng bạn rất dữ mà họ lại bị bệnh tim mạch, vào lúc này bạn không nên nói: *“Lời thầy Thái nói là ngoan ngoãn ở chỗ đó”*. Vào lúc này, xem tình hình không xong thì bạn nhanh chóng tránh đi. Không nhìn thấy bạn thì họ tương đối bớt giận, bạn mau mau đi chỗ khác. Học phải học linh hoạt một chút, không nên học cứng nhắc.

Thời cổ đại, học trò của Khổng Tử có một vị hiếu tử tên là Tăng Tử, Tăng Sâm vô cùng hiếu thuận. Có một lần, cha ông trách phạt ông. Trong lúc giận dữ, người cha liền cầm cây gậy bên cạnh lên để đánh ông. Kết quả, ông bị cha đánh hôn mê. Sau đó, Tăng Tử đi gặp Khổng Lão Phu Tử. Ngài liền mắng ông, nói ông bất hiếu. Tăng Tử rất ngạc nhiên nói: *“Thầy thấy con ngoan ngoãn như vậy, ngay cả chạy cũng không chạy, sao thầy nói con bất hiếu vậy?”*. Phu Tử nói tiếp: *“Nếu như cha ông lỡ tay đánh chết ông thì ông khiến cha mình mang tội bất*

nghĩa. *Vả lại, chính tay ông ấy đánh chết ông thì ai là người đau khổ nhất? Cha mẹ đau khổ nhất*". Hơn nữa, nỗi đau của họ là vừa đánh chết một vị hảo hán của hai mươi năm sau. Cha mẹ đánh chết bạn, cuộc sống mấy chục năm sau đó của họ đều rất khó chịu. Cho nên Phu Tử nói với Tăng Tử: *"Tiểu trượng tắc thọ"*, cầm cây roi nhỏ thì bạn tiếp nhận; *"Đại trượng tắc tẩu"*, cầm cây gậy lớn phải mau mau chạy. Bạn xem, chúng ta lúc nào cũng suy nghĩ thay cho cha mẹ, học như vậy là học linh hoạt. Nếu không, chúng ta liền biến thành con mọt sách, vậy thì không tốt. Cho nên, thái độ của chúng ta đối với ngôn ngữ là bắt đầu từ *"phụ mẫu hô, phụ mẫu mệnh"* (*Cha mẹ gọi, trả lời ngay*), bắt đầu làm từ những thái độ này.

Thái độ của ngôn ngữ phải: *"Di ngô sắc, nhu ngô thanh"* (*Mặt ta vui, lời ta dịu*). Khi khuyên can người khác, thái độ ngôn ngữ của bạn phải tốt mới đạt được hiệu quả. Đương nhiên, không chỉ là khi khuyên người khác thì *"mặt ta vui, lời ta dịu"*, bình thường thái độ nói chuyện với người cũng phải khiêm cung. Rất nhiều người thường hay nói: *"Tôi nói chuyện với người bạn này cảm thấy rất thoải mái"*, đó chính là thái độ ngôn ngữ của họ.

Có một số bạn lại nói: *"Tôi nói chuyện với người này, tim của tôi đập nhanh kinh khủng. Tôi không thể tĩnh lại được, càng nghe càng căng thẳng"*. Điều này có thể do tốc độ nói chuyện quá nhanh. "Đệ Tử Quy" nói: *"Vật cấp tật, vật mô hồ"* (*Chớ nói nhanh, chớ mơ hồ*). Bạn nói năng quá hấp tấp, tốc độ quá nhanh, người nghe nghe không kịp, họ sẽ luống cuống. Hoặc nếu bạn đọc chữ lên bổng xuống trầm không rõ ràng, rất mơ hồ, họ ở chỗ đó rất cố gắng nghe, sợ nghe sai lời nói của bạn, hoặc nếu nghe không rõ ràng, nói chuyện không khớp với bạn lại sợ mình thất lễ. Thái độ nói chuyện của chúng ta cũng rất quan trọng, phải *"mặt ta vui, lời ta dịu"*. Sau đó, tốc độ nói chuyện phải vừa phải, không nên quá nhanh, cũng không nên quá chậm. Bạn nói chuyện quá chậm, người nghe cảm thấy tim mình cũng sắp ngừng đập rồi, như vậy cũng không được. Cho nên, phạm việc gì cũng phải giữ ở mức trung dung, thái quá hay bất cập đều không tốt. Chúng ta bình thường cần phải quan sát tốc độ ngôn ngữ của mình, chọn từ, dùng câu của ngôn ngữ có được rõ ràng hay không. Điều này bản thân bạn cần hạ công phu nhiều.

Ở trong thái độ ngôn ngữ: *"Nhân vấn thù, đối dĩ danh. Ngô dữ ngã, bất phân minh"* (*Người hỏi ai, nên nói tên. Nói ta tôi, không rõ ràng*)

Giống như khi chúng ta nhấn chuông vậy. “*Xin hỏi anh là ai?*”. Chúng ta nói: “*Tôi*”. “*Tôi là tôi, anh không biết tôi là ai sao?*”. Chúng ta còn phải khiến người ta đoán cả buổi, việc này rất thất lễ.

Giống như chúng ta bình thường tiếp xúc với nhiều người, có người gọi điện thoại đến, chúng ta hỏi: “*Xin hỏi anh là ai?*”. Họ nói: “*Anh không nhớ tôi à? Chúng ta đã từng gặp nhau hai tháng trước*”. Chúng ta ở chỗ đó sẽ cảm thấy căng cả đầu. Gặp người nhiều như vậy, chúng ta làm sao có thể nhớ ra được chứ?

Cho nên chúng ta nói chuyện thì nhất định phải giới thiệu rõ ràng: “*A lô! Chào anh! Tôi là [...người nào đó...]*”, để người ta lập tức liền biết bạn là ai. Tâm của người ta liền an ngay. Đây chính là sự chừng mực và thái độ của nói chuyện. Cho nên, chúng ta dạy trẻ nhỏ tiếp điện thoại, điều này cũng phải dạy. “*A lô! Chào anh! Tôi là [...người nào đó...]*”, người ta vừa nghe liền biết bạn là ai. Đây chính là một loại chừng mực.

Thái độ của nói chuyện: “*Phàm xuất ngôn, tín vi tiên*” (*Phàm nói ra, tín trước tiên*). Ở trong thái độ, chúng ta phải tự nhắc nhở mình: Nói ra phải làm, nói đi đôi với làm. Trong lịch sử, người có thể lưu danh sử sách tuyệt đối đều là làm được “*lời nói đi đôi với việc làm*”. Phu Tử ở trong cuốn “*Luận Ngữ*” có nhắc đến rất nhiều câu về thái độ của nói và làm. Phu Tử nói: “*Quân tử ngôn chi bất xuất, sĩ cung chi bất dĩ*”. Người quân tử rất sợ lời mình nói ra mà mình làm không được. Cái gọi là: “*Nhất ngôn ký xuất, tứ mã nan truy*”. **Chúng ta không nên dễ dàng mở miệng, không nên dễ dàng hứa hẹn với người khác. Bạn nhất định phải biết rõ mình có thể làm được thì mới nhận lời, không được phô trương.** Cho nên người hiện nay rất dễ hứa, rất tùy tiện nhận lời người khác, thậm chí là nhận lời trẻ nhỏ, đến lúc bạn hỏi hạn cũng không kịp. Cho nên: “*Sự phi nghi, vật khinh nặc. Cầu khinh nặc, tiến thoái thố*” (*Việc không tốt, chớ dễ nhận. Nếu dễ nhận, tiến lui sai*). Bạn nhận lời rồi mà làm không được, bạn tiến lui đều sai rồi.

Tín trong ngôn ngữ

Người xưa đối với chữ “*tín*” trong ngôn ngữ khiến chúng ta vô cùng cảm động. Có một vị đại thần nước Ngô tên là Quý Trát phải đi sứ nước Lỗ. Đúng lúc đi qua nước Tề, vua nước Tề liền mở tiệc mời ông ăn một bữa cơm. Trong lúc ăn cơm, vị vua nước Tề cũng không nói chuyện gì với ông, nhưng mà ánh mắt cứ nhìn chăm chăm vào thanh

bảo kiếm ở trên người Quý Trát. Quý Trát cũng rất biết quan sát. Ông *“thức chi minh”*, vừa nhìn liền biết vua nước Tù rất thích cái thanh kiếm mà ông đang đeo. Nhưng mà bởi vì đeo kiếm là đại biểu cho thân phận, ông phải đi sứ nước Lỗ, nhất định phải đeo thanh kiếm này. Cho nên ngay đó ông đã khởi lên ý nghĩ: *“Ta trên đường về sẽ không còn cần đến cái thanh kiếm này nữa, lúc đó ta sẽ tặng thanh kiếm này cho vua nước Tù”*. Ông đã khởi lên ý nghĩ như vậy. Sau đó về nước, lúc đi ngang qua nước Tù, ông liền muốn tặng thanh kiếm cho nhà vua. Cuối cùng, vừa đến nước Tù, ông phát hiện vua nước Tù đã qua đời rồi. Bởi vì mộ của vua đều rất lớn, đều có người giữ mộ, cho nên ông liền đem thanh kiếm đó treo trên một cái cây ở trước mộ. Tù tòng của ông rất kinh ngạc, họ nói: *“Đại nhân, Ngài treo kiếm lên cho ông ấy như vậy, tôi cảm thấy rất kỳ lạ. Điều thứ nhất, Ngài không nhận lời phải tặng cho ông ấy, cho nên Ngài không cần giữ chữ “tín”. Điều thứ hai, cho dù Ngài đã nhận lời ông ấy rồi, ông ấy cũng đã chết rồi, như thế Ngài càng có thể không nên tặng cho ông ấy”*. Quý Trát lập tức nói: *“Từ ngô dĩ tâm hứa chi. Khởi dĩ tử bội ngô tâm tại?”. Cái tâm này của ta đã khởi lên ý nghĩ muốn tặng kiếm cho ông ấy rồi, cho nên ta phải giữ chữ “tín” này. Sao có thể bởi vì ông ấy chết mà làm trái chữ “tín” trong tâm ta chứ?*

Người xưa không những lời nói ra phải giữ lời mà ngay cả ý nghĩ của mình, họ cũng có thể giữ chữ *“tín”* đến cùng. Cho nên, chúng ta từ thái độ đối với chữ *“tín”* của người xưa mà cảm thấy rất hồ thẹn. Chúng ta nếu thấy người hiền phải theo cho kịp. Sau này, khi chúng ta nhận lời người khác việc gì thì phải thận trọng, tỉ mỉ, từng giây, từng phút phải làm tròn chữ *“tín”* này.

Tốt rồi! Tiết học này chúng ta trước tiên chỉ học đến chỗ này. Xin cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 30

Xin chào các vị bằng hữu! Chúc mọi người một buổi chiều tốt lành!

Bài học trước, chúng ta nói đến thái độ nói chuyện phải bình tĩnh, lúc nói chuyện phải xem đối phương, phải có thái độ giữ chữ *“tín”*. Chúng

ta vừa nói đến vào thời đại Xuân Thu có một vị có học thức tên là Quý Trát. Ông hoàn toàn không nhận lời người khác bằng lời nói, nhưng mà trong tâm ông đã hứa muốn đem thanh bảo kiếm của ông tặng cho vua nước Tỳ. Ngay cả một khởi tâm động niệm của mình, ông cũng giữ vững chữ “tín”. Chúng ta cần phải học tập theo những bậc Thánh Hiền nhân như vậy, chứ không phải kiếm cớ cho mình. Khi chúng ta luôn luôn kiếm cớ thì bản thân chúng ta sẽ càng sống càng không an tâm, sẽ ngày càng không được người khác tín nhiệm.

Đương nhiên lời nói ra, chúng ta phải thực hiện. Nhưng trước khi nói ra, chúng ta cần phải suy nghĩ. “*Sự phi nghi, vật khinh nặc*” (Việc không tốt, chớ dễ nhận), không nên dễ dàng nhận lời người khác.

- **Trước khi nhận lời người khác, chúng ta cần phải suy nghĩ xem nhận lời việc này có hợp với chánh nghĩa hay không, có hợp với pháp luật hay không.** Có khi chúng ta nhận lời việc của họ, có thể sau này vợ họ sẽ oán trách chúng ta. Cho nên, cần phải suy nghĩ sự việc này có đúng hay không, bạn mới được nhận lời.

▪

- **Trước khi nhận lời người khác, chúng ta còn phải suy nghĩ xem năng lực của chúng ta có đủ để thực hiện xong lời hứa này hay không.** Nếu như không được, bạn nhận lời rồi, đến khi làm không được, bản thân bạn cũng sẽ cảm thấy thật không biết làm sao. Đối phương cũng sẽ rất khó chịu. Cho nên, trước khi nhận lời người khác, phải biết “*liệu cơm gắp mắm*”.

▪

Trước khi nhận lời người khác, chúng ta có thể hòa hoãn một chút. Bởi vì người hiện nay rất nôn nóng, họ muốn thỉnh cầu bạn giúp đỡ cũng rất gấp, bạn vội nhận lời có được không? Nếu chúng ta bị sự nóng vội của họ dắt đi, thì chúng ta rất có thể dễ dàng nhận lời. Bởi vì lúc họ rất nóng vội thì đối với sự việc này, khả năng họ vẫn chưa tìm hiểu rõ ràng. Đối với sự việc này, có thể trong tâm lý họ cũng chưa chuẩn bị tốt thì đã bị kéo đi rồi. Vào lúc này, nếu bạn vào chung với họ thì có khả năng đi được nửa đường họ không làm nữa. Vậy rốt cuộc, bạn có giúp được gì hay không? Tự mình cảm thấy rất bực bội. Cho nên, trước tiên bạn nên hòa hoãn, giữ một khoảng cách, tự mình suy nghĩ rõ ràng một chút thì cũng khiến đối phương nguội lạnh hơn một chút. Trong thời điểm tiến thoái này, chúng ta phải biết dẫn đo. Ở trong thời khắc rất cấp bách mà ra quyết định, về cơ bản đều rất dễ xảy ra tình huống, cho nên bạn vẫn phải đợi đến khi làm rõ ràng rồi mới nhận lời.

Ngoài ra còn mấy loại thái độ ở trong ngôn ngữ của chúng ta không được phép phạm.

Trong thiên “Tín” của “Đệ Tử Quy” có nói: “*Gian xảo ngữ, uế ô từ*” (*Lời gian xảo, từ bẩn thỉu*).

“*Gian xảo ngữ*” (*Lời gian xảo*) tục ngữ gọi là thêu dệt, chính là lời ngon tiếng ngọt. Thực ra, lời ngon tiếng ngọt là tâm bất trung, tâm đều có mục đích, tâm là gian ác khó lường. Cái này đã mất trung, mất cung kính. Chúng ta không nên dùng lời ngon tiếng ngọt để lừa gạt người khác.

“*Uế ô từ*” (*Từ bẩn thỉu*) chính là những lời lẽ bẩn thỉu của thế tục, tương đối thô tục, thậm chí là lời chửi mắng người, cái này gọi là ác khẩu. Ác khẩu sẽ khiến người ta rất khó chịu, thậm chí còn dẫn đến xung đột giữa người với người. Khi chúng ta thường xuyên nói lời thô tục, bẩn thỉu thì chắc chắn sẽ không được người khác tôn trọng đối với chúng ta. Thậm chí, người ta ở sau lưng cũng sẽ phê bình, xem thường chúng ta. Cho nên, ngôn ngữ cũng là hình tượng của một con người, cần giữ gìn tốt.

Khi làm việc ở trong văn phòng, bạn không nên hòa theo người khác nói chuyện tùy tiện. Nếu không, bạn cũng sẽ dần dần nói chuyện tùy tiện giống như vậy. Vì như vậy, bạn sẽ bị người khác xem thường, bạn không có oai nghi rồi. Cho nên, việc không đúng, không được theo. Giống như hiện nay trong văn phòng, rất nhiều người nói những lời thêu dệt, những lời bông đùa đòi bại. Phong khí này không nên phát triển. Khi giữa người với người tùy tiện như vậy, rất có khả năng bầu không khí của toàn bộ tập thể cũng trở nên tệ hại, thậm chí là hại tâm trí của người khác, làm hỏng hứng thú làm việc của người khác. Những việc này đều không nên phát triển. Và khi bạn làm chủ quản thì càng phải nên ngăn chặn loại nếp sống này.

Khi người lớn chúng ta trong lúc nói chuyện đều rất khinh mạn, rất tùy tiện, cứ ở đó cười đùa, thì xin hỏi, trẻ nhỏ nhìn thấy rồi học được điều gì vậy? Điều chúng học được là nói chuyện sẽ không biết trang trọng, không biết tôn trọng người khác. Cái di hại này rất lớn. Cho nên, khi chúng ta nói chuyện trước mặt các em, nhất định phải càng chú trọng hình tượng, càng chú trọng chọn từ dùng câu hơn. Đây cũng là điều mà người lớn rất dễ dàng sơ suất, bởi vì sống chung với nhau thì tâm

trạng cũng sẽ trào dâng lên xuống cùng nhau, cũng đều không chú ý đến có trẻ nhỏ ở bên cạnh.

Trong “Đệ Tử Quy” có nói: *“Trá dữ vọng, hề khả yên”* (Lời dối trá, sao nói được). “Trá” và “vọng” chính là lừa gạt, chúng ta gọi là nói dối. Một người vì sao lại đi lừa dối người khác vậy? Có thể họ có mục đích. Để đạt được mục đích của mình, cái tâm của họ đã bị thiên lệch, bất trung rồi. Thậm chí, họ muốn che giấu lỗi lầm. Bản thân phạm sai lầm rồi nhưng không dám nhận sai, cho nên họ nói dối để che đậy. Nhưng mà dùng nói dối có thể thật sự che đậy được lỗi lầm hay không? Muốn che đậy một lỗi lầm, cần phải tìm vài ba cái cớ, vài ba lý do để che đậy. Vài ba lý do này tiếp tục còn phải lấy bao nhiêu lý do khác để che đậy nữa vậy? Đến cuối cùng, nói dối rốt cuộc rồi cũng bị lộ ra. Cho nên, người nếu như tiếp tục nói dối, mỗi ngày sống rất đau khổ, mỗi ngày phải nghĩ ra một lô cách làm thế nào để che đậy lỗi lầm của mình. Loại đời sống đó thật sự rất khổ.

Tôi có một em học trò đem tiền đóng tiền ăn trưa đi tiêu xài hết. Đúng lúc tôi đến tiếp nhận lớp mới, em ấy liền nói vì nhà rất nghèo nên em đều đem số tiền này đi mua một ít sữa bột cho em trai của em ăn, chăm sóc em trai của em. Tôi vừa tiếp nhận các em mới hai - ba ngày, khi em học trò này nói vậy khiến cho tôi rơi lệ. Tôi lập tức nói: *“Thầy sẽ đi với em về nhà nhé, mua một ít đồ ăn cho em trai của em”*. Em học trò này lập tức nói: *“Thầy ơi! Không cần đâu ạ!”*. Sau đó tôi liền để tâm quan sát thử xem và cảm thấy lời em nói so với lời mẹ của em có sai lệch rất lớn. Người mẹ này là mẹ kế của em. Chúng tôi kỳ nhất là nghe lời nói phiến diện, không được nghe hết theo lời mẹ kế của em, cũng không được nghe hết theo lời của em. Chúng tôi một mặt phải tổng hợp lại xem, một mặt phải tự mình tìm hiểu thực tế.

Tôi mới tiếp nhận lớp của các em. Tình trạng gia đình của rất nhiều các em hầu như đều do ông bà nuôi dạy và có gần mười em là gia đình đơn thân. Chúng tôi thấy vậy cũng cảm thấy rất đau lòng. Chúng tôi có khi vẫn không thể giúp gì được bởi vì nhận thức của phụ huynh đôi khi cũng không đủ.

Một hôm, tôi đi ngang qua một tiệm chơi game, tôi muốn bước vào xem. Em đều nói em rất đáng thương, thế tôi liền bước vào thử xem có nên tiếp tục ở trong đây lãng phí tiền bạc, lãng phí thời gian hay không. Kết quả, tôi vừa bước vào liền nhìn thấy mấy em học trò của

tôi. Các em còn đứng lên nói: “*Em chào thầy!*”, thật sự rất hổ thẹn. Em học trò này cũng thật lợi hại. Em trốn vào trong gian phòng nhỏ cuối cùng. Cuối cùng, tôi đã dò thám đến cùng. Khi nhìn thấy tôi, sắc mặt em học trò này xanh tái. Bởi vì em đã lừa gạt tôi, dối trên gạt dưới đến cuối cùng bị trình thám này của tôi bắt được. Cho nên làm thầy giáo không dễ, còn phải làm trình thám nữa, còn phải phân tích tìm tòi đối với ngôn ngữ của học trò để tìm hiểu đến cùng.

Sau khi tôi phát hiện rồi, tôi lập tức liền dắt em về nhà để đối chất. Sau khi đi thăm gia đình của em, tôi rõ ràng cảm nhận được mẹ kế đối với con riêng của bà tương đối yêu thương bên vực, đối với em này tương đối khắc nghiệt một chút. Trong mắt chúng tôi thấy cũng là không động thanh sắc, hài hòa hai bên. Đứa nhỏ làm sai rồi, sau đó nó vẫn phải nói lời xin lỗi với mẹ kế. Sau khi xin lỗi xong, chúng tôi làm nhiều việc để thông hiểu với em học trò này. Em cũng hy vọng cuộc sống của em tốt hơn một chút. Thế là trước tiên, em phải từ bản thân cố gắng làm tốt việc cần làm của mình. Chúng tôi từ trong đó bắt đầu hướng dẫn, nhắc nhở em. Chúng tôi cũng tìm được mẹ ruột của em. Mọi người cùng nhau phối hợp. Cuối cùng, em học trò này rất quen, rất tốt với tôi. Quả thật, tuy em bị tôi làm cho sợ xanh cả mặt, nhưng em biết thầy không phải đi kiếm chuyện với em mà thầy vì muốn tốt cho em.

Trong toàn bộ quá trình chung sống, tôi cũng phát hiện em học trò này đầu óc đặc biệt linh hoạt. Đầu óc không linh hoạt có thể bịa ra được nhiều lý do như vậy sao? Tôi liền lợi dụng điều này. Chúng ta nói “*thuận theo thời thế mà làm*”. Lợi dụng đầu óc em rất linh hoạt, cho nên tôi bảo em làm phụ trách. Chúng tôi mỗi khi vào thư viện xem sách, sách rất lộn xộn. Em giúp lo việc mượn sách, giúp sắp xếp sách vở. Tôi giao cho em những công việc này. Sau đó, em học trò này dù có việc hay không việc đều chạy đến trước mặt tôi hỏi: “*Thầy ơi! Hôm nay còn có công việc gì cần làm hay không ạ?*”. Bạn càng cho em làm thì càng khích lệ cho em để em từ đó nâng cao tín tâm của mình, từ đó cảm thấy thầy rất tin tưởng mình. **Thực ra, không có em nào thích tự cam lòng sa đọa, không có em nào thích tự chà đạp mình. Là người lớn và thầy giáo, chúng ta có cung cấp một không gian để các em nâng cao năng lực và tự tin của mình hay không?**

Sau đó, tôi liền hỏi em: *“Thời gian em nói dối thầy lâu như vậy, cuộc sống của em như thế nào?”*. Em nói: *“Em rất khó chịu. Mỗi ngày em cứ nơm nớp lo sợ, đều quan sát xem sắc mặt của thầy như thế nào”*. Quả thật là nói dối thì cuộc sống rất khó chịu. Chúng ta hãy cứ quang minh chính đại.

“Đệ Tử Quy” nói: *“Quá năng cải, quy ư vô”* (Biết sửa lỗi, không còn lỗi).

Người không phải Thánh Hiền, có người nào mà không có lỗi. Sai mà biết sửa thì không có gì thiệt bằng. Nếu như che giấu lỗi, chỉ có thể là sai lại thêm sai. Trẻ em từ nhỏ nhất định phải hình thành thái độ nói lời chân thật. Nếu như trẻ em từ nhỏ nói dối, *“gian xảo ngữ”*, những thói quen này một khi hình thành, trẻ em còn chưa bước vào xã hội, niềm tin của xã hội đối với nó đã phá sản rồi. Cho nên, từ khi trẻ còn nhỏ, nhất định chúng ta phải khiến chúng thiết lập thái độ biết nói chuyện phải giữ chữ *“tín”*, nói chuyện phải nói lời chân thật, tuyệt đối không nói dối.

Phương pháp nói chuyện

Khi nói chuyện, chúng ta phải: *“Phàm đạo tự, trọng thả thư”* (Phàm nói chuyện, nói trọng điểm), chính là cần biểu đạt lên bổng xuống trầm. Đồng thời, tốc độ ngôn ngữ phải: *“Vật cấp tật, vật mô hồ”* (Chớ nói nhanh, chớ mơ hồ), không nên quá nhanh, không nên quá chậm. Đây là phương pháp nói chuyện.

“Đệ Tử Quy” cũng nói: *“Tôn trưởng tiên, thanh yếu đê. Đê bất văn, khước phi nghi”* (Trước người lớn, phải nói nhỏ. Nhỏ không nghe, không đúng phép). Tính trung dung ở trong ngôn ngữ, đứng trước người lớn không được phép nói năng lớn tiếng. Nhưng nói chuyện với người lớn, bạn cũng không được nói nhỏ quá khiến người lớn hỏi: *“Con nói cái gì vậy?”*. Như vậy cũng là không lễ phép.

Các vị bằng hữu! Bạn đã bao giờ dạy con cái bạn nói chuyện chưa? Nếu như bạn không dạy, lúc nó phải đi tuyển dụng thì bạn ở chỗ đó đầu rất căng: *“Con cái ngay cả nói chuyện cũng không biết nói”*. Năng lực biểu đạt phải luyện từng li, từng tí ở trong đời sống. Cho nên, khi con cái giao tiếp với bạn, khi chúng đưa ra một số yêu cầu đối với bạn mà chúng nói không rõ ràng, bạn nói: *“Con nói lại một lần nữa! Con vừa mới nói quá nhanh rồi, con nói chậm một chút! Mẹ nghe chưa rõ”*. Chúng ta yêu cầu con cái không ngừng điều chỉnh tốc độ nói chuyện,

cách nói chuyện lên bổng xuống trầm của chúng. Vào lúc này, bạn phải có tính nhẫn nại để mài giũa chúng. Rất nhiều thói quen nói chuyện đều là do mài giũa từng li, từng tí mà thành. Khi bạn có thể kiên trì tính nhẫn nại này, con cái về sau muốn nói chuyện với bạn sẽ có thể điều chỉnh đến một trạng thái rất ổn định, nói chuyện rất vừa phải với bạn.

Thầy giáo đang dạy đọc Kinh của chúng tôi thường bảo học trò lên bục để chia sẻ trong tuần lễ trước các em đã làm được những tâm hiếu, hạnh hiếu nào. Các em vừa bước lên, thầy giáo liền chỉ dạy, không chỉ dạy bảo cách nói chuyện, mà đứng cũng phải chỉ dạy. Hiện nay, rất nhiều trẻ nhỏ sau khi lên bục giảng rồi thì cái tay chống vào cạnh bàn, nghiêng một bên, hoặc lắc lư lung tung. Có khi nói chuyện đầu cũng lắc, nếu không thì mắt nhìn xuống. Cho nên chúng ta phải dạy. Khi huấn luyện như vậy, chỗ nào không đúng, các em bắt đầu điều chỉnh. Ngay cả cách bước lên bục, chúng ta cũng phải chỉ dạy. “*Bộ thung dung, lập đoan chính*” (Đi thông thả, đứng ngay thẳng).

Trẻ em nói chuyện, đi đứng nằm ngồi phải có oai nghi ở trong đó, phải có tác phong của một thủ lĩnh, tâm định tĩnh lại. Để trẻ em có được phong thái nói chuyện như vậy, chúng ta cần huấn luyện chúng các phương diện trạng thái nói chuyện. Các em giảng tốt rồi, chúng ta lại bảo các em xuống. Các em giảng không tốt thì giảng lại lần nữa, giảng không tốt nữa thì lại giảng thêm một lần nữa, giảng đến khi nào tốt mới được xuống. Chúng ta chỉ dạy các em, ngoài phương pháp ra còn phải có tâm nhẫn nại. Phương pháp nói chuyện của chúng ta trong “*Đệ Tử Quy*”, những lời giáo huấn này, chúng ta cũng phải trước tiên làm được từ chính mình, sau đó mới đi yêu cầu các em.

Phương pháp khuyên bảo người thân, thân hữu phải: “*Gián bất nhập, duyệt phục gián*” (Khuyên không nghe, vui can tiếp). “*Duyệt*” là thời cơ. Ý nghĩa của từ “*phục gián*” chính là khuyên một lần không có tác dụng thì phải khuyên tiếp. Vẫn là vấn đề của tính nhẫn nại. Hiện nay, người của thời đại này nếu như được khuyên một lần nghe liền thì người này nhất định không phải người bình thường. Tôi lần trước đã từng nhắc nhở các bạn, nếu có người như vậy nhất định phải gọi điện thoại cho tôi. Tôi muốn tìm họ để hoàng dương văn hóa truyền thống. Họ có thể là Nhan Uyên tái thế. Nhan Uyên là người không phạm lỗi hai lần.

Phương pháp nói chuyện: *“Hào khắp tùy, thát vô oán”* (Dùng khóc khuyên, đánh không giận). **Mặc dù bị hiểu lầm rồi, bạn vẫn có thể kiên trì khuyên tiếp, kiên trì làm tiếp. Cho nên, bạn muốn giúp người khác, muốn khuyên người khác thì trước tiên phải làm được không sợ oan ức.** Người hiện nay làm người xử sự giống như mẩu đất. Mẩu đất này không chỉ là không thể gieo trồng do đất đều bị nứt nẻ, mà bên trong lòng đất, ngay cả một con giun cũng không có, ngay cả những vi sinh vật cũng không có. Vào lúc này, bạn còn hy vọng năm tới nó sẽ ra hoa kết quả, thu hoạch bội thu sao? Vào lúc này, bạn phải đặt nền móng, còn phải bón một số phân hữu cơ, không phải phân hóa học. Phân hóa học sẽ khiến cho đất càng tệ hại. Trước tiên, dùng một ít phân hữu cơ bón cho nó. Cho nên, chúng ta hiện nay đứng trước trẻ nhỏ, đứng trước thân hữu, chúng ta không được nôn nóng, nhất định phải có thái độ nhẫn nại cầu toàn, ý chí không lay chuyển.

Ngôn ngữ sẽ tạo ra ảnh hưởng như thế nào? Khi ngôn ngữ của bạn thật sự là *“trung”*, là *“tín”* (chữ *“trung”* này chính là chân thành, chính là cung kính), tất nhiên sẽ khiến người nghe rất được lợi ích, rất cảm động, nhất định sẽ đạt đến hiệu quả ảnh hưởng *“thiện tương khuyến, đức giai kiến”* (cùng khuyên thiện, cùng lập đức). Bởi vì bạn lại giữ vững chữ *“tín”*, cho nên ngôn ngữ của bạn cũng sẽ không ngừng nâng cao sự tín nhiệm của người khác đối với bạn. Chúng ta cần suy nghĩ hiệu quả mà ngôn ngữ sinh ra. Ngôn ngữ không cung kính, ngôn ngữ nói dối, đôi chiều, thù dật, thô ác tất nhiên sẽ tạo nên sự xem thường, sự sỉ nhục của người khác đối với bạn. Cho nên, đây là việc chúng ta không nên làm, không được phép biểu hiện ra.

Đối với sự ảnh hưởng của ngôn ngữ, chúng ta nói: *“Nhất ngôn hưng bang, nhất ngôn tang bang”*. Một câu nói không tốt có thể dẫn đến tai nạn cho một quốc gia, một câu nói không tốt có thể dẫn đến sự tan rã của một gia đình, lụi tàn của một đoàn thể. Cho nên, chúng ta vẫn phải nhớ kỹ giáo huấn Thánh Hiền, nhất định phải cẩn thận trong nói năng và hành động. Đây là thuộc về bộ phận của *“Ngôn trung tín”*.

Công phu quan trọng thứ hai của tu thân gọi là *“Hành độc kính”*.

Thứ hai, “Hành độc kính”

Hành vi nhất định phải ngay thẳng, phải cung kính. Cho nên, tất cả chủ tâm của hành vi nhất định là thái độ rất chân thật, rất cung kính.

Hành vi của chúng ta ở trong đời nhân làm sao cung kính? Ở trong đời với sự, đời với vật làm sao cung kính? “Đệ Tử Quy” của chúng ta dạy vô cùng kỹ. **Đạo đức học vấn của một người nhất định bắt đầu bắt tay làm từ chỗ gần nhất, nhất định bắt đầu thực hiện từ gia đình.** Tâm nhân từ của một người bắt đầu học tập từ **hiếu, từ hiếu**. Cho nên “Luận Ngữ” nói: *“Hiếu để đã giả”*. Hiếu, hiếu là gốc rễ của cái gì vậy? *“Gốc của nhân”*. Gốc rễ của nhân ái là ở **hiếu, hiếu**. Rất nhiều thái độ đời nhân, xử thế của một con người đều bắt đầu cắm rễ từ trong giáo dục gia đình.

“**Hành đức kính**”, xin hỏi, hành vi trước tiên phải cung kính đời với ai vậy? Bước đầu tiên nhất định là cung kính đời với cha mẹ. Chúng ta hãy xem, làm thế nào cung kính đời với cha mẹ? *“Đông tắc ôn, hạ tắc thanh”* (Đông phải ấm, hạ phải mát). Từng giây từng phút dùng tâm cung kính để phụng dưỡng cha mẹ, để nhìn thấy nhu cầu của cha mẹ. Khi một đứa trẻ có tâm cung kính như vậy để phụng dưỡng đời với cha mẹ thì chúng làm việc sẽ cẩn thận. Năng lực theo dõi nhu cầu của người khác hình thành từ trong từng li, từng tí này. Có người nào rất biết quan tâm cha mẹ nhưng không biết quan tâm người khác hay không? Không thể có. Có người nào không biết chăm sóc cha mẹ mà rất biết chăm sóc người khác không? Như thế cũng có chút điên đảo rồi.

Cho nên trong “Hiếu Kinh” có một câu: *“Bất ái kỳ thân, nhi ái tha nhân giả vị chi bội đức”*. Người không yêu cha mẹ của họ mà yêu người khác, đây là trái ngược lại đức hạnh của một người. *“Bất kính kỳ thân”*, không tôn kính cha mẹ của họ, *“nhi kính tha nhân giả vị chi bội lễ”*, đây cũng là trái ngược lễ nghĩa. Làm gì có chuyện không cung kính đời với cha mẹ mà cung kính đời với người khác! Đây đều không phải sinh ra từ đạo đức của một người. Cho nên yêu cũng tốt, cung kính cũng tốt, nhất định đều phải bắt đầu bắt tay làm từ **hiếu**, bắt đầu làm từ cung kính đời với cha mẹ. Chương giáo huấn “Nhập tắc hiếu” (*Ở nhà phải hiếu*) có rất nhiều thái độ đời nhân, xử thế quan trọng ảnh hưởng cả đời của trẻ.

Khi trẻ biết: *“Đông tắc ôn, hạ tắc thanh”* (Đông phải ấm, hạ phải mát), trẻ biết quan tâm người khác, chúng cũng sẽ trở nên rất cẩn thận. Vì sao vậy? Hiện nay rất nhiều em lơ là, bất cẩn, bởi vì trong đầu óc của các em đều không nghĩ đến việc người khác cần cái gì. Ở trong đầu của các em mỗi ngày chỉ biết nghĩ đến việc ta nên mặc quần áo gì, ta nên ăn thức ăn gì. Chúng đâu có biết quan tâm đến người khác, sức

quan sát của chúng tự nhiên sẽ giảm sút. Cho nên, dạy con cái những việc quét dọn, ứng đối, đối nhân xử thế, những thái độ này đều sẽ ảnh hưởng đến cả đời chúng.

“Cư hữu thường, nghiệp vô biến” (Ở ổn định, nghề không đổi). Một người sống có chuẩn mực không thể thay đổi tới thay đổi lui. Nếu như trẻ nhỏ hôm nay muốn ngủ sớm, ngày mai lại muốn ngủ muộn, khi ngủ muộn mười hai giờ mới đi ngủ, như vậy sẽ làm hại đến cơ thể. Khi làm hại cơ thể thì có cung kính đối với cha mẹ hay không vậy? *“Thân hữu thương, di thân ưu” (Thân bị thương, cha mẹ lo).* Cho nên phải *“cư hữu thường, nghiệp vô biến” (Ở ổn định, nghề không đổi).*

Chữ “nghiệp” này ở trẻ nhỏ có thể là học vấn, ở người lớn có thể là sự nghiệp. Nếu như học vấn đều không cố gắng học tập, thường muốn học thì học, không muốn học thì làm biếng, đây là bất kính đối với cha mẹ. Đối với học vấn cũng không cung kính thì hành vi của chúng đã mất đi thật thà cung kính.

Sự nghiệp của chúng ta cũng không được thay đổi lung tung. Đổi tới đổi lui, bản thân bạn không lo lắng nhưng cha mẹ, vợ con lo lắng. Điều này đều mất đi cung kính, đều chỉ nghĩ đến bản thân, không muốn làm nữa thì không làm. Đây là không có tâm trách nhiệm, cũng không có tâm cảm thông người thân. Rất nhiều người cho rằng công việc đổi tới đổi lui có thể sẽ có cơ hội tốt, cách nghĩ này còn phải đợi bàn bạc lại.

Chúng ta ở trong mỗi công việc phải chăm chỉ làm mỗi ngày để nâng cao năng lực của mình. Vả lại, nên hiểu rõ: **Của cải cả đời của một người không chỉ nỗ lực là có thể đạt được, mà còn phải dựa vào việc chúng ta bố thí thật nhiều. Dùng tài sản, dùng kinh nghiệm và sức lao động của chúng ta để bố thí, đây mới là cội nguồn gốc rễ để được giàu có. Cho nên, sau khi rõ lý rồi, bạn mới không còn đầu cơ trục lợi may rủi, cũng không còn khiến cho nhiều người không yên tâm về bạn như vậy.**

Trong “Nhập Tác Hiếu” (*Ở nhà phải hiếu*) nói: *“Sự tuy tiểu, vật thiện vi” (Việc tuy nhỏ, chớ tự làm).* Đây cũng là cung kính đối với người. Ngày nay, chúng ta làm rất nhiều việc tạo nên nguy hiểm cho mình. Việc này không được làm, đây chính là cung kính đối với mình. Bởi vì cơ thể của chúng ta một khi nguy hiểm chính là không cung kính đối

với cha mẹ. Cơ thể này là cha mẹ tiếp nối xuống, chúng ta cần phải tôn trọng thân thể của mình. Cho nên, cơ thể, da tóc là nhận được từ cha mẹ, chúng ta không dám làm tổn thương, đó là khởi đầu của hiếu.

Ngoài việc không được làm tổn thương cơ thể của mình ra, chúng ta cũng không được gây ra chuyện tổn thương thân thể người khác. Bạn làm tổn thương người khác chính là không tôn kính họ, thậm chí là không tôn kính cha mẹ, thân hữu của họ. Bởi vì, khi cơ thể họ bị tổn thương liền có một số người sẽ rất đau lòng. Bạn làm vậy là không cung kính đối với nhiều người.

Có một em nhỏ trêu đùa với bạn học của em. Khi bạn học đang chuẩn bị ngồi xuống, em liền đem chiếc ghế dời đi. Động tác này có lớn hay không? Động tác nhỏ như vậy nhưng liên quan đến vấn đề an toàn. Em vừa lấy ghế đi như vậy thì bạn học của em ấy ngồi xuống, cột sống trực tiếp va xuống đất, cho nên suốt đời bại liệt. Bài báo này tôi vẫn còn để ở trong kẹp tư liệu của tôi. Trong cuộc sống, nếu bạn không đủ cẩn thận, không đủ cung kính thì đều có khả năng sẽ tạo nên điều đáng tiếc không thể bù đắp cho một người, hoặc một gia đình, thậm chí là một quốc gia. Bạn thấy, gia đình này bị hủy hoại mất rồi, em đó phải suốt đời bại liệt. Có người còn đau khổ hơn em đó, chính là cha mẹ của em. Cha mẹ nhìn thấy em mỗi ngày cứ ở đó rơi lệ, còn phải giúp em xoa lưng, còn phải trả phí chữa trị rất lớn.

Chúng tôi mượn cơ hội này để hướng dẫn các em dùng cái tâm cùng đạo lý để cảm thông người khác. Bạn làm tổn thương một người cũng là khiến mấy chục người đau khổ. Tôi liền hỏi các em: *“Xung quanh bản thân em, có bao nhiêu người quan tâm em vậy?”*. Chúng nói: *“Khoảng gần năm mươi người”*.

Tôi còn nhớ có một lần, dường như là hoa đăng tết Nguyên Tiêu, người quá đông đúc. “Đệ Tử Quy” nói: *“Đấu náo trường, tuyệt vật cận”* (Nơi ồn náo, không đến gần). Đã đông đúc chen chúc như vậy rồi, người bên ngoài vẫn cứ dốc sức chen vào. Cuối cùng mất kiểm soát, rất nhiều người đã bị giẫm đạp chết. Hình như mấy chục người đã bị giẫm chết. Tôi liền nói với các em nhỏ, sự kiện mấy chục người này nếu như nhân với năm mươi thì có cả ngàn người bởi vì sự kiện này mà vô cùng buồn bã và đau khổ. Hơn nữa, trong mấy mươi người này có rất nhiều người vừa mới tốt nghiệp đại học. Tâm huyết mấy mươi năm của cha mẹ thấy đều uổng công, mấy chục năm đào tạo của quốc gia cũng uổng công rồi. Cho nên, chỉ cần là việc nguy cấp

đến sức khỏe của người khác thì “*việc tuy nhỏ, chớ tự làm*”. Đây là luôn luôn nhắc đến việc cung kính đối với người.

“*Vật tuy tiểu, vật tư tàng*” (*Vật tuy nhỏ, chớ cất riêng*). Các em nhỏ có khi vẫn không thể phân biệt được đồ vật này là đã có chủ nhân nên chúng cảm thấy ưa thích liền lấy ngay. Chúng tôi liền nói với các em: “*Nếu như em đã lấy đồ của người khác thì sẽ khiến người ta mất tín nhiệm đối với em, sau này còn có người nào muốn cho em mượn đồ không? Còn có người nào muốn làm bạn với em không?*”. **Có khi trong lúc nói đạo lý, phương pháp tốt nhất chính là kể chuyện.** Bởi vì trẻ em trong suy nghĩ của chúng vẫn không có cách nghĩ trừu tượng. Câu chuyện thì tương đối cụ thể để chúng cảm nhận.

Chúng tôi liền kể với các em một câu chuyện. Có một em, bởi vì có một lần đã lấy đồ của người khác, cho nên mọi người đã dán cho em một cái nhãn, đóng cho em một con dấu “*kẻ trộm*”. Một lần, em đến nhà bạn học để chơi, kết quả tiền của nhà bạn học bị mất. Các em nhỏ thân mến, bạn học sẽ nghĩ đến ai vậy? Em đó trộm. Hôm sau, người bạn học đó liền nói trước tất cả bạn học trong lớp: “*Tiền của nhà chúng tôi, bạn hãy trả lại cho tôi!*”. Em đó thật khó giải bày. Em nhỏ này cả đời này cũng nhớ kỹ, em đã bị người ta hiểu lầm, bị người ta làm nhục. Cho nên, chúng ta tuyệt đối phải: “*Phàm thủ dữ, quý phân hiếu*” (*Hễ nhận cho, phân biệt rõ*). Đồ vật của người khác, chúng ta tuyệt đối không được tự ý lấy về dùng.

Tiếp theo đó, tôi cũng đã nói với các em nhỏ: “*Của công cũng không được lấy*”. Tôi liền hỏi các em: “*Ở trong trường, cái bàn này là của ai vậy?*”. Thừa các vị bằng hữu, cái bàn học là của ai vậy? Các em nói là do Hiệu trưởng mua. Chúng tôi tiếp theo đó hướng dẫn các em suy nghĩ. Rất nhiều thường thức đều ở trong đời sống, bạn có thể gặp được cơ hội thì cố gắng hướng dẫn. “*Bàn học do Hiệu trưởng mua, vậy tiền mua bàn là ai đưa cho Hiệu trưởng vậy?*”. Các em nói: “*Đó là Chính phủ cho Hiệu trưởng*”. “*Thế tiền của Chính phủ lại từ đâu mà có vậy?*”. Điều này các em không nhất định có thể trả lời được. Chúng tôi nói: “*Chính là cha mẹ các em nộp thuế mà ra*”. Bởi vì toàn bộ xã hội là đoàn thể hỗ trợ. Chúng ta hưởng thụ nhiều kiến thiết như vậy, nhiều phúc lợi như vậy của cả quốc gia, cho nên mỗi người đều phải có trách nhiệm, phải cùng nhau đóng góp cho quốc gia, xã hội này, cho nên phải nộp thuế. “*Vậy người nộp thuế có bao nhiêu người?*”. Các em nói: “*Có 1,3 tỉ*”, hoặc giả nói có tỉ mấy người. Tôi nói: “*Không có nhiều như vậy!*”. Các em có nộp thuế không? Người nộp thuế là

người đã làm ra tiền. Theo nhận định riêng của chúng tôi, người nộp thuế khoảng bốn trăm triệu người. Cho nên, cái bàn này là của bốn trăm triệu người. Bàn lấy của công là bạn thiếu nợ của bốn trăm triệu người. Tôi nói với các em nhỏ: *“Các em thiếu nợ của bốn trăm triệu người, các em làm trâu, làm ngựa cũng trả không xong”*. Cho nên, bất kỳ của công nào, chúng ta cũng tuyệt đối không được lấy, cho dù chỉ là một cây viết, một tờ giấy chúng ta cũng phải công tư phân minh. Cho nên, đây cũng là một loại tâm cung kính của các em từ nhỏ đối với của công. **Có tâm cung kính mới có thể giữ được liêm khiết.**

“Thân sở hiếu, lực vi cụ” (Cha mẹ thích, dốc lòng làm). Luôn luôn nghĩ phải làm tốt để cha mẹ vui, đây cũng là cung kính đối với cha mẹ.

“Thân sở ố, cần vi khứ” (Cha mẹ ghét, cần thận bỏ). Khi cha mẹ không thích những thói quen xấu mà chúng ta đang hình thành thì chúng ta phải nhanh chóng sửa đổi. Tuy là cung kính đối với cha mẹ, trên thực tế cũng là cung kính đối với chính mình.

“Thân hữu thương, di thân ưu” (Thân bị thương, cha mẹ lo). Cho nên, phải cung kính đối với thân thể của mình.

“Đức hữu thương, di thân tu” (Đức tổn thương, cha mẹ tủi). Đạo đức, hành vi của chúng ta có chỗ nào chưa tốt đều có thể khiến cha mẹ bị xấu hổ. Cung kính đối với cha mẹ thì tuyệt đối không được làm những việc khiến cha mẹ bị xấu hổ. Đây đều là thực tiễn cung kính đối với cha mẹ, chứ không phải bàn luận cao xa, cần áp dụng vào thực tế.

Cung kính đối với cha mẹ không chỉ là cung kính khi cha mẹ tốt đối với chúng ta, mà khi cha mẹ nổi giận đối với chúng ta, cái tâm cung kính này cũng phải đề khởi lên được. Cho nên người xưa nói: *“Thân ái ngã, hiếu hà nan. Thân tắng ngã, hiếu phương hiện” (Cha mẹ thương, hiếu đâu khó. Cha mẹ ghét, hiếu mới tốt)*. Cha mẹ của Đại Thuần đối với ông không tốt, ông cũng không để ở trong lòng. Ông chỉ nghĩ đến việc mình cần phải làm tròn bổn phận, vẫn là toàn tâm, toàn ý hiếu thuận cha mẹ. Chính tâm cung kính chí thành này của ông đã khiến cha mẹ của ông hồi tâm chuyển ý.

Trong học trò của Khổng Tử có một vị hiền giả tên là Mẫn Tử Khiên. Đức hạnh của Mẫn Tử Khiên vô cùng tốt. Trong Khổng Môn Tứ Khoa, ông là một trong những học trò có đức hạnh tốt nhất. Mẹ của ông qua đời tương đối sớm, cho nên cha của ông cưới một người vợ kế. Bởi vì mẹ kế sau đó lại sinh được hai người em, cho nên đối với ông tương đối khắc nghiệt, đối với hai người em của ông thì tương đối

quan tâm. Vào mùa đông năm ấy, mẹ kế của ông dùng hoa lau đun thành áo ấm cho ông, dùng sợi bông vải đích thực để đan áo ấm cho hai người em của ông.

Bởi vì hoa lau xem thì thấy rất bù xù, cứ nghĩ rằng rất ấm nhưng lại không giữ ấm được nên lúc ông kéo xe giúp cho cha của mình thì gió lạnh vù vù thổi vào, ông liền bị rét phát run. Cha ông nhìn thấy, cảm thấy áo đã mặc dày như vậy mà vẫn còn phát run, có phải ông cố ý làm nhục mẹ kế của ông hay không? Cho nên người cha rất giận dữ, liền cầm roi đánh Mẫn Tử Khiên. Roi đánh vào thì áo bị rách, hoa lau bay ra. Cha ông nhìn thấy vô cùng giận dữ, cảm thấy mẹ kế đang ngược đãi con trai của mình, cho nên giận đùng đùng lập tức trở về nhà ngay. Người cha rất giận dữ bước vào cửa, dự định đuổi mẹ kế của ông đi.

Mẫn Tử Khiên nhìn thấy tình hình này, không chỉ không cười trên nỗi đau của người khác mà còn đề khởi lòng cung kính đối với mẹ kế. Ông liền quỳ xuống nói: *“Cha ơi! Cha đừng đuổi mẹ đi, bởi vì “mẫu tại nhất tử hàn”. Mẹ còn thì chỉ có mỗi mình con bị lạnh, mẹ đi rồi thì ba anh em chúng con đều phải bị lạnh, bị đói”*. Một người con trong lúc nguy cấp như vậy không nghĩ đến bản thân mà nghĩ đến mẹ kế, nghĩ đến anh em, thậm chí là nghĩ đến cha của mình. Nếu như cha đưa ra quyết định trong cơn thịnh nộ như vậy, khi việc xong rồi thì chính người cha cũng sẽ hối hận. Đây gọi là đức hạnh chân thật, niệm niệm nghĩ đến thành tựu người khác. Cũng bởi tấm lòng cung kính này, tâm hiếu này mà mẹ kế của ông cảm thấy rất hổ thẹn: *“Một đứa trẻ còn biết niệm niệm nghĩ đến mình. Mình rõ ràng không có tâm độ lượng để chăm sóc tử tế đứa trẻ này”*. Tâm cung kính, hiếu thảo của Mẫn Tử Khiên đã xoay chuyển được vận mệnh của một gia đình. Cho nên, vẫn là phải dùng đức để cảm hóa người khác.

“Thân tắng ngã, hiếu phương hiền” (Cha mẹ ghét, hiếu mới tốt). Khi người thân hữu đối với chúng ta tồi tệ, chúng ta vẫn có thể gìn giữ sự quan tâm của mình đối với họ. Đây chính là thật sự làm được cung kính rồi.

“Thân hữu tật, dục tiên thường. Trú dạ thị, bất ly sàng” (Cha mẹ bệnh, ném thuốc trước. Ngày đêm hầu, không rời giường). Cung kính đối với cha mẹ, trong “Hiếu Kinh” nói: *“Cư tắc trí kỳ kính, dưỡng tắc trí kỳ lạc, bệnh tắc trí kỳ ưu”*. Khi cha mẹ bị bệnh, chúng ta phải thay cha

mẹ lo nghĩ nhiều. *“Tang tắc trí kỳ ai”*, khi cha mẹ vãng sanh, chúng ta phải làm trang nghiêm, trang trọng. *“Tế tắc trí kỳ nghiêm”*. Mỗi năm trong ngày giỗ của cha mẹ, thậm chí là ngày lễ tết trọng đại, chúng ta đều cần phải tế tự, gọi là *“thận tông truy viễn, dân đức quy hậu”*. Chúng ta niệm niệm không quên Tổ Tiên, cha mẹ đã qua đời, cũng là không quên lời chỉ dạy của họ đối với chúng ta, sự yêu thương, quan tâm của họ đối với đời sống chúng ta. Người có cái tâm như vậy tuyệt đối sẽ không đem cuộc đời đi vào chỗ làm đường, lạc lối. Vả lại, người đó sẽ vô cùng hiền hậu, luôn luôn biết ân, báo ân. Cho nên, đạo hiếu của chúng ta cũng thực tiễn vào trong việc tế tự Tổ Tiên.

“Thân hữu tật”, khi cha mẹ bị bệnh, chúng ta phải tận tâm, tận lực đi phụng dưỡng, chăm sóc. Tục ngữ có nói: *“Cửu bệnh sàng tiền vô hiếu tử”*. Câu nói này sai rồi. Tại sao vậy? Con hiếu đích thực tuyệt đối sẽ kiên trì chăm sóc cha mẹ đến cùng.

Chúng tôi có một người bạn, anh ấy khoảng ba mươi tuổi. Bà nội anh nuôi dạy anh lớn khôn. Cho nên lúc bà nội anh bị tai biến, anh ngày đêm chăm sóc, xoa bóp cơ thể bà, việc gì cũng đều do anh làm. Sau đó, anh bỗng bà nội đi khám bác sĩ. Anh làm rất tốt khiến bà con xóm giềng đều cảm động. Một người có thể hiếu kính bề trên của mình thì kết giao bạn bè nhất định là rất có đạo nghĩa. Cho nên, ở trong xã hội, họ cũng rất được bạn bè yêu quý. Sau đó, anh ấy cũng đã cưới được một người vợ rất tốt. Đây gọi là *“thiện hữu thiện báo”*. Người con hiếu chân thật tuyệt đối sẽ hết lòng, hết sức chăm sóc cha mẹ, tuyệt đối sẽ không thay đổi tâm.

Lại có câu nói: *“Anh hùng khó qua ải mỹ nhân”*. Họ không phải anh hùng. Đây đều là cái cớ cho những người giả đó. Anh hùng chân chính nhất định có trí tuệ của họ, có định công của họ. Đương nhiên, định công này phải bắt đầu rèn luyện từ nhỏ. Từ khi trẻ còn nhỏ, người lớn phải nói cho trẻ biết xa lìa những hình ảnh tương đối bạo lực, khiêu dâm, huấn luyện định lực cho chúng.

“Tang tam niên, thường bi yên” (Tang ba năm, thường thương nhớ), và *“Sự tử giả, như sự sanh”* (Việc người chết, như người sống). Tức là sự cung kính của chúng ta đối với cha mẹ tuyệt đối không phải bởi vì cha mẹ xa lìa rồi mà có may mắn giảm bớt. Khi cha mẹ chúng ta xa lìa, vừa nhìn thấy đồ của cha mẹ còn lưu lại, chúng ta đều có thể cảm nhận được cha mẹ cả đời đã dành cho chúng ta sự quan tâm, chăm sóc. Chúng ta cũng sẽ ở trong đối nhân, xử thế bỗng nhiên nghĩ đến lời chỉ dạy của cha mẹ đối với chúng ta. Khi cha mẹ còn sống, chúng

ta phải toàn tâm, toàn ý làm được. Cha mẹ không còn nữa, chúng ta càng phải tu thân, hành đạo.

“Dương danh ư hậu thế, dĩ hiển phụ mẫu”. Cái gọi là đại hiếu là làm cho cha mẹ vinh hiển, là làm cho Tổ Tiên vinh hiển. Cho nên, phải có sự cung kính như vậy mới có thể an ủi linh hồn Tổ Tiên và cha mẹ nơi thiên giới.

Ngoài việc phải cung kính đối với cha mẹ ra, “Đệ Tử Quy” còn tiếp tục chỉ dạy chúng ta phải cung kính đối với người lớn. Trình tự của “Đệ Tử Quy” thật sự vô cùng có trí tuệ. Đây cũng là tuân theo lời giáo huấn của Mạnh Phu Tử.

Mạnh Phu Tử nói: *“Thân thân nhi nhân dân”*, đem tâm cung kính, tâm hiếu đối với cha mẹ, *“thân thân”* là mở rộng cái tâm quan tâm đối với mọi người. Mọi người ở đây đương nhiên là từ người gần nhất, chính là anh em của mình và người lớn bên cạnh mình. *“Nhân dân”*, lại suy diễn đến người dân bình thường, lại suy diễn ra tiếp là *“nhi ái vật”*.

Ngay cả đối với núi sông, đại địa, động vật, thực vật, chúng ta cũng đều phải có tâm yêu thương, tâm cung kính này. Ngay cả đối với cha mẹ còn chưa hiếu kính, sau đó liền vượt ra để đối với chó rất tốt, đối với mèo rất tốt hay không? Có. Người hiện nay bất hiếu với cha mẹ nhưng đối với chó rất tốt, đối với mèo rất tốt. Họ không đem tiền biếu cha mẹ, nhưng vẫn dắt chó và mèo đi tắm hơi, ủ ấm. Bạn thấy người hiện nay thật sự là điên đảo. Cho nên, không có giáo huấn Thánh Hiền thì con người thật sự không biết làm người như thế nào.

“Thiên bất sinh Trọng Ni, vạn cổ như trường dạ”. Nếu như ông trời không khiến Khổng Phu Tử sinh ra ở Trung Quốc thì những văn hóa truyền thống này của chúng ta không thể truyền xuống được. Vậy thì người Trung Quốc không biết sống thành ra cái thể thống gì. Cho nên chúng ta phải biết quý trọng Khổng Phu Tử đã truyền thừa cái đạo lớn của Nghiêu Thuấn, Vũ Thang. Chúng ta nên cố gắng học tập, cố gắng tuân theo giáo huấn này, từng bước từng bước nâng cao việc tu dưỡng đạo đức của mình.

Chúng ta hãy xem, *“nhân dân”*, bắt đầu làm từ anh em, từ bậc bề trên. *“Tài vật khinh, oán hà sinh. Ngôn ngữ nhẫn, phần tự mãn”* (Tiền của nhẹ, oán nào sinh. Lời nhường nhịn, tức giận mất). Chúng ta thật sự

tôn trọng người khác từ trong tâm thì ngôn ngữ liền có thể nhẫn nhịn được. Khi bạn thường có thể tôn trọng người khác thì bạn có thể ngay cả một câu nói ác cũng không thể nhẫn tâm nói ra. Chúng ta cung kính đối với người thì ngôn ngữ nói năng nhỏ nhẹ phải rèn luyện tốt trong lúc bình thường.

Toàn bộ lễ nghi cuộc sống thực ra đều thực tiễn tâm cung kính đối với người. Trước đây, chúng ta đã nói đến huấn luyện trẻ nhỏ lễ nghi tiếp đãi, huấn luyện trẻ nhỏ lễ nghi chào hỏi, huấn luyện trẻ nhỏ lễ nghi tiễn khách, thậm chí là huấn luyện trẻ nhỏ lễ nghi ăn cơm. Đây đều là tâm cung kính đối với người.

Ví dụ lúc trẻ nhỏ ăn cơm, người lớn đều vẫn chưa ngồi mà chúng đã nhảy lên trước, người lớn còn chưa ăn mà chúng đã nhanh chóng gấp thức ăn vào trong chén của mình rồi. Thậm chí đối với món ưa thích ăn, cả mâm đồ ăn, chúng gấp qua hết một nửa. Rất nhiều phụ huynh còn nói: *“Nào! Ăn nhiều một chút!”*. Người lớn không có độ miễn cảm giáo dục thì thật sự làm hỏng các em hết rồi. Trẻ nhỏ mọi nơi phải có tâm cung kính, phải nghĩ thay cho người khác thì công phu tâm cung kính của chúng, công phu suy nghĩ đối với người mới có thể hình thành. Cho nên, những lễ nghi này, chúng ta cũng phải luôn luôn lưu tâm để trưởng dưỡng tâm cung kính của trẻ nhỏ.

Và cái tâm cung kính này, bạn chỉ cần huấn luyện ở những cử chỉ của chúng. Sau khi chúng nội hóa rồi, rất nhiều động tác bạn chưa dạy chúng, chúng cũng có thể làm được. Ví dụ, chúng tôi dạy một nhóm học trò chào hỏi, dạy chúng cúi chào khoảng chừng hơn hai tháng. Có một hôm, thầy của chúng đang xem những người đạo đức giảng bài trên ti vi. Các em nhỏ này lúc đi ngang qua, bỗng nhiên lưng của toàn bộ các em đều khom xuống, vì sợ che khuất thầy của chúng đang xem ti vi. Các vị bằng hữu! Động tác này chúng tôi có dạy hay không vậy? Thế tại sao chúng làm được? Trẻ em bảy tuổi tại sao có thể làm được? Điều này phát ra từ tâm cung kính của chúng. Thật sự, một đứa trẻ có tâm cung kính đã được nội hóa rồi thì rất nhiều hành vi của chúng sẽ đúng, sẽ tốt. Cho nên, chúng ta bắt tay làm từ trong từng li, từng tí của đời sống thì tự nhiên có một ngày, chúng sẽ biết xử sự đúng mực.

Giống như tiếp điện thoại là việc thường hay xảy ra. Chúng ta nói, trong tiếp đãi cũng có tiếp điện thoại. Tôi có khi cũng gọi điện cho

những đứa trẻ của giáo viên trong trung tâm của chúng tôi. Tôi nhận thấy chúng cũng làm được một chút. Khi chúng biết là tôi gọi điện thoại đến, sau khi nói chuyện xong, chúng tuyệt đối không cúp điện thoại trước. Tôi nói: “*Sao con không cúp máy đi?*”. Em nói: “*Thầy ơi! Thầy còn chưa cúp máy*”. Bạn xem, một chút nhỏ nhặt như vậy, chúng mỗi ngày đều đang suy nghĩ vì người khác, cung kính người khác. Nước chảy đá mòn, tâm cung kính của chúng đã hình thành rồi. Bạn thấy, hiện nay rất nhiều trẻ nhỏ liền cúp điện thoại ngay. Khi bạn tiếp xúc sẽ cảm thấy đứa trẻ này sao mà mất lịch sự như vậy! Cho nên, ngay cả tiếp điện thoại, nhất định cũng phải: “*Người lớn trước, trẻ nhỏ sau*”.

Tốt rồi! Tiết học này chúng ta chỉ học đến đây. Xin cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 31

Chúng ta vừa đề cập đến khoa mục quan trọng thứ hai trong việc tu thân, đó chính là: “Hành đốc kính”. Hành vi của chúng ta phải đốc thực, phải cung kính. Chúng ta đối với người, đối với sự, đối với vật đều phải có tâm cung kính.

Phản trước, chúng ta đã đề cập đến việc cung kính đối với người nhất định phải bắt đầu thực hiện từ gia đình. Trong gia đình, trước tiên nhất định phải hiếu thuận cung kính cha mẹ của chính mình. Tiếp theo, mở rộng ra đến cung kính anh chị em, trưởng bối. Chúng ta cũng vừa nói đến trong cuộc sống đều là thực tiễn một thái độ cung kính. Sau cùng, chúng ta cũng đã nói đến việc cúp điện thoại thì nhất định phải để người lớn cúp trước, sau đó chúng ta mới được cúp. Mỗi chút đều là để trưởng dưỡng tâm cung kính của trẻ.

Trong “Đệ Tử Quy” lại nói: “*Sắp vào cửa, hỏi có ai*”. Muốn vào nhà một ai đó, chúng ta nên gọi điện trước xem họ có ở nhà hay không. Khi gọi điện cũng nên hỏi xem người ta có thuận tiện hay không, không nên nói: “*Bây giờ tôi qua có được hay không vậy?*”. Bạn gấp rút như vậy thì người ta cũng đành nói: “*Ờ được, cũng được*”. Bạn chính là “*thính tư thông*”, nghe người ta nói “*cũng được*” nghĩa là rất miễn cưỡng. Lúc này thì bạn phải chủ động hỏi xem có phải người ta chút

nữa có việc gì hay không, nếu như không tiện thì ta đổi sang một thời gian khác. Như vậy thì người ta mới không cảm thấy đường đột.

Bất luận là bạn đến thăm hay gọi điện thoại thì cũng phải tôn trọng cung kính về thời gian, không nên vào thời gian ăn cơm, cũng không thể vào thời gian quá trễ. Nếu đến vào thời gian ngủ thì là bạn không biết suy nghĩ cho người khác, không tôn trọng người khác. Cho nên, chúng ta phải luôn luôn từ chính mình mà bắt đầu làm. Đúng lúc vào giờ cơm, bạn lại gọi điện cho người ta, người ta mới ăn được miếng cơm thì cũng không biết phải nói với bạn làm sao. Bất kỳ thời gian nào gọi điện thì câu đầu tiên bạn cũng nên hỏi xem có thuận tiện hay không. Khi bạn lúc nào cũng đều có thể cung kính như vậy, người khác giao thiệp với bạn mới cảm thấy dễ chịu, mới không có áp lực. Cho nên phải từ mình mà bắt đầu làm. **Khi ngôn ngữ của chúng ta biểu lộ ra sự cung kính thì con cái ở bên cạnh cũng sẽ học được những lời nói cung kính. Việc này có hiệu quả một cách âm thầm.**

Khi vào nhà, trước tiên chúng ta cũng phải hỏi, phải gõ cửa. Hoặc giống như chúng ta xem “Thương Đạo” trong Hàn kịch, trước tiên lên tiếng nói: “*Đô Phòng đại gia! Tôi là Thương Ốc*”. Đợi người trong nhà trả lời, bảo chúng ta vào nhà thì chúng ta mới bước vào. Nếu như họ bảo chúng ta đợi một chút, thì chúng ta liền cung cung kính kính mà ở đó đợi.

Khi bạn đi vào nhà người khác, lâu một không có người, vào lúc này bạn có thể tiếp tục đi lên nữa hay không? Nhìn thấy không có người, bạn lại chạy tiếp lên lầu hai. Kết quả đúng lúc người ta trở về: “*Bạn sao lại ở trên lầu nhà tôi?*”. Cho nên, chúng ta phải hỏi xem có ai ở nhà không. “*Sắp vào nhà, cất tiếng lớn*”.

Rất nhiều động tác bạn không thể tùy tiện, nếu không sẽ tạo thành sự hiểu lầm cho người khác. Sự cung kính vẫn là phải cung kính đến chỗ không còn hiềm nghi, tránh được sự hoài nghi của người ta đối với bạn. Cho nên có một câu nói: “*Lý hạ bất chỉnh quan, qua điền bất nạp lữ*”. Có nghĩa là qua vườn dưa, bạn không nên ngồi xuống chỉnh lại giày. Bởi vì dưa mọc ở dưới đất, nếu như người ta nhìn từ xa thì nghĩ mình đang ăn trộm dưa của người ta. “*Lý hạ bất chỉnh quan*”, khi cây mận đang có trái, bạn chỉnh lại nón mào, người ta nhìn thấy dường như là mình đang hái mận của họ. Phải nên tránh hiềm nghi.

Khi bạn bước vào nhà của ai đó, vẫn còn chưa xác định được là có người hay không, nhất định bạn phải nói: “*Có ai ở nhà không?*”. Gọi mấy tiếng mà không có ai trả lời thì bạn không nên bước vào. Cho nên, những điều này đều là luôn biểu hiện sự cung kính.

“*Dùng đồ người, cần mượn rõ*”. Đồ vật đều có chủ. Muốn sử dụng bất kỳ một món đồ gì, bạn nhất định phải có được sự đồng ý của người khác thì mới được lấy. Bạn không thể dùng đồ của người khác xong rồi, sau đó đúng lúc người ta đi đến, bạn mới nói: “*Cho tôi mượn dùng một chút*”. Người ta nhìn thấy tuy gật đầu nhưng sắc mặt sẽ khó coi. Hiện tại có rất nhiều người hay mượn bút của người khác, trực tiếp cầm bút lên rồi nói: “*Cho tôi mượn cây bút này được không?*”. Người ta có thể nói “*không*” được hay không? Việc này là không đủ cung kính. Phải nên nói: “*Anh có thể cho tôi mượn cây bút được không?*”. Người ta muốn cho mượn cây bút nào thì để người ta lấy. Nói không chừng, cây bút đó người ta quen dùng, người ta không thích bạn lấy cây bút đó mà bạn vẫn cứ lấy cây bút đó thì sao? **Cho nên phải luôn luôn suy nghĩ cho người khác, không nên làm việc tùy theo ý muốn của mình.**

Ngoài việc cung kính đối với người, còn phải cung kính đối với vật. “*Cần*” trong “*Đệ Tử Quy*” của chúng ta chính là cung kính đối với vật.

CẦN

“*Sáng dậy sớm, tối ngủ trễ*” là cung kính đối với cái gì? Đối với thời gian có cần cung kính hay không? Thời gian là vàng bạc, vàng bạc khó mua được thời gian. Khi cuộc đời chân thật nắm được căn bản của việc lập thân xử sự, nắm được giá trị của nhân sanh, bạn sẽ đột nhiên cảm thấy được thời gian là vô cùng quý giá, thời gian thật sự là không đủ dùng. Bạn đều muốn có được nhiều thời gian để tận hiếu đạo, có nhiều thời gian để đóng góp công sức cho gia đình, cho xã hội. Bạn đều cảm thấy bản thân nếu như có thể biến thành mười người thì tốt biết bao nhiêu. Cho nên, **ngay từ khi trẻ còn nhỏ, phải hình thành cho trẻ thái độ quý trọng thời gian.**

Có một người cha phát hiện con của mình cả ngày cứ chơi bời lêu lổng, ông cũng không ngay lập tức ngăn cản nó. Có một hôm, ông lấy một cây roi dài, khoảng chừng tám mươi phân. Ông nói với đứa con của mình: “*Con trai à! Cuộc đời một con người chẳng bao nhiêu năm, cũng giống như là cây roi dài tám mươi phân này vậy. Ví dụ như con*

có thể sống được tám mươi năm, vậy thì hai mươi năm đầu của chúng ta không có khả năng cống hiến đối với gia đình, cống hiến đối với xã hội, đều còn phải nhờ cha mẹ nuôi dưỡng dạy dỗ, cho nên hai mươi năm này là không thể tận được hết tâm sức". Ông liền cầm chiếc búa lên chặt bỏ đi hai mươi năm, chặt bỏ hai mươi phân. Đứa con này trong lòng chấn động một chút. Tiếp đến, người cha lại nói: "Sau sáu mươi tuổi thì thân thể của chúng ta già yếu đi, phải nhờ đến người khác phụng dưỡng, cho nên hai mươi năm phía sau này cũng vô dụng". Ông liền chặt bỏ đi hai mươi phân. Đứa con lại giật mình. Tiếp đến, người cha lại nói: "Một người thì một phần ba thời gian trong một ngày là dùng để ngủ, cho nên một phần ba của phần còn lại này cũng phải bỏ đi". Ông lại chặt bỏ đi hai mươi phân. Đứa con này bắt đầu có một chút hoang mang luống cuống. Tiếp đến, người cha lại nói: "Con mỗi ngày còn phải ăn ba bữa, còn phải tắm rửa, và bao nhiêu việc lặt vặt", rồi lại chặt bỏ thêm một khúc. Đứa con liền nói với cha: "Cha à! Cha đừng chặt nữa, con biết rồi!". Người cha lại nói: "Con không biết đâu. Con xem, con cả đời còn bị bao nhiêu lần bệnh, cho nên phải bỏ bớt đi khoảng thời gian này nữa". Ông tiếp tục chặt bỏ nó đi.

Các vị bằng hữu! Cây roi tám mươi phân này còn dư lại bao nhiêu? Còn dư lại đoạn nhỏ này mà còn phải làm bao nhiêu việc, còn dư lại đoạn nhỏ này mà còn phải nâng cao học vấn, còn phải phụng dưỡng cha mẹ, dưỡng dục con cái, phụng hiến xã hội. Thời gian ngắn như vậy mà phải làm bao nhiêu việc, còn tiêu tốn việc gì nữa không, còn tiêu pha nữa hay không? Cho nên, **khí chúng ta thời thời khắc khắc diễn xuất ra thái độ vô cùng trân quý thời gian thì sẽ làm ra cho con của bạn một tấm gương tốt.**

Tôi rất ít khi nhìn thấy cha tôi vui chơi chè chén. Hễ có thời gian rảnh thì cha tôi liền mở sách ra. Cho nên chân thật là hành nghi của cha mẹ có ảnh hưởng sâu sắc nhất đối với con cái. Khi cha mẹ có thái độ như vậy, khi con cái đang lãng phí thời gian, chúng sẽ cảm thấy toàn thân không dễ chịu. Cho nên, đối với thời gian phải cung kính.

Tiếp theo, chúng ta xem: "Sáng rửa mặt, phải đánh răng. Tiểu tiện xong, rửa tay sạch". Xem trở lại chữ "cần" này dường như là một quy củ đối với cuộc sống của chính mình, trên sự thực cũng sẽ tự nhiên ảnh hưởng người khác. Việc buổi sáng thức dậy rửa mặt, đánh răng nghĩa là lễ kính đối với thân thể của chính mình, ngoài ra cũng là lễ

kính đối với cha mẹ. Thân thể này là từ cha mẹ sinh ra. Khi bạn rất sạch sẽ chỉnh tề, người khác sống chung với bạn cũng cảm thấy vui vẻ. Nếu như bạn thường hay bẩn thỉu lười thôi, đi vệ sinh xong không biết rửa tay, người khác đều không dám tiếp cận với bạn. Bạn còn khiến người khác sanh phiền não. Bạn đưa tay ra bắt tay với người ta, người ta sẽ giặt mình. Cho nên tự mình cần phải gọn gàng sạch sẽ, đồng thời cũng là ảnh hưởng người khác. Ta và người không hai. Cho nên chữ “cẩn” này xem ra là vì chính mình, trên thực tế cũng là vì suy nghĩ cho người khác, không để cho người khác khó chịu, không để cho người khác phiền não.

“Mũ phải ngay, nút phải gài”. Lễ kính đối với quần áo.

“Vớ và giày, mang chỉnh tề”. Cho nên đối với quần áo, giày mũ của chính mình, chúng ta cũng phải cung kính. Tương tự như vậy, khi chúng ta cung kính đối với quần áo cũng là cung kính đối với người khác.

Ví dụ, hôm nay thầy Thái lúc lên lớp giảng mà mặc quần short thì các vị nhất định sẽ rất khó chịu. Vậy là tôi tạo phiền não cho người khác, đúng hay không? Giả sử cà vạt của tôi đeo lệch sang một bên thì các vị cũng sẽ không nghe giảng. Nhìn thấy những thứ lười thôi như vậy, các vị sẽ cảm thấy không thoải mái. Cho nên, chăm nom tốt cho chính mình cũng là một sự tôn trọng đối với người khác.

“Nón quần áo, để cố định. Chớ để bừa, tránh dơ bẩn”. Tất cả những thứ của mình phải được xếp đặt gọn gàng. Xem ra giống như suy nghĩ cho chính mình nhưng bởi vì con người ta không thể sống một mình, bạn tập thành thói quen tốt như vậy, người trong nhà của bạn cũng sẽ không vì việc bạn đi đến đâu vứt đồ đạc lung tung đến đó mà bị phiền nhiễu. Đến khi đi học đại học, bạn ở chung với rất nhiều bạn bè đồng học trong phòng ký túc xá, bạn có thói quen như vậy thì cũng gây ra phiền não cho người khác. **Tập thành thái độ làm việc tốt cho con cái đồng thời cũng là tôn trọng đối với người khác.** Cho nên, ta và người đích thực là ảnh hưởng lẫn nhau. Ta và người không hai.

“Áo quý sạch, không quý đắt. Hợp thân phận, hợp gia đình”. Đây cũng là cung kính đối với quần áo. Không nhất định phải mua những thứ đồ quá đắt đỏ. Quần áo quan trọng nhất là phải ngay ngắn, sạch sẽ. Khi

bạn cung kính đối với quần áo, thường xếp gọn gàng, giặt giũ sạch sẽ, bạn đối với nó tốt thì nó cũng tốt đối với bạn. Cho nên yêu thương người thường được người yêu lại, kính trọng người thường được người kính trọng lại. Thiên địa vạn vật cũng giống như một tấm kính vậy, phản chiếu lại thái độ của bạn. Bạn mỉm cười với nó thì nó mỉm cười lại.

Tôi đã từng đi thăm Kỷ Niệm Quán của lão sư Lý Bình Nam. Quần áo của Ngài đều mặc mấy mươi năm nhưng nhìn thì vẫn còn rất sạch sẽ, bởi vì Ngài có tấm lòng yêu thương chúng. Cho nên, khi chúng ta có tấm lòng yêu thương đồ đạc thì đều có thể sử dụng được rất lâu dài. Một khi đồ đạc của bạn có thể sử dụng được lâu dài thì cuộc đời này của bạn sẽ trải qua những ngày tháng rất nhẹ nhàng. Bởi vì không xài tiền thì ngày tháng sẽ nhẹ nhàng vì không cầu người.

Một đứa trẻ có thể không cầu ở người thì nó có thể thanh liêm giữ đạo. Một đứa trẻ không biết yêu thương đồ vật, trong cuộc sống mỗi ngày cần phải dùng rất nhiều tiền bạc thì người ta sẽ lợi dụng sự háms lợi để dẫn dụ chúng. Đến lúc đó, chúng sẽ bị nguy hiểm.

Chúng ta nói: *“Tiết kiệm dưỡng thanh liêm, cần cù bù thông minh”*. Tiết kiệm trân quý đồ đạc mới có thể trường dưỡng tâm liêm khiết của chúng. Thánh Hiền nhân xưa nhìn sự việc đều từ chỗ căn bản nhất mà bắt đầu nắm bắt. Từ khi trẻ còn nhỏ, bạn đã dạy cho trẻ thái độ tôn trọng đồ vật, biết tiết kiệm thì về sau sẽ thành tựu được đức hạnh liêm khiết, biết giữ đạo cho chúng.

Tiếp đến, “Đệ Tử Quy” nói: *“Với ăn uống, chớ kén chọn. Ăn vừa đủ, chớ quá no”*. Đối với đồ vật, chúng ta cũng nên cho trẻ biết, có được nó không phải dễ, không nên kén cá chọn canh. Bạn mà để trẻ nhỏ kén chọn một lần thì chúng sẽ kén chọn cả đời. Cho nên nếu chúng kén ăn thì bạn phải kiên trì nguyên tắc để cho chúng phải ăn. **Trong giáo dục có một điểm mấu chốt gọi là “thận ư thủy”, nghĩa là cẩn thận khi bắt đầu.** Khi chúng ăn uống không chọn lựa, ăn uống cân bằng thì sức khỏe rất tốt. Nếu như chúng thường kén ăn thì cũng sẽ tổn hại đến dạ dày. Khi bạn tổn thương dạ dày, không giữ gìn dạ dày trong tình trạng tốt thì dạ dày cũng sẽ đình công đối với bạn: *“Tôi không làm việc nữa”*. Cho nên, bạn ăn uống lung tung là không tôn trọng đối với dạ dày, vậy thì dạ dày cũng không tôn trọng đối với bạn. **Ngoài ra, việc đi đứng nằm ngồi đều phải có tâm cung kính.** “Đệ Tử Quy” nói: *“Đi thong thả, đứng ngay thẳng”*. Chúng ta nói, đi đứng

nằm ngòai đều phải có oai nghi. Đây cũng là tâm cung kính đối với chính mình và người khác. Cho nên, đi đường chúng ta nói: “*Đi như gió, ngòai như chuông, đứng như tùng*”, và còn “*nằm như cung*”.

Tướng nằm

“*Nằm như cung*” rất quan trọng. Thế ngủ cát tường này giúp chúng ta ngủ dậy sẽ cảm thấy rất dễ chịu, chất lượng giấc ngủ rất tốt. Chúng tôi có một đứa cháu ngủ hay nằm sấp, chính là nằm sấp ngủ giống như hình chữ “đại”. Cháu ban đêm thường xuyên nói mớ, ngủ không được yên ổn. Các vị có biết ngủ như vậy thì tất cả cơ quan trong thân thể đều bị sức ép không? Tôi nhìn thấy mặt cháu cũng có vẻ bị lệch sang một bên luôn rồi. Vì vậy, không nên xem nhẹ những thói quen trong cuộc sống. Việc này ảnh hưởng rất lớn đến trẻ nhỏ, bởi vì trẻ ngày ngày đều làm động tác như vậy.

Tướng đi đứng

Khi đi đường cũng phải “*đi như gió*”, cũng phải ngẩng đầu ưỡn ngực. Chúng ta hãy xem, dáng vẻ của người thế gian khi đi đường vẫn rất lạ thường. Có người thì nghiêng một bên vai mà đi. Lâu ngày dài tháng thì kết cấu thân thể của họ sẽ hư, sức khỏe cũng sẽ không tốt. Bởi vì tôi lúc còn nhỏ không học qua “*Đệ Tử Quy*”, cho nên tôi cũng là một người trong số đó. Nhưng hy vọng học trò và con cháu về sau không phải nuôi tiếc giống như tôi. Giống như tôi đứng không đứng, ngòai không ngòai, thời gian lâu dài làm hỏng cả khớp xương. Khớp xương mà lệch thì sẽ chèn ép lên cơ bắp và dây thần kinh, cho nên chúng ta thường hay mệt chỗ này, mỏi chỗ kia. Tôi chỉ cần lên giảng đài đứng thì không mệt mỗi nữa, bởi vì những điều chúng ta nói đều là giáo huấn của Thánh Hiền cho nên chúng ta có thêm chính khí. Mà có chính khí thì đã thông được kinh mạch. Nhưng sau khi tôi xuống khỏi giảng đài thì không chắc, xuống giảng đài thì phải đi lại cho đằng hoàng, nếu không thì vẫn là vai mỗi lưng đau.

Chúng ta hãy xem, trẻ con hiện tại đứng có giống đứng không? Chưa đứng yên thì chúng đã dựa vào một cái gì đó rồi. Nhìn thấy bậc thềm thì chân chúng lại muốn bước lên xem thử, có phải không? Rất nhiều sự việc như vậy. Ví dụ như người lớn nói chuyện với người khác thì đứng như thế nào? Con trai thì phải đứng cho giống dáng vẻ của một đại trượng phu: Chân đứng rộng bằng vai, đầu đội trời, chân đạp đất. Bạn đứng như vậy nói chuyện với người ta thì rất có khí thế, người ta cũng rất tôn trọng bạn. Nếu như bạn không đứng cho đằng hoàng, có thể bạn đứng như thế này, tạo cho người ta cảm giác như thế nào

vậy? Bạn có vẻ khinh mạn, họ cảm giác bạn rất là ngạo mạn. Bạn đứng như vậy mà bàn chuyện làm ăn với người ta, kiểu như “*anh cứ nói đi, tôi nghe thử xem nào*”, thì có ai muốn bàn chuyện làm ăn với bạn chứ!

Khi đứa trẻ có thói quen cứ đứng xiêu vẹo, có cái gì thì chúng liền dựa vào một chút, cột sống sẽ bị cong đi. Sau khi cột sống cong rồi thì cả đời chúng sẽ khổ. Hiện tại, số người bị cong cột sống rất nhiều, phải tốn tiền còn phải chịu khổ. Bạn đi chỉnh hình cột sống, người ta nắn xương lại cho bạn. Thật sự là tốn tiền để chịu khổ! Bởi vì sao mà con người hiện nay lại có hiện tượng như vậy? Kỳ thực căn nguyên vẫn ở việc từ nhỏ, người ta đã không tập thành tư thế đứng trong lúc đi đứng nằm ngồi.

Tướng ngồi

Tiếp đến, ngồi phải có tướng ngồi. Chúng ta xem thấy có rất nhiều trẻ nhỏ khi ngồi xuống thì tư thế như thế nào vậy? Nằm úp lên bàn, thật là nghiêm trọng đến như vậy! Có đứa thì chống cằm, dựa như thế này rồi đọc “*Đệ Tử Quy*”. Chúng ngồi xiêu vẹo như vậy thì trong tâm đã mất đi sự cung kính, cho dù học thế nào đi nữa thì cũng chỉ là học cho có. Chúng không cung kính đối với sách, không cung kính đối học tập. Cho nên ngồi thì phải ngồi cho vững, phải ngẩng đầu ưỡn ngực. Việc này bạn đều phải cần một khoảng thời gian để uốn nắn trở lại, chúng nhất định sẽ làm được. Khi bạn ngồi được thật ngay ngắn thì tinh khí thần đều rất tốt, hiệu quả của việc học tập nhất định sẽ tốt. Nếu đứa trẻ mà ngồi xiêu xiêu vẹo vẹo thì đảm bảo mười lăm - hai mươi phút sau là bắt đầu hôn trầm (buồn ngủ).

“*Chớ đạp thêm*”. Ngày trước nói, khi vào cửa không thể đạp lên ngạch cửa, đó là không cung kính. Bây giờ thì người ta không làm ngạch cửa nữa. Vậy bây giờ không có ngạch cửa thì trẻ có còn đạp lên nữa hay không vậy? Vẫn còn đạp. Chúng đạp cái gì vậy? Rất nhiều bức tường, dưới chân tường đều bị in rất nhiều dấu chân đạp lên. Đó đều là thói quen không tốt. Khi chúng tôi lên lớp giảng, có một số học sinh còn đạp lên ghế hoặc bàn của bạn học ngồi ở phía trước. Đây đều là quá tùy tiện rồi. Chúng ta phải kịp thời sửa đổi.

Còn một động tác gọi là: “*Không đứng nghiêng*”. Chữ “*đứng nghiêng*” này chính là hai chân cứ chùng lại, chùng tới chùng lui, còn không thì

rung rung cái chân. Hiện nay, chúng ta quan sát, trong mười người lớn thì cũng hơn một nửa đều rung đùi. Khi chúng tôi lên giảng, có một số thầy cô ngồi ở phía trước rung đùi, phía sau thì không rung. Các thầy cô ngồi phía sau nhìn thấy nhất định nhúc nhủ đầu lắm vì nhìn thấy người phía trước cứ lắc lắc, làm phiền đến người khác. Không chỉ là phiền người khác, chúng ta cùng nhau suy nghĩ, vị giáo viên này có thể chú tâm nghe giảng được không? Vì sao mà người ta hay rung chân? Bởi vì tâm họ dao động bất an. Con người hiện nay thật là vất vả, tâm đều bất an. Cho nên chúng ta hãy cùng quan sát, khi chúng ta tự mình rung lên như vậy, có phải bản thân đang rất là nóng ruột, có phải là tâm không thể định trở lại? Thói quen này không thể một sớm một chiều mà có thể sửa đổi trở lại, phải luôn luôn nhắc nhở chính mình.

Khi bạn nói chuyện với người khác, vừa nói chuyện mà lại vừa rung đùi, đối phương sẽ cảm thấy thế nào? *“Bạn có phải là không kiên nhẫn khi nghe tôi nói chuyện hay không?”*. Giả như bạn bàn chuyện làm ăn với người ta, vừa nói lại vừa rung đùi, thì tôi nghĩ người ta sẽ phải suy nghĩ lại. Cho nên khi trò chuyện với người ta, bàn công việc làm ăn với người ta, chúng ta tuyệt đối cũng phải có sự oai nghi của mình trong đó. Đứng có tướng của đứng, ngồi có tướng của ngồi thì người ta mới sinh khởi được tâm ý tôn kính cung kính đối với bạn từ đáy lòng. Cho nên, dù đi đứng nằm ngồi, chúng ta đều phải luôn giữ tâm cung kính.

Đối với thời gian, đối với thân thể của mình, đối với sách vở, đối với đi đứng nằm ngồi của chính mình, chúng ta phải luôn có tâm cung kính. Ngoài những việc này ra, chúng ta lại xem tiếp, đối với thiên địa vạn vật, phải cung kính; đối với động vật, phải cung kính. Chúng ta là Thiên - Địa - Nhân tam tài. Con người phải thể hiện ra cái đức của thiên địa, đối với vạn vật phải có thể trường dưỡng, phải có thể bảo vệ chúng. *“Thiên”* là bảo vệ vạn vật, *“địa”* là cư mang vạn vật, phải có tấm lòng khí khái này.

Truyền hình là đại ma vương

Có một bài báo viết về kết quả trắc nghiệm của một ngôi trường mầm non nổi tiếng ở Bắc Kinh. Gọi là trường mầm non nổi tiếng bởi vì phụ huynh phải đóng rất nhiều tiền. Ngôi trường mầm non này đã làm một trắc nghiệm hỏi các em nhỏ một vài câu hỏi, trong đó có một câu hỏi như thế này: *“Giả sử hôm nay em đi trên đường thì đúng lúc gặp mưa, nhiệt độ lại rất lạnh, có một con mèo nhỏ đang lạnh run cầm*

cập, co ro một nơi. Các em nhỏ! Các em sẽ làm gì?”. Các vị bằng hữu, các vị sẽ làm gì? “Ôm con mèo đem về”. Xin hãy cho vị này một tràng pháo tay, rất có tấm lòng yêu thương. Theo kết quả điều tra, có đến 61% em trả lời là: “Giết chết nó”. Đây là bài báo đăng trong tập san giáo dục. Vả lại, không những là nói sẽ giết nó mà còn nói cụ thể cách giết chết nó. Người điều tra nghe xong mà ngẩn cả người ra, không ngờ các em hiện nay lại nghĩ đến những điều như vậy. Có em nói: “Lấy điện giật chết nó”. Có em thì nói: “Dùng chân đạp nó”. Có em thì nói: “Lấy gậy đập nó”.

“Người giác thì sợ nhân, người mê thì sợ quả”. Nguyên nhân là do đâu? Các vị bằng hữu! Chúng ta chau mày cũng vô dụng. Phải từ trên nguyên nhân mà bắt tay vào làm, nếu không thì về sau, trẻ con như vậy càng ngày càng nhiều. Chúng không có tâm yêu thương, chúng đã học bạo lực từ đâu vậy? Từ truyền hình. Đúng vậy! Cho nên truyền hình được gọi là ma vương. Thật vậy, giáo viên chúng ta có cao minh đến mấy cũng không thể dạy giỏi hơn ma vương, vì sao vậy? Chúng ta lên lớp bốn mươi phút, học trò mà chăm chú được hai mươi phút thôi thì cũng là hay lắm rồi. Nhưng khi trở về nhà, chúng xem truyền hình suốt hai tiếng. Cho nên người làm thầy cô cũng phải bó tay hết cách, dạy không lại với đại ma vương. Cho nên phải phòng ngừa sự ô nhiễm cho trẻ, để chúng xem truyền hình thì phải cẩn thận lựa chọn chương trình. Đối với sát đạo dâm vọng, bạo lực sắc tình, chúng ta đều tuyệt đối không để chúng tiếp xúc. Bởi vì một khi chúng đã bị ô nhiễm thì bạn muốn kéo chúng trở lại cũng không phải là một việc dễ dàng. Cho nên, người làm cha mẹ phải phòng ngừa sự ô nhiễm cho con cái.

Hiện tại, trẻ con thích xem nhất là phim hoạt hình gì vậy? Siêu nhân Điện Quang, hai bên vai nhọn nhọn, trên đầu cũng nhọn nhọn, khắp người đều là vũ khí. Con gái hiện nay cũng rất bạo lực vì từ nhỏ, các em đã xem những thứ như vậy. Bề ngoài, trẻ nhỏ xem thấy những nhân vật đó đều là hóa thân của chính nghĩa đi trừng phạt những thế lực xấu ác. Thực ra, xem lâu ngày thì trẻ nhỏ đã hình thành một ý niệm: *“Vũ lực có thể giải quyết tất cả mọi vấn đề”*. Cho nên, hễ một chút là chúng động tay động chân.

Có một em gái mới học lớp bốn, đang học “Đệ Tử Quy”. Em gái của em đang học lớp hai. Có một hôm, em gái của em nói với mẹ: *“Con muốn giết người”*. Cô chị liền nghĩ: *“Em gái của mình học “Đệ Tử Quy” mà sao lại học thành ra như vậy?”*. Thế là cô chị liền bắt đầu dạy

lại cho đứa em từng điều từng điều một. Thầy của cô bé đã dạy em rất tốt. Cô bé đã đem những điều học được dạy lại cho đứa em.

Chân thật, hiện tại trẻ con đang bị ô nhiễm rất nghiêm trọng. Chúng ta phải mau mau dạy lại, phải mau ngăn chặn ngay từ đầu, đem loại trừ hết những thứ không tốt. Cho nên, từ khi trẻ còn nhỏ, chúng ta nên loại trừ truyền hình khỏi chúng. Trẻ một khi đã được mười mấy tuổi rồi thì bạn không thể ngay lập tức ngăn cấm được. Không chừng, con cái các vị lại đến tìm tôi để đánh nhau với tôi. Chúng sẽ nói: *“Mẹ em do nghe lời của thầy”*. Cho nên phải trình tự mà tiến. Giả như nó xem bốn tiếng đồng hồ thì bạn nói với nó: *“Bắt đầu từ tuần sau, con chỉ xem ba tiếng đồng hồ”*. Qua một tháng thì bạn chỉ cho xem hai tiếng đồng hồ. Nhưng mà trong quá trình này, bạn nên đem một số đĩa giáo huấn hay để cho chúng xem, cũng thử xem chúng có muốn nghe tôi giảng bài hay không. Nếu nghe thử mà chúng cảm thấy cũng rất có thu hoạch, như vậy thì dần dần bạn chuyển dịch chúng từ việc xem bạo lực, xem tình cảm sướt mướt, những câu chuyện về việc yêu sống yêu chết, chuyển đến việc có thể huấn tập những giáo huấn của Thánh Hiền. Chúng mà không xem truyền hình nữa thì sẽ không bị ô nhiễm.

Tiếp đến, chúng ta nâng cao trí huệ cho bản thân con cái, nâng cao đức hạnh của chính bản thân chúng. **Một người thật sự có đức hạnh và học vấn chân thật thì niềm vui sẽ không từ bên ngoài vào, mà từ bên trong phát xuất ra.**

Ngoài ra, cuộc trắc nghiệm đã hỏi các em mẫu giáo một vấn đề nữa là: *“Giả sử có một bạn học bị bệnh sốt rất cao, bệnh tình rất nặng. Em có bằng lòng đem áo khoác của mình cho bạn mượn để mặc hay không?”*. Câu đầu tiên, các em mẫu giáo trả lời là: *“Nếu em cho bạn ấy mượn thì mẹ sẽ mắng em”*. Câu thứ hai, chúng nói: *“Nếu em cho bạn ấy mượn mà bạn làm mất của em thì làm sao?”*. Bọn trẻ đều nghĩ đến điều này đầu tiên. Câu thứ ba, bọn trẻ nói: *“Em cho bạn ấy mượn, bạn sẽ lây bệnh cho em”*.

Không cần phải đợi đến khi chúng bước ra xã hội, trẻ còn nhỏ như vậy mà tâm từ bi tâm nhân từ của chúng đã bị người lớn nhỏ hết gốc rễ rồi. Người tính không bằng trời tính. Trẻ nhỏ mà hoàn toàn không có tâm nhân từ thì ai là người gặp nạn đầu tiên vậy? Chính là cha mẹ. Con người không có trí huệ thì cuộc đời đúng là khổ không thể nói. Chúng ta dạy trẻ nhỏ không biết nhân từ, đến sau cùng chúng ta nhận

phải là quả ác. Chúng tuyệt đối sẽ không đối xử nhân từ với bạn. Cho nên hiện nay, bạn rất khó tìm được đứa con có hiếu, tìm không ra một đứa trẻ luôn biết quan tâm chăm sóc đối với cha mẹ. Việc này là do ai tạo thành? Chúng ta phải tự mình mà phản tỉnh.

Thật không dễ để học được lên đại học! Rất nhiều cha mẹ của sinh viên đã phải thất lạng buộc bụng, hoặc đều phải vay mượn để cho con đi học. Cha mẹ hết lòng hết dạ để cho con cái được học hành. Đó không phải là một lòng một dạ đi thành tựu nhân cách của chúng hay thành tựu đạo đức cho chúng. Cho nên, mục tiêu mà sai thì kết quả cũng không có gì đáng nói.

Có một em sinh viên viết thư cho cha mẹ của mình. Con của họ một học kỳ viết ba lá thư. Độ dài của ba lá thư đó gộp lại cũng không dài hơn một bài báo điện tử, rất ngắn gọn. Cả lá thư đều viết rất là ầu, chỉ có một chữ thì viết rất nắn nót: "*Tiền*". Các vị sao mà cũng biết vậy? Không chỉ các vị biết. Khi chúng tôi đi đến diễn giảng ở trường trung học, vừa hỏi chữ đó là gì, chúng đều cùng nói một chữ: "*Tiền*". Hiện tại, cha mẹ ở trong mắt chúng chỉ là người cung cấp tiền mà thôi. Chúng tôi nghe xong đều cảm thấy rất là hoang mang. Khi mối quan hệ phụ tử mà chỉ xây dựng trên một chữ "*tiền*" thì nó sẽ rất lung lay, bất kỳ lúc nào cũng có thể sụp đổ. Vì thế, vị phụ huynh đó nói: "*Con mỗi học kỳ viết cho cha mẹ có ba lá thư. Thế nhưng con viết thư cho cô bạn học đồng hương thì lại triền miên bất tuyệt, lá thư nào cũng dày cộm*".

Bọn trẻ hiện tại không trọng nghĩa mà trọng lợi, lợi hại. Về sau thì sự việc lại diễn biến như thế nào? Diễn biến thành việc chúng làm ra các phiếu nộp tiền giả để đem về cho cha mẹ chúng. Vốn có thể chỉ cần nộp năm ngàn đồng thì chúng lại sửa thêm vài nghìn nữa. Cho nên, chúng ta nhìn thấy hiện tượng này không thể chỉ biết đau khổ mà phải tìm cho ra nguyên nhân. Nhân vẫn là cái gì? Vẫn là ở chỗ cha mẹ đã dạy sai. **Đức hạnh làm gốc, tri thức kỹ năng chỉ là thứ yếu.** Thứ tự này bị dạy sai rồi thì bạn hao tổn nỗ lực cả đời để rồi nuôi dạy ra một đứa con khiến bạn phải tức ói cả máu. Lúc đó, bạn kêu trời trời không hay, kêu đất đất không biết. **Con người không khai trí huệ thì sẽ phiền não không ngừng.** Cho nên từ khi trẻ còn nhỏ, chúng ta phải nên trường dưỡng tâm nhân từ, nhân hậu cho trẻ.

Chúng tôi ở Hải Khẩu thông thường cứ một tháng thì dắt bọn trẻ đi phóng sanh một lần, phải thực tiễn cho bọn trẻ. Chúng tôi cứ liên tục đi phóng sanh như vậy, phóng sanh những con như rùa, rắn nước. Con người chúng ta thật sự là rất lợi hại, lợi hại đến mức khiến cho vạn vật cũng phải bó tay với chúng ta. Những con bay trên trời, những con bò dưới đất, bơi trong nước, không con nào tránh khỏi. Cho nên con người chúng ta hiện tại bệnh tật rất là phức tạp.

Người nước ngoài thì không như vậy. Bạn xem, trong công viên ở nước ngoài, động vật có sợ con người hay không? Không sợ. Ở Úc Châu, người ta đối đãi với động vật vô cùng nhân từ. Đó là lý do tại sao Úc Châu rất đáng sống. Khi đi đến Úc Châu, tôi đã nhìn thấy đất đai của họ như thế nào, họ trồng rau trái như thế nào, cây trái lớn lên như thế nào. Hơn nữa, cây quả còn cho trái vừa lớn vừa ngọt. Bởi vì nhân tâm thiện lương cho nên mưa thuận gió hòa. Khi họ muốn mở một con đường, nếu phát hiện thấy trên những ngọn cây, nhánh cây cần đốn hạ đang có tổ chim thì họ sẽ ngưng lại. Họ sẽ đợi những con chim này nở xong, đủ lông đủ cánh biết bay. Chim bay đi rồi họ mới đến để chặt cây xuống. Xin hỏi, chúng ta có làm được như vậy hay không?

Cho nên, khi chúng ta tôn trọng đối với vạn vật, vạn vật tự nhiên sẽ tôn trọng chúng ta. Khi chúng ta tôn trọng đối với đại tự nhiên, đại tự nhiên mới tôn trọng chúng ta. Khi chúng ta không tôn trọng đại tự nhiên, đại tự nhiên sẽ đáp trả lại là thiên tai kéo đến triền miên. Đích thực là phải trường dưỡng tâm nhân từ của trẻ đối với vạn vật, đối với đại địa ngay từ lúc chúng còn nhỏ.

Mỗi lần chúng tôi phóng sanh, các học trò nhìn thấy đều rất phấn khởi. Bởi vì khi được phóng sanh, những con rùa cũng đều không bỏ đi. Chúng cứ đứng ở đó lộn nhào vài vòng như biểu diễn cho bạn xem, như ở đó bày tỏ lòng cảm ơn với bạn. Chúng còn giương cao đầu lên nữa. Những con rắn nước cũng vậy, dường như chúng cũng đang ở đó dùng ngôn ngữ cơ thể của mình để nói với bạn: “*Vô cùng cảm ơn ơn cứu mạng của bạn*”. Bọn trẻ cũng cảm thấy được một cách trực tiếp sự cảm kích đó của các loài động vật đối với các em. Cho nên các em vừa thấy thì cũng rất hoan hỷ. Các em từ nhỏ liền đã cảm thấy được việc phải nên yêu thương động vật cũng giống như yêu thương bạn bè vậy.

Lúc phóng sanh, chúng tôi đã từng nhìn thấy một con rùa lớn mỗi bước đều quay đầu nhìn lại, thậm chí dường như nó đã rơi nước mắt. Ngay cả động vật cũng biết tri ân báo ân. Cho nên, con người chúng ta thì không thể nào lại không sánh bằng con vật, càng không thể tàn nhẫn vô lương tâm. Sư tử dù rất hung hăng nhưng khi chúng ăn no rồi thì các con vật khác nhảy qua nhảy lại trước mặt, nó cũng mặc kệ. Nó có sự tiết chế. Chúng ta nếu không khéo tiết chế thì sẽ tạo thành tình trạng sinh linh đồ thán. Cho nên vẫn là phải trường dưỡng tâm nhân hậu cho trẻ. Đối với động vật phải cung kính. Đối với đại tự nhiên, đối với thực vật cũng phải cung kính.

Tôi thường nói với học trò: *“Khi các em đi leo núi, xin hỏi, ai là chủ nhân?”*. Bạn không sống ở trên núi, đương nhiên bạn không phải là chủ nhân. Cây cối là chủ nhân, động vật là chủ nhân. Có ai đi đến nhà người ta lại ăn nói lớn tiếng không? Chúng ta giải thích đạo lý cho trẻ thì phải làm sao khiến cho chúng thể hội được dễ dàng. Bạn đi đến nhà người ta, bạn ăn nói lớn tiếng, người ta nói: *“Làm gì có những đứa học trò vô lễ như thế! Làm gì mà không có gia giáo như vậy!”*. Cho nên, đi lên núi thì cũng không thể kinh động đến những chủ nhân này, bạn cũng phải đi nhẹ nói khẽ chứ không thể ăn to nói lớn. Việc này là để trường dưỡng tâm cung kính của trẻ. Và lại, tôi cũng nói với bọn trẻ: *“Nếu như các em nói lớn tiếng, âm thanh có sóng thanh sẽ gây chấn động. Có lúc có những hòn đá vì tiếng nói của các em có thể bị rơi xuống, có thể sẽ gây nguy hiểm cho người khác”*. Cho nên khi đi lên núi thì cũng phải có tâm cung kính.

Chúng tôi cũng thường nhìn thấy bọn trẻ cầm cây roi đập lên cây cối. Chắc là chúng coi phim võ thuật Thiếu Lâm Tự nhiều quá rồi nên thường hay làm tổn thương cây cối. Các vị bằng hữu! Nếu nhìn thấy tình trạng như vậy thì chúng ta phải làm sao? Nếu chúng ta lập tức đi đến nói: *“Con chưa thực hiện được “Đệ Tử Quy”, mau đi về ngay cho ta!”*, vậy thì bọn trẻ sẽ nói: *“Xui thiệt! Vừa làm chút việc xấu đã bị nhìn thấy, lần sau nhất định sẽ không để cho họ nhìn thấy nữa”*. Có phải vậy không?

Bạn trực tiếp trách mắng chúng một cách rất phẫn nộ, chúng có tiếp nhận hay không? Chúng sẽ không nhớ là chúng sai ở đâu. Chúng chỉ nhớ được là mình rất xui xẻo, lần sau sẽ cố gắng không để cho bạn nhìn thấy nữa là được rồi. Thật vậy, rất nhiều học trò đều có tâm thái như vậy. Chúng không phản tỉnh là việc chúng làm chưa tốt. Sự thông

minh của chúng không phải là để lập thân hành đạo mà sự thông minh của chúng là làm thế nào để người ta không trông thấy.

Cho nên, ngay lúc đó chúng tôi án binh bất động. Đợi đến khi lên lớp thì chúng tôi mới bắt đầu chỉ dẫn cho các em. Tôi nói: “*Các em học trò! Các em có biết con người cần thiết nhất là gì hay không?*”. “*Em ba ngày không ăn cơm, em vẫn có thể sống*”. Các vị không nên thông minh quá như vậy, tôi còn chưa diễn xong mà. Tôi nói tiếp: “*Các em mấy ngày không ăn cơm thì đói cũng không chết. Các em mấy ngày không uống nước thì cũng không chết. Nhưng mà có một thứ trong năm phút mà không có thì đảm bảo chúng ta sẽ mất mạng. Đó là gì vậy? Là dưỡng khí, là không khí. Cho nên không khí là ân nhân cứu mạng của các em, các em có biết không?*”. **Bạn không thể nói là không nhìn thấy không khí thì không biết ân đức của nó.**

Xin hỏi: Dưỡng khí, không khí từ đâu mà có? Là nhờ vào tác dụng quang hợp của cây cối. Cây cối ở đó để giúp bạn hết ngày này tới ngày khác, ngày ngày cứu mạng của bạn. Bạn đối với chúng phải mang ơn đội nghĩa. Bạn lại đi lấy roi đánh cây cối, như vậy gọi là vong ơn bội nghĩa, lấy oán mà trả ơn. Làm gì lại có người như vậy chứ! Bạn có cần nói chúng sai hay không? Nhưng bạn phải đem đạo lý nói với chúng, bản thân của chúng sẽ tự phản tỉnh. Có ai mà muốn người khác nói mình là vong ơn bội nghĩa kia chứ! Cho nên, chúng tôi cũng thường dẫn dắt như vậy để chúng đối với vật, đối với động vật, thực vật đều có thể sinh khởi được tâm cung kính, thậm chí là tâm yêu quý.

Trong “Đệ Tử Quy” thì “Nhập Tắc Hiếu” (*Ở nhà phải hiếu*) chính là dạy cung kính, “Xuất Tắc Đệ” (Biểu hiện người em) cũng là dạy cung kính, “Cần” dạy cung kính, “Tín” dạy cung kính. Đối với lời nói, chúng ta có cần cung kính hay không? Cần. “*Phàm nói ra, tín trước tiên*”. Nói chuyện mà có lời ác khẩu, có ý ngữ đều là không cung kính. Cho nên “tín” từ đầu đến cuối vẫn là dạy chúng ta trong tâm phải có thái độ cung kính.

Tiếp theo, “Phiếm Ái Chúng” có phải là dạy cung kính hay không? Phải. Chúng ta hãy xem: “*Phàm là người, đều yêu thương*”, “*Phàm là vật, đều yêu thương*”. Đối với cha mẹ thì chúng ta phải cung kính. Đối với trưởng bối, chúng ta cũng đều phải cung kính. Còn có ai mà chúng ta phải cung kính nữa? Tất cả mọi người đều có cha mẹ. Khi chúng ta không cung kính đối với họ thì cha mẹ của họ cũng sẽ đau

lòng. Cho nên chúng ta cần phải cung kính đối đãi với tất cả mọi người. Khi bạn cung kính đối với tất cả mọi người thì cha mẹ họ, người thân của họ sẽ vô cùng hoan hỷ. Bạn hôm nay đi đến nhà của bạn bè. Bạn rất tôn kính đối với cha mẹ của họ, hết sức quan tâm đối với cha mẹ của họ thì bạn của bạn sẽ có tình nghĩa sâu nặng với bạn hơn. Cho nên phải cung kính đối với tất cả mọi người.

Sự cung kính tuyệt đối không phải chỉ nói ở miệng mà phải thể hiện bằng hành động. Chúng ta nhất định phải dẫn dắt cho trẻ đối diện với già trẻ gái trai đều phải cung kính, phải giúp đỡ. Trên các phương tiện công cộng, chỉ cần nhìn thấy người già, thấy phụ nữ mang thai thì phải mau chóng nhường chỗ. Đây là áp dụng thực tiễn vào trong cuộc sống.

Chúng ta cũng cần tiến thêm một bước nữa để dẫn dắt trẻ nhỏ, đó là đối với những người tàn tật, những người khốn khổ trong cuộc sống, bạn càng phải cần cung kính. Bạn đối diện với một người tàn tật, bạn có thể nào lại biểu lộ ra ánh mắt khinh thường hay không? Bạn có thể nào cứ nhìn chăm chăm vào họ hay không? Như vậy đều không được. Bạn cứ nhìn chăm chăm thì họ sẽ rất khó chịu. Cho nên bất cứ lúc nào đối diện với người bị tàn tật, đối diện với những người rất khốn khổ thì tâm chúng ta phải sanh cung kính. Tiến thêm một bước là phải giúp đỡ họ trong cuộc sống. Cho nên, **các vị có thể thường xuyên đưa con cái đến thăm cô nhi viện, đến viện dưỡng lão. Con cái sẽ có thể thấy được: “Thì ra ở trong xã hội vẫn còn có nhiều người như vậy đang cần sự giúp đỡ”**. Tâm nhân từ của chúng sẽ được trường dưỡng.

Ngoài việc nhiều người cần đến tình yêu thương như vậy, đối với người xấu, chúng ta có cần phải yêu thương hay không? Đối với người xấu thì chúng ta có cần quan tâm hay không? Cần. Tôi còn nhớ vài tháng trước có xảy ra một vụ trọng án, là sự kiện Mã Gia Tước. Sự kiện Mã Gia Tước đã dẫn đến sự xem trọng của mọi người đối với giáo dục đạo đức. Bởi vì việc học của Mã Gia Tước rất tốt. Mã Gia Tước đã tham gia một số hoạt động thi đua toàn quốc và còn được giải. Nhưng ngược lại, Mã Gia Tước đã làm ra những sự việc không có cách nào cứu vãn được. Rất nhiều người xem thấy bài báo vụ việc này đều có chung một phản ứng là *“Nếu bắt được thì hãy mau đem xử bắn! Người như vậy không thể nào tha thứ”*. Tôi thường nghe được cách nói như vậy. Bởi vì chúng ta là người làm sự nghiệp giáo dục,

khi chúng ta nhìn thấy một đứa trẻ còn chưa bước ra xã hội mà lại làm ra một sự việc không thể nào cứu vãn nổi, chúng ta không trách em mà chúng ta phải tìm hiểu nguyên nhân. Nguyên nhân là ở đâu? Cuộc đời đứa trẻ này vẫn chưa cất cánh bay lên thì đã bị hủy hoại rồi. Giáo dục gia đình đã dạy em cái gì? Giáo dục của nhà trường đã dạy em cái gì? Giáo dục của nhà trường có dạy dỗ các em phải khoan dung như thế nào hay không? Có dạy làm sao để khống chế tâm tư? Có dạy suy nghĩ thay cho người khác như thế nào hay không? Các em không được học cách làm người, nên đã tạo ra sai lầm không thể cứu vãn trong cuộc đời.

Đối với người xấu, chúng ta cũng phải yêu thương, bởi vì con cái các vị đều học “Đệ Tử Quy” còn chúng thì không được học cho nên chúng không hiểu. Vì thế, bạn không những không thể phê phán các em mà bạn càng phải tự mình làm cho tốt “Đệ Tử Quy”, khiến cho các em nhìn thấy mà bị cảm động. Vậy thì bạn có thể ảnh hưởng đến những người này, có thể cảm hóa những người này. Cho nên, đối diện với người xấu, chúng ta cần phải khởi lên cái tâm yêu thương. Tiếp đến, chúng ta lấy thân làm gương để mà dẫn dắt các em.

Chúng ta hãy tỉ mỉ quan sát! Mã Gia Tước giả như được học qua “Đệ Tử Quy” thì em sẽ không làm như vậy. Bởi vì *“phàm là người, đều yêu thương”*, *“lời nhường nhịn, tức giận mất”*, không có ai dạy em những điều này. Xin hỏi, những bạn học bị giết có phải toàn bộ sai trái đều nằm ở Mã Gia Tước hay không? Cũng không phải. Vì sao mà những người bạn học đó lại rước phải cái họa sát thân cho mình vậy? Bởi vì chúng cũng chưa được học: *“Anh thương em, em kính anh”*, *“không nịnh giàu, chớ khinh nghèo”*, không nên đi hiếp đáp người nghèo. *“Khen người ác, tức là ác. Ác cùng cực, tai họa đến”*. Bạn dùng lời nói khích bác em, đến sau cùng thì em sẽ tức nước vỡ bờ. Cho nên, việc học làm người là cấp bách không thể chậm trễ bởi điều này có thể ảnh hưởng cả một đời.

Trong những người bạn học đó có một đứa trẻ vốn dĩ có thể đã bị giết nhưng sau đó đã tránh được kiếp nạn. Bởi vì em bạn học này đã từng có một lần chủ động bới cơm dùm cho Mã Gia Tước. Chính nhờ tâm nhân từ này, tâm cung kính này mà em đã hóa giải được một đại tai kiếp của cả đời em. Cho nên, thừa các vị bằng hữu! Con cái, học trò của chúng ta có thể gặp dữ hóa lành thì phải xem tâm thiện của chúng.

Tốt rồi! Tiết học này chúng ta chỉ học đến đây. Xin cảm ơn mọi người!
A Di Đà Phật!

Tập 32

Xin chào các vị bằng hữu!

Chúng ta vừa nói đến, đối với tất cả mọi người, chúng ta phải cung kính, phải có lòng yêu thương, bao gồm cả việc đối với người xấu cũng không ngoại lệ. Bởi vì thời đại hiện nay đang thiếu dần sự giáo dục. Người Trung Hoa đã mất đi sự giáo dục của Thánh Hiền từ hai đến ba thế hệ rồi. Bởi vì *“tiên nhân bất thiện”*, cha mẹ họ vô tri không biết đạo đức. Chúng ta không lời gì để nói, cũng không thể trách họ vì không có ai dạy họ. Chúng ta phải ngừng việc chỉ trích, phê bình người khác, phải đề khởi sự quan tâm, bao dung của chúng ta. Khi chúng ta hiểu được rồi thì phải có sứ mệnh này, có phần trách nhiệm này, đem những giáo huấn Thánh Hiền truyền phát lại cho những người có duyên bên cạnh chúng ta.

“Phiếm ái chúng”, yêu thương những người thân, bạn bè bên cạnh chúng ta phải thực tiến từ chỗ nào vậy? “Đệ Tử Quy” có nói: *“Mình có tài, chớ dùng riêng. Người có tài, không chỉ trích”*. Bản thân mình có năng lực thì phải chủ động đi giúp đỡ người khác. Người khác có tài hoa thì tuyệt đối không nên đổ kỵ với họ, hễ có sự đổ kỵ thì tâm cung kính của chúng ta đã mất đi rồi. Thời đại hiện nay, người ta rất sợ giúp đỡ người khác, sợ bản lĩnh của mình bị người ta học mất.

Tôi có nghe một bài báo cáo. Có hai chị em nọ ngồi thảo luận với nhau. Người chị nói: *“Hôm nay có một đứa bạn học hỏi chị bài toán này làm như thế nào, chị biết làm nhưng chị không chỉ cho nó”*. Đứa em nói: *“Nếu là em thì em sẽ chỉ cho nó biết, nhưng em sẽ chỉ cho nó làm sai bài toán”*. Hiện tượng này hiện nay đang tồn tại. Vì sao vậy? Bởi vì trẻ từ nhỏ đã được dạy cạnh tranh, cho nên không thấy được người tốt, tâm lượng càng ngày càng nhỏ hẹp. **Tâm lượng vừa nhỏ hẹp thì phước phần cũng giảm xuống**. Tâm lượng hễ nhỏ hẹp thì

sẽ không biết lấy dài bù ngắn, sẽ không biết thấy người tài mà muốn học theo, thế là rước lấy cho cuộc đời những họa hại rất lớn. Cho nên chân thật chúng ta phải luôn luôn giáo huấn cho trẻ: *“Tự mình có khả năng giúp đỡ người khác thì phải tận thêm một phần sức lực”*.

Vậy giúp đỡ cho người khác thì có lợi ích gì? Đương nhiên người giúp người thường được người giúp lại. Vì sao rất nhiều người khi xảy ra chuyện thì lại có rất nhiều bạn bè tranh nhau để giúp đỡ họ? Đó đều không phải ngẫu nhiên. Vì sao khi chúng ta có chuyện thì không có một người nào đến giúp đỡ chúng ta vậy? Nhân chính là ở việc thời thời, khắc khắc rộng kết thiện duyên.

Tôi còn nhớ khoảng thời gian tôi đi học thêm, lúc đó học phụ đạo mười môn, tổng cộng có mười ba môn. Các vị bằng hữu sẽ rất khó tưởng tượng từ môn âm nhạc, môn mỹ thuật cho đến môn thể dục, môn nào tôi cũng đều phải học thêm, vả lại đều phải thi từ đầu đến cuối. Tôi lúc đó đã lâu không đụng đến sách giáo khoa, có một số môn đã mười mấy năm không hề đụng đến, nhưng mà khi tôi đi thi thì tôi rất có lòng tin. Vì sao vậy? Bởi vì mục tiêu của tôi kiên định, tôi nhất định phải làm giáo viên. Thi một năm mà không đậu thì tôi sẽ thi hai năm, thi hai năm không đậu thì tôi sẽ thi ba năm, thi chừng nào đậu thì thôi. Cho nên mục tiêu là xác định. Rất nhiều người vì đường dài mà bỏ cuộc giữa chừng, họ không thể kiên nhẫn.

Bởi vì, thứ nhất, tôi đã rất kiên định. Thứ hai, tôi rất chuyên chú, không nghĩ ngợi gì khác, không nghĩ này, nghĩ nọ (chắc bởi vì tôi không có bạn gái). Người ta có bạn gái cho nên người ta phân tâm. Cho nên khi làm việc thì phải chuyên chú. Tiếp đến, thứ ba, thái độ khi đọc sách và thái độ khi nghe giảng của tôi chính là: Bài giảng hôm nay sau khi học xong thì tôi phải nắm hết. Nếu như hôm nay học xong mà tôi còn có chỗ nào đó chưa hiểu thì tôi sẽ lập tức chạy đi tìm vị thầy đó. Nếu như vị thầy đó đi quá nhanh, tôi đuổi theo không kịp thì tôi sẽ đi tìm người bạn học giỏi môn đó nhất để thảo luận. Việc học tập tuyệt đối không thể cứ gác lại đó, mà phải ngay lập tức hiểu. Bạn mỗi ngày đều gác lại một ít, đến sau cùng dồn lại sẽ rất nhiều, lúc đó sẽ không thể làm gì cả. Cho nên: *“Việc hôm nay, hôm nay làm”*.

Còn có một điểm làm tôi ấn tượng sâu nhất. Đó là bất kỳ một bạn học nào đến hỏi tôi, tôi đều nhất định tận tâm, tận lực hướng dẫn. Kết quả là chúng tôi vô tình trồng cây, cây lại thành hàng. Chúng tôi chỉ giúp đỡ người khác một cách tự nhiên, ví dụ như bài toán này tôi không

phải biết làm nhưng mà biết dạy người khác cách làm. Vì chúng tôi thường hướng dẫn cho người khác nên cảnh giới được nâng thêm một bậc. Khi đề tài đó thay đổi thì rất nhiều người không thể tính. Cho nên, chúng ta luôn luôn chỉ dẫn người khác phải làm thế nào để hóa giải vấn đề, thì tuy là đề mục làm ít nhưng cảnh giới nâng cao rất nhanh. Điều này đích thực đã ấn chứng được việc bố thí pháp thì được thông minh trí tuệ.

Trong hơn bốn tháng đó, môn toán tôi học không có bao nhiêu bài; các bạn khác còn đem một số bài của lớp học thêm khác để nghiên cứu với tôi. Tôi ngay cả bài trong lớp học thêm của mình cũng chưa làm hết, thế nhưng thi năm thứ nhất, tôi được tám mươi tám điểm môn toán. Năm thứ hai tôi lại tham gia kiểm tra. Tôi cũng đã hơn một năm không làm bài toán nào, thế nhưng lúc thi thì đạt được chín mươi điểm. Vì sao vậy? Học tập thật sự vững vàng là khi bạn dạy người khác cách làm như thế nào thì toàn bộ suy nghĩ cách để làm, bạn đã vững vàng rồi, không phải chỉ là biểu hiện cách tính toán bên ngoài như thế nào. Năm thứ ba, khi thi chính thức để làm giáo viên, tôi lại được tám mươi tám điểm. Vì thế, tôi thật sự đã cảm nhận được bố thí pháp thì được thông minh trí tuệ, chân thật bất hư. Cho nên chúng ta dạy trẻ: *“Mình có tài, chớ dùng riêng”*, tự mình tiến bộ nhiều nhất, đây mới là chân tướng.

“Không nịnh giàu, chớ khinh nghèo”. Đối với người nghèo, chúng ta cũng phải tôn trọng. Đòi người có được mấy lần lên xuống, chúng ta không thể *“giậu đổ bìm leo”*, đây là không có tâm cung kính đối với người. Kỳ thực, khi làm một người không biết cung kính đối với người khác thì người bị tổn hại trước tiên là ai vậy? Chính mình. Đúng vậy! Tâm niệm của mình đã sai rồi thì sẽ ảnh hưởng đến trạng thái thân tâm của chính mình. Khi làm một người không biết cung kính đối với người khác thì trên gương mặt của người đó sẽ không còn thấy ánh sáng nữa. Khi làm một người luôn biết giúp đỡ người khác, bạn mà nhìn người đó thì sẽ thấy ánh sáng trên gương mặt của họ. Cho nên: *“Không nịnh giàu”*. Khi chúng ta đi nịnh hót, bợ đỡ người khác thì cái tâm đó đã không còn đáng mến nữa mà rất khó coi.

“Người không rảnh, chớ nảo phiền. Người bất an, không quấy nhiễu”. Có sự cung kính và yêu thương đối với người khác chính là áp dụng vào từng li, từng tí trong việc xử sự giữa người với nhau trong cuộc sống. Khi bạn muốn nói chuyện với ai thì trước tiên cần phải

quan sát xem họ hiện tại có bận hay không. Bạn xem, hiện nay rất nhiều trẻ nhỏ, trong khi mẹ của chúng đang nấu thức ăn, chúng hề có bất kỳ vấn đề gì thì lập tức chạy vào, nhất định bắt người mẹ phải trả lời với chúng. Đây là không cung kính đối với cha mẹ. Cha mẹ đang phải nấu thức ăn, bạn phải cảm thông cho cha mẹ chứ, đợi nấu xong đã rồi hãy xử lý. Cũng như vậy, khi chúng ta làm phiền người khác, bạn cũng phải quan sát trạng thái trước mắt của người khác, phải luôn luôn đồng tình, cảm thông cho người khác thì họ sẽ có thể cảm nhận được sự tôn trọng của bạn.

“Người bất an, không quá nhiều”. Bạn nhìn thấy em gái của mình hôm nay tâm tình không được tốt. Cô ấy trở về mặt mày ủ rũ, ngồi ở đó chau mày, chau mặt. Cô ấy có an hay không? Không an. Vào lúc này, bạn có thể đến nói cười hơn hờ được hay không? Bạn nhất định phải có thể cảm nhận được vào lúc này cái gì nên nói, cái gì không nên nói. Nếu như không nên nói thì bạn cũng đừng cố nói. Nếu không, bạn nói xong thì cô em lại cảm thấy phiền thêm mà nói: *“Chỉ cứ mặc kệ em đi!”*

Cho nên, khi chúng ta phát hiện cô ấy tâm đang rất hỗn loạn, vào lúc này nói chuyện với cô ấy không thích hợp. *“Người bất an, không quá nhiều”.* Nhưng bạn cũng phải bày tỏ lòng quan tâm đến với cô ấy. Vào lúc đó, bạn không nên nhìn vào mặt của cô ấy, mà hãy rót một ly nước mang đến trước mặt cô ấy và để xuống đó, sau đó thì bạn hãy rời đi. Cô ấy đang cảm thấy tuyệt vọng: *“Người thế gian thật là vô tình”*, đột nhiên động tác này của bạn vừa thực hiện thì tâm tình của cô ấy có thể sẽ nhẹ nhàng trở lại. Ly nước này cô ấy uống vào thì tâm trạng sẽ tốt hơn được một nửa. **Cho nên, con người chỉ cần cảm nhận được có người đang quan tâm họ, họ liền từ từ sản sinh ra được sức mạnh.** Đợi đến khi cô ấy tâm tình lắng trở lại, cô ấy sẽ tìm ai để nói chuyện trước tiên? Đương nhiên là tìm bạn trước tiên rồi. Bạn một khi luôn cảm nhận được sự cần thiết của cô ấy, cô ấy không tìm đến bạn để nói chuyện thì tìm ai nói chuyện bây giờ? Cho nên làm rất nhiều việc không nên quá vội vàng, phải tùy thời cơ mà làm.

“Người có lỗi, chớ vạch trần. Việc riêng người, chớ nói truyền”. Đây cũng là một loại tâm cung kính.

“Khen người thiện, tức là tốt. Người biết được, càng tốt hơn”. Cung kính đối với người thiện, tán thán đối với người thiện thì có thể khiến cho nhiều người học tập với người đó hơn.

“Khen người ác, chính là ác. Ác cùng cực, tai họa đến”. Bạn không biết cung kính đối với người ác, có thể họ sẽ quay lại cắn bạn. Lúc đó, bạn sẽ mất nhiều hơn là được. Cho nên trong lời nói phải có sự khoan dung. Khi họ phạm phải sai lầm, bạn nhìn thấy rất rõ ràng nhưng mà không phê bình họ. Nhưng khi họ có một chút gì đó tốt thì hãy cho họ sự công nhận. Họ sẽ suy nghĩ: *“Mình có một chút tốt mà người ta đã công nhận. Điều không tốt của mình người ta nhìn thấy rõ ràng mà vẫn khoan dung”*. Họ sẽ cảm nhận được sự dụng tâm này của bạn, sẽ dần dần phát triển về hướng tốt hơn. Họ càng tốt thì bạn càng tán thán họ, họ sẽ nghĩ: *“Mình làm việc xấu, bản thân không những tâm bất an mà còn bị người ta xem thường, chi bằng làm một ít việc tốt thì hay hơn”*. Vì vậy, chân thật là đối với người khác, phải dẫn dắt từng bước một.

“Hễ nhận cho, phân biệt rõ. Cho nên nhiều, nhận nên ít”. Không nên tranh với người, có thể cho người nhiều một chút cũng không sao. Sau khi nhường nhịn thì bạn thành tựu được học vấn của mình, dần dần bạn sẽ loại trừ được vấn đề nghiêm trọng nhất là tâm tham. Tâm càng không tham thì học vấn nâng cao càng nhanh. Nhưng xin hỏi: Sau khi bạn đã nhường nhịn rồi thì bạn sẽ không có nữa có phải không? Càng nhường thì có càng nhiều. Cho nên đây là chân tướng. Bạn phải dùng sự hành đạo của mình để ẩn chứng.

Tôi còn nhớ, khi tôi đi đến Hải Khẩu, trước đó một tháng, tôi thường đi mua trái cây. Kết quả là đi mua trái cây nhiều nên tôi đã quen thân với một cô bán trái cây. Chúng ta nói đi đến đâu cũng là một mảng hoan hỷ. Mỗi lần tôi đều mua ở chỗ của cô, sau đó thì bắt đầu quan tâm đến vấn đề giáo dục con cái của cô. Tôi còn tặng cho cô một quyển “Đệ Tử Quy”. Sau đó, mỗi lần tôi đến mua, khi tôi chuẩn bị trở về, cô nhất định lựa thêm vài loại trái cây bỏ thêm vào trong túi trái cây của tôi. Cho nên, con người với con người đích thực là bạn kính người ta, người ta sẽ kính lại bạn. Đây là tất nhiên.

Sau một tháng, bởi vì chúng tôi còn phải tiếp xúc với rất nhiều thầy cô và phụ huynh, kết quả là trong nhà bếp của tôi cũng không biết là từ đâu mà lại có trái cây, cũng không biết là ai đã tặng. Sau đó, tôi không còn cơ hội để gặp lại cô bán trái cây này nữa. Đây cũng là một việc tôi cảm thấy có chút đáng tiếc vì không thể quan tâm thêm về việc giáo dục con cái của cô nữa. **Chân thật khi chúng ta biết “xả” thì chúng**

ta sẽ nhận được càng nhiều thứ hơn, bởi vì cái “xả” của bạn phát xuất từ tâm chân thành mà người tiếp nhận cũng sẽ rất chân thành muốn hồi đáp. Cho nên con người không nên sợ xả.

“Sắp cho người, trước hỏi mình”. Bất kỳ lời nói, hành vi nào chúng ta sắp làm đối với người khác thì trước tiên hãy tự hỏi: Lời nói, hành vi như vậy mà người khác làm đối với mình thì mình có tiếp nhận hay không? Nếu như chính mình không thể tiếp nhận thì chúng ta không thể đối đãi như vậy đối với người khác. Cho nên, *“Hành đốc kính”* là áp dụng trong việc cung kính đối với người, đối với việc, đối với vật.

“THÂN NHÂN” (Gần người hiền)

Phía sau, “Đệ Tử Quy” nói “thân nhân”, vậy thì thân cận người nhân đức có cần phải cung kính hay không? Đương nhiên là cần. Trong việc cầu học vấn, có một mấu chốt rất quan trọng gọi là: *“Một phần thành kính được một phần lợi ích, mười phần thành kính được mười phần lợi ích”*. **Một người có đạo đức học vấn tốc độ nâng cao không phải là do bên ngoài quyết định mà là tâm thành kính của họ quyết định. Cho nên, gần người nhân thì bạn phải cung kính.**

“CÓ THỪA SỨC THÌ HỌC VẤN”

Đối với học vấn, chúng ta có cần cung kính hay không? Cung kính đối với học vấn như thế nào? Hai câu đầu tiên trong “Đệ Tử Quy” đã nói: *“Không gắng làm, chỉ học vấn. Chỉ bề ngoài, thành người nào”*. Một người mà hình thành khí chất phù phiếm thì sẽ không tôn kính đối với học vấn. Nhưng *“nếu gắng làm, không học vấn”*, bạn chỉ biết làm tới, không đọc Kinh sách, đều không nghe giảng để rồi *“theo ý mình, mù lẽ phải”*. Bạn vẫn còn chưa làm rõ chân tướng, chỉ dựa vào suy nghĩ cách làm của mình để làm thì có thể sẽ hoàn toàn ngược lại với giáo huấn của Thánh Hiền. Vì vậy, việc cầu học vấn nhất định phải xem trọng việc giải hành tương ứng. Giải được càng sâu thì giúp đỡ bạn càng nhiều trong việc thực hành. Việc thực hành càng thiết thực thì sự lý giải sẽ càng sâu, càng rộng. Cả hai bánh xe này đều cần phải cùng nhau chuyển động, chỉ quay một bánh thì đi không được, là xoay trên không. Cho nên việc học vấn phải xem trọng giải hành như nhau. Đây là thái độ chính xác của bạn đối với việc cầu học vấn.

Cầu học vấn còn phải một môn thâm nhập, không thể tham nhiều, cũng không thể cầu nhanh. Một người khi có tâm tham nhiều, cầu nhanh thì tâm đã mất đi sự cung kính.

Tiếp theo, chúng ta hãy xem câu kế tiếp trong “Đệ Tử Quy”: “*Cách đọc sách, có ba điểm. Tâm mắt miệng, tin đều trọng*”. Có nghĩa là khi đọc sách phải chuyên chú, phải cung kính đối với sách vở, phải cung kính đối với thầy cô.

“*Mới đọc đây, chớ thích kia. Đây chưa xong, kia chớ đọc*”. Cho nên trong việc đọc sách, bạn không thể tâm thần bất định, không thể ngoài mặt đang đọc sách mà trong đầu thì không biết đang suy nghĩ đi về đâu rồi. Đây là không cung kính đối với học vấn.

“*Thời gian ít, cần chăm chỉ. Công phu đủ, đọc liền thông*”. Đối với việc cầu học vấn, bạn không thể nào bỏ mặc, buông trôi, học mười năm mà dường như sự trưởng thành cũng không có. Như vậy thì đối với học vấn không có cung kính. Cho nên, đối với học vấn thì cung kính như thế nào? Phải thường xuyên kiểm điểm lại công phu tháng sau so với tháng này có “*Ngôn trung tín, hành đốc kính*” hay không, tháng sau có “*thận tư, minh biện*” so với tháng này hay không. Đây chính là trọng điểm. Con người quý ở tự tri. Bạn không thể học nhiều mà ngay cả chính mình đang nâng lên hay thụt lùi cũng không biết. Vậy thì quá mơ hồ, không rõ ràng. Cho nên nhất định phải luôn kiểm điểm công phu của chính mình. **Sự kiểm điểm trực tiếp nhất, tốt nhất chính là xem xét từ việc bạn khởi tâm, động niệm.** Cho nên chúng ta không thể nào gặp được học vấn Thánh Hiền trước mặt mà lại mắc sai lầm, càng không thể đem học vấn Thánh Hiền để làm trò tiêu khiển, giải trí.

Rất nhiều người lại đem học vấn ra để nghiên cứu. Họ nghiên cứu cũng rất hay, còn nhận được rất nhiều danh xưng. Nhưng mỗi quan hệ vợ chồng, họ làm không tốt. Ngay cả con cái họ cũng không dạy cho tốt. Việc này đích thực là đang chơi trò chơi giáo dục Thánh Hiền. Ngay cả người trong nhà cũng không tán đồng với học vấn Thánh Hiền, thậm chí người nhà còn nghĩ những học vấn Thánh Hiền là giả, bởi vì chúng ta chưa biểu diễn tốt. Cho nên đối với học vấn, chúng ta phải có phần trách nhiệm này. Chúng ta là biểu hiện cho Thánh Hiền nhân, không thể nào làm hỏng đi sự tôn trọng của người khác đối với học vấn. Cho nên ngay cả việc cầu học vấn cũng phải cẩn thận, kỹ càng, cũng phải cung cung, kính kính.

Phía trên đã nói, đối với người, đối với vật, đối với việc cho đến đối với học vấn, chúng ta đều phải cung kính. Điều này thật sự khiến cho chúng ta thể hội được tâm cung kính đều có thể đề khởi vào mọi lúc,

ở mọi nơi khi xử sự, đối người. Cho nên: *“Nhất chân nhất thiết chân”*. *“Nhất”* có nghĩa là gì? Nghĩa là tâm cung kính. Cho nên quyển sách *“Lễ Ký”* vô cùng quan trọng. Mở quyển *“Lễ Ký”* ra, trong đó có một trang gọi là *“Khúc Lễ”*. Trong *“Khúc Lễ”* có một câu nói là: *“Vô bất kính”*. Bạn xem, hạt nhân của lễ nghĩa, câu đầu tiên nói với bạn là gì? Là *“kính”*. Vả lại kính ở chỗ nào? Không có một chỗ nào mà không phải kính, thậm chí trong những lúc bên cạnh không có ai, bạn cũng phải kính. Dù xung quanh không có người nhưng vẫn còn rất nhiều bàn ghế, đèn, bảng, bạn không thể nào vứt chúng chỏng chơ được. Cho nên từ chỗ này, chúng ta có thể nhìn thấy Thánh Hiền nhân đặc biệt nhấn mạnh ở *“thận độc”*. Khi không có ai bên cạnh thì chúng ta vẫn phải cung cung, kính kính như vậy.

Ngày xưa có một vị đại thần phò tá Hoàng Thượng tên là Triệu Tuyên Tử. Hoàng Thượng của ông thật không biết chuyện, mà ông thì rất trung thành, cho nên ông luôn luôn khuyên can Hoàng Thượng của mình. Kết quả, vị Hoàng Thượng này cũng không biết kiên nhẫn, đột nhiên nảy ra một ý nghĩ rất xấu xa, liền đi thuê một tên sát thủ muốn giết chết Triệu Tuyên Tử. Nếu như ý muốn đó của vị Hoàng Thượng này mà thực hiện thành công thì các vị nghĩ xem sẽ xảy ra hệ quả như thế nào? Tất cả thần dân đều sẽ đau lòng, thất vọng. Bởi vì một người lãnh đạo không có trí huệ thì tuyệt đối sẽ tự hủy hoại đi chính mình, thậm chí là hủy hoại luôn cả quốc gia. Tên sát thủ này đi đến nhà của Triệu Tuyên Tử, lúc này khoảng ba giờ sáng, còn rất sớm. Trời còn chưa sáng, Triệu Tuyên Tử đã mặc quan phục ngay ngắn chỉnh tề để đợi giờ thượng triều, sau đó ngồi ở đó hơi nhắm mắt để dưỡng thần. Tên sát thủ này nhìn thấy vị quan Triệu Tuyên Tử trong lúc không có người mà ông vẫn giữ thái độ lễ độ, cung kính. Sự oai nghi đó của ông đã khiến cho tên sát thủ vô cùng cảm động. Sát thủ nghĩ: *“Một người có lễ nghi như vậy thì nhất định là một trụ cột của quốc gia. Ta mà giết ông thì ta thật có lỗi với đất nước. Nhưng mà ta lại nhận lời Hoàng Thượng để đến thực hiện công việc này. Nếu ta không giết ông ấy thì ta đã thất tín, mà nếu giết ông thì ta thất nghĩa với cả thiên hạ rồi”*. Thế là tên sát thủ này đã tự mình đâm đầu vào cây Hòe tự sát. Cho nên, sự cung kính của một người đã có thể khiến cho người khác sanh khởi được tâm ý bội phục đến như vậy. Vì vậy, chúng ta vẫn phải *“vô bất kính”*, lúc nào cũng có thể đề khởi được tâm cung kính. Đây là thuộc về bộ phận của *“hành đốc kính”*.

Điều thứ ba trong tu thân là “Trừng phần”

Điều thứ ba trong tu thân là phải “*trừng phần*”. “*Trừng phần*” rất quan trọng. Một người mà muốn “*ngôn trung tín, hành đốc kính*”, việc trước tiên nhất định phải làm được là bắt đầu từ “*Trừng phần, truất dục*”. Một người mà dục vọng quá lớn thì sẽ chỉ nghĩ đến chính mình. Vậy thì họ làm sao “*ngôn trung tín, hành đốc kính*”! Cho nên chỗ hạ thủ nhất định phải “*truất dục*”, phải “*trừng phần*”. **Một người ngay cả tính khí của mình cũng không thể kiềm chế được thì người đó sẽ cung kính đối với người khác hay sao? Ngôn ngữ của người đó có khiến người ta dễ chịu hay không? Không thể nào.** Chúng ta thường nói: “***Nhất niệm sân tâm khởi, bách vạn chương môn khai***”. Vì vậy, sự phần nộ rất có uy lực. Những đạo lý rất trừu tượng này, Lão Tử Tông rất giỏi dùng một số thí dụ cụ thể để cho chúng ta lĩnh hội được những đạo lý này. Cho nên, đối với “*dục*” và “*nộ*”, có một câu cách ngôn thường nói như thế này: “*Nộ là mãnh hổ*”, “*dục là vực thẳm*”.

“*Nộ là mãnh hổ*”. Con hổ đem lại cho bạn cảm giác rất hung mãnh. Những động vật khác ở bên cạnh nhìn thấy nó thì rất sợ hãi, đều “*kính nhi viễn chi*”. Vì thế, một người thường hay nổi lửa giận không thể kiềm chế được thì cũng giống như một con mãnh hổ, khiến cho tất cả người nhà, đồng nghiệp đều giống như ở trong địa ngục vậy. Cho nên, cái “**nộ**” này không thể chấp nhận được.

“*Dục là vực thẳm*”. Có ý nghĩa là dục vọng một khi đã lọt xuống thì không có đáy, chớp mắt đã đọa lạc. Vì vậy mà phải “*trừng phần*”, “*truất dục*”. Chữ “*trừng*” và chữ “*truất*” này có nghĩa là phải biết cách tiết chế tính khí của chính mình, tiết chế dục vọng của chính mình. Đây chính là công phu tu dưỡng của bạn.

Tục ngữ nói: “*Người điều chế được tâm tư mới có thể nắm vững được tương lai*”. Người không thể điều chế được tâm tư thì có nắm vững được tương lai hay không? Có thể sau mỗi lần họ nổi cơn giận dữ thì những nỗ lực trước đây đã làm ra đều uổng phí rồi, giống như lấy đá đập vào chân của mình. Rất nhiều người sau khi nổi giận đều cảm thấy rất hối hận. Đến sau cùng không phải giận người nào khác mà họ giận chính mình vì sao mà nhẫn không được.

Rất nhiều người đều thường nói: “*Nếu như theo tính khí trước đây của tôi thì tôi không chỉ có như vậy đâu*”. Công phu của người đó thật còn kém lắm.

Làm thế nào để xoay chuyển tính khí phần nộ, làm thế nào để cho tính khí được tốt? Các vị bằng hữu, các vị dùng phương pháp gì? Hít thở sâu, rồi nói: “*Đừng tức giận!*”. Nếu một lúc sau mà cũng không lấy lại được tinh thần thì phải làm thế nào?

Chúng ta hãy xem việc ***hít thở thật sâu***.

Các vị tính là sẽ hít thở bao nhiêu cái? Việc hít thở sâu đó sẽ khiến cho bạn cảm thấy tâm tư, thân thể được nhẹ nhõm, nói lỏng ra một chút, nhưng mà bạn ở đó nhìn đối phương rồi hít thì tim cũng như thế nào? Còn phương pháp nào khác hay không? Ồ, ***đọc sách Thánh Hiền***. Vào lúc này thì tìm sách Thánh Hiền ở đâu đây?

Tôi biết một phương pháp cũng rất hay. Bởi vì ta học “*Đệ Tử Quy*”, khi sắp nổi cơn thịnh nộ thì ***nhớ đến: “Lời nhường nhịn, tức giận mất”; “Phàm là người, đều yêu thương”, không thể nổi giận; “Thế phục người, người không phục. Lý phục người, tâm mới phục”***. Phương pháp này rất hay. Giả như bạn đọc thuộc lòng “*Đệ Tử Quy*”, đột nhiên khi xảy ra chuyện thì những Kinh văn đó như một luồng ánh sáng chiếu rọi vào trong tâm khảm của bạn.

Còn phương pháp nào nữa hay không? ***Niệm “A Di Đà Phật”***. Là người tin Phật thì sẽ niệm “*A Di Đà Phật*”, “*A Di Đà Phật*”, “*A Di Đà Phật*”, đem nó đè nén xuống. Người tin Giêsu, Kitô thì mau niệm “*Giêsu*”, “*Kitô*”, người tin Thiên chúa giáo thì niệm “*Amen*”, đem nó chế phục lại. Đây cũng là một phương pháp.

Sự tu dưỡng của các vị thật sự rất tốt. Các vị đều biết dùng những phương pháp hay như vậy. Vậy còn phương pháp nào nữa không? ***Sám hối*** à. Vậy thì sự tu dưỡng của các vị quá cao rồi! Vị bằng hữu này đang sống trong thế giới cảm ơn. Sám hối việc trước đây có thể chúng ta không thể qua lại với họ, cho nên bây giờ họ cũng không thể qua lại với ta. Có phải là như vậy hay không? Không phải. Xin cho tràng pháo tay! Bởi vì trước đây chúng ta đã đắc tội với họ cho nên bây giờ họ nổi giận với mình cũng là lẽ đương nhiên. Chúng ta phải bao dung.

Câu trả lời của các vị đều không giống với những người nơi khác.

Có một số bằng hữu nói: *“Tôi sẽ đi mua thật nhiều đồ ăn rồi ăn, đem tâm tư đè nén trở lại”*. Vậy đè nén được bao lâu? Phương pháp này gọi là trị theo triệu chứng. Ăn uống thật nhiều, chạy bộ, làm cho quên nó đi, có phải không? Vị bằng hữu đó vừa nói là sẽ đi mua thật nhiều đồ ăn để ăn, kỳ thực tôi vừa nhìn đã nhận ra rồi. Bởi vì mặt của anh có một số mụn, tôi nói với anh: *“Có phải anh mua toàn những loại thức ăn vặt phải không?”*. Anh ngồi ở đó mỉm cười không dám nói. Tôi nói: *“Anh xem, phương pháp này của anh về căn bản không giải quyết được sự phẫn nộ, vả lại còn sinh rất nhiều di chứng về sau. Thứ nhất, trước giờ anh ăn toàn thức ăn vặt như vậy thì đã tổn hại sức khỏe rồi. Thứ hai, để mua nhiều đồ ăn như vậy thì phải tiêu tốn rất nhiều tiền, vậy kinh tế của anh sẽ bị tổn giảm. Vì vậy mà có thể anh càng ngày càng đau khổ hơn”*. Phương pháp này là trị theo triệu chứng, không tốt.

Một vị khác thì nói: *“Gọi điện cho bạn bè để chia sẻ, khóc lóc kể lể một chút”*. Vậy sau khi bạn kể xong rồi thì tâm tình sẽ như thế nào? Người đó nói: *“Dễ chịu hơn nhiều”*. Tôi nói: *“Vậy thì bạn đã đem rác đổ vào người bạn của mình rồi”*. Vị đó nghe xong liền nói: *“Nhân sanh khổ đoạn, thê thảm quá”*. Khi bạn cảm thấy thoải mái thì người bạn của mình lại khổ, cho nên phương pháp này cũng không phải là tốt. Bạn đem tâm tình của mình chuyển cho người ta, người ta nhất định sẽ cảm thấy hôm nay tâm tình rất tệ. Đúng lúc nhìn thấy con chó thì anh ta sẽ tiện chân mà đá nó một cái, thế là tâm tình lại truyền qua con chó. Con chó lại nghĩ: *“Sao mà mình xui xẻo thế này!”*. Nhìn thấy người nào đó, nó bèn cắn một cái. Người bị cắn này giả sử là một đồng sự trưởng, ông cảm thấy hôm nay sao mà bực mình quá, có thể vào công ty, đi đến đâu máng người đến đó.

Cho nên, chúng ta phải chú ý xem vì sao mà con người hiện nay tính khí xấu xí đến vậy? Bởi vì rất nhiều người đều đem tâm tư của mình phân phát ra ngoài, người nào nhận được thì lại đem phân phát ra nữa. Mọi người đều trừng mắt nhìn nhau, liền cảm thấy thật khó chịu. Các vị bằng hữu! Chúng ta khi bước vào tòa nhà này thì tâm tình liền cảm thấy không như trước nữa, liền cảm thấy rất hoan hỷ bởi vì các vị bằng hữu ở nơi này sẽ không đem tâm tư của mình đổ lên người khác. Cho nên tôi nói, đây cũng là một chứng trạng, gốc rễ vẫn là giải quyết không được.

Thế nào mới gọi là giải quyết gốc rễ vậy? Văn tự của Trung Hoa đã đem học vấn này nói rõ với chúng ta. Chữ Trung Hoa không thể tùy

tiện sửa đổi, trong chữ đó có chứa trí huệ của Lão Tử Tông. Chúng ta ngoài việc giản tiện ra thì phải thật sự học tập nghiên cứu trí huệ trong đó, lấy ra sử dụng cho tốt.

Chúng ta xem, một người khi khởi cơn phẫn nộ, tâm biến thành nô lệ. Nô lệ của ai? Biến thành nô lệ của tính khí xấu của bạn. Tính xấu muốn bạn đi hướng Đông thì bạn liền đi hướng Đông, muốn bạn lao đầu vào tường thì bạn sẽ làm theo. Đợi cho đến khi nổi giận xong thì bạn sẽ cảm thấy: *“Tôi sao lại làm ra sự việc như vậy chứ!”*. Bởi vì bạn đã bị nó nô dịch mất rồi, bạn đã không còn cách nào làm chủ được chính mình. Sự phẫn nộ rất đáng sợ, vì vậy không thể tiếp tục phẫn nộ nữa, mà phải chuyển thành *“thứ”*. Bạn xem, hai chữ này khác nhau bao nhiêu? Chỉ khác có một chút, chỉ cần bỏ bớt một hai nét nhỏ thì biến thành chữ *“khoan dung tha thứ”*.

Chúng ta hãy xem chữ *“thứ”* này gồm một chữ *“như”* và một chữ *“tâm”*, gọi là *“như kỳ tâm”*, gọi là *“đồng lý tâm”*. Nếu bạn là *“như kỳ tâm”*, nghĩa là bạn nhìn nhận từ góc độ của người ta thì bạn có thể thông cảm cho người ta. Khi chúng tôi dạy rất nhiều học trò, xem thấy hành vi của chúng thì bạn có thể rất là phẫn nộ, nhưng khi đi tìm hiểu hoàn cảnh gia đình của chúng thì không chỉ sự phẫn nộ đó lập tức bị tiêu mất mà bạn còn khởi tâm thấy chúng thật đáng thương. Vào lúc này, bạn liền có thể thông cảm cho nỗi khổ của chúng, có thể bao dung cho lỗi lầm của chúng. Đây chính là thái độ khoan dung. **Cho nên phẫn nộ không thể dùng sự đè nén mà phải bao dung.** Tiếp đến là đi giúp đỡ chúng, cảm hóa chúng. Cho nên ở cửa chùa nhà Phật có thờ tượng Di Lặc Bồ Tát bụng lớn, nghĩa là có thể bao dung, có thể khoan dung. Chữ *“khoan dung”* này cũng nói trong *“Luận Ngữ”*, chữ *“thứ”* này có thể thực hành cả cuộc đời.

Học trò của Khổng Tử nói với Ngài: *“Có một chữ nào có thể khiến con quán triệt suốt cả đời, sau đó còn có thể nâng cao đạo đức tu dưỡng hay không?”*. Phu Tử đã chọn ra một chữ, đó là chữ *“thứ”*. Cho nên, công phu của sự khoan dung, tha thứ rất quan trọng. Khoan dung, tha thứ như thế nào? Câu nói này cũng có ở trong quyển *“Cách Ngôn Biệt Lục”*. Vì vậy, đích thực những trí huệ này của Lão Tử Tông, bạn học được một câu cũng đủ cho bạn dùng không hết rồi.

“Lấy tâm tha thứ cho mình để tha thứ cho người”. Bạn xem mình mỗi ngày tha thứ cho người khác được mấy lần, nhưng mà một ngày

chúng ta lại tha thứ cho bản thân tới rất nhiều lần. Cho nên chúng ta lấy thái độ tha thứ cho chính mình mà tha thứ đối với người khác, thì sự khoan dung đó mới có thể toàn vẹn. Rất nhiều bằng hữu đều sẽ thành tâm đối đãi với bạn. Và lại, lấy tâm trách người, tức là cái tâm trách móc người khác một cách cay nghiệt để mà trách móc khuyết điểm của chính mình, liền “*quả quá*”, thì sự tu dưỡng của bạn mới nâng cao được rất nhanh. Cho nên, **có thể dùng khoan dung, tha thứ thì sẽ có thể xoay chuyển được cơn thịnh nộ, việc này mới có thể giải quyết được căn bản, cũng chính là công phu chuyển ý niệm rất quan trọng. Dù đối với người nào, bạn cũng có thể khoan dung, tha thứ. Thậm chí đối với bất kỳ người nào, bạn cũng có thể cảm kích họ, cảm ân họ.**

Lúc trước, tôi đã nói với các vị một quan điểm là theo logic thì không một ai đi được vào trong nội tâm của bạn. Câu nói này có đạo lý hay không? Có à? Hiện tại có ai đi được vào trong nội tâm của bạn hay chưa? Không có. Bạn đang suy nghĩ điều gì thì tôi cũng không có cách nào dùng bạn lại được. Cho nên chân thật tổn hại đến bạn là ai vậy? Là chính bạn. **Khi một người có thể luôn luôn khoan dung, thậm chí có thể luôn luôn mang lòng cảm ơn thì tính khí phần nộ của người đó sẽ tiêu hết.** Cho nên hãy cảm ơn người đã tổn hại bạn. Vì sao vậy? Bởi vì họ đang rèn luyện tâm trí cho bạn. Bạn xem, một người lúc tiến bộ nhanh nhất là khi ở trong nghịch cảnh.

Hãy cảm ơn người đã làm tổn hại bạn, bởi vì họ đã tôi luyện tâm trí cho bạn. Khiêu khích làm dấy khởi năng lực của bạn, rèn luyện cho bạn. **Hãy cảm ơn những người lừa gạt bạn, bởi vì họ đã làm cho bạn tăng thêm trí huệ và kinh nghiệm.** Bạn dù sao cũng đâu bị người ta lừa gạt cả đời. Sau khi bị lừa rồi thì bạn sẽ càng biết cách để phân biệt thị phi, thiện ác. Vì thế mà chúng ta phải có tấm lòng cảm kích này, cảm kích người đã làm cho chúng ta vấp ngã. Họ không phải lấy chân cản cho bạn té mà chính là luôn ngăn trở làm hỏng việc của bạn, làm ra một số khảo nghiệm. **Bạn phải nên cảm tạ những người làm bạn vấp ngã, bởi vì họ đã làm cho năng lực của bạn mạnh mẽ hơn, bởi vì họ đã củng cố thêm cho năng lực của bạn.** Hãy cảm ơn người đã bỏ rơi ta. Rất nhiều bằng hữu nghe đến câu nói này có thể sẽ không có cách nào để tiếp nhận. **Hãy cảm tạ người đã bỏ rơi bạn, bởi vì họ đã dạy cho bạn biết tự lập.** Trong cuộc đời này, con người không thể chỉ biết dựa dẫm vào một ai đó. Người đáng nương dựa là chính mình. Một người thường hay dựa dẫm người khác thì sẽ sống trong sự lo được, lo mất, không có niềm vui chân

thật. Cho nên, **hãy cảm ơn người đã ruồng bỏ ta vì họ đã dạy chúng ta phải tự lực, tự cường.**

Cảm ơn những người khiến trách ta. Họ thường xuyên nói với bạn những lời ác, bạn hãy cảm tạ họ, **bởi vì họ đã làm tăng trưởng định huệ cho bạn.** Họ nói lời ác với bạn như vậy mà bạn vẫn có thể như như bất động, thì việc tu dưỡng của bạn đã nâng lên rất nhiều. Đợi họ mắng bạn xong, bạn liền nói: *“Xin cảm ơn bạn đã chỉ ra khuyết điểm cho tôi!”*. Họ nghe thì như thế nào? Giật mình ngạc nhiên mà không mắng được nữa. Cho nên khi bạn đối diện với sự tổn hại, lừa gạt, đối mặt với những thái độ sai lầm ác liệt của người khác mà bạn vẫn có thể tâm bình khí hòa để cảm tạ họ, người bạn như vậy sớm muộn gì cũng được bạn cảm hóa, bởi vì sự tu dưỡng này của bạn nhất định sẽ dấy khởi được tâm sám hối ở họ. Bạn dùng đạo đức tu dưỡng của mình để làm thức tỉnh tâm sám hối của họ. Có thể chuyển đổi ý niệm như vậy không chỉ không còn sự phẫn nộ mà quan trọng hơn còn thành tựu được người khác có cơ hội tu học đạo đức Thánh Hiền, đều có thể sản sinh khả năng như vậy.

Đây là “trùng phần”.

“Truất dục”

“*Dục*” là vực thẳm, cho nên phải biết tiết chế. Chúng ta hãy suy nghĩ xem con người rốt cuộc cần bao nhiêu thứ. Nếu như bạn cứ truy cầu dục vọng một cách không biết kiêng sợ, có thể cả đời bạn sẽ trở thành nô lệ của vật chất. Trong khi bồn phận quan trọng nhất trong cuộc đời, quay đầu nhìn lại thấy mình vẫn chưa làm xong, bạn sẽ cảm thấy đời này “mênh mang, mù mờ, bộn bịu”.

Khi đến Hồng Kông, tôi cảm thấy người ở Hồng Kông đi bộ rất nhanh. Chúng tôi đột nhiên bình tĩnh trở lại. Thấy người ta qua lại tấp nập như vậy, tôi đột nhiên muốn hỏi thăm họ: *“Bạn bận rộn như vậy, vội vã như vậy là để đi đâu?”*. Bạn đi hỏi họ như vậy, họ sẽ đột nhiên cảm thấy: *“Tôi cũng không biết nữa”*. Dường như là bị cuộc sống xô đẩy đến mức không dừng lại được. Bỗng có lúc nhìn lại: *“Ồ! Mình đã bốn mươi tuổi rồi sao!”*, tự mình cũng phải giật mình. Con người tuyệt đối không nên cứ theo đuổi dục vọng. Nếu theo đuổi dục vọng thì bạn sẽ đem những giá trị quan sai lầm này trồng vào trong tâm khảm của con trẻ, cho nên việc này phải cẩn thận mà đối đãi.

Một người gia tài tiền muôn bạc vạn thì cũng ngày ăn chỉ ba bữa. Gia tài giàu đến mấy thì một ngày cũng ăn mấy bữa vậy? Bạn nói: *“Tôi có*

nhieu tiền như vậy, tôi phải ăn sáu bữa". Ăn sáu bữa như vậy, có thể thọ mạng của người đó giảm đi hai mươi năm có phải không? Con người hiện tại là đem tiền đi rước tội vào thân. Họ ăn nhiều bữa như vậy, nửa đêm vừa ăn vào thì đã làm hồng dạ dày. Cho nên có tiền không có nghĩa là sẽ khỏe mạnh, có tiền cũng không có nghĩa là sẽ vui vẻ. Vì thế, thật sự là những thứ chúng ta cần đến đều không nhiều. Chỉ cần mỗi ngày cuộc sống được đơn giản, bạn sẽ không có gánh nặng gì. Đi con đường đó, bạn sẽ cảm thấy thoải mái, ung dung. Nhà rộng trăm gian, nhà nhiều hơn đi nữa thì mỗi ngày bạn ngủ được bao nhiêu? Bạn đâu phải là Diêu Minh cần phải ngủ trên chiếc giường coi nói ra 200cm. Giường của bạn nhiều nhất cũng không hơn hai thước. Vậy bạn làm cái nhà nhiều phòng như vậy để làm gì? **Cho nên dục vọng của cuộc đời nhất định phải tiết chế, phải hiểu được "biết đủ thường vui".** Khi con cái chúng ta sống biết đủ, rất ít dục vọng thì chúng ta đã khiến cho cuộc đời của chúng được nâng cao phẩm chất. Khi chúng miệt mài theo đuổi dục vọng thì toàn bộ tâm tánh của chúng đã bị chôn vùi rồi, gọi là "*lợi lệnh tri hôn*". Lợi ích và dục vọng đã khiến cho trí huệ của chúng giống như mây đen vậy, đều che kín hết, ánh sáng mặt trời không xuyên qua được.

Lúc trước, tôi đã nêu một vài ví dụ, có người vì chiếc điện thoại mà giết cha mẹ mình. Các vị bằng hữu! Không phải chỉ có một sự việc như vậy. Ngoài ra còn có một đứa trẻ, ngay từ nhỏ, nó muốn bao nhiêu thì cha mẹ đều cho bấy nhiêu. Kết quả sau đó cha mẹ không cho nữa thì nó đã thuê sát thủ giết chết cha mẹ của mình. Cho nên tuyệt đối không thể đợi cho đến khi sự việc này xảy ra rồi thì chúng ta mới hối hận, vì có hối hận cũng không kịp. Tuyệt đối không thể để cho cuộc đời của con cái chỉ biết lấy lợi, lấy hại làm chủ, không thể đi theo hướng đó, bởi vì "*thượng hạ giao trung lợi, quốc nguy hỷ*". Con người của cả một quốc gia mà chỉ biết lợi ích thì quốc gia đó nguy rồi! Tôi thì thay đổi một chữ: "*Thượng hạ giao trung lợi, gia nguy hỷ*", quan hệ cha con sẽ nguy hiểm, quan hệ anh em cũng sẽ nguy hiểm. Cho nên chúng ta phải nhìn xa trông rộng, không nên trường dưỡng tâm lợi dục cho con trẻ.

Tốt rồi! Hôm nay chỉ giảng đến đây. Xin cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 33

Xin chào các vị bằng hữu! Chúc mọi người một buổi sáng tốt lành!

Nội dung hôm qua chúng ta bàn là “trát đục”, “trùng phẫn”. Hôm qua, chúng ta đã có báo cáo qua với các vị, nên đem giận dữ chuyển thành tha thứ, chuyển thành khoan thứ. Có tâm khoan thứ, có tâm bao dung, có thái độ nhẫn nại là có thể hóa giải rất nhiều sự việc. Thậm chí, do chúng ta khoan thứ, bao dung mà có thể đánh thức tâm hổ thẹn của người khác.

“Trát đục”

“Trát” là tiết chế, là không thể để đục vọng phát triển một cách vô bờ bến.

Tổ Tiên xưa của chúng ta nói: “*Đục là vực thẳm*”. Cái vực thẳm này khi bước vào sẽ rơi xuống tan xương, nát thịt. Các vị bằng hữu! Hiện nay trong xã hội, tình hình vật đục lan tràn rất nhiều. Sở dĩ rất nhiều người bởi vì không có tiết chế đục vọng, tạo thành kết quả tan nhà, mất mạng, quả thật là té ngã tan xương, nát thịt. Không chỉ mình bị té ngã tan xương, nát thịt, mà thậm chí những tổn thất tài sản do mình gây nên còn khiến vợ và con cái phải gánh chịu. Thậm chí, bởi vì mình háo danh, lộng quyền nhất thời mà gây nên cảnh thê lương vạn cổ. Ngay cả con cháu cũng phải gánh chịu cái khổ quả này, ngay cả Tổ Tiên cũng phải chịu xấu hổ.

Trong lịch sử có rất nhiều đại quan tham. Hôm trước tôi đến Hàng Châu, bên cạnh Tây Hồ có miếu Nhạc Phi. Miếu Nhạc Phi có rất nhiều phong cảnh, trong đó có một điểm là Tàn Cối và vợ của ông quý nơi đó. Có rất nhiều người mắng chửi họ, thậm chí còn nhổ nước bọt lên họ. Đòi người không nên vì tham tài, tham danh, tham quyền nhất thời mà tạo nên lỗi lầm lớn như vậy, còn để lại tiếng xấu muôn đời, như vậy là không sáng suốt. Cho nên, người phải biết tiết chế đục vọng.

Chúng ta không thể lập tức liền khế nhập vào trạng thái không có đục vọng. Nhưng chúng ta phải thật hiểu rõ, một người không tiết chế đục vọng thì đục vọng nhất định sẽ bành trướng.

Rất nhiều người nói: *“Tôi hôm nay không có tiến bộ, tôi hôm nay cũng không thoái bộ”*. Có được hay không vậy? Không thể. *“Học như đi thuyền ngược nước, không tiến ắt lùi”*. Cho nên trong Kinh điển nói: *“Đạo quân tử phát triển thì đạo tiểu nhân tiêu, đạo quân tử tiêu thì đạo tiểu nhân phát triển”*. Các vị bằng hữu! Ai là quân tử? Ai là tiểu nhân? Đức hạnh của bạn chính là quân tử, dục vọng của bạn chính là tiểu nhân. Nếu như bạn không tiết chế dục vọng thì đạo tiểu nhân sẽ phát triển, đạo quân tử của bạn bị tiêu. Cho nên mỗi ngày quân tử, tiểu nhân đều có lên xuống. Rốt cuộc chúng ta để cho quân tử đi lên hay là để cho tiểu nhân của chúng ta, tập khí của chúng ta nắm quyền? Việc này bạn mỗi ngày đều phải hạ công phu.

Làm sao tiết chế dục vọng? Thông thường, dục vọng nổi bậc nhất là “ngũ dục”, năm loại dục vọng: Tài, sắc, danh, thực, thù. Đây là “ngũ dục”, năm loại dục vọng.

Thứ nhất, “Tài”

Mấy hôm nay trên báo chí có rất nhiều vụ án nổi điên giết người đều xảy ra ở trong nhà giàu sang, quyền thế. Vì sao vậy? *“Tài”* lộ ra rồi. Khi *“tài”* lộ rất nguy hiểm. Cho nên một người làm sao giữ được *“tài”*, đây là trí tuệ. Trí tuệ rất quan trọng. Tục ngữ thường nói: *“Giàu không quá ba đời”*. Cái *“tài”* này của bạn lộ ra ngoài như vậy, con cháu đời sau của bạn học được cái gì? Chúng học được tiêu tiền, học được hoang phí, cho nên *“tài”* chắc chắn không thể qua được ba đời. Thực ra, câu nói này cần phải đổi lại một chút. Thời đại này của chúng ta không cần nói ba đời, ngay cả một đời cũng không thể bảo đảm được. Bởi vì người hiện nay không hiểu được chân thật của giàu có, họ không biết bố thí tài được giàu có. Hơn nữa, bởi vì người hiện nay không trọng đức hạnh, *“cười người nghèo chứ không cười kẻ làm gái điếm”*, cho nên người có tiền bèn cậy tài khinh người, tự đánh giá mình quá cao. Cho nên bỗng chốc họ đem toàn bộ tài sản đều lụn bại sạch.

Hải Khẩu của chúng ta hơn mười năm trước kinh tế mở cửa, rất nhiều người cũng đem mấy ngàn vạn đi đầu tư trong thời gian rất ngắn ngủi, toàn bộ đều mất sạch. Bởi vì tiêu xài, cái *“danh”*, cái *“sắc”* này đều bị tiêm nhiễm vào rồi. **Cho nên, một người không có đức thì *“tài”* chắc chắn sẽ không thể giữ vững.**

Tiên sinh Tư Mã Quang trong *“Lời khuyên răn con cháu”* của ông có một đoạn nhắc nhở rất quan trọng. Ông nói: ***“Để tiền của lại cho con***

cháu, con cháu chưa chắc giữ được. Để sách vở lại cho con cháu, con cháu chưa chắc đọc được. Không bằng ở trong âm thầm tích lũy âm đức để làm kế lâu dài cho con cháu”. Tư Mã Quang có thể nhìn rất sâu, nhìn rất xa. Để lại tiền con cái chỉ biết tiêu xài, để lại sách không chắc chắn con cái sẽ đọc, nhưng ở trong âm thầm để lại âm đức có thể che chở cho con cháu. Chúng ta nói là: *“Nhà tích thiện ắt có thừa điều tốt”*. Và lại, ngoài tích âm đức ra còn có một điều quan trọng hơn. Đó là trong lúc bậc làm cha mẹ đang làm việc tốt, thì khí phách ngôn ngữ, hành vi của họ đã cắm rễ vào trong đầu của con cái họ rồi.

Phúc Châu có một vị trưởng giả là Băng Tâm lão nhân. Bà kể rằng phụ thân của bà trước đây là một sĩ quan trong hải quân, nhưng phụ thân của bà ngay cả một tờ giấy nhỏ, chỉ cần là của công thì tuyệt đối không dùng riêng cho mình. Cho nên, làm cha, làm người lớn làm nên mẫu mực như vậy cho con cái thấy, thì con cái từ nhỏ đối với những hành vi đúng này trong lòng sẽ nảy sinh ý tôn kính, suốt đời cũng không thể quên được. **Cho nên phải làm mẫu mực tốt, phải tích âm đức dày mới là kế lâu dài cho con cháu.**

Chúng ta đứng trước của cải cần có thái độ đúng đắn. Bạn xem, gần đây, nhà giàu sang xảy ra vụ án giết người, hàng xóm bên cạnh đó có giúp đỡ hay không? Điều không có. Bởi vì người hiện nay đều có tiền, sau khi có tiền rồi sẽ dễ kiêu ngạo, coi thường người khác. Khi coi thường người khác, không có thái độ khiêm cung thì sẽ không được người khác tôn kính. Cho nên tục ngữ nói: *“Một nhà no ấm, ngàn nhà oán”*. Người trong nhà đó ăn rất no, người bên cạnh đều rất đói, vậy cách nhìn của những hàng xóm bên cạnh đối với người trong nhà đó là: Người này làm giàu bất nhân, đều không nghĩ cho người khác, không nghĩ cho xã hội. Cái bầu oán khí này dần dần tích lũy. Đến khi nhà bạn xảy ra chuyện, có người nào đến giúp bạn hay không? Đúng lúc nhà bạn xảy ra cháy, họ nhìn thấy còn ở đó cười nói: *“Cháy là phải, ông trời có mắt mà!”*. Cho nên **đời người đều có lên xuống, bạn nên rộng thí ân đức thì trong lúc sa cơ mới có thể được mọi người giúp đỡ bạn.**

Trong “Đại Học” dạy chúng ta thái độ đúng đắn đối với của cải, gọi là: *“Tài tán, nhân tỵ”*. Tài tỵ, bạn keo kiệt thì người đều đi hết, bạn không thể có được sự yêu quý và giúp đỡ của người khác. Đến lúc bạn thật sự gặp nguy nan thì *“kêu trời trời chẳng thấu, gọi đất đất cũng chẳng nghe”*.

Mấy hôm trước, tôi có nêu một ví dụ. Vào đầu năm Dân Quốc, có một vị phú thương đã tích lũy được ba chục triệu đồng. Đó là số tiền lớn. Nhưng sau khi ông cho mười người con cháu của ông thì đời sau đó toàn bộ lụn bại hết, có người còn rơi vào cảnh ăn mày. Có một số người cũng có đức hạnh nhưng rất nhiều nguy nan ập đến báo. Vì sao vậy? *“Nhà tích bất thiện ắt thừa tai ương”*. Khi người bên cạnh bạn đều đói sắp chết rồi, bạn ngay cả tiền cũng không muốn đem ra bố thí thì đã tổn giảm phúc phần của bạn rồi.

Người hiện nay có một quan niệm sai lầm. Họ cảm thấy tiền tranh được chính là gì vậy? *“Là năng lực của bản thân tôi tranh được”*. Các vị bằng hữu! Câu này rất buồn cười! Hôm nay một mình bạn đi ra, làm sao tranh được tiền? Nếu không có nhiều người hỗ trợ bạn, nhiều người phục vụ bạn như vậy thì đời sống của bạn sẽ sống như thế nào? Không có ông chủ thì công việc của bạn làm sao? Không có khách hàng đến ủng hộ thì việc buôn bán của bạn làm sao? Toàn bộ xã hội là *“một thể hỗ trợ”*. Có rất nhiều người mới có thể thành tựu nên sự nghiệp của bạn, có rất nhiều người cho đi mới có thể khiến cuộc sống của bạn vô lo. Cho nên toàn bộ xã hội là *“một thể hỗ trợ”*. Cần có thái độ đúng đắn là lấy của xã hội phải dùng cho xã hội. Đây mới là thái độ quản lý tiền bạc đúng đắn đối với quần chúng, đối với xã hội.

Họ cảm thấy: *“Đó là tôi tự mình kiếm được”*. Người như vậy đều rất ngạo mạn, người như vậy bảo đảm bất hiếu với cha mẹ. Bởi vì họ cảm thấy: *“Tôi đời này có nhiều tài năng như vậy cũng là do bản thân tôi nỗ lực mà có”*. Họ đã quên rằng mấy mươi năm là do cha mẹ vun bồi, là do thầy cô dìu dắt, là rất nhiều bạn bè có duyên khích lệ và khẳng định họ. Họ đã quên mất rồi. **Lúc chúng ta có của cải, phải nhớ rằng đây là do nhiều người, đây là do xã hội thành tựu cho chúng ta, cho nên cần phải rộng thí ân đức cho những người nghèo khó. Khi chúng ta hiểu được loại thái độ này thì gia đình của chúng ta trường dưỡng được phong khí nhân từ và hài hòa.** Cho nên khi nhà của họ bị cháy thì tất cả những người đã từng được họ thí ân đức nhanh chóng nhân cơ hội báo đáp, nhanh chóng xách nước đến cứu hỏa. Cho nên tài tán, tiền không mất đi mà tiền biến thành tất cả ân đức cho người rồi. Những ân đức này người ta niệm niệm luôn nghĩ muốn báo đáp. Chỉ cần bạn giúp đỡ chân thành thì người ta niệm niệm luôn nhớ đến. Khi có được cơ hội, người ta nhất định sẽ giúp bạn một tay, nhất định sẽ giúp bạn ngay. Khi cơ hội hiện

tiền, họ nhất định sẽ giúp đỡ bạn. Thậm chí món hàng bạn bán tuy ở rất xa, họ cũng muốn đến mua của bạn, không muốn mua của người khác. **Cho nên, chúng ta đối với của cải nhất định phải hiểu, bố thí tài mới là nguyên nhân chân thật được giàu có.**

Sau khi bạn xả sẽ được, sau khi được rồi phải xả tiếp. Sau khi xả rồi, bạn nhận được trở lại còn lãi thêm. Không phải ngân hàng thêm lãi suất mà người thi ân đức còn được thêm lãi suất, tiếp tục trở lại. Đây là thật sự hiểu rõ “*nhân*” đích thực của giàu có. Cho nên chúng ta tuyệt đối phải dùng loại nhân đức này để kinh doanh của cải mới là tấm gương tốt nhất cho con cái bạn. Nếu như bạn đều đem của cải cứ mãi tiêu xài, cứ mãi mua đồ, con cái của bạn chỉ cần từ nhỏ học như vậy, bảo đảm tiền của bạn sẽ hao rất nhanh. Bởi vì chúng ta nói: “*Tiền tài là của chung năm nhà*”, bạn đừng cho rằng nhà cửa đều ở trong tay của bạn.

“*Tiền tài là của chung năm nhà*”

Thứ nhất, khi thủy tai đến thì nhà cửa của bạn đều biến mất. Tại sao thủy tai đến vậy? Không phải rút thăm. Lòng người hiền lành thì mưa thuận gió hòa. Lòng người tham lam, lòng người nổi giận thì thiên tai, nhân họa lũ lụt kéo đến. Chúng ta phải hiểu rõ.

Trong “*Trung Dung*” nói: “*Họa phước tương chí*”. Xem điều gì thì biết một người họa hay phước sắp đến vậy? “*Thiện ắt tự biết trước. Bất thiện ắt tự biết trước*”. Người hiện nay sống rất hồ đồ, việc gì xảy ra cũng làm không rõ ràng. Người có học trước đây, người có tu dưỡng vừa nhìn thấy: “*Bạn gần đây có thể có chuyện gì sắp xảy ra rồi*”. Cho nên, họa phước của con người, từ thiện ác có thể nhìn ra.

Họa phước của một người, từ thiện ác có thể nhìn ra được. Vậy một xã hội thì sao, một quốc gia thì sao? Cũng nhìn ra được giống như vậy. Trong “*Trung Dung*” nói: “*Quốc gia tương hưng, tất hữu trình tường. Quốc gia tương vong, tất hữu yêu nghiệt*”. Chúng ta rất vui mừng thấy mấy năm nay Chính phủ của chúng ta vô cùng xem trọng đức hạnh, vô cùng xem trọng giáo dục đức hạnh đối với toàn bộ thanh thiếu niên và toàn bộ hệ thống giáo dục. Đây là thời cơ tốt cho quốc gia muốn hưng vượng. Đương nhiên không thể chỉ có quốc gia làm, điều quan trọng hơn là mọi người cùng nhau làm. Bởi vì mỗi người, mỗi một gia đình chính là một đơn vị nhỏ của toàn xã hội. Khi mỗi một đơn vị nhỏ đều có thái độ như vậy, nhận thức như vậy, tự nhiên mọi người cùng ý chí thì sức vững như thành, phong khí xã hội liền có thể

có sự thay đổi rất tốt. Cho nên, thiên tai rất nhiều không phải để oán trách, cũng không phải để oán trời, trách người, mà thiên tai cần phải bắt đầu chuyển biến từ tâm người.

Trong quyển sách của **Tiền sĩ Giang Bồn Thắng** có nói sự ảnh hưởng đến trạng thái kết tinh của nước. Trật tự hiện ra của toàn bộ nước khi dòng lũ lụt đó đến, những dòng nước đó đều rất xấu xí. Khi dòng nước này rất trong suốt thì kết tinh của nó rất đẹp. Tâm người có thể ảnh hưởng đến trạng thái của toàn bộ nước trong tự nhiên. Cho nên họ liền đến một cái hồ rất dơ bẩn để làm thực nghiệm. Mấy trăm người ở quanh một cái hồ ô nhiễm rất nghiêm trọng bắt đầu nói chuyện với nước, khích lệ cho nước, tán thưởng cho nước, thậm chí tập trung sức mạnh của vũ trụ để chúc phúc cho nước. Kết quả, hồ nước này qua mấy ngày sau đã xuất hiện trạng thái trong suốt mà mấy chục năm nay chưa từng nhìn thấy. Việc này có chi chép rõ ràng trong quyển sách “Nước Biết Đáp Án Của Cuộc Sống” .

Cho nên chúng ta không nên tìm cầu ở bên ngoài. gia đình cũng tốt, xã hội cũng tốt, nhất định phải tìm cầu từ trong tâm lương thiện của mỗi con người thì gia đạo mới có thể hòa thuận, xã hội mới có thể hưng vượng.

Thứ hai, hỏa tai

Thủy tai và hỏa tai đều có thể làm tiêu hao hết tiền của bạn, nhưng bạn chỉ cần tích âm đức thì những tai nạn này có thể hóa giải hết. Bạn không nên cho rằng tai nạn hóa giải hết đều là do ngẫu nhiên, vận may tốt, mà tất cả đều có nguyên nhân của nó. Chúng ta đợi đến lúc giảng hành thiện, tôi sẽ nêu tiếp vài ví dụ thực tế để cho mọi người làm nghiên cứu, thảo luận.

Thứ ba, trộm cắp, kẻ trộm lấy tiền của bạn.

Hiện nay ở Hồng Kông nạn trộm cắp rất nhiều, vả lại kẻ trộm cắp còn ở nơi khác đến. Cho nên bản thân chúng ta cũng cần cẩn thận nhiều hơn. Thực ra, kẻ trộm cũng rất đáng thương. Họ không học được làm thế nào thật sự kinh doanh của cải cho mình. Đồ họ trộm được có thể đều là những cái mà trong số mạng họ có. Vốn dĩ trong số mạng họ phải có của cải là năm triệu, bởi do họ dùng cách thức trộm nên bị tổn giảm hết rồi, có thể chỉ còn lại một triệu. Nhưng họ vẫn chưa kiếm được một triệu này thì đã phạm pháp, bị nhốt rồi. Cái này gọi là: “*Tiểu nhân oan uổng làm tiểu nhân*”. Cho nên, giáo dục rất quan trọng. **Một**

người không hiểu giáo dục, không biết làm người, thì cả đời không biết đã làm tổn hại cho mình bao nhiêu phúc phận, không biết đã phá hủy cuộc đời của mình bao nhiêu rồi. Việc này quá quan trọng.

Thứ tư, “Quan”.

Tham quan ô lại lấy tiền của bạn, đủ thứ thuế. Khi rất nhiều loại thuế đều áp đặt lên bạn thì tiền của bạn cũng đều bị tiêu hao hết. Nhưng chúng ta cũng không nên oán trách. Nếu như có tham quan ô lại, bạn oán trách cũng vô ích. Tham quan ô lại từ đâu ra vậy? Khi người dân đều có năng lực phán đoán thì tham quan ô lại không dám khinh suất. Tham quan ô lại cũng là từ gia đình, từ nhà trường mà ra. Tham quan ô lại nhiều là đại biểu gia đình không dạy tốt, nhà trường không dạy tốt. Cho nên chúng ta nói rất nhiều ngành nghề, điều căn bản nhất là nhất định phải xây dựng đức hạnh. Thầy không có đức sẽ nguy hại đến học trò. Thầy thuốc không có đức sẽ nguy hại đến bệnh nhân. Cảnh sát không có đức, quan chức không có đức thì toàn bộ phong khí xã hội, toàn bộ nhân tâm sẽ vô cùng khủng hoảng. Cho nên, thưa các vị bằng hữu! **Gốc rễ của giải quyết vấn đề vẫn là ở giáo dục, vẫn là ở chuyển đổi lòng người hướng thiện.** Chúng ta vẫn phải bắt tay làm từ nguồn gốc. Bởi vì thời đại này, oán trách không có tác dụng. Vào lúc này, nổi giận cũng không có tác dụng. Phải bắt đầu làm từ mỗi người chúng ta! Phải bắt đầu cứu từ mỗi gia đình!

Cuối cùng, thứ năm, con cái chẳng ra gì

Cái này lợi hại nhất. Bốn điều phía trước vẫn không có uy lực lớn như thế này. Con cái chẳng ra gì, tiêu tiền chắc chắn sẽ không biết nổi vất vả của kiếm tiền. Cho nên phải thường xuyên để con cái tự mình tôi luyện.

Chúng tôi có quen một cô giáo, con gái của cô khoảng mười chín tuổi. Vào tháng bảy mùa hè này, con gái cô có đi tham gia khóa trình giảng năm ngày. Sau khi tham gia xong, con gái cô trở về chuyển biến rất lớn. Em bắt đầu làm việc giúp mẹ, bởi vì mẹ của em đã mở một lớp bổ túc. Mẹ của em thấy em cũng làm việc rất chăm chỉ gần hai tháng nên đã cho em 800 đồng xem như là tiền lương. Cuối cùng, trải qua hai tháng trở về, mẹ của em hỏi: *“Tám trăm đồng đó của con, con đã tiêu xài chưa?”*. Em nói: *“Con không nổi tiêu xài. Con kiếm tiền quá vất vả”*. Em nói: *“Trước đây, nhìn thấy đôi giày 500 đồng, mắt chưa kịp chớp, con đã mua nó rồi. Bây giờ mới biết kiếm tiền rất khó khăn,*

ngay cả hai trăm đồng con cũng không nữa mua". Cho nên, **để con cái đi tôi luyện, đi khắc khổ, con cái mới biết kiếm tiền không dễ dàng. Nếu như bạn lúc nào cũng đều cho con cái tiền tiêu xài, con cái hoàn toàn không xem tiền là tiền. Lúc này, chỉ cần chúng hình thành kiểu thói quen phung phí thì bạn suốt đời này kiếm tiền nhiều đi nữa cũng không thể chịu nổi chúng tiêu xài.**

Cho nên tục ngữ nói: *"Từ tiết kiệm vào xa xỉ thì dễ"*. Một người cần kiệm muốn trở thành rất xa xỉ không khó, chỉ cần dắt họ đến Hồng Kông đi mấy vòng. Chúng tôi nói, muốn luyện định công của một người thì đến Hồng Kông là rất tốt. Chúng tôi mấy hôm nay cũng đi luyện, xem có *"như như bất động"* hay không. Thật sự, khi đi qua, chúng tôi xem thấy đều là đồ lấp la lấp lánh, đồng hồ, châu báu, rất nhiều thứ.

Tiền cũng tốt, đồ cũng tốt, đủ dùng được rồi, gọi là *"biết đủ thường vui"*. Khi trẻ nhỏ đã xa xỉ rồi, thì *"từ xa xỉ vào tiết kiệm thì khó"*, quá khó! Cho nên, một người sau khi xa xỉ, bảo đảm họ không có cách gì dẫn dắt gia đình tốt được. Bởi vì ngay cả bản thân, họ còn ăn không no, không cách gì chăm sóc tốt bản thân lại đi lập gia đình, đó chỉ là tăng thêm gánh nặng cho gia đình. Cho nên **kiệm là gốc của trị gia. Cần là gốc dẫn đến giàu, siêng năng mới là gốc dẫn đến giàu có. Cần kiệm là gốc rễ của gìn giữ gia đình.**

Mỗi một lời giáo huấn đều có thể ảnh hưởng đến một con người, ảnh hưởng một gia đình rất lâu dài. Cho nên những quan niệm này, chúng ta không thể không biết, cũng không thể không cố gắng nỗ lực thực hiện, cố gắng mà hướng dẫn thế hệ sau. Con cháu chẳng ra gì không nên đợi đến lúc chúng đã phung phí vô độ thì bạn mới hối hận. Đến lúc đó là không kịp. Cho nên giáo dục con cái nhất định phải biết lo xa, nghĩ rộng, phải nhìn được. Hiện nay, rất nhiều bậc cha mẹ nỗ lực cả đời. Đến cuối cùng xuất hiện đứa con chẳng ra gì, bảo đảm tuổi về chiều của họ rất khổ. Cho nên, giáo dục cần cố gắng suy nghĩ thật cẩn thận.

Hiện nay bệnh ung thư tại sao nhiều như vậy? Bởi vì đời người kinh doanh sai rồi, có rất nhiều chuyện đau lòng, rất nhiều chuyện khiến bạn trần trở khó ngủ, dồn ép tế bào của bạn đều trở nên bệnh.

Chúng tôi hôm qua có nói đến một phụ huynh của sinh viên Đại học Nam Kinh, ông đã phát biểu qua một bài văn. Con của ông sau khi học đại học rồi xài tiền rất nhiều và đã gửi ba lá thư mà gộp chung lại

có thể chỉ là một trang điện báo, nét chữ nguệch ngoạc, trong đó chỉ có ba chữ đặc biệt rõ ràng. Ba chữ là cùng một chữ “tiền”, viết đặc biệt rõ ràng. Hơn nữa, khi xin tiền, cậu còn nói với cha mẹ của cậu: *“Cha mẹ của người khác cho con cái tiền rộng rãi như vậy, sao cha mẹ keo kiệt như vậy!”*. Vị phụ huynh này viết, nó giống như là cầm dao đâm vào tim ông một nhát, đâm xong rồi còn lấy muối xát lên. Cho nên ông nói: *“Đối diện với người con mà cảm thấy giống như vừa quen vừa xa lạ. Chỗ quen biết là khuôn mặt của nó, hình thể bên ngoài của nó. Cái xa lạ là gì vậy? Người con này đang nghĩ cái gì, ông không cách gì hiểu và điều khiển được. Bởi vì dự vọng khi mở ra thì tốc độ đọa lạc của lòng người không phải bậc làm cha mẹ có thể tưởng tượng được.*

Thưa các vị bằng hữu! Trách ai đây? Trách xã hội à? Trách xã hội quá xa rồi! Thật sự người không học sẽ không biết: *“Nuôi mà không dạy là lỗi của cha mẹ”*. Cho nên, bậc làm cha mẹ không thể không học. Phải học làm cha, học làm mẹ. **Dạy con không phải nuôi cơ thể chúng lớn là dạy xong rồi, mà còn phải dạy chúng thiện, còn phải dạy chúng làm người, làm việc. Đây mới là gốc rễ chính của giáo dục.** Chúng ta nhìn thấy rất nhiều quả ác hiện nay của xã hội, bạn không nên xem như bình thường. Từ những quả ác này, chúng ta phải: *“Thấy người ác, liền soi lại”*. Không nên để quả khổ, quả ác như vậy xảy ra ở trên thân chúng ta, không nên để quả ác như vậy lại xảy ra ở thế hệ sau chúng ta, ở trên thân học trò chúng ta. Đây là trách nhiệm và sứ mệnh của làm người. Cho nên, tiền của đủ dùng là được rồi, cái gọi là *“biết đủ thường vui”*.

Tôi thường hay hỏi bạn bè: *“Chúng ta xem rất nhiều kịch trên truyền hình, hoặc giả nhìn người ta đang nói chuyện, họ đều nói đời người cần phải đại phú, đại quý. Xin hỏi, bạn cảm thấy như thế nào là phú? Sao gọi là quý?”*. Các vị bằng hữu! Thế nào là phú? Mười triệu có phải là phú hay không, năm mươi triệu có phải là phú hay không? Nói thực ra, tiền chỉ là một con số mà thôi. Bạn nói, của cải của Lý Gia Thành chẳng phải là một con số sao? Ông có xài đến không? Ông không thể xài đến. Hiện nay, việc ông nghĩ không phải là ông có bao nhiêu tiền, mà việc ông hiện nay nghĩ là trách nhiệm của ông phải chăm sóc bao nhiêu người, phải chăm sóc kế sinh nhai của bao nhiêu gia đình. Đó mới là việc ông đang nghĩ đến. Nếu như ông không nghĩ như vậy thì ông không thể có của cải nhiều như vậy. Cho nên ở trong “Thương Đạo” nói: ***“Làm buôn bán không phải kiếm được tiền bạc. Buôn bán lớn chân thật là thu được lòng người, là thật sự***

có thể mưu cầu lợi ích cho nhân viên, đem lại hạnh phúc cho gia đình của họ. Đây mới là người biết làm buôn bán chân thật”.

Khi một người tâm rất tham, họ có mười triệu, nhìn thấy người khác có ba mươi triệu, họ mỗi ngày cảm thấy mình rất nghèo. Khi họ có năm mươi triệu, người ta lại có 100 triệu rồi, họ lại cảm thấy mình nghèo túng đến cực độ. Khi một người có tâm tham thì họ không thể cảm thấy được mình là người giàu có. Cho nên, người giàu chân thật vẫn là ở biết đủ. Người biết đủ luôn luôn cảm thấy mình rất đầy đủ.

Chúng ta đi bên đường nhìn thấy một tiệm mì, chúng ta ăn một tô mì cũng cảm thấy rất thỏa mãn. Mỗi ngày chúng ta làm việc bổn phận của mình, “*ngước lên không thẹn với trời, cúi xuống không hổ với đất*”, trong lòng rất thỏa mãn, sẽ không cảm thấy trống rỗng, cũng sẽ không cảm thấy thẹn với người khác. Cho nên khi nội tâm chúng ta rất đầy đủ, đi vào công viên Cửu Long nhìn những cây này cũng cảm thấy rất hạnh phúc. Lúc nhìn cũng có thể học tập, bởi vì trời đất, vạn vật cũng là thầy của chúng ta. Các vị bước vào cửa chính của công viên Cửu Long, nhìn thấy hàng cây cỏ thụ chọc trời đó, các vị học được điều gì? Bạn xem, có cành cây nào đâm thẳng như thế này hay không? Không có. Mỗi một sợi rế là gì vậy? Đây là giống như đời người vậy, không thể thuận buồm xuôi gió. Lúc không thể qua được cần phải chuyển ngoặt thì chuyển ngoặt một chút là tiếp tục đi lên rồi. **Cho nên người không nên quá thẳng. Trên ngôn ngữ, trên hành vi, cần phải chuyển thì bạn phải trước tiên lách qua.** Ví dụ người thân này trước mắt không thể chuyển được họ, vậy việc gì bạn lại làm căng với họ chứ! Bạn nên đi ra con đường thênh thang, lách qua một chút đi lên phía trước. Cuối cùng, họ sẽ như thế nào? “*Người đó đi rất hay! Mau mau đi theo họ!*”.

Vào lúc mà bạn nói họ đã không nghe, bạn vẫn cứ cố kéo họ đi thì bạn mệt chết đi được mà họ cũng không vui. Cho nên, người phải biết thuận theo thời thế mà làm. Khi chúng ta luôn luôn biết đủ, ăn cái gì cũng thấy hạnh phúc, nhìn cái gì cũng thấy vui. Cuộc sống đó chẳng phải sống rất khỏe sao! Người hiện nay làm cho cuộc sống phức tạp không thể tả, đã khiến mình bị suy sụp, còn khiến cho người xung quanh bị suy sụp theo. Cho nên, người biết đủ là giàu có.

Con người tại sao cần danh vậy? Đó là vì muốn để người khác tôn trọng mình, muốn để người khác xem trọng mình. Đi tham gia hội nghị thì họ ngồi ở chỗ nào vậy? Nếu như người ta không xưng danh của chúng ta thì trong tâm chúng ta rất không thoải mái. Như vậy có mệt không? Đời người rất rõ ràng như vậy, rõ ràng cả đời đến cái thế gian

này thì lúc ra đi cũng cần phải thanh bạch, nhẹ nhàng, thoải mái. Sao lại nhiễm nhiều tập khí như vậy chứ? Mệt chết đi được!

Rất nhiều người bởi vì cái danh này mà đã phải trả giá rất lớn. Rất nhiều người làm chủ quản, khi về nghỉ hưu cũng không thể sống lâu được. Tôi quan sát thấy phái nữ sau khi về hưu sống tương đối lâu. Phái nam chỉ cần làm quan lớn, hoặc giả ở trong xí nghiệp làm chức vụ rất cao thì sống tương đối ngắn. Bởi vì phái nữ khi về hưu, đối với loại quyền lực này họ tương đối buông xả được. Cho nên khi vào trong công viên, họ có thể ca hát nhảy múa, tâm trạng vui vẻ. Vì vậy sau khi về hưu, phái nữ có thể cũng trẻ lại từ ba đến năm tuổi.

Phái nam thì khác: *“Tôi là Tổng Giám đốc, là Chủ tịch Hội đồng Quản trị, vậy mà tôi đi vào trong công viên cũng không có người nào nhìn”*. Trước đây, mỗi khi nhìn thấy họ, người ta đều: *“Xin chào Tổng Giám đốc! Xin chào Chủ tịch Hội đồng Quản trị!”*. Ngày lễ tết, người ta còn phải đi tặng quà cho họ. Họ còn tỏ vẻ ta đây là quan: *“Cứ để ở đó là được rồi!”*. Rất mệt! Cho nên lúc họ làm quan, lúc có quyền lực thì trước cửa người đông như trẩy hội. Đợi đến khi họ cởi bỏ quan chức rồi thì cửa nhà vắng vẻ, chỉ có một vài con chim ở đó mổ tìm thức ăn, chẳng có người nào đến tìm họ. Vì vậy họ cảm giác hụt hẫng.

Con người thích theo đuổi những thứ hư ảo, một chút cũng không thực tế. Tất cả những người tâng bốc họ như vậy là thật hay là giả? Là giả. Đời người đều là thích theo đuổi cuộc sống phù phiếm. Nội tâm của họ một chút cũng không thực tế. Khi cuộc đời họ thật sự bị sụp đổ thì người nào là bạn của họ họ cũng hoàn toàn không nắm chắc, họ cũng không biết. **Cho nên cái danh đích thực, “quý” đích thực tuyệt đối không phải bởi vì bạn có quyền lực, bạn có của cải, mà là bạn thật sự giúp đỡ người khác từ trong tâm, quan tâm người khác từ trong tâm.** Cái danh này bạn không cần nó cũng tự đến, cái “quý” này của bạn mới là quý nhân chân thật. Thế nào mới là quý nhân đích thực? **Người ta từ trong nội tâm tôn kính bạn, đó mới là “quý” chân thật.**

Nhiều vị đế vương xưa, bạn còn nhớ được mấy người? Loại “quý” này thoáng qua như mây khói. Nhưng hôm nay, nếu như bạn đi đến nhà kỷ niệm Lâm Tắc Từ, bạn sẽ sinh kính trọng. Bạn ngày nay bước vào miếu Khổng Tử, nhất định sinh tôn kính. Nhưng bạn ngày nay nếu như bước vào nơi một vị Hoàng đế triều Đường nào đó, bạn cũng

không thể kính họ. Đương nhiên Đường Thái Tông bạn phải kính. Đường Thái Tông không chỉ có quyền quý, mà ông còn giúp người Trung Quốc làm được rất nhiều chuyện bất hủ. Cho nên, thật sự có thể khiến người ta kính phục nhất định là có thể lợi ích cho người khác. Vả lại trong lúc làm, bạn toàn tâm, toàn ý thì sự tôn kính của người khác đối với bạn sẽ siêu vượt thời không. Phạm Trọng Yêm là người phú quý chân thật.

Thế gian chúng ta hiện nay có người phú quý chân thật hay không? Nữ sĩ Hứa Triết là người phú quý chân thật, không có người nào phú quý hơn bà. Bà có tiền hay không? Bà nói, trên người bà đều không có tiền. Người ta biết bà làm việc tốt nên họ đều tặng tiền cho bà. Bà nói bà vừa cất tiền vào chưa được mấy hôm lại xem chỗ nào đang cần, bà lập tức tặng lại ngay. Bà nói: *“Người ta đem tiền cho tôi là do tín nhiệm tôi, hy vọng tôi có thể đem số tiền này đi giúp đỡ nhiều người hơn nữa”*. Cho nên bà lập tức bên này nhận thì bên này cho đi. Trên người bà không có tiền nhưng mà bà biết đủ, bà sống không thiếu thốn. Rau đều là người ta tặng cho bà, y phục của bà đều là nhặt từ trong thùng rác.

Các vị bằng hữu! Sao bà đi nhặt quần áo trong thùng rác vậy? Đây là có đạo lý rất sâu. Người có trí huệ thì một cái cử động tay, một bước chân đều phải khiến chúng ta có tấm gương học tập.

Thứ nhất, bởi vì Singapore rất giàu, cho nên y phục vứt vào trong thùng rác có thể đều không bị rách. Cho nên bà làm một tấm gương để người thế gian biết quý trọng vật phẩm, tiết của. Bà nói: *“Y phục này của tôi đều là do nhặt được”*. Đây là điều thứ nhất.

Thứ hai, còn có một dụng ý ở tầng sâu hơn nữa. Bởi vì người mà bà tiếp xúc đều là người rất nghèo khó. Khi bà mặc áo mới đi giúp đỡ người rất nghèo khó thì người nghèo khó lập tức lùi lại ba bước: *“Ồ! Tay của tôi sẽ làm dơ bản bà, ghé của tôi sẽ làm dơ bản bà”*. Người ta bị áp lực rất lớn. Đã muốn hỗ trợ người, muốn giúp đỡ người, nhất định phải khiến người ta cảm thấy rất tự tại, rất thoải mái, cho nên khi bà mặc y phục đều giống như họ thì họ thấy rất thoải mái. Chúng ta nhìn trong ảnh, nữ sĩ Hứa Triết trong lúc đi chăm sóc những người này, họ lập tức nhảy lên vui mừng giống như nhìn thấy người thân của mình vậy. Cho nên nữ sĩ Hứa Triết quả thật là người phú quý chân thật. Bà không có tiền, bà cũng không có địa vị uy quyền, nhưng

bà lại là quốc bảo của Singapore. Đòi người phú quý chân thật nhất định phải xây dựng trên phú quý chân thật, chứ không phải theo đuổi phú quý hư vọng.

Tổ tiên xưa nói: *“Xưa nay phú quý đều là mộng”*. Chưa có Thánh Hiền nào mà không đọc sách. Cho nên thật sự đọc sách làm tăng trưởng học vấn, tăng trưởng đức hạnh, mới có thể khiến bạn thật phú, thật quý. Cái gọi là: *“Phúc hữu thi thư khí tự hoa”*, khí chất của bạn cũng trở nên rất cao quý.

Thứ hai, “Sắc”

Cái “sắc” này cũng rất nghiêm trọng. “Sắc” có thể khiến con người đọa lạc, có thể khiến một gia đình bị hủy hoại, có thể khiến một nước thất bại. Cho nên khi diễn giảng với học sinh trung học cơ sở, tôi nói: *“Cái ‘sắc’ này tại sao không tốt vậy?”*. Học trò nói: *“Bởi vì trên đầu chữ ‘sắc’ có con dao rất nguy hiểm”*. Trẻ con rất thú vị, chúng có cách lý giải của chúng. Chữ Trung Quốc là chữ hội ý, ở trong chữ đã nhắc nhở cho bạn rất nhiều, bạn vẫn xem không hiểu. Cho nên tôi liền dẫn một số câu chuyện trong lịch sử cho các em.

Đường Huyền Tông trước khi gặp Dương Quý Phi là khai nguyên chi trị, là quốc gia hưng thịnh. Sau khi gặp được Dương Quý Phi, Đường Huyền Tông đã gây nên tai nạn rất lớn cho triều Đường, dẫn đến cuộc nổi loạn An Sử, suýt chút nữa quốc gia bị hủy hoại rồi. Quốc gia bị hủy hoại thì không phải một người chịu khổ, mà tất cả thần dân đều chịu khổ. **Cho nên người làm quân vương nhất định phải nghĩ: “Không phải ta tốt là được, mà thần dân của ta có tốt hay không mới là trọng điểm”**. Cuối cùng, bởi vì yêu một người nữ mà khiến cho dân chúng làm than. Những sách Thánh Hiền trước đây, Đường Huyền Tông học đến đâu rồi vậy? Một người có học vấn chân thật hay không còn phải ở trong cảnh giới mới có thể nhìn được. Chúng tôi đã nói trong khóa trình trước đây: *“Khả dĩ thích đạo, vị khả dĩ lập”*. Thật sự gặp phải cảnh giới mà có thể không thay đổi nguyên tắc, sức ý chí không dao động thì đó mới là học vấn. Cho nên, học vấn của Đường Huyền Tông bị thi trượt rồi.

Xin hỏi các vị bằng hữu, loạn An Sử nên trách ai vậy? Có một số bạn nói: *“Nên trách Dương Quý Phi”*. Tôi nói: *“Sai rồi!, Sao có thể trách Dương Quý Phi được chứ?”*. Dương Quý Phi nếu như đúng lúc triều Thanh ra đời, gặp phải Hoàng đế Khang Hy cũng là *“như như bất động”*. Cho nên vấn đề không phải ở Dương Quý Phi. Vấn đề ở ai

vậy? Cái “sắc” này ở Đường Huyền Tông. Có cái nhân háo sắc này, gặp phải cái duyên Dương Quý Phi nên mới gieo xuống cái quả này. Nếu như không có nhân thì có mười cô Dương Quý Phi đến cũng không có tác dụng gì. Không nên đùn đẩy trách nhiệm. Đó là người không có trí tuệ, không có năng lực phán đoán. Cho nên chữ “sắc” này phải đặc biệt cẩn thận.

Hiện nay, không chỉ phái nam phải chú ý cái “sắc” này. Theo quan sát của tôi, hiện nay ngay cả phái nữ cũng phải chú ý “sắc”. Bạn xem, hiện nay các cô mấy ngày không ngủ đều đi xếp hàng để tận mắt thấy phong thái của những ngôi sao điện ảnh nam, các ngôi sao ca nhạc nam. Các cô xem phong thái gì? Không phải đức của họ, mà là sắc của họ. Cho nên chúng ta cần cố gắng giáo dục thế hệ sau, không nên để cái nhìn của cuộc đời họ đều đặt ở vị trí sai lầm. Hiện nay không phân biệt nam nữ, đối với “sắc” đều phải cẩn thận dè chừng, nhớ kỹ cẩn thận. Hiện nay sự cám dỗ ở bên ngoài đặc biệt nhiều. Cho nên từ nhỏ, các em tiếp xúc truyền hình và sách vở bạn phải cẩn thận. Bởi vì Phu Tử nói: *“Thiếu giả giới chi tại sắc”*. Lúc tuổi còn trẻ đã nhiễm phải những thứ sắc dục này thì đều tổn thương rất lớn đối với thân tâm của cả đời các em.

Cho nên “Đệ Tử Quy” nói: *“Không sách Thánh, bỏ không xem. Che thông minh, hư tâm chí”*. Chỉ cần đưa cho họ xem sách không tốt sẽ bịt kín đường thông minh trí tuệ của họ rồi. Cái gọi là: *“Dục khiến cho trí bị mê, tình sâu thì trí xa cách”*. Loại tình dục, sắc dục đó của họ chỉ cần mở ra, thì liền bóp chết trí tuệ của họ ngay. Cho nên hiện nay rất nhiều người trẻ tuổi làm ra những chuyện mà người lớn nhìn thấy đều chỉ biết lắc đầu. Rất nhiều người nói: *“Sớm biết thế này thì lúc đó không sinh cho rồi!”*. Cho nên trưởng dưỡng lý trí cho các em, trưởng dưỡng thái độ làm người xử sự cho các em là vô cùng cấp bách. Rất nhiều người đều nói, cái sắc này quả thật rất khó chịu. Bạn cảm thấy ở trong “ngũ dục” này, cái nào là khó nhất? Có thể mỗi người mỗi khác. Tôi nghĩ phái nam nhất định sẽ chọn “sắc”.

Thực ra, “sắc” có chân thật hay không? Nó là hư huyền nhưng bạn vẫn cho nó là thật. Con người chính là do xem dục vọng là thật, gọi là *“nhận giặc làm cha”*: *“Dường như tôi không đi tranh tiền, không đi tranh danh, không đi tranh sắc là tôi không bình thường”*, yêu thương những giặc phiền não này giống như cha của mình vậy, không rời nửa bước. Thật là si mê! Khi một ngày biết được, hóa ra chính là những thứ này đang tàn hại tâm linh của ta, tàn hại trí huệ của ta, người sáng suốt lập tức xả sạch, một phút, một giây cũng không muốn cùng

sống chung với nó nữa. Tại sao người hiện nay nửa bước cũng không rời vậy? Vì họ không rõ lý.

Nếu như hôm nay đúng lúc ở Hồng Kông có một mỹ nữ rất nổi tiếng, sau đó có một người bạn nói với họ là: *“Hôm nay tôi không tiếc số tiền khổng lồ để anh qua một đêm với cô mỹ nữ này, anh không cần tốn tiền”*. Người bạn này sau khi nghe rồi rất hưng phấn. Vốn dĩ đi tàu điện ngầm, nay tàu điện ngầm cũng không đi mà anh ta trực tiếp đón taxi để đi. Bạn xem, anh ta ngồi trên xe taxi nghĩ gì vậy? Tâm của anh ta bị thiêu đốt trong lửa dục, cảm thấy giây phút này không được bỏ lỡ. Cuối cùng anh ta đến khách sạn, chạy xông vào mở cửa ra, phát hiện là em gái của mình, anh ta lập tức từ dục biến thành giận: *“Mày sao ở chỗ này vậy?”*. Dục của một giây trước đâu rồi? Toàn bộ biến mất rồi.

Dục là gì? Là giả, là hư huyền, bạn vẫn cảm thấy không có nó không được. Con người cho hư vọng là chân thật cho nên bị hư huyền khiến cho cuộc đời trống không. Còn việc chân thật, việc quan trọng đích thực thì họ đều không làm. Cho nên đời người thật sự cần nhận thức rõ ràng. Khi chúng ta biết cái sắc dục này sẽ phá hủy mình, phá hủy gia đình, khi chúng ta có thể nhận biết rõ ràng cái sắc dục này là trống rỗng, là hư vọng, thì bạn có thể từng li, từng tí mà buông xả.

Tại sao con người dục vọng nặng như vậy? Thực ra nguồn gốc vẫn là ở cuộc đời không có mục tiêu, không có giá trị, cuộc đời căn bản không biết đi về đâu. Sở dĩ nội tâm của họ không có mục tiêu, mỗi ngày cứ buông trôi phó mặc, sống ngày nào hay ngày đó, mỗi ngày họ chỉ nghĩ: *“Ta hôm nay chỉ cần ăn được no, có thể ngủ ngon là được rồi”*. Cuộc đời như vậy sẽ hao phí vào trong những thứ dục vọng này. Cho nên, **từ khi trẻ còn nhỏ, nhất định phải giáo dục cho trẻ có chí hướng kiên định. Việc này rất quan trọng. Người một khi có chí hướng thì phong thái, thái độ của cả cuộc đời sẽ hoàn toàn khác.**

Chúng tôi hỏi các em: *“Tại sao em phải đọc sách?”*. Các em lập tức trả lời: *“Bởi vì muốn làm Thánh nhân”*. Khi các em có loại thái độ này, đối với toàn bộ thời gian của bản thân, các em cũng tốt, đối với cử chỉ, ngôn ngữ, hành vi, các em cũng tự mình biết yêu cầu chính mình. Cho nên, các vị bằng hữu! Để không bị dục vọng sai khiến, bạn chỉ cần tâm có chí lớn, xác định chính mình ở nhà làm người con có hiếu, làm một người cha tốt, làm một người chồng tốt, trong xã hội làm một người lãnh đạo tốt, tấm gương tốt, tận tâm vì quốc gia, vì xã hội.

Tốt rồi! Xin cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 34

Chào các vị bằng hữu! Chúc mọi người một buổi chiều tốt lành!

Tiết học trước, chúng ta nói đến “*Trát dục*”. Dục vọng thường nói nhất chính là ngũ dục, nghĩa là “*tài, sắc, danh, thực, thù*”. Nếu con người không biết tiết chế những dục vọng này, có thể cả đời đều không thể nào tự thoát ra được. Cuộc đời như vậy sẽ đi qua rất trống không, thậm chí sẽ gây nên rất nhiều chuyện khó mà vãn hồi, sẽ gây nên rất nhiều chuyện khiến cho mình hối hận không kịp.

“*Thực*”

“*Thực*” là dục vọng về ăn uống. Việc này cũng cần tiết chế. Người hiện nay ăn uống không biết tiết chế, ăn đến mức một năm không biết có bao nhiêu động thực vật bị tuyệt chủng. Chúng ta nói, con người rất biết ăn. Loài bay trên trời, loài bò dưới đất, loài bơi dưới nước đều bị con người chúng ta ăn hết hơn một nửa, ăn đến cuối cùng rất nhiều loài vật đều bị tuyệt chủng hết. Chúng ta cần phải biết, toàn bộ động thực vật với chúng ta là một thể cùng chung sống. Khi rất nhiều loài vật đều bị tuyệt chủng thì hệ sinh thái trên toàn bộ trái đất sẽ bị mất cân bằng. Một khi sinh thái bị mất cân bằng thì toàn bộ môi trường, toàn bộ chuỗi thực vật cũng sẽ bị phá hoại rất lớn. Con người là một yếu tố trong chuỗi thực vật đó, đến cuối cùng cũng khó tránh khỏi dẫn đến họa hoạn.

Giống như việc chúng ta ăn những thứ như thực vật. Chúng ta nhìn thấy rất nhiều côn trùng đến ăn rau cải, trái cây. Chúng ta không để chúng ăn, liền giết chúng. Con người cảm thấy họ có thể làm chủ tất cả, vì vậy chỉ cần giết hết những côn trùng này thì ta có thể ăn được rau ngon. Xin thưa các vị bằng hữu! Chúng ta có ăn được rau ngon

hay không? Xin hỏi, bạn ra chợ rau mua rau đều chọn rau như thế nào? Rau bị cắn thủng mới mua. Bởi vì rau bị cắn thủng vẫn có côn trùng ở trong đó, đại biểu không có phun thuốc trừ sâu. Đây là đại biểu người có năng lực phán đoán mới biết lựa chọn như vậy.

Chúng ta hãy xem, có phải khoa học tiến bộ đại biểu cho đời sống con người sẽ càng tốt hơn không? Việc này không nhất định. Phát minh ra thuốc trừ sâu là khoa học tiến bộ, nhưng phát minh ra thuốc trừ sâu lại khiến cho con người chúng ta ba bữa đều uống thuốc độc. Chúng ta ăn ba bữa là đang ăn gì vậy? Ăn thuốc trừ sâu. Căn cứ con số cho biết, Đài Loan một năm bình quân mỗi một người được chia 2,7kg thuốc trừ sâu. Có nhiều hay không? Nhiều. Rất nhiều nông dân trồng rau, họ có dám ăn hay không vậy? Họ không dám ăn. Rất nhiều nông dân phun thuốc trừ sâu. Vốn dĩ từ dùng một loại thuốc trừ sâu, đến cuối cùng một loại không có hiệu quả nên họ đổi thành hai loại, hai loại lại không có hiệu quả nên đổi thành ba loại. Ở trong mỗi một bình thuốc nông dục đã thêm ba loại thuốc trừ sâu cực độc phun chung với nhau. Cho nên, rất nhiều nông dân không có kinh nghiệm phun thuốc trừ sâu đến một nửa thì bản thân đã bị ngất xỉu rồi. Vì sao vậy? Thuốc trừ sâu bốc hơi, đến cuối cùng mình hít vào nhiều quá cũng bị ngất, được đưa vào bệnh viện cấp cứu. Cho nên, sau mười giờ là họ không phun thuốc trừ sâu nữa. Bởi vì ban ngày sau mười giờ thì trời nắng gắt, dưới ánh nắng mặt trời, sự thuốc trừ sâu đó bốc hơi quá nhanh họ chạy không kịp, cho nên họ đều phun rất sớm, lúc trời chưa nắng.

Các vị bằng hữu! Bạn nói, chúng ta ba bữa uống thuốc độc thì phải trách nông dân. Chúng ta có nên trách nông dân không? Nông dân nói: *“Loại rau rất bình thường của tôi đem ra có vết cắn, các anh đều không mua. Thế chúng tôi làm sao sống? Các anh đều muốn loại rau nhìn thấy rất to, bên trong đều là không có dinh dưỡng. Các anh thích loại rau này cho nên tôi mới trồng loại này cho các anh. Nếu như các anh muốn có vết côn trùng cắn thì tôi sẽ trồng loại có côn trùng cắn”*. Cho nên, người tiêu dùng quyết định người sản xuất sẽ làm như thế nào. Khi ý thức của người tiêu dùng chúng ta dần dần chính xác rồi thì người sản xuất cũng sẽ điều chỉnh một cách tự nhiên.

Hiện nay, toàn cầu bắt đầu mở rộng phát triển canh tác hữu cơ, tức là khôi phục phương pháp gieo trồng tự nhiên. Người ta dùng rất nhiều phân hữu cơ để cho đất đai màu mỡ, không dùng thuốc trừ sâu để phun nữa. Thực ra, khi đất đai rất màu mỡ thì cây lớn lên sức đề kháng sẽ rất tốt.

Hiện nay, phần lớn đất đai không được bón phân hữu cơ mà là bón phân hóa học. Phân bón hóa học đều là do hóa học chế tạo, không có dinh dưỡng quá cao, cho nên dùng phân hóa học trong thời gian dài thì đất đai này sẽ dần dần bị bạc màu, không có dinh dưỡng. Đất đai không có dinh dưỡng thì thực vật lớn lên sẽ không có sức đề kháng. Thực vật không có sức đề kháng thì dẫn đến côn trùng, cho nên chúng ta lại phun thuốc trừ sâu. Vì vậy mà tuần hoàn ác tính, thậm chí thuốc trừ sâu vào cũng khiến đất đai bị hủy hoại rồi. Rất nhiều đồng ruộng hầu như đều bị phun thuốc trừ sâu. Họ dùng phân hóa học khoảng chừng mười năm thì mảnh đất này đành phải bỏ hoang. Tiếp tục đi theo con đường này thì đất đai trên trái đất từng chút một đều đang bị phá hoại hết. Cho nên bảo vệ đất đai bắt đầu làm từ việc bạn ăn thức ăn.

Trong khóa trình trước đây, chúng tôi cũng có nhắc đến ăn thức ăn chính là cách bảo vệ môi trường dễ dàng nhất. Bạn ăn thịt thì họ cần nhiều đất hơn để trồng những loại cây ngũ cốc. Cho nên, họ nhất định sẽ đốn hạ hết những rừng cây nguyên thủy. Thức ăn chúng ta ăn liên quan đến hệ sinh thái trên toàn địa cầu, liên quan đến thổ nhưỡng trên toàn bộ địa cầu, thậm chí không khí cũng ở trong đó. Địa cầu với chúng ta là quan hệ mật thiết. **Khi chúng ta đều có thể thuận theo tự nhiên thì đất đai mới khôi phục sức sống, mới không tiếp tục bị phân hóa học và thuốc trừ sâu tàn phá.**

Thiên nhiên có một quy luật rất vi diệu: Bạn đối với người khác như thế nào thì người khác sẽ đối với bạn như thế đó, người cũng vậy và bất kỳ vạn vật nào cũng đều như vậy. Bạn hãy đá thử hòn đá xem, nó cũng sẽ đáp lại bạn một cái, gọi là “*phản lực*”. Bạn đi tán thưởng đóa hoa, hoa sẽ nở càng đẹp hơn.

Cũng vậy, bạn muốn những loại côn trùng này tuyệt tử, tuyệt tôn, nó cũng muốn bạn tuyệt tử, tuyệt tôn. Chúng ta tiếp tục phun thuốc trừ sâu như vậy nữa, nó không chỉ không tuyệt tử, tuyệt tôn, bởi vì vạn vật đều có bản năng sinh tồn, cho nên loại thuốc trừ sâu này của bạn phun vào nó thì nó sẽ bắt đầu đột biến gen. Một khi gen biến đổi thì thuốc trừ sâu không còn hiệu quả. Bạn tiếp tục tăng mạnh thêm nữa thì nó cũng sẽ tiếp tục đột biến. Đến cuối cùng bạn không thể giết được nó, nhưng lại giết chết chính mình, bởi vì những thuốc trừ sâu cực độc này đến cuối cùng chính chúng ta ăn vào. Cho nên, hiện nay người bị chứng hiếm muộn càng ngày càng nhiều. Bạn xem, vốn dĩ

con người muốn giết côn trùng, đến cuối cùng biến thành tổn thương chính mình. Nếu như con người sống bạt mạng, đến cuối cùng vẫn là nguy hại chính mình.

Chúng ta đối với thực vật như vậy, chúng ta đối với động vật, nếu như tiếp tục vì thỏa mãn dục vọng ăn uống của chúng ta mà dùng thuốc diệt côn trùng lượng lớn, dùng kích thích tố, kháng sinh tố lượng lớn tiếp nữa thì cuối cùng cái nguy hại này vẫn là trở lại trên thân của chính chúng ta. Cho nên hiện nay, nghe nói bé gái chưa đến mười tuổi thì đã có kinh nguyệt rồi. Có kinh nguyệt càng sớm thì tuổi thọ càng ngắn. Loài người cần bình tĩnh tư duy, suy nghĩ vì con cháu đời sau, không nên vì một cái miệng nhỏ bé này mà đem mạng sống của mình, đem mạng sống của con cháu đời sau, đem địa cầu quý báu đều tiêu hao hết. Việc này quá không lý trí rồi! Cho nên, việc ăn thức ăn, chúng ta nên bình tĩnh mà học tập.

Trong buổi học trước, chúng ta đã nhắc đến ăn thế nào để được khỏe mạnh. Hy vọng các bạn có thể tiến thêm một bước học tập nhiều hơn nữa. Thực ra, con người không thể ăn được vị gốc của thức ăn, con người cũng không thể sống đúng hương vị của làm người. Cho nên bạn xem rất nhiều chuyện đều là do tâm tưởng sinh. Tâm của con người sống ở bên ngoài, sống ở trong vô cảm, cho nên lạc không phải là chân lạc, mà là dùng trong vô cảm. Ăn không phải mùi vị thức ăn thật, cũng là đem ra dùng trong vô cảm, bởi vì nếm chất gia vị rất nhiều, chiên, nấu, xào nên lưỡi của bạn đều bị nó lừa rồi. Bạn không thể ăn được vị ngọt của thức ăn, không thể ăn được loại năng lượng đó của thức ăn.

Không biết quý vị ăn những rau cải, trái cây hữu cơ có cảm thấy toàn thân giống như rất có sức lực hay không? Tôi đã có loại cảm giác này rồi. Bởi vì chúng tôi trong thời gian dài không ăn những thức ăn có độc hại, không ăn những thức ăn thêm kích thích tố, kháng sinh tố này, cho nên dần dần cơ thể sạch sẽ. Cơ thể của bạn càng sạch sẽ thì sẽ càng nhạy bén đối với thức ăn dơ bẩn, vừa ăn liền biết ngay.

Tôi còn nhớ có lần chúng tôi đi ra ngoài ăn. Vừa ăn bát mì đó, lập tức chúng tôi có thể phán đoán nhất định có nếm bột ngọt, bởi vì chúng tôi đã thời gian dài không ăn bột ngọt. Cũng bởi vì như vậy, thường thường mấy mầm rau xanh chúng tôi ăn thấy đặc biệt có mùi vị, bởi vì lưỡi rất nhạy bén rồi. Cho nên, không nên ăn thức ăn không đúng vị gốc của nó. Đương nhiên càng không nên sống không đúng với hương vị của cuộc sống.

Xin thưa các bạn! Hương vị của cuộc sống tuyệt đối không phải ở “*tài, sắc, danh, thực, thù*”. Hương vị của cuộc sống là “*Nhân, nghĩa, lễ, trí, tín*”. Đây mới là ngũ thường, đạo bình thường của con người. Một người có lòng nhân lúc nào cũng nghĩ cho người khác, xử sự đều tuân theo đạo nghĩa, khiêm cung có lễ, lại rất có trí huệ, lúc nào cũng có thể ứng phó linh hoạt, lời nói đi đôi với việc làm, rất có chữ “*tín*”. Khi bạn nhìn thấy người bạn như vậy thì bạn sẽ ưa thích từ trong tâm, từ trong tâm luôn có ý quý trọng. Đây mới là hương vị của làm người chân thật.

Một người muốn sống đúng hương vị của cuộc sống nhất định trước tiên phải đặt nền tảng tốt. Cho nên, khi chúng ta hy vọng học trò và con cái của chúng ta cả đời có thể thật sự sống một cuộc sống đường hoàng, vào lúc này chúng ta phải nhanh chóng đem những đạo lý lớn về ngũ luân “*nhân, nghĩa, lễ, trí, tín*” này mau mau cắm rễ.

Điều thứ tư mà dự vọng của loài người cần tiết chế chính là ăn thức ăn.

Thứ năm, “Thù”

Chữ “*thù*” này không phải chỉ có ngủ. Hiện nay có bạn nào không cần ngủ không? Vẫn là cần. Ngủ là một loại nghỉ ngơi. Chúng ta đều ăn lương thực ngũ cốc, cũng phải để cho máy móc hơi tạm dừng để nó trao đổi chất một chút. Cho nên ngủ cũng rất quan trọng, nhưng bạn ngủ nhiều quá là không tốt.

Ví dụ, người ba - bốn mươi tuổi có thể mỗi ngày ngủ khoảng sáu tiếng rưỡi đến bảy tiếng đồng hồ có lẽ là đủ rồi. Vậy người già có thể mỗi ngày ngủ khoảng năm tiếng rưỡi hoặc sáu tiếng là đủ rồi. Đây là thuận theo chức năng toàn bộ cơ thể của chúng ta. Bạn có thể cho trẻ con ngủ tám tiếng đến chín tiếng đồng hồ. Bởi vì các em tuổi còn nhỏ, nội tạng đang phát triển. Ngủ sẽ khiến nó phát triển tốt, ngủ sẽ khiến cho hệ thống miễn dịch của nó nâng cao rất nhanh.

Ngủ cũng cần đúng thời gian. Hệ thống giải độc mạnh nhất của loài người là gan, mà gan là nơi toàn bộ khí huyết của chúng ta đi qua. Gan giải độc từ mười một giờ đến một giờ, mật từ một giờ đến ba giờ. Cho nên trong bốn giờ này, tốt nhất chúng ta đều nên ngủ.

Nói đến chỗ này, người Hồng Kông sẽ rất đau khổ. Bởi vì mười một giờ dường như họ mới vừa bắt đầu. Khu vực sống về đêm văn minh không dễ dàng phát triển cao độ. Chúng ta xem, khu vực văn minh phát triển cao độ thường thường đều ở nơi tương đối lạnh lẽo. Bạn xem, quốc gia Âu Mỹ, lưu vực Hoàng Hà Trung Quốc, những nơi văn minh này thời tiết đều tương đối lạnh. Khi thời tiết lạnh thì ngủ sớm dậy sớm. Việc này cũng là thuận theo tự nhiên.

Rất nhiều người đều có thói quen ngủ trưa. Các vị bằng hữu cảm thấy ngủ trưa nên ngủ bao lâu? Có một số khu vực, thời gian ngủ trưa dành cho trẻ xếp một tiếng rưỡi đến hai tiếng đồng hồ. Thực ra, việc đó không phải trẻ con muốn ngủ trưa, mà đó là người lớn muốn ngủ trưa. Vậy người lớn tại sao muốn ngủ nhiều như vậy? Thực ra có nguyên nhân. Bởi vì bữa trưa họ ăn rất no (*thịt to cá lớn*), kết quả máu trong não chạy về bộ phận tiêu hóa. Bởi vì gánh vác quá nặng, nên lượng lớn máu phải chạy về đường tiêu hóa. Cuối cùng, máu đều xuống tiêu hóa thì não sẽ mê man không tỉnh, rất muốn ngủ. Vừa ngủ như vậy liền hôn mê mất rồi. Cho nên sau khi ăn cơm no, cần phải đi tới lui một lúc giúp tiêu hóa. Khi một người buổi trưa ngủ một tiếng rưỡi đến hai tiếng đồng hồ, khi ngủ dậy sẽ rất không có sinh lực, vả lại sẽ cảm thấy đầu rất đau. Vì sao vậy? Thiếu ôxy. Thời gian máu tuần hoàn đến buổi trưa là điểm cao nhất trong trao đổi chất của bạn. Khi bạn ngủ như vậy, nó lập tức từ điểm cao nhất đột nhiên hạ thấp xuống. Cho nên điều này không phải thuận theo tự nhiên. Buổi trưa nếu rất muốn ngủ, bạn chỉ cần ngủ hai mươi phút đến ba mươi phút cho nó dịu xuống một chút rồi tỉnh lại, khi làm việc sẽ rất có sức lực.

Các vị bằng hữu! Tôi vừa mới ngủ trưa mười phút. Trước tiên, tôi đi dạo một chút, sau đó trở về nằm mười phút. Bây giờ tôi cảm thấy tinh thần sảng khoái. Việc này gọi là hiệu suất đầu tư có lời. Trong lúc mệt nhất, cho nó ngủ một chút. Hiệu quả đó tốt nhất. **Cho nên, chúng ta ngủ cũng phải biết lúc nào cần phải nghỉ ngơi, không nên ngủ thời gian quá dài khiến cho phần lớn thời gian của cuộc đời chúng ta đều bị tiêu hao hết. Việc này cũng là không sáng suốt.** Thức khuya không tốt. Chúng ta nói, thức một đêm phải ba ngày mới bù đắp lại được. "*Thân tổn thương, cha mẹ lo*". Lúc tuổi trẻ đều muốn khoe tài chứng tỏ, khiến cho thân thể bị tổn thương, đến cuối cùng cũng hối hận không kịp.

Ngoài ngủ cũng cần phải tiết chế ra, ý nghĩa chữ “*thùy*” suy rộng ra khác chính là con người không nên sống hồ đồ, giống như việc gì cũng không hiểu rõ. Cho nên đối trị cái dục vọng “*thùy*” này chính là nói với chúng ta cần phải rõ lý, cần phải có trí huệ để đối diện với những khiêu chiến trong cuộc đời, để xử lý rất nhiều vấn đề giữa người với người trong cuộc sống. Bạn có phần sáng suốt này, có phần trí huệ này mới có thể khiến cuộc đời càng sống càng có ý nghĩa, khiến cuộc đời càng sống càng có thể hóa giải rất nhiều vấn đề. Tuyệt đối không nên đến cuối cùng cảm thấy cuộc đời rất mờ mịt, cái này chính là hồ đồ rồi. Cho nên, một chữ “*thùy*”, cuối cùng chúng ta cũng có thể suy rộng ra phải sống trong sáng suốt, sống trong minh bạch.

Đây là “Ngũ dục”.

Đương nhiên dục vọng vẫn còn rất nhiều. Từ năm cái dục này suy diễn rộng ra cũng đều là dục vọng, thậm chí ngay cả thích núi, thích sông cũng có khả năng là dục vọng. Thích núi, thích sông, nếu như chúng ta dùng thái độ đúng đắn để học tập với thiên nhiên thì thái độ này vô cùng tốt. Đó cũng là một kiểu giúp ích cho thân tâm của bạn. Nhưng nếu như chúng ta thái quá, đối với núi sông đã đến trạng thái si mê, đến trạng thái bỏ vợ, bỏ con thì cái này đã biến thành dục vọng muốn chiếm hữu, là không tốt. Cho nên đạo trung dung quả thật rất có nghĩa lý.

Học nghệ thuật có tốt hay không? Học nghệ thuật rất tốt, đi thường thức, đi ngắm nhìn. Nhưng nếu như học nghệ thuật mà học đến thái quá, làm cho đời sống rất tàn tạ thì không tốt. Chúng tôi nhìn thấy rất nhiều nghệ nhân đã từng rất nổi tiếng, có thể sau ba đến năm năm lại trở thành nghệ sĩ đường phố. Chúng tôi ngày hôm đó đi vào trung tâm văn hóa, nhìn thấy hai vị nghệ nhân. Khúc nhạc mà họ thổi có thể là âm nhạc của vùng Trung Mỹ. Nhạc cụ mà họ dùng là làm bằng trúc, thổi nghe hay vô cùng. Trên chỗ họ diễn tấu có đĩa CD của họ xuất bản. Nhưng hiện nay họ lại lâm vào cảnh nghệ sĩ đường phố. Sở dĩ họ đã quên mất rằng nghệ thuật là dùng để hun đúc tính tình của con người, không phải dùng để kiếm tiền, không phải dùng để sau khi kiếm được tiền rồi đi sống bạt mạng.

Cho nên, **có tài năng mà không có đức hạnh thì cuộc đời vẫn là trống rỗng vô nghĩa, thậm chí còn tạo nên rất nhiều nghiệp chướng.** Đức hạnh vẫn là căn bản, bởi vì người làm nghệ thuật khi có tiền mà không có đức, trong môi trường như thế họ sẽ rất dễ dàng tiêm nhiễm “*tài, sắc, danh, thực, thùy*”, cuộc sống của họ cũng không

bình thường. Cho nên, bất kỳ sự ham muốn nào cũng phải tiết chế, cũng không được phép thái quá, cũng không được phép chiếm hữu. Khi biết tiết chế dục vọng thì bạn sẽ phiền não nhẹ, trí huệ tăng trưởng.

Hướng thiện và sửa chữa lỗi lầm

Chúng ta hãy tiếp tục xem, trọng điểm nữa trong tu thân là nhất định phải hướng thiện và sửa chữa lỗi lầm. Trước tiên bàn việc sửa chữa lỗi lầm.

Nếu như con người không sửa chữa lỗi lầm thì mặc dù đang hành thiện nhưng giống như việc bạn đổ nước vào một cái thùng trong khi dưới đáy thùng bị thủng hai lỗ. Bạn đổ vào như thế nào đi nữa thì nước cũng chảy ra hết. Cho nên chưa bàn đến hành thiện, trước tiên cần phải sửa chữa sai lầm của mình. Khổng Phu Tử nói: *“Biết hổ thẹn là gần với có dũng khí”*. Trước tiên phải biết sai lầm của mình ở chỗ nào, bước tiếp theo dừng cảm mà sửa chữa.

Các vị bằng hữu! Trong đầu bạn mỗi ngày đang nghĩ điều gì, đang xem trọng điều gì vậy? Chúng ta hãy so sánh với bậc Thánh Hiền, xem họ mỗi ngày đang nghĩ điều gì, chúng ta mỗi ngày đang nghĩ điều gì. Chúng ta biết chỗ thua kém mới có thể đuổi theo được. Người hiện nay không phải là tìm hiểu bậc Thánh Hiền nghĩ điều gì, mà người hiện nay cảm thấy: *“Bậc Thánh Hiền cũng nghĩ giống như tôi vậy!”*. Thật sự rất nghiêm trọng, dùng cái tâm của tiểu nhân để đo lường bụng người quân tử. Cho nên, chúng ta hãy xem, rất nhiều người viết “Luận Ngữ Tân Giải”, đem “Luận Ngữ” giải thích trở lại, đều cảm thấy họ nhất định phải đem Khổng Lão Phu Tử kéo xuống cho bằng họ. Chúng tôi xem xong thấy rất khó chịu.

Người hiện nay mỗi ngày có thể nghĩ cũng không lìa khỏi *“tài, sắc, danh, thực, thù”*. Trong lúc chúng ta vẫn chưa gặp được học vấn Thánh Hiền thì mỗi ngày cứ nghĩ người nào không xem trọng ta, mỗi ngày nghĩ nhà hàng nào vừa khai trương, chúng ta nhất định phải đi ăn cho sang khoái, tiệm nào ăn đến no. Mỗi ngày chúng ta đều bàn tán những thứ này, có phải không? Mỗi ngày, chúng ta bàn tán chỗ nào cắt tóc rất đắt lại rất đẹp, ngôi sao điện ảnh hiện nay mặc y phục nhãn hiệu nào. Các vị bằng hữu! Bàn tán việc này, mình có khai trí huệ không? Bàn tán việc này, giáo dục con cái có thành công không?

Cho nên, hiện nay chúng tôi nói phải đổi tâm, phải thay não điều chỉnh trở lại, phải đem cái thân người khó được này sử dụng cẩn thận.

Phu Tử nói Ngài mỗi ngày lo nghĩ bốn sự việc.

Thứ nhất là “*Đức chi bất tu*”, là đạo đức không được tu dưỡng mỗi ngày. Đây là chỗ lo buồn thứ nhất của Ngài

Thứ hai là “*Học chi bất giảng*”, một ngày không được dốc sức giảng dạy đem lại lợi ích cho mọi người, lợi ích học trò. Đây là chỗ lo buồn thứ hai của Ngài.

Thứ ba là “*Văn nghĩa bất năng tĩ*”, là nghe được chánh nghĩa, nghe được những điều thiện mà không thể lập tức đi làm, đây là nỗi lo buồn thứ ba của Khổng Lão Phu Tử.

Thứ tư là “*Bất thiện bất năng cải*”, là khi mình có khuyết điểm, có lỗi lầm mà không sửa chữa kịp thời. Đây là chỗ lo buồn thứ tư của Ngài. Phu Tử mỗi ngày luôn nghĩ nâng cao bản thân, tạo phúc cho mọi người, luôn nghĩ mỗi ngày hành thiện, mỗi ngày sửa chữa lỗi lầm. Điều này thật sự khiến chúng ta thấy thẹn, cũng khiến chúng ta phải mau mau thấy người hiền tài muốn theo cho kịp. Chỉ có loại thái độ giống như Phu Tử thì mới có thể khiến chúng ta “*Đức nhật tăng, quá nhật thiếu*” (đức tiến dần, lỗi ngày giảm). Như vậy là bạn có thể công phu đặc lực, có thể luôn luôn sống trong niềm vui “*Học nhi thời cập chi, bất diệc duyệt hồ*”.

Trước tiên, chúng ta hãy xem sửa chữa lỗi lầm. Sửa chữa lỗi lầm cần phát ba loại tâm. Chúng ta nói: “*Quân tử lập chí trường, tiểu nhân thường lập chí*”, quân tử khi xác định chí hướng thì suốt đời không thay đổi chí hướng đó. Phu Tử mười lăm tuổi chí khí ở việc học. Bởi vì sau khi chí ở học rồi thì kiên trì đến cùng, cho nên Phu Tử “*Tam thập nhi lập*”, là học vấn đã thành tựu nền tảng rất tốt rồi. Phu Tử phải tốn mười lăm năm mới lập chí, chúng ta phải tốn bao nhiêu năm vậy? Cho nên lúc này cần dừng mảnh mà sửa chữa lỗi lầm, cần phát ba loại tâm.

Thứ nhất, cần phát tâm biết hổ thẹn, tâm xấu hổ.

Chúng ta hãy suy xét đến “*người đều có thể làm Nghiêu Thuấn*”, cho nên Mạnh Tử khích lệ chúng ta: “*Đại Thuấn là người nào, ta là người nào*” (*chúng ta là người nào*), “*Hữu vi giả diệc nhược thị*”, nghĩa là người thật sự hạ quyết tâm muốn thành Thánh thành Hiền đều có thể làm được. Bởi vì trí huệ của Thánh Hiền không phải có từ bên ngoài, mà là mỗi người vốn dĩ đã có. “*Nhân chi sơ, tánh bản thiện*”, đều đã có rồi, lại không cầu ở người khác. Đời người có hai cái khó: “*Lên trời khó, cầu người khó*”. Đạo đức học vẫn là trí huệ vốn có của mình, vừa không cầu ở người, vừa không khó hơn so với cầu ở người. Cho nên chỉ cần bạn có chí khí, cảm thấy có tâm hổ thẹn, Thánh Hiền làm được thì ta cũng làm được.

Luôn luôn đọc “*Đệ Tử Quy*”, nói với chính mình rằng: “*Vật tự bạo, vật tự khí. Thánh dữ hiền, khả thuận trí*” (*Chớ tự chê, đừng tự bỏ. Thánh và Hiền, dần làm được*). Đây chính là có cái tâm biết xấu hổ. Chúng ta tuyệt đối không muốn cả đời mấy chục năm qua rồi biến thành cát bụi, không có người nào nhớ đến chúng ta, ngay cả con cháu cũng không nhớ đến lời giáo huấn của chúng ta. Thế thì chúng ta đời này là sống vô ích rồi. Khi bạn lìa khỏi thế gian này, nếu người thế gian rất tưởng nhớ bạn, rất nhiều người rơi nước mắt cho bạn thì đời này bạn không sống vô ích. Nếu như lúc bạn lìa khỏi thế gian này, rất nhiều người đứng lên vỗ tay thì bạn cần phải kiểm điểm. Thế là sai lầm rồi! Nếu như hiện nay, lúc bạn ra đi có người vỗ tay thì bạn phải mau mau điều chỉnh lại cuộc sống. Điều này sẽ khiến bạn vô cùng hối tiếc. Đời người như vậy là sai lầm.

Chúng ta phải có chí khí. Bậc Thánh Hiền có thể làm thầy muôn đời, chúng ta tuyệt đối không thể để cuộc đời phó mặc cho cát bụi. Cho nên, chỉ cần bạn lập thân hành đạo để lại tiếng thơm cho hậu thế, làm vinh hiển cha mẹ. Khi bản thân chúng ta đức hạnh không tốt, chúng ta sẽ khiến cha mẹ bị xấu hổ. Cho nên, không chỉ mình phải có tâm hổ thẹn, còn phải không làm nhục cha mẹ, không làm nhục Tổ Tiên. Phải có loại thái độ hổ thẹn này.

Các vị bằng hữu! Chúng ta có làm nhục Tổ Tiên hay không? Rất nhiều người đều nói, người ngoại quốc rất tôn trọng người Trung Quốc. Câu nói này các vị phải nghe cho rõ ràng. Người ngoại quốc tôn trọng người Trung Quốc, xin hỏi, người Trung Quốc này là người Trung Quốc của thời gian nào? Tôi thấy có lẽ là 200 năm trước. Có phải không ạ? Các vị bằng hữu! Hiện nay người ngoại quốc không phải tôn

trọng chúng ta. Chúng ta hiện nay là đang ngồi hưởng mát dưới gốc cây cổ thụ, bởi vì đức hạnh của Tổ Tiên xưa vẫn đang che chở cho chúng ta. Nếu không, người ngoại quốc nhìn thấy thói quen sống của chúng ta sẽ rất xem thường đối với chúng ta. Cho nên, chúng ta mới bị nói trên mạng là vứt rác bừa bãi, đi tiểu tiện cũng không dội nước, đi đến đâu cũng nói chuyện ồn ào, ngay cả đến trước đền Đức Mẹ Paris cũng nói chuyện lớn tiếng. Tôi đã nói ví dụ này tại một khách sạn năm sao, sau đó Tổng giám đốc của họ đến nói: *“Vâng, chúng tôi đến nước Úc tham quan viện bảo tàng. Cái vạch đó người ta rõ ràng phân định như vậy, chúng ta đều vượt qua của người ta, sau đó còn nói rất lớn tiếng. Người ngoại quốc bên cạnh nhìn thấy chỉ biết lắc đầu bỏ đi”*. Khi người nước ngoài lắc đầu là chúng ta đã đang làm nhục Tổ Tiên rồi! Cho nên, phải có tâm hổ thẹn.

Trong *“Bát đức”* của Trung Quốc, *“sĩ”* cũng rất quan trọng. Thành tựu đức hạnh không thể không có tâm hổ thẹn. Thời đại Chiến Quốc xưa có một câu chuyện rất nổi tiếng tên là *“Vác gai tạ tội”*. Nước Triệu có hai vị đại thần, một người tên là Lận Tương Như, một người tên là Liêm Pha. Lận Tương Như là Tể tướng, Liêm Pha là Đại tướng quân. Bởi vì Lận Tương Như rất có trí huệ, đã hóa giải một lần nguy nan cho vua, đem ngọc bích trở về nước Triệu. Sau khi ông trở về, vua ban thưởng cho ông, xếp ông lên vị trí cao hơn một cấp so với Liêm Pha. Liêm Pha nghĩ: *“Ta là Đại tướng quân mới khiến cho nước Tần không dám đến xâm phạm. Công lao của ta lớn như vậy, tại sao vẫn dưới ông ấy?”*. Cho nên Liêm Pha không chịu phục, thường muốn kiếm chuyện với Lận Tương Như. Lận Tương Như biết, liền không xung đột trực tiếp với ông. Có khi trên đường gặp nhau, Lận Tương Như nhanh chóng nhường đường cho Liêm Pha. Khi Liêm Pha đi tìm ông, ông đều cáo bệnh, không muốn xung đột trực tiếp trong khi nói chuyện với Liêm Pha.

Những thuộc hạ trong gia đình liền nói với Lận Tương Như: *“Sao Ngài sống hèn nhát như vậy? Khi thấy Đại tướng quân là Ngài tránh đi, có phải rất không có dũng khí không?”*. Thuộc hạ của ông chỉ trích úp mở như vậy, cảm thấy rất uất ức. Lận Tương Như liền nói với họ: *“Một mình ta bị nhục không có sao cả, điều đáng sợ nhất là quốc gia bị nhục”*. Bạn xem, điểm suy nghĩ của ông không phải là nhục nhã của mình, mà nhìn vô cùng sâu, vô cùng xa. Ông nói: *“Bởi vì ta với Liêm Pha Đại tướng quân là hai trụ cột của nước Triệu. Nước Triệu có hai trụ cột này, nước Tần mới không dám đến đánh chúng ta. Nếu như hai chúng ta chỉ bởi vì sĩ diện của mình mà sinh xung đột, đến lúc*

nước Tần đến xâm phạm, lúc đó toàn bộ quốc gia bị bại vong. Đó mới là tội lỗi lớn nhất”.

Bởi vì Lận Tương Như có thái độ như vậy, sau đó lời nói này đã truyền đến tai của Liêm Pha. Người có thể làm đến Đại tướng quân nhất định có đức hạnh. Sau khi vừa nghe xong, Liêm Pha cảm thấy việc làm theo cảm tính của mình rất hổ thẹn. Ông lập tức cởi bỏ áo ra, đem loại thực vật có gai cồng ở sau lưng mình, vác gai đi tạ tội với Lận Tương Như. Liêm Pha Đại tướng quân cũng không dễ dàng, lập tức biết sai có thể sửa, tiến tới thành tựu sự đoàn kết này, tận hiến đối với quốc gia. Sau đó Lận Tương Như với Liêm Pha đã trở thành hoạn nạn có nhau, sanh tử có nhau. Cho nên, tâm hổ thẹn của họ là suy nghĩ vì Tổ Tiên, vì quốc gia.

Các vị bằng hữu! Chúng ta không phải vì mình, vì gia đình của mình mà giữ thể diện, điều quan trọng hơn chúng ta còn phải giữ thể diện vì dân tộc của chúng ta, vì con cháu của Viêm Hoàng chúng ta. Nếu như văn hóa truyền thống bị mất trên tay của chúng ta, đó sẽ là nỗi xấu hổ lớn nhất trong mấy ngàn năm nay. Chúng ta sẽ có lỗi với cha ông, có lỗi với con cháu.

Cho nên, chúng tôi trong một năm nay tiếp xúc một số thầy cô đều dùng: *“Vì kế thừa học vấn bị thất truyền của Thánh xưa, vì mở thái bình cho muôn đời”* để làm chí hướng quan trọng nhất cho cả đời chúng tôi. Con người chỉ cần có chí hướng này, có tâm hổ thẹn này thì lo gì học vấn không thành tựu, lo gì đạo nghiệp không thành tựu. Cho nên, sửa chữa lỗi lầm, điều thứ nhất cần phát là *“tâm hổ thẹn”*, cần phát thật lâu dài. Không được *“tiểu nhân lập chí thường”*, thường hay ở đó hạ quyết tâm, cách một ngày lại phải lặp lại một lần.

Thứ hai cần phát là “tâm úy kính”, tâm kính sợ. Tục ngữ chúng ta nói: *“Ngược lên ba thước có thần linh”*. Thực ra, *“thần linh”* này cũng có thể coi là lương tâm của bạn. Khi bạn làm việc sai càng nhiều thì trong tâm càng không yên ổn. Thường thường bạn vẫn hay thấy ác mộng, giật mình tỉnh giấc, mỗi ngày sống rất sợ lộ chân tướng, âm mưu bị bại lộ. Cuộc đời như vậy, sớm muộn gì thân tâm cũng đều mệt mỏi. Người thường hay làm việc xấu, không dám sửa chữa lỗi lầm là nằm trong nhóm nguy cơ cao của bệnh ung thư, rất dễ bị bệnh ung thư. Cái gọi là: *“Nếu muốn người không biết, trừ khi mình đừng làm”*. Chúng ta nhất định phải có tâm kính sợ. Bạn đừng nói không có người biết. Bất kỳ chuyện gì cũng có trời biết, đất biết, bạn biết. Cho

nên, con người muốn sống thật quang minh chính đại thì đối với muôn sự, muôn vật, đối với tất cả những hành vi của mình cần phải có tâm kính sợ, không được tái phạm sai lầm. Có thái độ như vậy thì không dễ gì tái phạm sai lầm.

Thứ ba, cần phát “dũng tâm”, tâm dũng mãnh. Đứng trước sai lầm của mình, phải giống như câu mà chú Lưu nói: Đối với mình phải đuổi cùng diệt tận. Ấn tượng của các bạn cũng sâu như vậy.

“Liễu Phàm Tứ Huán” đã làm một ví dụ. Ông nói, phát hiện lỗi lầm của mình phải giống như khi bị rấn độc cắn ngón tay. Giống như khi rấn Bách Bộ cắn vào ngón tay của bạn, bạn vào lúc này có còn nói: “*Ấy da! Đau quá, đau quá!*” hay không? Không cần nghĩ gì cả, cầm dao lên chặt đứt cái gốc của nó, không được mảy may chần chừ, không được mảy may do dự. Phải có loại quyết tâm này. Đứng trước khuyết điểm của mình, bạn thật không nên xem nó như bạn tốt, tiếp tục nhận giặc làm cha mà phải lập tức loại trừ. **Đương nhiên để lập tức loại trừ thì tuyệt đối không phải một lần là thành công, nhưng bạn phải có loại thái độ này, càng thất bại càng dũng mãnh.** Sau khi ngã xuống vẫn phải đứng lên tiếp, cuối cùng sẽ có ngày bạn khắc phục được nó, cuối cùng sẽ có ngày có thể xô ngã, đẩy lùi quán tính, thói quen xấu của bạn. Đến lúc này, thói quen tốt của bạn sẽ dần dần hình thành.

Trong lúc tôi xem “Tam Quốc Diễn Nghĩa”, trong đó có một màn khiến tôi ấn tượng sâu sắc nhất. Không biết các bạn có giống như tôi hay không? Màn ấn tượng sâu sắc nhất chính là Triệu Tử Long cứu A Đẩu. Bạn xem, lúc cứu A Đẩu thì Triệu Tử Long nghĩ gì vậy? Chỉ có một điều, mở một đường máu để bảo vệ A Đẩu. Triệu Tử Long dùng loại thái độ anh dũng này cũng giống y như bạn tu học học vấn vậy. Máy chục vạn đại quân giống những cám dỗ ở bên ngoài, là giống như thói quen xấu của chúng ta như hiện nay . tràn qua như nước thủy triều, nhưng mà Triệu Tử Long hoàn toàn không lùi bước, xông lên phía trước. Vào lúc này ông có còn nghĩ: “*Ta hôm nay không tu học rồi. Ta hôm nay không đọc sách rồi*” hay không? Ông có thể khởi cái ý nghĩ này hay không? Không thể. Ông một tâm một ý chỉ nghĩ cứu cho được vị chúa công này.

Các vị bằng hữu! Ai là A Đẩu? Bạn đừng nói với tôi rằng A Đẩu là con của Lưu Bị nhé. A Đẩu chính là lương tri của bạn, A Đẩu là đại diện tánh đức của bạn, bạn cần mở ra cho nó một đường máu, không

được do dự. Trong xã hội này hiện nay, không tiến ắt lùi. Khi bạn thật sự có thể kiên trì sửa chữa sai lầm, sau ba năm, bảo đảm bạn sẽ “*một vùng hoa liễu xanh tươi*”, sau đó sẽ dễ dàng hơn. Cho nên, tu hành chỗ khó nhất chính là ở ba năm đầu này. Trong ba năm đầu này không được có mấy may lợi lờng. Nếu như bạn một ngày nắng, chín ngày mưa thì không chỉ không có tiến bộ mà còn thoái bộ.

Tôi có một cậu học trò, mới tiểu học đã đổi rất nhiều trường. Tại vì sao bị đổi vậy? Bởi vì nhà trường loại trừ cậu ra. Hành vi của cậu có rất nhiều chỗ không giữ nề nếp. Cậu đến trường của chúng tôi là trường thứ tư. Sau đó, cậu trộm cắp tiền của một viên chức, cũng đã trộm không ít. Nhưng tôi nghĩ cậu không phải có ý trộm nhiều như vậy. Bởi vì lúc đó, đúng lúc tiền để thành một xấp, có thể cậu chỉ muốn rút một tờ, nhưng trong tình hình cấp bách mới lấy hết. Đúng lúc viên chức này nhìn thấy cậu đến, muốn đi vào nhà vệ sinh bỗng nhiên cảm thấy không được, nhanh chóng quay trở lại. Khi quay trở lại, viên chức đó liền bắt gặp cậu. Hôm sau, họ liền mời cảnh sát đến làm biên bản. Bởi vì cậu còn nhỏ, không xem là phạm pháp, nhưng họ phải diễn y như thật để hù dọa cậu.

Sau khi cảnh sát thẩm vấn cậu xong, cậu cũng rất thất thần, liền ngồi trên bậc thềm. Tiết học đó tôi không dạy, tôi đi ngang qua nhìn thấy hình bóng của cậu. Tuy không nhìn thấy mặt cậu, nhưng tôi cũng có thể cảm nhận được cậu rất tuyệt vọng. Sau đó, tôi liền bước đến ngồi ở bên cạnh cậu. Các vị bằng hữu! Vào lúc này có nên nói chuyện hay không? Lúc đó im lặng tốt hơn nói. Cho nên, sử dụng ngôn ngữ còn phải xem bầu không khí. Vào lúc này để cậu tĩnh một chút, ngồi với cậu một chút.

Ngồi khoảng gần một phút (*ba mươi giây đến một phút*), cậu liền mở miệng nói: “*Thầy ơi! Em rất muốn chết*”. Hiện nay trẻ em muốn chết có nhiều hay không? Một người tại sao muốn chết? Họ cảm thấy mạng sống không có ý nghĩa. Khi họ cảm thấy không có người yêu thương họ thì con người mới có thể đi vào đường cùng. Vào lúc này, bạn không nên rất căng thẳng. Làm thầy có khi cũng phải diễn rất điềm tĩnh. Tôi liền hỏi cậu: “*Tại sao em muốn chết?*”. Luôn luôn hướng dẫn các em tìm ra được nguyên nhân thì các em mới không ăn năn, hối hận. “*Tại sao em muốn chết?*”. Cậu nói: “*Không có ai ưa thích em*”. Bởi vì lúc này tâm trạng của cậu rất không tốt, chúng ta cần an ủi cậu một chút. Tôi nói: “*Thầy Phúc Dụ có chán ghét em không?*”. Toàn trường có hai vị thầy rất quan tâm đối với cậu, tôi liền nêu ra: “*Thầy*

Phúc Dụ có chán ghét em không?”. Cậu lập tức cúi đầu xuống không nói gì. Tôi lại nói tiếp: *“Thế thầy Thái có chán ghét em không?”*. Cậu lắc đầu: *“Không có!”*. Các vị bằng hữu! Nói chuyện có thứ tự cũng là học vấn. Chúng ta không được trước tiên nói về mình, như vậy là quá kiêu ngạo rồi. Trước tiên phải nêu người khác, sau đó mới nêu mình.

Và như vậy đã cân bằng tâm trạng của cậu rồi. Bởi vì lúc con người tâm trạng quá căng thì không thể nghe đạo lý vào được. Đợi cậu bình tĩnh trở lại, tôi liền nói tiếp: *“Thế tại sao người ta không ưa thích em?”*. Suy nghĩ nhân quả mới có thể khiến họ hình thành lý trí. Cậu nói: *“Thưa thầy, bởi vì em đều đánh người, em đều chửi mắng người”*. Bạn xem, những trẻ em hành vi không tốt đó có lúc phân biệt thiện ác còn rõ ràng hơn chúng ta. Chúng thiện ác phân biệt rất rõ ràng nhưng tại sao chúng vẫn tiếp tục làm như vậy. Mấu chốt ở chỗ nào vậy? Tôi nói với em: *“Từ ngày mai trở đi, em không nên đánh người, không nên chửi mắng người, vậy thì người ta sẽ ưa thích em ngay”*. Em học trò này trả lời: *“Thưa thầy! Em rất muốn sửa đổi, nhưng mà em không thể sửa được”*. Nếu không được giáo dục, tánh nết liền đổi thay. Khi tập khí đã hình thành thâm căn, cố đế rồi, thật sự cả đời con người hoàn toàn bị tập khí xấu xỏ mũi dắt đi. Cuộc đời đó rất đau khổ. Chúng ta nhìn thấy một em nhỏ muốn sửa đổi cũng không thể sửa được. Nguyên nhân do đâu vậy? **Không được dạy từ nhỏ, không được giáo dục.**

Sau đó, tôi đi điều tra về tình trạng gia đình của em, thật sự rất loạn. Mẹ không biết đã đi đâu từ lâu rồi. Cha thì lại có một người vợ người ngoại quốc, rất loạn. Chúng ta càng hiểu rõ bối cảnh trường thành của các em thì không thể nổi giận với các em được, còn gọi lên tâm thương xót đối với đứa trẻ này.

Các vị bằng hữu! Người đáng ghét nhất định có chỗ đáng thương. Chúng ta nên khoan thứ, chuyển giận thành tha thứ. Một người muốn sửa chữa lỗi lầm, bạn hôm nay muốn tự mình sửa chữa lỗi lầm cũng được, muốn khiến các em sửa chữa lỗi lầm, thậm chí muốn khiến cho thân hữu của bạn sửa chữa lỗi lầm, bạn đều phải dùng đức hạnh của mình cộng thêm tính nhẫn nại của mình để bầu bạn.

Sau đó, tôi liền lấy một cuốn sổ tay nhỏ, tôi nói với em học trò này: *“Khi trang vở này mở ra, bên này là ưu điểm, bên này là khuyết điểm, em mỗi ngày hãy báo cáo với thầy. Nhìn thấy hôm nay mình làm việc tốt gì, hôm nay mình làm việc xấu gì. Tuần lễ sau nhất định*

phải khuyết điểm ít, ưu điểm nhiều hơn so với tuần này". Tôi bắt đầu tương tác với em như vậy. Cho nên, đời người do gặp duyên khác nhau. Một đứa trẻ có thể gặp được cha mẹ tốt thì cả đời nó đã được đặt nền tảng tốt rồi. Một đứa trẻ có thể gặp được bậc thầy tốt, bậc bề trên tốt cũng có thể giúp một tay cho cuộc đời nó rồi. Chúng ta cũng phải kỳ vọng mình có đức hạnh tốt để có thể trở thành người giúp một tay cho những thế hệ sau này, có thể trở thành duyên phận rất quan trọng cho cả đời thế hệ sau.

Ngoài có tâm hổ thẹn, tâm kính sợ ra, còn phải có tâm dũng mãnh. Tâm dũng mãnh còn phải dựa vào sự khích lệ và ủng hộ của bạn bè và bậc đàn anh.

Các vị bằng hữu! Hiện nay, bạn muốn thành tựu đạo đức học vấn, bạn đừng nên mong ngóng người khác đến vỗ tay khích lệ cho bạn. Tại sao vậy? Chúng ta hiện nay văn hóa đã xuống đến đáy rồi. Hiện nay muốn kéo lên, lúc này là lúc gian khổ nhất. Cái gọi là: *"Lên cao ắt tự ty, đi xa ắt tự gần"*. Nhóm người thứ nhất là gian khổ nhất, nhóm người thứ nhất trưởng thành cũng nhanh nhất. Cho nên, hiện nay lúc chúng ta đang làm thì hầu hết người bên cạnh đều không ủng hộ chúng ta. Rất nhiều người còn cười chúng ta: *"Anh thiệt thòi như vậy, đâu có người nào ngốc như vậy! Anh đối với người ta tốt như vậy, người ta có đối xử tốt với anh không?"*. Quá nhiều chất vấn có thể sẽ giống như nước thủy triều tràn ập qua bạn vậy. Vào lúc này, bạn phải: *"Người không biết nên không giận, chẳng phải là quân tử sao!"*. Người ta đều không hiểu chúng ta, chúng ta vẫn cứ tuân thủ theo cuộc đời chính xác mà đi. Khi bạn có thể có dũng khí, có quyết tâm như vậy, đợi đến sau khi bạn đi được ba tháng - sáu tháng, từ từ họ nhìn thấy bạn có thay đổi lớn như vậy (*bao gồm đức hạnh, cuộc sống gia đình, tình trạng công việc đều có biến đổi*), thì những người thân này sẽ nảy ý làm theo, nảy ý đi theo. Cho nên, người dẫn đầu luôn luôn phải có dũng khí hơn.

Chúng ta nói, trong thế giới người lớn, người khác sẽ không nghe bạn nói gì, người khác chỉ biết nhìn bạn làm cái gì. Cho nên, chúng ta có cái tâm hổ thẹn này, hy vọng có thể kế thừa nền học vấn thất truyền của Thánh xưa. Vậy thì nhất định phải có thể chịu đựng những quá trình này. Khi chúng ta thật sự diễn được rồi, đó chính là thời cơ nói của chúng ta, gọi là *"vì người diễn thuyết"*. Trật tự này không thể điên đảo. Bạn vừa mở đầu đã nói ra một lô, đến khi người ta thấy liền

nói: *“Anh đều chưa làm được”*. Bạn sẽ tức chết đi được. Cho nên, trước tiên, diễn tốt rồi hãy nói.

Tốt rồi! Xin cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 35

Xin chào các vị bằng hữu, chào mọi người!

Chúng ta vừa nói đến khoa mục thứ tư rất quan trọng là “tu thân”, chính là phải biết sửa lỗi. Chúng ta nói: *“Người không phải Thánh Hiền, không có ai mà không có lỗi”*, có lỗi mà biết sửa thì không có gì thiện bằng. Tục ngữ nói: *“Lãng tử quay đầu quý hơn vàng”*. Một người thật sự có thể hối cải triệt để, sửa lỗi triệt để, đó là người sẽ khiến người ta vô cùng cảm động, khiến người ta vô cùng khâm phục.

Trong khóa trình năm ngày tại Thượng Hải, có một anh bạn mà sau đó chúng tôi đều gọi anh là *“Quý hơn vàng”*, bởi vì *“lãng tử quay đầu quý hơn vàng”*. Tại vì sao gọi anh là *“Quý hơn vàng”*? Bởi vì chị của anh bạn này sau khi nghe bài giảng tại Lô Giang - An Huy liền gọi điện thoại cho em trai của cô (là chủ của một công xưởng) nói: *“Bất kể mấy ngày nay em có thể kiếm được bao nhiêu tiền, em nhất định phải đến Thượng Hải để nghe giảng”*. Em trai của cô sau khi nghe xong, lập tức liền buông xả tất cả công việc, buổi tối ngày đầu tiên chạy đến địa điểm chúng tôi lên lớp. Tại sao anh ấy nghe lời của chị mình như vậy? Anh ấy nói: *“Chị tôi xưa nay chưa từng có dùng ngữ khí kiên định như vậy để ra lệnh tôi. Bình thường đều rất khách sáo thương lượng với tôi, chỉ có lần này là ra lệnh kiểu này, cho nên chị của tôi nhất định là có dụng tâm. Tôi lập tức nhận lời ngay”*. Anh bạn này có tâm cung kính đối với chị, còn có thể hiểu được dụng tâm của chị mình. Anh ta đến nghe giảng được hai ngày, vẻ mặt cũng không có gì thay đổi, ánh mắt cứ nhìn chăm chăm vào thầy giáo giảng bài, sau đó há hốc miệng. Mỗi thầy chúng tôi lên bục giảng bài đều chú ý đến anh ta, thật là *“nhìn không chớp mắt”*.

Sau khi đã tham gia hai ba ngày, một buổi tối anh nói anh nhất định phải gặp tôi. Chúng tôi liền gặp mặt anh tại văn phòng. Vừa mở đầu anh liền nói: *“Thầy Thái! Đạo lý mà thầy giảng ở trong khóa trình, tôi không phải chỉ có biết, mà tôi ngộ được rồi, dùng cuộc đời thể hội được rồi”*. Bởi vì lúc tôi lên lớp có viết một hàng chữ là: *“Biết, ngộ được, làm được mới có thể đạt được”*. Người bình thường sau khi nghe những lời giáo huấn Thánh Hiền này rồi chỉ là biết, vẫn chưa có thể ngộ được. Đó là chân thật không dối, vẫn chưa có thể ngộ được nó hoàn toàn là một, không phải hai với đời sống của chúng ta.

Anh ấy nói: *“Nhà tích thiện ắt có thừa điều lành là sự thật”*, bởi vì cuộc đời anh ấy có rất nhiều lần khi phạm sai lầm rất lớn đều là do đức hạnh của cha anh giải cứu cho anh. Anh ta lần đầu tiên cầm dao sắp đi giết người, lúc đi nửa đường thì người bạn tốt của cha anh ấy nhìn thấy anh ta giận đùng đùng cầm con dao như vậy, trong lòng nghĩ *“con cái của người tốt như vậy không thể để cho gây ra sai lầm lớn”*, cho nên anh ấy được bạn của cha kiên quyết kéo anh ấy lại. Tôi nghĩ, bạn của cha cậu ấy cũng thật sự có dũng khí, *“đao thương không có mắt”*, trong cơn thịnh nộ, đẩy vào ông một cái, con dao ngay lúc không cẩn thận thì có nguy hiểm rồi. Cha của cậu làm việc về lĩnh vực tín hiệu vô tuyến. Cậu nhớ lúc nhỏ, khi trời mưa trời gió, chỉ cần có người yêu cầu thì cha của cậu đều lập tức ra giúp đỡ ngay, cho nên ở trong làng xóm được thanh danh rất tốt. Bởi cha của cậu giúp đỡ từng li từng tí đối với người trong làng xóm, cho nên cuộc đời cậu có mấy lần đại nạn đều được hóa giải hết.

Cậu nói, lúc nhỏ học hành rất tốt, không phải không ham học, nhưng sau đó khoảng mười chín tuổi đi kinh doanh buôn bán kiếm được rất nhiều tiền. Khi trở về đến nhà, những người bà con làng xóm này đều nói: *“Anh thật giỏi quá, kiếm được nhiều tiền như vậy!”*. Câu nói này có tốt hay không? Mọi người đều nói: *“Anh tài giỏi như vậy, tuổi còn trẻ như vậy mà có thể kiếm được nhiều tiền như vậy!”*. Loại “tám gió” này vừa thổi qua, liền không biết mình là ai rồi, lập tức bay bổng ngay. Cho nên anh ấy nói, mười chín tuổi thì đã cầm được điện thoại cầm tay rồi, mỗi ngày cầm ở đó, dáng vẻ rất oai. Bởi vì anh có tiền cho nên bắt đầu càng ngày càng dương dương tự đắc, tự đánh giá mình quá cao. Anh có tiền nên rất nhiều thói quen xấu cũng theo đến, bắt đầu chơi bời trác táng. Cuối cùng thì anh bị nghiện, toàn bộ cuộc sống sụp đổ và sau đó đến trại cai nghiện. Anh nói: *“Rất vất vả! Tôi tin các vị không có cách gì cảm nhận được nỗi đau khổ của người cai nghiện”*. Anh nói, mỗi lần muốn từ bỏ liền có một sức lực rất mạnh giúp đỡ

anh, anh liền nghĩ: *“Ta đã không thể hiếu thảo với mẹ của ta rồi, ta không nên khiến mẹ tiếp tục đau khổ nữa”*. Đây là do cái tâm hiếu giúp đỡ anh. Cuối cùng, anh cai nghiện được. Cho nên, anh bạn này thật sự có thể hóa giải nguy nan của cuộc đời là do hai thái độ quan trọng: Một là tâm hiếu, một là chữ “đẽ”. Anh nhường em kính đối với chị mình mới có thể khiến anh tiếp nhận được giáo huấn Thánh Hiền.

Anh bạn này nói: *“Con muốn phụng dưỡng mà cha mẹ không còn, đó là nỗi đau khổ lớn nhất của đời người. Cha của tôi đã qua đời rồi”*. Lúc anh nói thì có một anh thanh niên ngay lập tức liền rơi lệ. Cho nên, chúng ta từ ngay bản thân của anh bạn *“quý hơn vàng”* này có thể thể hội được, làm việc hiếu phải kịp thời. Anh ấy nói với tôi: *“Thầy Thái! Thầy không nên chỉ giảng cho những người này, họ đều là người tốt, chúng tôi đều là người xấu, cho nên chúng tôi cần thiết hơn, quý thầy nhất định phải đến giảng cho chúng tôi”*. Cuối cùng rất thú vị, đầu tháng 12 chúng tôi sẽ đến Ôn Châu (anh là người Ôn Châu), tôi tin là nhất định anh sẽ dắt theo một số bạn bè đến để nghe.

Thật vậy, người cần giúp đỡ hơn có thể là người đã đi vào chỗ tối tăm của xã hội. Cho nên vào tuần trước, lúc đi giảng, tôi có đến nhà giam Hạ Môn làm một buổi diễn giảng. Chúng tôi cũng là hy vọng có thể khiến ánh sáng, hào quang của Thánh Hiền có thể soi chiếu đến từng góc ngách của xã hội chúng ta. Lúc sắp chia tay, anh bạn *“quý hơn vàng”* này liền nói: *“Thầy Thái! Để tôi thu xếp công ty ổn thỏa, tôi sẽ theo thầy học một khóa”*. Tôi nói: *“Được!”*. Nếu như anh ấy đến trại cai nghiện diễn giảng nhất định sẽ đặc sắc hơn tôi, bởi vì trong lúc anh ấy giảng, chúng tôi có dùng máy ghi âm ghi lại, rất đặc sắc. Chúng tôi ở trong “Đại Phương Quảng” có bản thảo ghi chép. Anh ấy nói: *“Loại người chúng ta đây là gốc nhất, chỉ vì hưởng thụ nhất thời mà chúng ta đem cuộc đời, đem đầu óc của mình đi làm trò đùa. Đây là thuộc vào loại đầu tư nhiều nhất mà hồi báo ít nhất”*. Anh ấy có loại thể hội sâu sắc như vậy, chúng ta không thể nói ra được. Người ta cai nghiện đau khổ như thế nào chúng ta cũng không biết. Bạn xem, nếu như anh ấy có thể biết lỗi sửa lỗi, có thể đem cái tâm yêu thương đi giúp đỡ những người này, đó đúng là *“con hư biết quay đầu quý hơn vàng”*. Điều này chính là chúng ta nói công đức vô lượng. Tôi tin là anh ấy thật lòng. Cho nên nhất định phải dừng cảm sửa chữa sai lầm của mình.

Sửa lỗi phải bắt tay làm từ đâu?

Phải bắt tay làm từ chỗ khó nhất, như vậy mới có đạo lực. Chúng ta hiện nay thử nghĩ, tập tánh của mình cái nào nghiêm trọng nhất thì bắt tay làm từ đó, bảo đảm bạn sẽ cảm thấy mình tiến bộ đặc biệt nhanh. Nếu như tính nóng nảy của bạn lớn nhất, nhưng bạn nói muốn tu bố thí, bạn đời này bố thí vốn dĩ đã tu rất khá rồi, bạn không cần tu nữa. Nhất định phải đối trị tập khí mới có thể “*đức tiến dần, lỗi ngày giảm*”.

Đối trị lỗi lầm của mình có thể từ ba phương diện mà làm, có thể từ trên sự mà sửa, cũng có thể từ trên đạo lý mà sửa, cũng có thể trực tiếp bắt đầu sửa từ khởi tâm động niệm trong tâm. Phương pháp nào tốt? Khởi tâm động niệm là căn bản nhất. Từ trên sự thì nổi giận rồi, bản thân hối hận vô cùng, lần sau lại nổi giận tiếp, tiếp tục kiểm điểm một lần. Mỗi lần chúng ta kiểm điểm, ở trong tâm trạng lại nổi giận một lần, có phải không? Mỗi lần đều nói với người ta: “*Tôi chỗ nào đó lại phạm lỗi rồi*”, sau đó khắp nơi giảng với người ta, cái tâm trạng sai đó đã giảng mười mấy lần, lại sai mười mấy lần. Cho nên **một người sửa lỗi, sám hối không phải cứ đi nói với người khác hoài, mà là sau này không tái phạm nữa, đó mới là cốt tủy chân thật của sửa lỗi. Từng giây từng phút đốc thúc mình lần sau không được phạm đó mới là quan trọng. Không phải bạn nói với mười mấy người rồi thì lỗi lầm của bạn sẽ không còn nữa, đó là tự an ủi mình.** Sửa từ trên sự thường hiệu quả không rõ ràng.

Sửa từ trên lý cũng rất tốt, bạn hiểu được lý thì tâm an, rất nhiều đạo lý dần dần hiểu rõ là có thể từ từ điều chỉnh trở lại.

Phương pháp nhanh nhất chính là nhìn từ trên tâm. Đạo lý của Thánh Hiền chẳng qua là “*chủ kính tôn thành*”. Khi ý nghĩ của chúng ta không chân thành, không cung kính, lập tức đem ý nghĩ chuyển hết, như vậy hành vi của bạn sẽ không bị sai lầm. Cho nên công phu tu sửa của một người chỉ cần có thể vào đến khởi tâm động niệm thì tốc độ sửa lỗi này sẽ rất nhanh. Con người nếu học thì đương nhiên phải học phương pháp nhanh nhất. Có người nào đã biết mấy phương pháp, sau đó lại đi học phương pháp không nhanh hay không? Cần phải biết phán đoán lựa chọn, vẫn là dùng phương pháp tốt nhất. Đương nhiên bạn có thể làm cùng lúc ba phương diện: từ trên sự, từ trên lý và từ trên tâm đều sửa. Quán chiếu ý nghĩ của mình có chân thành hay không, có bình đẳng hay không, có thanh tịnh hay không, có cung kính không. Không nên tự mình lừa dối chính mình, bởi vì

việc này mới là việc đáng buồn nhất của đời người. Cho nên sửa từ trên tâm là giống như đốn một cây độc vậy, trực tiếp chặt đứt từ gốc, trực tiếp đốn gốc của nó.

Sửa từ trên sự là giống như hái lá vậy, đem cái lá độc đó hái xuống, hái cả ngày cũng không dễ dàng hái hết số lá này, phải tốn khoảng chừng ba tháng. Cuối cùng ở bên phải hái xong thì bên trái lại sinh ra, khiến bạn mệt cả ngày, cảm thấy công phu không đắc lực. Cho nên sửa từ trên sự thì quá chậm.

Sửa từ trên lý là giống như bẻ một cành cây, nhánh cây, nhưng mà vẫn còn những cành cây khác có thể lại sinh trưởng ra tiếp. Cho nên chúng ta vẫn là điều chỉnh từ căn bản, hạ công phu từ khởi tâm động niệm.

Đây là phương pháp sửa lỗi.

Việc thành hay bại do con người quyết định. Người có loại quyết tâm như vậy nhất định có thể đổi trị thói quen xấu. Đổi trị thói quen xấu thì không nên so với chính mình, mà nên so với Thánh Hiền, bởi vì nếu như bạn so với chính mình thì sẽ tự an ủi mình: *“Anh xem, nếu như ba năm trước anh nói với tôi như vậy thì anh đã đi vào trong bệnh viện từ lâu rồi”*. Vậy không được, loại thái độ này không thể tu! Cho nên chúng ta phải so với Thánh Hiền, cần có cái tâm mong cầu Thánh Hiền. Sửa lỗi là khiến cho đức hạnh bạn tu không bị rơi rớt. Nhưng nếu muốn tiếp tục tích lũy đức hạnh thì phải hướng thiện, phải làm việc thiện. Điều này rất quan trọng.

Trước đây chúng ta cũng có bàn đến thiện có thật có giả, có đúng có sai, có lớn có nhỏ, có ngay có cong, có khó có dễ, có rất nhiều góc độ. Các bạn xem “Liễu Phàm Tứ Huấn” nói rất rõ ràng, cho nên **phải biết biện rõ thiện thì việc hành thiện này của bạn mới có thể làm đúng được. Nếu không, bạn rất có khả năng dùng tâm thiện mà làm việc ác. Cái gọi là “tín mà chẳng phải tín”**. Bạn nhận lời người khác giống như là giữ chữ tín, nhưng việc đó là họ lừa dối vợ của họ, thế bạn là tín mà chẳng phải tín. **Tín phải phối cùng với nghĩa mới là tín chân thật**. Việc này đã không phải là tín nghĩa chân thật thế mà bạn vẫn đi tuân thủ, vậy bạn là nổi giáo cho giặc, cái này là tín mà chẳng phải tín. Phải biết phán đoán!

Ví dụ nói: *“Tù mà chẳng phải tù”*, xem ra rất tù bi đối với người, rất hòa thuận. Ở trong “Luận Ngữ” nói “Hương Nguyên”: *“Tả Khâu Minh sĩ chi, Khâu diệc sĩ chi”*, nghĩa là Tiên sinh Tả Khâu Minh cảm thấy rất hổ thẹn về loại người Hương Nguyên này, Khổng Phu Tử cũng cảm

thấy không đồng ý về họ. “Hương Nguyện” là chỉ những người mà tất cả mọi người ở trong làng xóm đều nhìn họ rất vừa mắt, ngay cả người xấu cũng nhìn họ rất vừa mắt. Khổng Phu Tử nói điều này không tốt, điều này sẽ khiến người ta không phân biệt được đúng sai. Nhìn thấy người xấu, hành vi xấu, họ cũng coi như không nhìn thấy, khiến cho xã hội này đúng sai thiện ác đều lẫn lộn. Gặp nhau đều không làm mất lòng ai cả: “*Chào anh, chào anh!*”, như vậy là “*giặc của đức*”, khiến người ta không cách nào phán đoán được thiện ác. Vì vậy, **khí đứng trước người ác bạn cũng cần phải chỉ trích, khuyên bảo một cách chính trực, cái này mới là khí khái của người có ăn học.** Cho nên cái này là “*từ mà chẳng phải từ*”. Bạn đối với người nào cũng rất nhân từ, khiến những người ác này, thậm chí là con cái của bạn vì cái từ của bạn mà trái lại làm rất nhiều việc xấu, và bạn đều không có ngăn chặn. Chúng ta nói: “*Từ bi đa họa hại, phương tiện xuất hạ lưu*”. Khi lòng khoan dung của bạn đã khiến người ta lợi dụng cơ hội thì lòng khoan dung này của bạn cũng là không có trí tuệ rồi, vì vậy “*từ mà chẳng phải từ*”, “*lẽ mà chẳng phải lẽ*”.

Chúng ta cần phán đoán được động cơ của người rất cung kính là gì. Nếu như chỉ là vì tự tư tự lợi của mình, thế thì đây cũng không phải lễ phép chân thật mà là có mục đích khác, chúng ta cũng phải nhìn ra được. Cho nên phải biết phân biệt thiện. Sau khi phân biệt rõ ràng, nhất định phải tích cực đi làm. Phu Tử tán thán học trò của Ngài cũng nói: “*Nghe thấy thiện tất làm ngay*”. Phu Tử nói Nhan Uyên: “*Đắc nhất thiện tắc quyền quyền phục ưng nhi phát tất chi hỹ*”, được một cái thiện từ đó về sau đều để ở trong tâm, vừa có cơ hội liền làm ngay. Cho nên, làm việc thiện không nên chờ đợi.

Đời người có hai việc không nên chờ đợi, đó là làm việc hiếu và làm việc thiện. Nếu như các bạn không thể trả lời được làm việc hiếu thì tôi phải tự nhận lỗi và xin từ chức. Làm việc hiếu không nên chờ đợi, ơn của cha mẹ phải nhanh chóng hết lòng hết sức hồi báo. Làm việc hiếu, làm việc thiện không nên chờ đợi. Đương nhiên làm việc hiếu là đứng đầu trong các việc thiện. Làm việc hiếu cũng là làm việc thiện. Thế tại sao làm việc thiện không nên chờ đợi vậy? Các vị bằng hữu, đời người đều có lành dữ họa phúc. Có người nào nói tôi đời này chỉ có tốt lành và phúc đức, hoàn toàn không có chuyện hung dữ và họa hại không? Ở thế gian này không thể tìm ra loại người này. Vào thời xưa, có thể vẫn còn tìm được. Ngày xưa cũng không có nhiều xe lửa, máy bay như thế này. Ngày xưa, như thời đại Nghiêu Thuấn, lòng người vô cùng mộc mạc, có thể cả đời đều không gặp phải nguy nan.

Nhưng hiện đại thì khác rồi, xung đột giữa người với người quá nhiều, cho nên khó tránh khỏi bạn cũng phải gặp lành dữ, họa phúc đồng thời xuất hiện ở trong cuộc đời của bạn.

Các vị bằng hữu! Lúc bạn gặp phải chuyện hung dữ, gặp phải họa hại, bạn có chắc chắn hóa dữ thành lành không? Ai chắc chắn xin giơ tay? Các bạn đều không chắc chắn, thế các bạn mỗi ngày chẳng phải sống rất căng thẳng hay sao? Bạn xem, đời người lúc nào sống rất yên ổn, đời người lúc nào có thể sống hoàn toàn không sợ hãi? Quá ít người sống được cuộc sống có loại tâm cảnh này. Vâng, bạn mỗi ngày lật tờ báo ra, nhiều người xảy ra chuyện như vậy, bạn càng xem càng lo lắng. Không chỉ lo lắng cho mình, mà còn lo lắng cho con cái, cho người thân của mình có xảy ra chuyện gì hay không. Bạn có tin nửa đêm, nếu như có một cuộc điện thoại vang lên, trong tâm của bạn lập tức nghĩ *“ai xảy ra chuyện rồi sao?”*. Cho nên con người sống quả thật sự là không có cảm giác an toàn. Chúng tôi xin hỏi: *“Phiền nào cho cuộc sống của mình, lo lắng cho sự an toàn của người thân có giúp ích gì cho họ hay không?”*. Không giúp ích được gì, bản thân bạn vẫn bỏ công sức, vẫn làm hại thể xác. Cho nên con người đều đang làm những việc không lợi cho mình, cũng không lợi người khác. Bạn càng lo lắng cho con cái của bạn, chúng có thể cảm nhận được hay không? Có thể, cũng biết nói mẹ chỗ này lo lắng cho con, chỗ kia cũng lo lắng cho con. Bạn càng lo lắng cho nó, tâm của nó cũng càng lo lắng. Cho nên, thà tích cực làm sao kinh doanh cuộc sống, còn hơn lo lắng cho những lành dữ họa phúc này của cuộc sống, khiến bạn có thể chuyển họa thành phúc. Cái này chính là học vấn quan trọng nhất của kinh doanh vận mệnh. Học vấn này ở trong *“Liễu Phàm Tứ Huấn”* nói rất rõ ràng.

Tiên sinh Viên Liễu Phàm vốn dĩ chỉ có thể sống đến năm mươi ba tuổi, nhưng bởi vì tích lũy công đức (lúc ông viết bài văn này là năm sáu mươi chín tuổi), cuối cùng ông sống đến bảy mươi tư tuổi, đã kéo dài đúng hai mươi năm. Cho nên, vận mệnh có thể thay đổi. Vận mệnh là do ai định đoạt vậy? Chính mình. Đạo lý này nhất định phải hiểu rõ mới có thể sống vô tư trong sáng, có thể sống tự mình làm chủ vận mệnh.

Tại sao làm việc thiện không nên chờ đợi?

Lúc sự kiện ngày 11 tháng 9, hai tòa cao ốc tài chính bỗng chốc sụp đổ xuống, xin hỏi ở trong hai tòa nhà này có bao nhiêu người? Quá

nhiều người! Tôi nói với học trò của tôi, hai tòa nhà này là trụ sở chính của rất nhiều mắt xích của ngành tài chính trên toàn thế giới, của cải của những người này đều là tột đỉnh, không lo chuyện ăn mặc. Họ ngày hôm qua có thể còn ăn một bữa cơm 5.000 USD, bạn có tin hay không? Họ lại không biết ngày mai họ sắp đi theo ông bà rồi. Cho nên bạn có tiền cũng vô ích, không thể hóa dữ thành lành.

Tôi có một anh bậc đàn anh, bạn của anh đã làm việc ở trong tòa nhà này đúng mấy chục năm và xưa nay không có đến trễ. Người thế hệ trên chúng ta rất giữ chữ tín, so với chúng ta, họ đối với nguyên tắc làm người là rất có tính kiên trì. Người bạn đó của anh xưa nay không có đến trễ bao giờ, đúng vào ngày 10 tháng 9 lên giường đi ngủ, lăn qua trở lại như thế nào cũng không thể ngủ được, cũng không biết lăn đến khi nào thì ngủ mất rồi. Sáng sớm thức dậy, nhìn vào đồng hồ thì trễ giờ rồi, không kịp ăn sáng, nhảy lên tàu điện ngầm. Khi anh bước ra khỏi tàu điện tại New York thì tòa nhà liền sụp đổ. Cho nên, đời người *“giọt nước, hạt cơm đều do tiền định”*, Diêm Vương muốn bạn canh ba chết thì không thể giữ bạn đến canh năm. Vận mạng của bạn thật sự kiếp nạn đến rồi, nếu như bạn không có đủ phúc phận thì không thể hóa giải được. Cho nên tôi làm một ví dụ, làm việc thiện là giống như gửi tiền trong ngân hàng vậy. Hôm nay bạn gửi 200 ngàn, cái kiếp nạn này đòi bạn 300 ngàn, lúc đó bạn không đủ thì ngay cả mạng sống cũng đền cho nó rồi. Nếu như bạn gửi 400 ngàn, lần tai nạn này đòi bạn 300 ngàn, bạn liền hóa dữ thành lành. Cho nên lúc cần cất giữ thì hãy mau mau cất giữ. Làm việc thiện phải kịp thời, không nên chờ đợi. Rất nhiều người giàu có, lúc điều bất trắc đến liền vội vàng ra đi như vậy!

Các vị bằng hữu! Chúng ta đi rồi không có sao, sau khi chúng ta đi rồi có bao nhiêu người hết sức đau lòng. Con người sống không phải chỉ sống vì mình mà cần nên sống vì tất cả người thân. Đời người có ba sự việc đáng tiếc nhất: Tuổi già phải tiễn đưa con; tuổi trung niên tiễn đưa vợ, đưa chồng; thiếu niên tiễn đưa mẹ, đưa cha. Đây là ba việc rất bất hạnh của đời người.

Việc thứ nhất chính là người tóc bạc tiễn đưa người tóc xanh. Điều đó sẽ khiến người vô cùng đau khổ. Bạn thấy có bao nhiêu người trẻ tuổi đã diễn ra cái vở kịch này, khiến cho cha mẹ họ phải dọn dẹp. **Một người làm thế nào cuộc đời có thể gặp dữ hóa lành? Nhất định phải kịp thời làm việc thiện.** Đời người tuyệt đối không nên để

những điều đáng tiếc này giáng xuống đầu những người xung quanh chúng ta, chúng ta đã không kịp báo ơn với cha mẹ rồi. Tuyệt đối không nên để loại sự việc đáng tiếc này xảy ra.

Tôi có một người bạn, vợ của anh đi khi tuổi còn rất trẻ, con vừa mới chào đời, như vậy là ba loại bất hạnh đồng thời xảy ra có phải không? Vợ đi rồi, cha mẹ của cô ta, người đầu bạc tiễn người đầu xanh; cậu ấy là trung niên, đưa tang vợ; con của cậu ấy vừa mới chào đời, tuổi ấu thơ đưa tang mẹ. Ba loại bất hạnh đồng thời xuất hiện. Cho nên làm việc thiện tuyệt đối không được chờ đợi. Tiền gởi tiết kiệm của bạn phải thật đầy đủ thì cuộc đời trải qua sẽ rất an ổn. Vận mệnh thật sự có, nhưng mà phải dựa vào chính mình để sáng tạo nên vận mệnh tốt hơn.

Đường sinh mệnh trên chỉ tay của tôi rất ngắn, đứt mắt rồi. May mà tôi năm - sáu năm trước đã nghe được học vấn Thánh Hiền, nếu không thì có thể bây giờ tôi cũng không thể nhìn thấy mọi người. Bởi vì tôi còn nhớ năm tôi hai mươi chín đến năm ba mươi tuổi, cảm thấy cơ thể rất khó chịu, lái xe lúc nào cũng ngủ gật. Là thật! Khi chạy xe vào công lộ cao tốc, quả thật cũng không biết tại sao mà mệt như vậy, cuối cùng thì ngủ gật luôn. Vừa ngủ thì đâm ngay vào cái chỗ nhô lên ở bên cạnh, giật mình tỉnh giấc, cảm thấy mình giống như sống chết trong tích tắc vậy. Nhưng mà tôi tin vì tổ tiên có tích đức, chúng ta nói "*nhà có tích thiện ắt có thừa điều lành*", bản thân mấy năm nay cũng là hết lòng hết sức đang dạy học, ở trong âm thầm có phù hộ, cho nên có thể hóa giải được. **Nhưng mà tai nạn của đời người tuyệt đối không phải chỉ có một lần, bạn nên tích cực làm việc thiện nhiều hơn nữa để hóa giải những tai nạn này. Đương nhiên chúng ta hóa giải tai nạn không phải nói chỉ riêng mình có thể may mắn thoát nạn, trọng điểm không ở chỗ này, mà ở chỗ có thể hy vọng lợi dụng cuộc sống từ nay về sau làm nhiều việc hơn nữa cho gia đình, cho xã hội. Đời người khó khăn lắm mới có được một lần thế này, phải có trách nhiệm đem bản thân cố gắng dâng hiến ra. Cho nên các vị bằng hữu, làm việc thiện không nên chờ đợi.**

Đài Loan có một vị nghệ nhân tên là Hứa Hiệu Thuấn. Tôi hôm trước ngày động đất lớn 21 tháng 9; ngày 20 tháng 9 ông đến vùng núi Nam Đầu để chụp ảnh ngoại cảnh, muốn chụp ảnh về loài dơi. Người địa phương làm người hướng dẫn. Cuối cùng ông cũng không chụp được

một con nào. Bình thường nơi đó là nơi mà dơi ẩn hiện nhiều nhất. Dân địa phương nhìn thấy không ổn thì nhanh chóng xuống núi. Lúc động đất lớn sắp xảy ra, chỉ có một loại động vật không biết, đó là “con người”. Sao bạn biết là con người vậy? Tại sao con người ở giữa trời đất này lại không chạy trốn như vậy? Con người đã bị đục vọng đóng kín hết năng lực vốn có đó của họ. Động vật không có đục vọng gì. Động vật mỗi ngày ăn được no là tốt rồi, nó sẽ không nghĩ muốn đi hại người, cho nên nó rất trong sạch. Trước khi động đất chưa xảy ra, cái năng lượng đó đã phát ra, nó lập tức cảm nhận được liền nhanh chóng hành động. Cho nên, trước khi động đất rất nhiều giun đất đều dờn nhà, rất nhiều động vật đều xuất hiện hiện tượng lạ. Khi họ chạy xuống núi, chạy đến nửa lưng chừng núi thì động đất xảy ra. Động đất ngày 21 tháng 9 không phải lắc như thế này, động đất ngày 21 tháng 9 là dao động lên xuống, cho nên đã sụp đổ rất nhiều nhà cửa, làm chết hơn 2.000 người. Cái rung lắc đó của nó là giống như một trận chấn động khổng lồ, là âm âm như vậy lan truyền đến, người đang tập trung tại đó nghĩ đến đều sợ run cả người.

Vào thời triều Nguyên, có một người con có hiệu tên là Lý Trung. Toàn bộ thị trấn nhỏ đó của họ xảy ra động đất lớn. Triều Nguyên thiên tai rất nhiều, bởi vì triều Nguyên giết hại quá nhiều cho nên chiêu cảm đến rất nhiều tai nạn. Cuối cùng khi động đất đến, tất cả nhà cửa đều sụp đổ. Lý Trung là người con có hiếu, cho nên khi rãnh chấn động đến nhà của họ thì bỗng nhiên phân thành hai đường, sau khi qua nhà của họ rồi lại hợp thành một đường chấn động tiếp (chuyện này ở trong sách sử có ghi chép). Vì sao vậy? Nhờ cái đức của ông, tâm thiện của ông, cho nên đã hóa giải được kiếp nạn của ông. Con có hiếu không có tai nạn, bao nhiêu người con hiếu tránh được miệng hổ. Cho nên chuyện này là chân thật không dối. Khi một người có thiện là không thể gặp nạn được.

Tôi cũng không biết tại sao lúc đó Hứa Hiệu Thuấn sống được. Sau đó, có một lần ông đang tiếp nhận phỏng vấn, tôi cuối cùng biết tại sao ông có thể sống được. Lần đó, lúc ông đang tiếp nhận phỏng vấn ông đã nói: “*Tôi đời này nếu như có một ly nước uống thì bảo đảm mẹ tôi nhất định có một chén cơm trắng để ăn*”. Lúc ông đang nói vô cùng chân thành, chúng tôi có thể trực tiếp cảm nhận được cái tâm hiếu đó của ông không phải tâm hiếu của ngôn ngữ, mà là tâm hiếu từ trong tâm. Cho nên tâm hiếu của ông đã hóa giải lần đại nạn này của ông. **Làm việc hiếu, làm việc thiện không nên chờ đợi. Chúng ta**

đã biết thiện quan trọng như vậy thì phải mau mau bắt đầu đi làm ngay, tuyệt đối không phải ngày mai mới bắt đầu làm, mà bắt đầu làm ngay lập tức.

Chúng ta hãy xem, “thiện” có thể nhìn từ mười góc độ, cái này cũng là mười hướng hành thiện mà Tiên sinh Liễu Phàm sắp xếp. Đây là chúng tôi đem nó chia ra, làm thế nào hành thiện đối với người, với việc, với vật. Chúng ta xem cái đầu tiên.

MƯỜI ĐIỀU THIỆN

• Thứ nhất, “giữ tâm ái kính”

Cái này vừa mới nói, sửa lỗi phải sửa từ tâm, hành thiện cũng phải hành từ tâm. Tâm chính là hành. Bởi vì có cái tâm này mới có thể làm ra hành vi như vậy. Cho nên một người có thể luôn luôn giữ thái độ yêu thương người, kính người thì cái họ cảm được là “*yêu người thì thường được người yêu, kính người thì thường được người kính*”, cho nên từ trong tâm luôn luôn giữ tâm yêu thương. Giữ tâm cung kính thì người này nhất định mọi lúc, mọi nơi cũng đang làm việc thiện. Tâm yêu thương và cung kính này ngoài đối với người xung quanh chúng ta ra, còn phải đối với cổ Thánh tiên Hiền, còn phải có đối với tổ tiên chúng ta, cái gọi là “*việc người chết như người sống*”. Chúng ta phải không quên lời giáo huấn của Khổng Tử, không quên lời giáo huấn của Mạnh Tử, không quên lời giáo huấn của Thánh Hiền.

Cho nên, anh bạn nhỏ đó khi diễn tập phòng không, cái ý nghĩ đầu tiên là hình Khổng Tử. Việc này rất hiếm có. Đối với con cháu đời sau của chúng ta, bạn cũng phải giữ cái tâm yêu kính. Điểm này người chúng ta hiện nay làm quá kém rồi. Bởi vì vật dục lan tràn, chỉ nghĩ đến ta phải làm sao hưởng thụ, đến nỗi quá trình hưởng thụ của ta đã phá hoại môi trường, đã gây nên biết bao hậu quả ta không quan tâm. Cho nên người hiện nay, loại thái độ này thật sự là rất đáng buồn. Chúng ta không nên để cho loại thái độ này tiếp tục kéo dài thêm nữa. Phải bắt đầu từ bản thân chúng ta. Ngay cả đối với người sau này cũng phải có tâm kính yêu.

Đạo Gia chúng ta có “Bát tiên”, trong đó có thầy của Lữ Động Tân là Chung Ly. Chung Ly muốn dạy cho Lữ Động Tân một phép thuật gọi là “*điểm sắt thành vàng*”. Phương pháp này có tốt không? Sau khi bạn học được rồi, điểm một cái sắt liền biến thành vàng. Chung Ly liền nói

với học trò: *“Phương pháp này sau khi học xong, anh nhìn thấy người nghèo khổ, điểm một cái là có thể giúp họ”*. Vào lúc này, Lữ Động Tân đã hỏi một vấn đề: *“Cây sắt biến thành vàng sau này có bị biến lại thành sắt hay không?”*. Chung Ly nói: *“Sau 500 năm sẽ biến trở lại thành sắt”*. Lữ Động Tân nói: *“Như vậy là tôi đã hại người 500 năm sau này, vì vậy việc này tôi không làm”*. Thầy của ông nói: *“Thành tiên phải tích 3.000 công hạnh, nhưng chỉ với tâm niệm này của anh đã mãn 3.000 công hạnh rồi. Bởi vì anh không chỉ có thể nghĩ đến người hiện nay mà ngay cả người 500 năm sau anh cũng có thể yêu thương, đại biểu tâm của anh vô cùng nhân hậu, nhân từ”*. Cho nên luôn luôn nhắc nhở mình giữ cái tâm kính yêu. Tâm yêu thương và tâm cung kính của bạn nhất định sẽ biểu hiện ở trong ngôn ngữ, hành vi và thái độ của bạn.

• Thứ hai, “kính trọng tôn trưởng”

Kính trọng người già, tôn trọng người hiền là một đức tính tốt đẹp ở trong giáo huấn Thánh Hiền của người Trung Quốc. Kính trọng tôn trưởng cũng phải tôn kính người hiền tài. Lễ nghi thời cổ đại đối với người đạo đức học vấn đặc biệt tôn kính. Thưa các bạn, như vậy có phải là không bình đẳng hay không? Bình đẳng của phương Tây, bạn phải hiểu cho chính xác. Bình đẳng của họ là mỗi người đều có một tờ phiếu bầu, chứ không đại biểu cho sự cống hiến của mỗi người đối với xã hội là như nhau. Khi mỗi người đều bình đẳng, một vị tể tướng bình đẳng với một người ăn mày, người ăn mày sẽ ngạo mạn coi thường người. Cho nên cái tâm cung kính phải từ sự cống hiến của họ đối với xã hội mà đặt định lễ nghi, như vậy mới có thứ lớp. Nếu không thì toàn bộ xã hội ai cũng không sợ ai, thành một nhóm loạn.

Cho nên khi người này rất có đức hạnh, lại là cán bộ quan trọng của quốc gia, hơn nữa lại thường hay yêu thương nhân dân, luôn luôn vạch ra một số chính sách có lợi cho quốc gia, lẽ nào bạn nhìn thấy vị quan tốt như vậy mà bạn cũng không chủ động đi hành lễ với họ hay sao? Vả lại, trong khi chúng ta có lễ đối với người hiền đức là đã tạo nên tấm gương tốt cho học trò và con cháu chúng ta, là dạy họ thấy người hiền nghĩ làm sao cho bằng họ. Rất nhiều thái độ của người xưa đều có ảnh hưởng sâu xa, chỉ là do chúng ta hiện nay con cháu không có đi thâm nhập tìm hiểu, không có sức phán đoán.

Cho nên, tôn hiền là quan trọng, mà tôn trọng người già càng quan trọng hơn. Thời gian cống hiến của người già đối với xã hội dài hơn chúng ta, không có thể hệ trước thì đâu có thể hệ sau. Cho nên, nhớ

ân các bậc hiền tài đời trước thì nhân dân mới có thể thuận phác, hiền hậu, gọi là dân đức mới có thể quy hậu. Những lời giáo huấn này quá quan trọng.

Chúng tôi lần này đến Hạ Môn để diễn giảng, có rất nhiều người từ nhiều nơi đến nghe, như Từ Châu cũng có người đến. Trong đó có mấy vị thầy giáo đến từ địa phương Phúc Kiến, tên Long Nham. Có một vị thầy giáo lên bục để chia sẻ vô cùng có ý nghĩa. Thầy nói: *“Tôi đến nghe giảng xong mới biết đạo hiếu là gốc của đức hạnh, mới biết Phu Tử ở trong “Hiếu Kinh” nói “phù hiếu, đức chi bản dã”*”. Nhưng phần hiểu này của thầy không phải là hiểu ở trên văn tự, mà thầy ẩn chứng câu nói này là chân thật không dối. Bởi vì quê hương của thầy toàn bộ đều là họ Ngô, toàn bộ làng xóm của họ chia thành mười mấy đơn vị, thầy là một đơn vị trong số đó. Cái đơn vị đó của họ có bốn mươi mấy hộ gia đình, đã sinh ra 108 sinh viên tốt nghiệp đại học trở lên, chỉ có một người chưa tốt nghiệp đại học, vả lại người này sau khi thi đậu xong, học đến nửa chừng thì nghỉ học, cho nên là không có người nào không thi đỗ đại học. Tại vì sao tổ chất của bốn mươi mấy hộ gia đình họ tốt như vậy? Bởi vì từ nhỏ, người lớn thường nói với họ: *“Tiết Thanh Minh, ngày lễ quan trọng, Tết âm lịch nhất định phải về thăm cha mẹ”*. Cái này gọi là nhớ ân, không quên gốc. Mỗi năm vào ngày mùng một đầu năm, tất cả con cái đều đưa mẹ đi lễ Phật, đi thắp hương, không phải đi chơi. Lễ Phật, thắp hương xong, đưa mẹ về nhà rồi lại đi viếng thăm toàn bộ bậc trưởng lão trong làng, chúc Tết họ. Hiện nay vẫn còn ở nơi này. Sau khi chúc Tết xong, tất cả những bạn bè thân thích cùng trang lứa tụ tập vào một trường tiểu học ở trong làng này của họ cùng nhau thảo luận tâm đắc học hành, kinh nghiệm làm việc trong một năm này, giao lưu lẫn nhau. Có phong khí như vậy thảo nào sinh ra tổ chất đều như vậy. Cho nên bất kỳ việc gì cũng không có ngẫu nhiên. Thị trấn làng quê này nắm được căn bản của học vấn. Căn bản ở chỗ nào vậy? Hiếu và để. Mỗi năm phải đi chúc Tết các bậc trưởng lão là chúng ta nói cung kính đối với bậc tôn trưởng, cũng là thực tiễn *“xuất tặc để”*. Cho nên, *“hiếu và để là gốc của nhân”*. Chữ “nhân” này là chữ “nhân” trong nhân ái, vì vậy một cách tự nhiên trưởng dưỡng cái tâm luôn luôn nghĩ thay cho người khác của họ. Chúng ta từ chỗ này cũng thể hội được con cái đức hạnh tốt thì thành tích nhất định tốt. Vả lại, cái tốt của họ không phải do dồn ép, mà là tự động tự phát. Vì vậy, trưởng dưỡng những thái độ quan trọng này cho con cái là tối quan trọng đối với thành tựu của cả đời nó.

Thứ ba, “làm thiện cùng người” và “khuyên người làm thiện”.

Làm thiện cùng người là làm cùng nhau với người khác. Các vị bằng hữu, các bạn hiện nay là đang làm việc thiện, đang làm thiện cùng người. Chúng ta hiện nay đang cùng nhau diễn một vở kịch, nghĩa là cùng nhau học tập giáo huấn Thánh Hiền. Nếu như quý vị không đến nghe, bên dưới chỉ có hai người, tôi không có niềm tin, tôi không thể giảng được, vở kịch đó là không thể diễn thành công. Cho nên, có người diễn kịch và người xem kịch bên dưới mới có thể đem vở kịch này diễn tốt được. Cái này gọi là công đức bình đẳng.

Tôi đã từng xem truyền hình, có một bộ phim nhiều tập rất hay là “Khổng Tử Truyện”. Bộ phim này quá hay, tôi mỗi lần xem đều khóc, quá cảm động. Nhưng mà loại khóc mỗi lần xem đó là giống như tâm linh của bạn được trong sạch một lần vậy. Hồng Kông có bán hay không phim này? Không có bán à? Thế có cơ hội chúng tôi mua hộ cho. Tôi cũng sắp trở thành người bán sỉ “Khổng Tử Truyện” rồi. Tôi mỗi lần vào trong cửa hàng liền lấy tám bộ, mười bộ, và rất nhanh chóng liền đưa đi ngay. Tôi mua ở Hải Khẩu là 105 Nhân Dân Tệ. “Khổng Tử Truyện” xem rất hay, đóng vô cùng vô cùng hay.

Trong đó có một tập là rất nhiều học trò đến nhà Khổng Tử để tiếp nhận Khổng Phu Tử chỉ dạy. Có một vị đại công thần ở hậu trường không than vãn oán trách, giúp Khổng Phu Tử dạy học, chiêu đãi số học trò này ba bữa ăn mặc, ở, đi lại. Vị nào vậy? Chính là vợ của Khổng Phu Tử. Khi bà giúp học trò của Khổng Phu Tử lấy thức ăn, nét mặt lúc nào cũng tươi cười. Tôi nói: *“Vợ của Phu Tử với những việc mà Ngài làm công đức là như nhau”*, bởi vì cái tâm đó đều là niệm niệm hy vọng học trò có thể thành tựu học vấn. Cho nên, khi người khác đang làm việc tốt chúng ta cũng vô cùng hoan hỷ cùng làm với họ, tùy hỷ công đức với họ, thế thì không hai không khác. Khi người khác có thiện hạnh, chúng ta nếu có thừa khả năng thì hãy giúp đỡ. Nhưng nếu như thật sự không được, thời gian của bạn không cho phép, vào lúc này bạn phát từ trong tâm hãy tán thán, hãy tùy hỷ, đó cũng là đang hành thiện, đang làm thiện cùng với người. Ở thời đại này, người thiện thường bị phỉ báng, người tốt thường hay bị phê bình. Vì sao vậy? Bởi vì người tốt đang làm việc, người khác thấy trong mắt rất khó chịu. Thấy người quá tốt, họ giống như cảm thấy bị đè lên họ, cho nên họ có khi dùng ngôn ngữ để đố kỵ, để chướng ngại. Vì vậy việc tốt không dễ thành công, người tốt thường hay bị

phê bình. Vào lúc này, chúng ta cũng nên kịp thời dành cho những người bạn tốt này sự cổ vũ tinh thần, dùng ngôn ngữ của bạn cũng được, dùng cử chỉ của bạn cũng tốt. Nếu như bạn nhìn thấy một vị thầy giáo vô cùng chăm chỉ dạy học, cuối cùng cũng không được mọi người vỗ tay, chúng ta nên chủ động đến vỗ vào vai của thầy (loại việc này tôi thường làm): *“Giáo dục mà vẫn còn có thầy cô như các bạn thế này thì vẫn có thể hiên ngang bất khuất”*. Họ vốn dĩ sắp rất mệt mỏi rồi, bỗng nhiên vừa nghe liền ngẩng đầu, người khỏe ra ngay. Hãy cổ vũ họ thêm nữa. Mỗi người đều cần người khác động viên, người khác quan tâm, cho nên bạn đi cổ vũ, đi tán thán, đây cũng là làm thiện cùng người.

• Thứ tư, “khuyên người làm thiện”.

Các vị bằng hữu! Dùng cái gì khuyên vậy? Có thể dùng ngôn ngữ khuyên. Chúng ta nói: *“Khuyên người nhất thời dùng miệng, khuyên người trăm đời dùng sách”*. Bạn có thể viết ra lời chỉ dạy rất hay, giống như Tiên sinh Viên Liễu Phàm vậy, đã truyền được mấy trăm năm rồi. Khuyên người dùng miệng, chúng ta ở phía trước có nói đến, khi khuyên người trước tiên phải xem xét thời thế, trước tiên phải có đầy đủ tín nhiệm, đầy đủ hiên dăng thì hãy khuyên. Khi khuyên bằng ngôn ngữ phải quan sát thời cơ, bạn cũng không nên khuyên một cách quá đường đột. Nên *“Khuyên lỗi ở nơi phòng riêng”*. Khi những trí tuệ này của bạn đều đầy đủ thì hiệu quả khuyên người nhất định sẽ rất tốt.

“Khuyên người trăm đời dùng sách”. Một người nếu thật sự có thể có sách truyền đời, không phải bạn biết viết chữ là được, vấn đề căn bản vẫn ở lập đức, ở lập công, dùng đức hạnh của bạn, dùng sự cố gắng làm những việc lợi ích xã hội trong đời này của bạn. Và khi bạn làm được những việc lợi ích xã hội này, người ta mới cảm thấy bạn là người có thực tài, thực học. Văn chương mà bạn lưu lại, người ta khi đọc đến mới cảm thấy rất chắc chắn, mới cảm thấy rất có lợi, rất thuyết phục. Cho nên, muốn để lại sách cũng phải bắt đầu cố gắng lập thân hành đạo từ bây giờ.

Người hiện nay dùng miệng khuyên có dễ khuyên hay không? Khuyên người cũng phải hiểu tình trạng hiện thực. Chúng ta buổi sáng có nhắc đến, ở trong thế giới người lớn, người ta sẽ không nghe bạn nói cái gì cả, người ta chỉ biết nhìn bạn làm gì. Học “Đệ Tử Quy” không phải đi bảo người ta làm “Đệ Tử Quy”, học “Đệ Tử Quy” là nhất định trước tiên mình phải làm được. *“Anh thương em, em kính anh”* thì anh em của bạn bắt đầu cảm động rồi. Khi bạn làm được *“đông phải ấm,*

hạ phải mát” thì cha mẹ bạn liền bắt đầu cảm động rồi. Khi bạn làm được *“phàm là người, đều yêu thương”*, thì người tiếp xúc với bạn đều như tắm trong gió xuân, thời cơ bạn khuyên họ đã chín muồi rồi. Cho nên muốn vì người diễn thuyết, diễn ở phía trước, diễn đẹp rồi sau đó hãy nói, gọi là: *“biết chỗ trước sau là gần với đạo khuyên người rồi vậy”*.

Tốt rồi! Buổi giảng hôm nay chỉ giảng đến chỗ này. Cảm ơn mọi người.

A Di Đà Phật!

Tập 36

Xin chào các vị bằng hữu, chào mọi người!

Chúng ta vừa mới nói đến hành thiện. Hành thiện đầu tiên là *“giữ tâm ái kính”*. Có tâm kính yêu này thì hành vi của bạn đều ở trong thiện, đều ở trong đức. Thứ hai, chúng ta phải *“kính trọng tôn trưởng”*. Đối với người lớn, đối với người có đức hạnh, chúng ta phải cung kính, phải khiêm cung đối xử với họ. Thứ ba là *“làm thiện cùng người”*. Chúng ta có cái tâm này, luôn luôn đi giúp đỡ người khác làm việc thiện, có thể từ trên thái độ, từ trên ngôn ngữ, thậm chí là họ bỏ sức, bạn bỏ tiền, có tiền bỏ tiền, có sức bỏ sức, đây cũng là *“làm thiện cùng người”*. Thứ tư, *“khuyến người làm thiện”*. Cũng vừa mới nói đến, có thể dùng ngôn ngữ khuyến người, có thể dùng sách khuyến người. Thời đại hiện nay, điều quan trọng nhất là phải dùng hành vi, đức hạnh để cảm hóa người mới có thể khuyến bảo người khác.

Vào thời cổ đại, rất nhiều bậc Thánh Hiền rất biết cách khuyến người. Ngày xưa có một vị hiền giả tên là Quản Ninh, các vị có nghe qua *“Quản Ninh Cất Chiếu”* chưa? Quản Ninh và một người bạn học của ông tên là Hoa Hâm cùng nhau đọc sách. Bên ngoài nhà lúc đó có người cưới vợ, rất náo nhiệt. Tiếng âm nhạc, gõ chiêng, đánh trống náo nhiệt truyền đến. Quản Ninh tiếp tục đọc sách của mình, còn bạn của ông Hoa Hâm lập tức đứng lên, bước đến bên cửa sổ, nhìn đông nhìn tây. Hiện tại trẻ nhỏ như vậy có nhiều không? Vừa có tiếng động nhỏ lập tức liền không chuyên tâm. Sau khi thấy người bạn này trở lại

rồi thì Quán Ninh cầm một con dao, rạch từ ngay giữa, nói: *“Bắt đầu từ hôm nay, tôi không làm bạn với anh nữa”*. Quán Ninh rất biết nhìn ra tình trạng sau này của một người từ chỗ vi tế. Bởi vì một chút xíu âm thanh như vậy mà tâm của bạn đã không thể tĩnh được, thế thì bạn đọc sách Thánh Hiền chắc chắn rất khó khế nhập được.

Ngoài ra, có một lần, hai người trong lúc đang làm ruộng, dưới đất có một miếng vàng rất nhỏ. Quán Ninh tiếp tục cuốc đất, còn Hoa Hâm vừa nhìn thấy thì lập tức nhặt nó lên. Đây chính là nói, người có ăn học đối với những thứ vàng bạc này cho dù bày ngay trước mắt cũng bất động như núi. Nhưng Hoa Hâm vừa nhìn thấy, lập tức toàn bộ tâm cảnh liền cảm thấy rất thỏa lòng.

Tiên sinh Phạm Trọng Yên lúc đi học ở trong một ngôi chùa, ngẫu nhiên phát hiện một đồng vàng. Vào lúc đó, ông rất nghèo, chúng ta nói cơm cháo cầm hơi. Nấu một nồi cháo, sau khi nấu xong để cho nó tự khô, vò lại với nhau thành một cục lớn, sau đó lấy dao cắt ra, mỗi bữa ăn một phần. Trong tình trạng nghèo khó như vậy, phát hiện một đồng vàng thì như thế nào vậy? Có phải mau mau đi mua chocolate để ăn không? Ông hoàn toàn không bị nó làm dao động. Ông đem nó lấp lại. Sau đó ông thi đỗ công danh, vì nhân dân phục vụ, hết lòng hết sức. Lúc đó có một nhân duyên, ngôi chùa này biết ông đã công thành danh toại liền đi tìm ông để hóa duyên. Phạm Trọng Yên nói: *“Được rồi! Tôi quyết chừng đó tiền vậy”*. Người nghe rất kinh ngạc: *“Ông hiện nay cũng không có tiền nhiều như vậy mà!”*. Ông nói: *“Anh về cái góc nọ ở trong chùa mà đào, chỗ đó có một túi vàng”*. Đi đào thì quả thật chính là cái túi vàng đó. Cho nên, một người khi còn chưa có danh, chưa có lợi, họ vẫn có thể không bị dao động bởi danh lợi, đây là công phu chân thật của người có học, gọi là *“bần tiện bất năng di, phú quý bất năng dâm”*. Ông có công phu như vậy mới có thể ở trong quan trường phức tạp (hiện nay là thương trường), không dễ dàng, có thể *“đi qua một rừng hoa mà thân không dính lá”*. Không có đức hạnh chân thật, tôi thấy không thể qua cửa nổi rồi. Quả thật, những người có học này đã có nền móng rồi.

Quán Ninh nhìn thấy cái tâm ý này, những tập khí này của bạn mình, ông có thể suy ra kết luận người đó về sau nếu như bước vào quan trường sẽ rất nguy hiểm. Chúng ta nói, bày một triệu ở trước mắt thì bất động, bày mười triệu ở trước mắt mà vẫn bất động, bày 100 triệu liền suy nghĩ lại xem. Cho nên con người đối với tài, nếu không thật sự hiểu rõ đạo lý thì rất có khả năng sẽ không ngăn nổi cám dỗ. Cho

nên, học vấn vẫn phải đặt nền tảng thật sâu. Quản Ninh sau đó làm quan vô cùng nghiêm túc và rất thanh liêm. Ông cũng luôn luôn quan sát tình hình của nhân dân có những chỗ nào cần phải giáo hóa.

Có lần ông phát hiện người dân khu vực ông quản lý chỉ vì mức nước mà tranh tới tranh lui, thậm chí còn ra tay đánh nhau, bởi vì giếng rất ít cho nên mọi người xếp hàng, đến cuối cùng thì tranh chấp. Ông không có trực tiếp đến ngăn chặn, mà ông đi mua rất nhiều thùng nước mới. Lúc trời còn chưa sáng, ông tự mình cùng với một số người thuộc hạ mức nước này đổ vào thùng để ở bên cạnh giếng. Rất nhiều người dân vốn dĩ dự định hôm nay 4 giờ rưỡi phải đi, nếu không lại bị người ta chiếm mất vị trí. Khi mỗi người đi đều chỉ nghĩ mình phải nhanh chóng xông lên, nhưng khi đến bên giếng thì thấy người ta đều giúp họ mức nước xong rồi, bỗng nhiên nghĩ lại cái tình cảnh tranh tới tranh lui mỗi ngày, mỗi người đều bắt đầu sinh khởi tâm hổ thẹn. Bởi do Quản Ninh là quan phụ mẫu như vậy, ông biết dùng phương pháp thiện xảo đánh thức tâm hổ thẹn của nhân dân, do đó phong khí giúp đỡ lẫn nhau của toàn bộ làng quê liền dần dần hình thành. Cho nên khuyên người quả thật là phải có trí huệ cao độ.

Ở trong khoảng thời gian chung sống với chú Lư, tôi cũng đã nhìn thấy rất nhiều trí huệ khuyên người của chú. Tôi còn nhớ lúc ở Úc Châu, chúng tôi là tám - chín người ở cùng với nhau. Tám - chín người đàn ông ở chung với nhau sẽ rất lộn xộn. Không phải do tôi làm! Mỗi lần mọi người nói chuyện, cắn hạt dưa, ăn rất nhiều thức ăn, cuối cùng trên bàn là một bãi chiến trường, dưới đất cũng một đống, bồn rửa tay cũng một đống. Phải làm thế nào? Vào lúc này không cần đi tìm Khổng Minh, phải làm thế nào? Tôi nhìn thấy chú Lư chẳng nói một câu nào, bắt đầu ra tay lau chùi, bất kỳ chỗ nào cũng rất sạch sẽ, ngay cả bồn rửa tay sau khi chú dọn dẹp xong, một giọt nước cũng không có, một giọt nước cũng được chú dùng khăn lau rất sạch sẽ. Ngày thứ hai vẫn y như vậy, đến mấy bãi chiến trường. Chú Lư lại ung dung thản nhiên làm toàn bộ từ đầu đến cuối. Cứ như vậy đến ngày thứ năm, lúc mọi người đến chỗ đó ăn thức ăn, có một người liền mở miệng la lớn: *"Người ta mỗi ngày làm rất sạch sẽ như vậy. Thái độ các anh là gì, vẫn xả ra như vậy à?"*. Đầu mọi người đều cúi xuống. Từ đó về sau, không còn trường hợp chỗ này một bãi, chỗ kia một bãi nữa.

Chú Lư có nói gì không? Không nói. Chú lấy mình làm gương. Chú dùng thái độ trước tiên bắt đầu làm từ mình trước, đã đánh thức cái tâm xấu hổ của người khác, sau đó còn mượn lời của người khác đạt

được hiệu quả khuyên mọi người. Cho nên, chúng ta vẫn phải dùng đức hạnh để cảm hóa người khác.

Tôi cũng nhìn thấy chú Lư đối với mỗi người quả thật đều rất quan tâm. Chúng tôi đi rồi, chú cũng rất đề bạt một số người trẻ tuổi. Tôi nhận được lợi ích lớn nhất. Vì sao vậy? Người khác muốn giúp đỡ bạn, bạn phải chịu tiếp nhận. Nếu không, cho dù Khổng Tử đứng ở trước mặt bạn cũng vô ích. Phải chịu tiếp nhận sự chỉ dạy thì mới được. Cho nên tôi rất cảm niệm lời chỉ dạy của chú. Mỗi ngày, chú kèm cặp chỉ dạy tôi. Lúc dắt tôi đi tản bộ, vừa đi tản bộ vừa chỉ dạy tôi từng li từng tí, rất nhiều trí huệ của cuộc đời chú. Những người trẻ tuổi khác, chú cũng có quan tâm, khuyên bảo họ, nhưng mà người tuổi trẻ hiện nay có một cái lỗi lầm là ngạo mạn, vẫn chưa có khả năng mà đã ngạo mạn. Điều này đối với người tuổi trẻ chúng ta là lỗi lầm chết người, cho nên đã bỏ lỡ rất nhiều cơ duyên trước mắt. Tôi cảm thấy rất tiếc thay cho họ. Cho nên phải dùng phương pháp thiện xảo, phải dùng trí huệ đi khuyên người làm thiện.

Không biết các bạn có còn nhớ hay không, có một vị vua tên là Trịnh Trang Công. Vua với mẹ của vua có xảy ra xung đột rất lớn. Cuối cùng vua đã nói với mẹ của ông rằng: *“Không đến tuổi vàng thì không gặp mặt”*. Lời tàn nhẫn này vừa nói ra, có thể vua sẽ hối hận cả cuộc đời. Lúc ấy, có một vị đại thần tên Dĩnh Khảo Thúc, ông là người con nổi tiếng có hiếu. Dĩnh Khảo Thúc thấy vua nói ra lời như vậy, trên thực tế vua đã hối hận rồi, nhưng mà bởi vì ông là vua, cái gì quý nhất? Thẻ diện quý nhất, cho nên bản thân thà chết cũng không nhận sai. Vào lúc này, Dĩnh Khảo Thúc vô cùng khéo léo đi khuyên vua. Nếu như không có trí huệ cao độ thì có thể sẽ bị vua mắng thậm tệ hoặc bị giết, đó là vua tàn bạo rồi. Dĩnh Khảo Thúc rất có trí huệ, ông đã đem một số đồ vật quý hiếm tặng cho Trịnh Trang Công. Bởi vì lễ nghi của cổ đại, đại thần tặng lễ vật cho vua, vua phải đáp lễ trở lại. Vua đương nhiên phải trả lễ. Dĩnh Khảo Thúc đã đoán được nhất định vua sẽ mời mình ăn cơm. Vua mời ông ăn cơm. Lúc ông ăn cơm, Dĩnh Khảo Thúc liền gấp những thức ăn ngon để qua một bên, không ăn. Việc này chính là tạo ra cơ hội cho Trịnh Trang Công. Các vị bằng hữu! Có khi chúng ta phải biết tạo ra cơ hội cho người thân, bạn bè xung quanh. Giống như chú Lư, chú tự mình chạy đến nói: *“Tôi cũng muốn làm chú”*. Khi chú chạy đến như vậy là tạo cơ hội cho tôi, cho nên việc này cũng là phương tiện rất thiện xảo. Chúng ta nói người trong nghề thấy lỗi ra, cho nên ông có thể suy đoán ra được vua sẽ mời ông ăn cơm. Lúc ăn cơm, ông lại làm động tác này. Trịnh Trang Công hiếu kỳ hỏi: *“Tại vì sao ông không ăn những thức ăn này?”*. Ông

dùng tâm rất chân thành nói với Trịnh Trang Công: *“Nhà chúng tôi khi có thức ăn ngon, nhất định là mẹ tôi ăn trước, sau đó tôi mới ăn. Và mẹ tôi từ xưa đến giờ chưa từng ăn thức ăn do vua ban tặng, cho nên tôi nhất định phải mời mẹ tôi ăn trước. tôi mới được ăn”*. Khi ông nói với tâm chân thành như vậy, Trịnh Trang Công nghe xong rất cảm động, bỗng nhiên hồi quang phản chiếu: *“Ông còn có mẹ để phụng dưỡng, ta như thế nào?”*. Bây giờ thể diện quá nặng, không có cơ hội rồi.

Khi vua có tâm hối cải như vậy, vào lúc này là cơ hội, thời gian kiến nghị của thần dân đã đến rồi. Vì vậy, Dĩnh Khảo Thúc liền nghĩ ra một phương pháp, tìm một cái sơn động, đào một đường hầm xuống dưới đất, sau đó ở cửa viết hai chữ *“Suối Vàng”*. Đó chẳng phải là gặp nhau ở suối vàng rồi sao?

Tôi tin động tác này của Dĩnh Khảo Thúc nhất định không phải chỉ vì để mẹ con họ gặp nhau. Tâm nhìn của người có học vô cùng rộng lớn. Ông hiểu được, một vị vua làm việc sai sẽ ảnh hưởng đến phong khí của một quốc gia, cho nên sự việc này ông không thể thoái thác trách nhiệm, nhất định phải khuyên cho được vua của mình. Nếu không, đến khi những người dân này của nước Trịnh nói: *“Ngay cả vua cũng bất hiếu, ta việc gì phải hiếu chứ”* thì quá nguy hiểm. Cho nên nhanh chóng khuyên vua, mau mau khiến vua đón tiếp mẹ của vua trở về nước của mình, hầu hạ đàng hoàng mẹ của vua thì phong khí của toàn bộ quốc gia sẽ thay đổi rất lớn.

Cho nên, quả thật là khuyên người làm thiện phải có phương tiện thiện xảo. Phương tiện thiện xảo này tuyệt đối không phải nói bạn nhất định phải dồn hết tâm trí để học. Phương tiện thiện xảo này còn phải xem bạn có phải thật tâm muốn giúp người hay không? Chỉ cần bạn có cái thật tâm này thì nhất định có thể tìm ra phương pháp. Cái gọi là kẻ sĩ có thật tâm kiên trì bền chí thì sẽ có diệu dụng biến hóa không cùng. Bạn có tâm kiên trì bền chí, muốn giúp đỡ người khác thì bạn sẽ có rất nhiều linh cảm tốt nảy sinh. Người dạy học chúng tôi rất có loại kinh nghiệm này. Chúng tôi rất muốn giúp học trò, nhưng trải nghiệm dạy học còn rất cạn, thường thường có khi lúc đang đánh răng bỗng nhiên liền nghĩ ra một phương pháp, bởi vì chúng tôi đem sự việc này để ở trong tâm, muốn thành tựu học trò. Cho nên, căn bản vẫn ở chân tâm của chúng ta.

• Thứ năm, “thành tựu việc tốt của người”.

Thành tựu việc tốt của người không chỉ giúp đỡ người khác, mà còn phải thành tựu đức hạnh của mình. Chúng ta biết, luôn luôn tán thưởng người khác là đã đem tập khí rất không tốt trong tâm chúng ta từng chút từng chút diệt trừ nó. Tập khí nào vậy? Tập khí đố kỵ, trong tâm khó chịu khi nhìn người khác tốt. Sự đố kỵ này rất phức tạp. Ở trong đố kỵ có thể còn hàm chứa tâm ngạo mạn của chúng ta, cái gọi là “*văn nhân thường coi thường nhau*”. Học vấn phải là càng ngày càng rộng lớn, tâm lượng càng ngày càng rộng lớn, tuyệt đối không phải càng ngày càng tự cho mình là đúng. Khi chúng ta lúc nào cũng thấy người làm thiện là đang thành tựu học vấn, là đang khiến tâm của mình càng ngày càng rộng, cái gọi là tâm lượng lớn thì phước sẽ lớn. **Phước của bạn được bao lớn là xem tâm lượng của bạn mà quyết định.** Cho nên, khi nhìn thấy người khác có thiện nhỏ, chúng ta dốc hết toàn bộ sức lực giúp đỡ, thành tựu họ. Bạn cũng có thể mượn sự việc này để rộng kết thiện duyên với tất cả người được giúp đỡ.

Tôi đối diện với đồng nghiệp của tôi, đối diện học trò của tôi, tôi đều vô cùng cung kính. Bởi vì họ đều làm thầy giáo, sau này họ phải dạy mấy trăm học trò, cho nên tôi cúng dường họ, tặng cho họ một cuốn sách hay, tôi cũng rất vui mừng vì đến mấy trăm người nhờ cuốn sách này mà được giúp đỡ. Khi bạn thật sự có cái tâm tốt đối với họ, họ có nhận được hay không? Các vị bằng hữu, tương tác giữa người với người tuyệt đối không phải cần ngôn ngữ hay gặp nhau mới có thể hiểu nhau. Chúng ta thường thấy, người này sao mới gặp nhau lần đầu mà thân thiết như vậy. Có một nguyên nhân rất quan trọng, là khi ý nghĩ ở trong tâm chúng ta hy vọng mọi người đều tốt thì nhân duyên của bạn sẽ đặc biệt tốt, bởi vì tâm niệm của bạn, sóng não của bạn đã phát ra rồi.

Mẹ và con cùng tâm. Nếu như bạn rất quan tâm đến mẹ của bạn, bạn có thể thu nhận được sóng não của mẹ bạn.

Hơn một năm nay, tâm của tôi vô cùng bình lặng. Lần đầu tiên về nhà sau hơn bốn tháng, vừa bước vào cửa, câu đầu tiên tôi nói với mẹ tôi: “*Mẹ à! Mẹ tu hành rất tốt*”. Mẹ tôi ngẩn người: “*Câu đầu tiên con của ta đã nói với ta như vậy*”, mẹ không thể tìm ra manh mối. Tôi nói: “*Mẹ à! Hơn bốn tháng gần đây, con của mẹ toàn tâm toàn ý làm việc, trong tâm cũng không bị tạp loạn, không bị phiền não. Con nghĩ, hơn bốn tháng nay mẹ cũng không có lo lắng lung tung về con, cho*

nên tâm con mới có thể yên ổn như vậy”. Mẹ tôi chỉ mỉm cười, không nói lời nào. Mẹ tôi chỉ cần có phiền não là tôi khó chịu ngay.

Khoảng ba tháng trước, có một hôm tôi ngủ, trong tim khó chịu (tôi không có bệnh tim mạch), nhưng mà đã nửa đêm 12 giờ rồi, tôi nghĩ để ngày mai hãy xử lý. Hôm sau tôi liền gọi điện thoại về nhà, mẹ tôi nói: *“Nửa đêm hôm qua uống nhầm thuốc”*. Đây là chân lý, mẹ con liền tâm.

Khi bạn thật sự quan tâm người khác từ trong chân tâm thì nhu cầu của người khác bạn cũng có thể cảm nhận được. Chúng ta thường hay xảy ra một việc, bạn bè rất thân với bạn, bạn bỗng nhiên nghĩ đến họ, họ sẽ gọi điện thoại đến ngay. Có hay không? Nhận được rồi, giống như tần số truyền hình vậy. Tại sao rất nhiều người đều không thể nhận được? Phiền não bộc phát, toàn bộ chướng kín rồi, mọi thứ không thể vào được, cho nên cũng không biết rõ người khác cần cái gì. Khi tâm lượng của người càng lớn thì càng có thể cảm nhận được nhu cầu của người khác, người ta cũng càng có thể nhận được sự quan tâm của bạn đối với họ. Việc này bạn cũng có thể làm thí nghiệm. Đòi người cần phải ấn chứng chân lý.

Tôi rất thích đi học chung với mười mấy người bạn học. Tôi còn nhớ ngày đầu tiên đến lớp, tôi đã đến rất sớm, vẫn chưa quen biết mọi người. Tôi vừa bước vào, bởi vì kỳ nghỉ hè vừa xong, bàn ghế ở trong toàn bộ lớp học hai tháng rồi bụi bám rất bẩn. Vì trường Sư Phạm bạn nữ đông, trong đầu tôi bỗng nhiên nghĩ đến, mấy bạn nữ này bước vào họ còn phải chau mặt nhúm mày: *“Sao mà dơ như vậy chứ!”* lấy khăn giấy từ trong cặp ra, vừa lau chùi vừa ở đó sinh phiền não. Chúng tôi nghĩ đến điểm này, liền nhanh chóng vào trong nhà vệ sinh tìm một tấm khăn lau. Tôi bắt đầu lau chùi sạch sẽ hết toàn bộ bàn ghế. Sau khi lau xong vẫn chưa có bạn nào đến. Nơi tôi học cách nhà chúng tôi tương đối xa, cho nên tôi đã đón chuyến tàu lửa sớm nhất để đi. Sau khi lau xong, mỗi một bạn học đến liền ngồi xuống một cách rất thoải mái. Kết quả, mỗi một bạn học của chúng tôi đều chung sống với tôi rất tốt, ngay cả bạn học nam chung sống với tôi cũng rất tốt. Chúng ta nói, người nam với người nam muốn chung sống tốt cũng là môn học vấn. Trong vô hình, bởi vì bạn niệm niệm quả thật sự đều rất tôn kính họ, đều rất quan tâm họ, cho nên một cách tự nhiên sự giao lưu vô hình đó đang được tiến hành.

“Thành tựu việc tốt của người”, khi bạn nhìn thấy họ sau này cũng muốn đi giảng dạy, vào lúc này bạn hãy từng li từng tí giúp đỡ họ, thành tựu cho họ, thành tựu cuộc đời dạy học của họ. Con cái của họ được lợi ích, bạn cũng cảm thấy rất vui sướng, rất hạnh phúc. Đây là “thành tựu việc tốt của người”.

▪ Thứ sáu, “cứu người lúc nguy cấp”.

Đời người có lúc lên, lúc xuống. Khi người khác ở trong nguy nan, nội tâm của họ sợ hãi nhất. Vào lúc này, bạn có thể ra tay cứu giúp, họ sẽ vô cùng cảm ân. Lúc nào là nguy cấp vậy? Lúc bị thương, lúc bị bệnh. Vào lúc này nội tâm tương đối yếu đuối, cho nên chúng ta cần phải kịp thời quan tâm. Họ có thể có khó khăn trong kinh tế, chúng ta cũng cần dành cho họ sự giúp đỡ kịp thời. Cho nên, trong bạn bè có nghĩa, chúng tôi cũng đã nói đến rồi, bạn bè ngoài quan tâm ra còn phải có cái nghĩa thông tài. Ngay lúc họ tạm thời không thể chạy tiền được, cha mẹ của họ hoặc giả người trong nhà lại cần số tiền này, chúng ta vào lúc này nên dành cho họ sự giúp đỡ. Và khi cuộc đời bạn rơi vào trong nguy cấp thì tự nhiên sẽ có rất nhiều người đến trợ giúp bạn.

Tôi còn nhớ, lúc tôi tốt nghiệp đại học vài ba năm, đúng lúc có một lần cần một số tiền. Tôi đi mượn tiền của một người bạn học lúc cấp hai của tôi. Tôi đã mượn cậu ấy, có lẽ cũng là một khoản tương đối. Cậu dắt tôi đi lãnh tiền, sau khi lãnh tiền xong thì lại đi về cùng với tôi. Tôi liền hỏi cậu ấy: “*Tại vì sao cậu không hỏi tôi vì sao mượn tiền cậu vậy?*”. Cậu ấy nói: “*Cho bạn mượn thì cho mượn, hỏi nhiều như vậy làm gì*”. Đây là sự tín nhiệm của bạn bè đã đạt đến loại trình độ nào rồi. Cho nên, trong lúc chúng ta có nguy nan sẽ có rất nhiều bạn bè đến giúp đỡ bạn, thậm chí là không cần hỏi bạn rõ ràng, hoặc giả sẽ không nói với bạn là lúc nào cần trả lại. Đó là bạn làm người rất có đạo nghĩa. Làm người ở mọi lúc mọi nơi cũng phải hết sức có tinh thần giúp đỡ bạn bè, thì bạn mới có thể nhận được sự giúp đỡ của nhiều bạn bè dành cho bạn.

Đời người cần phải biết đề phòng cẩn thận thật tốt. Nếu như đời người thường hay có rất nhiều cái gọi là nguy cấp, nguy nan, thì mệt là người. Cho nên cứu người, phương pháp tốt nhất chính là đem giáo huấn Thánh Hiền giới thiệu cho họ. Một người bắt đầu thay đổi từ trên tư tưởng thì mới không làm cho cuộc đời họ đến nỗi tứ bề nguy khốn. Bạn có thể hóa giải nguy nan nhất thời cho bạn bè, vậy

bạn có thể hóa giải nguy nan thường xuyên cho họ được hay không? Không thể nào. Cái gọi là giúp ngặt chứ không giúp nghèo. Nghèo nhất định là nghèo ở trong quan niệm tư tưởng. Cho nên bạn nhất định phải đem đạo lý làm người, làm việc của Thánh Hiền nói cho họ biết, phải nói với họ “*không sợ khó*”, nói với họ “*phải biết nâng cao năng lực của mình, phải biết thách thức bản thân*”. Khi bản thân họ có năng lực làm việc, có trí huệ ứng đối sự việc, thì cả đời họ mới có thể giảm bớt nguy nan xảy ra. Cho nên, căn bản cứu người nguy nan vẫn ở chỗ dành tặng cho họ đạo lý làm người, làm việc chính xác.

Sáu điểm vừa rồi chủ yếu nhất là nói đến phương diện đối nhân. Chúng ta tiếp theo xem về phương diện sự việc. Có những việc nào cũng là cần chúng ta đi hành thiện, đi dâng hiến vậy?

- **Thứ bảy, “hưng kiến đại lợi”.**

Vào thời xưa, có viên ngoại rất nhân từ, thường xuyên hay xây cầu đắp đường. Đắp một con đường có thể khiến bao nhiêu người được lợi ích? Giống như nước chúng ta vẫn còn cầu mấy ngàn năm, cái đó lợi ích bao nhiêu người? Không thể đếm hết. Đây là “hưng kiến đại lợi”, để thuận tiện cho người. Còn có một số viên ngoại tìm ra thầy rất giỏi để giáo dục trẻ nhỏ trong làng xóm này của họ. Cái lợi lớn này rất là lâu dài. Bởi vì những em nhỏ này hiểu rõ đạo lý Thánh Hiền, chúng về sau có thể tạo phúc cho xã hội, chúng về sau còn có thể truyền thừa những giáo huấn Thánh Hiền này cho con cháu của họ. Cho nên, làm giáo dục là lợi lớn lâu dài.

Gia đình của Tiên sinh Phạm Trọng Yên có một mảnh đất trù phú vô cùng tốt, có thể nói là long huyết. Nếu là bạn, bạn sẽ lấy để làm gì? Mau mau đem phần mộ tổ tiên an táng ở chỗ này, xem sau này có xuất hiện một số quan lớn hay không? Tiên sinh Phạm Trọng Yên không có nghĩ như vậy, ông lập tức đem mảnh đất này quyên góp để xây trường học. Việc này ở Tô Châu, mảnh đất này hiện nay là một địa chỉ trường học cấp ba, gần 1.000 năm nay đã đào tạo ra gần 400 vị tiến sĩ, tám mươi mấy vị trạng nguyên. Bạn xem, “hưng kiến đại lợi” không phải vì mình, để cho càng nhiều người hơn ở trong cái phong thủy như vậy. Chúng ta nói dựa núi nhìn sông như vậy thì hiệu quả học của họ là đặc biệt tốt. Tâm lượng càng lớn, phước càng lớn. Con cháu của ông cũng đã 1.000 năm rồi mà hiện nay gia đạo vẫn rất hưng vượng.

Năm 2002, người Hoa toàn cầu tụ hội đến Khúc Phụ tỉnh Sơn Đông đọc tụng Kinh điển Trung Quốc, đã mời hậu duệ đích truyền của Phạm Trọng Yên. Ông là khách mời đặc biệt, lên bục đã hát một bài hát nhan đề là “Nhạc Dương Lầu Ký”. Con cháu đời sau cảm niệm lời giáo huấn của tổ tiên, đem phổ thành một bản nhạc. Khi ông hát đến câu: “*Lo lắng trước cho nỗi lo của thiên hạ, vui sau cái vui của thiên hạ*”, tôi tin là linh hồn Phạm Trọng Yên ở trên trời nhất định sẽ cảm thấy cách làm của mình là chính xác. Ông có tâm cảnh như vậy mới có thể làm nên lợi ích lớn như vậy cho quê hương, thậm chí là lợi ích cho người Trung Quốc nhiều đời như vậy. Cho dù lợi ích cho người khác dễ như trở bàn tay, chúng ta cũng phải tận lực mà làm. Chúng ta không được nói là phải lợi lớn. Chúng ta chỉ chuyên tìm việc mà phải có ảnh hưởng thật lớn, thế việc bên cạnh bạn là không cần làm rồi. Nhất định phải luôn luôn nghĩ thay cho người thì bạn sau này mới có thể lúc nào cũng suy nghĩ cho mọi người, đều là quan sát từ chỗ nhỏ. Cho nên, “*chớ thấy thiện nhỏ mà không làm*”.

Chúng ta thường hay đi trên đường... Chúng tôi trên đường tại Hải Khẩu, phát hiện rất nhiều viên đá lớn bày ngay trên lối người đi bộ, do một số dân công tụ tập lại với nhau nói chuyện, sau khi nói chuyện xong thì họ không chuyển mấy viên đá này về chỗ cũ. Mặt trời xuống núi, toàn bộ đường thấy không rõ ràng, nếu như lúc đó có một người đang bận nghe điện thoại, đang nói đến nửa chừng bỗng nhiên vấp phải, có thể sẽ bị té ngã. Cho nên chúng tôi cùng với rất nhiều thầy giáo gặp phải tình trạng này, nhất định bê những viên đá này vào bên đường. Đây cũng là lợi ích cho việc đi lại của người khác. Có khi công trường đó, cây tre đó quá bất cẩn, toàn bộ cây tre rất nhọn cũng đã cản ngang vào đường người đi bộ rồi. Nếu như có người không cẩn thận, không chú ý, có thể sẽ bị đụng vào, chúng tôi liền nhanh chóng tìm một mảnh vải đỏ ở dưới đất quán nó lại cho thật bắt mắt. Chúng ta niệm niệm có thể suy nghĩ đến người khác chính là đang làm lợi ích cho người khác.

Hôm nay đúng lúc bạn đạp xe đạp hoặc giả đi xe máy, nhìn thấy một cục đá ở trên đường, bạn nhanh chóng lách một cái rồi kéo trở lại, bỗng nhiên cảm thấy rất nguy hiểm, may mà không bị đụng. Thế tiếp theo đó làm như thế nào? Rất nhiều người còn mắng cái cục đá đó: “*Ai vút không biết*”, sau đó liền đi ngay. Chúng ta phải giữ tâm nhân hậu, bạn có thể lách qua được, người phía sau nếu như hôm nay tâm trạng rất nôn nóng, chạy đặc biệt nhanh, họ sẽ lách không kịp. Khi lách không kịp, có thể sẽ có tai nạn vào người. Nếu như họ là người làm cha, cơ thể bị xảy ra chuyện rồi thì cái gia đình đó xảy ra

chuyện. Nếu như là một người con xảy ra chuyện thì cha mẹ họ sẽ rất khó chịu. Cho nên bản thân chúng ta có thể tránh được tai nạn này, bạn cũng phải nghĩ đến người khác cũng không nên gặp tai nạn này, phải biết dọn dẹp nó đi.

Vào thời đại Xuân Thu Chiến Quốc, Sở Trang Vương có một vị bề tôi rất nổi tiếng tên là Tôn Thúc Ngao. Tôn Thúc Ngao rất nhân từ. Có một hôm, ông nhìn thấy một con rắn có hai đầu, ông lập tức đánh chết nó. Sau khi đánh chết, đem chôn cất xong, ông khóc suốt mướt trở về nhà. Bởi vì nơi đó của ông có một câu đồn đại là chỉ cần người gặp phải rắn hai đầu thì nhất định không thể sống được. Cho nên khi ông nhìn thấy, ông không muốn người khác lại nhìn thấy, vì vậy sau khi đánh chết nó xong, đem chôn cẩn thận. Nhưng mà ông muốn nói mình không sống được, không thể tận hiếu đối với cha mẹ (vào lúc đó tuổi tác của ông vẫn còn nhỏ), cho nên ông khóc suốt trên đường trở về. Cuối cùng, mẹ của ông nghe xong rất vui mừng (tôi tin rằng mẹ của ông cũng là người hiểu đạo lý), bà nói: *“Con niệm niệm là vì người khác thì sẽ không có nạn đâu, đừng lo lắng!”*. Sau đó Tôn Thúc Ngao đã làm đại thần của nước Sở, cũng rất được Sở Trang Vương tín nhiệm. Từ chỗ này chúng ta nhìn thấy, chỉ cần bạn niệm niệm nghĩ đến muốn lợi ích người khác, như vậy là đang hành thiện, chính là đang tích phước. Đây là “Hưng Kiến Đại Lợi”.

• Thứ tám, “xả tài làm phước”.

Tài chia thành hai loại: Một loại là tài vật, tiền tài; một loại khác là sức lao động của bạn, kinh nghiệm của bạn (đây là thuộc về nội tài). Tài vật và tiền tài là thuộc về ngoại tài. Dùng nội tài, ngoại tài đều có thể tích phước cho chúng ta. Thực ra nội tài khó hơn với ngoại tài. Hôm nay chúng ta ở Hồng Kông, nếu bảo người ta quyên năm mươi đồng thì rất dễ dàng, nếu bảo người ta làm công quả một ngày thì rất khó khăn. Cho nên, khó làm mà làm được thì phước báo sẽ lớn. Khi chúng ta mọi lúc mọi nơi biết không keo kiệt, biết quan sát nhu cầu của người khác, đó là bạn luôn luôn đang xả tài làm phước. Khi chúng ta đến nơi đây nhìn thấy người khác đang bận rộn, chúng ta chủ động đến giúp họ, cái này cũng là dùng sức lao động của chúng ta để cho đi. Thái độ cho đi của một người tuyệt đối không nên đợi đến người ta mở miệng, bởi vì người hiện nay rất ngại làm phiền người khác, nhất là lúc mọi người đều ở trong trạng thái làm công quả, người ta cũng ngại tìm bạn. Vào lúc này, bạn lại có thể biết luôn luôn nhìn thấy nhu cầu của người khác ở chỗ nào, thế thì chúng ta ở trong cái đoàn thể

này sẽ giành được sự tôn trọng của người khác, cũng sẽ hòa thuận vui vẻ. Cho nên phải biết luôn luôn nhìn thấy nhu cầu của người khác mà xả tài làm phước.

Các vị bằng hữu! Nếu như chúng ta có rất nhiều giáo huấn Thánh Hiền, bản thân bạn được lợi ích rồi thì đem những lời giáo huấn Thánh Hiền này đi tặng cho bạn bè, bạn cũng có thể dùng sức lao động của bạn để phục vụ họ. Bởi vì người hiện nay bạn rộn vô cùng, ngay cả thời gian bước ra khỏi nhà cũng không có, chúng ta cũng phải vì mọi người mà làm “người không mời mà đến”. Người hiện nay quả thật là muốn nghe được giáo huấn Thánh Hiền là quá khó rồi! Các vị bằng hữu đều là người có đại phước. Đời người, phước đứng đầu không có gì bằng có thể nghe được giáo huấn Thánh Hiền. Cho nên, trong cuộc đời tôi thường thường khi nghĩ đến điểm này liền cảm thấy mọi thứ đều có ý nghĩa.

Lão sư Bình Nam nói với học trò của Ngài: *“Thế hệ này của tôi là quỳ xuống để tiếp nhận học vấn Thánh Hiền, thế hệ các anh sau này phải quỳ xuống đem học vấn Thánh Hiền tặng đi”*. Lời nói đó thật là sâu sắc. Chúng ta hiện nay còn muốn học trò chủ động đến xin Kinh điển với chúng ta, còn có thể yêu cầu nghiêm khắc người chủ động đến học tập giáo huấn Thánh Hiền là không dễ dàng. Chúng ta vào lúc này phải chủ động xuất kích. Đương nhiên bạn diễn tốt thì hiệu quả chủ động xuất kích của bạn mới tốt. Chúng ta lúc nào cũng có thể chủ động đi phục vụ người khác.

▪ Thứ chín, “hộ trì chánh pháp”.

Chánh pháp là giống như con mắt của mỗi người vậy. Họ nghe được chánh pháp mới có thể biết đúng sai, thiện ác, tà chánh, tốt xấu, mới có năng lực phán đoán chính xác trong cuộc sống, cho nên chánh pháp là con mắt của mọi người. Chúng ta cũng thường hay nghe câu: *“Trời không sinh Trọng Ni thì muôn đời như đêm tối”*. Nếu như ông trời không khiến cho Phu Tử đến giáo hóa chúng ta, chúng ta chưa có khai trí huệ, thì cuộc đời là giống như một vùng đen tối vậy. Cho nên nghe được chánh pháp thì chúng ta phải có trách nhiệm, có sứ mệnh đem nó truyền đi tiếp. Bạn hộ trì chánh pháp, ngồi ở nơi đây nghe giảng chính là hộ trì chánh pháp. Sau này Hồng Kông chúng ta có một số thầy trẻ tuổi, có một số thầy có tâm, họ có thể sẽ phát nguyện ra dạy học, họ có thể đi đến một số phường xã để dạy học các em nhỏ, họ có thể sẽ tìm một số nơi bàn luận với phụ huynh về

những chuyện giáo dục gia đình, thảo luận “Đệ Tử Quy”. Vào lúc này, khi chúng ta có thời gian hãy đi nghe họ giảng, dùng ánh mắt khát vọng của chúng ta theo dõi họ, họ sẽ tương đối có niềm tin. Nếu không có người nghe, họ giảng đến cuối cùng đều không có tín tâm. Một người nếu có thể có năng lực diễn giảng rất tốt, nhưng *“nhà cao muôn trượng cũng phải bắt đầu từ đất bằng”*. Nếu như tôi không phải đã giảng hơn 300 buổi, nếu như đây buổi đầu tiên tôi đến nơi này, có thể các vị nghe một giờ đồng hồ là đi hết rồi, có thể là tôi cũng bỏ giảng mà về. Cho nên, chúng ta nhìn người không phải nhìn năng lực hiện tại của họ được bao nhiêu, mà là xem họ làm cái sự việc này có thật tâm hay không. Người thật tâm thì bạn phải giúp đỡ họ. Người thật tâm thì tiến bộ sẽ rất nhanh. Cái phần giúp đỡ này của bạn chính là hộ trì chánh pháp. Hơn nữa, công đức hộ trì chánh pháp của bạn với người diễn giảng là không hai không khác. Hồng Kông chúng ta sau này nhất định sẽ là chánh pháp trụ lâu. Mọi người phải hộ trì chánh pháp.

• **Thứ mười, “yêu quý vật mạng”.**

Đối với đồ vật, đối với mạng sống đều phải yêu quý tôn trọng, không được làm tổn hại. Ở trong Kinh điển của Đạo gia có nói đến: *“Cát bước thường quan sát côn trùng”*. Đây quả thật là rất nhân từ. Lúc leo lên núi, nhắc chân lên xem thử xem phía dưới có ổ kiến lửa hay không, đến khi bạn giẫm xuống có thể mấy chục mạng đều không còn nữa. Cát bước cũng phải thường quan sát côn trùng. Có rất nhiều người ưa thích leo núi, việc leo núi cũng đang trường dưỡng sự tu dưỡng của họ, bởi vì họ cảm thấy *“ta lên trên núi, ta là khách, tất cả động vật trên núi là chủ nhân”*, cho nên khi họ nhìn thấy mạng nhện, họ cũng biết đi vòng, không được phá hỏng nhà của người ta. Chúng ta có mong nhà của chúng ta bị phá hỏng hay không? Nhà của động vật đó bạn cũng cần phải tôn trọng. Hiện nay, rất nhiều em nhỏ nhìn thấy bên đường bán gà, chim vừa mới nở ra chưa được mấy ngày, có nên mua hay không vậy? Có người mua thì họ sẽ dốc sức bắt, thì rất nhiều động vật cốt nhục phân ly. Cốt nhục phân ly, đối với những động vật này mà nói là rất đau khổ.

Trong lịch sử đã từng có một người có học thức đã giết chết một chú hươu con, mẹ của chú hươu con chạy đến cũng nằm ở chỗ đó chết. Vị có học thức này rất kinh ngạc, ông đem chú hươu mẹ này mổ ra để xem thì thấy ruột của chú hươu mẹ này đã bị đứt rồi. Hươu mẹ nhìn thấy con chết rồi, ruột gan đứt đoạn. Vị có học thức này từ đó về sau không sát sanh nữa. Cho nên chúng ta, người cùng tâm ấy, tâm cùng

lý ấy là như nhau, vật cùng tâm ấy, tâm cùng lý ấy phải biết quý trọng mạng sống.

Tôi đã từng dạy qua các em nhỏ lớp một (vào lúc đó mới dạy bảy em), các em đứng lên vẫn chưa đến thất lạng tôi. Trẻ nhỏ rất đơn giản. Có một lần, tôi phát hiện một số con kiến bị chết rồi, tôi liền đem nó chôn, bị học trò nhìn thấy. Có một hôm, tôi thấy các em rất vô cùng bận rộn vây quanh chỗ đó không biết làm cái gì. Tôi liền hỏi: “*Các em đang làm gì vậy?*”. Chúng liền nói: “*Thưa thầy, chúng con đang chôn kiến ạ!*”. Ngay cả kiến nhỏ như vậy chúng cũng biết quan tâm, chúng sau này có làm tổn thương người khác hay không? Chúng trường dưỡng tâm từ bi.

Tôi rất có duyên với núi. Có một năm dạy học ở bên một ngọn núi. Bởi vì thủy tinh là trong suốt, con chim đó bay quá nhanh, không có nhìn thấy rõ, trực tiếp tông thẳng vào, rất nhiều con chết ngay tại chỗ. Sau khi chết rồi học trò của tôi nhất định là đem đến cho tôi, bảo tôi xử lý. Tôi liền dắt các em đi chôn cất nó đàng hoàng. Các em có thể biết quý trọng mạng sống thì tuyệt đối không làm tổn thương mạng người, cho nên đối với mạng sống phải tôn trọng.

Đối với vật phải tôn trọng, cái gọi là “*chén cơm chén cháo, phải nghĩ khó khăn lắm mới có được*”, không nên chà đạp thức ăn. “*Sợi tơ cọng chỉ luôn nghĩ sức khó nhọc của con tằm*”, bất kỳ một bộ quần áo nào có được đều không dễ, đều là do từng sợi tơ cọng chỉ dệt lại mà có, cho nên đối với đồ vật phải biết quý trọng, yêu quý giữ gìn, không nên chà đạp. Câu nói này ở trong “*Chu Tử Trị Gia Cách Ngôn*”. Chúng ta xem, người làm cha mẹ của chúng ta niệm niệm đều nghĩ muốn thành tựu cho đời sau mới có nhiều lời gia huấn quý báu như vậy truyền lại. Chúng ta phải biết dùng mới có thể đứng trên vai của người khổng lồ. Chúng ta dạy con cái không phải bắt đầu từ con số không, nhiều bậc Thánh triết như vậy cũng đang giúp chúng ta một tay, chúng ta cần phải biết khéo dùng. Cho nên đối với vật cũng phải có tâm yêu quý.

Có một em nhỏ nhìn thấy một vị thầy đang cầm ly giấy uống nước. Em nhỏ này rất muốn có cái ly giấy đó. Vị thầy giáo này liền đem nước đưa qua nói: “*Ly này cho con này!*”. Cha của em lập tức chạy đến nói: “*Thưa thầy! Chúng tôi có mang theo bình trà, thầy cứ tự mình uống đi*”. Vị thầy này vẫn chưa hiểu rõ ràng: “*Không sao cả, chỉ một cái ly giấy, hãy để cho cháu uống*”. Cuối cùng người cha này rất kiên

trì, dùng ánh mắt của ông nói với vị thầy giáo đó: *“Chúng tôi thật sự có mang theo lý, không cần đâu thầy!”*. Vị thầy này lập tức cảm nhận được là cha của người em muốn giáo dục con mình. Sau đó thầy liền rời đi.

Thầy vừa rời đi thì đứa bé này hơi có chút ưu buồn, đang bắt mắt. Cha của em liền nói với em: *“Cái lý này đều là làm ra từ chặt đốn cây gỗ, con dùng thêm một cái lý có thể chính là chặt nhiều thêm một cái cây, cho nên chúng ta phải hết sức tiết kiệm lý giấy. Có thể tiết kiệm giấy thì phải tiết kiệm”*. Em nhỏ này vẫn còn chút bực dọc, người cha lập tức nói: *“Nếu như con còn quấy, lần sau cha không dắt con đi nữa”*. Cậu lập tức liền giật bình nước lại uống. Cho nên, khiến các em quý trọng bất kỳ một đồ vật gì bạn cũng phải giữ vững “cẩn thận từ đầu”. Vừa mở đầu, bạn phải kiên trì dạy cho đúng. Bạn không nên để nó hình thành thói quen lãng phí rồi sau đó lại phải đem nó kéo trở lại, đến khi đó bạn đau khổ, nó cũng đau khổ.

Cho nên, hành thiện chính là chúng ta cần áp dụng, nỗ lực thực hiện mười phương diện này.

Các vị bằng hữu! Chúng ta bàn luận ở trong tu thân, “ngôn trung tín”, “hành đốc kính”, “trừng phần”, “trát dục”, “cải quá”, “thiên thiện”. Các bạn lật giảng nghĩa ra, bên dưới hàng chữ này có mấy dấu ngoặc. “Ngôn trung tín” là thành thật. “Hành đốc kính” là lễ kính. “Trừng phần” là không sân. “Trát dục” là không tham. Phân biệt thiện ác, cải quá, thiên thiện là không si. Không tham, không sân, không si, lễ kính và thành thật. Những điều này chính là giáo huấn quan trọng nhất của nhà Phật. Giáo huấn này hai ngàn năm trước mới truyền đến Trung Quốc, nhưng tổ tiên Trung Quốc vào 4.500 năm trước đã có giáo huấn như vậy rồi. Cho nên, các vị bằng hữu phải biết quý trọng cơ hội của người Trung Quốc, bởi vì trí huệ của tổ tiên Trung Quốc là có một không hai trên toàn thế giới.

Tốt rồi! Buổi giảng hôm nay chúng ta chỉ học đến chỗ này. Cảm ơn mọi người.

A Di Đà Phật!

Tập 37

Các vị bằng hữu, xin chào mọi người!

Hôm qua, chúng ta đã bàn đến việc tu thân phải bắt tay từ sáu phương diện, đó là từ “ngôn trung tín”, “hành đốc kính”, “trưng phần”, “truất dục”, “thiên thiện”, “cải quá”. Sáu phương diện này áp dụng thực tiễn vào trong công phu tu thân. Sáu lời giáo huấn này lại hoàn toàn tương ứng với lời giáo huấn của Phật Thích Ca Mâu Ni trong đạo Phật, chính là “thành thật, lễ kính, không tham, không sân, không si”. Lời giáo huấn của đức Phật cách thời đại chúng ta khoảng 3.000 năm, lời giáo huấn của lão tổ tông thì cách chúng ta trên 4.500 năm, vì vậy những lời giáo huấn này của Thánh nhân Trung Hoa đã có trước khi Phật nói hơn 1.500 năm. Chúng ta từ chỗ này cũng lý giải được một câu tục ngữ: *“Những tư tưởng lớn gặp nhau”*. Người chân thật có trí huệ, có đức hạnh, họ có cách nhìn giống nhau đối với đạo lý của vũ trụ nhân sanh.

Chúng ta vô cùng may mắn khi có cơ hội học tập những văn hóa triết lý này, có thể quý trọng cơ hội này để lĩnh hội giáo huấn của cổ Thánh tiên Hiền, vì vậy chúng ta phải biết tri duyên, nghĩa là phải biết cái duyên phần này hiếm có. Giả như 4.500 năm nay, nếu có một đời không truyền lại thì sẽ như thế nào? Đã đoạn mất rồi. 4.500 năm nay chính là nhờ liên tục có Thánh Hiền trao truyền lại. Có câu nói: *“Chánh pháp không có người nói, dù có trí nhưng không thể lý giải”*. Giáo huấn của Thánh Hiền giả như không có nhờ vào sự truyền thừa của sư đạo thì có thể đã bị đoạn đứt mất ngay trong quá trình này rồi, gọi là *“có kế thừa cái đời trước mới có thể để lại cho đời sau”*. Cho nên, nếu như mỗi chúng ta đều có sứ mạng thừa truyền trí huệ của lão tổ tông thì nó sẽ không bị đoạn mất. Vậy thời đại này của chúng ta, chúng ta cũng có trách nhiệm đem chúng truyền trao lại. Trước phải kế thừa, sau đó mới có thể truyền lại. Các vị bằng hữu! Chúng ta đã kế thừa được chưa? Chúng ta đã lý giải được chưa? Việc này quả thật quan trọng. Cho nên, mỗi một người đều có trách nhiệm đem giáo huấn của Thánh Hiền truyền trao lại đời sau, từ việc tu thân mà bắt đầu làm, từ gia đình của mình mà bắt đầu thực hiện.

Có nhiều người nói, đại đạo Thánh Hiền nghe ra thì thấy vô cùng tinh thâm quảng bác, kỳ thực đạo lý chân thật sâu xa của nó thì cũng là đạo lý bình thường. Chúng ta nói đến luân thường đại đạo, không có cái nào cao hơn nó nữa, vậy xin hỏi luân thường đại đạo là gì? Ngũ luân à? Các vị không thể trả lời sao? Chắc tôi đau lòng quá đi mất! Đó là: *“Phụ tử hữu thân, quân thần hữu nghĩa, phu phụ hữu biệt, trường ấu hữu tự, bằng hữu hữu tín”*.

Các vị bằng hữu! Trong mười ngày này, khóa trình mà chúng ta cùng nhau nghiên cứu thảo luận chính là cương lĩnh thâm sâu quảng bác của văn hóa Trung Hoa. Nắm được cương lĩnh, mọi vấn đề sẽ được giải quyết. Nếu như bản thân giải hành tương ứng thì sự lý giải của bạn cũng sẽ càng sâu, càng rộng hơn, bạn cũng có thể có một phần đặc lực thì có thể truyền thừa một phần, mười phần đặc lực thì truyền lại mười phần. Mỗi một người chúng ta ở trong thời đại rộng lớn này phải canh cánh vấn đề hưng vong của đất nước. Đất nước này không đơn thuần là đất nước hiện nay của chúng ta mà là chỉ cái văn hóa mấy nghìn năm nay của chúng ta, chúng ta đều có trách nhiệm tận một phần tâm sức. Vì vậy, từ việc tu thân mà bắt đầu làm.

Trong quyển “Đại học” đã đem bước đầu tiên của việc lập thân hành đạo nói ra rất rõ ràng, đó là *“từ thiên tử cho đến thứ dân đều lấy việc tu thân làm gốc”*. Đây là bước đầu tiên. Trong quyển “Trung Dung” cũng nói: *“Đặng cao tất tự ti”*. Bạn muốn leo lên cao thì phải bắt đầu từ đâu vậy? Chữ “ti” này nghĩa là dưới cùng, bạn leo lên núi thì nhất định phải từ chân núi mà đi lên. Có người nào trực tiếp một cái là lên tới núi được hay không? Trừ phi người đó có khinh công, nếu không thì bạn sẽ phải từng bước từng bước mà leo lên. Cho nên, chúng ta nhất định phải từ việc tu thân của chính mình. Đây chính là bước đi mở đầu.

Cách đây hai tuần, chúng tôi đi đến Cửu Hoa Sơn. Cửu Hoa Sơn dốc rất đứng, từng bậc từng bậc nối tiếp nhau. Giả như khi chúng ta leo lên, trước tiên nhìn vào một điểm cao khoảng mấy nghìn mét, bạn sẽ nói cao như vậy chắc sẽ mệt chết mất, chắc là thôi, chúng ta không leo nữa vậy. Rất nhiều người mơ ước viễn vông, mới nhìn thì nhìn cho xa rồi cảm thấy mình chắc là không được. Nhà cao vạn trượng thì cũng xây từ mặt đất.

Chúng tôi có một vị giáo viên, anh ấy nói: *“Leo lên Cửu Hoa Sơn thì bạn chỉ nên nhìn vào bậc thềm kế tiếp, từng bước nối tiếp từng bước thì tự nhiên rồi bạn sẽ lên được đến đỉnh”*. Cho nên phải sống trong thực tại, sống trong việc đôn luân tận phận, tận hết bổn phận của mình trong gia đình, tận hết bổn phận công việc của mình, tận bổn phận làm gương cho xã hội của mình. Chúng ta làm tốt vai trò người vợ, chúng ta đem vai diễn của một người mẹ làm cho tốt, chúng ta đem vai trò của một đồng nghiệp làm cho tốt, tự nhiên đức phong trong xã hội không thôi cũng tự bay. Kỳ thực, sức ảnh hưởng của nó

tuyệt đối không phải là mỗi ngày bạn ở đó cứ suy nghĩ ở trong đầu là “tôi sẽ ảnh hưởng bạn, tôi sẽ ảnh hưởng bạn”, như vậy thì người cũng nhất định sẽ không để cho bạn làm ảnh hưởng, mãi mãi đều là vì bản thân bạn cảm thấy đây đều là bổn phận mà chúng ta nên làm. Bạn mà làm được một cách chân thành, làm được tự nhiên đến như vậy thì mới khiến cho người ta cảm động. Cho nên, vĩnh viễn những người làm rất nhiều việc đều cảm thấy chính họ chưa làm được gì. Người mà cảm thấy mình đã làm rất nhiều thì kỳ thực họ chưa làm được gì. Câu nói này hơi khó hiểu một chút. Người làm rất nhiều việc, họ đều cảm thấy họ không có làm gì cả, bởi vì họ cho rằng đó chính là bổn phận của mình. Ngược lại, người mà mỗi ngày đều nghĩ rằng mình đã làm rất nhiều việc, họ nói: *“Anh xem, tôi đã làm rất nhiều việc, có ai nhìn thấy hay không chứ? Tôi làm như vậy có ai nhìn thấy hay không?”*. Mỗi ngày đều suy nghĩ đến cái danh của chính mình, cái lợi của chính mình. Nếu đã dùng tâm danh lợi để mà làm việc thì vĩnh viễn không thể khiến cho người ta nhìn thấy mà cảm động, mãi mãi khiến cho người ta cảm thấy là *“những người học tập Thánh Hiền đó đều làm việc kiểu như vậy”*, làm một chút việc tốt mà muốn người ta biết đến. Vào lúc này có thể không những không có hiệu quả, thậm chí phức tạp hơn biến thành hiệu quả xấu. Mãi mãi những danh lợi mà chúng ta chiếm được, đi được nửa đường thì đã quên mất mục tiêu rồi, trong tâm lúc này chỉ quan tâm đến danh đến lợi, lúc này thì đã quên mất học vấn của Thánh Hiền rồi.

Cho nên, tôi tin rằng ông Tần Cối ban đầu khi bắt đầu đi ứng thí cũng suy nghĩ đến việc làm sao để lợi ích cho nhân dân, vậy vì sao mà đi đến sau cùng lại thành ra kẻ lộng quyền hại nước? Vì sức mạnh của danh lợi rất lợi hại. Các vị bằng hữu! Không nên đợi cho đến khi tám cơn gió thổi đến rồi thì mới bắt đầu luyện công phu, mọi lúc đều phải nên xây dựng tốt cái gốc rễ cho chính mình, chân thật vì người mà làm việc. Khi làm việc vì nhân dân thì mới có thể vượt qua được những thử thách khảo nghiệm.

Chúng ta lúc trước đã có nói qua về câu chuyện “Tám gió thổi không động” hay chưa? Ông Tô Thức, tức Tô Đông Pha cùng với Thiền sư Phật Ấn giao hảo rất tốt. Có một hôm, Tô Đông Pha cảm thấy cảnh giới của mình rất cao, tu dưỡng cũng rất cao. Khi tọa thiền ông đã viết một bài thơ: *“Đảnh lễ bạc giác ngộ, hào quang chiếu đại thiên, tám gió thổi không động, ngòi vững tòa sen vàng”*. Viết ra một bài như vậy, cảnh giới như thế nào? Tám gió đó là gì vậy? Là “lợi”, “suy”, “khổ”,

“lạc”, “xung”, “cơ”, “hủy”, “dự”. Chúng ta trong mỗi quan hệ giữa con người với nhau và trong cảnh giới chúng ta đang sống, tám loại tình huống này đều xảy ra.

“Lợi” chính là khi bạn đang thuận lợi, “suy” chính là khi bạn đang thoái trào, đang trong nghịch cảnh. Bạn đều có thể thuận cảnh mà không tham, nghịch cảnh mà không oán trách. Chúng ta tiến bộ nhất là khi nào vậy? Là khi nghịch cảnh. Bởi vì nghịch cảnh rèn luyện cho con người, thuận cảnh thì đào thải con người. Con người hễ ở trong nghịch cảnh thì tự cảm thấy mình cao, liền quên thì bắt đầu suy thoái, vào lúc này liền bị đào thải. Cho nên, dù trong thuận cảnh hay nghịch cảnh đều phải xem xét lại sự tu dưỡng của chính mình.

Bạn xem, vì sao mà chúng ta nói hầu hết doanh nghiệp, hơn nữa số doanh nghiệp trong vòng năm năm đều bị đóng cửa? Tại Hải Khẩu của chúng ta, mỗi một năm công ty tiếp nhận sự kiểm tra của đơn vị chủ quản, hơn một nửa trong đó đều không vượt qua được một năm, có nghĩa là trong vòng một năm những công ty này đều bị sập tiệm. Mặc dù khi bắt đầu tiền vốn đầu tư rất lớn, vậy vì sao mà đóng cửa nhanh đến như vậy? Có một công ty nợ cũng rất lớn, trong vòng mười năm mà đầu tư hết hai mươi triệu. Kết quả là do ông chủ của công ty là người ăn xài vô độ, lại rất háo sắc, thế là công ty đã sụp đổ rất nhanh, cưới vợ mới hai tháng thì đã bỏ trốn đi, sau đó trở về nước thì bị bắt. Cho nên chúng ta nhìn thấy được, khi ông tiếp nhận hai mươi triệu là một tình trạng rất tốt, nhưng mà rất cuộc vì tự cho mình là cao, bắt đầu ăn tiêu phung phí, sau đó lại không chịu nghe lời khuyên, thế là đành bại sụp. Vì vậy, chúng ta luôn thấy là “*giàu sang học đạo nan*”. Khi một người có rất nhiều tiền, đều không nghĩ đến việc nâng cao tu dưỡng của chính mình, cũng không nghĩ đến việc nên đi giúp đỡ người khác, phúc lợi cho xã hội. Cho nên, hầu hết nghiệp tội của con người đều không phải được tạo ra trong nghịch cảnh, mà tạo ra trong những lúc thuận cảnh. Đúng vậy! Cho nên thuận cảnh đào thải con người. Bạn ở trong thuận cảnh, giả như không có cái tâm muốn lợi ích cho người khác, rất có thể bạn sẽ bị suy trở lại. Chúng ta phải nên hiểu đạo lý này. Trong thuận cảnh phải thời thời cảm ân người khác, trong thuận cảnh phải thời thời nghĩ đến việc tạo phước cho xã hội, thì phước đó của bạn mới có thể lâu dài chẳng suy, mới có thể giữ được tài phú lâu dài cho bạn, giữ được gia đạo của bạn.

Tiếp đến là “khổ” và “lạc”. Con người trong lúc khổ có thể vẫn tu dưỡng được tốt hay không, tâm vẫn có thể giữ được thanh tịnh hay không, việc này chính là công phu. Còn “lạc” là vui, chúng ta nói vui quá hóa buồn, bởi vì con người trong lúc vui thì luôn quên đi bản thân mình là ai, quên đi sự an toàn của chính mình, quên đi rất nhiều bổn phận của chính mình. Cho nên khi mở quyển báo ra, rất nhiều sự việc ngoài ý muốn đều xảy ra trong lúc vui chơi. Cho nên việc vui chơi không nên quá đà, gọi là *“không nên vui chơi quá trớn”*. Thường là đối diện với cảm nhận của chính mình, tâm tình đều phải thuận theo đạo trung dung, có chừng có mực.

“Xưng” là người ta xưng tán bạn, “cơ” nghĩa là người ta khích bác bạn, châm chọc bạn, mà bạn có thể tu dưỡng được thật tốt, không động tâm.

“Hủy” là người khác hủy báng bạn, bạn có thể tâm bình khí hòa mà tiếp nhận. Người ta phê bình bạn mười câu, chỉ có một câu là đúng, còn chín câu kia là sai, chín câu này bạn đều không nổi giận, còn một câu nói đúng thì bạn tự mình phản tỉnh cho tốt, tôi tin rằng người hủy báng bạn đến sau cùng cũng sẽ bị bạn làm cho cảm động. Bởi vậy, người mà tám gió đời thổi không lay động mới có thể chuyển hóa được người khác. Nếu tám gió vừa thổi mà đã động thì người đó đã bị người khác chuyển, bị hoàn cảnh làm cho xoay chuyển, bị dắt mũi mà đi.

Đường Thái Tông vì sao mà có thể tạo ra sự thịnh thế cho Đường triều? Bởi vì Đường Thái Tông đều có thể tiếp nhận một cách rộng rãi lời phê bình của đại thần đối với ông mà không có trách phạt những thần tử này.

Một lần, có một vị thần tử thao thao bất tuyệt phê bình Đường Thái Tông. Sau khi phê bình xong thì vị thần tử này quay về. Mấy vị đại thần ở bên cạnh liền nói với Hoàng thượng: *“Bẩm Hoàng thượng! Những điều mà ông ấy nói hơn một nửa đều là giả, Hoàng thượng sao lại không trách, sao không trừng phạt?”*. Đường Thái Tông liền nói: *“Ông ấy nói mười câu mà có được hai câu đúng thì ta sẽ đem hai câu ấy ra dùng. Nhưng mà giả như ta ngăn cấm ông, hành động này hề truyền ra ngoài, người ta sẽ nói Hoàng thượng vẫn còn phản bác đối với những lời can gián, vẫn còn phê bình. Những lời này mà truyền ra bên ngoài, sau này các trung thần khác có còn dám can gián nữa hay không?”*. Không dám nữa. Cho nên Đường Thái Tông

có thể nhìn thấy được xa rộng, có thể tiếp nhận rộng rãi, sau đó lại dùng sức phán đoán của mình, như vậy sẽ không gây cản trở tất cả những lời can gián của các vị trung thần đối với mình. Vì vậy, khi Đường Thái Tông đối diện với sự khích bác hủy báng của người khác thì ông đều có thái độ như vậy. Cho nên, một người thành tựu cao được bao nhiêu đều có tỷ lệ thuận đối với sự độ lượng và tâm lượng của họ.

“Xưng” là xưng tán, còn “dự” nghĩa là khi bạn có niềm vinh dự kéo đến, bạn cũng có thể không bị tiêm nhiễm. Chúng tôi nhìn thấy rất nhiều người, họ vừa được bằng khen thưởng thì liền đem trưng nó lên. Kết quả là khi đến phòng làm việc của họ, toàn bộ đều là bằng khen hạng nhất, là bằng vàng, treo đầy cả. Khi Cư sĩ Hứa Triết được phỏng vấn, chúng tôi có chú ý một chút, nhìn thấy căn phòng của bà rất là sạch sẽ trống trải. Bà là quốc bảo của Singapore, xin hỏi, bà có biết bao nhiêu bằng khen chứ? Rất nhiều bằng khen, nhưng bà không treo một bằng khen nào cả, chỉ treo duy nhất một chữ “Ái” mà Hòa thượng Tịnh Không đã tặng cho bà mà thôi. Cho nên người chân thật có đức hạnh, họ đều cảm thấy tất cả những việc đó đều là việc họ nên làm, việc này không có gì để khoe khoang, cho nên khi vinh hoa đưa tới thì cũng như gió thổi qua, không để lại một vết tích nào trong tâm của bà. Đây mới gọi là tám gió thổi không động.

Tô Đông Pha cảm thấy cảnh giới của mình rất cao, cho nên đã viết ra bài thơ: *“Đảnh lễ bậc giác ngộ, hào quang chiếu đại thiên, tám gió thổi không động, ngòi vững tòa sen vàng”*. Sau đó liền cho người đem đến cho Thiền sư Phật Ấn xem. Thiền sư Phật Ấn xem xong liền viết hai chữ *“đánh rắm”* lên bài thơ đó, rồi sai người đem về. Tô Đông Pha suy nghĩ như thế nào, trong tâm ông vốn mong đợi là điều gì? Hãy khen tôi đi, Thiền sư xem cảnh giới của tôi tốt như thế nào, kết quả lại là một chữ *“đánh rắm”* gửi cho ông. Ông liền dùng dùng nổi giận, nổi cơn lôi đình muốn đi tìm Phật Ấn để nói cho ra lẽ. Kết quả là còn chưa bước vào cửa, Phật Ấn cũng không mở cửa, chỉ viết hai hàng chữ ở trên cánh cửa là *“tám gió thổi không động, đánh rắm đã qua sông”*. Nói là tám gió thổi không lay động, thế là một cái đánh rắm đã bay qua sông rồi, việc đó đã đem cảnh giới của ông phá bỏ hết cả. Tô Đông Pha nhìn thấy như vậy rất xấu hổ, đành mau chóng quay trở về. Vì vậy, việc tu dưỡng của con người đích thực là không thể lừa gạt được người khác. Phải nên thường xuyên nhìn thấy sự khởi tâm động niệm của chính mình, ở trong cảnh giới mà xem có bị tập khí của thế

gian làm cho cảnh giới của bạn bị đảo lộn hay không. Cho nên lúc nào là tu dưỡng, lúc nào là tu thân, thời thời khắc khắc tất cả đều là chỗ học tập của chúng ta, đều là nơi học tập.

Công phu của việc tu thân chân thật phải nhờ vào công phu “*nước chảy đá mòn*” của chúng ta. Nước chảy đá mòn cũng cần phải bắt đầu bước đi từ những bước đầu tiên. Cho nên, khi chúng ta làm như vậy thì cuộc sống của chúng ta sẽ tương ứng với Kinh điển, “*đi từ thấp lên cao, từ gần đến xa*”. Đây là giáo huấn ở trong “Trung Dung”.

Ngoài việc tu thân ra, việc quan trọng thứ hai là công phu “đốc hành”, phải dùng vào trong việc xử sự, dùng xử lý sự tình. Mỗi ngày không rời khỏi chính mình, không rời khỏi người khác, không rời khỏi xử lý công việc. Mỗi ngày nhất định đều có việc, vậy rốt cuộc xử lý sự việc phải nên tuân thủ theo nguyên tắc nào, tuân theo phép tắc nào? Việc này thì chúng ta không thể không hiểu. Nguyên tắc làm việc của bạn, thái độ làm việc của bạn cũng không thể y theo tiêu chuẩn cách nghĩ của con người hiện nay. Giả như bạn nói con người hiện tại đại đa số đều nghĩ như vậy, nếu như vậy thì bạn đành tới đâu hay tới đó. Suy cho cùng thì người biết rất ít, người mê hoặc thì chiếm số nhiều. Giả như hiện tại bạn y theo sự nhận biết của đại đa số con người hiện nay, thì cuộc đời của bạn sẽ một mạch đọa lạc đi xuống. Xin thỉnh giáo một chút, bạn hỏi sinh viên hiện nay tốt nghiệp ra trường là căn bản của việc làm người là gì, họ sẽ chau mày một chút rồi nói với bạn: “*Sao anh lại hỏi một câu vô vị thế? Sao anh không hỏi tôi là ca khúc thịnh hành đang xếp hạng nhất hiện tại là ca khúc nào?*”. Sinh viên ra trường mà bạn muốn nói chuyện căn bản làm người với họ, chưa chắc gì họ có thể nói ra được, nhưng mà nếu trở về 200 năm trước, các vị có thể đi trên một con đường nhỏ bất kỳ, nhìn thấy một bác nông dân làm ruộng, các vị đi đến chào bác nông phu và hỏi: “*Xin được thỉnh giáo với bác căn bản của việc làm người là gì?*”, bác nông dân không cần phải chuẩn bị gì cả, có thể nói bạn nghe suốt nửa giờ đồng hồ. Vì sao vậy? Xã hội hiện nay, đi học mười mấy năm trời mà chưa chắc đã biết cách làm người. Nhưng người thời xưa, dù không biết một chữ nào nhưng họ lại biết cách làm người. Bởi vì họ được học thân giáo từ cha mẹ, bởi vì khi đó nếp sống của xã hội tốt đẹp, mỗi một người đều biết căn bản nhất của việc làm người là hiếu thuận cha mẹ, cho nên dù là cả đời không biết chữ nhưng họ biết phải hiếu thảo cha mẹ, họ biết yêu thương anh em. Anh em của họ hẳn có sự tình gì thì họ nhất định sẽ hết sức tương trợ. Họ cũng biết cần cù thì mới có thể thành tựu được sự nghiệp. Vì thế mà họ làm việc rất chăm

chỉ, bởi vậy mà tình trạng xã hội vào khi đó, cả nền nghệ thuật, bao gồm cả những tác phẩm nghệ thuật về ca kịch đều là đang nhắc nhở người ta phải làm người như thế nào, biểu diễn ra đều là Hiếu - Đễ - Trung - Tín - Lễ - Nghĩa - Liêm - Sĩ. Trong việc đọc sách thì cũng đều lấy học vấn của Thánh Hiền làm chủ, ở nhà thì cha mẹ cũng diễn cho họ xem, cho nên cho dù không biết một chữ nhưng cũng đều biết cách làm người. Nhưng hiện tại, dù là học lực có cao đi nữa thì chúng có thể là ngay cả việc đồng tình với tâm tư của người khác cũng chưa chắc gì khởi lên được.

Con người hiện nay y theo tiêu chuẩn nào vậy? Chúng ta có thể nắm được tình hình cụ thể thông qua đoạn nói này trong sách. Chúng ta cùng nhau đọc đoạn nói về việc xử sự này một lần.

“Chánh kỳ đạo bất mưu kỳ lợi, minh kỳ đạo bất kế kỳ công, dĩ đạo nghĩa vi nguyên tắc, vi y cứu, bất vi tư lợi, bất đồ dĩ công, chỉ vấn thị phù hợp hồ đạo nghĩa, bất vấn thị phù lợi dĩ, diệc bất cầu hữu công”.

Chúng ta hãy đọc to lại lần nữa câu đầu tiên: *“Chánh kỳ đạo bất mưu kỳ lợi, minh kỳ đạo bất kế kỳ công”*. Câu này nói với chúng ta, làm bất kỳ việc gì thì nguyên tắc quan trọng nhất phải tuân thủ là đạo nghĩa. Chữ *“nghị”* này đồng với chữ *“nghĩa”*, chứ không phải là y theo *“lợi”*. Cho nên người xưa tiếp nhận giáo huấn của Thánh Hiền, khi làm việc đều là y theo đạo nghĩa mà làm, không theo công danh lợi lộc, không tự tư tự lợi, bởi vậy mà xã hội an định, gia đình hạnh phúc. Hiện tại không y theo đạo nghĩa, mà theo công danh lợi lộc. Vì vậy, thanh niên hiện nay vẫn chưa có bản lĩnh, bạn muốn hợp tác với họ, câu đầu tiên họ nói với bạn là *“Tôi sẽ có được những lợi ích gì?”*. Họ có thể thành nhân tài được không? Rất khó! Họ có thể đưa tay đòi lợi ích đối với người ta, vậy họ có đưa tay đòi lợi ích đối với cha mẹ hay không? Có. Đúng vậy! Vì thế, Thánh Hiền nhân nhìn xa trông rộng, đã nói với chúng ta từ rất sớm, đó là phải giáo dục đạo nghĩa cho con cái từ nhỏ. Nếu không thì hậu quả sẽ không thể nói thành lời. Vì vậy, Mạnh Phu Tử nói: *“Thượng hạ giao trung lợi”*. Quân vương và thần dân, người lãnh đạo và người được lãnh đạo, cấp trên và cấp dưới, khi chỉ biết đến cái lợi của mình mà thôi thì quốc gia sẽ nguy nan.

Lúc trước, chúng tôi đã đưa ra một ví dụ Trụ vương ăn cơm thì dùng đĩa ngà voi, uống ly làm bằng sừng tê giác, lại dùng rất nhiều những dụng cụ bàn ăn vô cùng quý giá. Dụng cụ bàn ăn vô cùng quý giá thì không thể chỉ ăn rau xanh đậu hủ, mà nhất định đều là sơn hào hải

vị. Ăn sơn hào hải vị thì cũng không thể mặc quần áo giản dị, mà sẽ là lụa là gấm vóc. Xin hỏi, tiền của này từ đâu mà có vậy? Họ muốn lấy lợi từ lão bá tánh, lão bá tánh thì muốn giành lợi từ họ, thế là một người tham lợi thì một nước làm loạn. Cho nên từ sớm, giáo huấn của mấy nghìn năm trước đã có biết bao quân vương, biết bao nhiêu người phạm qua cái lỗi này rồi. Hiện nay không chỉ đất nước nguy nan, mà gia đình cũng nguy nan, biết bao người cha người mẹ đã bị con cái giết hại. Vì sao vậy? Vì lợi, chỉ vì cần tiền để mua một chiếc điện thoại mà giết chết cha mẹ để lấy tiền bảo hiểm. Những việc như vậy không đơn thuần chỉ xảy ra một vài lần. Chúng ta phải có tâm cảnh giác chứ không thể xảy ra rồi mới biết. Cho nên nhất định phải trong việc xử sự làm việc biểu diễn ra thái độ lấy đạo nghĩa làm nguyên tắc cho con cháu xem, cho thân bằng đạo hữu của chúng ta xem, để thức tỉnh lương tri của họ. Người chân thật tuân theo đạo nghĩa để làm việc thì sẽ như thế nào? Người tuân theo công danh lợi lộc thì như thế nào? Việc này thì chúng ta phải suy nghĩ cho thấu đáo, so sánh một cách thấu đáo.

Mạnh Tử có một câu nói rất có đạo lý: *“Đắc đạo giả đa trợ, thất đạo giả quả trợ, đa trợ chi chí, thiên hạ thuận chi”*. Một người đắc đạo được giúp đỡ nhiều đến mức độ nào? *“Đa trợ chi chí, thiên hạ thuận chi”*, nghĩa là tất cả thiên hạ đều đến quy thuận người đó. Nếu người đó chân thật vì đạo nghĩa thì có thể chiếm được lòng dân rộng khắp. *“Quả trợ chi chí”*, chính là người mất đạo, ít được giúp đỡ, đến sau cùng thì *“Thân thích bạn chi”*, nghĩa là ngay cả thân bằng quyến thuộc cũng bỏ họ mà đi, gọi là chúng bạn xa lánh, người thân ghét bỏ.

Vì sao mà Đường Thái Tông nói ông có ba cái gương phản chiếu mà trong đó có một cái gọi là lấy sử làm gương. Lấy lịch sử làm tấm gương soi có thể biết được chuyện hưng vong. Một con người vì sao lại hưng? Vì tuân theo đạo nghĩa. Người có đạo thường được người giúp. Một người vì sao lại bại? Vì thất đạo, người thất đạo thì ít được giúp đỡ, không phù hợp đạo nghĩa thì sẽ bại. Cho nên y theo tiêu chuẩn này, bạn không chỉ có thể nhìn thấy được từ trong mấy nghìn năm lịch sử, mà các vị chỉ cần từ những người thay đổi lên xuống nhanh chóng bên cạnh các vị hiện nay, các vị có thể nhìn thấy được vấn đề cụ thể là ở đâu.

Vua Thuấn thời xưa chỉ một lòng một dạ tận hết tâm hiếu của mình. Đây là gốc của đức. Bởi vì vua Thuấn không có tiền, không có quyền, không có danh, không có thế, Ngài chỉ là một lòng một dạ thuận theo

đạo nghĩa mà làm, cho nên bất luận là cha mẹ tổn hại Ngài như thế nào, chà đạp Ngài như thế nào, Ngài cũng không để ở trong lòng, chỉ biết hết lòng chân thành tận hết hiếu đạo. Do vì có tâm hiếu thuận này, tâm đạo nghĩa này mà đã cảm động được những người làng xóm xung quanh. Làng xóm chung quanh lại truyền rộng ra đến những làng xóm bên cạnh nữa, xa hơn nữa, chúng ta nói là “*viễn giả hoài chi*”, những người dân ở cách Ngài rất xa cũng sinh khởi lòng cung kính đối với đức hạnh của Ngài. Vậy xin hỏi, vua Thuấn có thể nào lái xe đi tranh cử không, có nói bỏ phiếu cho tôi, tôi rất giỏi hay không? Không có, mà là dùng đức phong của mình tự nhiên đã cảm hóa được. Đến sau cùng vua Nghiêu rất cảm phục, đem hai cô con gái gả cho ông. Mà vua Nghiêu cũng rất có trí huệ, tuy rằng người khác đều công nhận, nhưng mà suy cho cùng tính đến thiên hạ thì phải kiểm tra lại, thế là quan sát ông mấy mươi năm, xác định được ông chân thật là người có đức hạnh mới đem thiên hạ giao lại cho Thuấn vương. Chúng ta từ mỗi một việc làm dù nhỏ của cổ Thánh tiên Vương cũng đều có học vấn ở trong đó. Cho nên chúng ta phải nhìn với góc độ là người trong nghề, chứ không thể như người ngoài đứng xem náo nhiệt. Cho nên vua Thuấn chỉ là tận hết đạo nghĩa của mình, ngược lại đã cảm động cả thiên hạ, về sau ngay cả cha mẹ cũng cảm động. Giả như chúng ta ngày nay làm đế vương, làm người đức hạnh, kết quả cha mẹ thì đang tạo ác, vậy thì tâm của chúng ta có vững nữa hay không? Không vững rồi. Cho nên nhờ vào phần kiên trì này của ông mà có thể cảm hóa được ngay cả người cha người mẹ ngang ngược như vậy. Vì thế, khi có người không thể bị chúng ta làm ảnh hưởng thì chúng ta phải tự phản tỉnh lại chính mình tu đức chưa đủ, cho nên cảm không được. Phải lấy đại Thuấn làm gương. Cho nên, y theo đạo nghĩa thì được giúp đỡ nhiều. Mà người hành sự theo đạo nghĩa, những việc mà họ làm tuyệt đối sẽ không ngưng nữa chừng, sự ảnh hưởng của họ đối với nhân loại cũng không vì họ không còn sống mà mất đi. Có câu nói: “*Thành giả vật chi chung thủy*”. Một sự việc bạn chỉ cần tuân theo nguyên tắc của nó, y theo tinh thần quan trọng nhất của nó mà làm, tuyệt đối là mỗi một sự việc đều có thể làm được, sự tình không hề khó như tưởng tượng.

Xin hỏi, vua Thuấn có điều kiện gì mà có thể cảm hóa cả một thiên hạ vậy? Có phải ông có năm mươi triệu đô la Hồng Kông hay không? Đương nhiên không phải. Vậy có cái gì? Căn bản ở tại tâm chân thành. Chân thành thì có thể cảm, cảnh giới là chỗ cảm được. Cho nên, khi người khác có được rất nhiều trợ lực thì bạn cũng đừng ước ao, bạn phải nhìn thấy được đó là vì họ có cái tâm chân thành. Bất kỳ

một sự nghiệp lớn nào trên thế gian này tuyệt đối không phải là khi mới bắt đầu đã có rất nhiều người cùng nhau đến làm, đều là nhờ những người cùng chung chí hướng, đều có tâm chân thành tự nhiên sẽ có thể cảm hóa, có thể cảm động được nhiều người hơn đến gia nhập.

Có câu nói: *“Đức bất cô, tất hữu lân”*. Chúng ta xem đời nhà Đường cai quản thiên hạ, vẫn chính là những vị đại tướng đó, còn không phải là Lý Uyên và con trai của ông Lý Thế Dân hay sao? Cho nên chân thành mới là mấu chốt thành bại của sự việc, chúng ta nhất định phải nắm cho được điểm này. Bạn không nên thay đổi trên cành nhánh, cứ ở đó phiền não mãi: *“Nào là năng lực của tôi, tiền bạc của tôi đều không đủ”*. Đó đều là cành nhánh, phải nên từ chân thành mà bắt đầu làm. Vì thế, chúng ta xem Phạm Trọng Yêm có quyền quý hay không, có tiền bạc hay không? Đều không có, chỉ dựa vào một tấm lòng hết sức chân thành vì lợi ích quốc gia, vì tạo phước cho nhân dân, cho nên *“chí thành như thần”*, tự nhiên liền có thể cảm được rất nhiều trợ lực đến thành tựu sự nghiệp của ông. Điều này tương đối quan trọng. Mà *“bất thành vô vật”*. Khi chúng ta không dùng tâm chân thành để kinh doanh cuộc đời của mình, kinh doanh sự nghiệp của mình thì thành cũng là bại. Câu nói này không biết mọi người nghe có hiểu hay không vậy? Một con người không có sự chân thành thì sao có thể thành công? Họ không chân thành mà có thể thành đó đều là nhờ tổ tông che chở, họ không thành mà có thể chống đỡ lèo lái được một công ty đi lên, đó là vì họ vẫn còn phước phần để hưởng, không phải là họ thật sự có tâm chân thành và năng lực để làm nên. Mà khi họ không có sự chân thành thì sức mạnh của sự trợ giúp sẽ dần dần mất đi, cho nên tuy thành nhưng rồi sẽ bại.

Xem sự việc không thể chỉ xem một điểm nào đó mà phải xem đầu đuôi ngọn ngành. Giả như, bạn không thể xem thấy được cả quá trình lên xuống của một người, thì trong xã hội ngày nay bạn sẽ lo được lo mất. *“Anh xem, người không chân thành như vậy mà có rất nhiều tiền, người không chân thành như vậy mà lái được chiếc xe sang trọng như vậy”*. Kỳ thực đó chỉ là phù du sớm nở tối tàn, như mây bay trước mắt vậy. Cuộc đời nếu như bạn có thể thấy được rõ ràng, thì bạn sẽ cảm thấy trong lòng sẽ thoải mái, sẽ vững lòng. Thậm chí là bạn xem thấy những người không biết tuân theo đạo nghĩa mà lại có thành tựu thì không những không giận họ, mà bạn còn cảm thấy thương cho họ,

tìm thời cơ để xem có thể nào khiến cho họ quay đầu sửa đổi hay không. Cho nên trong tâm tuyệt đối không có chút bất bình nào.

Chúng ta cũng thấy Phạm Trọng Yêm không có điều kiện gì nhiều, nhưng ông cũng có thể thành tựu được rất nhiều công lao sự nghiệp lợi ích cho triều Tống. Mà sự nghiệp làm ra từ sự chân thành đó đã siêu vượt thời không mà không bại.

Các vị bằng hữu! Phạm Trọng Yêm đã chết hay chưa vậy? Câu giáo huấn đó của Phạm Trọng Yêm vẫn còn khiến tôi cảm thấy chói chang năm giây đồng hồ (khi đó còn học Cao trung): “*Lo trước nỗi lo của thiên hạ, vui sau cái vui của thiên hạ*”, đã lóe lên được một chút, lại qua đi cũng đến bảy - tám năm sau. Cho nên cuộc đời nhất định phải quý trọng duyên phận. Cuộc đời có được bao nhiêu lần bảy - tám năm chứ? Cho nên đức hạnh của Phạm Trọng Yêm vì phát xuất từ tâm chân thành, cho nên từ đời nhà Tống trở về sau có biết bao nhiêu người đọc sách có khí tiết đều ảnh hưởng từ ông. Thậm chí là con người chúng ta hiện nay đều nhận được cảm hóa từ đức hạnh của Phạm Trọng Yêm, mà tôi là một trong số đó.

Tôi có một lần thể hội rất sâu sắc, bởi vì tôi đến rất nhiều nơi... Chúng ta nói, bất kỳ nơi nào cũng đều có thiên văn, cũng có nhân văn, mỗi một nơi nuôi dưỡng một dạng người, cho nên nếu một nơi nào mà có non xanh nước biếc thì có lẽ sẽ sinh ra rất nhiều nhân tài. Mà cái nhân văn này chính là những Thánh triết xuất hiện ra ở nơi đó cũng sẽ ảnh hưởng đến phong thổ của vùng đất. Cho nên, ngoài việc xem thiên văn thì bạn cũng phải xem nhân văn.

Tôi đi đến Hải Khẩu, tôi cố tình đến thăm mộ của Hải Thụy. Hải Thụy là một trung thần thời nhà Minh. “*Hải Thụy bǎi quan*”. Hải Thụy là một người vô cùng ngay thẳng chính trực, vô cùng liêm khiết, giữ lễ. Trong thư pháp của ông có viết một câu: “*Thịt nát xương tan cũng chẳng màng, chỉ mong thanh bạch lưu nhân gian*”. Chân thật chữ “nhân gian” này không phải chỉ lưu ở đời nhà Minh, mà chánh khí đó đã tồn tại và lưu đến ngày nay. Tôi đã đem câu nói này lại mở rộng ra nữa: “*Thịt nát xương tan cũng chẳng màng, chỉ mong chánh pháp lưu nhân gian*”. Vào lúc này, điều thiếu thốn nhất chính là đạo Thánh Hiền. Chúng ta đi tham phỏng những Thánh Hiền nhân này, bản thân chúng ta cũng phải có sự thể ngộ, từ trên tinh thần của ông có thể nhìn thấy được định vị cuộc đời của mình ở đâu.

Trong quá trình tôi đi xem giới thiệu về Hải Thụy, có thấy một bức tranh vẽ cảnh tượng đời sống trong nhà của Hải Thụy. Bước vào cổng lớn của ngôi nhà trên cửa có viết hai câu: “*Ở miếu đường trên cao tất lo cho dân, ở sông hồ ngoài xa tất lo cho vua*”. Hai câu nói này không phải là của Hải Thụy, hai câu này là câu nổi tiếng của Phạm Trọng Yêm, vì thế khí tiết của Phạm Trọng Yêm đã trực tiếp ảnh hưởng đến Hải Thụy. Cho nên, những việc làm từ sự chân thành tuyệt đối sẽ siêu vượt thời không. Chúng ta hiện tại có thể dùng sự chân thành của mình để đi làm việc đạo nghĩa hay không, để cho khí tiết của chúng ta, để cho đức hạnh của chúng ta truyền thừa gia phong đến trăm năm về sau. Cuộc đời phải nên lập ra chí hướng cao xa. Trong công việc của chúng ta có thể nào dùng chân thành và đạo nghĩa để làm ra tấm gương hay không? Để có thể lưu danh thanh sử ở tại công ty này, việc này thì còn phải xem thái độ của chính chúng ta. Cho nên, việc hành sự nhất định phải y theo đạo nghĩa mà làm.

Chúng tôi trong quá trình thực hiện việc thúc đẩy văn hóa truyền thống suốt chín kỳ mà không phải tốn tiền bạc gì. Lần trước cũng đã báo cáo qua với các vị rồi. Lần đầu tiên nhờ có một ông chủ của một khách sạn sang trọng, họ đều giúp chúng tôi chuẩn bị chu đáo nơi tổ chức. Sau đó, vì bà chủ nghe giảng quá xúc động nên đã chi trả hết chi phí cho năm ngày tổ chức. Kỳ thứ hai và kỳ thứ ba tổ chức tại Thẩm Quyển, mỗi lần tổ chức mười ngày. Sau khi thực hiện xong thì cũng không có tốn tiền, vả lại còn dư ra được hơn 1.000 đồng, trả hết chi phí tất cả vé máy bay cho các giáo viên vẫn còn dư lại một chút. Cho nên các vị xem, ngay cả sức mạnh của sự giúp đỡ cũng chỉ cần vừa đủ là được rồi, nếu dư quá nhiều tiền thì cũng sẽ rất phiền phức. Và nhiều kỳ tổ chức sau đó cũng đều nhờ có rất nhiều người đến tương trợ, tất cả đều giải quyết sự việc tốt đẹp. Mà tất cả những người có công góp công, có của góp của này cũng đều là cùng chung tay góp sức. Bạn không thể nói việc tốt này đều do bản thân làm, như vậy đều không đúng. Rất nhiều người cũng rất khảng khái, đúng lúc hôm nay mời khách ăn cơm, những người khách cũng rất hoan hỷ có thể mời được những vị bằng hữu này nên cùng nhau đến giành trả tiền thay cho bạn, bạn lại đẩy người ta lùi ra: “*Hãy để tôi trả được rồi*”. Những học vấn này cũng là chưa được linh hoạt. Việc tốt thì hãy để người khác cùng nhau làm, bạn cũng không thể khải khái như vậy đến sau cùng lại sinh ra sự chấp trước. Cho nên, học vấn là linh hoạt sống động.

Một nguyên tắc chủ yếu nhất đó là đứng trên cương vị của người khác mà nhìn sự việc, phải suy nghĩ thay cho người khác. Điều này rất quan trọng. Giả như tuân theo công danh lợi lộc để hành sự, để làm việc, đến sau cùng nhất định sẽ khiến cho người ta cảm thấy thật sự không có nhân tình gì, đến sau cùng nhất định sẽ rời bỏ bạn mà đi. Một khi những người ở bên cạnh rời bỏ bạn ra đi thì bạn có nhiều tiền hơn đi nữa cũng vô dụng, bạn nhiều tiền hơn đi nữa cũng không giữ được. Bởi vì thành sự tại nhân tài, cho nên kinh tế học cao siêu nhất là “Đại học”.

Trong quyển “Đại học” nói: “*Hữu đức thử hữu nhân*”, có đức hạnh thì bạn mới giữ được người. “*Hữu nhân thử hữu thổ*”, khi có người rồi thì bạn mới có quốc độ, giống như hiện nay là có công ty xí nghiệp. “*Hữu thổ thử hữu tài, hữu tài thử hữu dụng*”. “Đức” là căn bản của sự nghiệp. “*Đức giả bản dã*”, “*tài giả mạc dã*”. Con người hiện tại thì đầu đuôi đã đảo lộn hết rồi. Bạn giữ được con người tuyệt đối cũng không phải nhờ vào công danh lợi lộc, mà là nhờ đạo nghĩa. Cho nên trong “Đại Học” mới nói “*Tài tán*”. Chữ “*tán*” này không phải là tán tài mà là tán đạo nghĩa, nghĩa là phân phát đi sự quan tâm của bạn đối với người nhà của họ, phân phát đi sự bồi dưỡng của bạn đối với cá nhân họ. Cho nên tài tán thì người sẽ tụ lại. Có người, bạn còn sợ sự nghiệp làm không thành nữa hay sao? Nhưng mà bạn tài tụ, công danh lợi lộc chỉ nghĩ đến bản thân thì con người sẽ tan rã rời đi.

Rất nhiều người nói, tôi dùng tiền để giữ nhân tài, nhân tài mà ở lại vì tiền thì một ngày nào đó họ cũng sẽ vì tiền mà bỏ ra đi. Tiền bạc của bạn dù sao cũng không phải lúc nào cũng ở trong tình trạng tốt nhất. Doanh nghiệp hiện nay vì sao lại chuyển đổi nghiêm trọng đến như vậy? Bởi vì họ nghĩ rằng tiền đang giữ được người. Kỳ thực là sai rồi! Tiền tuyệt đối không thể giữ được nhân tài chân thật, chỉ có đạo nghĩa mới giữ được nhân tài chân thật. Bởi vì nhân tài chân thật thì chỉ nghĩ đến làm việc gì đó cho gia đình, làm một số việc cho xã hội. Cho nên bạn chỉ cần có cùng chung nhận thức đó với họ, thì họ nhất định sẽ cùng nhau đến để phụ trợ cho bạn.

Chúng tôi ở tại Hải Khẩu, nhân viên chính thức để làm việc chỉ có bốn người, mà đa số những người đến làm việc đều là thiện nguyện, đều là những vị giáo viên tuyến đầu, đều là những người rất bận rộn với công việc của mình. Chúng tôi cũng không có chi trả cho họ một đồng phí nào cả, nhưng chỉ cần có thời gian thì họ nhất định đến giúp đỡ. Thậm chí là rất nhiều người sau khi tan ca, buổi tối họ còn đi dạy học

(dạy học miễn phí), người có lương cao một chút thì càng nỗ lực hơn nữa. Động lực gì đang thúc đẩy họ vậy? Là đạo nghĩa. Cho nên nhân tài chân thật thì phải dùng đến đức hạnh. Khi bên cạnh chúng ta không có nhân tài chân thật thì vấn đề là ở đâu? Ngược lại phải phản tỉnh chính mình, nâng cao đạo đức học vấn của chính mình. Việc này rất quan trọng.

“*Quân tử vụ bản, bản lập nhi đạo sinh*”. Khi chúng ta đối diện với sự tình mà có thể nắm bắt được nguyên tắc cơ bản của nó, chính là chân thành, chính là đạo nghĩa, vậy thì cái “bản lập” đó của bạn, “đạo” sẽ như thế nào? Tự nhiên xây dựng nên. Mà sự chân thành của một người thì bắt đầu luyện tập từ lúc nào? Bạn nói chân thành thật tốt, chúng ta rất dễ sinh ngưỡng mộ. Chân thành thật là tốt, tâm thanh tịnh thật là tốt, tâm nhân từ của con người thật là tốt, “thật là tốt” đó của bạn cũng là vô dụng thôi. Nếu “thật là tốt” thì phải đề khởi thì bạn mới có được thọ dụng. Sự chân thành đó được đề khởi trong những lúc bạn nói chuyện với người khác. Chân thành chính là phải có thể đề khởi được trong việc bạn sống chung với người khác, thậm chí là khi bạn không có một ai ở bên cạnh, khi một mình ở nơi nào đó, bạn nghĩ đến người khác cũng đều có thể đề khởi được sự chân thành, thì sự chân thành đó của bạn mới chân chánh nội hóa được cái tâm của bạn. Sự chân thành này một khi đã nội hóa được thì sẽ biểu hiện ra ở chỗ bạn khởi tâm động niệm, sẽ biểu hiện ra ở trong cử chỉ đi đứng, lời nói, hành vi của bạn. Vào lúc này thì người khác liền có thể cảm nhận được tâm chân thành này của bạn.

Được rồi! Tiết học hôm nay của chúng ta chỉ giảng đến đây thôi. Xin cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 38

Các vị bằng hữu! Xin chào mọi người!

Buổi sáng hôm nay, chúng ta đã nói đến việc xử sự của người phải có nguyên tắc, chính là phải tuân theo đạo nghĩa chứ không phải tuân theo công danh lợi lộc. Người tuân theo đạo nghĩa thì tất nhiên sẽ được sự giúp đỡ của người khác, gọi là “*đắc đạo giả đa trợ*”. Những

người làm việc chỉ biết lợi ích trước mắt, tuy là có thể khi bắt đầu dường như có được một chút lợi nhỏ nhoi, nhưng cuối cùng sẽ mất lòng người, gọi là *“thất đạo giả quả trợ”*. Cho nên khi chúng ta có thể nắm được nguyên lý nguyên tắc của làm việc, y theo phương hướng đạo nghĩa mà làm, tin rằng nhất định có việc thì tất sẽ thành, có nguyện tất có thể viên mãn. Đương nhiên ngoài việc nắm lấy phương hướng đạo nghĩa ra, xử lý sự việc vẫn là phải coi trọng thái độ chính xác, phương pháp chính xác thì mới có thể đem sự việc làm thành công. Có câu: *“Đường đi trăm dặm, chín mươi cũng chỉ là một nửa”*. Nguyên nhân của *“chín mươi như một nửa”* là ở đâu? Ở thái độ và phương pháp không chính xác của chính mình, cho nên đã làm không tốt sự việc.

Có câu nói: *“Ba quân có thể đoạt soái của họ, trượng phu thì không thể đoạt được chí”*. Hôm nay bạn có thể vào trong ba quân tướng sĩ giết chết vị nguyên soái của họ, việc đó không xem như là việc khó nhất, có lẽ cũng có thể làm được, nhưng nếu bạn muốn làm một người nào đó đánh mất đi chí hướng thì không dễ dàng rồi, trừ phi bản thân họ phải tự từ bỏ. Cho nên *“trượng phu thì không thể đoạt được chí”*. Cho dù họ là một người buôn bán nhỏ ngoài chợ rau, chỉ cần họ có chí hướng muốn làm một việc gì đó thì bạn cũng không thể xem nhẹ mà thay đổi họ. Ngược lại, nếu như chí hướng của chúng ta dễ dàng thay đổi, sự kiên trì làm việc của chúng ta không thể tiếp tục thêm nữa, thì sự tình sẽ thất bại ngay trong tay ta một cách tự nhiên. Cho nên, chúng ta đối diện với sự tình phải nên có những thái độ và phương pháp chính xác nào, tiếp theo chúng ta hãy cùng nghiên cứu thảo luận.

Tục ngữ có câu: *“Há có thể tận hết ý của người, nhưng cầu không hỗ thẹn với tâm của mình”*. Vì vậy, trong quá trình làm việc không thể lúc nào tình hình cũng có thể đúng như dự liệu của bạn, không thể lúc nào thế cuộc cũng đều giống như sự tưởng tượng của bạn. Nói cho cùng, chúng ta hiện tại muốn thành tựu một sự việc thì phải cần có rất nhiều người phối hợp. Cho nên thành tựu một sự việc thì khó nhất là ở chỗ nào? Khó ở *“kiến hòa đồng giải”*. Vấn đề khó nhất của một gia đình chính là có thể thống nhất được tư tưởng quan niệm. Sự thống nhất này cũng không phải là y theo cách làm của một ai đó, mà sự thống nhất này là y theo đạo nghĩa, là y theo trí huệ chân thật, gia đình này tuyệt đối sẽ hưng vượng, con cái nhất định sẽ dạy dỗ rất tốt. Vấn đề khó chính là khó ở tư tưởng thống nhất. Tư tưởng có thể tùy thuận giáo huấn của Thánh Hiền. Gia đình là như vậy, đoàn thể cũng

là như vậy, các ngành nghề xí nghiệp cũng như vậy, thậm chí là đơn vị chính phủ cũng đều là dựa vào “kiến hòa đồng giải”. Tư tưởng quan niệm có thể thống nhất thì mới có thể đem sự tình làm tốt.

Khi tư tưởng quan niệm vẫn còn chưa có cách nào để thống nhất được, có một số việc bạn vẫn phải trì hoãn một chút. Việc trì hoãn này cũng không phải là việc gì mình cũng không làm. Hòa hoãn một chút là nên tự mình làm tốt bổn phận của mình trước, tự nâng cao đức hạnh của chính mình, tiếp đến mới từng bước từng bước cảm hóa người nhà của mình, cảm hóa đồng nghiệp của mình. Cho nên, người có thể cong thì mới có thể thẳng.

Nhưng khi bạn cong thì cũng không nên khiến cho người ta thấy có vẻ oan ức, như vậy thì người ta sẽ nói người học học vấn Thánh Hiền đều học một cách khổ sở như vậy, vậy thì không nên học. Cho nên bạn phải làm một cách thật hoan hỷ, thật vững vàng, vẻ mặt tươi cười là từ trong nội tâm mà phát ra ngoài. Một người mà tận hết bổn phận thì sẽ sống rất vui sướng. Vậy chúng ta ngoài việc bày tỏ sự hoan hỷ ra thì những việc nên làm cũng phải nhanh chóng làm một cách thân nhiên, phải nên thường mời khách, thường tặng quà, thường hay thăm hỏi, quan tâm. Cho nên chúng ta phải học tập giống như con vịt bơi dưới nước vậy, nhìn trên bề mặt thì thấy rất ung dung, nhưng ở dưới mặt nước thì hai chân bơi rất nhanh. Những việc nên làm thì chúng ta hãy thay người khác mà suy nghĩ, suy nghĩ thay cho những đồng nghiệp khác khi làm việc. Cho nên những việc cấp bách thì phải nhanh chóng làm. *“Há có thể như ý hết mọi người nhưng cầu không hổ thẹn với lòng mình”*. Vì thế, mọi lúc mọi nơi phải từ bổn phận chính mình tu thân mà bắt đầu.

Câu nói này không phải là tiêu cực. Rất nhiều người nghe mà hiểu sai. *“Há có thể như ý hết mọi người”* không phải bảo bạn mặc kệ họ, mà bảo bạn phải quan sát tình trạng nhân duyên khi đó. Giả như duyên phận hiện tại có năm phần duyên, bạn lại miễn cưỡng muốn làm đến tám phần thì sẽ như thế nào? Bạn sẽ rất mệt, người ta cũng rất vất vả, không chịu phối hợp. Cái này gọi là phan duyên. Cho nên con người phải biết xem xét thời thế, theo tình hình mà làm. Bạn mà quá cưỡng cầu thì đối phương ngược lại không thể lãnh hội được thành ý của bạn, có khi lại còn biến khéo thành vụng, cho nên cũng không vội được. Cũng giống như người bạn này mới biết bạn được ba ngày, bạn liền đem một đồng sách đẩy cho người ta. Người ta vẫn

còn chưa biết gì về bạn, bạn bỗng chốc lại đem bao nhiêu sách đưa người ta, trong lòng người ta sẽ có rất nhiều áp lực, thậm chí là người ta đem về cũng không biết phải để ở đâu, cảm thấy cũng không nên xem thường những quyển sách này, nhưng mà bản thân vẫn là không hiểu cho lắm. Khi bạn tạo áp lực cho đối phương, thì sẽ có một số vấn nạn xuất hiện. Cho nên chúng ta cứ có một phần duyên thì làm một phần, có ba phần duyên thì làm ba phần. Phải nên luôn biết quan sát tình trạng đầy đủ của nhân duyên, không nên phan duyên. Nhưng nếu như hôm nay duyên phận đã đủ rồi, đã đạt được mười mười rồi, vậy thì bạn phải làm bao nhiêu phần? Rõ ràng là bạn có thể làm được một cách dễ dàng như trở bàn tay. Cũng giống như việc đấm bóp cho người lớn, tất nhiên là có thể làm, nhất định không phải là không thể làm. Rõ ràng duyên phận đã bày ra trước mặt, bạn còn nói câu giả dối là *“tùy duyên thôi, để xem cái đã”*, vậy thì thành tựu việc cho đại chúng đã bị ngăn lại ngay trước mặt của ai? Chặn lại ngay trước mặt của chúng ta. Cái đó không gọi là tùy duyên mà nên gọi là tùy tiện, xử lý sự tình một cách tùy tiện qua loa không thể chấp nhận được. Đặc biệt là chúng ta xử lý việc cho đại chúng, những việc đã làm ra ảnh hưởng không chỉ chính mình, cũng không phải chỉ có vài gia đình, mà ảnh hưởng có thể là nghìn nghìn vạn vạn người khác. Vào lúc này chúng ta càng phải nên tận tâm tận lực. Cho nên tùy duyên gọi là được ba phần thì làm ba phần, được mười phần thì làm mười phần, đây mới chân thật là tùy duyên. Mà tùy duyên là tích cực, không phải tiêu cực. Tùy duyên còn mang theo cả trí tuệ phán đoán. Cho nên người tu hành chúng ta đối với những đạo lý này phải thâm nhập thể hội, không thể chỉ thể hội ở bên ngoài, còn đem những lời này để thoái thác trách nhiệm, vậy thì không thể chấp nhận được. Khi chúng ta có được năng lực như vậy thì bạn có thể nắm giữ được đạo lý ứng đối. Chúng ta cũng không nên nói *“ta hiện tại phải mọi lúc mọi nơi đều có thể phán đoán được duyên phận được bao nhiêu”*, không có ngại nghèo đến như vậy. Chúng ta nói là phải trải sự luyện tâm, trải qua sự việc nhiều rồi, năng lực sẽ càng ngày càng tốt.

Ví dụ, nói chuyện với người khác cũng phải tùy duyên, gọi là *“không dùng lời thân thiết với người xa lạ”*. Quen biết người ta chưa được mấy ngày, bạn không thể nào thật lòng thật dạ đem hết mọi việc trong nhà cái gì cũng nói người ta nghe. Trên phương diện ngôn ngữ đã không biết cách quan sát duyên phận. Các vị cũng không nên hiểu sai những lời này. Sau khi bạn nghe xong rồi lại nói: *“Ồ! Nhất định là phải quen nhau ba năm mới có thể nói lời thật lòng”*, đây là nghe mà chấp trước quá. Cho nên nói chuyện cũng không phải là dễ. Đối phương thì

nói người bạn này rõ ràng là chỉ gặp được ba lần, nhưng mà khi họ nghe bạn kể về chuyện của vua đại Thuần, nghe bạn đang nói chuyện về Phạm Trọng Yên thì đôi mắt của họ liền sáng rỡ, nghe rất nhập tâm, bạn không thể vào lúc họ đang chuyên chú lắng nghe thì nói: *“Được rồi, hôm nay chúng ta chỉ nói đến đây là được rồi, để sau hãy nói”*. Duyên phận là một động thái. Khi bạn quan sát được tuy người bạn này mới gặp nhau có vài lần, nhưng mà thiện căn của người đó rất sâu dày, vào lúc này thì bạn liền có thể tùy theo thời thế mà làm. Cho nên sự giao thiệp với người khác không thể đơn thuần chỉ biết dùng phương pháp giao thiệp bao nhiêu năm để đem ra xem xét. Khi tâm của người ta vẫn chưa mở ra, cho dù bạn là ba năm hay năm năm thì cảm giác duyên phận này vẫn là chưa đủ. Khi gặp được bạn bè vô cùng chân thành, có thể thật lòng thật dạ, có thể giao thiệp được một tháng thôi mà bạn cũng cảm thấy như thân thiết nhau biết bao nhiêu năm, thân thuộc nhau đến như vậy. Việc này cũng là nói với chúng ta duyên phận là động thái, chúng ta phải biết quan sát. Trí huệ phán đoán này cũng đều là được tích lũy lại, đều là trải qua sự việc bạn không ngừng luyện tập, không ngừng rèn luyện thì mới được. Cho nên, khi chúng ta xử lý sự tình thì nhất định phải có một thái độ gọi là *“vật úy nan”*, nghĩa là không sợ khó khăn. Con người không sợ khó khăn thì mới có thể càng tôi luyện càng có năng lực, gọi là *“ngọc bất trác bất thành khí”*.

Tôi còn nhớ rất sâu sắc một câu nói khi học tiểu học: *“Không trải qua một phen giá lạnh, hoa mai đâu dễ ngát hương thơm”*, cho nên nhất định phải có thái độ chịu tôi luyện, không sợ khó khăn, gắng một chút thì sẽ qua đi, gắng một chút thì năng lực tiến bước lên một bậc. Chúng ta có thể từ trên lịch sử mà cảm nhận được, rất nhiều Thánh Hiền nhân lưu danh sử xanh đều là từng trải qua rất nhiều thử thách trở ngại.

Ví dụ như đại Thuần. Ngài bị cha mẹ hiểu lầm, vào lúc đó Ngài vẫn tiếp tục tự mình ra sức cày cấy, rất vất vả, tâm thành này của Ngài mà đã cảm động được con voi đi ra giúp Ngài cày đất, cảm động chim chóc đến nhỏ cỏ giúp Ngài. Chúng ta có loại đức hạnh này hay không? Các vị bằng hữu! Không nên cứ lắc đầu như vậy. Đệ Tử Quy nói *“Thánh và Hiền, dần làm được”*. Tâm chân thành thì ai ai cũng có, vấn đề là chỉ cần bạn mỗi chút đều nâng cao, nhất định có thể làm được.

Cũng như lúc trước chúng ta đã nói đến Tôn Thúc Ngạo nhìn thấy con rắn hai đầu, sợ người khác nhìn thấy sẽ sợ hãi, cho nên tự mình đem chôn nó đi. Cho nên, mọi lúc mọi nơi đều nên suy nghĩ thay cho người khác. Nhưng ông cũng không phải là được thuận buồm xuôi gió lắm, ông bị kẻ thù truy sát, sau cùng đến trốn ở một bờ biển rất xa xôi giống như bờ biển xa xôi của chúng ta ở Quảng Đông, sau đó đã bị Sở Trang Vương tìm thấy. Ông đã trải qua rất nhiều khốn đốn.

Và còn câu chuyện mua ông Bách Lý Tề ở chợ. Bách Lý Tề là Tể tướng của Tần Mục Công, ông là một trợ thủ đắc lực nhất. Bách Lý Tề đã từng bị người ta đem bán làm nô lệ, có khổ hay không? Có thể cong thì mới có thể thẳng. Mà những Thánh Hiền nhân này chính là nhờ vào những việc lớn nhỏ như vậy mới tôi luyện cho họ được một cái nghị lực kiên cường bất khuất.

Mạnh Phu Tử có một đoạn giáo huấn rất quan trọng đối với chúng ta. Ngài nói: “Khi trời giao sứ mạng trọng đại cho những người ấy, nhất định trước hết phải làm cho ý chí của họ được tôi rèn, làm cho gân cốt họ bị nhọc mệt, làm cho thân xác họ bị đói khát, làm cho họ chịu nổi khổ sở nghèo túng, làm việc gì cũng không thuận lợi, như thế là để lay động tâm trí người ấy, để tính tình người ấy trở nên kiên nhẫn, để tăng thêm tài năng cho người ấy”. Những sự tôi luyện này là vì cái gì? Vì thành tựu những chỗ chưa được của chúng ta. Những chỗ chưa được của chúng ta nhờ vào tôi luyện mà bù đắp lại được thì mới có thể đem sự việc làm thành công.

Khi học cấp ba, tôi đọc xong đoạn này thì cũng quên luôn, bởi vì sau khi đọc xong thì tôi lại nghĩ rằng, mình không nên học làm Thánh Hiền, nhất định là rất vất vả, lại không thể được uống cà phê, lại phải chịu đựng rất nhiều sự rèn luyện. Thật sự khi đó cảm thấy không nên học chút nào. Sau đó, hình như là vào mùng 5 tháng 09 năm ngoái, chúng tôi đi đến Hải Khẩu. Ở đó được một tuần thì chúng tôi đi đến viếng Khổng Tử miếu. Bởi vì là người đi thúc đẩy văn hóa truyền thống, chúng ta nhất định phải đi lễ kính Khổng Phu Tử. Sau khi đi viếng “Tam Khổng” xong thì trong lòng cũng rất là xót xa, bởi vì các bia văn trong miếu của Tam Khổng toàn bộ đều bị hư hỏng, chỉ còn lại hai tấm bia chưa hỏng. Vì sao hai tấm đó không bị hỏng vậy? Bởi vì hai tấm đó quá lớn. Có một tấm là Khang Hy Hoàng đế dựng, rất lớn, cho nên người ta làm hỏng không được, những cái khác đều bị vỡ rồi.

Miếu “Tam Khổng” lúc nào cũng đông như trẩy hội. Sau đó, chúng tôi đi đến miếu của Chu Công, một người cũng không có, không những là không có một người nào mà có vẻ như bị bỏ cho hoang phế rồi, cho nên trong lòng rất xót xa. Chúng ta có thể suy đoán ra được cảnh người xe đạp diu ở Miếu Khổng Tử là vì cái gì, có phải là đi thâm nhập văn hóa truyền thống hay không? Không phải, vì sao vậy? Vì sợ người ta hỏi anh đã đi đến miếu tam Khổng lần nào hay chưa. Họ cảm thấy giả như nói chưa đi thì thật là mất mặt. Đó là đi xem náo nhiệt. Người thật sự đến để thâm nhập văn hóa, đến để thâm nhập giáo huấn Thánh Hiền thì tuyệt đối sẽ phải đi đến miếu của Chu Công. Khi bạn có phần quyết tâm này nhất định sẽ cảm được rất nhiều người đến giúp đỡ bạn. Cho nên, tuy là chỉ có một mình tôi tại Hải Khẩu mà trong thời gian ngắn đã quen biết với rất nhiều người bạn tốt, vả lại trong ba - bốn tháng công tác ở đó thường thường đều là đi sớm về muộn, thật sự cảm nhận được thế nào gọi là một nắng hai sương. Buổi sáng có lúc người ta mời ra ngoài đi diễn giảng, mà khóa trình thì cố định buổi tối, bởi vì hầu hết mọi người sau khi tan ca thì mới có thời gian, cho nên lớp học dành cho phụ huynh đều mở vào buổi tối. Buổi tối sau khi giảng xong thì cũng khoảng chín giờ rưỡi, sau chín giờ rưỡi còn phải ở lại để thảo luận thêm một số vấn đề họ đưa ra. Có thể trở về đều là hơn mười giờ đến mười một giờ, cho nên sau khi trở về nhiều lúc đều nhìn thấy mặt trăng đã lên rồi, thân thể rất mệt. Rất nhiều bạn bè nói: *“Thầy Thái à! Thầy nghỉ ngơi một chút đi”*. Họ sợ tôi mệt quá. Tôi nói: *“Người ta không sợ thân mệt, chỉ sợ tâm mệt thôi”*. Thân mà mệt, nằm xuống ngủ bảy tiếng đồng hồ thức dậy thì khỏe khoắn trở lại, nhưng tâm đã mệt thì có ngủ như thế nào cũng không khỏe.

Khi chúng ta cảm thấy rất nhiều việc nên làm mà ngược lại làm không được, đó mới là mệt. Rõ ràng xem thấy con cái cần phải được giáo dục, nhưng lại không biết bắt đầu từ đâu, đó mới là vất vả. Vì thế, trong mấy tháng công tác này của tôi, bình quân mỗi ngày đều có một đến hai buổi diễn giảng. Trong quá trình rèn luyện như vậy lại nhận được rất nhiều bạn bè, thầy cô giáo chăm sóc, thì đột nhiên đối với đoạn giáo huấn này của Mạnh Phu Tử có sự thể hội mới.

Mạnh Tử nói: *“Khi trời giao sứ mạng trọng đại cho những người ấy”,* điểm quan trọng nhất là *“như thế là để lay động tâm trí người ấy, để tính tình người ấy trở nên kiên nhẫn, để tăng thêm tài năng cho người ấy”*. Đột nhiên dưới đoạn này tôi đã ghi bốn chữ, đó là *“cam tâm chấp”*

nhận". Sự rèn luyện đó đã đem lại cảm giác gì cho bạn? Ngọt ngào. Vì sao lại ngọt ngào? Bởi vì khi chúng ta thể hội được những việc chúng ta cần làm đó rất quan trọng. Chúng ta chỉ sợ việc quan trọng đến như vậy thì chúng ta làm không nổi, lúc đó mới là lúc người ta tiếc nuối nhất trong cuộc đời. Cho nên rõ ràng biết giáo dục con cái là quan trọng nhất, rõ ràng biết truyền thừa văn hóa là quan trọng nhất thì phải mau mau đề khởi năng lực lên để có thể làm những việc như vậy. Đừng sợ năng lực của mình nâng lên không được. Trong quá trình rèn luyện, bản thân vô cùng hoan hỷ, cũng vô cùng vui sướng. Mà con người hoàn toàn quyết định bởi vấn đề tâm thái của bạn. Chúng ta đối diện với con cái cũng phải dẫn dắt chúng có thái độ không sợ khó khăn. Năng lực suy nghĩ của con cái, những suy nghĩ trừu tượng chưa đủ mạnh, chúng ta có thể dùng câu chuyện để kể cho chúng nghe.

Có hai hòn đá lớn rất có linh tánh, đúng lúc được tìm thấy đem về một ngôi chùa nọ sắp khánh thành. Nhà chùa muốn điêu khắc thành một bức tượng Phật Thích Ca Mâu Ni. Hai hòn đá này chất lượng cũng như nhau, nhưng trong đó có một hòn đá tương đối tốt hơn một chút, cho nên liền đem hòn đá này đi tạc tượng trước. Trong quá trình điêu khắc tượng, hòn đá này thường hay oán than nói: *"Đau chết tôi mất, ông hãy mau ngừng tay lại, tôi không muốn khắc tượng nữa đâu!"*. Người thợ điêu khắc này khéo dùng lời khuyên bảo: *"Hãy ráng chịu đựng một chút, chỉ hai tuần là xong thôi, chỉ tầm mười ngày nữa là xong rồi. Bạn có thể nhận được thì tương lai bạn sẽ thành bức tượng Phật Thích Ca Mâu Ni có đến vạn người bái lạy"*. Hòn đá nghe xong liền nói: *"Được rồi! Vậy tôi sẽ cố chịu thêm hai ngày nữa"*. Kết quả trong hai ngày này nó vẫn hét sức kêu la, tiếng kêu la của nó cũng khiến cho người thợ này không chịu nổi, sau cùng đành nói: *"Được rồi! Vậy thì bạn hãy tạm nghỉ một chút đi"*, thế là đặt nó sang một bên.

Sau đó ông lại nói với hòn đá còn lại: *"Bây giờ tôi sẽ đem bạn ra tạc tượng, bạn không được rên la nhé!"*. Hòn đá thứ hai nói: *"Tôi tuyệt đối sẽ không kêu la, ông hãy cứ tự nhiên điêu khắc, hãy rèn luyện cho tôi!"*. Bởi vì vị điêu khắc gia bị hòn đá đầu tiên làm ảnh hưởng, nên vừa đục vừa hỏi nó có đau không. Hòn đá thứ hai này đều không có một lời than oán nào. Sau hai tuần trôi qua đã tạc ra được một bức tượng Phật Thích Ca Mâu Ni vô cùng trang nghiêm, và nghìn vạn người ở mọi nơi đều đến để chiêm bái. Kết quả, vì có quá nhiều người đến, đi lại nhiều, nên đường đi cũng bay bụi nhiều, sau cùng phải tìm cách gì đó. Nhìn thấy bên cạnh vẫn còn một hòn đá lớn,

chính là hòn đá đầu tiên, thế là đem nó đập nát vụn ra trải lên đường cho mọi người đi. Cho nên hòn đá thứ hai thì thành tượng Phật có hàng vạn người bái lạy, hòn đá thứ nhất thì lại thành đá vụn lót đường cho người ta đi.

Một con người nếu như không bằng lòng chấp nhận tự lập tự cường thì người đó sẽ khiến cho mình bị người khác xem thường. Một người chân thật có chí khí thì sẽ không ngừng tôi luyện chính mình, họ sẽ chiếm được sự cung kính của những người bên cạnh.

Các vị bằng hữu! Các vị sau này muốn người ta lúc nào cũng xem thường mình giống như hòn đá bị chà đạp dưới chân, hay là mong muốn người ta nhìn thấy bạn thì liền cung kính, liền thán phục bạn? Việc này tự bản thân bạn lựa chọn đấy. Bạn không thể nào đợi đến khi người ta chà đạp mình dưới chân rồi cứ ở đó oán trách người ta, vậy thì đã quá trễ rồi. Bạn muốn về sau có thể có được sự tôn trọng của người khác, tuyệt đối cũng không phải đến khi đó thì mới bắt đầu nâng cao chính mình, mà nhất định phải kể từ bây giờ bắt đầu dụng công học tập, dụng công đọc sách. Có học vấn chân thật mới có thể khiến con người ta trở nên cao quý, mới có thể khiến người ta tôn trọng mình.

Chúng ta thông qua những câu chuyện như vậy để cho trẻ sinh khởi được “vật úy nan”, sinh khởi một loại tâm luôn luôn rèn luyện chính mình, chúng sẽ không sợ vất vả. Chúng không sợ vất vả, lại có thể thâm nhập học tập. Chỉ cần đột phá được tâm lý sợ vất vả, chúng chân thật thâm nhập học vấn, không cần thời gian lâu thì chúng sẽ nếm được niềm vui của học vấn, lúc này thì bạn cũng không cần phải thúc ép gì chúng nữa. Chúng ta hiện nay đọc sách có cần ai thúc ép hay không? Không chỉ học vấn thế gian như vậy, giống như việc học tập lục nghệ của người Trung Quốc, chúng chỉ cần thật sự không sợ khó khăn đột phá vào trong, chúng nếm được niềm vui của việc học tập, bạn cũng không cần phải thúc ép gì chúng.

Thầy Lý dạy thư pháp của chúng ta, rất nhiều học trò của thầy học tập rất tốt đều không phải do cha mẹ ép buộc. Cho nên, bất kỳ thái độ đối sự nào chúng ta cũng phải nên khéo léo, từng bước một dẫn dắt để dạy bảo con cái.

Thái độ xử lý công việc vẫn còn có một câu giáo huấn nói rất hay: “*Chỉ nên lo việc cày cấy, đừng nên hỏi việc thu hoạch*”. Các vị bằng hữu có cảm thấy câu nói này thú vị hay không? Rất nhiều người

đối với câu nói này có thể cảm thấy có một chút tiêu cực. Kỳ thực trong tiếng Trung Quốc đều là tuân theo trung đạo, sẽ không thái quá mà cũng không bất cập. Những giáo huấn của Thánh Hiền thì thật sự là không phải bạn dùng suy nghĩ mà được. Bạn càng nỗ lực thực hiện thì bạn càng thể hội được pháp vị của nó rất nồng nàn, vả lại mỗi một câu nói, có thể lúc bạn hai mươi tuổi có một cảm nhận khác, lúc ba mươi tuổi thì lại cảm nhận khác, bảy mươi tuổi lại có một cảm nhận khác. Tùy theo sự nâng cao của tâm cảnh của bạn, bạn cảm nhận đối với những lời giáo huấn này sẽ không như nhau.

Vì sao mà chỉ hỏi việc cày cấy, không hỏi việc thu hoạch? Khi chúng ta mỗi ngày hỏi đến việc muốn thu hoạch thì bạn đã tiêu tốn thời gian vào trong việc lo được lo mất. Năng lực của bạn đã hao phí thì bạn không thể toàn tâm toàn ý để làm tốt công việc.

Chúng ta xem, như giáo dục con cái. Giáo dục là tính chuyện trăm năm. Chúng ta học được vài ngày, dạy chúng làm “Đệ Tử Quy”, ba ngày thì đã yêu cầu chúng phải làm được bao nhiêu, bạn mỗi ngày liền nhìn chúng mà nói “*sao con lại không làm được*”, trong lòng liền khởi phiền não. Mà khởi phiền não thì bạn làm việc gì cũng sẽ rất khó đạt được mười phần hiệu quả. Cho nên, chỉ cần hỏi nông phu việc cày cấy thì họ hiểu được đạo pháp tự nhiên. Ta chỉ cần tận tâm tận lực đem đúng hạt giống mà trồng xuống đất, thời tiết nhân duyên thành thực tự nhiên nước chảy sẽ thành sông. Có được tâm thái như vậy thì mới có thể khiến cho tâm của bạn thật sự bình ổn. Khi bình ổn mà làm việc thì mới không dễ bị sai. Cho nên, những thái độ, những tâm cảnh như vậy mới có thể khiến cho tâm của bạn luôn ở trong tình trạng có thể ứng đối với trạng thái của sự việc, gọi là “tâm bình khí hòa”. Khí hòa mới không sinh ra xung đột với người khác trong lời nói cũng như hành vi.

Vì sao lại đề ra nhiều thái độ làm việc như vậy? Bởi vì con người mãi mãi không phải bị người khác đánh bại mà đều là bị chính mình đánh bại. Nếu như những tâm thái này không được xây dựng tốt, mãi mãi sẽ là đi được nửa đường thì liền bị chính mình mượn cớ mà quay trở lại.

Khi đi đến công viên Cửu Long, nhìn thấy người ta trồng một đám cây, trên đó viết hai chữ là “*mê cung*”. Ai khiến cho chúng ta bị mê vậy? “*Sắc không mê hoặc người, là người tự mê hoặc*”. Cũng như

vậy, sự tình vốn dĩ không có chướng ngại bạn, mà chính cách nghĩ sai lầm của chính chúng ta chướng ngại. Bởi vì con người hiện tại làm việc đều rất hấp tấp, đều rất muốn nhanh chóng được thành, vội vàng cầu thành nên đã hoàn toàn đi ngược lại với đạo lý làm việc, thì họ sẽ không làm được câu *“chỉ nên hỏi việc cày cấy, không nên hỏi việc thu hoạch”*. *“Dục tốc thì bất đạt”*. Vì vậy, rõ ràng rất nhiều việc vốn là việc tốt, nhưng lúc nào cũng không làm được, như vậy thì phải hỏi quang phản chiếu, tự mình xem lại có những tư tưởng quan niệm nào quá chấp trước thì phải mau buông bỏ, đề khởi thái độ ứng đối chính xác. Việc này rất quan trọng.

Rất nhiều bằng hữu đều nói: *“Thầy Thái à! Thầy giảng bài sao lại không thấy cảm giáo án vậy?”*. Tục ngữ nói: *“Trên đài giảng ba phút, dưới đài dụng công ba năm”*. Trong “Trung Dung” nói với chúng ta *“phàm sự dự tắc lập”*, làm bất kỳ việc gì cũng nhất định phải chuẩn bị cho tốt. Cũng như chúng ta cầu học vấn, trước tiên phải ôn tập. Làm bất kỳ việc gì cũng giống như xây nhà vậy, trước tiên đem gốc rễ trồng cho tốt, cho nên động tác chuẩn bị rất là quan trọng. Bạn bất kỳ sự việc gì cũng không có chuẩn bị tốt mà lại cầu cho nó thành, thì sẽ không dễ dàng gì làm tốt sự việc. Cho nên, bất kỳ sự việc gì bạn cũng nên nhìn xa trông rộng.

Giống như việc chúng tôi đến đây để thúc đẩy văn hóa truyền thống, kỳ thực vào hai - ba năm trước thì đã có dự cảm rồi. Bởi vì bản thân trong quá trình dạy học đã sâu sắc thể hội được lợi ích của giáo huấn Thánh Hiền đối với cuộc đời. Đương nhiên bản thân mình phải có lợi ích trước tiên, cũng từ trên học trò mà ấn chứng được, cho nên cũng cảm thấy có một sứ mệnh đặc biệt như vậy để đi làm.

Các vị bằng hữu! Tôi lại là con một, là cháu trưởng, lại là cháu đích tôn, cho nên nếu như tôi toàn tâm toàn ý bước vào thì đối với gia đình của mình cũng là một sự chấn động rất mạnh, nên chúng tôi có thể cảm nhận được. Đặc biệt là mẹ thì rất thương con trai. Tôi có dự cảm là về sau sẽ phải đi xa nhà, thế là vào hai - ba năm trước tôi đã nói với mẹ của tôi: *“Mẹ à! Mẹ xem cuộc đời này của chúng con may mắn biết bao, có thể nghe được giáo huấn của Thánh Hiền, cho nên cuộc đời của chúng con đã thay đổi rất lớn. Những người khác chưa chắc có cơ hội được nghe đến giáo huấn của Thánh Hiền, cho nên chúng con phải có trách nhiệm đem những giáo huấn này truyền trao ra rộng khắp”*. Mẹ tôi nghe đến chỗ này thì cũng gật gật đầu, cũng có đạo lý.

Tiếp đến tôi lại nói: *“Mẹ à! Mẹ hãy hiến tặng con trai của mẹ đi nhé!”*. Mẹ tôi nghe xong thì ngồi ở đó cười cười. Hai - ba năm trước thì đã bắt đầu nói rồi. Thường thường những lúc nhìn thấy mẹ tâm tình không được tốt liền ngồi cùng với bà một chút, sau đó lại thì thăm thủ thi với bà. Đột nhiên sau hai - ba năm thì thật sự cơ hội đã đến, vừa nói thì bà đã có thể chấp nhận được ngay. Cho nên cái này gọi là: *“Dự tặc lập”*. Chữ “dự” này không phải là bạn chuẩn bị xong mà còn phải để cho người nhà của bạn chuẩn bị xong tâm lý. Năng lực diễn giảng của chúng tôi cũng không phải là tập luyện một cách áp chế, đích thực là trong tâm vốn thật sự đã cảm nhận được sự tốt đẹp của giáo huấn Thánh Hiền, hy vọng có thể thông qua cách nói của chúng ta khiến cho nhiều người được lợi ích. Vì vậy, từ năm ngoái đến nay diễn giảng cũng đã được hơn 350 buổi rồi, nhưng đây là 350 buổi đứng trên giảng đài, còn đứng dưới đài thì nhất định là đã hơn 700 buổi rồi. Vì sao vậy? Bởi vì không phải cứ đứng ở trên giảng đài thì bạn mới rèn luyện, mà mọi lúc mọi nơi khi nói chuyện với người khác đều đề khởi chánh tư duy, đề khởi giáo huấn Thánh Hiền, nói chuyện điện thoại cũng tuyệt đối không bỏ lỡ thời gian. Trong lúc thường ngày bạn đều đang luyện công phu, thì khi bạn lên giảng đài đứng cũng sẽ cảm thấy thân thiết, bởi vì thời thời chúng ta nói chuyện với người khác chúng ta đều là đề khởi sự chân thành. Nếu bình thường đã có thái độ như vậy thì khi đứng lên bục cũng sẽ tự nhiên có được thái độ như vậy.

Tôi còn nhớ vào hai - ba năm trước, lúc ở cùng với mẹ, tôi nói chuyện điện thoại, mẹ của tôi liền nói: *“Con làm gì mà mỗi lần gọi điện thoại lại gọi lâu đến như vậy? Con làm gì mà ba hoa nhiều như vậy?”*. Mẹ tôi nói đùa như vậy. Thế là có một hôm tôi nói với mẹ của tôi: *“Mẹ à! Mẹ vừa nghe thấy con nói chuyện với người bạn này thì thấy có câu nào là lời thừa hay không, có câu nào là ba hoa khoác lác hay không ạ?”*. Mẹ tôi ngừng lại một chút, suy nghĩ một chút nói: *“Không có”*. Tôi nói: *“Mẹ à! Mai một mẹ đừng có nói con ba hoa khoác lác nữa nhé!”*. Tiếp theo tôi cũng nói với mẹ của mình: *“Người ta gọi điện thoại đến thì cũng là một loại duyên. Duyên khởi, duyên diệt. Lần tới duyên này lại khởi thì vẫn phải còn giải quyết vấn đề lần trước mới xong. Hôm nay, nếu như mình nói chuyện với họ đạt đến một cái lý nào đó, mình không nói cho thông suốt với người ta, lần tới có lẽ phải vận động lại như vậy nữa”*. Một cái lý lẽ muốn nói cho thông thì ít là mười phút, nhiều thì cũng một - hai giờ đồng hồ. Cho nên chúng ta hôm nay không phải là thật sự thích nói, mà là khi nói mà bạn không nói rõ ràng với người ta là có lỗi với họ, có lỗi với cái duyên phận này.

Chúng tôi có được thái độ như vậy, cho nên mỗi chút đều tích lũy lại được năng lực của việc diễn nói, sau đó nếu đúng lúc có được cơ hội đưa đến thì cũng không cảm thấy đường đột. Cho nên, bất kỳ lúc nào cũng nhất định phải có sự chuẩn bị. Chuẩn bị từ trong tâm thái, từ trong năng lực phải mau làm công tác chuẩn bị, gọi là *“tích sâu mới có thể phát rộng”*. Vì vậy, tôi nói với rất nhiều các vị giáo viên: *“Các vị may mắn hơn tôi, tôi thuộc dạng không có trâu nên bắt chó đi cày, là bị đẩy đi. Hiện tại, tôi muốn đọc thêm một ít sách nữa nhưng có lúc thời gian cũng không kịp. Các vị may mắn hơn tôi, bây giờ vẫn còn có thể đọc thêm một ít sách. Tích sâu thì mới phát rộng”*. Cũng là nhờ những quan niệm như vậy, cùng nhau cố gắng với những vị giáo viên này. Khi bạn hiện tại vẫn còn chưa bận rộn lắm thì phải mau mau bổ sung thêm, mau chóng nâng cao. Thật sự khi cơ hội đã đến rồi, chúng ta có thể ung dung hoan hỷ mà đi làm. Cho nên: *“Phàm sự dự tắc lập, bất dự tắc phế”*.

Khổng Tử rất tán thán một người học trò của Ngài tên là Nhan Uyên. Nhan Uyên có rất nhiều đức hạnh. Trong luận ngữ, Khổng Tử nói Nhan Uyên là người *“không giận lây, không phạm lỗi hai lần”*, vì vậy năng lực sửa lỗi của Nhan Uyên rất mạnh. Vả lại, Ngài không giận cá chém thớt, cho nên công phu trừng phẫn cũng rất tốt. Nhan Uyên lại chỉ *“một giỏ thức ăn, một gàu nước uống”*, nên năng lực đè nén dục vọng cũng rất mạnh. Nhan Uyên đích thực đã làm được công phu tu thân. Trong luận ngữ cũng đồng thời nói đến Nhan Uyên là người *“không khoe tài, không kể công”*, xưa nay chưa từng khoe khoang công lao của mình, không khoe khoang ưu điểm của mình, là người rất khiêm bi, cũng rất biết cách đem công lao nhường cho người khác, thậm chí cảm thấy những việc này đều là việc mình nên làm. Cho nên tục ngữ có nói: *“Không cầu có công, chỉ cầu không có lỗi”*. Câu nói này rất sâu.

Tôi còn nhớ, lần đầu tiên tôi đến Thẩm Quyến được hai ngày thì chúng tôi đi đến thăm một thư viện tế tự Tam Hoàng Ngũ Đế. Ngoài việc tế tự Tam Hoàng Ngũ Đế ra, trong đó còn có Vạn Tánh Tông Từ, nghĩa là có thờ một vạn họ tộc tổ tiên, bài vị được lập thành từng tấm đặt trên bức tường. Tôi vừa bước vào thì đã bị choáng ngợp ngay lập tức. Khi tôi lấy lại được tinh thần, tôi liền cúi đầu ba cái với mỗi một bức tường. Khi tôi bắt đầu cúi đầu đối với mỗi một bức tường có các bài vị tổ tiên, trong lòng cảm thấy rất hổ thẹn. Vạn tánh tổ tiên này, trong mấy nghìn năm nay đã từng li từng tí tích lũy lại cho chúng ta biết bao nhiêu trí huệ, vậy mà con cháu chúng ta hiện tại đã lấy cái gì

để báo đáp? Ngược lại còn chà đạp giáo huấn của họ, cho nên trong lòng cảm thấy giống như việc cứu giá đã quá trễ. Chúng ta đã quá trễ khi làm những việc nên làm, cho nên vừa lễ bái vừa sám hối. Trong quá trình một năm đi làm công việc này cũng đã gặp phải không ít thử thách, đích thực là rất sợ việc truyền thừa văn hóa truyền thống này. Nếu như chúng ta làm không tốt, thì sẽ đoạn mất đi rất nhiều cơ hội để cho con cháu chúng ta nghe được học vấn của Thánh Hiền. Đích thực là trong tâm của chúng tôi cũng cảm thấy thấp thỏm lo âu, “như bên bờ vực, như trên băng mỏng”, sợ rằng nếu làm không tốt thì lỡ mất cơ hội của người khác. Lúc nào cũng tự nhủ với chính mình: “*Không cầu có công, chỉ cầu không có lỗi*”, cho nên làm những công việc này đều là bản phận con cháu chúng ta ngày nay nên tận hết sức mà làm. Khi chúng ta có được thái độ như vậy, thì trong quá trình làm sẽ không bị tiêm nhiễm danh vọng lợi dưỡng, cũng không bị danh lợi làm cho đọa lạc. Thái độ này của bạn cũng phải luôn luôn đề khởi lên.

Khi tôi đến tham quan kỷ niệm quán của Lâm Tác Từ cũng nhận được rất nhiều sự dẫn dắt từ ông, được rất nhiều sự giáo huấn. Khi bước vào cửa thì nhìn thấy có hai câu: “*Cầu lợi quốc gia sanh tử dĩ, khi nhân họa phúc tị xu chi*”. Nghĩa là giả sử việc này thật sự có lợi đối với quốc gia, cho dù xả bỏ thân mạng, cho dù gặp phải tai họa, thì ông cũng sẽ dũng mãnh tiến lên mà làm. Bởi vì Lâm Tác Từ có được thái độ xử sự như vậy, cho nên những việc mà ông làm dường như đều là những việc mọi người đều làm không được.

Chúng ta hãy xem việc quyết tâm đốt bỏ thuốc phiện của Lâm Tác Từ tiên sinh. Số thuốc phiện này mà ông không đốt bỏ hết thì người Trung Hoa cũng không biết sẽ ra sao rồi. Thời kỳ cuối triều Thanh chính là vì hút thuốc phiện mà dân cả nước đã biến thành “*Đông Á bệnh phu*”. Lâm Tác Từ gạt bỏ mọi khó khăn chỉ vì muốn lợi ích cho giang sơn xã tắc. Phương pháp mà Lâm Tác Từ đem thuốc phiện đi đốt cũng không để ảnh hưởng đến môi trường, cho nên việc bảo vệ môi trường thì mấy trăm năm trước Lâm Tác Từ đã làm được rồi. Phương pháp là từ đâu mà ra? Từ chân tâm. Thật sự muốn làm tốt công việc thì nhất định sẽ tìm được phương pháp tốt, bởi vì Lâm Tác Từ cũng không phải là người học những thứ này. Sau đó Lâm Tác Từ tiên sinh đã rơi vào nghịch cảnh, bị lưu đày đến vùng Tân Cương xa xôi, nhưng ông dù ở đó cũng không vì hoạn nạn mà mất đi cái tâm vì người phục vụ của mình. Dù ở một nơi xa xôi như vậy vẫn có thể phục hưng việc thủy lợi, tạo phúc cho cuộc sống của nhân dân ở

nơi xa xôi, đào tạo kỹ thuật trồng trọt cho nông dân. Kỹ thuật thủy lợi mà Lâm Tắc Từ đã chỉ dạy cho họ, hiện nay người dân ở Tân Cương Cam Túc vẫn còn đang sử dụng phương pháp đó của ông. Sự quyết tâm và ý chí kiên cường của ông Lâm Tắc Từ cũng là một thái độ xử sự hết sức quan trọng.

Trong giáo huấn của Lâm Tắc Từ tiên sinh có một đoạn rất ngắn, nhưng rất tinh túy. Ông tổng kết ra cuộc đời có mười sự việc, nếu bạn làm thì đối với cuộc đời của bạn không có một lợi ích gì, nếu bạn làm ngược lại thì cuộc đời của bạn sẽ rất có ích. Ông quy nạp thành “*thập vô ích*”. Mười lời giáo huấn này, theo tôi nghĩ là đã bao gồm hết căn bản của việc làm người xử sự. Chúng ta hãy xem hai câu đầu tiên.

Mười điều vô ích của Lâm Tắc Từ

Thứ nhất, “Bất hiếu cha mẹ, thờ cúng vô ích”.

Hôm nay chúng ta đi phụng sự thần linh, đi tiếp nhận sự giáo huấn của ba nhà Nho - Thích - Đạo, trọng điểm là ở đâu? Phải y giáo phụng hành. Không phải là mỗi ngày bạn thắp hương cho họ, vậy thì không có tác dụng gì. Trong sự giáo huấn của tam giáo thì giáo huấn quan trọng nhất là gì? “*Trăm thiện hiếu làm đầu*”. Khi bạn chân thật hành hiếu, hành thiện, thì bạn mới có được phước phần, bạn mới có nhiều may mắn. Cho nên, người chân thật y giáo phụng hành thì tự nhiên sẽ có rất nhiều phước phần. Mà bạn ngay cả lời giáo huấn quan trọng nhất cũng không làm thì cho dù mỗi ngày thắp ba cây nhang cũng không có ích gì.

Thứ hai, “Anh em bất hòa, bạn bè vô ích”.

Ngay cả anh em thân thiết nhất cũng đều không hòa được, vậy đi ra đường thì có thể chiếu cố cho bạn bè được hay không? Đâu có đạo lý như vậy đâu chứ. Cho nên ở trong nhà mà anh em có thể hòa thuận, có thể dìu dắt giúp đỡ lẫn nhau, chính là hiểu được đạo nghĩa anh em, thì tự nhiên khi bước ra bên ngoài cũng sẽ dùng thái độ như vậy để đối xử với bạn bè. Hai câu đầu tiên này của Lâm Tắc Từ tiên sinh cũng là căn bản của tu thân.

“*Tu thân dĩ đạo, tu đạo dĩ nhân*”. Tu thân phải tuân theo chánh đạo mà tu. Hạt nhân của tu đạo là ở đâu? Ở nhân từ, lúc nào cũng biết suy nghĩ thay cho người khác. Việc này gọi là học vấn hạng nhất.

Nhân thì phải bắt đầu từ đâu vậy? Trong “Luận Ngữ” nói với chúng ta: *“Hiếu để đã giả, kỳ vi nhân chi bản”*, cho nên căn bản của việc tu đạo là ở hiếu, ở để. Thái độ lập thân xử sự của một người phải xây dựng từ trong gia đình. Vì vậy, nơi xây dựng nhân cách tốt nhất của một con người chính là ở tại giáo dục gia đình của người đó. Cho nên vì sao mà ngày xưa lại coi trọng sự giáo dục của người nữ như vậy? Bởi vì ở trong nhà thì con cái bị ảnh hưởng lớn nhất từ người mẹ. Ngay từ khi hoài thai thì đã tiếp thu khí tiết của người mẹ, khi sinh ra thì thường xuyên nhìn thấy hành nghi của người mẹ, nhìn thấy mỗi mỗi hành động của người mẹ, sau đó lại tiếp nhận sự dạy dỗ của mẹ. Cho nên một xã hội muốn an định thì phải an định từ trong gia đình, vợ chồng hòa ái, từ hiếu để mà bắt đầu.

Tốt rồi! Tiết học hôm nay chúng ta chỉ giảng đến đây. Xin cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 39

Các vị bằng hữu! Xin chào mọi người!

Chúng ta vừa mới nói đến việc xử sự cần phải có những nguyên tắc nào. Chính là phải lấy đạo nghĩa làm nguyên tắc. Trong việc xử sự thì cần phải dùng những thái độ gì để đối diện? Chúng ta cũng đã nói qua việc *“không cầu có công, chỉ mong không có tội”*, nhất định thời thời khắc khắc phải tận lực làm việc của mình cho tốt, không nên tranh công, không thể tự cho mình là đúng. Cũng đã nhắc đến *“chỉ hỏi việc cày cấy, không lo việc thu hoạch”*. Chỉ cần phương hướng nỗ lực của chúng ta đúng, trồng cái nhân đúng, thì tự nhiên sẽ như nước chảy thành sông, không cần phải đi lo được lo mất nữa. Và cũng đã nói đến *“há có thể theo hết ý của người, nhưng cầu không hổ thẹn với mình”*. Cho nên, có được bao nhiêu duyên phận thì chúng ta cứ tận lực mà đi làm. Nhưng mà nắm được duyên phận cũng là tùy thuộc vào sự tích lũy kinh nghiệm của chúng ta, dùng trí huệ để phán đoán, không phan duyên nhưng phải tùy duyên. Tùy duyên thì phải tận hết bản phận, tận được ba phần duyên thì chúng ta làm được ba phần. Cũng đã nói đến ông Lâm Tác Từ trong quá trình lập thân hành đạo đã thể nghiệm được mười sự việc trong cuộc đời. Bạn phải nắm cho được căn bản của nó để mà làm. Giả như bạn từ trên cành nhánh mà bắt đầu, có thể sẽ phải uống công một phen. Trong lời giáo huấn của

ông có đưa ra “thập vô ích”. Mười sự việc này chúng ta đều phải từ trên căn bản mà thực hiện. Trong khóa trình cũng đã nêu ra điểm thứ nhất, “*bất hiếu cha mẹ thờ cúng vô ích*”. Giáo huấn Thánh Hiền, sự dạy bảo của thần thánh đối với chúng ta thì việc quan trọng nhất chính là phải hành đạo hiếu.

Khổng Phu Tử cũng nói: “*Hiếu là căn bản của đức hạnh, giáo dục phải bắt đầu từ chỗ này*”. Cho nên nỗ lực thực hành hiếu đạo mới thật sự là học trò tốt của Thánh Hiền, cũng mới có thể bởi vì hành thiện tích đức mà “*trăm phúc hội tụ, nghìn mây vân tập*”. Đây là điều giáo huấn đầu tiên. Cho nên, giả như ngay cả cha mẹ mà cũng bất hiếu, cho dù mỗi ngày thắp nhang ba lần cũng không có tác dụng, thần linh cũng sẽ không có phù hộ cho bạn.

Điều thứ hai, “anh em bất hòa, bạn bè vô ích”. Ở trong gia đình mà các anh chị em cứ tranh cãi lẫn nhau, vậy thì sẽ không biết cách hiệp trợ cho tốt với người khác, không biết quan tâm người khác cho tốt, cho nên vừa ra ngoài kết giao với bạn bè thì cũng rất khó chung sống hòa thuận với người khác. Vì thế, năng lực làm người xử sự của con cái mấu chốt vẫn là ở việc giáo dục gia đình. Khi chúng ta có thể nỗ lực thực hiện đạo Hiếu - Đễ, đó cũng là thành tựu được nền tảng “Nhân Đạo” của một con người, là căn bản hành nhân đạo của một con người.

Thứ ba, “tâm còn chưa thiện, phong thủy vô ích”.

Chúng ta nói thời đại này, giả như thiên tai nhân họa rất nhiều, con người liền thích việc đoán mạng, tính xem số mạng năm nay như thế nào, tính xem mấy năm này vận thế có tốt hay không. Bói toán như vậy, sau khi đi bói thì số mạng có trở nên tốt hay không? Rất nhiều người không đi xem bói thì không sao, vừa xem bói nghe người ta bảo “*năm nay bạn có vận xui đấy*”, thế là mỗi ngày họ đều suy nghĩ, “*có lẽ ngày mai mình sẽ gặp vận xui*”. Sau khi bói xong thì mỗi ngày đều nơm nớp lo sợ. Cho nên người thật sự có đức hạnh thì khi kiến nghị với bạn sẽ không làm cho bạn phải lo âu sợ hãi, họ nhất định sẽ nói với bạn cách làm sao để chuyển hóa số mạng, làm sao để tự mình có thể tiêu tai giải nạn, họ nhất định sẽ đem đạo lý nói rõ cho bạn nghe. Đây mới chân thật là quan tâm. Vận thế của một con người chân thật đều nằm trong tay của chính người đó.

Trong “Kinh Thư” có một câu nói là: *“Hòa hợp phối mạng, tự cầu nhiều phúc”*. Tâm địa của bạn là thiện lương thì gia đình của bạn là một bầu không khí hòa thuận, vì vậy phong thủy của gia đình bạn nhất định sẽ tốt. Bạn đi đến đoàn thể nào cũng luôn biết cách quan tâm đến người khác, không khí làm việc của mọi người cũng sẽ vui vẻ, vì vậy mà bầu không khí của công ty bạn cũng sẽ rất tốt. Cho nên Lâm Tắc Từ tiên sinh đã nêu ra căn bản của phong thủy là ở đâu? **Là ở chủ tâm bạn đang có.** Nếu như bạn có tâm bất thiện, cho dù nhà của bạn là long mạch tốt thì sau ba năm sẽ thành long mạch xấu. Các vị có tin hay không? Bởi vì tất cả vật chất bên ngoài là tùy vào nhân tâm mà biến hóa. Khi một người đối với tự nhiên mà rất có lòng quan tâm, hoa mà họ trồng ra cũng sẽ nở rất đẹp. Khi họ luôn có thể lập thân hành đạo, có thể đi quan tâm làng xóm thì phong khí ở làng xóm đó cũng sẽ mỗi ngày một cải thiện, mỗi ngày một thay đổi. Cho nên, **phong thủy là sống chứ không phải là chết. Mà nguồn căn của phong thủy là ở sự khởi tâm động niệm của mỗi người, không nên trước tướng.** Đừng cho rằng tôi đem hai con sư tử đặt ở đó thì phong thủy sẽ liền tốt lên được, đây gọi là bỏ gốc lấy ngọn. **Gốc vẫn là ở chủ tâm, gốc vẫn là ở tự mình tích lũy công đức.**

Thứ tư, “làm việc bất chánh, đọc sách vô ích”.

Một đứa trẻ mà vô lễ với người lớn, làm việc không có quy tắc, phòng ốc bừa bộn, cho dù Kinh điển có đọc cho nhiều đi nữa thì có tác dụng gì hay không? Không có, không tương ứng. Cho nên tuy rằng đã đọc “xuất tắc đệ”, nhưng khi gặp trưởng bối cũng không biết hành lễ, nhìn thấy trưởng bối mà cũng không biết chủ động nhường cho trưởng bối ngồi trước. Việc này chứng tỏ tâm của chúng không cung kính. Hễ không cung kính thì việc đọc sách đó là vô ích. Vả lại, không những là vô ích mà còn có hại. Hại gì vậy? “Đệ Tử Quy” có nói: *“Không gắng làm, chỉ học văn”*, không cố gắng nỗ lực làm dù chúng có học Kinh điển thì cũng *“chỉ bề ngoài, thành người nào”*.

Chúng tôi có một học trò, em không bắt đầu từ “Đệ Tử Quy”. “Luận Ngữ” em đọc rất thuộc. Có một lần, mẹ của em quở mắng răn dạy đối với việc làm của em, em nói với mẹ của em rằng: *“Mẹ dựa vào đâu để mà nói con chứ, mẹ có ôn - lương - cung - kiệm - nhượng mà Khổng Tử đã nói hay không?”*. Các vị xem, em có thể đem câu Kinh ra để đối chất với người lớn, không phải đem câu Kinh ra để phản tỉnh chính mình. Cho nên, **chúng ta dạy dỗ con cái thì nhất định phải để cho chúng hiểu được Kinh điển của Thánh Hiền không phải là để đọc**

thuộc, mà là đem từng điều, từng điều ra để thực tiễn. Khi chúng thật sự làm được, khi chúng chân thật hình thành tâm cung kính, vậy thì tâm của chúng cùng với Kinh điển liền tương ứng, đọc một câu liền lợi ích được một câu. Đọc sách như vậy thì mới có thể có được lợi ích.

Thứ năm, “tâm cao khí ngạo”.

Một người trường dưỡng tâm ngạo mạn thì học vấn càng cao sẽ càng khinh rẻ người khác. Vì vậy mà hiện nay người có học lực cao thì có tỉ lệ ly hôn cao nhất, bởi vì không biết đồng tình với người khác để mà cảm nhận sự cần thiết của họ, chỉ cảm thấy tôi đã đọc được nhiều sách như vậy, tôi lợi hại hơn bạn. Cho nên đích thực là “*ngạo bất khả trường*”. Ngạo mạn tăng trưởng rồi thì sẽ đi ngược lại với học vấn. Vì thế, văn hóa truyền thống trong những năm đầu dân quốc đã bị hủy ở trong tay của ai? Đều bị hủy trong tay những người đọc Kinh điển này. Vì sao vậy? Vì họ cảm thấy những Kinh điển này ta đã đọc thuộc rồi, những thứ của đất nước ta đã học được rồi. Sau đó họ lại được đi du học ở nước ngoài, lại cảm thấy Phương Tây có rất nhiều thứ tốt hơn của nước mình. Bởi vì cái mà họ học là “kỳ vấn chi học” chứ không phải “Thánh Hiền chi đạo” của chúng ta. Đạo Thánh Hiền duy chỉ có người chân thật tự mình nỗ lực thực hiện thì mới có thể không ngừng tăng thêm chiều sâu học vấn, tăng thêm chiều rộng của học vấn. Cho nên chỉ cần họ không lập thân hành đạo thì tất nhiên sẽ tăng trưởng tính khí ngạo mạn. **Vì vậy, chúng ta đừng nên vội mừng vì con cái đọc thuộc được rất nhiều thứ, nhất định phải tỉ mỉ quan sát xem có thực hành hay không, tỉ mỉ quan sát xem càng học có càng khiêm tốn hay không. Đây mới là học vấn chân thật.** Cho nên hai câu này là Lâm Tắc Từ tiên sinh đã đưa ra sự nhắc nhở quan trọng đối với học vấn.

Thứ sáu, “Làm trái lòng người, thông minh vô ích”.

Chúng ta làm việc giả như không tuân theo đạo nghĩa, nếu như không tuân theo pháp luật, chỉ dựa vào sự khôn lỏi của mình mà làm bừa thì nhất định sẽ làm hỏng việc, gọi là “*không theo phép tắc sẽ không thành quy tắc*”. Hiện tại là thích dựa theo ý mình để mà làm, cảm thấy cách nghĩ quan niệm của mình có thể vượt hơn cả người xưa. Vĩnh viễn thiệt thòi vẫn là chính mình. Bởi vì cương lĩnh làm người xử sự ở giữa trời đất này sẽ không vì không gian thời gian thay đổi mà thay đổi, vì vậy chúng ta trước tiên phải nên khiêm tốn mà lĩnh hội những giáo huấn của Thánh Hiền, trước tiên phải buông bỏ cách nghĩ cách

nhìn của chính mình, thì bạn mới có thể nhanh chóng nắm được cương lĩnh làm người xử sự. Cho nên điểm này cũng rất là quan trọng. **Trước tiên phải buông bỏ tri kiến của chính mình, không nên làm những việc khôn vặt.**

Thứ bảy, “Thời vận không tốt, mưu cầu vô ích”.

Khi thời vận còn chưa đến, bạn cứ cố đi làm thì chính mình sẽ mệt, cũng mệt luôn người khác. Chúng ta nói là phải xem xét thời thế, thuận theo thời thế. Vì vậy, khi thời vận vẫn chưa đến thì bạn trước tiên hãy trau dồi chính mình cho tốt để đợi thời cơ. Điểm này rất quan trọng. Giả như mỗi ngày bạn đều suy nghĩ sự việc này rất quan trọng, nhất định phải mau chóng làm, mỗi ngày đều để tâm lo lắng, kết quả khi cơ hội thật sự đã đến, bạn lại nói năng lực của tôi vẫn chưa đủ, vậy thì thật là đáng tiếc! Vì thế, khi thời thế còn chưa đến thì hãy mau trau dồi chính mình. Chúng ta nói: *“Giàu tất làm lợi cho thiên hạ, nghèo tất làm lợi cho bản thân”*. “Làm lợi cho bản thân” ở đây không phải nói không có tâm lo cho thiên hạ, mà thời vận chưa đến thì lúc này hãy mau mau lo cho bản thân được tốt, đợi thời tiết nhân duyên vừa đến thì lập tức làm lợi cho thiên hạ.

Thứ tám, “Trộm cắp của người, bổ thí vô ích”.

Chúng ta giả như dùng những thủ đoạn bất hợp pháp để có được tiền tài, cho dù bạn có đem tiền này đi giúp đỡ người khác, đi cứu người khác thì có tác dụng hay không? Không có tác dụng. Bởi vì bạn đã làm ra tám gương sai lệch, bạn đã dùng thủ đoạn bất hợp pháp để chiếm được những đồng tiền này, đã làm ra tám gương xấu xa cho xã hội. Cho nên, thật sự là con người phải thấu hiểu đạo lý của tiền tài, phải biết tiền tài đều là nhờ chính mình đã trồng nhân bổ thí tài vật mà ra, như vậy thì mới có thể làm được *“quân tử thích tiền tài, lấy dùng theo đạo lý”*. Cho nên, về phương diện tiền tài cũng phải chú ý trồng cái nhân bổ thí tài vật.

Đoạn phía sau này là nói đến xử sự, quan sát thời cơ, thời tiết nhân duyên, và cũng nói đến việc vận dụng của tiền tài. Sau cùng là khuyên bảo chúng ta phải giữ gìn sức khỏe, bởi vì sức khỏe là nền tảng sự nghiệp một đời của con người.

Thứ chín, “Không giữ nguyên khí, thuốc bổ vô ích”.

Dù uống có nhiều thuốc hơn đi nữa thì có tác dụng hay không? Không có. Cho nên cuộc sống con người nên có tiết chế, không nên thường hay thức khuya, cũng không nên có lúc thì ăn rất nhiều, có lúc lại không ăn, như vậy thì sự hao tổn đối với sức khỏe của bạn sẽ rất nghiêm trọng, đến lúc đó cho dù bạn mua loại thuốc đắt đỏ như thế nào thì cũng đã muộn rồi.

Thứ mười, “Dâm tà loạn phép, âm đức vô ích”.

Âm đức trong Kinh văn là “âm trắc”. Một người nếu như háo sắc, hành vi lại rất xấu xa, phóng túng theo dục vọng của mình, cho dù Tổ tiên tích lũy âm đức có sâu dày hơn đi nữa thì cũng vô ích, sớm muộn gì đại họa cũng giáng xuống. Cho nên, nhìn thấy những lời này thì chúng ta phải quan sát. Con cái phải có đức hạnh thì chúng mới không bị tiêm nhiễm những tập khí xấu. Vì vậy, ngoài việc bạn phải tích âm đức ra, còn phải làm tấm gương tốt nhất cho chúng.

Đây là Lâm Tắc Từ tiên sinh đã nêu ra cho chúng ta mười điều nhắc nhở, gọi là “thập vô ích”. Phương pháp trong việc xử sự thì rất nhiều. Kỳ thực những phương pháp thái độ xử sự này tin rằng sự thể nghiệm cuộc đời của mỗi một người đều có thể nói ra được vài điều. Chúng ta không có một đáp án thật tiêu chuẩn, đều có thể tùy vào thể nghiệm cuộc sống của mỗi người mà đem nó ghi chép lại. Giả như mọi người có được thể hội tốt, cũng xin hoan nghênh mọi người đến trao đổi với tôi, đem kinh nghiệm hay của các vị nói cho tôi biết. Tôi có thể đem những kinh nghiệm hay đó của bạn nói ra cho mọi người để được lợi ích. Trong việc xử sự thì chúng ta cũng phải chuyên chú, chuyên nhất. Bởi vì “tâm bất nhị dụng”, trong phút chốc làm rất nhiều việc xen tạp thì sẽ làm đảo lộn tâm tư của bạn. Bạn mà chuyên chú làm một việc gì đó thì kinh nghiệm và năng lực của bạn sẽ có thể nhanh chóng được nâng cao. Trong khi làm việc cũng phải suy xét đến việc lượng sức mà làm. Bạn không thể nói việc tốt thì cứ cắm cúi mà làm. Phải suy nghĩ đến sức lực của mình như thế nào, sau đó còn phải suy nghĩ đến tình trạng gia đình của chính mình, trước mắt có thể làm được việc này hay không. Bạn không thể tự mình thì sẵn lòng, khi lao vào làm thì lại ảnh hưởng đến cuộc sống của cả gia đình. Giả như gia đình đều bất hòa, thì việc đó bạn có làm tốt được hay không? Sẽ rất khó làm tốt. Cho nên phải nhìn trước ngó sau, liệu sức mà làm. Làm việc muốn có thể thành công đương nhiên cũng phải có sự bền lòng, gọi là “*kiên nhẫn là gốc của thành công*”. Cho nên nhận lời làm việc gì cho người ta hoặc quyết định muốn làm một việc gì, nhất định

phải có sự kiên trì đến cùng, quyết tâm từ đầu đến cuối. Đây cũng là thái độ xử sự.

Tiếp theo, chúng ta xem đến khoa mục quan trọng thứ ba trong “đốc hành” là “tiếp vật”.

“TIẾP VẬT”

“Tiếp vật” chính là con người tương tác lẫn nhau. Suy rộng ra, con người chung sống với thiên địa vạn vật đều có thể nằm trong phạm trù của “tiếp vật”. Trong sự “tiếp vật” thì có hai giáo huấn vô cùng quan trọng.

Thứ nhất là “Kỷ sở bất dục, vật thí ư nhân”. Câu nói này có ý nghĩa là chính mình không muốn những lời nói, thái độ, hành vi mà người khác làm đối với mình, thì mình cũng không nên làm điều đó đối với người khác. Chúng ta không muốn người khác đổ kỹ mình, chúng ta không muốn người khác tổn hại mình, thì chúng ta cũng không nên đổ kỹ, tổn hại người ta.

Tương phản lại là “kỷ sở dục”. Điều mà bản thân mình muốn thì cũng nên chủ động đối đãi với mọi người như vậy. Vì vậy, điều mình muốn thì cũng phải làm cho người khác. Bạn rất hy vọng người tôn trọng bạn, thì trước tiên bạn phải tôn trọng người khác. Bạn hy vọng người khác quan tâm bạn, thì trước tiên bạn phải quan tâm người khác. Cho nên việc tôn trọng quan tâm lẫn nhau là kết quả, trước tiên phải trồng cái nhân gì? Trước tiên phải trồng cái nhân quan tâm người khác, gọi là “muốn biết thu hoạch ra sao thì trước phải xem trông trọt như thế nào”. Trước tiên phải xem trông đúng hạt giống hay chưa. Việc này tương đối quan trọng.

Rất nhiều bằng hữu sẽ nói: “*Vậy tại sao người ta không tốt với tôi trước?, tại sao người ta không tôn trọng tôi trước?*”. Con người ta thường hay ở đó mà so đo tính toán, điều đó sẽ khiến bạn mệt chết, cũng khiến bạn tức chết, tội gì phải như vậy chứ? Thường nói câu “*Cho có phước hơn là nhận*”, chúng ta việc gì lại không chủ động đưa đôi tay hữu nghị ra trước chứ? Đích thực là giữa con người với nhau giống như có một tấm gương soi.

Có một con chó nhỏ chạy vào trong một căn phòng. Trong căn phòng này bốn phía đều là kính. Khi nó vừa chạy vào, nhìn thấy trước mặt mình là một con chó thì nó liền sửa con chó trong tấm kính đó. Kết

quả là khi nó sửa thì thấy bốn con chó xung quanh đều sửa lại nó. Nó nhìn thấy chúng sao mà hung hăng đến như vậy, nó lại càng hung hơn, sửa càng lớn hơn nữa. Kết quả thấy đôi phương cũng sửa lại không thua kém, sửa đến cuối cùng con chó này chết vì mệt. Bởi vì nó dùng ánh mắt hung hăng đối với đối phương, cho nên tất cả chó ở trong các tấm gương cũng hung hăng lại đối với nó.

Các vị bằng hữu! Giả như chúng ta cảm thấy người ở bên cạnh mình đều trừng mắt mà nhìn đối với mình, vậy thì bạn hãy hồi quang phản chiếu, bản thân chúng ta làm thế nào để đối đãi với người khác. Khi chúng ta có loại thái độ như vậy, thì tất cả mọi người đều là thầy của chúng ta. Khi chúng ta có loại thái độ như vậy, chúng ta có thể từ chỗ này mà phản tỉnh chính mình, nâng cao chính mình. Cho nên hãy xem mọi người đều là thầy, duy chỉ có một mình ta là học trò. Bạn mà có được thái độ như vậy, thì nền tảng công phu tu dưỡng đạo đức của bạn rất vững chắc.

Sáng nay khi chúng tôi đi ăn sáng, thật sự thì những nhân viên làm việc này mỗi ngày họ phải tiếp đãi bao nhiêu người? Có thể là mấy trăm người, cho nên họ cũng rất là mệt mỏi. Khi chúng tôi nhìn thấy họ liền mỉm cười với họ, sau đó mỗi lần họ tiếp nhận chúng tôi gọi món và đưa thức ăn đến thì chúng tôi đều rất cảm ơn họ, cho nên những nhân viên phục vụ khi nhìn thấy chúng tôi thì họ cũng cười tươi rạn rỡ. Đây đều là lợi người, lợi mình. Bạn kính họ một phần, họ liền kính lại bạn một phần. Xã hội này xác thực là cùng một thể hỗ trợ lẫn nhau. Cuộc sống của chúng ta có thể luôn được thuận lợi trôi chảy, đều có thể được thuận tiện là do ai giúp đỡ? Đều là nhờ các ngành các nghề cùng ra sức mới thành tựu được sự dễ chịu thuận lợi cho cuộc sống chúng ta.

Tôi ở tại Hải Khẩu, túi đồ của tôi đứt đến ba lần, bởi vì vác quá nặng. Rất nhiều bạn bè nói: “*Thầy Thái à! Thầy vác nặng như vậy để làm gì?*”. Tôi nói với họ là tôi đang học Đào Khản dời gạch. Bởi vì thời đại đó của ông Đào Khản là thuộc thời Ngụy Tấn Nam Bắc Triều, lãnh thổ của triều Tấn đang dần dần dạt về phương Nam, cho nên ông niệm niệm đều muốn phục hưng lại lãnh thổ. Vì vậy ông không dám quá an nhàn, mỗi ngày đều đem đồng gạch bên phải dời qua bên trái, hôm sau lại đem gạch từ bên trái dời qua bên phải. Bởi vì một người chỉ cần an nhàn thì sẽ giải đãi, gọi là siêng ăn thì nhác làm. Mỗi ngày đều có thể làm thì tính cảnh giác của họ, ý chí chiến đấu của họ mới mạnh. Cho nên tôi nói mỗi ngày vác nặng như vậy nhắc nhở tôi đang

gánh nặng đường xa. Kết quả là vì quá nặng nên cái túi cũng bị đứt. Túi mà đứt rồi thì cái túi này không thể dùng được nữa. Đúng lúc phía trước trung tâm của chúng tôi có mấy vị làm nghề đánh giày, tôi liền đem qua đó nhờ họ. Kết quả là chừng ba phút thì họ đã sửa xong, đưa lại cho tôi. Họ nói hết một đồng. Tôi nói chỉ tốn một đồng mà làm cho cái túi của tôi dùng lại được, cho nên tôi rất là cảm ơn đối với họ. Vì vậy, chúng ta chính là nhờ có các ngành các nghề trợ giúp, cuộc sống chúng ta mới được hạnh phúc như vậy.

Khi đối diện với người ở các ngành nghề, chúng ta nên tôn trọng họ.

Có một lần, tôi lái xe. Lúc đó mới khoảng sáu giờ sáng. Tôi phát hiện lá cây ở trên đường đều không thấy, được quét dọn rất sạch sẽ. Tôi liền suy nghĩ, những lá cây này đã đi đâu? Đường xá làm sao lại có thể sạch sẽ đến như vậy? Chúng ta gọi là công nhân vệ sinh, gọi là nhân viên bảo vệ môi trường, họ đã quét dọn sạch sẽ. Xin hỏi, họ bắt đầu quét dọn từ khi nào? Chắc chắn là khi chúng ta đang say ngủ thì họ lại thức dậy làm việc vất vả. Các vị bằng hữu! Các vị không tin à? Chừng bốn giờ sáng các vị thức dậy thì nghe thấy tiếng quét rác. Cho nên, cuộc sống tốt đẹp của chúng ta đều là sự ra sức từng chút một của mọi người.

Và vào buổi sáng hôm đó, tôi đã hỏi các học trò một vấn đề: *“Khi các em thức dậy thì nhìn thấy đường xá có sạch sẽ hay không? Là ai đã giúp đỡ?”*. Là do rất nhiều các chú, bác, cô, dì đã quét dọn. Vì thế khi các em gặp những cô chú này thì các em phải có tâm tôn kính, cảm ân. Khi trẻ nhỏ đối diện với người các ngành các nghề mà có được tâm cảm ân như vậy thì chúng sẽ không ngạo mạn, chúng sẽ biết luôn luôn cảm tạ người khác. Thái độ này có quan trọng hay không? Quan trọng. Vậy khi nào thì dạy chúng? Bạn phải dạy chúng ngay từ nhỏ.

“Đệ Tử Quy” nói: *“Không nịnh giàu, chớ khinh nghèo”*. Cho nên đối với các ngành các nghề, bao gồm cả những người nghèo, chỉ cần họ có đóng góp đối với xã hội thì chúng ta đều phải tôn trọng. Nhưng hiện tại giá trị quan của xã hội đã có sự lệch lạc, đều dùng cái gì để đo lường giá trị của con người? Dùng tiền. Đúng vậy! Bạn dùng tiền bạc để đo lường giá trị của con người thì sẽ làm méo mó đi nhân tính, vì thế mà người có tiền thì lại xem thường người khác. Họ một khi xem thường người khác thì con cái của họ cũng sẽ học theo một cách triệt để. Bởi vì cả giá trị quan đã bị méo mó rồi, nó sẽ ảnh hưởng và làm

méo mó đến từng chút một những điều mà chúng ta dạy cho con cái, học trò. Vậy thì tất cả mọi người trong xã hội đều sẽ theo đuổi tiền tài, sẽ không thể tưởng tượng được. Chúng ta phải luyện công phu về sự tôn trọng và quan tâm người khác ngay trong thường ngày. Cho nên khi đến bên cạnh những người thân hữu của chúng ta, chúng ta phải đề khởi tâm tôn trọng và yêu thương họ, như vậy thì thái độ đối nhân của bạn mới có thể vững vàng.

Có một vị giáo viên, lúc bình thường mắng học trò rất dữ, học trò cũng rất sợ. Có một hôm, cô giáo này phải dạy dự giờ, nghĩa là dạy học làm mẫu để cho các giáo viên khác xem. Kết quả sau khi các thầy cô giáo đến lớp của cô, bởi vì bình thường cô hay mắng học trò, nhưng ngày hôm đó cô lại đặc biệt ân cần với học trò. Khi cô cười, các thầy cô ở phía sau nhìn thấy mà cảm thấy toàn thân đều khó chịu, đều thấy nổi cả gai ốc. Vì sao vậy? Vì bình thường rất dữ, nay nhất thời muốn cười cũng không thể cười được một cách tự nhiên. Kết quả học trò của cô cứ ngẩn người ra, không biết phải phản ứng như thế nào, cảm thấy cô giáo trở nên xa lạ quá. Thế là tiết học hôm đó đã diễn ra một cách rất lúng túng. Cho nên sự quan tâm người khác, tôn trọng người khác, lễ phép với người khác thì không cần phải giả vờ, chính là trong lúc thường ngày cái tâm đã như thế rồi.

Tôi nghe bạn bè kể cho nghe về một trường hợp như vậy. Tiếp theo tôi hỏi: *“Cô giáo này có phải là chung sống không được tốt với người chồng hay không, có phải là sống không được tốt với người trong nhà?”*. Người bạn hỏi: *“Sao anh biết vậy?”*. Hành vi của con người đều là từ trong tâm流露 ra. Tâm của cô nhất định là vô cùng bất an, rất là sốt ruột nên mới biểu hiện ra hành vi như vậy. Cho nên chúng ta không ngừng ở tại kết quả, không phê phán người khác ở kết quả, càng quan trọng hơn nếu như chúng ta là đồng nghiệp của họ thì phải mau dẫn dắt họ. *“Yêu người thường được người yêu lại, kính người thường được người kính lại”*. Đương nhiên đây là một mục tiêu. Bạn không nên vừa mới mở đầu mà đã nói với cô ấy: *“Yêu người thường được người yêu lại”*. Trước tiên phải nói như thế nào? Nói chuyện là một nghệ thuật. Bạn trực tiếp mở đầu đã nói ra câu Kinh văn này thì cô ấy nhất định sẽ nghĩ là bạn đang giáo huấn cô ấy. Bạn phải nên nói: *“Ồ! Đừng nổi nóng, đừng nổi nóng. Nổi nóng thì sẽ làm tổn hại đến sức khỏe đấy!”*. Bạn xem, cô ấy có thể còn vui vẻ với tôi, cô nghe thấy có thể cũng rất dễ chịu. Vì vậy, trước phải nên quan tâm cô, sau đó lại từ từ xây dựng sự tín nhiệm, về sau lại khéo dẫn từng bước

một. Sau đó bạn lại biểu diễn ra một dáng vẻ tốt cho cô xem. Nếu không, cứ nổi nóng vô cớ như vậy thì làm sao có thể dẫn dắt học trò cho tốt. Cô ấy sẽ chủ động đến thỉnh giáo bạn, đến học tập bạn.

Cho nên, chúng ta trong việc xử sự nhìn thấy được người tốt, gọi là thấy người tốt chúng ta không nên đổ kỵ, phải tùy hỷ, phải tán thán, gọi là thấy người hiền tài là muốn được như họ. Thấy người xấu, nhìn thấy người khác có xấu ác thì như thế nào? Là “*tự kiểm điểm*” à? Các vị học “Đệ Tử Quy” càng học càng nhuần nhuyễn, hãy cho một tràng pháo tay khích lệ. **Khi thấy người có thiện hành thì không nên đổ kỵ họ, mà phải nên hoan hỷ tán thán điều tốt của họ, dẫn dắt người khác học tập họ. Thấy người xấu ác thì không nên phê bình, phải khuyên bảo hoặc im lặng.** Im lặng nghĩa là trước tiên khoan hãy nói. Khuyên bảo và im lặng là phải quan sát thời cơ để mà quyết định. Nếu như sự tín nhiệm đã đủ rồi thì nên bắt đầu khuyên. Giả như tín nhiệm vẫn chưa đủ thì trước tiên khoan hãy nói. Những việc này đều phải xem xét thời cơ rồi làm, bởi vì bạn phê bình thì có thể sẽ khiến cho mối quan hệ xấu đi.

Thứ ba là “thấy người làm sai”. Nhìn thấy người khác làm sai, rất nhiều người phản ứng trực tiếp chính là bắt đầu mắng người ta. Một người vừa mới phạm phải sai lầm, trong tâm của họ như thế nào? Rất lo âu, rất bất an. Vào lúc này mà bạn thêm dầu vào lửa thì không tốt chút nào. Cho nên thấy người làm sai thì không nên chỉ trích, phải mau giúp đỡ, phải mau mau cứu vãn tình trạng, sau đó lại nói với họ đã phạm sai ở chỗ nào. Cho nên rất nhiều trẻ hễ phạm phải sai sót thì phụ huynh liền nổi nóng và mắng chúng một trận té tát. Con cái thường hay bị bạn mắng thì lòng tin đều không còn. Cho nên khi chúng phạm sai lầm, bạn phải bình tâm lại, trước tiên phải giúp chúng xử lý tình hình cho tốt, sau đó lại nói cho chúng nghe hôm nay chúng đã phạm phải sai lầm này. Bạn phải hiểu rõ, thì con cái sẽ cảm thấy bạn luôn thông cảm cho chúng, luôn luôn chỉ dạy chúng. Tiếp đến chúng đối với giáo viên cũng vậy, đối với cha mẹ cũng vậy, sẽ hết sức tôn kính. Đây đều là những trọng điểm cần phải chú ý trong việc tiếp xúc giữa con người với nhau.

Trong việc chung sống với mọi người vẫn còn một thái độ rất quan trọng, gọi là “nhượng”. Các vị bằng hữu! Khi nào thì phải nhượng, khi nào thì phải nhường vậy? Khi tranh chấp thì phải lùi lại một bước, phải nhẫn nhượng. Còn cái gì phải nhượng nữa? Lễ nhượng. Phải lễ

nhượng ở chỗ nào? Nhìn thấy người lớn phải lễ nhượng. Rất tốt! Xin hãy vỗ tay khích lệ. Vị đồng học này vừa tan học đã đến đây nghe giảng, thật là không đơn giản! Bạn đã làm được điều mà Khổng Tử nói: “*Hiếu học cận hồ tri*”. Hễ hiếu học thì từng bước từng bước một đến gần với trí tuệ.

Lễ nhượng, trong lúc ăn cơm phải lễ nhượng, lúc đi đường cũng phải lễ nhượng. “*Đệ Tử Quy*” nói: “*Hoặc ăn uống, hoặc đi đứng. Người lớn trước, người nhỏ sau*”, cho nên phải lễ nhượng. Nhưng đường cũng là nhượng, nhưng thức ăn cũng là nhượng. Cho nên con người chung sống với nhau có rất nhiều chỗ đều phải lễ nhượng. Khi người người đều biết lễ nhượng thì con người sống chung với nhau sẽ vô cùng dễ chịu. Lễ nhượng là khoảng cách tốt đẹp nhất giữa con người với nhau. Giữa con người với nhau nên giữ gìn khoảng cách tốt đẹp này.

Giả như con người vô lễ, không lễ nhượng thì sẽ phát sinh rất nhiều xung đột, thậm chí là ngay cả vợ chồng cũng có xung đột. Người càng thân thiết thì càng phải giữ lễ. Điểm này rất là quan trọng. Người càng thân thiết mà bạn không biết giữ lễ thì những người trong gia đình đến sau cùng không thể nhịn được nữa sẽ bộc phát. Cho nên, ngay cả đối mặt con cái của bạn cũng phải giữ lễ. Bước vào phòng của con cái bạn phải như thế nào? Vẫn là phải tôn trọng chúng, vẫn phải gõ cửa. Bởi vì chúng ta yêu cầu trẻ phải làm, bản thân mình trước phải làm được. Cho nên lễ nhượng quan trọng. Khi con cái biết được lễ nhượng, chúng sẽ trở thành một con người đúng mực, người biết chừng mực.

Vừa rồi có vị bằng hữu nhắc đến, ***khi lời nói bị xung đột thì cần phải nhẫn nhượng***. Người sống chung với nhau khó tránh khỏi việc phát sinh ra một số tình huống tranh chấp và ý kiến bất hòa. Vào lúc này thì bạn phải nhẫn được. Nhẫn có thể biến hóa can qua phần nộ trở nên vô hình. Nếu như bạn nhẫn không được, có thể phát sinh một trận khẩu chiến, thậm chí là phát sinh tình trạng động tay động chân. Cho nên con người nếu như nhẫn không được lời nói nhất thời, nhẫn không được tức giận nhất thời, có thể sự giao hảo trong mấy năm cũng bị hủy đi trong một ngày. Có câu: “*Một lời vô tình làm mất ba năm giao hảo*”. Chúng ta bởi vì phần nộ mà đã lỡ nói một câu nói nghe cay nghiệt, có thể người bạn này từ đây về sau không còn qua lại nữa. Cho nên công phu nhẫn rất là quan trọng. Nhẫn cũng là tiết

chế tâm tình của chính mình, không nên để cho tính khí mặc sức nổi lên.

Có một đứa trẻ khoảng mười mấy tuổi, tính tình rất nóng nảy. Các vị bằng hữu! **Trẻ con vì sao tính khí lại nóng nảy vậy? Nguyên nhân là ở đâu? Vì từ nhỏ đã để chúng đòi hỏi không ngớt, cái gì cũng chiều theo ý chúng, đến một ngày bạn không thuận ý chúng thì chúng đương nhiên sẽ nổi nóng với bạn. Cho nên tính nóng nảy đều là nuông chiều mà ra.** Đứa trẻ này tính tình rất nóng nảy, cha của nó liền nói với nó: *“Con mỗi lần nổi tính nóng thì hãy ra phía sau nhà rồi đóng một cây đinh lên cột cửa phía sau”*. Kết quả là mỗi lần nó nổi giận xong thì liền đi đóng một cây đinh. Một - hai tuần sau, nó nhìn thấy đinh đã đóng gần đầy cây cột, nó lúc này mới biết thì ra tính khí của mình lớn như vậy nên bắt đầu biết tiết chế, biết thương hay nhẫn nhịn để điều chế tính khí của mình. Dần dần mấy tháng sau đó thì công phu cũng tương đối tốt một chút. Sau đó cha của đứa trẻ nói: *“Hôm nay nếu như con không nổi nóng nữa thì hãy ra cây cột cửa phía sau nhổ ra một cây đinh”*. Sau đó mỗi ngày nó đều đi nhổ đinh ra. Sau khi nhổ xong, cha nó liền dắt nó đi xem cây cột, cha nó nói: *“Con nổi giận xong thì cũng giống những cái lỗ này vậy, có cách nào hồi phục nó lại nguyên trạng hay không?”*. Mỗi ngày con nói lời xấu ác thì cũng như đã đóng một cây đinh vào trong tim của những người thân bạn bè, cho dù đem nó nhổ ra hết thì dấu vết của cây đinh vẫn còn đó. Phẫn nộ không thể phát, bởi vì sau khi đã nổi nóng lại nói câu *“xin lỗi”* thì đã hết chuyện hay chưa? Rất khó để hồi phục lại nguyên trạng. Cho nên người có thể nhẫn thì có thể hóa giải cơn cơn qua, có thể giữ gìn được mối quan hệ giữa con người. Vì thế công phu nhẫn, công phu nhẫn nhượng này cũng phải có.

Tiếp đến, còn có một thái độ nữa. ***Khi người bạn bên cạnh chúng ta rất tự cao tự đại, bạn ở bên cạnh sẽ cảm thấy như thế nào? Rất là khó chịu, rất là áp lực.*** Cùng thi cử với người đó, người đó thi tốt hơn bạn, nhìn vào bài thi của bạn liền nói: *“Sao bài thi như vậy mà bạn cũng không biết làm nữa?”*. Nghe xong thật sự là rất khó chịu. Cho nên người tự kiêu tự ngạo sẽ khiến cho người khác không còn chỗ dung thân. Mà người khiêm bi thì lúc nào cũng chừa con đường cho người khác, lúc nào cũng suy nghĩ cho người khác. Cho nên trong “Kinh Dịch” có sáu mươi bốn quẻ, mỗi quẻ có sáu hào. Mà trong sáu mươi bốn quẻ thì chỉ có một quẻ mà sáu hào đều là cát, tất cả đều là cát, là quẻ nào vậy? Đó chính là quẻ “khiêm” của “khiêm hư”.

Chỉ cần dùng “khiêm” thì không có một tình trạng nào mà không cát. Bởi vậy mà quả khiêm có sáu hào đều là cát.

Trên “Kinh Thư” cũng nói: “*Mãn chiêu tôn*”, nghĩa là tự kiêu tự mãn thì nhất định sẽ khiến cho người khác đổ kỵ chướng ngại. “*Khiêm thụ ích*”, là người khiêm hư đi đến đâu cũng đều khiến cho người khác yêu mến, đều sẽ đạt được rất nhiều lợi ích. Cho nên chúng ta làm thầy cô cũng vậy, hoặc giả là người có trí tuệ, có kinh nghiệm cũng vậy, đều thích dạy người khiêm hư, chịu nghe lời dạy của người khác. Nếu một người không có thái độ khiêm hư, họ cũng không thể dùng hư tâm để đi cầu học vấn. Cho nên từ nhỏ đã xây dựng thái độ khiêm hư, khiêm tốn như vậy.

Chúng ta cũng phải nên xem xét chỉ đường, đương nhiên chúng ta cũng nên xem chúng ta trước là chúng ta đã làm được công phu “nhẫn nhượng”, “lễ nhượng” và “khiêm nhượng” hay chưa. Đây chính là chỗ mà chúng ta cần phải đề cao trước tiên.

Con người giao hảo với nhau là một môn học rất quan trọng, mà môn học này có thể bạn học cả đời cũng cảm thấy chưa đủ. Có câu: “*Hiểu được nhân tình thế thái thì đều là văn chương cả*”. Nhưng cũng có một nòng cốt chủ yếu, đó là bạn có thể luôn suy nghĩ cho người khác, tin rằng bạn sẽ làm được như câu nói: “*Điều mình không muốn đừng làm cho người*”, liền có thể làm được “*mình nhận được điều tốt cũng muốn cho người khác nhận được điều tốt*”, cũng có thể làm được công phu “lễ nhượng”, “nhẫn nhượng”, “khiêm nhượng” trong việc tiếp vật.

Thánh Hiền cũng còn có sự nhắc nhở rất quan trọng thứ hai, gọi là “*hành hữu bất đắc, phản cầu chư kỷ*”. Chúng ta đối diện với người, đối diện với sự, giả như có chỗ nào không vừa ý thì không thể trách người khác, cũng không nên trách sự tình này. Phải trách ai? Trước tiên phải quay đầu lại tự mình phản tỉnh. Câu giáo huấn này là một câu tâm pháp quan trọng nhất trong nhà Nho của chúng ta. Một người chỉ cần mỗi lần phát sinh sự tình gì, ý niệm đầu tiên là “*mình đã sai ở chỗ nào?*”, thì người này học vấn nhất định sẽ nâng lên rất nhanh.

Hiện tại chúng ta trong lúc nói chuyện với người khác, bạn có nhìn thấy người nào hễ có vấn đề gì phát sinh thì họ liền nói “*là tôi sai, là tôi đã làm không tốt ở chỗ nào đó*” hay không? Chúng ta trà dư tửu hậu, mọi người ở đó nói chuyện đều là nói do người nào đó hại, đều

là vấn đề do ai đó, xưa nay chưa nghe qua ai nói “*vấn đề đều là do tôi*”. Khi chúng ta hiện nay mà nghe được câu nói “*vấn đề đều là do tôi cả*” thì người này cũng không hề đơn giản. Các vị có thể thông báo cho tôi biết, chúng tôi sẽ đi tìm họ để cùng hoàng dương văn hóa truyền thống.

Phu Tử đã làm một tỷ dụ ở trong “*Trung Dung*” để cho chúng ta cảm nhận một chút về đạo lý “*hành hữu bất đắc, phản cầu chư kỷ*”. Ngài dùng việc bắn cung để tỷ dụ đạo lý làm người của chúng ta. Phu Tử nói: “*Xạ hữu tự hồ quân tử*”. Việc bắn cung giống như đạo quân tử, giống như đạo lý làm người. “*Thất chư chánh cốc*”, chữ “*thất*” này nghĩa là bắn tên bắn không trúng, “*chánh cốc*” nghĩa là mục tiêu. “*Bắn trượt mục tiêu*” thì trách ai đây? “*Phản cầu chư kỷ*”, là phản tỉnh chính mình. Người hiện tại thì không như vậy, khi giương cung bắn mà không trúng mục tiêu liền nói: “*Hãy kiểm tra giúp tôi xem mũi tên đó là công ty nào sản xuất vậy?, sao mà khó bắn quá vậy?*”. Có khi còn nói: “*Cái cung này tệ quá, vứt bỏ đi, mau mau đổi cái mới cho tôi*”. Điều là đem trách nhiệm đùn đẩy cho người khác, không hề nghĩ đến rõ ràng là kỹ thuật bắn của mình còn chưa tốt. Vì vậy Phu Tử rất giỏi dạy học, thường dùng một số tỷ dụ cụ thể để cho chúng ta lĩnh hội được những đạo lý này.

Tôi trong quá trình tiếp xúc với rất nhiều bằng hữu cũng thường hay cùng trao đổi với họ về việc này. Có một người mẹ nói: “*Con của tôi tính khí rất tệ*”. Tôi liền nói: “*Con của chị tính tình không tốt chỉ là kết quả, nguyên nhân là ở đâu, nó học từ ai vậy?*”. Các vị bằng hữu, có một số lời cũng không nên nói cho trắng ra hết, nói chuyện cũng phải có nghệ thuật, gọi là “*điểm đáo vi chí*”. Các vị sao đều biết vậy. “*Điểm đáo vi chí*” nghĩa là bạn đừng nói trắng ra hết, nghe hiểu được thì đã hiểu được, nghe không hiểu thì bạn cũng không có kết oán với người ta. Kết quả, sau đó cô trở về thì có thay đổi một chút. Hai tuần sau đó, tôi giảng thì cô có đến nghe. Cô đến nói với tôi: “*Thầy Thái à! Con tôi trong hai tuần qua tính khí đã tốt hơn nhiều rồi, chắc bởi vì tính khí của tôi cũng tốt hơn một chút, cho nên lập tức tính tình của nó cũng tốt hơn*”. Bởi vì trong một gia đình thì sẽ cảm nhiễm lẫn nhau, tính tình của bạn cảm nhiễm đến nó, tính khí của nó liền không tốt; tính tình bạn mà tốt, có tu dưỡng thì bầu không khí trong gia đình liền có sự tu dưỡng. Cho nên khi người khác không tốt chính là một tấm gương soi chiếu để cho chúng ta quay đầu lại từ chính mình bắt đầu chỉnh sửa.

Có một vị hiệu trưởng trường mầm non, vị đó nói các thầy cô trẻ tuổi hiện nay không hiểu chuyện, cũng không biết cảm ơn người khác. Oán thán vậy có tác dụng gì không? Vị hiệu trưởng này cũng rất tốt, sau khi tiếp xúc với chúng tôi xong, vị ấy cảm thấy những giáo huấn Thánh Hiền này sẽ có ảnh hưởng sâu sắc đối với công nhân viên chức của mình. Phòng học của chúng tôi cũng không lớn lắm, vậy mà mỗi lần như vậy vị ấy đều đưa hai mươi mấy người đến dự, khiến cho phòng của chúng tôi chật ních cả người. Nhưng chúng tôi thì rất hoan hỷ. Suy cho cùng, những giáo viên này về sau đều là thầy của người khác, đại đa số ngay lúc đó đã là thầy của người khác rồi, cho nên họ có thể có được tư tưởng chính xác rồi thì có thể ảnh hưởng đến rất nhiều học trò. Kết quả là sau khi những thầy cô này đến học được vài tháng, vào dịp lễ ngày nhà giáo, vị hiệu trưởng trường mầm non này vốn trước đây vào ngày nhà giáo không có hoa, thế nhưng hôm đó thì văn phòng của cô đều ngập tràn hoa. Các thầy cô học tập xong thì họ đã biết cảm tạ đối với sự bồi dưỡng của lãnh đạo. Cho nên, người lãnh đạo cũng vậy, cha mẹ cũng vậy, hãy thay đổi trước thì trẻ cũng sẽ thay đổi theo.

Được rồi, tiết học này tạm thời giảng đến đây! Xin cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Tập 40

Các vị bằng hữu, xin chào mọi người!

Một mấu chốt “độc hành” sau cùng trong việc cầu học vấn của chúng ta đã đưa ra là phải “tu thân”, phải “xử sự” và còn cả “tiếp vật”, gọi là “đối nhân tiếp vật”. Trong đối nhân tiếp vật có hai điều nhắc nhở rất quan trọng.

Thứ nhất là *“cái mình không muốn đừng làm cho người”*. Các vị bằng hữu, mỗi một lần tổ chức đại hội về triết học mang tầm cỡ thế giới, mỗi một đất nước, rất nhiều tôn giáo đều lựa chọn ra một câu khai thị quan trọng nhất của Thánh Hiền của họ. Đến sau cùng, những người tham dự trên toàn thế giới đã lựa chọn ra một câu giáo huấn của Thánh Hiền xếp ở đầu bảng, chính là câu: **“Điều mình không muốn đừng làm cho người”**. Cho nên, nếu như các vị lúc nào cũng khởi

được thái độ này thì nhất định có thể có được sự tôn trọng của người khác đối với mình.

Câu thứ hai là **“*Hành hữu bất đắc, phản cầu chư kỷ*”**. Bất kỳ sự việc nào mà chưa làm tốt đều phải quay đầu lại tìm vấn đề của chính mình. Cho nên con cái dạy không được tốt, cha mẹ phải tìm ra vấn đề của mình ở đâu; cấp dưới không dẫn dắt được tốt thì cấp trên phải xét lại xem vấn đề của mình ở đâu. Trong mối quan hệ ngũ luân thì chúng ta cũng nên dùng thái độ như vậy để mà phản tỉnh.

Có một lần tôi đi diễn giảng, lúc ngồi ở trên xe hơi, có một người bạn gọi điện đến cho tôi nói: *“Thầy Thái à! Tôi có một người bạn, chồng của cô ấy ngoại tình rồi, phải làm sao bây giờ?”*. Trong lòng tôi nghĩ, tôi chưa kết hôn, cô lại đi hỏi tôi. Các vị bằng hữu, tuy rằng tôi chưa kết hôn, nhưng có rất nhiều đạo lý có thể đi hỏi người kết hôn, cũng có thể đi hỏi Thánh Hiền. Cô vừa hỏi như vậy thì tôi liền nói: *“Chị nhất định phải nói với bạn của mình, khi đối mặt với thách thức lớn trong cuộc đời, cô ấy trước tiên hãy trở về một suy nghĩ là mình sai ở chỗ nào”*. Giả như cô ấy không có cách nào suy nghĩ như vậy thì vấn đề này đành hết cách, không giải quyết được. Bởi vì nếu như con người không nhìn từ góc độ *“mình sai ở chỗ nào”*, thì tâm tư của họ sẽ dùng vào việc nghĩ xem *“người khác sai ở chỗ nào”*, ngày ngày đều cảm giận bất bình, tuyệt đối sẽ làm việc theo cảm tính. Cho nên, điểm thứ nhất, cô ấy nhất định phải quay đầu nghĩ lại *“mình sai ở chỗ nào”*. Cho dù cô ấy sai hai phần, người chồng sai tám phần, thì cô cũng nhất định phải phản tỉnh về hai phần sai của mình. Duy chỉ có thái độ chân thành đến như vậy thì cô ấy mới có thể thức tỉnh được lương tri người chồng, nếu không nhất định kết thúc sẽ là bi kịch, cãi nhau đến cuối cùng ai cũng không nhận mình sai. Vì thế, ở đây chính là *“hành hữu bất đắc, phản cầu chư kỷ”*.

Tiếp đến, điểm thứ hai là chị hãy nói với cô ấy không thể trách người phụ nữ kia. Rất nhiều người nói đều là do người phụ nữ kia hại, hoặc đều là do người đàn ông hại, thế là con người khi đối diện sự tình sẽ rất khó đề khởi được lý trí, mãi mãi đều là làm việc theo ý muốn. Cuối cùng, cuộc đời nhìn lại đều là không ngừng nuối tiếc, bởi vì không có lý trí. Mạnh Tử có một đoạn nhắc nhở rất quan trọng. Mạnh Tử nói: *“Nhân tất tự hối”*. Con người nhất định là tự mình xem thường chính mình, tự mình thường làm một số việc hạ thấp chính mình, người ta mới xem thường chúng ta. Bạn chính mình ngay cả ăn mặc cũng rất lôi thôi, người ta làm sao mà tôn trọng bạn. Cho nên, con

người nhất định là tự chuốc lấy nhục người ta mới sỉ nhục bạn. Gia đình, tất nhiên là giữa người trong nhà xung đột với nhau trước, người ta mới lợi dụng được sơ hở. Một quốc gia nhất định là do nội bộ đều đã dấy khởi sự xung đột, quốc gia khác mới đến đánh bạn, mới đến thống trị bạn. Vì vậy nguyên do là ở đâu? Nguyên do vẫn là ở chính mình.

Có câu tục ngữ nói: *“Gia hỏa bất khởi, dã hỏa bất lai”*, nghĩa là lửa vô minh trong nhà không cháy thì lửa bên ngoài cũng không thể nào cháy vào được. Cho nên, khi gặp phải vấn đề của cuộc sống, nhất định phải phản tỉnh chính mình thì mới có thể thật sự tìm ra được cái nhân đã hình thành quả ác này. Bạn chân thật tìm ra được nguyên nhân thì mới có thể hóa giải được sự việc này. Cho nên, điểm thứ hai là nhất định phải quay đầu nhìn lại để nắm được tình trạng của chính mình, vẫn là phải từ mình mà bắt đầu tu thân. Sau khi người đàn ông phạm sai lầm, rồi sẽ có một ngày người đó sẽ nhận ra những thứ đó đều là mộng huyễn bào ảnh. Anh ta đi tìm một người phụ nữ tốt. Làm gì đó lại là phụ nữ tốt? Người mà phá hoại gia đình người ta thì có phải là người phụ nữ tốt hay không? Không thể nào! Đó chỉ là qua đường. Rồi có một ngày anh ta sẽ phát hiện đều là giả, sau cùng vẫn là ngoan ngoãn trở về nhà.

Chúng ta cần phải có tâm bao dung, đối đãi với chồng phải có một số thái độ quan trọng. Khi người chồng làm đúng, ví dụ như nói anh chồng rất nỗ lực làm việc, làm một người chồng có giá trị quan chính xác, các cô chỉ cần ở bên cạnh vỗ tay là được: *“Ồ, anh sao mà xuất sắc quá, sao anh lại làm tốt như vậy!”*. Một câu nói nghe êm tai thì làm trâu làm ngựa cũng sẵn lòng. Khi người chồng làm đúng, bạn hãy xem anh ấy như người cha, sùng bái đối với anh: *“Sao việc gì anh cũng biết làm, em thì không biết”*. Bình thường thì xem anh như một người bạn. Các cô không nên vợ chồng mỗi ngày đều chán ngán lẫn nhau, sau cùng cả hai người đều rất mệt. Bình thường cứ giống như bạn bè vậy, rất thoải mái.

Khi người chồng sai thì phải làm như thế nào? Bạn phải xem anh như là gì? Không phải như đứa trẻ, trẻ con thì vẫn chưa được. Phải xem anh như con vậy. Khi con của bạn phạm phải sai lầm, có phải bạn và chúng cũng không thể tách rời không? Đúng vậy! Bạn có thể khoan dung với con cái của mình, vậy sao lại không thể khoan dung đối với chồng của mình chứ? Sao lại không công bằng như vậy? Bạn xem, con bạn phạm lỗi, bạn còn giúp chúng che giấu lỗi lầm, còn khi chồng

bạn phạm lỗi thì lại nói: *“Cả cuộc đời này tôi cũng không tha thứ cho anh, tôi liều mạng với anh”*.

Rất nhiều bằng hữu liền nói: *“Anh chồng đã lớn như vậy rồi phải nên hiểu được đạo lý làm người chứ?”*. Câu nói này có đúng hay không vậy? Có lẽ “phải nên” hiểu, chứ không phải là nhất định sẽ hiểu. Chữ “phải nên” này là do các cô đặt định ra. Xin hỏi, ai dạy họ làm người, ai dạy họ đạo nghĩa vợ chồng? Bạn không dạy thì có thể trách họ sao? Một đứa trẻ bảy tuổi học “Đệ Tử Quy” được một - hai tháng, đứng lên bục giảng mà nói: *“Con học “Đệ Tử Quy” mới biết được làm người là phải hiếu thuận, nếu không thì như trước đây mỗi ngày con đều suy nghĩ làm sao để mưu hại cha mẹ”*. Bạn xem, xin hỏi truyền hình, phim ảnh, các phương tiện truyền thông dạy người đàn ông làm cái gì? Không dạy họ là phải có đạo nghĩa đối với người vợ. Mỗi một người nữ trong truyền hình đều trang điểm xinh đẹp có phải không? Cho nên hiện nay làm một người đàn ông không phải dễ. Bởi vì không có đủ định công, không có giáo huấn Thánh Hiền, hiện tại sự mê hoặc bên ngoài lại lớn như vậy, bình bại như núi đổ, cho nên chữ “phải nên” này cần được bàn bạc lại. Hơn nữa, họ lại chưa nghe qua câu chuyện về Tống Hoàng vào thời Hán.

Đông Hán có một vị đại thần tên là Tống Hoàng. Vào lúc đó, Hoàng đế của Đông Hán là Quang Vũ Đế. Lúc anh rể của Quang Vũ Đế qua đời, người chị cả của Hoàng đế cũng rất ngưỡng mộ đối với Tống Hoàng, cho nên nhờ Hoàng đế làm mai, gả cô cho Tống Hoàng. Hầu hết mọi người đều nghĩ, chỉ cần lấy được chị của Hoàng đế thì sẽ trở thành hoàng thân quốc thích, mối quan hệ này ai cũng muốn có được. Hoàng đế đến tìm gặp Tống Hoàng và nói: *“Nghe nói con người ta hiền có tiền thì sẽ thay đổi ý phục mới, con người hiền có tiền thì thay đổi vợ mới”*. Kết quả, sau khi Tống Hoàng nghe xong thì lập tức nói với Hoàng đế: *“Bản tiện chi giao bất khả vong”*, nghĩa là bạn bè kết giao được lúc bần hàn hoạn nạn, cho dù bạn lên như điều gặp gió cũng tuyệt đối không thể quên đi những đạo nghĩa của ngày xưa, không quên giúp đỡ lẫn nhau. Đây là căn bản của làm người, phải có ân nghĩa, phải có tình nghĩa, phải có đạo nghĩa. Tiếp theo lại nói: *“Tào Khang chi thế bất hạ đường”*. Bản thân cho dù phát đạt như thế nào (chữ “tào khang” này là khiêm hư, chính là nói người vợ ban đầu đã cùng mình chân lấm tay bùn), tuyệt đối không thể quên đi phần tình nghĩa này, cho nên tuyệt đối không thể ruồng bỏ người vợ ban đầu.

Tôi sống hai mươi mấy năm cũng chưa từng nghe qua câu chuyện nào có đạo nghĩa đến như vậy. Tống Hoàng nói chuyện cũng rất có nghệ thuật. Bạn xem trình tự nói chuyện của ông: “*Bản tiện chi giao bất khả vong*”, câu nói này của ông vừa nói ra đã khiến cho chính khí làm người của Hoàng đế như thế nào? “*Phải, khanh nói cũng có lý*”. Tiếp đến là nói: “*Tào Khang chi thê bất hạ đường*”, như vậy thì Hoàng đế lập tức cảm thấy “*đúng như vậy! Ta không thể nào ép khanh phải làm như vậy*”. Nếu như câu đầu tiên Hoàng đế nói: “*Nào, khanh có muốn lấy chị của ta hay không?*”, mà ông lại nói: “*Tào Khang chi thê bất hạ đường*”, thì Hoàng đế sẽ rất không vui: “*Khanh làm gì lại nhắm vào ta dữ vậy*”. Từ chỗ này mà thấy được, người xưa ngay cả nói chuyện thì trình tự trước sau cũng có đạo lý trong đó. Tống Hoàng có thái độ như vậy không những đã đề khởi chánh khí cho Hoàng đế, mà đồng thời cũng đã đề khởi được khí tiết cho văn võ bá quan trong cả triều đình. Giả như ông lấy người chị đó của Hoàng đế thì các đại thần triều đại đó sẽ loạn. Do ông có đạo nghĩa vợ chồng như vậy, nên từ Đông Hán về sau, các đại thần đều lấy Tống Hoàng làm kiểu mẫu. Thánh Hiền làm việc không nhìn cái trước mắt mà nhìn rất xa. Xin hỏi, đàn ông hiện tại có mấy người nghe qua được câu chuyện này? Sao các cô nói họ phải nên biết?

Con người hiện tại có hai mươi - ba mươi tuổi hay ba mươi - bốn mươi tuổi đi nữa cũng không có nghĩa là họ sẽ có trí huệ của ba mươi - bốn mươi năm trước. Có lúc ba mươi - bốn mươi tuổi còn không bằng một người hai mươi tuổi mà đơn thuần, càng không thể nói đến hiện nay có nhiều sự mê hoặc đến như vậy. Vào lúc này bạn có thể tiếp nhận, có thể khoan dung, tiếp đến lại có thể dẫn dắt, mới có thể ra khỏi được những thử thách của cuộc đời. Có câu: “*Người không phải Thánh Hiền, có ai không phạm lỗi. Lỗi mà có thể sửa, có gì thiện lành bằng*”. Các vị bằng hữu, các vị phải tin là không có một người nào muốn tự cam lòng sa đọa, luôn luôn sau khi đã sai rồi nhưng không có ai tiếp nhận họ, không có ai bao dung họ, cũng không có ai dạy họ, thế là họ vì sĩ diện mới sai lại càng sai, làm cho một phen cả cuộc đời hồ đồ. Rất nhiều người như vậy. Cho nên, nếu đã có duyên làm vợ chồng thì hãy nên quý trọng phần ân nghĩa. Khi chúng ta làm như vậy, trong cách xử sự thì nhất định sẽ khiến cho con cái tôn trọng đối với bạn, sẽ khiến cho những người thân bạn bè bên cạnh, thậm chí là cấp dưới của bạn tôn kính đối với đức hạnh của bạn. Cho nên, sau này gặp phải việc gì mà nổi nóng thì câu giáo huấn “*Hành hữu bất đắc, phản cầu chư kỷ*” sẽ đột nhiên xuất hiện ra. Phải nên có thái độ như vậy.

Trong “Lã Thị Xuân Thu” có một đoạn giáo huấn rất quan trọng: “*Phàm sự chi bản*”. Căn bản của tất cả sự việc là ở đâu vậy? “*Tất tiên trị thân*”, chính là công phu tu thân của chính mình. “*Thành kỳ thân nhi thiên hạ thành, trị kỳ thân nhi thiên hạ trị*”, người vì thiên hạ không ở thiên hạ mà ở mình. Vì thế, người vì thiên hạ cũng được, vì gia đình cũng được, vì đất nước cũng được, đều phải bắt đầu từ trên căn bản của việc tu thân của chính mình. Khi thân của bạn tu tốt rồi, nhà của bạn tự nhiên sẽ hòa ái, bởi vì bạn đã làm được thân giáo tốt nhất rồi. Bạn tu thân tốt rồi, cấp dưới không có lời nào để nói với bạn, sẽ tôn kính bạn từ tận đáy lòng, vậy thì sự nghiệp của bạn nhất định sẽ tiến triển rất tốt. Bởi vì căn bản đã tìm được rồi, sự tình có thể làm được thành công. Căn bản chính là ở tại công phu tu thân.

Khóa trình trong mười ngày qua của chúng ta bàn đều là giáo huấn của lão tổ tông 4.500 năm qua đã để lại cho chúng ta. Sau khi chúng ta học xong thì hãy thiết thực áp dụng thi hành cho tốt.

Các vị bằng hữu! Một con người khéo học phải như thế nào? Có vị nào có thể nói thử xem?Ồ! Học tập nhất định phải áp dụng vào trong cuộc sống. Học tập như vậy mới không phải là thiếu thực tế, mới không phải là nói suông. **Bạn học tập mà không áp dụng vào trong cuộc sống thì sớm muộn cũng tăng trưởng tâm ngạo mạn.**

Chúng tôi thường tiếp xúc với một số bằng hữu, họ nói: “*Tôi học Kinh cũng đã đọc được năm năm rồi, tôi học tập giáo huấn Thánh Hiền cũng đã năm năm rồi*”. Như vậy có ý nghĩa gì? Đem ra so sánh với người ta, một chút ý nghĩa cũng không có. Bạn không đem ra còn được, vừa đem ra người ta liền nói: “*Câu đầu tiên anh còn chưa làm được*”, vậy không phải là làm trò cười cho người ta sao. Cho nên luôn luôn phải tự xem xét chính mình, suy xét công phu của mình đã thực tiễn chưa. Bởi vì thực tiễn là sự vận động then chốt của học vấn, áp dụng thực tiễn cũng là máu chốt mở ra ngộ tánh của một con người. Bạn càng làm thì thể ngộ càng cao, càng sâu.

Trong việc áp dụng vào cuộc sống, còn có thái độ quan trọng nào cho việc học tập của chúng ta? **Là khiêm hạ**. Tiếp theo nữa là **phản tỉnh, thời thời khắc khắc biết phản tỉnh, biết sửa đổi**.

Chúng ta mấy ngày trước đã kê một toa thuốc. Các vị bằng hữu, các vị đã uống như thế nào rồi? Nhìn khí sắc của các vị dường như là tác dụng cũng không tệ, sáng tối dùng một liều “Đệ Tử Quy”. Các vị bằng hữu, các vị có dùng hay không, tôi có thể nhìn ra được. Thật sự là con người tự lừa gạt mình được chứ không thể lừa người khác. Có một lần, tôi nhìn thấy một vị bằng hữu, tôi hỏi gần đây anh xem loại sách gì vậy? Anh giật mình một cái. Bởi vì tôi nhìn thấy khí sắc của anh không được tốt. Một người mà đọc sai sách thì sẽ ảnh hưởng đến tư tưởng của người đó. Một khi ảnh hưởng đến tư tưởng thì biểu hiện ra bên ngoài gương mặt. Cho nên khi tôi hỏi gần đây anh xem cái gì, anh liền giật mình. Sau đó anh chủ động nói: “*Không có, tôi tự mình đi đến thư cục mua về một số sách “Đại Học”, “Trung Dung” đã dịch nghĩa*”. Tôi nói những thứ đó từ từ hãy xem, bởi vì anh xem chú giải của họ, anh đã bị họ dẫn dắt; giả như tri kiến của người này sai lệch thì anh đã bị người đó dẫn sai lối. Vả lại, học tập học vấn Thánh Hiền, quyển sách đầu tiên cũng không phải là quyển “Đại Học”, mà là “Đệ Tử Quy”. Bởi vậy người khéo học thì phải làm được một điểm, đó là nghe lời. Điểm này đối với người hiện nay mà nói là khó nhất. Mỗi một người đều cảm thấy bản thân mình rất thông minh thì hết cách.

Phía trước đã nói “phản tỉnh”, chúng ta buổi sáng đọc một lần là nhắc nhở chính mình một lần, buổi tối đọc để phản tỉnh lại hôm nay mình đã làm được bao nhiêu, như vậy mới có thể “*biết sửa lỗi, không còn lỗi*”, như vậy mới có thể “*đức tiến dần, lỗi ngày giảm*”. Việc này rất quan trọng. Khi chúng ta mỗi ngày đều có thể tiến bộ một chút, thì sau ba tháng đến nửa năm sẽ rất khá. Đừng xem thường việc bước lên từng bước từng bước một. Tích bước nhỏ sẽ thành bước lớn.

Còn gì nữa? **Khéo học. Khéo học phải có sự bền lòng, phải kiên trì.** Điều này rất quan trọng. Khổng Tử nói: “*Ba ngày không đọc sách, mặt mũi liền khó coi*”. Điểm này vô cùng quan trọng. Bởi vì học vấn của chúng ta đạt đến được một cảnh giới nhất định, bạn tuyệt đối không thể giải đãi, trừ phi bạn đã đạt được “*bốn mươi tuổi không còn nghi hoặc*” mà Khổng Tử đã nói. Đối với bất kỳ sự vật gì cũng đều không nghi hoặc nữa, thì sẽ không bị cảnh giới chuyển. Hầu hết những người chưa đạt đến cảnh giới sẽ rất dễ bị cảnh chuyển, vào lúc này thì phải luôn luôn đọc sách, ngày ngày tiếp nhận giáo huấn Thánh Hiền, mới không dễ bị cuốn trôi theo dòng nước. Cho nên nhất định phải có sự bền lòng, huân tập lâu dài. Việc này rất quan trọng, các vị bằng hữu nhất định phải ghi nhớ. Nếu như một ngày bạn giăng lưới, mười ngày cất lưới; cái cây này vốn có thể phát triển rất tốt, căn

tánh chúng ta vốn dĩ có thể phát triển tốt, bạn đem ra phơi nắng được một ngày (ánh nắng này ví như giáo huấn Thánh Hiền), lại đem nó bỏ vào trong góc tối mười ngày, nó có thể sinh trưởng được tốt không? Nhất định là phát triển không tốt. Các vị bằng hữu, học phải nhớ áp dụng, học phải nhớ khiêm bi, học phải nhớ phản tỉnh, học là phải nhớ thành thật nghe lời, học phải nhớ bền lòng.

Tiếp theo, **học là phải nắm được cương lĩnh, một môn thâm nhập.**

Kỳ thực, một môn thâm nhập này quan trọng nhất là phải xây dựng nền móng căn bản cho tốt. Cho nên, xây dựng nền móng là then chốt của sự thành bại. Vì vậy, “Đệ Tử Quy” phải học bao lâu? Cả đời. Đương nhiên những giáo huấn này nhất định phải phụng hành cả đời. Vả lại, bạn phải toàn tâm toàn ý đem những giáo huấn này áp dụng vào trong cuộc sống, ít nhất cũng phải làm được nửa năm. Bạn càng làm thì càng cảm nhận được sự “*bác đại tinh thâm*” của nó.

Chúng tôi có một vị bằng hữu, là một vị giáo viên, làm được rất chăm chỉ. Sau khi đã làm được rồi thì anh nói: “*Tôi vốn được công nhận là người con hiếu, nhưng càng làm thì lại càng cảm thấy mình không phải là con hiếu, càng cảm thấy không thể so bì được với người xưa*”. Cho nên nắm được cương lĩnh, một môn thâm nhập, xây dựng nền móng cho vững.

Còn gì nữa? **Học quý ở lập chí.** Cũng may là còn có người nói ra, nếu không thì tôi sẽ thấy không cam tâm. Có chí hướng mới quyết định được sự thành bại học nghiệp của bạn. Khi bạn có chí hướng, chí hướng cũng giống như vị chủ soái vậy, sẽ khiến cho bạn mỗi ngày đều có ý chí chiến đấu, mỗi ngày đều có thể dũng mãnh tiến lên. Cho nên rất nhiều lão sư của chúng tôi đều có sứ mạng “*vì vãng thánh kế tuyệt học*”, đều là vì “*vạn thế khai thái bình*”. Vì thế, việc học tập mỗi ngày của chúng ta càng không cần người khác phải thúc đẩy. Chúng ta phải lập chí mà làm. Lập chí làm người cha mẹ tốt, lập chí làm một người lãnh đạo tốt, làm một người con tốt, chính mình phải làm người con hiếu. Làm cho chí khí này có thể duy trì không gián đoạn, sự học tập của bạn cũng có thể dũng mãnh tinh tấn. Học tập nhất định phải lập chí.

Lần sau, khi tôi đến Hồng Kông bạn đừng đến nói với tôi: “*Thầy Thái à! Thầy giảng bài thật hay!*”. Tôi mà nghe như vậy thì sẽ rất đau lòng. Cũng không phải là đến để xem tôi giảng có hay hay không. Nếu như

bạn đến và nói: “*Thầy Thái à! Trong mấy tuần qua tôi đã làm được những điều hiếu hạnh gì*”, vậy thì nghe xong tôi sẽ cảm động. Cho nên quan trọng nhất là phải làm cho được, nhất định phải hướng về chí hướng mà nỗ lực, học vấn của chúng ta mới dùng vào đúng chỗ. Còn gì nữa không? Khéo học còn phải như thế nào nữa? **Khéo học còn nói là học linh động, học tập áp dụng linh hoạt, không thể học thành con một sách.** Khéo học khéo dùng, trong văn hóa Trung Hoa thì gọi là linh hoạt sống động, chúng ta không nên học một cách chết cứng. Cho nên, khi vợ chồng xảy ra vấn đề thì phải khéo học khéo dùng, vào lúc này phải lấy sức hấp dẫn lớn nhất là sự dịu dàng ra. Phải học dùng linh hoạt, chỉ cần làm cho sự việc được viên mãn. Chúng ta phải có thể cong mới có thể thẳng.

Khéo học cũng phải biết đặt câu hỏi. “*Tâm có nghi, liền chép lại*”. Học vấn, người học thì phải hỏi, phải biết đặt câu hỏi. Có vấn đề gì thì đem nó ghi chép lại, vậy thì bạn sẽ luôn ghi nhớ vấn đề. Chỉ cần bạn mỗi ngày đều duy trì sự huân tập giáo huấn trong Kinh điển của Thánh Hiền, có những lúc bạn đang niệm thì những vấn đề này liền được hóa giải, cũng không cần đi hỏi ai. Kỳ thực, vấn đề đều nằm ở chính mình có phân biệt, chấp trước. Khi bạn đọc Kinh điển mà không khởi phiền não thì khởi lên giáo huấn Thánh Hiền, dấy khởi lên nhân từ bác ái, kết quả lập tức tâm lượng sẽ mở rộng, chướng ngại liền đi qua. Cho nên, có vấn đề thì có thể ghi chép lại. Nhưng cũng tùy thuộc vào quá trình huân tập của bạn, có thể rất nhiều vấn đề sẽ được giải quyết một cách tự nhiên. Nếu vẫn chưa giải quyết được vấn đề, hoan nghênh mọi người có thể đem vấn đề này viết lên trên “Đại Phương Quảng”, chúng tôi sẽ trả lời thư. Cho nên, phải xin chỉ dạy nhiều một chút.

Khéo học còn thái độ gì phải nên chú ý nữa? **Phải có dũng khí.** Nào, xin cho vị này tròng pháo tay! “*Tri sĩ cận hồ dũng*”, đây là tam đạt đức mà Khổng Phu Tử nói với chúng ta. Phải dùng tam đạt đức để cầu học vấn. Kỳ thực, tam đạt đức này phía trên đều có.

“*Lực hành cận hồ nhân*” chính là phải áp dụng vào trong cuộc sống, sau đó bèn lòng một môn thâm nhập thì gọi là “*hiếu học cận hồ trí*”. Vậy phản tỉnh gọi là gì? Là sửa lỗi, gọi là “*tri sĩ cận hồ dũng*”, cũng là phải có dũng khí để học tập, sửa lỗi. Giáo huấn của Thánh Hiền đều là trăm sông đổ về cùng một biển, cho nên những thái độ này chúng ta phải có thể đề khởi được.

Sau cùng, trong giáo huấn của Phu Tử có một câu khai mở rất quan trọng, gọi là **“quân tử cứu tu”**. Chúng ta thời thời có thể từ trên chín phương diện này quan sát đạo đức tu dưỡng của chính mình, gọi là **“quân tử cứu tu”**. Chỗ tốt nhất để bắt đầu hạ thủ chính là khởi tâm động niệm. Vậy **“cứu tu”** là những gì?

QUÂN TỬ CỨU TU

Chúng ta tiếp theo lại nghiên cứu.

- Thứ nhất là **“thị tu minh”**.
- Thứ hai là **“thính tu thông”**.
- Thứ ba là **“sắc tu ôn”**.
- Thứ tư là **“mạo tu cung”**.
- Thứ năm là **“ngôn tu trung”**.
- Thứ sáu là **“sự tu kính”**.
- Thứ bảy là **“nghị tu vấn”**.
- Thứ tám là **“phẫn tu nan”**.
- Thứ chín là **“kiến đắc tu nghĩa”**.

Kỳ thực, **“cứu tu”** này, trong quá trình nghiên cứu thảo luận mấy ngày qua chúng ta đều đã nói đến, chỉ là Phu Tử đã đem những lời giáo huấn này chỉnh lý vào trong một câu nói.

Câu đầu tiên là “thị tu minh”. Mắt của bạn nhìn thấy tất cả sự việc được rõ ràng thì gọi là **“thị tu minh”**. Bạn không nên mỗi ngày nhìn biết bao nhiêu sự việc mà cứ mơ hồ qua loa. Con người nhìn thấy một số sự việc thì phải biết phân biệt như thế nào, phải biết từ kết quả mà suy ra nguyên nhân của nó nằm ở đâu, phải có thể hiểu rõ được hết đầu đuôi ngọn ngành của nó. Đây gọi là **“thị tu minh”**.

Chúng ta nhìn thấy một số vấn đề của con cái, bạn có thể lập tức phán đoán ra được là do nguyên nhân gì tạo thành, đây chính là bạn đã có công phu rồi. Hoặc giả là khi chúng ta đi đến một đoàn thể nào, vì sao tình trạng chung sống của đoàn thể đó là như vậy, bạn cũng phải có thể suy diễn ra được đầu đuôi ngọn ngành, bạn mới biết bạn phải từ đâu để làm tiếp tục.

Câu thứ hai là “thính tu thông”. **“Thính”** chính là bạn nghe được những lời mà người ta nói thì bạn có thể biết được tâm của họ là như thế nào, chủ tâm của họ là vì mục đích của họ hay chủ tâm của họ là suy nghĩ cho người khác, bạn đều có thể nghe ra được. Tiếp đến, bạn cũng có thể từ trong lời nói của họ nghe ra được yêu cầu của họ là ở

đâu. Ví dụ, hôm nay mẹ của bạn gọi điện cho bạn hỏi: “*Con dạo gần đây như thế nào rồi?*”. Hỏi han ân cần với bạn, nhưng bạn sẽ lập tức có thể cảm nhận được nhất định là mẹ của bạn mong bạn trở về thăm nhà, bà có thể là đang nhớ bạn, bà cũng có thể là đang nhớ cháu của bà. Vào lúc này chúng ta “thính tư thông” biết được, không cần phải đợi người khác mở miệng, liền chủ động đi làm. Người lớn chúng ta không muốn nói ra một cách quá rõ ràng. Bạn chỉ cần ngầm hiểu, đối phương liền cảm thấy bạn cũng rất quan tâm họ, bạn cũng nắm được sự cần thiết của họ. Cho nên phải biết cách nghe mà hiểu được lời nói của người khác, cũng phải nên nghe hiểu được những tình ý sâu xa đằng sau lời nói. Đây đều cần có kinh nghiệm để tích lũy. Cho nên, bạn mỗi ngày nhìn thấy được rõ ràng, nghe rõ được, cũng là đang trường dưỡng học vấn cho bạn. Tục ngữ nói: “*Chúng ta đã đi nghìn nghìn dặm đường*”. Đây là đang suy xét công phu của bạn.

Thứ ba là “sắc tư ôn”. “Sắc” chính là chỉ sự biểu cảm ra bên ngoài thông qua sắc mặt. Nét mặt biểu cảm của chúng ta nhất định phải hiển lộ ra trạng thái rất ôn hòa. Bởi vì giữa con người với nhau, nhìn thấy nhau trực tiếp nhất chính là gương mặt của bạn phải không? Giả như gương mặt của bạn rất tệ, thì trong vô hình chung cách đối đãi với người của bạn, mối quan hệ giữa người với người liền sẽ xuất hiện một cái hố ngăn cách. Chúng ta nhìn thấy có rất nhiều bằng hữu hễ bắt đầu nói chuyện với người khác, lập tức chân mày liền chau trở lại. Khi bạn cùng nói chuyện với một người bạn mà chân mày của người ta cứ chau lại thì bạn sẽ có cảm giác gì? Sẽ cảm thấy hình như rất căng thẳng. Vì vậy, phải thường hay quan sát đến biểu cảm của mình khi nói chuyện có làm cho người ta hiểu làm hay không, có phải là tạo áp lực cho người khác hay không. Nếu như biểu cảm gương mặt của bạn đều buông lỏng, thì người ta nói chuyện với bạn cũng sẽ cảm thấy rất thoải mái. Cho nên “sắc tư ôn”.

Thường hay nghe thấy một số bằng hữu nói chuyện với bạn bè: “*Tôi nhìn thấy người đó không vừa mắt*”. Kỳ thật, cũng chưa nói chuyện với người ta được một câu nào, vậy mà họ lại nói không vừa mắt. Vì sao vậy? Có thể là do biểu cảm chưa được tốt, đã khiến cho người ta có cách nghĩ khác. Cho nên phải “sắc tư ôn”. Vì vậy, lúc bình thường soi gương nên tươi cười, luyện tập vẽ mặt tươi cười, cười một cách tự nhiên sáng lạn, không nên tạo ra sự trở ngại vô hình giữa con người với nhau.

Thứ tư là “Mạo tư cung”. Chữ “mạo” này ngoài gương mặt ra thì toàn bộ sự nói năng hình thể của bạn phải khiến cho người ta cảm thấy có sự cung kính và khiêm bi. Cái này thì không giả được. Cho nên có những lúc khi chúng ta giao thiệp qua lại với một số bạn bè, thường hay nhìn thấy họ rót một ly nước mà rót được một cách rất tự nhiên, rót được một cách thuần thạo, đây rõ ràng là lúc bình thường trong việc làm người xử sự đều có thái độ như vậy. Bạn không nên xem thường một động tác gấp thức ăn. Bình thường nếu không biết gấp cho ai, khi muốn gấp thì gấp cũng không được, hễ gấp thì tay chân vụng về. Đó cũng vì trong lúc bình thường không có sự quan tâm chăm sóc người khác, hoặc là thái độ có thể lập tức làm được. Cho nên, chỉ mỗi một việc rót nước thì có thể nhìn được trong đó sự tu dưỡng của họ là ở đâu. Thời thời khắc khắc chúng ta có thể nhắc nhở chính mình, toàn bộ phải từ nội tâm đem sự cung kính mà bộc phát ra bên ngoài khi đối đãi với người khác. Đây gọi là “mạo tư cung”.

Thứ năm là “Ngôn tư trung”. Chúng ta nói “ngôn trung tín”, lời nói tuyệt đối không thiên vị, không sai lệch, nhất định phải đại công vô tư, đây là “ngôn tư trung”. Chỉ phần này thôi chúng tôi đã dùng hết mấy tiết để giảng.

Thứ sáu là “Sự tư kính”. Đối với những việc đã nhận lời người khác thì phải lễ độ cung kính mà làm cho được. Có câu: *“Nhận sự ủy thác của người, phải hết lòng với việc của họ”*, nhất định phải thực hiện lời hứa của mình.

Thứ bảy là “Nghị tư vấn”. Người có hoài nghi thì phải hỏi. Vừa rồi chúng ta cũng có nói đến, phải nên làm cho rõ ràng mọi sự việc.

Thứ tám là “Phẫn tư nan”. Khi phẫn nộ thì phải suy nghĩ đến việc một khi đã phát ra thì không thể thu lại, cứu vãn không được nữa. Cho nên đối với tính khí xấu của chính mình cũng phải đối trị cho tốt.

Thứ chín là “Kiên đặc tư nghĩa”. Trước khi bạn muốn lấy được một thứ gì đó thì nhất định phải suy nghĩ đến nó có hợp với đạo nghĩa hay không, có hợp với luật pháp hay không. Cũng có câu: *“Quân tử thích tiền tài lấy dùng theo đạo lý”*. Đặc biệt là hiện nay sự dụ hoặc quá lớn, bạn phải nắm cho được nguyên tắc nên làm. Giả như lần đầu tiên bạn đã không kiên trì theo nguyên tắc, thì sẽ có một, có hai. Vô tam bất thành lễ nghĩa. Bạn chỉ cần không giữ được sự thanh liêm trong lần

đầu tiên, bạn có thể sẽ mắc sai lầm cả đời. Rất nhiều người thường nói: “*Nhân tại giang hồ thân bất do kỷ*”. Tôi không nói công việc này người ta sẽ gạt bỏ tôi ra, như thế không phải là tôi làm không được nữa rồi sao? Nghe ra thì có đạo lý hay không? Con người không hiểu rõ đạo lý, lúc nào cũng bị hoàn cảnh cuốn xoay. Khi bạn có thể giữ vững được nguyên tắc của bạn, giữ vững được thái độ của bạn, sau khi từ bỏ công việc, bởi vì bạn là người có đức hạnh, phước phần của bạn sẽ càng lớn hơn, đến lúc thì cơ hội công việc tốt hơn cho bạn sẽ xuất hiện. Xã hội hiện tại này rất khó tìm được người thật sự có đức hạnh, khó tìm được người làm việc thật sự có quyết đoán, cho nên tất nhiên sẽ có hậu phúc đến với bạn. Con người xấu không được cái lợi ở trước mắt thì sẽ có quyết định sai lầm. Cho nên, “kiến đức tự nghĩa” rất quan trọng

Đây là “cửu tự” của người quân tử. Chữ “tự” này hàm chứa ý nghĩa luôn luôn phản tỉnh, luôn luôn quán chiếu chính mình. Ba chữ có thể khiến bạn nắm được cương lĩnh của văn hóa truyền thống gọi là “quân - thân - sư”. Một đoạn thơ cũng có thể khiến bạn nắm được giáo huấn của Thánh Hiền, gọi là “quân tử cửu tự”. Một quyển Kinh điển chỉ có khoảng 1.008 chữ cũng có thể khiến bạn nắm được những giáo huấn của Thánh Hiền, đó là “Đệ Tử Quy”.

Cuối cùng, xin nói với các vị bằng hữu **một thực nghiệm khoa học rất thú vị, một ấn chứng của khoa học**. Ở Nhật Bản, có một bầy khỉ sống ở trên một hòn đảo nhỏ. Trên hòn đảo nhỏ này đều là đào được khoai lang thì chỉ phải phải lên người của chúng rồi ăn, mấy nghìn năm nay đều là như vậy. Nhưng có một hôm, có một con khỉ cái đem khoai lang ra bờ sông rửa qua rồi mới ăn. Sau khi rửa xong ăn vào thì cảm thấy ngon hơn, vì không cần phải bỏ đi cát đất. Khi nó làm như vậy thì những con khỉ khác đều đi đến làm giống như nó. Chúng ăn rất là thích thú. Chỉ có một số ít con khỉ khác thì quyết không đem rửa để ăn, là những con khỉ nào vậy? Là những con khỉ già cỡ chừng trên hai mươi năm tuổi, chúng chết cũng không chịu đem rửa. Các vị cười gì vậy? Kiểu như vậy thì có một chút giống với con người chúng ta không? Người già thì càng cố chấp. Bởi vì khỉ già đều là có quyền lực, cho nên chúng cảm thấy, chúng già như cũng đi rửa giống vậy thì địa vị của chúng sẽ bị giảm xuống. Sau đó, những con khỉ liền bắt đầu dùng nước để rửa, khi nước sông cạn hết thì chúng mang ra biển để rửa. Sau khi rửa xong ăn vào thấy lại càng ngon hơn. Kết quả đã xảy ra một hiện tượng rất kỳ lạ. Khi số lượng khỉ trong đàn khỉ này đem

khoai đi rửa vượt hơn 100 con, vượt qua một số lượng nào đó, thì những con khi ở các đảo khác cũng bắt đầu dùng nước để rửa. Xin hỏi, chúng có gọi điện thoại để thông báo cho nhau hay không? Không hề có. Chúng cũng chẳng có truyền hình vệ tinh. Xin hỏi, vì sao mà những con khi ở những hòn đảo nhỏ khác cũng bắt đầu dùng nước để rửa? Là do sóng. Hiện tượng này gọi là “*Hiệu ứng chú khỉ thứ 100*”.

Hiện tượng này cũng đã được ấn chứng trong nhân loại.

Trong một phòng thí nghiệm, ví dụ như phòng thí nghiệm Paris nghiên cứu ra được một hợp chất hóa học. Khi họ vừa nghiên cứu ra thì không muốn cho ai biết, tôi phải đi xin bản quyền. Kết quả rất là lạ, không bao lâu sau đó phòng thí nghiệm ở các nơi khác cũng nghiên cứu ra được. Bởi vì sóng não vừa động thì liền cảm. Cho nên khi mỗi một người đều có ý niệm không tốt, thì xã hội này sẽ loạn. Khi mỗi một người đều khởi cái tâm muốn thực tiến giáo dục Thánh Hiền, muốn làm cho bằng được, xã hội này liền bắt đầu chuyển. Các vị bằng hữu! Không nên xem thường một chút thiện niệm nhỏ của mình, chúng đều có thể ảnh hưởng đến xã hội này. Các vị bằng hữu! Chúng ta phải lập chí trở thành thế hệ học trò tốt của Thánh Hiền đầu tiên ở Hồng Kông, khiến cho những ý niệm thiện này bắt đầu dẫn phát từ tận mỗi một ngõ hẻm ở Hồng Kông này.

Tốt rồi, xin cảm ơn mọi người!

A Di Đà Phật!

Làm Thế Nào Để Trở Thành Một Người Tốt Chân Thật Đúng Như Pháp

Giảng ngày 20 tháng 11 năm 2004 tại Thành phố Hải Khẩu,

Trung tâm Võ Lòng Quốc Học Hiếu Liêm

Người giảng: Thầy giáo Thái Lễ Húc

Cẩn dịch: Vọng Tây Cư Sĩ, Viên Đạt Cư Sĩ, Mộ Tịnh Cư Sĩ, Phước Tịnh Cư Sĩ